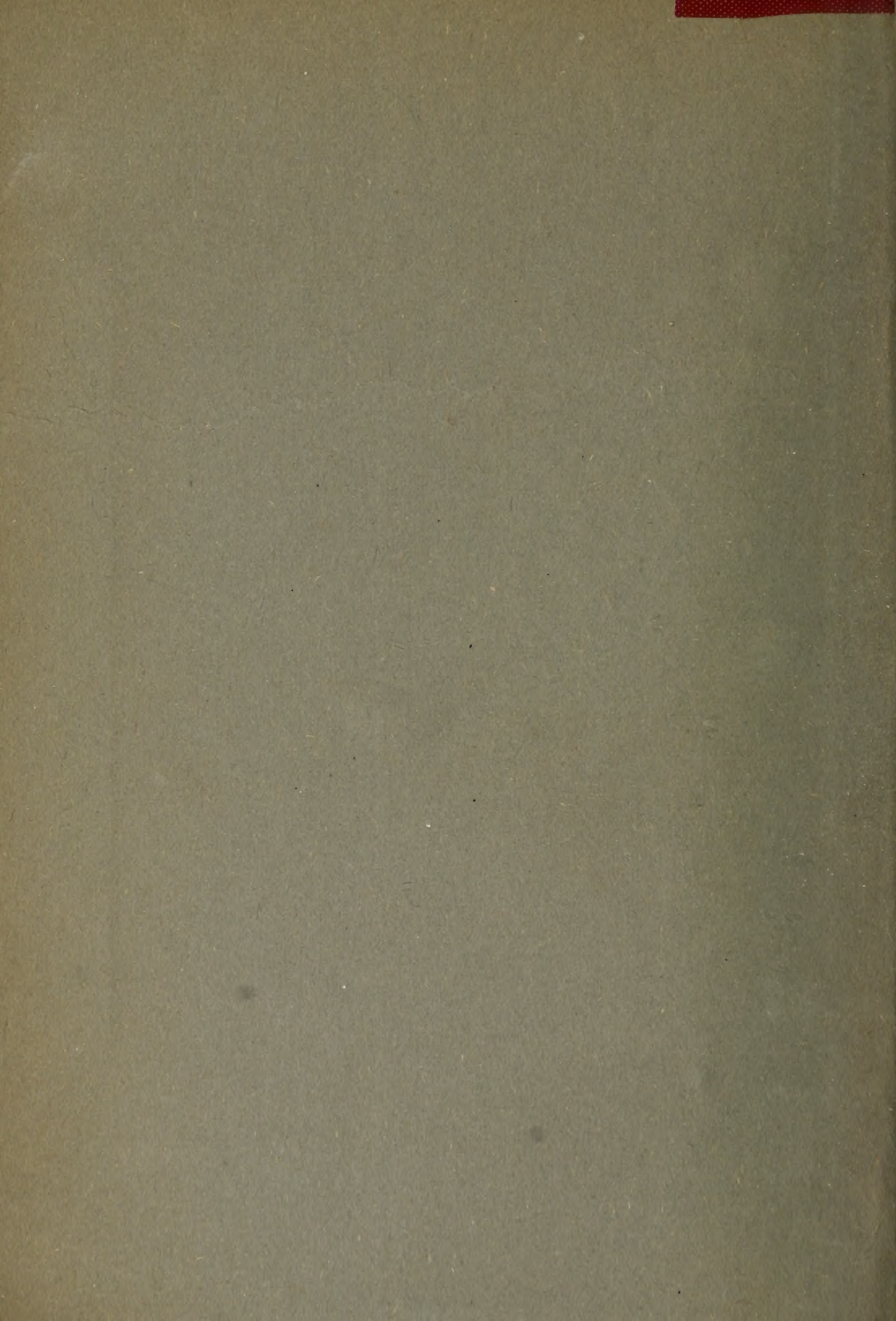

3 1761 06977716 7

REGESTA SUPPLICATIONUM

A PÁPAI KÉRVÉNYKÖNYVEK MAGYAR VONATKOZÁSU OKMÁNYAI

AVIGNONI KORSZAK

I. KÖTET.

VI. KELEMEN PÁPA 1342–1352.

ÖSSZEGYÜJTÖTTE ÉS FÖLDOLGOZTA

Dr. BOSSÁNYI ÁRPÁD

BUDAPEST

STEPHANEUM NYOMDA R. T.

1916.

Ára 30 korona.

REGESTA SUPPLICATIONUM

A PÁPAI KÉRVÉNYKÖNYVEK MAGYAR VONATKOZÁSU OKMÁNYAI

AVIGNONI KORSZAK

I. KÖTET.

VI. KELEMEN PÁPA 1342—1352.

ÖSSZEGYÜJTÖTTE ÉS FÖLDOLGOZTA

Dr. BOSSÁNYI ÁRPÁD

BUDAPEST

STEPHANEUM NYOMDA R. T.

1916.

Nihil obstat.

Dr. Ludovicus Balics,
censor dioecesanus.

Nr. 2235/1916.

Imprimatur.

Jaurini, die 1. Maii a. D. 1916.

Antonius,
episcopus.

Kiadja dr. Bossányi Árpád.

Főpásztoromnak, FETSER ANTAL

győri püspök úr őméltóságának

ajánlva.

AZ I. KÖTET TARTALMA.

A KÖTET ELSŐ FELE.

A KÖTET MÁSODIK FELE.

A KÖTET ELSŐ FELE.

ELŐSZÓ.

A római levél- és könyvtárak ismertetése. Útmutatóul a római levéltárakban való kutatásokhoz (az eddig végzett buvárlatok eredményeinek összefoglalása), a reájuk vonatkozó irodalom felhasználásával és saját tanulmányai alapján összeállította *Hodinka Antal,* egyetemi tanár.

I. RÉSZ.

A RÓMAI LEVÉLTÁRAK.

LEVÉLTÁRAK.

A római levéltárak *három* csoportba foglalhatók össze ú. m.:
A) *pápai,*
B) *állami,*
C) *magán* levéltárak.[1]

A) Pápai levéltárak.

E nevezet alatt a pápai hivatalok és hatóságok levéltárait értjük.

Ezeket a hivatalokat és hatóságokat *öt* sorozatba szokták beosztani[2] ú. m.:

[1] Ama olasz szokásból kifolyólag, szorosan vett levéltári iratokat kötetekbe foglalni, a kutató könyvtárakban is fog tulajdonképen levéltári anyagot találni. Ezért a római könyvárakban levő magyar vonatkozású anyag ismertetése céljából szükséges a könyvtárakra is kiterjeszkednem. Ezúttal a levéltáraknak is csak az *A)* csoportját, a pápai levéltárakat ismertetem, mintegy bevezetésül a supplicatio kötetek magyar anyagának *Bossányi Árpád* által megindított teljes kiadásához. — *És pedig a Regesta Supplicationum I. kötetében a pápai levéltárak történetét, a sorozatokból pedig a kancellária iratait bezárólag adjuk. — A II. kötet hozza a folytatást a kamara iratain kezdve az összes sorozatokon végig.* — Szerző föntartja magának, hogy a római könyvtárak kodexeiben levő magyar vonatkozásokat külön adhassa ki e két folytatás harmadika gyanánt.

[2] X. Pius 1908. június 29-iki Sapienti consilio kezdetű de Rom. curia apost. constitutiójában ekként állapította meg a sorozatot: mindenekelőtt kimondotta, hogy *a)* congregationes, *b)* tribunalia és *c)* officia ... Rom. curiam componunt.

I. Congregationes:

1. s. officii,
2. consistorialis,
3. de disciplina sacramentorum,
4. concilii,
5. negotiis religiosorum praeposita,
6. de prog. fide.
7. indicis,
8. ss. rituum,
9. caeremonialia,
10. pro neg. ecclticis extraordinariis,
11. studiorum.

1. igazságügyiek :
   a) a rota romana,
   b) a signatura justitiae ;
2. kegyelemügyiek :
   a) a dataria,
   b) a poenitentiaria,
   c) a signatura gratiae ;
3. pénz- és közigazgatásügyi :
   a kamara ;
4. irodák :
   a) a kancellaria
   b) a secretariák :
      α) di stato,
      β) dei brevi,
      γ) dei suppliche ;
5. *kongregációk :*
   a) consistorii,
   b) s. officii seu inquisitionis,
   c) de propaganda fide,
   d) episcoporum et regularium,
   e) concilii seu indicis,
   f) rituum.

Az imént említett pápai hatóságok és hivatalok levéltárai csak egyetlen egyszer s akkor is csak igen rövid ideig voltak egyesítve. 1810-ben t. i. Napoleon parancsára 3239 ládában Párisba szállították és mint a császárság levéltárának[1] olasz

II. tribunalia, bíróságok :
   1. s. poenitentiaria,
   2. s. Rom. rota,
   3. signatura.
III. officia, hivatalok :
   1. cancellaria,
   2. dataria,
   3. camera,
   4. secretaria status
   5. secretariae brevium ad principes et epistolarum latinarum.

[1] Az archives de l'empire, mely megkülönböztetendő az archives imperiales-től, három helyen volt fölállítva : *a)* a Hotel de Soubise, *b)* aux Minimes de la place des Vosges és *c)* au palais de lustice. A département de l'interieur alá volt rendelve. Élén M. Daunou állott M. Coru-Sarthe secretairgrallal. Ő az egészet 4 section és 2 division-ra osztatta.

osztályát a Soubise palotában állították fel őket. A felállításuk, mint a túllapon levő táblázatból látható, A—Q betükkel jelzett 16 sorozatban történt. Irataik összes száma 102.435 kötet volt akkor ; ma ez a szám jelentékenyen kisebb volna, mert sok kötetet visszatartottak Párisban, igen sok pedig részben már ottan elpusztult, részben a visszaszállítás alkalmával tünt el, de mégis érdekesnek tartottuk e táblázat közlését, mert ezen levéltárak összes iratairól mindmáig csakis ez az egyetlen jegyzék létezik.

Napoleon bukása után 1817-ben, tehát 6 évi távollét után visszaszállították Rómába, de nem tartották meg továbbra is együtt, hanem újból szétosztották őket. Mai beosztásuk a következő :

I. *a vatikáni levéltár,*
II. *a rota levéltára,*
III. *a poenitentiaria levéltára és*
IV. *a kongregációk levéltárai.*

Midőn XIII. Leó pápa 1881-ben a vatikáni levéltárt megnyitotta a kutatás előtt, főleg a németek részéről erős óhajtás nyilvánult az újraegyesítés mellett. «Az összes pápai levéltárak természetszerű összeköttetését vagyis a kongregációk levéltárainak a főlevéltárba való szerves beleillesztését egyszer valahára mégis csak meg kell valósítani. Ezek a hatósági levéltárak úgy vannak ma, mint a testtől elvált tagok. Arra, hogy ez amily nagy, oly nehéz mű valósuljon, soha sem volt nagyobb kilátás, mint most» -- írta az Archivalische Zeitschrift.[1] Ez az óhaj, sajnos, nem valósult meg és nincs is reá remény, hogy valaha megvalósul. Pedig e hivatalok egy és ugyanazon hatalom organumai

[1] Endlich muss doch einmal die natürliche Verbindung *sämmtlicher* päpstl. Archive, d. h. die organische Einfügung der Archive der Congregationen in das Hauptarchiv hergestellt werden. Diese päpstl. Ministerial-Archive sind gegenwärtig wie Glieder, die von ihrem Körper abgetrennt sind. Wenn jemals, so kann jetzt das so grosse, so schwierige Werk mit einiger Aussicht auf Erfolg angegriffen werden. —VIII. évf. (1883.) 323. l. — Sőt az iró még tovább megy fejtegetésében és azt mondja : Sollten, was leicht möglich, die Mittel u. Arbeitskräfte für diese riesenhafte Arbeit (Durchforschung, Sichtung, lichtvolle Ordnung stb.) nicht ausreichen, akkor szerinte az ott kutató németek, franciák, stb. segítségét kellene igénybe venni, «damit das ersehnte Werk gelingt. Welches Glück, wenn ein systematischer Überblick über den Gesammt-Inhalt der päpstlichen Archive veröffentlicht würde.» Ez mindenesetre szép és jó dolog volna, de amilyen üdvös a német óhaja, olyan impraktikus az ajánlata.

lévén, nincsen, nem lehet semmiféle elvi akadálya, hogy irataik egy központban egyesítessenek, ha mindjárt külön állítanák is fel őket. És mennyit nyerne a kutatás, amely ezen megosztás következtében még most, a vatikáni levéltár megnyitása után is nemcsak meg van bénítva, hanem olykor leküzdhetetlen nehézségekkel jár.

A Párisba szállított levéltárak iratainak összesített kimutatása.

A) Hártya oklevelek			800
B) Bullák, brévék, supplikációk			
a) csoport: regesták VIII. Jánostól—V. Sixtusig		2018	
b) « avignoni regesták		432	
c) « epistolae ad principes		230	
d) « bullák XXII. Jánostól—VII. Piusig		4843	
e) « supplikációk V. Mártontól—VII. Piusig		6727	
f) « brévék V. Piustól—VII. Piusig...		4837	
g) « bullák XIII. Gergelytől—VI. Piusig		863	
h) « bolle, editti, bandi...		226	
Töredékek...		420	
Összesen			20596
C) Kamarai iratok			4202
D) Nuntiaturai iratok			7737
a) Legatiók:		1654	
1. avignoni	489		
2. bolognai	336		
3. ferrarai	301		
4. romagnai...	217		
5. urbinói	311		
b) Nuntiaturák:		6083	
1. franciaországi	964		
2. angolországi	45		
3. bajorországi	119		
4. kölni	379		
5. spanyolországi	587		

6. flandriai	288	
7. flórenci	249	
8. svájci	279	
9. máltai	183	
10. nápolyi	534	
11. lengyelországi	440	
12. portugál	261	
13. turini	494	
14. velencei	565	
15. bécsi (di Germania)...	679	
Összesen	7737	7737

E) Lettere sorozat	1323
F) Datariai iratok	8800
G) Kancellariai iratok	1000
H) Poenitentiariai iratok	4256
I) A kongregáció concilii iratai	3658
K) « de prop. fide iratai	3963
L) « s. officii iratai	6205
L) « indicis iratai	491
M) « epp. et regular. iratai	16082
M) « immunitatuum iratai	2890
N) « rituum : *a)* canonisationes	4973
b) dei cerimonieri	113
O) Közigazgatásügyi iratok	7301
P) Igazságügyi iratok	5892
Q) Leltárak, jegyzékek, táblázatok	2153
Összesen	102.435

I. A vatikáni levéltár.

Ebben a külömben központinak mondható levéltárban a következő **négy** levéltér van egyesítve, ú. m.:

1. a tulajdonképeni vatikáni, vagyis
   a törzslevéltár (az egykori bibliotheca secreta);
2. *az angyalvári levéltár* (archivio di castel s. Angelo);
3. *a datariai levéltár* és
4. *a Borghese levéltár.*

A pápaság első ezredévéből való iratai teljesen elpusztultak, sőt a következő századokból is csak némi csekély töredékek jutottak reánk, úgy hogy a pápaság levéltárának ma már inkább csak a romjai vannak meg,[1] de még így, töredékeiben is nagyszerű az.[2] Némelyek aknához hasonlítják, amelybe minél mélyebbre száll alá a kutató, annál gazdagabb kincsekre talál.[3] Ez a hasonlat ugyan igaz, de hozzá kell tennünk azt is, hogy ez akna félig beomlott, alig világított folyosóin roppant bajos az eligazodás. Csak a mult[4] évben is azt írta egy svájci kutató, hogy minden kezdőre nézve nehéz dolog tájékozódni benne és sok időt,[5] meg gyakorlatot kíván, hogy az ember csak azt is megtudja, miféle sorozatai vannak, hogy azután tisztába jöjjön vele, melyikbe is mélyedjen el hát voltakép.

Ez az egyrészről súlyos pusztításokat szenvedett, másrészről központivá ki nem fejlesztett vatikáni levéltár minden hiányai mellett is olyan gazdag, olyan tágas mezőt nyujt a történeti kutatásnak, amelynek párját az egész világon nem találjuk. Nem találjuk pedig azért, mert valamint a pápa hatalma nem szorítkozik csupán csak egy államra, hanem kiterjed az egész földre,

[1] Már Pertz (Archiv, V (1824) Ital. Reise, 24. l.) Es hat durch Sorglosigkeit, Plünderung und Brand unermessliche Verluste erlitten ohne dass der gerettete Theil die Vergleichung mit einer andern ähnlichen Sammlung zuliesse. Ugyanígy 1886-ban Gottlob, Das Vat. Arch. Sein Umfang ist nicht so bedeutend, als man von dem Hauptarchiv der kath. Kirche erwarten sollte u. leider weisen *fast alle Serien seiner Bestände bedeutende Lücken auf.* Erre nézve v. ö. pl. *Kehr*-nek a kijelentését az eredeti oklevelekre nézve: Az 1339., 1366. és 1810. jegyzékek összehasonlításából megállapítható, hogy igen sok ered. elveszett. Dennoch ist der Schatz an Urkunden noch ein reicher, die Urkunden seit d. XIII. Jahrh. sind zum grossen Theile, diejenigen seit dem XIV. Jahrh. fast *vollständig* erhalten. NArch. XIV. (1893) 352. l.

[2] Pertz a MGS. I. köt. Proleg. p. XXIII. vertente anno tabulario *omnium qui per orbem extant, antiquissimo et ditissimo, Vatic.* scl. admotus sum. Fejérpataky : Theiner publicatioi méltán felcsigázták a várakozást a vatikáni levéltár *mesés* gazdagsága iránt, a Századok 1884. évf. megjel. cikkében. stb. stb.

[3] Fraknói : Nyomozások a pápai levéltárakban a Századok 1892. évf.

[4] Es soll ja theilweise einem dunklen Bergwerk ähneln, in welchem manche Gänge halb verschüttet sind — írja Wirz, Quellen z. Schw. Gesch. XVI. (1895), köt. Einleit. 3. Die Fundorte . . .

[5] Áldásy : Nem szándékom e levéltárt ismertetni, hisz ez oly emberfölötti munka, melyre csak az vállalkozhatik, ki *egész életét* annak kutatásában tölti el . . . Olaszorsz. tört. kutat. a M. Könyvszemle 1893. évf. 240. l.

akként ezen, a világot átkaroló hatalom működésének irásbeli emlékeit felölelő vatikáni levéltár is nem csak egyetlen államra, hanem úgyszólván az egész földre vonatkozó iratokat tartalmaz. Ezt a tényt, hogy t. i. Európa összes levéltárai között a vatikáni a leggazdagabb, már Marini kimondta volt. S meg is okolta, még pedig igen találólag. Azért — úgymond — mert az egész Európára, sőt az egész világra vonatkozó emlékeket tartalmaz.

Csakhogy aztán éppen ez a roppant nagyság, ez a bámulatos gazdagság, ez az, hogy úgy mondjuk, egyetemesség az eligazodás, a tájékozódás legfőbb akadálya. Valótlan az a régebben sokat hangoztatott állítas, hogy nincsenek katalógusok. Alább, ahol külön szólunk róluk, látni fogjuk, hogy a levéltár régi tisztviselői igen is készítettek jegyzékeket, úgy hogy alig van sorozat, amelynek katalógusa nem volna, csakhogy egyrészt a folytonos hurcolgatás miatt nem készíthették őket olyan pontossággal, aminő kivánatos lett volna, másrészt a rohamos növekedés következtében, az egy De Pretist kivéve nem terjeszkedhettek ki a levéltár összes sorozataira. Vannak tehát katalógusok, minden sorozatról egy-egy, de nincsen az egész levéltárt felölelő, az összes sorozatokról áttekintést nyujtó egységes jegyzék.[1] A kutatók közül egyes-egyedül Munch, az egyetlen, aki benn volt a levéltárban, ajánlott egy sajátszerű tervezetet a levéltár megismerésére nézve. Szerinte az összes anyag «bejött» és «kiadott» levelekre volna felosztandó.[2] Ez osztályozás csaknem összeesik az «eredeti» és a «másolatok» osztályozásával.

[1] Ilyen lehetne a 681 kötetből álló indexsorzathoz 1901-ben készült Inventarium indicum . . . de ez az indexekről, nem pedig a sorozatokról készített leltár lévén, a levéltár sorozatairól csak annyiban ad felvilágosítást, amennyiben az egyes sorozatokról indexek vannak. Igaz tehát az, amit Brom ír (Guide aux. Arch. Vatic. 3. l.) ici on ne trouve pas d'inventaires proprement dits, au sens strict du most et tels, que la science de nos jours le réclame.

[2] Munch-Löwenfeld: Aufschlüsse . . . KL. 5. l.

A) Originalia:

1. eingegangene Briefe, 5—8. ll.

2. Dokumente oder Protokolle, 8. l. Annaten, Peterspfen. Zehnten, 9. l., collectoria, 11. l., diversa cam.

B) Copien:

1. Der abgeg. Schreiben oder Briefe. Register- oder Copierbücher 14—69. ll. és pedig:

A) lit. secretae,

B) lit. de curia,

C) lit. de indultis et privilegiis:

A. Eredetiek:

1. az egyházi és világi személyektől érkezett levelek, a nunciusok jelentései, a római egyháznak adott kiváltságlevelek, stb.;

2. a pápai udvarban készült mindenféle számadások.

B. Másolatok:

1. a Rómából küldött levelek, hozzájuk számítva a fogalmazványaikat;

2. a Rómába intézett kérő levelek.

Munchnak ez a rendszere elméletileg egészen helyes. Hogy csak hazánkról vegyünk példát, egészen megmagyarázhatatlan az, hogy míg a Rómából hazánkba intézett iratoknak jelentékeny része fenmaradt a levéltárban, a hazánkból Rómába küldött királyi, főpapi, főúri levelek, a hazánkban időzött pápai legátusok, egy Casemario János, Fermiói Fülöp, Praenestei Jakab s annyi sok másnak a jelentései csaknem teljesen eltüntek, noha éppen ezek reánk nézve hasonlíthatatlanul értékesebbek volnának amazoknál. Gyakorlatilag azonban ez a felosztás egészen jelentéktelen s a levéltár adott viszonyainak a megismerésére teljességgel használhatatlan. Az újabb kutatók a levéltár tényleges beosztásához alkalmazkodva, az egyes sorozatok megállapítására és e megállapítás révén törekszenek a levéltár áttekintésére.[1]

a) confessionalia,
b) licentiae testandi,
c) licentiae creandi tabelliones,
D) lit. de provisionibus:
1. epporum et abbat.
2. dignit. vacant.
3. canonicorum.
4. canonicorum cum exspect. praeb.
5. benef. vacant.
6. benefic. vacaturis.
7. de fructibus percip. in absent.
E) lit. de monast. ingressu.
F) lit. de recip. monach. et monial.
G) lit. de conservatioriis.
2. der Bittschriften (supplic.) 69—80. l.

[1] *Brom* pl. (Guide aux arch. Vat. 14. l.) — hogy a legújabb ismertető felosztását lássuk, így taglalja szét a vatikáni levéltár osztályait: Je crois donc pouvoir distinguer et grouper comme suit les principales parties constitutives de ces archives:

I. Archivio segreto. II. Archives d'Avignon.

Ezt az utat, amely a valót tárja szem elé, részünkről is elegendőnek és helyesnek tartjuk s a levéltár ismertetésében mi is követni fogjuk. Csakhogy mi tovább megyünk s a felosztást azon hivatalokig visszük, ahonnét e sorozatok kikerültek.

III. Archives de la chambre apost.
IV. Archives du château S.-Ange.
V. Archives de la datarie.
VI. Archives consistoriales.
VII. Archives de la secratairerie d'état.
VIII. Collections diverses.

Langlois et Stein : Egy 1740. táján Corsini biboroshoz intézett emlékirat (kiadta 1866. Amati : Archivio stor. Ital. III. ser. III. köt. 169. l.) szerint a pápai levéltár három levéltárból áll : *a)* vatikáni vagy archivio secreto, *b)* a kamara levéltára és *c)* az avignoni levéltár. Ezekhez a szerzők hozzáadták *d)* az angyalvári levéltárt. A sorozatokat rendszertelenül sorolják fel, melléjök téve a levéltárt, melyhez tartoznak, pl. 748. l. Rom. pont. regesta (Arch. secreto) 751. l. — Libri supplic. (iusqueu 1892 on conservait á part au Vat. 99 vol. de suppl. de Clem. VI— Ben. XIII. collection, que le p. Denifle a été le premier a utiliser dans son l. Die Univ. im MA.), — 751. l. Rapports de nonces (Arch. secr. Vat.); — 753 l. Intr. et exit. (Arch. secr. et Av.) ; — 754. l. Oblig. Collect. (Arch. secr.) ; — 754. l. Lettere princ. divers. (Arch. Ang.) ; — 754. l. Instrum. miscell (Arch. Ang.) ; — 755. l. Varia polit. Armaria ; — 756. l. Div. camer. nem tudtak bővebb értesülést szerezni.

Abraham : Sprawozd. (Arch. Kom. Hist. IX) 1899. I. Vatik. levéltár : (4—9. ll. irodalommal a 4. l. 1. j.) osztályozása :

1. acta (80 arm.), miscell. (15 arm.)
2. acta arch. castri s. Angeli.
3. acta secret. status.
4. Bibl. Pio.
5. arch. Borghese.
6. reg. Dat. seu Lat. Ezekből különösen :

A) Diplomata et docum. orig :
1. Instrum. miscell.
2. Docum. arch. castri S. Ang.

B) Regesta :
1. regesta Vatic.
2. regesta Avignon.
3. archetypa epist. Innoc. VI.
4. regesta supplic.
5. regesta Lateran.

C) Armaria.
1. arm. I—LXXIV. (De Pretis).
2. miscell. arm. I—XV.

II. Acta camerae :
1. regesta cameralia.
2. census camerae.
3. collectoriae.
4. libri oblig. et solut.
5. introit. et exit.
6. quindennia.

Ebben a nuntiatura, a lettere, a div. collect. sorozatok hiányzanak (L. ezekről Dembinski művét : Sprawozd . . . a krak. akad. Arch. Kom. Hist. IV. [1886] köt.) A levéltár sorozatairól l. még Cauchie : De la création . . . és főleg *Kehr :* Nachrichten . . . 1902. c. művét.

Fraknói püspök beosztása ez :

I. regesta könyvek :
a) kancell. regesta könyvek.
b) datariai regesta könyvek.
c) breve regesta könyvek.

II. supplicatio regesta könyvek.

III. kamarai osztály :
a) introit. et exit.
b) rationes collect.
c) oblig. et solut.

IV. archivio di Castel Sant Angelo,

Ezt a csoportosítást tartva szem előtt, a *vatikáni* levéltár 1-ső, vagyis *törzslevéltára* a következő osztályokból, illetve *sorozatokból* áll:

a) *Kancellariai* iratok:
  1. *Bulla regesták* sorozata.
  2. *Bréve regesták* sorozata.
  3. *Supplicatió regesták* sorozata.

b) *Kamarai* iratok:
  1. *Collectoria* sorozat.
  2. *Introitus et exitus* sorozat.
  3. *Obligationes et solutiones* sorozat.
  4. *Diversa seu armaria.*

c) *a Segretaria di Stato iratai:*
  1. *Nunziature* sorozat.
  2. *Lettere* sorozat.

d) Miscellanea seu div. collectiones sorozat.

e) Instrum. orig. sorozat

f) index sorozat

azaz összesen 1—3 osztályba foglalt 9, illetve 12 sorozatból.

Hogy aztán ez osztályok, illetve sorozatok létrejöttét megvilágítsuk, röviden szólunk minden hivatalnak szervezetéről és ügymenetéről s e kettőnek a fejlődéséről, illetőleg a felmerült változásaikról.

Sem időnk nincs reá, sem terünk nem engedi, hogy a *levéltár történetével* behatóbban foglalkozzunk. Mindamellett szükségesnek láttuk legalább vázlatosan ismertetni azt, mert ezek a sorozatok hosszú fejlődésen és sok viszontagságon mentek át, míg végre

1. instrum. orig.
2. instr. orig. arch. Vatic.
3. lettere:
   a) dei principi.
   b) « cardin.
   c) « vesc. e prel.
   d) « partic.
   e) « soldati.
V. nunziature:
   1. di Germ.
   2. « Franc.
   3. « Polon.
   4. « Portog.
   5. « Inghilt. e Genova.
   6. « Venezia.
   7. « Napoli.
   8. di Colonia.
   9. « Svizz.
   10. « Firenze.
   11. « Savoia.
   12. di Fiandra.
   13. « Malta.
   14. « per le paci.
   15. legatione d'Avign.
   16. « di Bolog.
   17. « « Ferrara.
   18. « « Romagna.
   19. « « Urbino.
Conc. di Trento.
arch. Borghese.
VI. Miscellanea.

itt, mint valami hegyóriás kőzetrétegei, egymásra rakodtak. E fejlődés és egymásra halmozódás története tehát nagyon megkönnyíti a tájékozódást, a kiigazodást.

A vatikáni levéltár története.

Rossi, Carini, Gasparolo, a levéltár történetének ez újabb irói, *négy* korra osztják föl azt,[1] ú. m.:

I. A legrégibb időktől—III. Incéig;
II. III. Incétől (1198)—IV. Sixtusig (1475);
III. IV. Sixtustól—a megnyitásáig (1881.);
IV. A megnyitásától—napjainkig.

E közkeletűvé vált felosztáshoz alkalmazkodtunk mi is éspedig annál inkább, mert a történet rövid, vázlatos ismertetése lévén célunk, elégségesnek tartottuk erre nézve az eddig megjelent anyag

[1] *Gasparolo:* Costit. dell' arch. Vat... La storia degli archivii della s. sede si puo dividere in 1—4 grandi epoche: 1. della persecuzione, 2. Constantiniana ad Innoc. III., 3. Innoc. fino a Paolo V., e 4. Paolina o moderna fino ai giorni nostri... a Studi e docum. di stor. e diritto. VIII. (1887) 4—5. ll. 6. l. La 2. ep. commincia colla pace di Constantino. — 9. l. La 3. ep. comincia con Innoc. III ed e epoca... di luce... 13. l. Paolo V. fu quello, che dié principio ad un ep. novella, l'ep. moderna.

Löwenfeld: Zur neuest. Gesch. d. päpstl. Arch. 1817-ig szintén 1—4 korra osztja: Az 1-ről azt írja (310. l.), hogy a levéltár története fölvihető az V. századig, sőt warscheinlich ist es so alt, wie d. Papstth. selbst, das nach röm. Vorbilde eine Kanzlei u. d. damit verbund. Archiv eingerichtet haben wird. — 312. l. D. 2. beginnt mit d. Thronbest. Innoc. III. (tehát 1198.-al) u. findet ihren natürl. Abschluss in d. Moment, wo mit der Übersiedl. der Päpste nach Avign. auch d. Archiv seinen bisherigen Wohnsitz in Later. verlässt. — 314. l. Schon oben ist erwähnt, mit welchem Ereigniss die 2. Periode d. Gesch. d. päpstl. Arch. abschliesst u. die 3. Periode beginnt. 315. l. Am meisten empfiehlt sich diese... Per. mit d. J. 1305—1605. zu umschreiben. Diese Theilung beruht hauptsächlich auf M. Marini. Aus Marini sind die Angaben bei Pertz, Röstell (Verf. *Bunsen)* u. Gachard geflossen. — 322. l. Die 4. Per. umfasst einen Zeitraum von 200 Jahren (tehát 1805-ig). Die beiden Ereignisse (V. Pál alap. és a Párisba hurcolás), durch die sie begränzt wird, wiegen an Bedeutung die wechselvolle Gesch. d. vorigen Per. reichlich auf. Eszerint a levéltár története 1—4 kor.:

a) I. a pápaság kezd. — III. Incéig.
b) III. Incétől 1198 — az avign. költ. 1305.
c) Az avign. költ—V. Pál. alapit. 1305—1605.
d) 1605—1805. Hist. Tasch. 1887. Megjegyzem, hogy sem Pertz, sem Gachard nem osztják fel a levéltár történetét. Még valamivel jobban Marini és Bunsen. Fejérpataky szintén nem ad felosztást.

összefoglását. Annak, hogy önálló kutatásokat tegyünk, sem a szüksége nem forgott fenn, sem időnk nem volt hozzá. A levéltár történetének minden legapróbb részlete ugyan nem ismeretes még, de okleveles anyag alapján annyira mégis fel van derítve, amennyire nekünk szükségünk van.[1]

I. KOR. A LEGRÉGIBB IDŐKTŐL — III. INCÉIG.

Irodalom: Rossi, De origine, historia, indicibus scrinii et bibliothecae sedis apostolicae commentatio (Codices palatini latini bibliothecae Vaticanae. Proemium) 1886. — Kevés változtatással már 1884-ben megjelent volt: La bibliotheca della sede apost. ed i catalogi dei suoi manuscritti, a Studi e docum. di stor. e diritto V. (1884) évf. 317—368. ll. — A részletes irodalmat l. külön a 79. l.

E kor specialis történetirója, Rossi, a pápai levéltár eredetét fölviszi egészen a harmadik századig. Onnét kezdve III. Incéig valamivel több mullott el ezer esztendejénél. Ezen, a többihez képest oly aránytalanul hosszú korral mégis egészen röviden végezhetünk, röviden pedig azért, mert a pápaság, amelynek levéltára a világ összes levéltáraival szemben páratlan gazdag, III. Incéig, azaz a XIII. századig egy pár oklevélen kívül hosszú ezer esztendős multjának egyetlen sor írását sem bírja föimutatni, úgy hogy e tekintetben akárhány vidéki város levéltára előbbre van.

Ezen alig hihetőnek tetsző állítás igazolására idézem Carini, volt vatikáni levéltárnok egyik tanítványának, Gasparolonak[2]

[1] Gasparolo uo. Il lavoro compiuto di una storia degli archivi richiede un lungo patiente studio. — Áldássy szerint (M. Könyvszemle 1893. 240. l.) a levéltár ismertetése emberfeletti munka ... l. előbb a 14. l.

[2] Sulla 1 e 2 ep. abbiamo dense tenebre e si deve ringraziar il cielo, se qualche lume ci piove in mezzo alle rovine di cosi disastroso passato ... Costit. dell'arch. Vat. id. m. Lonigo művének történeti részét szándékozván közölni, sarebbe stato conveniente premettervi un'erudita dissert. sulla storia dell'arch. pontif... Stimai meglio lasciarne l'onor. e l'oneroso incarico all'erud.. Carini, restringendomi ad un *piccolo sunto storico.* Rossi műve az 1-ső kor történetének legkimerítőbb munkája. Gasparolo csak *sunto*-kivonatnak, vázlatnak nevezi a magáét. Legmegbizhatóbbnak és legkimerítőbbnek tartom részemről a 2., 3. 4. korra a bencések *prolegomenáit.* Carini, a pápai palaeogr. iskola igazgatója, Gasparolo ez iskola hallgatója volt. Elfogadhatónak vélem tehát azt a következtetést fenti szavaiból, hogy Carini is tervezte a levéltár történetének a megirását. Carininek időelőtti halála miatt egy műve maradt:

e korról mondott szavait, amelyekben bizonyára volt tanárának a nézetét adta vissza. «Ezen évezredet sűrű homály borítja és hálát adhatunk az égnek, hacsak egy-egy sugár is esik az oly balvégzetű multnak a romjai közé». Gottlob, német kutató, kinek nevével a kamara iratainál gyakrabban fogunk találkozni, egyenesen kimondja, hogy «nicht einmal die Trümmer der authentischen Actenstücke sind aufbewahrt». De mindezen idézeteknél hangosabban szól az, hogy nincs a levéltárnak olyan sorozata, amely III. Incénél előbbre nyúlnék.[1] A többi pápai levéltárak jóval későbbiek a vatikáninál, régibb iratokat tehát szintén hiába keresnénk bennük.

Ez az inkább indokolásképpen felhozott tény bármily sajnálatos és szomorú, mégsem oly hihetetlen, oly megfoghatatlan, mint az a másik, hogy a pápaság ezen ezer esztendőt felölelő levéltárának az elpusztulásáról sehol egyetlen sor irás sem maradt fönn s Rómában sem tudják mindmáig, voltaképpen hát hol, mikor és hogyan is veszett az el.[2]

Rossi a III. századra[3] teszi a pápai levéltár keletkezését s azt állítja, hogy Damasus pápa már külön helyiséget emelt az el-

Le lettere ed i registi dei papi in ord. al loro persone, 1885 s így szándékát nem valósíthatta meg.

[1] A reg. köt. sor. VIII. János I. és VII. Gerg. 2. köt. kivétel, ép úgy az instr. orig. és az angyalvári osztály ered. hártyaokl. sorozata is, bár néhány darabjuk fölér a X. századig, nem dönti meg, sőt megerősíti állításomat, mert hisz ez a néhány darab csak maradék vagy töredék.

[2] Löwenfeld: Hist. Taschb. 1887, 313—14. ll. és Sickel: Röm. Ber. Az előbbi kutatva a régi regesták eltünésének az idejét és az okát, csak valószinűnek tartja Sickel nézetét, melyet Rossi nem fogad el, hogy 1245. táján elégtek. Támaszkodva Ewald (NArch. IX. 331.) állítására, hogy régen a pápai iratokat siciliai papyrusra, nem pedig hártyára irták, felvesz egy papyrusregesta és egy hártyaregesta sorozatot s kijelenti, hogy die älteren (auf Papyr. geschr.) Bestände d. Archivs d. *Eintritt d. 13. Jahrh.* nicht mehr erlebt haben, aber für d. pergam. Rest enthält Sickels Hypothese eine enstprechende Erklärung seines spurlosen Verschwindens. Ellenvethető t. i., miért vesztek el csak az 1198-ig menő iratok, miért nem a XII—XIII. századiak is stb.

[3] Schmitz—Kallenberg: Papsturk. (Meister: Grundriss. I. 2.) 64. l. Bis z. J. 250 führt die. 2. Aufl. v. Jaffe Reg. bereits 120 Nr. an. Ezek azonban levelek, nem okiratok. Fast ebenso bleibt das Verhältnis noch b. ins 4. u. 5. Jahrh. Helyes Kehr magyarázata (Nachrichten. 1896. 79. l.): «so

helyezésére. Ezt az állítást Damasus ismeretes verséből meríti. E versnek két sora,

Archivis, fateor, volui nova condere tecta,
Addere praeterea dextra levaque columnas,

volna a levéltár létezésének egyetlen bizonyítéka. Ezt azonban, tekintetbe véve azt, hogy semmiféle adat sincs reá, mikor vitték volna át ebből a S. Lorenzo in Lucina egyház melletti Damasus féle helyiségből a Lateránba, nem tartjuk elégségesnek. Ennél határozottabb emlités csak az V. században történik róla s ettől az időtől kezdve tényleg gyakrabban hivatkoznak reá.

Ez időben még csak két pápai hivatal, a kancellária és a kamara léteztek. Ennélfogva a levéltár csakis azokat az iratokat foglalhatta magában, amelyek e hivatalokhoz jöttek (eredetiek) és amelyeket ők szétküldtek (fogalmazvanyok, azaz minuták vagy másolatok). Ez utóbbiakat már Liberius ideje, 355., tehát a IV. század közepe óta összegyűjtve kötetekbe foglalták volt (regesta). E kötetek révén a levéltár egybeolvadt a könyvtárral s kezdetben mindkettő a kancellária élén álló primicerius notariorumnak[1] a felügyelete alatt állott. Hol volt a levéltár kezdet óta elhelyezve, azt nem tudjuk. Csak a VII. századból van biztos tudomásunk, hogy akkor már a Lateránban volt. Ekkor már a *bibliothecarius* vezette a kancelláriát s a könyvtárral együtt a levéltár is az ő felügyeletére volt bizva, bár a levéltárt már külön hivatalnok, a szintén alája rendelt *scriniarius*,[2] gondozta. A kor vége felé mindakét gyűjtemény a kincstárba került, mint annak kiegészítő része, ami a kéziratok értékét és becsét tekintve, könnyen érthető. Akkor aztán a kincstárt kezelő *vestararius*[3] gondviselése alá jutottak.

gross auch das Ansehen des röm. Bischofs . . . war . . .noch war seine Autorität eine eminent moralische . . . weit entfernt, eine rechtliche zu sein.» Schmitz K. ez alapon kimondja: Nicht alsogleich mit den ersten Anfängen des Papsttums leben auch die Papstturk. an. Biztos, hogy a IV. század (355) körül már kétségtelen nyoma van a regesta kötetek létezésének. Igy értendő Löwenfeld állítása a levéltárról, hogy wahrscheinlich ist es so alt, wie das Papsttum selbst.

[1] Első említése 340-ből. Régebbi munka: Galletti; Del primicerio della s. sede. 1776.

[2] V. ö. legújabban *Merores :* Z. Frage d. scriniarii S. Rom. E. a bécsi Mitth. f. ÖGF. XXXIV. köt. 314—325. l.

[3] Szintén Galletti: Del vestarario, 1758, aki az 58—76. ll. már kiadta az 1304-i leltárt.

Pápai levéltár tehát létezett, de majd az egyik, majd a másik gyűjteménybe beosztva. Hozzájárult, hogy a Lateránon kivül még vagy 3—4 más helyen is voltak iratok deponálva. A pápák hitvallásait, a császárokkal és a királyokkal kötött szerződéseket és más fontosabb iratokat a szent Péter confessiójának egyik üregében volt szokás letéteményezni. Ennélfogva itt egy egészen külön levéltár keletkezett.[1] A XI. században a laterâni iratokat is megosztották. Javarészüket az erősebb oltalmat nyujtó turris chartulariába vitték át. Ezek a folytonos változások mutatják, hogy a leváltár nem volt kellőleg *szervezve* s csakis így érthető meg aztán, hogy a XIII. századig lenyuló összes iratai nyom nélkül tünhettek el. A turris chartularia a Palatin alján a Titus ivénél emelkedett.[2] Amikor a németek az angyalvárba vonult VII. Gergelyt ostrom alá fogták, a Laterán és a turris chartularia vidékét felégették. Ugyanazt tette Guiskárd Róbert felmentő serege is, úgy hogy Rómának ez a része hosszú időre teljesen elpusztult. A levéltár azonban nem veszett oda. Egy része a Soracte hegyén épült szent Szilveszter kolostorba került s ott nyoma veszett. Egyes regesta-köteteket még idéz — utoljára — III. Honór pápa, tehát úgy a Lateránban, mint a turris chartulariában őrzött iratoknak egy része legalább megmaradt. Rossi azt hiszi, hogy II. Frigyes római hadjárata alkalmával tünt el a megmaradt rész. Annyi bizonyos, hogy a regesta kötetek legrégibb leltáraiban is már csak III. Incé-vel kezdődik a sorozatuk.

II. KOR. III. INCÉTŐL — IV. SIXTUSIG (1198—1475.)

Irodalom : Marini G. : Memorie storiche degli archivi della S. Sede. — Rossi : i. m. — Ehrle Fr. S. J.: Zur Geschichte des Schatzes, der Bibliothek und des Archivs der Päpste im XIV. Jahrhundert (Arch. F. Lit. u. Kirchengesch. d. Mittelalt. I. k. 1885, 1—305. l.) — Denifle : Zum Urk. u. Regestenwesen d. XIII—XIV. Jahrh. és Die päpstl. Registerbände d. XIII. Jahh. u. d. Inventar ders. v. 1339. Mindkettő ua. Archiv III. 624—633. és II. 1—105. ll. — O. Bened. : Reg. Clem. V. Prolegomena stb. — Löwenfeld Gesch. d. päpstl. Arch. im MA. az Arch. Zeitsch. f. kath. KR. Részletes irod. l. külön.

III. Ince a pusztulásnak induló Lateránból a Vatikánba helyezte át a székhelyét. Ugyanide tette át a kancellariát is, amelynek számára új épületet emeltetett. Az új székhelyen új

[1] Ezek az iratok Rossi szerint már a XI. században tönkrejutottak.

[2] Sita ad Mariam novam et arcum Titi sub colle Palatino et monasterio, quod medio aevo dicebatur Palladium. Ezt már Lonigo is tudta.

iratsorozat indult meg, amely máig meg van s nemcsak a vatikáni, hanem az összes pápai levéltárak *legrégibb* sorozatát képezi. Ezzel tehát nemcsak a levéltárnak új kora, hanem egy egészen *új* levéltár kezdődött; a mainak a kezdete.

A régi még megvolt a Lateránban s Ince az átköltözés után is ott hagyta s ott is veszett — IX. Gergely után, tehát a XIII. század közepén. Sickel és a németek tagadják Rossi véleményét, hogy ez II. Frigyes római hadjárata (1240.) alkalmával történt volna. IV. Ince 1245-ben, a lyoni zsinaton több okiratot — ne occasione futurorum casuum deperirent — a zsinat atyái előtt átiratott, de különös, hogy maga ez a rotulus is eltünt s csak egyes töredékei jutottak reánk.[1]

Az új levéltárra is szomorú idő következett az avignoni száműzetés alatt. A kancellária éppen III. Ince alatt a mind fontosabbá vált kamara befolyása alá került. Mind a két iroda egyébként is szükségszerű összeköttetésben állott egymással s bár nem is tudjuk, hol volt a kamara irodája a XIII. századon át, kétségtelenül szintén a Vatikánban kellett lennie. A kamara kincstárának természetszerűleg a pápák közelében kellett lennie s csakugyan azt látjuk, hogy még utazásaikon is magukkal hordták. Ez fontos tudnivaló reánk nézve, mert az új levéltár a kincstárnak a részét képezvén, ennek sorsában osztozott.[2]

A XIII. század végén Anagniba, onnét 1304-ben Perugiába vándorolt. V. Kelemen, amikor 1305-ben Franciaországba ment, a kincs egy részét, néhány iratkötettel együtt maga után szálittatta Lyonba, ahonnét az utóbb Avignonba jutott. Ezt a francia földre került s ott természetesen szaporodó kincset thesaurum novumnak nevezték, ellentétben a Perugiában visszamaradt thesaurum antiquummal. A könyv- és a levéltár szintén Perugiában maradt és ott hevert egészen 1310-ig. Ekkor Kelemen rendeletet adott ki, hogy a regesták lemásoltassanak, a másolatok Avignonba szállíttassanak, az eredi kötetek pedig az oklevelekkel együtt Assisibe vitessenek és a ferenciek várszerű kolostorában depo-

[1] *Kehr:* Die Kaiserurk. d. Vat. Arch. a NArch. XIV. (1889) 343—376. ll. — 1. orig. A. Einzelcopien (360 l.) 1. (362 l.) a lyoni másolatokról. A 371—73. táblázatot állít össze a Cod. Ottob. 2546 (egy XIII. sz. más. az akkor még teljes lyoniból, kiad. Martene: Summ. priv.), Amelio 1339-i lelt. és a clugni. más. E rotulusokban előfordulnak III. Béla, Imre és II. Endre oklevelei.

[2] *Hefner:* Gesch. d. Schatzes u. d. Bibl. d. Päpste im 14. Jahrh. a Görres-társ. (Grauert-féle) Hist. Jahrb. 29 (1908), 4. füz.

náltassanak. E rendelet kivitele elé akadályok gördültek s csak 1312-ben kezdte meg az átszállítást a hazánkból hazatért Gentilis bibornok. Útra is kelt a kincs egy részével, de csak Luccáig jutott s ott elhunyt. Az oda szállított kincs nyomtalanul eltünt. A kincsnek az a része, amit nem vitt magával, úgyszintén a könyv- és a levéltár az ő elutazása utan is még mindig Perugiában maradt s csak ezután vitték át Assisibe, legalább röviddel utóbb már tényleg itt találjuk, anélkül hogy tudnók, ki vitte át. Az assisiek egy 1319—20-ban kitört lázadás alkalmával ezt a letétet is felprédálták, úgy hogy a pápák régi kincséből tulajdonkép csakis az maradt meg, ami 1305-ben Lyonba került volt. A könyv- és levéltárt a lázadók nem dúlták fel, csak megdézsmálták.

Avignonban ezalatt teljesen elfeledték a hollétüket. XXII. János csak annyit tudott, hogy valahol a spalatói hercegség területén lappanganak. Amelio János kamarai clericus, akit más ügyekben küldtek Italiába, véletlenül akadt reájuk és csak hosszú huzavona után sikerült János utódának, XII. Benedek pápának a haza (Avignonba) hozataluk. Az átszállítással megbizott Amelio 1336-ban kezdte meg ezt a feladatát. Az okleveleket úgy, mint a könyveket ládákban (in coffro, fardello) szállították. Hogy mily nehezen ment a dolog, mutatja az, hogy az áthurcolás még 1340-ben sem volt befejezve.

A levéltár Avignonban.

Irodalom: Ehrle: Hist. bibl. rom. pontif. I. 1890. Az acad. pontif. di conferenze stor. giurid. könyvt. VII. köt.

A nagy nehezen Franciaországba került és az ottaniakkal egyesített iratokat a könyvtárral és a kinccsel az angyalok tornyában (in turri St.-Angelorum) elhelyezett kincstárban (thesauraria) őrizték. A könyvtár alatt (libreria) rendes középkori könyvtárt kell értenünk. Még a nagyságát is meg tudjuk mondani, mert a jegyzékei megmaradtak. Gondozása a dominikanusokra volt bízva, akiknek e célra okvetetlenül bejárásuk kellett, hogy lett legyen a thesauraria azon helyiségeibe, ahol a könyvtár állott. Külön levéltári helyiségről vagy éppen levéltárról ellenben nemcsak az avignoni tartózkodás ideje alatt, hanem ebben az egész korszakban épp oly kevéssé van és lehet szó, mint a levéltár gon-

[1] Ehrle, id. m. 5. l. archiv. vel bibl. sedis ap. quae in propriis sedibus a propriis administrarentur praefectis s. XIII. exeunte et ineunte XIV. non

dozóiról vagy pláne levéltárnokokról.[1] A regesta kötetek és a számadás könyvek armariumokban és szekrényekben (in caxa) állottak, az oklevelek pedig tovább is ládákban maradtak. A pápaságnak ezen leveles ládáit és levélszekrényeit aligha nevezhetjük levéltárnak.

Visszahozatala Rómába. XI. Gergely, amidőn 1376-ban elhagyta Avignont, sem a könyv-, sem pedig a levéltárt nem vihette magával.[1] Két hónappal megérkezése után bekövetkezett halála meggátolta a visszaszállításukat — és jó darab időre. Mert a nyomban kitört (nyugati) nagy egyházszakadás zivatarai sem időt, sem módot nem hagytak arra s csakis e viszályok lecsöndesültével lehetett gondolni az Avignonban visszamaradt dolgokra. Csakis így magyarázhatjuk meg azt a feltünő tényt, hogy a visszaszállítás még az odavitelnél is nehezebben ment, amennyiben — szinte hihetetlen— századokon át huzódott és csak 1783-ban ért véget.[2] A nagy munkát V. Márton kezdte meg, 1417-ben állítólag visszahozatta az iratok egy jelentéktelennek látszó részét; IV. Jenő 1441-ben szintén hazahozatott valamelyes csomókat, de — amint a későbbi szállítmányok mutatják — a nagyobb rész még ott maradt.

A visszakerült köteteket a Sta Maria sopra Minerva (később dominikánus) kolostorban helyezték el, ahol a pápák akkoron székeltek. Onnét előbb a 12 apostolról nevezett (most minorita) konventbe, ahol a kamara helyiségei is voltak, utóbb pedig a vatikáni palotába régi helyükre vitték át őket. Ki és mikor eszközölte ezt az átvitelt, nem tudni, valamint azt sem, miféle iratok és hány csomó volt, mert semmiféle jegyzékük sem maradt fenn. Csak annyi bizonyos, hogy IV. Sixtus már a Vatikánban találta őket, confuse sparsa et nullo certo aut fido loco conclusa, partim vetustate, partim incuria minus decenter curata. Ilyen állapotban

fuisse, sed et cartas ac registra cancellariae, et libros mss. in thesauro cam. ap. esse asservata. — A hártyák és a kam. iratok in fundo turris thesaur., a regestaköt. in camera subtus studium d. papae, in qua consuevit se indui, quando intrabat consist. 433. l. Az előbbi a turris ss. angelorum, az utóbbi a turris guarderobbae seu s. Michaelis volt. 803. l. A mell. fénykép. tab. IV. nr. 6. hibás a guarder. — Az avign. kor tört. addig elterj. hibás nézeteket megjavította Gasparolo: Costituz. dell'arch. Vat. művében.

[1] *Kirsch:* D. Rückkehr d. Pp. Urb. IV. u. Greg. XI. v. Avign. nach Rom. Auszüge a. d. Kameralakten d. Vat. Arch. a Görrestárs. Quell. u. Forsch. VI. (1898).

[2] *Ehrle:* Die Übertragung d. letzten Restes d. päpstl. Archivs v. Avign. nach Rom. Hist. Jahrb. XI. 727.—29. ll.

volt a pápai levéltár a II. korszak végén. Maga a pápa mondja ilyennek. És éppen ez a siralmas helyzet indította őt arra, hogy — amint tovább beszéli — figyelmet fordítson a levéltárra. Nem sokkal, mindössze egy lépéssel vitte előbbre a levéltár ügyét, de ez az egy lépés is új korszakot jelez a levéltár történetében.

III. KOR. IV. SIXUSTÓL — XIII. LEÓIG (1475—1881.)

Irodalom : Marini i. m.— V. Kelemen reg. id. prolegom. — Löwenfeld : Gesch. d. päpstl. Arch. bis z. J. 1817. a Hist. Taschenbuch, 1887. 310 s köv. ll. L. külön is.

Nagy haladást jelent az előbbi, századokon át tartó állapothoz képest IV. Sixtusnak az az intézkedése, hogy a könyv- s részben a levéltárt is elválasztotta a kincstártól. Ez a felszabadítás volt az első lépés önnálló fejlődésük felé. Viszont be kell vallanunk, hogy ezt nem egyenlő arányban tették meg. A könyvtár teljesen független intézetté fejlődött ki. Saját külön helyiségei és külön tisztviselői voltak. E hivatalnokok (scriptores, custodes) feje, a praefectus, a XVI. század óta rendesen bibornok, aki «Bibliothecarius S. R. E.» címet visel. A levéltár nem lett önállóvá. Egy része, a könyvek és iratok a könyvtár alá rendelve annak titkos, árt osztályát (bibliotheca secreta) képezte. Másik része, az oklevelek tovább is a kincstárban maradt s a kinccsel együtt az Angyalvárban őriztetett, ahol a thesauraria is volt. De legalább úgy amott, mint emiatt külön helyiségei, sőt külön őrei is voltak, úgy hogy most már — de csakis ettől kezdve — beszélhetünk levéltárról.

a) *Az angyalvári levéltár (Archivio di Castel S. Angelo) története.*

Irodalma : Marini i. m. (Laemmer i. m. 443—B. M.) V. Kel. reg. id. prolegomená-i. — Blume : Iter Italicum, III. 24—26. — Kehr : Die Kaiserurkunden im Vat. Arch. c. ért. a Neues Archiv XIV. 351. — Beschreib. Sfadt Rom, II. 295 Roesteltől (Löwenfeld szerint Bunsentől) — Dudik, Iter Italicum, II. 14—19. — Fabre P.: Note sur les archives du Chateau S. Ange c. ért. a Melanges des écoles franc. d'Athéne et de Rome XIII (1893). 3—19. — Müntz : La bibl. du Vatican au XVI. s. aki a 89—90. ll. közli a leltárait.

Erről a levéltárról egész a megnyitásig nagyon keveset, aránylag kevesebbet tudtunk, mint a bibliotheca secreta-féléről. IV. Sixtus az okleveleket, főleg amelyek a római egyháznak adott kiváltságokról szólottak, átvitette a nagyobb biztonságot igérő

Angyalvárba. In vetustissimis bullis omni auro et gemma pretiosioribus, quas certe non immerito summa cum diligentia ob varios casus in arce S. Angeli conservari mandasti, — mondja Platina az átirataikat tartalmazó kötetekhez a pápa részére írt előszavában. Éppen mert fontosak és nagy értékűek voltak, nagyobb őrizetet is igényeltek. Ezen szigorú őrizetnél, de meg a vár erődszerű jellegénél fogva is sokkal jobban meg volt nehezítve a hozzájuk férkőzés, mint a Vatikánban. Indexeiből régebben is tudták, körülbelül mi volt benne, de a helyiségéről és a belső berendezéséről ma is keveset tudunk. VIII. Kelemenig, illetve 1592-ig nem is tudjuk a várnak melyik helyiségében volt elhelyezve. A berendezésről is csak annyi tudomásunk van, hogy az okleveleket zsákokban (sacculi) őrizték. A zsákok szekrényekben (scrinia) állottak. Sem a zsákok, sem a szekrények számát nem ismerjük. Az utóbbiak között volt egy vasszekrény (scr. ferratum) 12 zsákkal. Az oklevelek tartományonként csoportosítva voltak beléjük elrakva s mindeniket más-más szin jelölt meg, pl.: a Magyarországra vonatkozó okiratok sötét sárga (in fulvo obscuro) zsákban voltak.

VIII. Kelemen thesaurariusának, a későbbi Cesi bibornoknak az előterjesztésére az Angyalvár donjonja alatt, tehát a vár felső emeletén, ahol akkor a thesaurarius kamarája volt, egy nagy kerek termet rendeztetett be a levéltár részére, amelyet elődeinek tervei nyomán alkotni akart. A falak körül magas, finom kivitelű szekrények állottak. A már meglevő okiratok capsulákban őriztettek. Az 1593. január 23. konzisztóriumban előterjesztette azt a szándékát, hogy végre méltó levéltárat akar alapitani. Az e célból kibocsátandó bulla fogalmazványában azt mondja:

Havendo noi per l'adietro considerato la poca cura, quale in tutti i secoli passati è stata e hora é piu che mai usitata circa la conservatione delle scritture e ragioni concernenti l'autorita e dignita di questa S. Sede apostolica et interessi della Camera, et se i primi tempi meritano alcuna scusa per le turbolentie d'Italia et di questo S. Sede, gli piu bassi meritano reprensione, perche cessate per dio gratia quelle fluttuationi si é continuato questa somma negligenza ... et ancorché Benedetto XII, Sisto IV., Innocenzo VIII, Pio V, Gregorio XIII et Sisto V nostri predecessori, per quanto si vede, habbino con somma pietá pensato a questa conservatione delle scritture, non dimeno per varii accidenti non l'hanno potuto esseguire ...

Pero habbiamo pensato di constituire un archivio di Castel S. Angelo.[1]

Ime, a második pápa, aki meg akarja alkotni a pápai levéltárt, amint XII. Benedektől, azaz a XIV. század közepéről kezdve annyi elődе akarta és nem bírta. Ez az akarás maga a legfőbb bizonyíték arra nézve, hogy pápai levéltár nem létezett s amely létezett, maguk a pápák sem tartották annak. Amint IV. Sixtus, úgy VIII. Kelemen is bevallja és elitéli a hanyagságot, amelyet a római egyház iratainak őrzése körül századról-századra tapasztalunk.

A legérdekesebb a dologban az, hogy VIII. Kelemen sem vitte többre elődeinél. A bullát soha sem publikálta s az egész vállalkozásnak az előre megcsináltatott levéltári helyiség és a belső felszerelés volt az összes eredménye. A többi terv, a milyen volt a tisztviselők szervezése, tervnek maradt. Ezen kívül semmi egyéb változtatásról, sem a XVII. sem a XVIII. század folyamán nincs tudomásunk. Confalonieri őr 1629-ben alsó és felső szekrényekről beszél,[2] amiből alsó és felső helyiségre lehetne következtetni, de Marini határozottan csak egy nagy gömbölyű termet említ. Iratait Confalonieri rendezte 1626-ban.

Az angyalvári levéltár őrei.[3]

A levéltár IV. Sixtus óta, tehát alapításától kezdve külön felügyelőkkel bírt. Minő viszonyban voltak ezek a bibliotheca secretával és őreivel, nem ismeretes. VIII. Kelemennek a terve szerint lett volna egy custosa és két sottocustodéja. A custos mindenkor a thesaurarius, a két sottocustode két kamarai jegyző leendett. Eszerint a levéltár tulajdonképen a kamara alá lett volna rendelve s mint ilyen semmi összefüggésben sem állott volna

[1] V. Kelem. reg. Proleg. LV—LVI. ll.

[2] L. alább az angyalv. levéltár indexeiről szóló fej. Confalonierinek Fabre Notes . . . közölt adatai az angyalvári levéltárról épp oly nagy jelentőségűek ennek a levéltárnak akkori állapotára vonatkozólag, mint Lonigonak Gasparolo által közölt adatai a bibl. secr. (illetve az V. Pál alapította vat. levéltár) pár évvel előbb való időből ennek a levéltárnak az állapotára nézve.

[3] Érdekesen ír a két levéltár őreiről Gasparolo id. m. (Studi. VIII. 17—18 ll.) anélkül, hogy nézetem szerint teljesen tisztázná a kérdést. Contelori (Cod. Vat. 7763. p. 129) dice che il primo custode della Vatic. era anticamente (dal tempo cioe di Paolo V.) prefetto dell'arch. e che veniva pure aiutato da secondo custode. Per ragioni forse di gelosia vennero ad insorgere dissidii

a bibliothéca secretával. Két kulcs szolgált volna hozzá, amelyek egyikét a custos-thesaurarius, másikát az egyik sottocustode-notario őrizte volna, úgyhogy csakis mind a három egyszerre léphetett volna be a könyvtárba. Ez a terv — amint tudjuk — soha sem valósult meg s VIII. Kelemen halála után Ansidei Boldizsár mindakét levéltár őreinek névsorában előfordul.

Névsoruk.[1]

Platina Bartolomeo 1475—1481	Lonigo Michele † 1663.[2]
Inghirami 1516.	Cobeluzzi 1621.
Beroaldi Filippo 1518.	Alemanni Nicolo.
Acciajoli Zenobio 1519—1538.	Confalonieri Giov. Batt. 1626.[3]
	Cartari Carlo 1638.
Cesi † 1596. jún. 5.	Fabretti Rafaele 1694.
Rajnaldi Domenico 1595—1606	Riviera Domenico.
Adriani 1607—1611.	Antonelli Nicolo —1752.
Ansidei Baldassare 1612—1614.	Antonelli Leonardo 1752—1759
Paoli Silvio 1608—	Garampi Giuseppe 1759—1772.

fra i 2 cust. . .mesi distinse la prefettura dell'arch. dalla bibl., il che allude al tempo del Contelori sotto Urb. VIII . . . Continua un'altra memoria al domandar il ritorno all'antico facendo come prima, archivista il primo custode e (per evitar dissidii con l'altro campagno) ponendo sottoarchivista uno dei 2. scrittori latini della Vat. Da tutto cio mi pare, poter desumere, che invece il Lonigo godeva di uno spec. trattamento e di titolo bensi di vero archivista, ma subordinato al primo . . . Quelché e certo, si é che B. Ansidei fu nominato primo arhivista con breve de 30 Gen. 1616 (Palmieri, Manuductio, proleg. XXVI., ahol 1612 áll). A lui successe N. Alamani dopo alcuni mesi. stb. Ezért is nem biztos a névsor.

[1] Mindkét névsor Moroninál: Dizionario 1840, II. 277—288. ll.

[2] Élete Gasparolonál id. Studi . . . 14—19. művei 19—29. ll.

[3] Élete és működése Beltrami : G. B. Confalonieri az Arh. stor. Ital.

b) *A bibliotheca (vaticana, palatina] secreta története.*

Irodalom : Roccha, Angelo, Bibl. apost. Vatic. a fratre, Roma, 1591. (adatait Blanci Guil. v. Sixtus titkos kam. kapta) — Pansa. Mutio, Della libr. Vatic. ragionamenti di, Roma, 1590. — Nota delli musei, librerie etc. di Roma. Appresso Biagio Deuersin e Felice Cesaretti, 1664. — Pistolesi, E., il Vaticano. vol. 1—3. — Azemanni. Bibl. apost. catal. tom. I. praef. — Marini, i. m. (Laemmernél, i. m.) — Müntz. E. és Fabre. P., La bibliotheque du Vatican au XV. siécle d'apres des documents inédits etc. Páris, 1887, 8⁰ (külön és a Bibliothéque des Écoles franç. d'Athénes et de Rome 48. füzetében is). Müntz. E., La Bibliotéque du Vatican au XVI. siècle, notes et documents, Paris, 1886. 18⁰ (Külön is mint a Petite biblioteque d'art et d'archéologie 3. köt. is. V. Kelemen Reg. Proleg. XIII—LXVIII.

IV. Sixtus a vatikáni palota délnyugati oldalán új szárnyat építtetett. Az új szárny első emeletén van mindmáig a róla elnevezett sixtini kápolna, a földszinten volt a könyvtár s mellette a könyvárnok lakása. A tulajdonképeni könyvtárból nyilott a bibliotheca secreta (titkos, vagy zárt könyvtár), amelyben a regesta kötetek és egyéb pápai iratok voltak elhelyezve. Az építés 1471-től 1475-ig tartott, de a könyvtár 1477-ben már fennállott. Mert a pápa ez év július 15-én kelt bullájában azt mondja : Cum nos dudum in palatio nostro apostolico quamplurima librorum volumina romanorum pontificum confuse sparsa et nullo certo aut fido loco conclusa partim vetustate, partim incuria minus decenter curata deprehendissemus, illa in unum certum, determinatum et accommodatum locum omni cultu ornata et ad ordinem decentem disposita esse curavimus et per dilectum filium magistrum Bartholomaeum Platina scriptorem et familiarem ac continuum commensalem nostrum, quem ipsorum librorum et bibliothecae gubernatorem ac bibliothecarium . . . deputavimus, omni cura et studio custodiri jussimus.

Ezekben a sorokban mondja el IV. Sixtus a levéltár másik részének az alapítását. Könyvekről és kötetekről van bennük szó, oklevelekről vagyis az angyalvári levéltár anyagáról nincs említés téve. S nem is tudjuk, hogyan történt az anyag szétválasztása s melyik levéltár volt meg előbb. E szavakból kitünik, hogy Sixtus a palotában őrizet nélkül szerteheverő köteteket

α) alkalmas helyre tette,
β) rendbeszedette és
γ) Platina könyvtárnok őrízetére bizta.

E két utóbbi pontról alább külön lesz szó. Ami az elsőt illeti, a bibliothecának a fekvéséről Mutio Pansa idézett művének VII. Del sito antico della libraria Vaticana e come sia stata traslata da Sisto V. in luogo piu celebre c. discorsojában azt mondja: Sito dell antica libr. Vat. Fu prima la libraria Vat. in quel picciolo cortile di palazzo, che é a piedi della scala, per la quala della banda delle loggie si ascende nella sala regia, in belle stanze instituita. E vi fu qui dal tempo di Sisto IV, in qua, dove egli per maggior commodita, come in luogo piu splendido la ripose, nella porta, della quale si leggono ancora queste parole: Sixti IV. bibliotheca. Constitui anco sisto alcune stanze per quelli, che di lei havessero di tener cura... Cosi leggesi in una porta nel medesimo luogo in queste formate parole: Sixtus IV. pont. max. bibliothecario et custodibus locum addixit.

Pistolesi ugyanígy határozza meg a fekvését, de csak egy szobát említ: La vechia libreria occupava un ampio salone situato nel cortile detto del papagallo, ma in oggi il medesimo e presso che ad uso di floreria. Egy más helyen négy szobáról szól, de a feliratokat itt sem említi: Sistus colloco la biblioteca in quattro stanze esistenti nel cortile del papagallo ridotto ora ad uso di floreria de' velluti.[1] Marini a fekvésre vonatkozó adatokat nyilván az előbbiektől vette, még a feliratokat is látta — de hozzáteszi — amiről amazok nem szólottak, hogy dalla bibliotheca poi propriamente detta passavasi in quella, che fu nominata bibliotheca secreta vaticana ed era in questo l'archivio disposto *disordinatamente* in tanti armadi.

Ebből a helyiségből és a benne őrzött kötetgyűjteményből fejlődött ki lassan a vatikáni levéltár törzslevéltára. IV. Sixtus korában és a következő században a kancellárián és kamarán kívül már egy sereg pápai hivatal működik: a poenitenciária, dataria, a segnaturak és a secretariák. Ezeknek az iratai megannyi gyűjteményt képeznek, úgy hogy a pápaságnak a két ismertetett levéltáron kívül több kisebb-nagyobb szétszórtan és gondozás nélkül heverő irattára is volt. Meg kell vallanunk, hogy miután IV. Sixtus állandó helyet jelölt ki az iratoknak, utódai folyton arra törekedtek, hogy ezeket az irattárakat egy a pápasághoz méltó levéltárban egyesítsék. VIII. Kelemen idézett bullafogalmazványában VIII. Incét, V. Piust, XIII. Gergelyt és V. Sixtust nevezi meg olyanokul, mint akik habbino con somma pietá pensato a

[1] 3-uk közül csak Roccha tudott a bibl. sekr. fekvéséről. V. ö. alább a 79. l.

questa conservatione delle scritture, nondimeno per varii accidenti non l'hanno potuto esseguire. Ez a névsor nem teljes. Mert VIII. Incéről csak annyit tudunk, hogy az ő kivánságára Fieschi említett művének 3-ik kötetéhez egy jegyzéket csatolt delle bolle de' vicariati e delle infeudazioni sino al Eugenio IV. Ellenben nem említi X. Leót és II. Gyulát, akik szintén gondjukba vették a levéltárt. X. Leó rendeletére Acciajuoli sok iratot vitt be az angyalvári levéltárba. II. Gyula pedig 1505. január 15. rendeletében meghagyta, hogy a kamara levéltáraiból senki se vigyen haza iratokat, akik pedig ezt tették, a még vissza nem adott köteteket tíz nap alatt haladéktalanul szolgáltassák vissza. Egészen nagyszabású volt a szintén nem említett IV. Pius terve, aki tulajdonkép első adott kifejezést a fenti törekvésnek. 1565. június 15. Amulio bibornokhoz intézett Cum inter gravissimas kezdetű rendeletében[1] elmondja, hogy szándéka tabularium seu archivium eorum omnium, quae ad nos et sedem apostolicam quoquomodo pertinent conquisitis undique et transscriptis non in alma modo urbe et ditione nostra ecclesiastica, verum per universum terrarum orbem exemplaribus, libris et voluminibus et aliis scripturis, in palatio nostro Vaticano . . . parare atque instruere. E szándéka kivitelével Amuliót bízza meg, teljhatalmat adván neki, ut tam ex *bibliotheca nostra Vaticana*, quam quibusvis aliis locis et praesertim, ubi supellex nostra custoditur et conservatur, atque etiam ex *arce S. Angeli* caeterisque tam publicis, quam privatis bibliothecis eiusdem urbis ac status nostri ecclesiastici ac denique ex totius orbis civitatibus, oppidis, provinciis atque etiam ecclesiis, monasteriis sacrisque domibus quaecunque exemplaria, libros, volumina, scripturas ac sum. pont. regestra, quae ibi esse intellexeris, per te vel alios probos, eruditos et fideles viros ad id a te deputandos describi et, si id tibi videbitur, etiam scripta originalia ex civitatibus nostris Avenionis, Bononiae, Perusii, Assisii, Beneventi, Anagniae, Viterbii, Ravennae, Maceratae et quibusvis aliis ad urbem deferri facere atque curare, descriptaque ac delata in archivo hujusmodi reponere et collocare . . . valeas. Ime az első pápa, akinek a fejében egy igazi pápai levéltár eszméje megfogamzott. Összeszedni a pápai iratokat az egész világról, oly szédítő, szinte kalandszerű terv, hogy még a pápáknak az egész világra kiterjedő hatalmával sem sikerülhetett.

[1] V. Kel. reg. Prol. LII.

Amulio még hozzá sem fogott a kiviteléhez, IV. Pius már meghalt. Utóda, V. Pius gyakorlati oldaláról fogta fel a dolgot. Sazzarino Mario megbizottját egyenesen Avignonba küldte, hogy az ott heverő iratokat hozza át. Ennek a kisebbszabású igyekezetnek legalább az az eredménye volt, hogy Sazzarino egyebek között 157 regesta kötetet és 8 nyaláb (fasces seu onus unius hominis) papir- és hártya oklevelet hozott vissza.[1] Ez a növekedés maga után vonta a bibliotheca secreta megnagyítását. Amidőn V. Sixtus a könyvtárt, mint a bejárata fölé illesztett márványtáblán olvasható, cum loco depresso, obscuro et insalubri sita esset, a máig meglevő fényes termekbe helyezte át, az új szárny első emeletén a könyvtár mellett (a II. Gyula-féle corridoron) a levéltár részére is két új szobát jelölt ki. Rocchi külön szól de duabus cameris, quas secretiores vocant s azt mondja: camerae, quas secretiores vocant, in selectiorum codicum usum concinnatae infra deambulatorium illud celeberrimum, quod gallariam vulgo appellant, bibliothecae ampliori adnexae duae sunt.

Most már a bibliotheca secretának két helyisége is volt: a régi a földszinten és az új az emeleten (=összesen három terem). Igy is maradt körülbelül a mult század közepéig, azzal a különbséggel, hogy V. Pál pápa 1612-ben az emeleti helyiséget jelentékenyen megbővítette és ujonnan felszereltette. Ő volt az, aki elődeinek a tervét még legközelebb hozta a megvalósitáshoz.[2] Az alsó helyiségből felhozatta a regestáknak III. Incétől V. Sixtusig terjedő sorzatát és a kamara külön irattárát. Ez időtől kezdve megszünt a bibliotheca secreta elnevezés s az archivum vaticanum lett szokásossá. Az új levéltár V. Pál utódai alatt egyre gyarapodott. VIII. Orbán áthozatta a secretaria dei brevi-ből a brévéknek a VI. Sándortól 1567-ig terjedő sorozatát és a quardarobbából a XVI. századi nuntiusok jelentéseit; VII. Sándor a «lettere» sorozatot és a «nuntiatura» sorozat folytatását; XI. Kelemen a miscellaneák közé osztott varia politicorum és a Clementina sorozatokat s végül XIV. Benedek a brevék folytatását 1567-től.

A levéltár őrei.

A bibliotheca secreta, mint a vatikáni nyilvános könyvtár zárt osztálya, a könyvtár tisztviselőinek a felügyelete alatt állott.

[1] *Gachard:* Les archives du Vatic. 9—13. ll.

[2] Ezért is őt tartják a levéltár tulajdonképeni megalapitójának; ez alapitást korszakalkotónak L. erről Lonigo nyilatkozatát Gasparolo id. m.

E tisztviselők névsora eléggé ismeretes ugyan, de hogy kik voltak közülök specialiter a secreta őrei — az egy Platinát kivéve — V. Pálig nem tudjuk. V. Pál annyiban szabályozta a dolgot, hogy az első custodet bizta meg a felügyelettel.

Névsoruk.

Ansidei. Baldassare, 1612—1614.
Alemanni Nicolo 1615—1626.
Contelori, Felice, 1626.
Giustiniani, Orazio, 1630.
Centofiorini, Tomaso, 1644.
Salvetti, Domenico, 1656.
Bisaiga, Giovanni, proprefetto 1666—1691.
Ravizza, Francesco prefetto.
Rossi, Pierfrancesco, 1670.
Valemanni, Giusepe,
Dejuliis, Tomaso, procustode —1712.
Dejuliis. Antonio, custode.
Depretis, Giacomo Antonio —1727.
Depretis, Pietro, 1727—1742.
Ranconi, Philippo, 1742—1751.
Garampi, Giuseppe, 1751—1772

Ha a két névsort összehasonlítjuk, kitünik, hogy a két levéltár felügyelete 1752-ben Garampi kezében egyesült. Egybeolvadásukat meggátolta Párisba való szállításuk, amelyről már a bekezdésben emlékeztünk.

XIX. század. A pápai levéltárak Párisban.

Irodalom: De Laborde: Archives del'Empire. Inventaires et documents publiés par ordre de l'Empereur, in Tardif: Monuments historiques, 1866. Ebből merített: Gachard M., Les archives du Vatican. Bruxelles, 1874. Reg. Clem. V. I. köt. append. Löwenfeld: Hist. Taschenbuch, 1887.

Bécsből Párisba való vissztérte után 1809. december havában Napoleon utasítást adott Miollis tábornoknak a pápai levéltáraknak Franciaországba való vitelére nézve. Radet parancsnokló tábornok Rómában Pesci csendőrhadnagyot, Rotoli rendőrbiztost és Salviucci Paolo nyomdászt bízta meg az ügynek a végrehajtásával. A biztosok 1810. január havában lefoglalták az összes levél- és irattárakat, leltározták a csomagokat s ládákba rakva őket, öszvérektől vont szekereken Turinon át Párisba szállították. Az első szállítmány február 23-án indult Rómából és április 11-én érkezett Párisba, az utolsó 1811-ben indult s ezzel az átszállítás be volt fejezve. A levéltárak a Soubise palotában elhelyezett Archives de l'Empire-be osztattak be.

Napoleon bukása után XVIII. Lajos első tette a pápai levéltárak visszaadása volt. A visszaszállítást a francia kormány költségén Marino Marini eszközölte s 1817. július 14-én szerencsésen be is fejezte. Az új felállítás alkalmával a két levéltár egyesíttetett, illetve az angyalvári a vatikániba olvasztatott, mint annak egyik seriese.

Az egyesített levéltárak őrei.

prefetto: Garampi, Giuseppe † 1772.
Zampini, Marino, 1772.
custode: Marini, Gaetano.
prefetto: Marini, Gaetano.
custode: Marini. Marino.
prefetto: Marini. Marino.
custode: Altieri.
custode: Theiner. Augustino 1850—1874.
prefetto: Theiner. Augustino.
prefetto: Bernardino Rossi † 1879.
custode: Vincenzi.
archivista: Hergenröther bib. 1879. jun. 20.
sottoarchivista: Balan, Pietro, 1879. szept. 8. — 1883.
sottoarchivista: Delicati 1882.
sottoarchivista: Denifle Heinrich, 1883.
sottoarchivista: Tosti 1883.
sottoarchivista: Wenzell: stb.

Mielőtt a mai kutatás mikéntjére és módozataira, továbbá az egyes osztályokra és sorozataikra térnénk át, éppen magának a kutatásnak teljesebb sikere érdekében, amilyen hasznosnak, ép olyan szükségesnek tartottuk röviden összefoglalva ismertetni a vatikáni levéltárban tett eddigi kutatásokat és eredményeiket, továbbá legalább rövid tájékozást nyujtani az egyes osztályok és sorozatok leltárairól és jegyzékeiről.

a) *Excursio. — A vatikáni levéltárban tett eddigi kutatások rövid átnézete.*

I. A megnyitás előtt, 1881-ig.

A megnyitás *előtti* időt a kutatás szempontjából *két* korszakra oszthatjuk.

Az *egyik* a levéltár legrégibb sorozatának (bullaregesták) kezdetétől, azaz a XIII. század elejétől a XV. század második feléig tart, azaz addig, míg a levéltár a kincstárral közösen őriztetett, illetőleg míg belőle legalább részben ki nem vált.

A *másik* a különválás, vagyis a bibliotheca secreta megalapítása, tehát IV. Sixtus, illetve 1475 óta a megnyitásig terjed.

α) *1198-tól—1475-ig.*

Ez időben még történeti kutatásról általában véve alig lehet szó. Az oklevelek jogi értéke praeponderált a történeti fölött. Minden olyan iratot, amelynek inkább történeti, mint jogi becse volt, haszontalan lomnak tartottak s ennélfogva elvetették. A pápák is ezt az akkor általánosan tapasztalható elvet követték irataik megőrzésében. A világba szétküldött leveleiket megőrizték, ellenben a hozzájuk érkezettek közül csak azokat tartották meg, amelyekben valamelyes jogot avagy kiváltságot nyertek vagy adtak.[1] A megőrzött iratokat mind, nemcsak a regestákat, kötetekbe foglalták. Olvasunk ugyan füzetekről, quaterniókról, de ez kivételes eset s amint lehetett, mindjárt táblák közé kerültek. Ami fűzetlen maradt, azt a levéltár későbbi őrei, különösen Confalonieri, beköttették. A levéltár mai összes anyaga, az ujabban oda került datariai osztályt kivéve, kötve van.

Ezek a kötetek és iratok, amint hallottuk s az akkor készült számos leltárból alább még jobban látni fogjuk, e korban a kincstárban, következőleg hozzáférhetetlen helyen őriztettek. Azt ugyanis, hogy a kincstárba hivatalos személyeken kívül idegeneket is beengedtek volna, még csak föltenni is bajos. Ez a körülmény leendett a kutatásnak *egyik* főakadálya. A *másik* pedig az, hogy a gyüjtemény csaknem az egész idő alatt vándorolt s nagyrésze még a megállapodás után is kofferekben hevert. Maga az avignoni pápai udvar sem tudta néhány évtized mulva, hol is vannak az Olaszországban maradt iratok. A visszatérés után pedig az Avignonban hagyott aktákról felejtkeztek el s éppen csak hogy elkerülték a francia forradalom viharát. S tényleg egyetlen *egy* esetről *sincs* tudomásunk, hogy valaki 1475-ig a pápai iratok gyüjteményében kutatott volna.

Mert nem történeti kutatásnak mondható a levéltár egy-két iratának kikéréséről való azon két eset, amelyről tudomásunk van. IX. Gergely t. i. egyik levelében elmondja, hogy egy francia érsek azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy egyik elődе regestáiban keresse fel azt a privilegiális levelet, amelyet a pápa az ő egyházának adott és írja át újból, mert az eredeti elveszett. IX. Gergely meghallgatta a kérést, elődе regestáiból fölkerestette az illető oklevelet és újból kiadta az érsek egyházának.

[1] Elég arra hivatkoznunk, hogy a IV. Sixtus-féle bibl. első őre, Platina, három kötetben összeírta a róm. egyház kiváltságleveleit.

A másik eset, amelyről már Dudik megemlékezett,[1] bennünket magyarokat közelebbről is érdekel, mert Nagy Lajos királyunkkal történt. 1357-ben t. i. egyik Rómába küldött iratának a visszaadását kérte a pápától. VI. Ince pápa erre azt felelte: Vis, ut tibi restituatur? nos autem, quia de more curiae romanae hujusmodi et aliae scripturae consueverunt in archivio ipsius curiae conservari, literas ipsas duximus retinendas.

Egészen világos, hogy ebben a két esetben sem történeti kutatásról van szó. S bár jogi érdekek megóvása a kérelem alapja, vagy inkább épen azért, csakis közvetett felkeresésről értesülünk. Figyelemre méltó e két esetben — másutt említendő egyéb nevezetességük mellett — az a körülmény, amelyről alább részletesebben szólunk, hogy egyik esetben minden nehézség nélkül kiadják a kért okiratot, a másikban minden alapos indok nélkül megtagadják. Ez a már ekkor jelentkező következetlenség a második korszakban egészen a megérthetetlenségig fejlődött.[2]

β) *1475-től—1881-ig.*

A XV. században született renaissance tagadhatatlanul befolyással volt a történeti érzék felköltésére, ez meg a történeti kutatásra. A pápai iratok 1475-ig őrizetlenül, szétszórva hevertek, amint maga IV. Sixtus mondja. Most, legalább nagyjából rendezve, biztos őrizet alá jutottak: az Angyalvárba és a könyvtár titkos helyiségébe, szóval olyan helyekre, ahol az elkallódás veszélyétől, de egyúttal a felébresztett s a nyomban következő hitujítástól ébrentartott, sőt megnövelt kutatási szomj elől is mentek maradhattak. Érdekes, hogy mennél nagyobb lett a kutatási kedv, annál féltékenyebb gonddal őrizték őket.

Az angyalvárban levő rész még mindig, egészen Garampi kinevezéséig, a kincstárhoz tartozott. Mint ilyenre mindvégig áll az, amit fönnebb mondottunk az iratok megközelíthetőségéről.

[1] Iter Ital. II. köt. 31. l. j.

[2] Grisar atya a Wetzer-Welte-féle Kirchenlexikonban (Vat. Arch.) azt, hogy csak bizonyos «hithű» tudósok jutottak be, olykép mondja, mintha a hithűség zsinórmértékül szolgált volna. Ezt nem találom helyénvaló állításnak akkor, amikor Montfoucon, Mabillon nem tudtak bejutni, mert hisz ezek a bencések amily tudósok, oly hithűek is voltak. Az alább említendőkre nézve, akik a levéltárban dolgozhattak, semmiféle zsinórmértéket sem tudok megállapitani.

Bizonyos, hogy a thesaurariába, következőleg az ott őrzött levéltárba sem engedtek, józanul nem is engedhettek idegen embert, ha még oly tudós volt volna is. Az iratok rendezetlen volta, amelyről 1624-ben Confalonieri említést tesz, szintén a kutatás ellen szólt. Sőt mindezen felül az Angyalvár erőd volta is megnehezítette a bejutást. Mindennek dacára egészen bizonyos, hogy egyes dolgokat mégis megközelítettek. A levéltár katalógusai okvetetlenül ismeretesek voltak, mert pl. a Silvio Pellico-félének máig is több átirata van meg az egyes római könyvtárakban. Hogyan volt ez lehetséges, azt inkább csak sejteni lehet. Ugyancsak az Angyalvárban volt a pápai kamara saját külön levéltára, amely a kamarai notariusok felügyelete alatt állott. Jóllehet a tulajdonképeni Archivio di castel S. Angelo-nak saját külön őrei voltak, de mert ez is a thesaurarius felügyelete alatt állott, ezen a réven a kettőnek bizonyos összeköttetése kellett hogy legyen. Erre mutat VIII. Kelemennek az a terve, hogy három kulcsot akart hozzá készíttetni, egyet az őr, egyet a thesaurarius és egyet egy notarius részére. II. Gyula és X. Leo pápa rendeleteiből[1] pedig tudjuk, hogy a kamarai klerikusok — legalább a kamarai levéltárból — a lakásukra hordták az iratokat. Csaknem bizonyos tehát, hogy ami kikerült, ezen a réven jutott ki.

A bibliotheca secretában levő iratok, amíg a papagallóbeli vagyis alsó helyiségben voltak, ha az nem is volt oly biztos, mint az Angyalerőd, nem kisebb féltékenységgel és szigorúsággal őriztettek. Erre mutat már magának a különben nyitott könyvtárnak titkos, vagyis zárt helyisége is. De bizonyítják azok a szigorú rendeletek, amelyek nyiltan és egyenesen erre vonatkoznak. Marini megemlékezvén a két zárt szobáról, azt mondja: Cio che in tali camere chiudevasi era rigvardato con tal *gelosia*,[2]

[1] II. Gyula: nuper non absque animi nostri displicentia intelleximus ex fidedignorum relatione per clericos, notarios et alios officiales dictae camerae ex quadam abusione et corruptela sine licentia dicti libri et scripturae ab aliquibus annis citra passim et indifferenter extra dictam cameram ad domos proprios eorum deportatae et delatae fuerunt, et quod deterius est.... l. V. Kelemen p. reg. Proleg. XLIX. l. Uo. Aleander 1521-ben Luther levelét küldve a pápának kérte che la se facci servare in la camera secreta della bibl. palat. f. XLVIII., továbbá LII. LIV. LVI. LXIII. LXIV. ll.

[2] Blume írja az angyalváriról: Kein Fremder dürfte sich rühmen d. Archiv gesehen zu haben (Iter Ital. III. 25. l.), a bibl. secretáról pedig: Ein paebstlicher Bannstrahl über d. Hauptthür d. Archives, der jedem

che il card. Amulio bibliothecario ordino alli di 7. Decembre 1556 ai due (?) custodi, ne cui permittant aliquem librum aut scripturam in secreta bibliotbeca perquirere neve omnio ingredi loca, ubi sont registra sum. pontificum.

Ez a tilalom kiterjed az V. Sixtus építette új helyiségre is. Ma is ott van a bejárata fölött befalazott márványtábla, amelyen a könyvtárba való belépést egyáltalán eltiltotta. Nemini libros, codices, volumina hujus Vaticanae bibliothecae ex ea auferendi, extrahendi alioque asportandi, non bibliothecario neque custodibus scribisque neque quibusvis aliis cuiusvis ordinis et dignitatis nisi de licentia summi pontificis scripta manu facultas esto. Ez a nyilvános könyvtárra vonatkozó tilalom természetesen fennállott a könyvtáron belül, in usum selectiorum codicum rendelt levéltári helyiségre is. Sőt mintha ez az átok terhe alatt fenyegető tilalom sem volt volna elegendő, XIII. Gergely 1591 január 23-án Marino Rajnaldi őrnek még külön is lelkére kötötte, ut in posterum nemini permittat exemplum facere scripturarum vel librorum ipsius archivii, neque in eo libros aut scripturam perquirere. S hogy, legalább látszólag, mily komolyan vették a tilalom szigorúságát, két egykorú esetből látható, IV. Pius 1565 június 15-én Amulio bibornokhoz intézett rendeletében azt írja:[1] Volumus autem, quod tibi non liceat nisi unum librum vel regestrum unum singulis vicibus e bibliotheca vaticana sumere, nec alium inde habere, antequam primum restitutum fuerit. A másik eset szintén IV. Pius alatt történt. Boromaei szent Károly t. i. a levéltár használatáért folyamodott s a pápa, dacára, hogy Károly bibornok és unokaöccse volt, egyszerre csak egy kötetet engedélyezett. Concedimus autem tibi ut, quotiescunque volueris, libros quoslibet ac volumina per te vel alios ad id a te deputandos tenere et exscribi valeas, — volumus autem, quod singula quaque vice singulos libros tantum accipere debeas. Csak másodszori folyamodására egyezett bele, hogy több, számszerint hat kötetet használhasson s egyúttal volumus, ut registra

Unberufenen d. Eingang verwarhrt, lässt freilich auch dieses Ort als durchaus unzugänglich erscheinen. — Pertz a regestakról szólva írja: deren Gebrauch selbst in unsern Jahrhunderten nur in *sehr wenigen Fällen* u. in *sehr beschränkter Masse* gestattet war. Ital. Reise, 28. l.

[1] Marini szerint Amulio maga is adott ki egy idevágó rendeletet 1556. december 7. A bencések V. Kel. reg. Prol. LII. idézik a pápa 1565. jún. 15-i leiratát.

et quae forsan, ne adeo omnibus ostenderentur, magis reservata et custodita essent, szintén kivehesse.[1]

Ezt a rendeletekkel és példákkal igazolt gelosiát bizonyítják továbbá 1. azok a II. Gyula pápával kezdődő rendeletek, amelyekben átok terhe alatt parancsolják azoknak, akik irásokat vittek el, hogy záros határidő alatt adják vissza oda, ahová valók ; 2. a pápáknak az az igyekezete, hogy a különféle helyeken rendetlenül és felügyelet nélkül heverő iratokat egyesítsék.

Mindez adatokból eléggé világos az a módnélküli féltékenység, amellyel a pápai iratokat a XVI. században őrizték.[2] Igazán szükség volt a centuriatorok fellépésére, hogy Baroniusnak és folytatóinak megengedjék a belépést s az iratok használatát.

Ezzel a páratlan féltékenységgel szemben viszont épen olyan bizonyos s azért csodálatos és megérthetetlennek tetsző az a másik tény is, hogy ezeket az iratokat mindvégig szinte kiáltó rendetlenségben találjuk, ami mintha arra mutatna, hogy az a nagy gond csak külsőleg volt meg.

Nagyon jól tudjuk s magunk is valljuk, hogy nincs a világon hatóság, amely több viszontagságon ment volna át, mint a pápaság. De azért mégis nagy tévedés volna azt hinni, hogy a pápaság irott jogi emlékei csakis ezen viszontagságok következtében züllöttek el annyira. Talán bizony ha nem többet, legalább annyit kell írnunk a gondatlanság, hogy ne mondjam nemtörődés rovására.

Az utódoknak csakis az szolgálhat némi magyarázatul inkább, mint mentségül, hogy kezdet óta így volt. Tény ugyanis, hogy az első 1200 esztendő összes iratai elvesztek. És akármilyen hihetetlenül hangozzék is a dolog, nem ez a csodálatos, hanem az, hogy nyoma, emlékezete sem maradt, hol, mikor és hogy

[1] Közölte Sickel: Das Verbot Bücher aus der Vat. Bibl. auszuleihen, a Mitteil. d. Inst. f. ÖGF. 1896. évf. 293. 296. ll.

[2] S utóbb is egészen 1881-ig. Egyrészt ennek tulajdonítja Blume, Iter Ital. III. k. 2—4. ll. — hogy a levéltár története nem írható meg. Die Gesch. d. röm. Archive wird aus 2 Gründen immer in einem gewissen Halbdunkel verborgen bleiben. Der erste Gr. liegt in d. unübersehbaren Fülle d. Materials . . . Die zweite Veranlassung in d. argwönischen Bewahrung dieser Schätze. Vielleicht ist sie noch strenger, als bei irgend einem Archiwe weltl. Regierungen . . . Ezzel szemben ma toutes les archives jusqu'a l'an 1815 sont devenues accesibles sans aucune reserve. . . Brom: Guide aux arch. du Vat. 3 l. In keinem Archiv arbeitet man leichter u. freier, als in Vatik . . . Wirz: Bullen u. Breven. Einl. 4. l.

tüntek el, pedig kétségtelen, hogy akkor, amikor a mai levéltár alapja már megvolt.

Ismeretes az is, hányfelé szakadt a XIV. század elején az az akkor még csak egy századra visszanyuló iratgyüjtemény. S míg a törzse — de nagy üggyel-bajjal — eljutott ugyan francia földre, töredékei 5—6 olasz városba szóródtak el. S amíg IV. Pius századok mulva keresi e töredékeket, a főgyüjtemény a nagy gondosság dacára 1783-ig Avignonban maradt s csak az utolsó pillanatban épen hogy elkerülte a pusztulást.

A Rómában újból felgyűlt anyagot IV. Sixtus méltatlan helyen, rendetlenül és őrizetlenül találta. S amikor az ő humanitásából elvégre két helyen, összesen három helyiségben biztonságba és gondos őrizet alá jut, maguk a pápák érzik, hogy nem e levéltárnak csúfolt gyüjtemény méltó a pápasághoz. Egyik a másik után mind habbino... pensato a questa conservatione delle scritture, non dimeno per varii accidenti non l'hanno potuto esseguire. Maga a pápa, VIII. Kelemen vallja be ezt. S ugyanő mondja ki egészen nyiltan, hogy havendo noi per l'adietro considerato *la poca cura, quale in tutti i secoli passati è stata et hora e piu, che mai, usitata circa la conservatione delle scritture... et se i primi tempi meritano alcuna scusa per le turbolentie d'Italia et di questo S. Sede, gli piu bassi meritano reprensione, perche cessate per dio gratia quelle fluttuacioni, si è continuato questa somma negligenza.*

Ezen állításoknak az igazolását nem is tartjuk szükségesnek, hiszen a pápáktól maguktól erednek azok, de terünk sem volna, ha tenni akarnók, mert lépten-nyomon vannak rá az adatok. A sok közül csak egyet hozunk fel.

Az angyalvári gyüjtemény őre, Confalonieri, 1624—28-ban a pápa rendeletére két kötetnyi új indexet készített. Ezek előszavában azt mondja: Succreverat satis magna scriptorum moles in hoc S. Sedis archivio ejusque armariis ac tabulariis, quae nunquam fuerant inventario adnotata. *Multa scripta nullo ordine digesta cernebantur multaque exstabant in alienis vel promiscuis capsulis ita temere collocati,* ut opportunus atque aptus illis locus circumscribendus desideraretur. Ezért *ex necessitate* et *decoris studio* fuisse compulsum, vallja magáról, hogy némi rendet teremtsen.

A vatikáni secr. bibl. őre, Lonigo pedig csak valamivel előbb írta erről a gyüjteményről: haec quae in hoc archivio congesta,

volumina... pulvere et sordibus obruta jacebant in angulis tinearum et murium injuriis exposita post paucos dies funditus peritura...

Az előbbit I. Fabre: Notes sur les archives du chateau St. Ange a római francia l'école Melanges XIII. (1893) 3—19. ll., az utóbbit Gasparolo: Costitutione dell'arch. Vatic.... a Studi e documenti di storia e diritto... VIII. (1887), 3—61. ll.

Való igaz, hogy e gyüjtemények gyarapodása nagyrészben megnehezítette a belső rendezést, de viszont lehetetlen ezt a folytonos panasz tárgyát képező rendetlenséget kizárólag csakis ennek az egy körülménynek tulajdonítani. Bizonyára része volt benne a gondatlanságnak is. S amily mérvben tapasztaljuk ezt a belső ügyekben, épen olyan mértékűnek állíthatjuk a külsőre nézve. Aki egyszer bejutott, szép gazdálkodást vihetett végbe a nagyobbrészt nem is lajstromozott, rendetlenül heverő iratokban. Már pedig kétségtelen, hogy akik tudták a módját, azok bejártak. IV. Pius és XIII. Gergely idézett rendeletei a legjobb bizonyíték erre nézve. Azzal, hogy a jövőre megtiltják «ne cui (custodes) permittant» bemenni, iratokat kutatni, másolatokat készíteni, implicite kimondják, hogy mindez addig megesett.[1] Kik voltak avagy lehettek, nem tudjuk, de hogy voltak, arra nézve még további bizonyítékokkal szolgálunk.

Aki a római könyvtárak kéziratait csak futólag is figyelmére méltatta, lehetetlen, hogy fel ne tünt volna előtte az a sajátságos körülmény, hogy a kéziratok jelentékeny része másolat, még pedig épen a XVI. és XVII. századból való másolat. Az iratok tartalma kétségtelenné teszi, hogy eredetieik a vatikáni levéltárban vannak vagy odavalók. Bizonyos tehát, hogy a másolatok megrendelői és készítői minden tilalom és szigorúság dacára mégis hozzájutottak az iratokhoz.

E könyvtárak egy része magánosoké, más része egykor különböző szerzetesrendeké, most az államé. Az előbbiek közül a Barberini, Chigi, Corsini könyvtár egy-egy bibornok alapítása, aki rendesen egy pápának a neposa vagy államtitkára volt. A neposok még 1564-ben, mint boromaei sz. Károly esetéből láttuk, nem járhattak szabadon, az államtitkároknak ellenben

[1] Gasparolo beszéli Lonigóról, hogy fu acusato di violazioni di secreti dell'archivio, di instrusione di persone estranee nell'archivio contro i severi regolamenti pontificii, di sturbare le ricerche alle persone autorizate particolarmente dal papa.... id. h. 18. l.

szabad bemenetelük volt. Ennek a bizonyítására a következő két esetre hivatkozunk.

A belga kir. tört. bizottság (Commission royale d'histoire) 1853-ban arra kérte a kormányt, küldenének ki valakit az olasz könyv- és levéltárak olyatén átbuvárolására, mint az spanyol részről tíz évvel előbb történt. A belga kormány megtette a szükséges lépéseket, de az államtitkár azt felelte a belga nagykövetnek: «que l'entrée des salles du Vatican ou se trouvaient les archives était interdite a tout le monde sous peine d'excommunication». Ehhez az értesítéshez Gachard, a bitzottság tagja, bizonyára ugyanazon hivatalos közlés alapján hozzáteszi: trois personnes ont seules le privilége d'y avoir accés: le souverain pontife, le cardinal secrétaire d'État et le préfet des Archives.[1]

A másik eset magánközlésen alapul. Egy német tudós panaszkodott egy bibornoknak, hogy a levéltár «so ängstlich verschlossen gehalten werde, wie ein Buch mit 7 Siegeln». A bibornok azt felelte, hogy Antonellitől vett hallomása szerint «in das Archiv dürfen nur 3 Personen eintreten: der Papst, der Archivar und ich (t. i. Antonelli) selbst, als Hasumeister des p. Palastes (?). — Wer sonst eintritt ohne speciellen vom Papst erlassenen Dispens, ist ipso facto excommuniciert».[2] Igaz, hogy e példák csak a jelen századból valók, de ha meg volt e privilégiumuk az államtitkároknak, bizonyosan meg volt már a XVI. században is. Már akkor is — a camerlengo fölött — az első helyen állottak, a befolyásuk tehát meg volt hozzá, a hivataluk meg szükségessé tette.

Kevésbbé való az a vád, amellyel Ranke s őelőtte már Blume illették a nepos bibornokokat. Blume azt mondja: In einem Wahlreiche und bei der Einrichtung, dass mit den auswärtigen Mächten meist durch Cardinali Padroni unterhandelt ward, muste unvermeidlich gar Vieles, oft wohl das Wichtigste den Staatsarchiven von Privatleuten vorenthalten werden. Beiden Familien der Paebste war es noch am leichtesten sich vorzusehen. Ranke sokszor idézett sorai a következők: In den Zeiten der blühenden Aristokratie — das ist hauptsächlich in dem 17.

[1] Gachard: Les archives du Vat. 1. l. j. En 1853 la coon roy. d'hist. avait proposé au gouvernement, que je fusse chargé d'aller explorer les archives et les bibliotheques d'Italie de la méme manière, que javais exploré celles d'Espagne dix années auporavant.

[2] Münch. Allg. Zeit. 1880. évf. 138 sz. lenyomt. Archiv. Zeitschr. V. (1880.) 78—86 ll.

Jahrh. — behielten in ganz Europa die vornehmen Geschlechter, welche die Geschäfte verwalteten, auch einen Theil der öffentlichen Papiere in den Händen. Nirgends mag das wohl so weit gegangen sein, wie in Rom. So kommt es, dass die Manuscripte, welche in den Palästen Barberini, Chigi, Altieri, Albani, Corsini aufbewahrt werden, für die Geschichte der römischen Päpste, ihres Staates und ihrer Kirche von unschätzbarem Werth sind ... Von diesen (Privatsammlungen) umfasst eine jede ... vor allem die Epoche, in welcher der Papst des Hauses regierte ; aber da die Nepoten auch noch nachher eine bedeutende Stelle einnahmen, da Jedermann eine einmal angefangene Sammlung zu erweitern und zu ergänzen beschliessen ist ... so ist keine, die nicht auch andere, nähere und fernere Zeiten mit erfreulichem Erörterungen berührte ... Die röm. Päpste. 1. köt. Vorrede. A Sämmtl. Werke (2. kiad.) 37 k.

Die herrschenden Nepoten, die allemal die Fülle der Gewalt besassen, hinterliessen den fürstlichen Häusern, die sie gründeten, in der Regel auí einen guten Theil der Staatsschriften, die sich während ihrer Verwaltung bei ihnen angesammelt, als einen immerwährenden Besitz ... Von allen die reichste ... ist die Barberiniana ... Eine unverhoffte Ausbeute von zuverlässigen ... Materialien boten sie mir dar : Correspondenzen der Nunciaturen mit den Instructionen ... (und) Relationen ... ausführliche Lebensbeschreibungen mehrerer Päpste ... Lebensbeschreibungen ausgezeichneter Cardinäle, offizielle und private Tagebücher, Erörterungen einzelner Begebenheiten und Verhältnisse, Gutachten, Rathschläge, Berichte über die Verwaltung der Provinzen, ihren Handel und ihr Gewerbe, statistische Tabellen, Berechnungen von Ausgabe und Einnahme ... Von diesen Schriften besitzt die älteste ... die Verschwörung des Porcari wider Nicolaus V. (1453, vagyis XV. század) ; für das XV-e Jahrhundert kamen mir nur noch ein paar andere vor ; mit dem Eintritt in das XVI-e werden sie mit jedem Schritt umfassender, zahlreicher ; den ganzen Verlauf des XVII-ten ... begleiten sie mit Belehrungen ; seit dem Anfang des XVIII-ten dagegen nehmen sie an Zahl und innerem Werth ab.

Ezek az állítások túlhajtottak és csak részben igazak. Bizonyos, hogy ebből a külsőleg túlszigorral őrzött két helyiségből való iratokról másolatok készültek, hogy tehát a másolóknak be kellett oda jutniok. Kétségtelen tény, hogy a két

pápai levéltár a XV., XVI. és XVII században rendetlen volt s hogy ez a rendetlenség lehetővé tette a lajstromba fel nem vett iratok eltulajdonítását. Sőt az is hiteles, — mert szintén VIII. Kelemen mondja — hogy e két helyen kívül is tömérdek irat hevert különféle lokalitásokban. L'altre scritture et ragioni si trovano in diversi lochi et questi sono:

1. gli atti consistoriali appresso il revmo vicecancelliere,
2. le capitulazioni et atti de'conclavi et electioni di pontefici appresso protonotarii,
3. giuramenti ed obedienze de'principi appresso maestri delle cerimonie, vi sono poi,
4. la secretaria di brevi domestici,
5. la secretaria di brevi apostolici,
6. la secretaria dei secretarii apostolici, la biblioteca,
7. l'archivio della camera,
8. l'archivio di castello,
9. l'archivio di S. Offizio,
10. regestro delle bolle,
11. regestro delle suppliche, (és hozzátehetjük,
12. a guardarobbát), nelle quali, come in diverse botteghe sono disperse, a külön részletezett iratok. Szóval, könnyű volt e sok helyiséghez hozzájutni.

VIII. Kelemennek azt az állítását, hogy quelle scritture, che piu importano, come lettere di principi et republiche mandate al pontefice et le copie delle mandate da lui adessi et cosi gli fatti de legati et nontii, non si ritrovano hoggi appresso al pontefice ma rimangono etiam nelli originali appresso a quelli, che non sono stati ministri color secretarii et heredi et se ne vanno in perditione,[1] ma teljes valóságában igaznak és helyesnek találjuk, mert a supplikációk kivételével tényleg az összes minuták és kevés kivétellel csaknem minden Rómába küldött irat elveszett.[2] Sőt egy kutató pár évvel ezelőtt már ki merte mondani, hogy a levéltárnak egyetlen sorozata nincsen, amely nem volna hiányos.[3] De mindezekért a dolgokért nem lehet, nem szabad egyedül a nepos bibornokokat tenni felelősökké. Maga Ranke mondja, hogy

[1] V. Kel. reg. Proleg. LVI. l.

[2] V. ö. Kaltenbrunner: Der lib. rub. im Vat. Arch. a Mitteil. I. J. Ö GF. V (1890), 618—622. ll.

[3] Gottlob: leider weisen fast alle Serien seiner Bestände bedeutende Lücken auf. — Aus d. Vat. Arch.

a magánlevéltárakban alig egy-két ilyen XV. századbeli iratot talált, régebbit nem. A legnagyobb részük XVI. és XVII. századbeli és igen kevés az eredeti. Mert vannak eredetiek is, az tagadhatatlan, de csak levelezések, consistoriális akták, — egyéb irat a Ranke jegyzékében sem fordul elő, mert a többi, amit ő felhoz, nem levéltári darab. A vatikáni levéltár mai serieseiből csakis a nuntiaturák és a letterek serieseiből kerültek el eredeti iratok, a többiből csak másolatok vannak a magángyüjteményekben. Épen az, hogy másoltattak, mutatja, hogy az eredetit nem tulajdonították el. És ezek a másolatok is kevésbbé fontos iratoknak a kópiái: néhány kötet bulla, breve, consistoriális akták, diariumok, életiratok, nagyrészük index.

A volt szerzetesi rendek könyvtáraiban is alig van fontosabb irat. Nagyrészük talán nem is eredetiről, hanem másolatról készült. Egyedül a Vallicellanában van több, másutt nem található irat. Ezek Baronius hagyatékából kerültek oda.[1]

Mikor és hogyan vesztek el a minuták és ami főbb, a Rómába intézett levelek, nem tudjuk, még csak nem is sejtjük. Túlzás azt mondani, hogy a neposok erősen megdézsmélták a hivatalos iratokat, de viszont áll az, hogy a pápai iratok mindenha véghetetlen rendetlenségben és kevés gondban részesültek s hogy legalább a XVI. század folyamán a beavatottak könnyen hozzájuk férhettek. Ez a körülmény tette szükségessé a szigorú tilalmakat, amelyeket Amulio és XIII. Gergely pápa kibocsátottak. A rendezés a folytonos növekedés következtében nem haladt ugyan, de a tilalomnak elvégre mégis megvolt a hatása: a bemenetel a későbbi századokon át úgyszólva lehetetlenné vált.

XVI. SZÁZAD.

E században, mint tudjuk, Amulio és boromaei sz. Károly bibornokok kaptak hivatalosan engedélyt a levéltár iratainak használatára. Mennyiben éltek a kiváltsággal és mily nyoma maradt irataikban, nem tudjuk. Alig is érdekelhet ennek a különben is időt rabló kimutatása, mert egyikük sem volt történetíró. Harmadikul — a történettudósok közül elsőnek — Baronius kapott engedélyt. Erre már Dudik rámutatott. Baronius 1597-ben a könyvtár praefektusává lett s mint ilyen, szabadon használ-

[1] Innét adta ki Posse az ő Anal. Vatic., mint az előszóban meg is adja a cod. jelzeteit.

hatta a levéltárt. A Vallicellana C. 28. sign. kodexében van egy tőle eredő index bullarum, quae sunt in bibliotheca Vaticana. Ezenkívül használta a levéltárban levő kéziratokat is. Ezekről szólván Dudik, előbb kifejezést ad abbeli nézetének, hogy nem volna cél- és érdeknélküli dolog Baronius és Raynaldus annaleseiből és általában mindazoknak a műveiből, akik a levéltárt használták, bizonyos rubrikák szerint összeállítani mindazoknak a kéziratoknak a jegyzékét, amelyeket e művek a levéltárban levőknek mondanak ; azután a levéltár XVI. századbeli indexeinek a Vallicellana kodexeiben levő másolataiból 21 olyan kéziratot ismertet, amelyekről a feliratai azt mondják, hogy a levéltárból valók, sőt 3-nak (11., 12. és 13. sz.) a kivételével akkori jelzetüket is adják. Baronius első kötete 1588-ban jelent meg. Előzőleg 20 évig, tehát 1568. óta gyűjtötte hozzá az anyagot, azaz jóval azelőtt, hogy könyvtárnokká lett. Műve 1198. végződik, azaz éppen ott, ahol a levéltár kezdődik. Ehhez tehát aligha kapott anyagot, ha kutatott is. A későbbi idők anyagára vonatkozó jegyzeteiből tehát nem lehet megtudni, 1597 előtti vagy utáni időből valók-e, csak az látszik belőlük, hogy a későbbi századok történetét is fel akarta dolgozni.

Baroniuson kívül e században még a bulláriumok szerkesztői, Caraffa Antal (1585—90 card. biblioth.) használhatták a levéltárt, de erről semmi biztos tudomásunk sincsen.[1]

XVII. SZÁZAD.

A XVII. századból csak *három* tudósról tudjuk, hogy használták a levéltárt : 1. Baronius folytatója,[2] Odorico Raynaldi ; 2. Ughelli, az Italia sacra szerzője és 3. Pallavicini, a trienti zsinat történetirója.

Raynald műve 1646—77. években jelent meg Rómában. A 12—21=9 kötetben az egyháznak 1198—1566. terjedő történetét dolgozta fel, azaz éppen ottan kezdi folytatni Baroniust, ahol a levéltár anyaga kezdődik.[3] Raynald az összes sorozatokat használta, de úgy látszik, meg volt szorítva kutatásaiban, mert sok dolgot nem a vatikáni iratokból vagyis az eredetiekből,

[1] E század egyh. tudósai : Bembo bib. † 1547, Sirlet (Vilmos) † 1585 aki 1543-ban kiadta III. Ince 1—12 liberét.

[2] Boronius műve 1588—1607=12 köt.

[3] Megjel. 1646—1677. — Caligari 1613-ban az anagnii kápt. levtárban kutatott.

hanem a többi könyvtárakban levő másolatokból közöl. Talán Baronius előre készített másolatait használta?

Ughelli (†1670.) VIII. Orbán idejében dolgozott s csakis a bullaregestákat, ezeknek is talán csak egyes köteteit használta.[1]

Pallavicini, aki Sarpi műve ellen mintegy félhivatalosan dolgozott, a Miscellaneák és a trienti zsinatra vonatkozó iratokat tartalmazó arm. LXII, III. IV-ből merített.[2]

Lehetséges, hogy ezeken kívül Rasponi (1666. óta bib.), Bzovius domin. (†1637.), Lederchi, Holstein, Allatius, Spondanus és más római vagy legalább is olasz irók és tudósok is hozzájutottak egyhez-máshoz.[3]

Idegen nemzetbeliről még nincs tudomásunk. Maguk a francia maurinusok, sem Mabillon, sem Montfoucon, sem a bullarium szerkesztésével megbizott tagjaik sem juthattak be, noha tisztán és egyenesen levéltári kutatás céljából utaztak Rómába. Montfoucon 1698—1701. terjedő római tartózkodása alatt csak a levéltár fekvését tudta meg: E regione columnae plenum instrumentis innumeris, *quorum secretis intervenire non licet.*[4] Az angyalvári levéltárnak is mindössze 1518-ban Acciajolo által készített indexét másolhatta le Avril J. corvei prior másolatából, amelyet aztán 1727-ben megjelent Bibliotheca bibliothecarum-ban tett közzé.[5]

XVIII. SZÁZAD-ban

már aránylag sokan kutattak benne. Az *olaszok* közül Blume egy helyütt Bacchinit és Ruggierit, más helyütt Amadesit és Fantuzzát említi.[6]

[1] I. 32. l. XI. Benedről szólva írja: In Vatic. arch. regestro primam Ben. eptulam offendimus ad Cisterc ... 33. l. In eodem tom. I. reg. Ben. extat eptula nro 375. — 34. l. aliam in eodem t. I. reg. Vat. vidimus ept. nro 8.

[2] V. ö. Ehses: Geheimhaltung d. Akten d. Konz. v. Trient ? a De Waal-féle Röm. Quartalschr. XVI (1902.) 295—307. ll.

[3] A XVII. száz. egyh. irói: Manrique, 1577—1649. az Annales Cister. irója, Spondanus (Henricus), 1600-ban jött Rómába, † 1643, Pagi franc. † 1699. Sirmond jezs., állítólag Baroniusnak segitett, † 1651, Cobasutti orator. † 1685, Balusius, 1630—1718, Bacchini bencés 1651—1721. (Ez benn volt.)

[4] Diar. Ital. 278. l.

[5] Acciajoli indexéről l. a. az angyalvári osztálynál.

[6] Iter Ital. III. 4. l. Aus allen röm. Archiven ohne Unterschied haben wohl nur *Baronius*, *Caraffa*, *Raynald* u. *Marini* schöpfen dürfen. *Ughelli* verzichtete auf eine neue Gesch. d. röm. Bischöfe, u. die Arbeiten von *Bacchini* u. *Ruggieri* sind wenigstens grösstentheils ungedr. geblieben. Uo. 26 és 28. ll.

A *franciák* közül az albii érsek XIV. Kelementől (1769—74.) profita de son ambassade pour faire copier dans les archives Vatic. les bulles relativs a son dioecese.[1] 1776-ban a kormány kérelmére a pápa megengedte M. de la Porte du Theil-nek, hogy az összes regestákat átnézhesse és a francia vonatkozásúakat leírhassa.[2]

A *lengyelek* közül J. Albertrandi senopolisi püspököt (1782—85.) maga Szaniszló Ágost király küldötte Rómába történeti kutatások céljából, de ő már a királyi ajánlás dacára sem juthatott be 4 évi ott tartózkodása alatt s csak a könyvtárak anyagára kellett szorítkoznia.[3]

Voltak-e és kik az angolok, spanyolok és más nemzetiségűek közül, nem tudjuk.

Hazánkból ketten dolgoztak ottan: 1. Dániel erdélyi pap és 2 Koller, a pécsi püspökség történetirója.

Dániel papot püspöke, gróf Batthyány Ignác küldte le Másolatai jelenleg a gyulafehérvári püspöki könyvtárban őriztetnek.

írja a levéltár megközelíthetlenségéről szólva: für die *Bullarien* d. geistl. Orden u. f. die franz. Regierung, als sie die Reg. Innoc. III. zu vervollständigen suchte, wurden nur *Abschriften* gewährt, solche welche die Archiware besorgten. Durch Mittheilungen dieser Art scheinen sich die paebstl. Archivare auch um die Gesch. v. Ravenna in den Werken v. *Amadesi* u. *Fantuzzi* verdient gemacht zu haben. Ruggieri C. a Cod. dipl. Bonon. szerzője XIV. Bened. alatt annak engedélyéből használta a levéltárt. Bacchini (1651—1728.) bencés. Fantuzzit Denifle is említi: Nur *Sarti* u. *Fantuzzi* haben es (d. Vat. Arch.) für die Viten d. Bolog. Rechtslehrer, *Renazzi* für seine Gesch. d. Hochschule zu Rom benutzt ... Die Univ. d. Mittelalt. bis 1400. Einl. XX. l. — Baluzius 1682-ben kiadván III. Ince regestait, un avocat de Dyon lui communique une portion du livre V, írja Delisle: Memoire sur les actes d'Inn. III. a Bibl. d'école Des chartes 4. sor. 4. köt. XIX. (1858.) 8. l. Ugyancsak Fürstenberg paderborni püspök luien voya une copie du reg. super neg. rom. imp. stb.

[1] Langlois et Stein: Les archives de l'histoire de Franc. 744. l. 2. j.

[2] Du Theilra nézve l. *Thomas:* Extraites des archives du Vat. pour servir a l'hist. lit. du moyen.—age a római fr. int. Mélanges... 2 k. 113 l., ahol említi. hogy *Haureau:* Hist. lit. de la France-hoz 1865-ben használta P. du Th. másolatait. Továbbá: *Pelissier:* Un inventaire des Mss. de la bibl. Corsini a R. dressé por la P. da Th. Uo. 9. köt. (1889.) 389—429. Ő írja róla, hogy 1776—86. a explore 5 depôts principaux: la Vat., les arch. de s. Pier. et du chateau s. Ange. ... szól róla Langlois és Stein is.

[3] V. ö. Mon. Pol. Vat. t. I. 1913. Continet Acta cam. ap. vol. I. 1207—1347. ed. Ptašnik, Praef. V—XXXVII. Közli Báthory István levelét Sirlethez 1577-ből. Alb. útjáról a relatio a krakói Czartoryski muz. kézir. 2418.

Kollert szintén püspöke, Klimó György ajánlotta[1]

XIX. SZÁZAD az 1880-i megnyitásig.

Századunk elején az összes pápai iratok Párisba kerültek. Noha kevés ideig voltak a Soubise palotában, az archives imperiales igazgatója, Daunou mégis sort kerített a katalogusaik elkészítésére. A *franciák* tehát mind a megnyitásig nem érezték a szükségét, hogy Rómában kutassanak.

Annál nagyobb tevékenységet fejtettek ki a többi nemzetek. Az előző századokban tett kutatások roppant várakozásokat keltettek a levéltár gazdagsága iránt. Ezt a várakozást a tudományosságnak és az irodalomnak mult században kezdődő s századunkban egyre tartó emelkedése, mely főleg a történettudományok terén volt érezhető, nagyra növelte. A történeti kutatás föllendülése következtében főleg a németek közt mozgalom jött létre, amely elvégre a levéltár megnyitására vezetett.

A pápai levéltárak roppant gazdagságához fűzött reményeket külső körülmények is élesztették. A Párisba való átszállítás alkalmával egyelőre csak a franciák előtt az iratok roppant tömege tárult föl s bár nincsenek rá adataink, hogy az ő révükön akkor mások is közelebbi tudomást vettek volna róla, nem volt kizárva, hogy ezt a jövőben ne tehették volna. A visszaszállítás ügyében folyt diplomaciai tárgyalásokról a hatalmak párisi követei bizonyára értesültek. Ez átszállításnak mindenesetre befolyással kellett lennie az első műnek a létrejöttében, amely a levéltár történetéről szólott. Marini t. i. amellett, hogy az átszállítás történetét egy emlékiratban meg örökítette, magának a levéltárnak a történetét is megirta. Műve, amint tőle várható is volt, oly alapos, hogy egész a megnyitásig mindazok, akik a levéltárról írtak, őt használták. Egyetlen hiánya, hogy csakis a történetet tartotta szem előtt, a levéltár anyagáról alig tájékoztatott. Hozzájárult, hogy itt is, ott is történelmi társulatok alakultak s ezek munkássága, egészen helyesen, első sorban is a források felkutatására és kiadására irányult. Hogy csak egyet említsek, a németek 1819. január 20. Stein báró elnöklete alatt megalakították a societas-t pro aperiendis fontibus rerum Germanicarum medii aevi Frankfurtban, amely programmjában kimondotta: totius rei cardo in eo verteretur,

[1] Sőt Kollonics már a XVII. században dolgoztatott a levéltárban. A XVIII. század elején Cseles M., szintén erdélyi pap, másolt.

ut singula... tabularia... quam diligentissime excuterentur és initio... 3 praecipue fuerunt (bibl.), e quibus... plurima rei subsidia exspectarentur... 3. Vaticana. Az 1822. végén Rómába ért Pertz VII. Pius engedélyével, melyet Consalvi biboros eszközölt ki, Marini utasításai mellett 6 hónapig kutatott a levéltárban.

Amint a pápai levéltárak Rómába visszakerültek s visszaadattak az egyes hatóságoknak, vagyis újból széjjelosztatván, eredeti helyeiken ismét felállíttattak. A hozzájuk való férkőzés s a kutatás, talán a franciák erőszakoskodásával szemben való visszahatásképen, jobban meg lett nehezítve, mint annak előtte volt. Teljesen áll az, amit a fentemlített biboros annak a bizonyos német tudósnak felelt, amivel megegyezik a római gyűjteményeket jól ismerő Grisar S. J. nyilatkozata, hogy Der Eintritt in das Archiv selbst ist nur dem Papste, dem Cardinal-Staatssecretär und den Archivbeamten gestattet. Hiervon wird *absolut keine Ausnahme* gemacht, und nur durch Missverständniss ist aus den Angaben *einzelner* Gelehrten gefolgert worden, es sei ihnen gelungen, das eigentliche Archivlocal zu betreten. A levéltár helyiségeit még a megnyitás után sem látta senki a kutatók közül, hanem a megnyitás előtt részben a biboros államtitkárnál tett hivatalos lépések, részben más biborosok ajánlása folytán kieszközölt pápai engedély alapján egyes tudósok az iratokat előbb a levéltári őr hivatalos helyiségében, utóbb a könyvtár dolgozó-termében használhatták és tanulmányoztak. Külön, saját dolgozó helyiséget csak a megnyitás után kapott a levéltár.

A vatikáni, illetve a pápai levéltárakban való kutatás szükségét a *franciák* érezték a legkevésbbé. Jóformán csak a megnyitás után fogtak hozzá. Roziére-ről tudjuk, hogy a liber diurnusnak a vatikáni levéltárban levő példánya tanulmányozására engedélyt kért, de nem kapta meg. A közoktatásügyi miniszterium által Rómába küldött Daremberg és Renan tanulmányuton lévén ottan, az academie des inscriptionsőket kérte fel (1849.) a kézirat lemásolására.[1] Ellenben Delisle már bejutott.

Annál nagyobb tevékenységet fejtettek ki a *németek*. Herder történetbölcseleti műve megadván az alapot a kritikai iránynak, napirendre került a történeti források felkutatása és kritikai kiadása. A német Bund a Stein báró elnöklete alatt 1819. január

[1] L. Archives des missions scientif. I. 58. 245.

20. Frankfurtban megalakult societas pro aperiendis fontibus rerum Germanicarum[1] részére megadván a szükséges anyagi támogatást (évi 60 ezer márkát), megindulhatott a monumenta ss. Germaniae előkészítő munkálat. A bécsi és az olasz könyv- és levéltárak átbuvárlására kiküldött Pertz 1821. november végén ért Olaszországba. Romam medio Nov. 1822. redux (Délitáliából, ahol a nyarat töltötte) factus Vaticanae et reliquis bibliothecis *iterum* (mert 1821. telén per 6. menses bibl. Vatic. frequentavi, et ea atque *altera* (t. i. 1822.) hieme in bibl. Barberina, Chisiana, Vallicelliana, Angelica et Minervae, magni pretii codices evolvi)[2] me addixi. Nec tamen totum, ex quo vertente anno VII. Pius engedélyével, melyet Consalvi biboros államtitkár (tehát hivatalos közbenjárásra) eszközölt ki, ab ill. M. Marini tabulario omnium, qui per orbem exstant, antiquissimo et ditissimo, Vaticano vdlt. admotus sum. Qua fortuna 6 *mensibus usus*,[3] júliusban elhagyta Rómát. Kutatásairól beszámoló művében[4] egyenként szól azokról a sorozatokról, amelyek köteteit ezen idő alatt tanulmányozhatta. 15 évvel későbben, 1837-ben Palacky nyert a gr. Sternberg által felkért Lützow követ közbenjárására engedélyt a levéltár, főleg bullaregesta sorozatából a cseh-morva történetet érdeklő pápai okleveleket lemásolhatni. 20 évvel Palacky után a morva rendek által tartományi historiographussá emelt másik cseh-morva történetiró, Dudik kapott engedélyt a vatikáni levéltárban való kutatásra s az ő Iter Italicuma volt a megnyitásig a legtöbb anyagot nyujtó segédkönyv. A német-osztrák vagy osztrák-német történettudósok közül Höfler nyert kutatási engedélyt, de buvárlatai eredményéről nem számolt be külön. Annál nagyobb érdemet szerzett a levéltár multjának a megismertetése és anyagának közlése szempontjából Laemmer, aki ugyan a németországi egyházi állapotoknak a trienti zsinat idején való történetéhez közölt iratokat a levéltár sorozataiból, de a történetéről irott bevezetésen kívül függelékként lenyomatta Marini művét, amely ekként Németországban is közkeletűvé lett a történettudósok körében, még pedig eredetiben is. Mindazt, ami

[1] Gesellschaft f. ält. deutsche Geschichtskunde.

[2] A Mon. Germ. ss. I. köt. bev. XXII. l.

[3] Uo. XXIII. l. — Ital. Reise . . . 24. l. Am. 6. Jän. 1823 begannen die Forschungen im Vat. Archiv . . .

[4] Ital. Reise vom Nov. 1821 bis Aug. 1823. az (Altes) Archiv . . . V. köt. (1824), 24—33. ll. — L. alább is.

korukig ismert volt, jól és bőségesen összefoglalták még a 30-as években Blume: Iter Italicum-ában és Roestell, a Platner, Bunsen stb. által kiadott Beschreibung der Stadt Rom. II-ik kötetében. Blume tanárról maga Pertz mondja, hogy segédkezett római kutatásaiban, épp úgy, mint a hogy egy másik helyen Posse tanárt nevezi meg, hogy szintén segítségére volt, de szavaiból nem vehető ki az, hogy mindketten önállóan kutattak volna a levéltárban. Ennélfogva Blume Iter Italicumát és Bethmannak az (Altes) Archivban[1] megjelent közleményét csak összefoglaló segédműveknek tekinthetjük.[2] Dudik, illetve Höfler után csak egy német s az is sokára, 1879-ben, tehát csak 2 évvel XIII. Leonak a levéltárról szóló encyklikájának a kibocsátása előtt nyert engedélyt a kutatásra, Pastor innsbrucki tanár, a pápák történetének ismert irója. Róma tehát a németekkel szemben is elég szűkmarkúan járt el a kutatási engedélyadásra nézve. A belgákkal szemben hangoztatott elv tekintetében velők sem tett kivételt. Ez a néhány eset csak megerősíti az engedélyekre nézve követett szabályt. E kivételesen kutatási engedélyt nyert néhány tudós munkálata pedig csak felköltötte a várakozást a levéltár irattömegei iránt. És ezt még növelte a levéltár tisztviselőinek a munkássága. Mint az egyesített levéltárak őreinek a névsorából látható, még az 1863-ban elhunyt Marini Marino alatt bejutott a levéltár hivatalnokául. Theiner Ágoston német oratorianus, aki a levéltár ismertetésében nem követte a két Marini példáját, hanem a levéltár anyagából különféle monumenták és kodexek alakjában annyit közölt, mint senki más a megnyitásig. S mivel e közlései a levéltár sorozataiból (ex tabul. Vatic., ex selectioribus tabulariis Vatic.) csak a pápa tudtával és belegyezésével történhettek, noha a kutatási engedély szigorúsága 1881-ig tartott, mégis azt kell vélnünk, hogy e kivételes kutatások eredményeként Rómában is mindinkább be kezdték látni azt a megnyitáskor XIII. Leó által kimondott igazságot, hogy az egyháznak nincs oka félnie az igazságtól. A francia császárság központi levéltárának igazgatója, Daunou hiába kutatott az oda szállított római levéltárak sorozataiban a pápaságot kompromittáló iratok után. XIII. Leó, aki egyfelől általlátta ama tétel igaz voltát, másfelől levetkőzte ez utóbbitól való félelmét, előbb teljesen

[1] XII (1876.), 201. s köv.

[2] Posse: Analecta Vaticana-jában semmi történeti ismertetést sem ad.

függetlenítette a levéltárt s megalkotta a római egyház bibornok-levéltárnoki méltóságát, arra elsőnek 1879. június 10. a német Hergenröther biborost nevezte ki, majd 1881-ben megnyitotta a történelmi kincsesbányát a kutatók előtt. Hergenröther mindenekelőtt megfelelő dolgozó helyiségről gondoskodott, amely elkészülvén, a pápa 1883-ban «Saepenumero considerantes» című Hergenröther, Pitra és De Luca biborosokhoz intézett levelében[1] hivatkozva arra, hogy «már korábban elhatároztuk, hogy összes levéltárainkat szabadon használhassák, . . . nem kételkedünk, kedves fiaink — írja — hogy hivataltok tekintélye és elismert érdemeitek segítségtekre hozand tudós férfiakat, akiknek tehetségükhöz képest az általunk megállapított *Szabályzat* szerint fogtok feladatot kitűzhetni.

Ezen az organico e disciplinare regolamenton alapuló, a dolgozó teremben kifüggesztett, eredetileg olasz nyelven kiadott intézkedések, melyeket magyar fordításban is mellékelek, a következők :[2]

A dolgozó teremben kutatók miheztartására szolgáló, a vatikáni levéltáraknak XIII. Leo pápa által 1884. május 1-én motu proprio kiadott szervezeti és fegyelmi rendszabályzatán alapuló

intézkedések.[3]

1. pont. Aki a Szentszék titkos levéltárában meghatározott kutatást tenni óhajt, bebocsát-

Disposizioni

per la sala di studio e per l'ammissione degli studiosi secondo il regolamento organico e disciplinare degli archivii Vaticani emanato il 1o Maggio 1884. con motu proprio della S. di N. S. papa Leone XIII.

Art. 1. Chiunque desidera intraprendere un determinato studio nell'archivio segreto della

[1] Füssy : XIII. Leo p. élete, 1887., 65—71. l. és Prohászka O. XIII. Leo pápa beszédei és levelei, 1891. 165—174. ll. egyik sem adja szószerint a szöveget.

[2] A *spanyolok* kutatásáról Hinojosa emlékezik meg. A *belgák* közül Gachard, Ruelens, Kervyn de Lettenhove és Borguet kutattak 1858—81. között a római könyvtárakban. Az *oroszok* közül a cári kormány kérésére Turgenyew nyert engedélyt és adott ki két köt. Mon. Russiae. A *lengyelek* közül Przezdziecki Sándor gróf 1846—49-ben bejutott, de rendetlenül gyűjtött. Műve : Wiadomość biblig... w l. 1846—49. — Malinovski, 1849—51. és Rykaczewski, 1864.

[3] Francia szövege Šmurlo : Otčet . . . I. mell. 172—75. ll.

ható a dolgozó terembe, miután a bibornok-levéltárnok őeminenciájának irásbeli engedélyét megkapta.

2. pont. A bibornok-levéltárnoknak átnyujtandó folyamodásban meg kell szabatosan határozni a teendő kutatást, megjelölve a kort, a kutatás célját, valamint azt, mire akarja használni az illető az okiratok kívonatait és másolatait.

3. pont. A levéltár a nyitási napokon 8½ órától déli 12-ig van nyitva.

4. pont. A másodőr elhelyezi a teremben azokat, akik bemutatták a bibornok-levéltárnok engedélyét és mindegyiküknek kérő lapot ad, amelyre följegyzendő a kivánt irat vagy kötet.

5. pont. A teremben csendben kell lenni és azzal a tisztességtudással és illedelemmel viselkedni, amely ezt a helyiséget megilleti; minden értekezés, tanácskozás és minden egyéb hangos zaj határozottan tiltva van.

6. pont. A kutatók a kivánt köteteket és jegyzőkönyveket vezeték- és keresztnevükkel a dolgozó-teremben kitett könyvbe beírják.

7. pont. Akik a kódexeket

S. Sede potra essere ammesso nella sala di studio, dopo che avra ottenuto il permesso in inscritto dell'Emo Card. Archivista.

Art. 2. Nella supplica da presentarsi al Card. Archivista dovra esprimere con precisione lo studio che vuol fare, indicando il periodo di tempo, loscopo delle sue ricerche e l'uso a cui debbon servire gli estratti e le copie dei documenti.

Art. 3. L'orario per l'accesso degli studiosi nei giorni di apertura sara dalle ore 8½ alle 12 meridiane.

Art. 4. Il secondo custode ammettera alla sala coloro, che presenteranno il permesso del Card. Archivista e porgera a ciascuno una scheda, in cui dovra scrivere la carta o volume che domanda colla propria firma.

Art. 5. Nella sala sara mantenuto il silenzio e dovranno usarsi tutti riguardi di civile rispetto e urbanita, che si convengono alla qualita del luogo: vietata espressamente ogni discussione, conferenza ed ogni altro molesto rumore.

Art. 6. Gli studiosi annotano in apposito libro i volumi e protocolli, che domandano, aggiungendovi il proprio nome e cognome.

Art. 7. Coloro, che oseranno

megcsonkítják, megrongálják, az írást kitörlik, leveleiket szétszakítják vagy kitépik, avagy bármiképen ártanak a köteteknek, okiratoknak vagy más levéltári tárgyaknak, rögtön eltávolíttatnak és a terembe többé be nem bocsáttatnak.

8. pont. Az átpauzálás szigoruan tiltva van. Fac-similét csak oly úton szabad készíteni, amely nem árt az iratoknak. Egyébként bármely módon akar is valaki fac-similét készíttetni, külön engedélyt kell reá kérnie.

9. pont. A kutatók az okleveleket a leggondosabban megőrízni tartoznak; ne tartsanak tehát a közelökben, annál kevésbbé tegyenek reájuk olyan tárgyakat vagy anyagokat, amelyek beszívódhatnak vagy bármi más módon kárára lehetnek épségüknek, sem pedig jegyzeteket, jelzéseket vagy törléseket ne csináljanak bennök.

10. pont. Akik a levéltárból előkerült kiadatlan okleveleket, okiratokat stb. közölnek, kötelesek kiadandó könyvük vagy művök egy példányát a levéltár könyvtárába beküldeni.

11. pont. A levéltár október

di estrarre parte dei codici, ovvero di corromperli o alterarli, o di raderne i caratteri o stoccarne i fogli, o in quaeunque altra maniera danneggiare volumi, documenti o altri oggetti dell'archivio, verranno subito congedati, ne saranno piu ammessi alla sala di studio.

Art. 8. E rigorosamente vietato il mal vezzo di copiare i manoscritti ponendo la carta o la mano nei medesimi per riprendere qualche fac-simile: ed anche qualora consti, chei modi coi quali si riprende non possano danneggiare la scrittura, ne dovranno domandare una nuova e speciale licenza.

Art. 9. Gli studiosi devono procurare la piu scrupulosa conservazione dei documenti non accostandovi o sopraponendovi oggetti e materie, che possano insudiciarli o nuocere in qualunque modo alla lora integrita, ne facendovi annotazioni, segni o cancellature.

Art. 10. Tutti quelli, che publicheranno inediti documenti, diplomi etc. tratti dall' archivio, si obligano di consegnare per la libreria dell'archivio stesso un esemplare del libro od opuscolo de loro publicato.

Art. 11. L'archivio e aperto

1—június 27. a következő pontban felsorolt idő kivételével mindennap nyitva van.

12. pont. Rendes szünnapok: minden csütörtök és vasárnap, úgyszintén a kötelező ünnepek. Rendkivüliek: a karácsony, december 24-től újévig; a farsang, húshagyó keddtől a következő hét szerdájáig; és a husvét, virágvasárnaptól husvét után való keddig bezárólag. A nagy szünidő június 28-tól szeptember 30. tart.

13. pont. A kutatók jegyzeteket tehetnek vagy le is másolhatják az okiratokat, de mielőtt az allevéltárnokok át nem nézték őket, nem szabad azokat elvinniök.

14. pont. Az előző pontban mondottak pontos végrehajtása céljából a kutatók kötelesek vezeték- és keresztnevükkel ellátott jegyzeteiket és másolataikat naponként átadni a másodőrnek vagy az első skriptornak, akiktől azonban másnap visszakapják őket.

15. pont. Az első skriptor köteles a levéltárból kivitt összes okleveleket és másolatokat az ott levő jegyzékben nyilvántartani.

dal 1. Ottobre al 27. Giugno tutti i giorni, salve le limitazioni contenute nell'articolo seguente.

Art. 12. Le vacanze ordinarie sono tutti i Giovedi e le Domeniche e le feste di precetto; le straordinarie quelle di Natale, Carnevale e Pasqua. Per Natale dal 24. Decembre al primo dell'anno inclusive, per Carnevale dal Giovedi grasso a tutto il Mercoledi della settimana seguente, per Pasqua dalla Domenica delle Palme al Martedi di Pasqua. Le vacanze poi piu lunghe cominciano il 28. Giugno e terminano il 30. Settembre.

Art. 13. Sara permesso agli studiosi di prendere appunti o far copie di documenti, ma e loro espressamente proibito di recarli fuori del luogo prima, chesiano passati sotto la revisione dei Sottoarchivisti.

Art. 14. Per l'esatta esecuzione dell'articolo precedente sono obbligati gli studiosi di depositare quotidianamente nelle mani del Secondo Custode o del Primo Scrittore gli appunti o le copie fatte, con apporvi il proprio nome e cognome; copie ed appunti che veranno loro restituiti il di seguente.

Art. 15. In apposito registro il Primo Scrittore deve tener memoria di tutti i documenti e copie, che escono dall'archivio.

16. pont. Idegen másolókat behozni tilos. Ha a kutatók magok nem akarnak vagy nem tudnak másolni, kérjék meg a másodőrt s ő az allevéltárnokok beleegyezésével a levéltári irnokokkal megcsináltatja az illető másolatokat.

Art. 16. E vietato di mandare copisti estranei; e quante volte gli studiosi o committenti non possono o non vogliono copiare da per se stessi, pregheranno il Secondo Custode, che di consenso con in Sottoarchivisti s'incarichi di far eseguire tali copie dagli Scrittori dell' Archivio.

17. pont. Az allevéltárnokok azoktól, akik e rendszabályzat bármely pontját meg nem tartották, megvonhatják a kutatási engedélyt, úgyszintén megtilthatják azoknak az okleveleknek a közzétételét, amelyek fentartott jellegűek vagy amelyek a közjó, a vallási és társadalmi érdekek szempontjából nem közölhetők.

Art. 17. E in facolta dei Sottoarchivisti di non fare ammettere nella Sala di studio coloro, che non avranno osservato qualcuno degli articoli del presente Regolamento, come anche di non permettere la communicazione di documenti aventi carattere riservato, e quelli, acui per ragioni di pubblico interesse, religioso e sociale, non puo esser data publicita.

18. pont. Az 1815. éven belül kelt iratok egyáltalán nem közölhetők.

Art. 18. Per massima poi generale non si communicano atti e sritture di data posteriore al 1815.

19. pont. Hogy a kötetek fel ne gyűljenek a teremben és hogy a szolgáknak idejök legyen a használt iratokat visszarakni, ½12-tőn túl semmiféle iratot sem szabad többé kiadni.

Art. 19. Alle ore 11 ½ non si consegneranno piu volumi e documenti agli studiosi, affinche nella sala non abbiano ad accumularsi molte carte, ed abbiano tempo gli scopatori di ricollocarle al proprio armadio.

20. pont. A kutatás végeztével az első vagy a másod skriptor annak, aki a használt kötetet visszaszolgáltatta, visszaadják a levéltári jegyet, amelyet az illető a kimenetnél a kapusnak ad át, akitől másnap ismét

Art. 20. Terminato lo studio, il primo o secondo Scrittore restituisse a ciascuno degli studiosi la propria scheda quando questo abbia riconsegnato il volume. Lo studioso poi la depositera in mano del portiere,

átveheti.

da cui potra riprenderla il di seguente per presentarsi nuovamente nella Sala.

21. pont. Az oklevelek és iratok kikutatása, lemásolása, összeolvasása és hitelesítése fejében a következő *díjak* fizetendők:

Art. 21. Per le ricerche, copie, collazioni e autenticazioni di atti e documenti dell'archivio, quando verranno domandate dagli studiosi o committenti, avranno luogo le competenze, determinate dalla seguente

Másolások árszabása.

Tariffa.

a) Egy pontosan megjelölt oklevél kikereséseért 1 lira, amely akkor is megfizetendő, ha a keresett oklevél meg nem találtatott volna. Ha a keresés több órát venne igénybe, minden óráért 1½ lira fizetendő.

a) Per la ricerca di un documento precisamente indicato, e dovuta la tassa di 1. lira. La tassa pagasi egualmente se, fatte le ricerche, non viene ritrovato il documento richiesto. Se la ricerca richiede piu ore, la tassa e raguagliata a lira 1½ per ora.

b) Másolatokért:
ha a másolandó oklevél 1000-nél régibb, ivenként 4 lira; ha 1000—1500 való, 3 lira; ha 1500—1700, 2 lira; ha 1700-nál fiatalabb, 1 lira.

b) Per le copie di documenti fatte dagl'impiegati dell'archivio, e dovuta la tassa seguente:
Se il documento copiato e anteriore al 1000, lire 4 al foglio; se e posteriore al 1000 ed anteriore al 1500, lire 3; se e posteriore al 1500 e anteriore al 1700, lire 2; se e posteriore al 1700, lira 1.

c) Összeolvasásért, ha valaki kivánná, 1 lira ivenként; ha az oklevél hosszabb 1 ívnél, minden további ivért 50 cent.

c) Per la collazione di un documento quando questa venga richiesta, sara dovuta la tassa di lira 1, se il documento non oltrepassi il foglio di scrittura: per ciascun foglio in piu si aggiungeranno cent. 50.

d) Hitelesítését, ha valaki kivánná, 5 lira.

d) Per l'autenticazione di un documento quando questa-

venga dichiesta, sara dovuta la
tassa di lire 5.

* * *

II. A megnyitás után, 1881—1911.[1]

Természetes és érthető, hogy a tudományos világ amily türelmetlen várakozással tekintett előbb a pápai levéltáraknak a XIX. század folyamán nyert tudósítások alapján méltán gazdagnak tartott anyagára, olyan buzgósággal vetette magát a reclusio után a kutatásra és a tanulmányozásra. Az európai nemzetek tudósai szinte versenyre keltek egymással a buvárkodásban és az ismeretlen vagy kevéssé ismert iratok napfényrehozásában. Mindenekelőtt az addig eléggé tétlenkedő *franciák* fejtettek ki a többeiket túlszárnyaló munkásságot.[2] Előre kell bocsátanom azt a megjegyzést, hogy a megnyitás előtt is tudományos intézetek vagy vállalatok küldötteit az illető kormányok római követségei ajánlották. Ez a szokás megmaradt a megnyitás után is, ha egyes kutatók saját tanulmányaik céljából kértek engedélyt. De szokássá lett az a másik mód is, hogy egyes nemzetek állandó kutatások céljából intézeteket szerveztek, melyek tagjai természetesen rendszeres és széleskörű buvárkodást végezhettek. A francia kormány 1873. március 25-i decret-jével elrendelte, hogy a már régebben működő l'ecole archéologique francaise D'Athenes néhány tagot küldjön Rómába «pour fair un cours d'archéologie». Ennek a tagjai a levéltár megnyitása után kutatásaikat erre is kiterjesztették.[3] Mnnkálkodásuk 25. évfordulóján, 1905-ben[4] Duchesne beszámolt a pápai regestakötetek 28 (?) év előtt kezdeményezett kiadásáról és a munka akkori állásáról. Nekifogtak volt ugyanis, hogy a regastákat 2 sorozatban IX. Gergelytől — XI. Benedekig, 1227-től—1304 ig és XXII. Jánostól—XI. Gergelyig, 1316—1378-ig kiadják. Tervüket 25 évi munka

[1] G. Buschbell, D. Vat. Archiv u. d. Bedeutung seit Erschliessung d. P. Leo XIII. 1903. 1—24. l.

[2] L. Geffroy : L'école fr. de Rome, les prem. travauz. II. Mage. a Rev. d. deux mondes. LVIII. (1883.) 112—141. ll.

[3] L. a Melanges . . . XVI. (1896. évi) évf. az int. igazg. Duschesne-nek beszámolóját a tagok névsorával együtt, 1—12. ll.

[4] Uo. (1905. évi) évf. 443—450. ll. Rapport sur la publication (commencée des l'ouverture des archives pontif.) des registres pontif. A kiadást felsorolja Schmitz-Kallenberg is : Papsturkunden, 2 kiad. (a Meister-féle Grundriss d. Gesch. Wissensch. I. köt. 2 Abteil.) 61—2 l.

árán meg is valósították. Tudnunk kell azonban, hogy — mint Duchesne mondja — ces deux seires ne sont publiees tout a fait sur le mème plan. A kiadás ez :

I. sorozat. 1227—1304.

1.	IX. Gergely,	szerk.	Auray...	2 köt.
2.	IV. Incze,	«	Berger...	3 «
3.	IV. Sándor,	«	de la Ronciere, De Loye, Coulon,...	2 «
4.	IV. Orbán,	szerk.	Guiraud, ...	4 «
5.	IV. Kelemen,	«	Jordan, ...	1 «
6.	X. Gergely és XXI. János	«	Guiraud és Cadier	1 «
7.	III. Miklós,	«	Guy	1 «
8.	IV. Márton,	«	Sachnée, de Puybandet és Poupardin (?)	? «
9.	IV. Honor,	szerk.	Prou	1 «
10.	IV. Miklós,	«	Langlois	1 «
11.	VIII. Bonifácz,	«	Thomas, Foucon és Digaud	3 «
12.	XI. Benedek,	«	Grandjean	1 «
			Összesen	20 köt.

35 ezer okirattal.

A második sorozatra, a XIV. század regestaköteteire nézve Duchesne kijelentette, hogy l'enorme masse des piéces ne pouvais donner lieu a une reproduction integrale, hanem csak se borner aux pieces interessant la France, egyebekben pedig un simple catalogue aussi expressif, cependant qu'il serait possible. Azt is kimondották, hogy a bulla commun. külön adják és külön a secreta-kat. A kiadás ez :

II. sorozat, 1316—1378.

1.	XXII. János	secreta,	szerk.	Coulon	
		com.	«	Guerard, de Lesquen és Mollat, ...	3 köt.
2.	XII. Benedek	secr.	«	Daumet	
		com.	«	Vidal	2 «
3.	VI. Kelemen	secr.	«	Deprez	
		com. (67 köt), 1905-ben még nem volt vállalkozó.			
4.	VI. Incze	secr.	szerk.	Deprez	
		com.	«	senki,	

5.	V. Orbán	secr.	szerk.	Lecacheux
		com.	«	Dubrulle
6.	XI. Gergely	secr.	«	Mirot
		com.	«	senki.

1905-ben készen volt 25 ezer okirat.

Az intézet kiadványainak I—III. sorozata van:

1. Melanges des ecoles franc. d'Ath. et Rome, 1881—1913, 1—33. évf.
2. Bibliotheque des ecoles 8°.
3. Bibliotheque des ecoles 4°.

Már Duchesne jelentette ezen beszámolójában, hogy a pápai levéltárakban való munkálatokban 1895. óta részt vállaltak a római szent Lajosról nevezett francia kollegium papjai, akik 1897. óta saját folyóiratot adnak ki: *Annales* de S. Louis-des-Français címen, amely tisztán a francia egyháztörténet köréből vett tanulmányokat közölt.

Ezenkívül a párisi l'ecole des chartes *Bibliotheque*-ben vannak idevágó tanulmányok, valamint az *Archives* de l'histoire religieuse de la France (1855-től), továbbá a vidéki történeti folyóiratokban, minő pl. az *Archives* historiques de la Gascogne. (1 és 2 ser.)

A szintén franciául író *belgák*, mint láttuk, már 1853-ban lépéseket tettek, hogy a pápai levéltárakban kutatási engedélyt nyerjenek. Jóval a megnyitás után 1902-ben nyitottak történeti intézetet, amelynek Analecta Vaticana Belgica publies par l'institut historique Belge de Rome című kiadványából eddig megjelent:

vol. I. 1906. Suppliques de Clem. VI. 1342—1352. Textes et analyses par U. Berliére OS. Ben.

vol. II. 1908. Lettres de Jean XXII. 1316—1334. Textes et anal. par Fayen. tom. 1. 1316—1324.

vol. III. 1912. Ugyanez. tom. 2. 1325—1334.

vol. IV. 1910. Lettres de Benoit XII. 1334—1342. Text. et anal. par Fierens.

vol. V. 1911. Suppliques d. Innoc. VI. 1352—1362. Text. et anal. par Berliére.

Az I. köt. 1—653 l. 1—2511 drb okirat.

A II. köt 1—599 l 1—6630 drb okirat.

A III. köt. 1—764 l. 1—3658 drb okirat.
A IV. köt. 1—450 l. 1—953 drb okirat.
Az V. köt. 1—749 l. 1—1859 drb okirat.

Összesen 5 kötet, 15.311 darab jobbára a régi Cambrai, Liège, Therouanne es Tournai egyházi megyékre vonatkozó okirat.

Ezenkívül már a megnyitás előtt is rendelkezésükre állott a Compte rendu des seances de la commission royale d'histoire... 3-ik sor. 1851-től két évenkint 1—1 kötet, továbbá a *Bulletins* de l'academie royale des siences, des lettres et des b.-arts de Belgique, 1831-től, 2-ik sor (classe des sciences) 1851-től, valamint a tisztán egyháztörténeti folyóiratok: *Revue* d'histoire ecclésiastique 1899-től, *Analectes* pour servir á l'histoire ecclesiast. de la Belgique 1874-től.

Igen nagy tevékenységet fejtettek ki, akik talán legjobban várták a megnyitást, a németek. Elsősorban is említjük a *poroszokat* (kgl. preuss. histor. Institut in Rom), azután a Görres-társaságot (Histor. Institut der Görresgesellschaft) s mint legfiatalabbat az osztrák németek tört. intézetét (Istituto storico Austriaco). A poroszok mindenekelőtt az újabb keletű bár, de a német történetírásnak a XVI. század 3-ik tizedétől fogva minden sorozatok között legbővebben, tisztán németországi anyagot nyujtó nuntiatura osztályra vetették magukat. A Görres-intézet kezdet óta a pápai kamara iratait kezdte tanulmányozni, de erejét a trienti zsinat iratainak a kutatására fordította, míg a bécsi akadémia történelmi bizottsága által még az Istituto megalakítása előtt (1884.) Rómába küldött németek: Kaltenbrunner, Fanta, Ottenthal s utódaik az első Habsburg császárok történetére vonatkozó adatokat kutatták s e célból a XIII—XIV. század regestaköteteit tanulmányozták.[1] És meg kell vallani, két

[1] Sőt eleintén az eredeti okleveleket. Érdekesen nyilatkozik erről Kehr: Die Kaiserurk. D. Vat. Archivs a N. Arch. XIV (1889.) 343—76. ll. A levéltár megnyitása után a Mon. Germ. szerkesztői siettek nachzuholen, was einst Pertz versagt war. Die im Vatik. Arch. anzustellenden Forschungen übernahm Sickel im Winter 1885—6, aki Kehrt vette magához. Sickel átnézte az oklv. anyagot IV. Ottó és II. Frigyes idejéből. Kehr tovább vitte a kutatást, VII. Henrikig. 347. l. Die Hülfsmittel, welche uns die Orientierung in den Schätzen d. Arch. hätten erleichtern können, waren unsicher u. lückenhaft. Csak Weiland-nak volt egy jegyzéke a leges sorozatba tartozó darabok-

irányban is elismerésre méltó eredményt értek el e tanulmányok során. E három német intézet némi tárgyalások után közös munkára egyesült s úgy a nuntiatura sorozatot, mint a trienti zsinatra vonatkozó iratokat megosztották egymással.

Mindenekelőtt megállapodtak, hogy a nuntiatura di Germania iratainak XVI. századi anyagát, még pedig olyképpen, hogy a porosz intézet vállalta az 1533—1559. évek iratait, az 1560—1572. évek iratait az osztrák, az 1572—1585. évek iratait ismét a porosz, az 1585—1592. évek iratait a Görres-intézet. Munkálataik címe: *Nuntiaturberichte* aus Deutschland nebst ergänzenden Aktenstücken s az eddig megjelent 1—16 kötetről méltán mondhatni *Brommal:* c'est une publication monumentale.

A tienti zsinat iratain a Görres és az Istituto Austriaco osztozkodtak. Amaz eddig 1—4 kötetet adott ki:[1]

Merkle: Conc. Trid. diariorum p. I. 1901 és p. II. 1906.

Ehses: Conc. Trid. actorum p. I. 1904. és p. II. 1909.

Buschbell: Conc. Trid. epistularum p. I. 1916.

Osztrák részről az intézet első igazgatója, Sickel dolgozott sokat. Eddig megjelent *Susta;* Die röm. Kurie u. d. Konzil v. Trient unter Pius IV. Aktenstücke z. Gesch. d. Konzils v. Trient. I—II. 1904, 1909. Az osztrák Istituto-nak nincs külön római folyóirata. Tagjainak egyes dolgozatai a Mitteilungen d. Inst für öst. Geschichtsforschung (röv. MdIÖGf) közlönyében jelennek meg (régebben: Röm. Studien és Röm. Berichte). A Görres társaságnak 1880-tól fogva (I. évf.) van a Historisches Jahrbuch (Grauert)-ja (1911. 32. évf.). Azonkívül 1892. óta Quellen und Forschungen aus dem Gebiete der Geschichte. In Verbindung mit ihrem histor. Instit. in Rom; herausgeg. v. d. Gör. Ges. című

ról, amelyben a nyomtatásban róluk megjelent tudósításokat jegyezte volt fel. Az első osztrák-német küldöttek haben über den *ganzen Bestand* d. Engelsb. Arch. Aufzeichnungen *hinterlassen.* Ezekből nyomtatásban semmi sem jelent meg. Ellenben a Mitteil. évfolyamban Röm. Berichte és Studien cím alatt tették közzé a reg. köt.-re vonatkozó tanulmányokat. V. k. Röm. Ber. I. Ottentahl, 128—141. Röm. Ber. II. Kaltenbrunner 618—622. ll. VI. k. Röm. Ber. III. Werunsky. 140—155. ll. Röm. Ber. IV. Ottentahl 615—626. ll. és Kaltenbrunner, Röm. Studien I. Uo. V. k. 213—294. ll. II. Uo. VI. k. 79—93. ll. III. Uo. VII. k. 21—118. ll. Sickel szintén adott ki Röm. Studien I—IV. köt. önállóan.

[1] Címe: Conc. Trid. Diariorum, actorum, epistularum, tractatuum nova collectio ed. Soc. Görres. 1—4 sor. I—XII. köt. és pedig Diaria I—III. Acta IV—IX. Epistolae X—XI. és tractatus XII.

gyűjteményes sorozatot ad ki (1913 : 10. köt.). A porosz intézet 1898. óta (I. évf.) Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken (herausgeg. vom kgl. preuss. histor. Instit. in Rom.) című folyóiratot (1913 : 16. évf.) használja tagjai tanulmányainak a közzétételére. Továbbá Arnold nevű tagja elkészítette a levéltár különféle sorozataiból a Németországot érdeklő anyag leltárát, amely 1378—1449-ig van tervezve. Az I. köt. 1897-ben meg is jelent : Repertorium Germanicum. Regesten aus den päpstlichen Archiven zur Geschichte des deutschen Reiches und seiner Territorien im XIV. u. XV. Jahrh. I. köt. IV. Jenő 1431—1447. Ettől a kötettől eltekintve, amely csak leltár, ha e három német intézet kiadványain és munkakörén végigtekintünk, igazat kell adnunk Fraknói püspök e kiadványokról mindjárt megjelenésök alkalmával, 1892-ben ismételten mondott szavainak ; «hogy míg a francia történetbúvárok előszeretettel keresik föl a vatikáni levéltár legrégibb forrásait : a német *tudományosság* a XVI. század diplomáciai történetét szemelte ki működése teréül.» Ez kinálkozott a legtöbb német anyaggal. Míg a XIII., XIV. századi bulla, breve, supplicatio regesta-sorozatoknak századról-századra horribilis módon növekvő köteteiből kihalászgatni a keresett darabokat, még a német szorgalomra is lélekölő munka, amint már Palacky mondta : Unerfreulich war die Arbeit, so viele Bände Brief für Brief durchzulesen ohne den geringsten Gewinn . . . zu finden. Az osztrák intézet tagjai mindamellett már 1892. előtt is figyelemreméltó tanulmányokat közöltek a XIII., XIV. és XV. századi regestakötetek[1] állományának a meghatározása, osztályozása, leírása, továbbá ezek alapján a pápai kancellária azonkori működésének és ügymenetének a felderítése köréből. A Mon. Germ. Kaiserurkunden regesta-sorozatának a munkálataiban vezetőként szereplő Institut für oest. Geschichtsforschung tagjai s a birodalmi kancellária működésével a legapróbb részletekig ismerősök lévén, természetes, hogy a pápai kancellária említett kérdéseinek a taglalására elsősorban hivatottak voltak. És ebben

[1] L. erre vonatkozólag Schmitz-Kallenberg : Papsturkunden (Meister : Grundriss d. Geschwiss. I. 2.) 61. l., ahol a Görrestársaságot nem említi. Ennek a tagjai tényleg kevéssé is foglalkoztak a pápai diplomatikával. Ellenben nem találom éppen szerencsésnek Diekamp és Pflugk-Hartung olyan erős kiemelését. Diekamp 3-ik értekezését : Die neuere Liter. z. päpstl. Diplom., teljesen túlszárnyalta a Schmitzé.

részt vett és vesz az egész német tudományosság, mint azt a pápai kancellária iratainak a sorozatánál látni fogjuk. Eszerint Fraknói püspök állítása csak a három német római történeti intézet működésére vonatkoztatható. A német tudományos világ nagyban kutatja a XIV. és XV. század kancelláriai és kamarai iratokat is és e kutatásban azóta részt vesz a három római intézet is. A bécsi tudományos akadémia történelmi bizottsága külön sorozatot ad ki a két fentin kívül «Mitteilungen aus dem Vat. Archiv» (herausgeg. v. d. Ksl. Akad. d. Wiss.), melynek I. köt. (Aktenstücke z. Gesch. d. deutschen Reiches u. d. Kg. Rudolf I. u. Albrecht I.). 1889-ben a II-ik (Eine Wiener Briefsammlung z. Gesch. d. deutschen Reiches u. d. öst. Länder in d. 2. Hälfte d. XIII. Jahrh.) 1894-ben jelent meg. A különböző németországi történeti társulatok, intézetek, egyházmegyék szintén küldtek kutatókat Rómába,[1] akik úgy a regesta-sorozatból, mint a kamarai sorozatokból kiírták az illető németországi territoriumokra vonatkozó darabokat, pl. a Hist. Verein für den Niederrhein (Annalen . . .), épp így a szászok, württembergiek, bajorok, stb. Ennélfogva ezeknek a folyóirataiban s a magánkutatók által a rendelkezésükre álló különféle német szakközlönyökben (Archiv z. Kunde d. ält. deutsch. Geschichtsquellen = Altes Ar. és új folyama Neues Ar., a Sybel-féle Hist. Zeitschrift, az Archival. Zeitschr., Zeitschr. f. d. Gesch. d. Oberrheins, alte u. neue FF., Württemb. Geschichtsquellen, Geschichtsquellen d. Prov. Sachsen, Quellen z. lotharing. Gesch. (I. köt. 1901.), Anzeig. d. gel. Ges. in Göttingen, Archiv f. kath. Kirchenrecht, stb.). Ezen tudományos folyóiratok közül főleg az Ehrle-Denifle-féle Archiv f. Kirchengesch., a De Waal-féle Römische Quartalschrift és a bencés-, cistercita-rend Studien u. Mitteilungen aus d. Ben. u. d. Cister. Orden c. közlönyöket kell még különösen is megemlítenem.

A Görres-társaságról 1892-ben írta Fraknói püspök, hogy a mi Szent-István-Társulatunkhoz hasonló katholikus irodalmi egyesület, mely akkor már évek óta küldött Rómába történetbuvárokat, kiknek munkálatait részint kiadta, részint kiadásukat segélyezte. Az osztrák németeknek ehhez hasonló katholikus

[1] Schmitz: Röm. Quartalschr. VII. (1893) 215—219. ll. Szászor.: G. Schmidt. Westfalia: H. Finke. Posen: Ehrenberg. Hamburg. Brémai érsekség: F. Wagner. Bréma: Bippen; Lübeck stb.: Grotefend. Köln: Kirsch; Brandenburg: Kretschmar. Nyugatporoszország: Damus; Württemberg: Schneider, stb.

irodalmi egyesülete a *Leo-társulat,* szintén ad ki *Quellen u. Forschungen* zur öster. Kirchengesch. Herausgeg. v. d. Leo — Ges. 1903—6. Ser. I. Acta Salzburgo-Aquilejentia. (I. Abteil. 1316—1352. II. Abt. 1352—1378. I. Bd. Lang: Urkunden über d. Bezieh. d. päpstl. Kurie zur Prov. u. Dioec. Salzburg in d. Avig. Zeit 1316—1378.

A *cseh* tudóstársaság, később tudományos akadémia szintén küldött Rómába történeti kutatókat, akik rendszeresen és terv szerint dolgoztak.[1] A munkálatuk Monumenta Vaticana res gestas Bohemiae illustr. címen jelentek meg 1903—07. vol. I. II. V. 1. 2. 1342—1404, még pedig a tom. I. Klicman: Acta Clem. VI. 1342—1352, tom. II. Novák: Acta Innoc. VI. 1352—1362.

Az *osztrák-lengyelek* részéről a krakkói tudományos akadémia 1887. óta küldött buvárokat, akik a Smolka F. utasításai szerint szintén tervszerűen másoltak minden lengyel vonatkozású darabot, bár azelőtt is — 1885. és 1886-ban — voltak ott Korzeniowszki, Windakiewicz, Dembinszki és Abraham. 1887. után dolgoztak Rómában: Czermak, Abraham, Winiarz, Gubrinowicz, Kaden, Konecni, Borjatinski, Sternal. Dembinski 1886-ban kiadta kutatásairól a jelentést: Sprawozdanie z poszukiwán w archiwach i bibliotekach rzymskich a szczególnej w archiw. Watyk. O materyalach do dziejów polskich z XVI. és XVII. wieku. (Megjel. a krak. tud. akad. tört. biz. Archivum c. kiadványának, Arch. komissyi historycznej, IV. köt.). Abraham: Sprawozdania z poszukiwán . . . O materyalach do dz. pols. w wiekach srednich. Uo. V köt. és Krakó, 1899. — Windakiewicz: Wyprawa naukowa do Rzymu w r. 1886. Uo. 1887. — Uő. ugyanazon címmel: Kampania z roku 1887—8. Uo. 1888. — Czermak: Rapport sur les traveaux de la mission de Rome en 1890—1, megjel. a Bulletin de l'acad. d. scienc. de Cracovie 1891. no. 10. — A munkálatokról elejétől kezdve beszámolt 1889. óta maga Smolka: Rapport sur les recherches faites dans les arch. du Rome, uo. 1889. no. 2. és 3, 1891. nro. 4., 1893., nro. 3.

Korzeniowski 1889-ben egy segédkönyvet adott ki: Catalogus actorum et documentorum res gestas Poloniae illustrantium, quae ex codicibus mss. in tabulariis et biblioth. Italicis servatis

[1] A róluk szóló hivatalos jelentés a cseh tartománygyűlés irataihoz (Zpravy snému kr. cesk.) 1895-ben mellékletként jelent meg, Prilohy: Zpravy historicke kommisse o vyhledcich badani v arch. Vat. V. ö. a Vecerni Novine 1895 ledna 17., a Method 1895. 32 l. és a Cech. 1895 14—15. sz.

expeditionis Romae cura 1886—1888. deprompta sunt. Ugyanő a köv. 1890-ben Excerpta ex libris mss. archivi consistor. Rom. cimű művet bocsátott közre, 1894-ben pedig a Sciptores rerum Polon. 15. kötetéül kiadta az Analecta Romana, quae histor. Polon. saec. XVI. illustrant. A lengyelek munkálataira jellemző, hogy ők az olasz levél- és könyvtárakban található lengyel vonatkozású anyagot egész terjedelmében ivekre másolták s ezeket 1886—1897-ig 106 füzetben (teka) kötve őrzik a krakkói tud. akad. irattárában. Ezen tekák (teki rzymski) jegyzékét 1898-ban kézirat gyanánt ki is nyomatták.

A *svédeknek, dánoknak, angoloknak,* sőt a *spanyoloknak* sincsenek Rómában külön intézeteik, de a *svédeknek* állandóan volt ott 2—3 kutatójuk, kik közül Karlsson : Die Berechnung d. min. serv. címen (Mitth. d. Inst. F. öst. Gfor. XVIII (1897) 512—517. érdekes adalékot közölt a pápai kamarában divott értékszámítás történetéhez.

A *dánok* 1316—1378-ig az anjoukori regestákból vonták ki az őket érdeklő anyagot, melynek I. köt. 1316—1336. Moltesen adta ki 1904-ben Acta pontificum Danica.

Az *angolok* részéről a levéltár megnyitása óta buvárkodott benne *Bliss,* majd *Twemlow,* akik a States Papers vállalatban Calendar of entries in the papal registers relating to Gr. Britain and Ireland c. sorozatot adtak ki 1198—1447-ig I—VIII. köt. 1893—1909. Ennek

I. köt.	Bliss :	Papal letters,	vol.			1198—1304.	1893.
II.	«	«	«	«		II. 1305—1447.	1895.
III.	«	«	Petitions to the pope	vol.		I. 1342—1419.	
IV.	«	«	«	«	« «	II. 1420—1447.	

A *spanyolokról* a *Boletin* de la real academia de la historia 24. évf. (1894.) 4. füz. (ápr.) 294—299. ll. van szó. A Dirección general de instrucción publica t. i. véleményt kért nevezett akadémiától Ricardo de Hinojosának «*Materiales* para la historia de Espana en el archivo secreto de la s. sede» (2 köt. ; XI+I. 1086 l. az egyik, 1—1160. l. a másik) c. művéről s felhívta, hogy tört. intézetet alapítson Rómában. Az akadémia részéről Pedro de Madrazo titkár tett jelentést, amelyből kitünik, hogy Hinojosat a Junta facultativa de archivos, bibliotecas y museos ajánlatára a Ministerio de fomento küldte Rómába, ahol 18 (diez y ocho) hónapig buvárkodott. A spanyoloknak nincs tört. intézetük,

ellenben Hinojosa tovább kutatott s eredményül 1896-ban kiadta a los dispachos de la diplomacia ponteficia en Espana c. művét, melynek bevezetésében (vol. I Introd.) szól a pápai levéltárak multjáról és anyagáról.

A *hollandok* részéről Brom, tört. intézetök igazgatója, 1903-ban írt a De Katholick-ban (123. köt.) Geschiedvorsching in de pauselijke archieven, majd az intézet felállításával két kötetben (1908—09-ben) kiadta az Archivalia in Italie, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland. I. Rome. Vaticaansch archief c. nagy művét, mint maga írja sous les auspices de la Commission royale des publications historiques, még pedig egyenesen pour inaugurer les travaux de l'Institut historique néerlandais a Rome. E célból összeállított a fenti cimen, mint maga jellemzi, un catalogue détaillé des materiaux intéressant l'histoire politico-religieuse des *Pays Bas*, qui se trouvent dans les archives du Vatican. Igaz ugyan, hogy e forrásmunka elején leírta a levéltárt és ez alig áttekinthető irat tömegben való kutatás megkönnyítésére minden sorozat elé utasítást csatolt, de naturellement dans ces introductions destinées á orienter les chercheurs j'ai poursuivi avant tout le but spécial, que j'avais en vue, c'est-á-dire les recherches historiques concernant les *Pays Bas*. Des personnes assez familières avec ses matières . . . ont jugeait, que pour s'orienter dans les archives du Vatican, qui semblent, surtout aux debutants, être un labyrinthe inextricable, il etait necessaire de posséder *un guide* complet et actuel. Ez meg is jelent Guide aux archives du Vatican c. (1. kiad. 1910, 2. kiad. 1911.), amelynek mint legújabb vezérfonálnak a kutatni készülők tényleg jó hasznát vehetik.

Az oroszok — mint Šmurlo írja — ritka vendégek a vatikáni levéltárban. Megnyitása óta 1894-ig, az ő otčet-jének a megjelenéséig, alig voltak ott 5—6-an, úgymond. Ezek : Pierling S. J., Veržbovskij, Ljubovič, Brückner, Forsten, Hildebrand és ő. Azóta volt-e valaki, nem tudom. Pierling a megnyitás óta dolgozott benne s 1883-ban megjelent Rome et Moscou c. munkája óta egész sorát adta ki a Róma és a muszkák közötti összeköttetésekről szóló munkáknak, bizonyságául, hogy a vatikáni levéltárban a különben szakadár oroszokra is sok az anyag. — Veržbovszkij a megnyitás után az első kutatók egyike volt. Külföldi kutatásairól kiadott jelentései (Otčety o naučnyh zanjatiah za graniceju» a varsói egyetem izvestija-iban jelentek meg 1881-ben.

Az utolsó kettő (VI. és VII.) tartalmazza a vatikáni kutatásait, melyekben sokat vesződött a regestakötetek jegyzékével. Egyébként főleg a XVI. sz. lengyel történetre vonatkozólag végzett kutatásokat s ezek eredményéül 1880-ban ki is adta Rómában Synopsis legatorum a latere, leg. natorum, nuntiorum, internuntiorum, etc. aptolicorum in Polonia terrisque adjacentibus 1073—1794. c. jegyzékét. — Hildebrand 1887-ben közölte Livonica, vornämlich aus d. 13. Jahrh. im Vatik. Archiv c. kötetét. — Ljubovič, aki 1887-ben szintén lengyel történetre vonatkozó kutatásokat végzett, 1888-ban ugyancsak a varsói egyetem isvestija-iban tette közzé «Olasz levél- és könyvtárak» c. jelentését, azonkívül a Varavskij Dnevnik c. lap 1888 : 74. és 75. számaiban közölt egy rövid ismertetést a vatik. levéltárról. — Brückner és Forsten a balti kérdés XVI. és XVII. sz. történetéről irott műveikhez használták fel kutatásaik eredményét. – Mindnyájuknál bővebb jelentést adott ki Šmurlo «Otčet o 2 komandirovkah vo Rossiju i za granicu vo 1892, 3, 4 g. címen, amely a volt orosz dorpati (jurjevi) egyetem učenija zapiski 1894. évi 2. füz. és kt. jelent meg. A vatik. levéltárban végzett kutatásairól a 14—88. ll. számol be (I. Zanjatija vo Vatikane). Röviden szólva (14—28. l.) a levéltárban végzett kutatásokról és a kutatások idejéről és módjáról, áttér a (28. l.) nunziatura di Polonia, (40. l.) di Germania, (42. l.) di Malta, (43. l.) Lettere particolari, (56. l.) di diversi cardinali, prelati, vescovi e governatori, a Scritture Clemente XI. (64. l.) Varia Politicorum. (68. l.) a Bolognetti sorozatokra, a 77. l. pedig az archivio dei cerimonieri-re.

A *svájciak* részéről különösen G. *Wirz* dolgozott sokat. Két műve jelent meg a Quellen zur schweizer Geschichte sorozatban : 1895-ben, — 16. köt.—Akten über die diplom. Beziehungen d. röm. Curie zu d. Schweiz, 1512—1552 és 1902-ben, — 21. köt. — Bullen u. Breven aus italienischen Archiven 1116—1623. Az előbbinek a bevezetésében (Einleitung, Die Fundorte, . . .XXXIV—XLVIII. ll.) szól a Geheimarchivról, das durch motuproprio. Leo's XIII. seit 1883. aus einem Archiv der Praxis in ein Studienarchiv umgewandelt, de az ismertetésből csak az ismeri ki magát, aki már volt Rómában, pl. nem is említi az armaria-sorozatot, melyet 1893-ban Langlais és Stein Serie des Armoires-ként bőven ismertettek. A másodikhoz írt bevezetésében (29—51. ll.) már oly alapos ismertetést nyujt, hogy minduntalan hivatkoznak reá. Azonkívül *Bernouilli :* Acta pontif. Helvetica, I. köt. 1198—1288.,

1892. (Előszóban a IX—XIV. ll. szól a pápai regestákról) és *Gall Morell* érdemelnek említést. A levéltár egyéb sorozatai közül a Nunziatura di Svizzera iratainak a kiadását is megkezdték, még pedig annyira hiven a német Nuntiaturberichtehez, még a címet is megtartották, hogy mintegy a német vállalat kibővítésének vehető. Címe: Nb. aus der Schweiz seit d. Conzil v. Trient nebst ergänzenden Aktenstücken. I. Abt. Steffens u. Reinhardt: Die Nunziatur; v. Giov. Franc. Bonhomini 1579—1581 Dokumente. 1. köt. Aktenstücke zur Vorgeschichte d. Nunziat. 1570—79. — Nberichte Bonhominis u. seine Correspondenz mit Carlo Borromeo aus d. J. 1579. — 1906. XXVII. †762. l. az előszóban a munka létrejötte és a terve.—2. köt. Reinhardt: Einleitung-ban Studien zur Gesch. d. kath. Schweiz im Zeitalter Carl Bor. — Steffens: Nberichte Bonhominis (folytatás) 1910.

Végül szólanunk kell még a hazai (magyar, horvát, szász) kutatásokról a megnyitás óta. E téren a kezdeményezés Fraknói püspök érdeme. 1881., tehát a megnyitás évének tavaszán már Rómában volt, bizonyára inkább csak tájékozódni, semmint kutatni. Legalább június 13-iki magánkihallgatásán — még csak általánosságban — a tudományos körök azon reménységének adott kifejezést, hogy napvilágot látandnak az egyházi történelem emlékei, melyek a szentszék levéltáraiban lappangnak. XIII. Leo válaszában hangoztatta ily publicatio hasznosságát, sőt szükségességét. Visszatérvén az örök városból, Fraknói több főpap figyelmét fölkérte, hogy e téren a magyar klérust illetné meg a kezdeményezés. Haynald, Ipolyi, Schlauch biztosították pártfogásukról, Tárkányi, Dankó, Rimely, Rácsek, Sujánszky s Fraknói maga bizonyos összegeket meg is ajánlottak. E siker által biztatva, Rómerrel együtt indítványozta a nagyváradi latin szert. káptalannak, ajánljon szintén valamit és egyúttal kérje fel a többi káptalanokat is az adakozásra. A váradi káptalan 1881. augusztus 16-iki ülésén elfogadta az indítványt. A főpapság és a káptalanok lelkes válaszok kiséretében megajánlották a hozzájárulást. Erre az indítványozó káptalan felkérte Haynaldot, hívja össze az ajánlattevőket.

Haynald 1882. márc. 9. Jacobini bib. államtitkárhoz fordult, kérve, ut si viri pro documentis ad historiam regni et ecclesiae Hungariae illustrandam vi sive specialis natur ae suae sive universalis pro tota ecclesia destinationis eximie idoneis post . . .

deputatorum virorum pro singulis scriptis obtentam singularem permissionem luci publicae dandis vires suas intellectuales et pecuniarias conferrent, facultas scripta talia in archivo Vaticano exquirendi, describendi . . . tribuatur, továbbá liceat nobis can. G. Fraknói Romam mittere scopo eo, ut ibidem exponendo preces nostras de aditu ad archivum Vat., de deligendis ibidem sub solita pontificia inspectione documentis ad rem nostram facientibus s. sedis p. mentem intelligat. Fraknói ápr. végén Tárkányival Rómába sietve, máj. 8. a pápának, Jacobini államtitkárnak és Hergenröther bib. levéltárosnak emlékiratot nyújtott át, amelyben először van részletesebben említve a kutatás köre. Opus, quod molimur, írja Fraknói, eam praecipue partem Vatic. thesauri in lucem trahere desiderat, quae hucusque maxime latuit : monumenta scl. sic dicta diplomatica seu nuntiorum relationes et instructiones . . . eorum nuntiorum relationes edere intendimus, qui apud Hung. reges, subin et Germ. imperatores s. sedis negotia gerebant . . . Simul et nonnulla antiquiora documenta, ex. gr. decimarum papalium s. XIV. regesta per A. Theiner obiter, incredibili levitate, saepe truncata edita publicare voluminibus a magno diplomatico opere distinctis optamus. A bib. államtitkár máj. 19-én kelt kedvező válaszával visszatérvén, Haynald a kivánt értekezletet jún. 4-re összehívta. A Szent-István-Társulat üléstermében d. u. 5-kor kezdődött ülésen Haynald előadta, hogy a váradi káptalan indítványára tett fölhivása folytán az ország egyházi méltóságai 10 évre mintegy 100 ezer forintot ajánlottak meg oly célból, hogy a szentszék levéltáraiban őrzött Magyarország egyházi és politikai történetét illető emlékek méltó munkában közrebocsáttassanak. Elhatározták, hogy a vállalat két sorozatban indul meg : *a)* a m. k. udvarnál működött nuntiusok, Compeggio, Burgio jelentései és levelezései és *b)* Theiner munkájának a kiigazítása, kiegészítése s a XVI. századtól, melynél megszakad, a folytatása (I. köt. a. XIII. sz. s főleg szent Margit szentté avattatásának az iratai s mivel ezek remélt felkutatása bizonytalan volt, e kötet eleve elhalasztatott, 2. köt. Gentilis követ jelentései és a XIV. sz. tizedszedők számadásai). A szerkesztés vezetésére Ipolyi elnöklete alatt Dankó, Knauz, Tárkányi, Rómer és Fraknói tagokból álló bizottságot küldtek ki s a bib. államtitkárhoz köszönő táviratot intéztek. Ipolyi halála után a bizottság 1887. január 27. ülésén Schlauch püspököt választotta elnökévé, tagjaivá pedig

Dankó, Knauz, Rómer és Fraknói régi tagokhoz Vaszary, Poór, Bunyitay, Csaplár, Városy és Rapaics új tagokat választotta be.

Fraknóiról, aki a Századok 1881. évf. VII. (szept.) füz. 637. l. szerint Bunyitayval a vatikáni levéltárban rendkívül fontos kutatásokat eszközölt (a megnyitást követő tavasszal), az idézett füzet azt írta, hogy e búvárlatok eredményéről az okt. füzetében fog jelentést tenni. Ez a jelentés nem történt meg. Csak a következő 1882. évben számolt be Fraknói a Zádori szerkesztette Magyar Sion XIII. évf. 7. (441—453. és 8. 509—525.) füz. Monum. Vat. Hung. hist. illustr. címen az okirattár ügyében tett lépésekről. Ugyanakkor a Századok (520—22. ll.) A vatikáni levéltár kincseinek publicatioja cím alatt hozta az első lépésekről az akkori lapokban közölt jelentéseket. A Századok 1884. évf. (89—91. ll.) találjuk Fraknói 1883. dec. 14. kelt évi jelentését a vat. magyar. okirattárról, amelyből megtudjuk, hogy az első két kötet anyagának másolási munkálatait Hergenröther biboros, illetve Balan allevéltáros felügyelete alatt a levéltár másolói, 1881. óta serényen folytatták, de résztvettek a munkálatokban Pesty, Fejérpataky és Óváry is: az első a tizedjegyzékeknek, a második Gentilis iratainak, Óváry a nuntiusok jelentéseinek a felülvizsgálatát és összeolvasását vállalván magukra. A Századok 1884. évf. (553—55. ll.) ekként jelentette az első két kötet megjelenését: Máj. 15. volt két esztendeje (1882.) annak, hogy a magyar főpapok által kezdeményezett vatik. magyar. tört. vállalathoz a pápa beleegyezését adta. 1884. máj. 15. Fraknói és Tárkányi bemutatták Leó pápának az első két kötetet: Gentilis bib. 1307—11. iratait és Campeggio, meg Burgio követ jelentéseit (1524—26.). Üdvözlő beszédükre adott feleletében mondotta a pápa a nevezetes szavakat: nihil est, quod ecclesiae aut pontificibus maximis ab inquisitione veri metuamus. A vállalat kötetei ezek: Monum. Vativ. Hungariae. Vatik. magy. okirattár.

I. sor. 1. köt. Rationes collectorum pontificiorum. Pápai tizedszedők számadásai 1281—1375. LXXVII+520. 1887.

I. sor. 2. köt. Gentilis bib. magyarországi követségének okiratai. 1307—1311. CXX+520. 1885.

I. sor. 3. és 4. kötet. IX. Bonifácz Magyarországot illető bullái. 1389—1396, XXXIII+368, 1889. és 1396—1404, 656, 1890.

I. sor. 5. köt. A római sz. lélek-társulat anyakönyve 1446—1523, XXVIII+168, 1889.

I. sor. 6. köt. Mathiae Corv. Hung. regis eptolae ad Rom. pont. datae et ab eis acceptae. Mátyás király levelezése a római pápákkal, 1458—1490, LXXV+272, 1891.

II. sor. 1. köt. Magyarországi pápai követek jelentései, 1524—26, CLIII+472, 1884 (a vállalat legelőbb megjel. köt.).

II. sor. 2. köt. Buonvisi bib. bécsi nuntius jelentései. Budavár felszabad. 200-os emlékün. alkalm. CLIV+308, 1886.

Eszerint a vállalat 1884—1891. összesen 1—6. és 1—2=8. kötetet adott ki s a további kiadás 1891 óta szünetel. Ennek, ha nem is az okát, de némi magyarázatát adja Fraknói püspöknek a következő, 1892. évben a porosz Nuntiaturberichte 1-ső kötetének megjelenése alkalmából annak ismertetését befejező nyilatkozata: minthogy ez a kiadvány a jelentéseket egész terjedelmökben tartalmazza, a XVI. sz. nuntiatura di Germania (s 1526. óta Magyarország ott keresendő) iratainak a közzétételétől felmentve érezhetjük magunkat... a francia tört. intézet (a l'ecole de Rome) a XIII. sz. regestákat szintén szószerint közölvén, a vatik. levéltár hazánkat illető legrégibb tört. emlékeit megtaláljuk az ő kiadványaikban. «Igy tehát *a magyar történetirás érdekei szempontjából a római kutatások súlypontját a XIV. és XV. századra kell helyeznünk*». 1892-ig a római magyar kutatók vagy csak a vatikáni magyar okirattár megbizásából dolgoztak, vagy pedig önköltségen végeztek önálló búvárlatokat. 1892. február 14. Fraknói püspök Rómából levelet intézett néhai Szilágyi Sándorhoz, a történeti társulat akkori főtitkárához,[1] tudatva, hogy az évek óta óhajtott római magyar történeti intézet céljaira telket vásárolt, azon épületet emeltetett, melynek első emeletén egy könyvtártermet környező öt lakószobát bocsát a magyar történet búvára számára. Ez öt helyet ingyen rendelkezésére bocsátotta az esztergomi és nagyváradi egyházmegyéknek, a Magyar Tudományos Akadémiának, a Magyar Nemzeti Múzeumnak és a Szent-István-Társulatnak. Ezzel kapcsolatban meg kell említenem, hogy báró Forster Gyula a Magyar Tudományos Akadémiánál Szcitovszky nevére alapítványt tett a magyar egyháztörténet tanulmányozásának az előmozdítására. Ekként lehetővé tette, hogy az Akadémia az öt hely közül a részére felajánlottat betölthesse, amit hat esetben meg is tett.

[1] Felolvasták a társulat február 18. közgyűlés. l. a. Száz. 1892. évf. 185—6. ll. mint mellékletet.

Fraknói összeállította a római magyar kutatók névsorát (1882. óta). Összesen 21 kutatót sorol föl, ú. m.

1.	a vatikáni magyar okirattár megbizásából	10-en,
2.	a Magyar Tudományos Akadémia megbizásából	6-an,
3.	a Szent-István-Társulat megbizásából	1,
4.	Báró Hornig K. bib. veszprémi püsp. megbizás.	2-en,
5.	Fehér I. pannonh. főapát megbizásából	2-en,
	Összesen	21-en.

Önköltségen önálló kutatásokat végeztek: Fraknói püspök, Thallóczy Lajos, Károlyi Árpád, Pettkó Béla, báró Rosner Ervin, Kovács Gyula, Áldásy Antal és a jelen supplicatio-sorozat kiadója, Bossányi Árpád, pápai kamarás, győri egyházmegyei lelkész. Végül föl kell említenem Czaich G. minorita szerzetes kutatói működését, aki bár nem volt történettudós, mint római magyar gyóntató, szabad idejében levéltári kutatásokkal foglalkozott. E kutatók buvárlataik eredményét részint önálló műveikben értékesítették, részint a Századokban, a Történeti Tárban és a Könyvszemlében tették közzé. Álljon itt e dolgozatok bibliogr. összeállítása: *Századok:* 1882. évf. 520—22. ll. A vatikáni levéltár kincseinek publicatioja. 1884. évf. 89—91. ll. Évi jelentés a vatikáni magyar okirattárról Fraknói V.-tól. Uo. 555. l. Palaeogr. mozgalmak a Vatikánban c. közölte Leó pápának Hergenröther bib. levéltároshoz 1884. május 15. leiratát. — 1892. évf. Décsényi (Schönherr) Gy: Olaszországi történeti kutatások, II. közl. 550—559. ll.

Történeti Tár: 1894. évf. Áldásy: Regesták a vatikáni levéltárban. I. közl. 15—28. ll.

1895. évf. uő. ua. c. II. közl. 58—89. ll. III. közl. 260—288. ll.

1899. évf. *Czaich G.:* Regesták a római dataria levéltárnak Magyarországra vonatkozó bulláiból. II. Pál—IV. Sixtus. 1—17. és 235—272. ll.

1900. évf.: *Beke:* Római emlékek a magyar egyház XV. sz. történetéből. 1—16. ll.

1902. évf. *Czaich:* Regesták VII. Ince korából, 1489—92. 511—27. ll.

1904. évf. Uő. Regesták VI. Sándor korából. 161—181. ll.

1905. évf. *Kollányi:* Regesták a pármai és római levéltárakból, 311—376. ll. Magyar Könyvszemle; Uj f. I. (1893.) évf.

Áldásy: Olaszországi történeti kutatások, 240—50. ll. V. (1897.) évf. Uő. IV. Kelemen p. egy reg. kötete a Magyar Nemzeti Múzeumban. 137—159. ll.

Kath. Szemle: 1897. évf. *Érdujhelyi.*

Külön kell megemlékeznem Fraknói püspök tanulmányairól. Ezek a következők: Századok, 1892. évf. Nyomozások a pápai levéltárban. I. közl. 97—106, II. közl. 187—200. ll. Ebben röviden szólva a megnyitás előtti magyar kutatók által elért eredményekről, a reg. kötetek számából igazolja a levéltár mesés gazdagságát. A XIII. sz. előtti időből csak 5 reg. kötete van. A XVI. századból csak 44, de a XIV. sz. elejétől mesés arányokban szaporodik az anyag. A XIV. sz.-ból 800, a XV. sz.-ból 3000. És ha ezen két század mellett a XVI. első negyedét is tekintetbe vesszük, azon korszak, mely az Árpádok kihaltától a mohácsi vészig ér,[1] 5000 kötettel van képviselve. Mivel pedig ezen kötetek jórésze ezernél több, sőt másfélezer darabot tartalmaz, világos, hogy *milliókra* megy ez oklevelek száma.[2] A levéltár ismertetése szempontjából ennél sokkal fontosabb «A Vatikáni levéltár» c. dolgozata, mely Fejérpataky 1884-i rövid ismertetésén kívül az egyetlen magyar vezérfonál és útmutató a vatikáni levéltár anyagának a kutatásában (Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római szentszékkel. I. k. 1901. Függ. 341—356. Az 1. p. szól a regestákról, még pedig *a)* a kanzellária regesták köteteiről,[3] *b)* a dataria regesták köteteiről (1389—1850=4200 kötet. Összesen tehát vat. reg. köt. 2019, avig. reg. köt. 362 és datar. reg. köt. 4200, összesen volna 6581 köt. bullareg. köt. Ebből a vat. és avign. kötetek 1526-ig át vannak kutatva, a datar. kötetei pedig 1505-ig, *c)* a breve-sorozat (egész röviden). Hazai szempontból teljesen át van kutatva. A II. p. a suppli-

[1] Azaz körülbelül a fentemlített XIV. és XV. sz.

[2] Nem a meglevő anyag nagyságának, hanem a pápai kancellária óriási tevékenységének az igazolására érdekes példákat hoz fel Schmitz-Kallenberg, l. alább a kancelláriáról szóló részben.

[3] Palmieri 2019 köt. (972—1572.) ő századokra osztja:

X—XII. század	3 kötet		
XIII. «	46	«	
XIV. «	267	«	
XV. «	501	«	
XVI. «	1305	«	= 2019. Ehhez járul 362 darab avignoni

kötet.

catio-regestakötetekről=7011. köt. A magyarok 1498-ig buvárolták át. A III. p. a kamarai iratokat ismerteti:

a) introit. et exit. 1279—1399=378 köt. 1400—1513=170 köt.= összesen 548 köt.

b) collectoria, 1257—1422=504. köt.

c) oblig. et solut. 1292—1499=100 köt.

A IV. p. az angyalvári levéltár iratait és a vatikáni levéltár 996—1510-ig 83 skatulyába rakott eredeti okleveleit, valamint az 1513. kezdődő újabbkori levelek öt sorozatát adja egész röviden. A VI. p. a nunciatura sorozatot ismerteti. Megjegyzem, hogy Inghilterrat Genovával együtt adván 1—19 nunciaturát és legatiót ad, kihagyván a sorozatból a nunz. di Spagnat és Monacot (Baviera). A nunz. di Germ. sorozatból fölsorolja a XVI. sz. (1538—91) II—CXIII köt megfelelő éveit E pontban említi a Tridentina 151 kötetét és a Borghese levéltár I—IV. szerieszének magyar vonatkozású köteteit. A VI. p. előszámlálja a miscellaneákat, még pedig ekként: *a)* XVI., XVII. sz. naplók, *b)* congr. jegyzőkönyvei, *c)* can. vis. vezetett jegyzőkönyvek, *d)* periratok, *e)* egyes biborosok (Albani, Bolognetti, Carpegna, Pio, Spada stb.) kéziratgyűjteményei és nem külön betű alatt a varia polit. 170 kötetét. (A Clem. XI. elmaradt.) Ezek után pár sorban szól az indexekről, Garampi 107 kötetbe ragasztott papirszeleteiről, az ott kutatott magyar kiküldöttekről, a kutatási időről s végzi a levéltárt ismertető művekkel, névszerint felsorolván a következőket: Marini, Dudik, Gachard, Munch, Langlois és Stein, Denifle (Specimina) Cauchie (Création d'éc. belge), Hinojosa, Abraham (1896 7—7/8 sprawozdanie-ját és Sickelt (Roem. Ber.).

Ezzel beszámolván a magyar kutatóknak a vatikáni levéltárban végzett munkásságáról, meg kell még említenem, hogy Fraknói püspök saját szavai szerint az erdélyi szász Müller György Ede az ő útmutatására XI. Gergely (1370—78.) reg. köteteiből kiírta az erdélyi vonatkozású darabokat. «Gondosan készült kivonatait szerencsém lesz — írta Fraknói 1892-ben — kiadás végett a Történeti Társulatnak felajánlani. E másolatok teljes szövegben Vatik. Urkunden u. Regesten zur Gesch. Siebenbürgens in d. Jahren 1371—77. az Archiv. f. siebenbürg. Landenskunde NF. XXI. kötetben jelentek meg, minden tájékoztató bevezetés nélkül. A horvátok részéről, amennyiben Theiner jórészt horvát történelmet érdeklő iratokat közölt, Racki és Ljubićon kívül említendő Horvát K. O. vatik. arkivu c. dol-

gozata 1906. Ide sorolandó Fermendźin sz. ferencrendi atya: Acta Bulgariae, Bosnae, Serviae .... c. műve.

Ezzel kimerítettem a 1881-ig zárt levéltárban a megnyitás után szabadon kutató európai tudósok tudomásom szerint való munkásságát, csak a görögök, örmények és oláhok ez irányú munkásságáról nincsen értesülésem.

FÜGGELÉK.

A vatikáni levéltár irodalma.

(Bibliographiai jegyzet a 20. laphoz.)

Mindazok a különben csekély számú férfiak, akik a XIX. századig a levéltárban különös pápai engedelemmel dolgozhattak, a levéltárról semmiféle irásbeli közlést sem tettek. Akik pedig bebocsátást nem nyertek, a levéltárról legfeljebb ha hallomásból írhattak. A Rómában járt utazók, kik útleirásokat adtak, fölemlítik ugyan a levéltárt is, de egy-két mondatnál többet alig tudnak róla. Ezekből a XVII—XVIII. századi római Reise, Voyage útleírásokból láthatjuk, mit és mennyit tudtak akkor felőle.

A XVI. század vége felé két olaszországi munka jelent meg a vatikáni könyvtárról: *a)* Della libreria Vaticana ragionamenti di Mutio *Pansa*, Róma, 1590 és *b)* Bibliotheca apost. Vaticana a fratre Angelo Roccha, uo. 1591.

Az előbbi (31. l. Discorso VII.) Del sito antico della libr. vat. e come sia stata traslata da Sisto V. in luogo piu celebre című fejezetben azt írja, hogy: Fu prima la bibl. vatic in quel piccolo cortile di palazzo, che è a piedi della scala, per la quale della bande delle loggie si ascende nella sala regia in *belle stanze* instituita. Roccha egy évvel később V. Sixtus titkos kamarásától Blanci Guillielmotól értesülve (227. és 250. ll.) már ír De duabus bibliothecae cameris, quas selectiores vocant. Sőt meghatározza a fekvésüket is: Camerae, quas secretiores vocant, in selectiorum codicum usum concinnatae, infra deambulatorium illud celeberrimum, quod galariam vulgo appellant, bibilothecae ampliori adnexae duae sunt.

Jóval később Pistolesi E. az «Il Vaticano» monumentalis díszművében szintén így határozza meg a régi (IV. Sixtus) és az új (V. Sixtus) könyvtárak fekvését. (III. köt. 11. l. 2.j.). La vecchia

libr. occupava *un* ampio salone situato nel cortile detto del papagallo, ma in oggi il medesimo e presso che ad uso di floreria és (161. l. 2 j.) Sistus (V.) colloco la bibl. in *quatro* stanze esistenti nel cortile del papagallo ridotto ora ad uso di floreria de'velluti. Az első teremben — írja Pistolesi (162. l.) a következő felírás olvasható (l'iscrizione latina esistente nella prima stanza della corsia desta): Pius pp. V. 158 volumina literarum aptol. diversorum pontificum Avenione in biblioth. Vaticanam asportari jubet. A 276—77. ll. szól V. Pál pápa levéltáráról (Archivio di Paolo V). A második terem frescoi között van la donazione di Stefano I. re d'Ungheria del suo regno alla S. Sede. — Pansa és főleg Roccha művéből írták át a Rómáról szóló XVII. és XVIII. századi francia és német útleírások a pápai levéltár illetve könyvtár fekvésére vonatkozó adatokat. A XVII. század Jos. Fuertenbach (New-Italianisch Raissbuch, Ulm, 1627), Pflaumern (Mercurius Italicus, 1628), a XVIII. sz. Labat (Reisen nach Spanien u. Welschland, d. v. C. Fr. Tröltsch. 1709, 116—119. és 260—61. a vat. levéltár instrument. ismertetése Gretser után), Rumohr, Misson (Reise nach Italien, Lipcse, 1713, 897—99. ll Roccha, Holstein Pignori könyvtárairól, welche der curieuse Francoss, p. Mabillon alle durchkrochenhat), Adler (Kurze Übersicht seiner biblisch. Krit. Reise nach Rom), aki 1780—82. volt Rómában, 87. l. szól a vatikáni könyvtárról, 88. l. szól a Casanate könyvtárról és a Corsiniről, Gerbert Mart. (Iter etc. 1761—62.), a 476—481. ll. a 481—484. ll. a Passionei könyvgyüjtemény, Janisch (Beschreibung der Rückreisen I. f. k. k. Sizil. Mtten von Wien nach Neapel, 3 köt. 1792),[1] a *francia* Villamont (Les voyages. Lyon, 1606), a Voyage d'un françois en Italie 1765—66. (IV. köt. 90. l. szintén Roccha, Holstein és Passionei bib. könyvtárairól), az olasz Querci (Diario litter. Florencz. 1755)[2] stb. stb. szólnak ugyan a római könyvtárakról, de a levéltárról hallgatnak, vagy ha fölemlítik, legfeljebb a holfekvését mondják meg. Még a francia maurinusok, egy Montfoucon, egy Mabillon[3] sem juthattak

[1] A Zedler-féle nagy lexicon 1733-ban (IV. k. 1823. l.) a vat. könyvtárról szólva annyit tud: Paulus V. fügte ein tabellarium dazu, wo die päbstlichen diplomata aufgehoben werden ... Janisch: 149—50. ll. a Casanate könyvtárról, 150 ll. az Alessandrina könyvtárról. 150—152. l. az Angelica könyvtárról szól.

[2] A 146. s köv. ll. szól a Corsini könyvtárról.

[3] 1685—6. év. megjelent Museum Italicumban átveszi egy 1664-ben

semmiféle értesüléshez. Montfoucon mindössze annyit tudott meg, hogy a könyvtár T alakú terem, in conclavi erigitur columma ex alabastrite.[1] E regione columnae ex alab. est archivum Vatic. plenum instrum. innumeris, quorum secretis intervenire non licet.[2]

Lonigo és Confalonieri följegyzéseiből tudjuk, hogy mind a két levéltár meglehetősen rendezetlen volt. Annak a történetéről és állományáról csak olyan valaki irhatott volna érdemesebb művet, akinek alkalma volt hosszasabban tanulmányozni az iratokat. És tényleg a levéltár őre, *Marini* Gaetano volt első, ki ilyen művet írt. Soká kéziratban maradt.[3] Egyes részeket közölt belőle Marino Marini: Degli anedotti di Gaetano Marini, commentario di suo nipote M. M. Roma. 1822. Hosszú ideig forrásul szolgált és csak növelte az érdeklődést a levéltár kincsei iránt, melyektől minden nemzet története gazdagodást várt.

Marino Marini is adott ki egy művet,[4] amelynek más célja volt ugyan, de a levéltár multjáról is szól benne. Mindkettőt felhasználta utóbb *Moroni* az ő nagy tudású encyklopädiájában,[5] megtoldva azzal, amit mint tudomanyosszomjas belső szolgája a pápának nyomtatványokból és halilomásból összeszedett.

Egy évvel a Memorie storiche megjelenése előtt, 1824-ben jelent meg *Pertz* Italienische Reise vom Nov. 1821 bis Aug. 1823.,[6]

Nota delli musei . . . c. megjel. műnek az adatait. Ennek szerzőjét Blume: Iter Ital. III. 2. Devenein-nak nevezi. L. fentebb a 31. l.

[1] Diarium Italicum, 276. l.

[2] Uo. 2789. l.

[3] Memorie storiche degli *archivi della s. Sede* scritte da Mr. G. M. (e della biblioteca Ottoboniana ora riunita alla Vaticana per l'abbate Const. Ruggeri. Opuscoli due) Roma. 1825. Kiadta Angelo Mai bib. Újból lenyomtatta Laemmer: Mon. Vatic. historiam saec. XVI. illustr. Freiburg. 1861. a függelékben 431—455. ll.

[4] Diplomatica pontificia ossieno osservazioni paleographiche ed erudite sulle bolle dei papi. I. kiad. 1841. 2. jav. kiad. 1852. Érdekes, amit a Corsini könyvtár cod. 1271. f. 356. mond egy Mariniról: Copia di memoriale presentato al Innoc. XIII. per il Marini reo di falsita di bolle e condennato a morte.

[5] Moroni, Dizionario. 1840, II. köt. 277—288. ll.

[6] Az (Altes) Archiv für ältere deutsche Geschichtskunde V. köt. (1824.), 24—33. és 344—382. ll. — Pertz kutatásairól l. Kehr: Kaiserurk. d. Vat. Arch. a N. Arch. XIV. (1889.) 24—33. ll. Den ersten Versuch, d. Vat. Archiv. für die M. G. H. auszubeuten, machte Pertz . . . in die päpstl. Register eingetragene . . . ward ihm gestattet zu benutzen, aber man versagte ihm die Einsicht in die . . . Einzelurk. u. legte ihm nur 2 Verzeichnisse derselben, darunter die v. Garampi angefertigte . . . So verzichtete Pertz auch darauf die übrigen 60—70 Verzeichnisse einzusehen u. er wandte sich vorzugsweise

amelyben beszámolt a vatikáni levéltárban tett kutatásairól s azok eredményéről. Wir erfuhren nicht einmal im *Grossen*, was dort *noch* vorhanden ist, so wenig, als es überhaupt jemand weiss ... Azt tudja, hogy dieses älteste und wichtigste der jetzigen europ. Archive sucht seinen Ursprung in dem Dunkel des 4. oder eines früheren Jahrhunderts. Es hat durch Sorglosigkeit, Plünderung und Brand unermessliche Verluste erlitten, ohne dass der gerettete Theil die *Vergleichung* mit einer andern ähnlichen Sammlung zuliesse. Sajnos, unsere Gelehrten haben die unwiederbringlichen Jahre der Anwesenheit jener Schätze in Paris verloren, a visszaadás ügyében folyt diplomáciai tárgyalások során pedig a kutatás kérdésével nem törődtek. A levéltár anyagáról való tájékozódás hiányát éppen a régi történeti források felkutatását megindító németek érezték a legjobban. Az olasz Marini egy év mulva megjelent műve nagy hiányt pótolt, de az olaszoknak úgyis a kezük ügyébe esett a hazahozott levéltár, a franciák elkészítették maguknak az összes anyag leltárát, melyet utóbb Gachard értékesített, csak éppen a németek mulasztották el a párisi évek előnyét fölhasználni. Innét magyarázható aztán az a jelenség, hogy Marini műve előtt és után éppen németek és csak ők foglalkoznak a vatikáni levéltárral. Az Archiv VI. köt. (294—313. ll.) Bericht der Gesellschaft f. ält. deutsche Gesch. Kunde über d. Stand ihrer Arbeiten am Schl. d. J. 1830. címen ismétli és részletesen beszámol a vatikáni levéltárban végzett kutatások eredményéről. Az oklevelek sorozatában felhozza (312—13. ll.) VIII. János, VII. Gergely, III. Ince, továbbá III. Honor, IX. Gergely, IV. Ince, IV. Sándor, IV. Orbán, IV. Kelemen epist. hist. Germ. spectantes, lemásolván 1800 ungedr. Briefe[1] aus d. Regesten dieser Päpste im Vat. Archiv.

Pertz munkatársa (qui rerum nostrarum iam Romae adjutor fuit), *Bluhme* Frigyes hallei tanár 1830-ban adta ki *Iter Italicum* I—III. köt. művét, melynek 3-ik kötetében (23—116. ll.). Marini Pertz adatai és saját értesülései alapján írta meg a levéltár történetét.

1834-ben jelent meg a *Beschreibung* d. Stadt Rom von E. Platner, C. Bunsen, E. Gerhard u. W. Röstell, melynek II. köt. II. r.

den Registerbänden zu. Weitzal együtt adott ki oklev., de a párisi levéltárból uo. VII., VIII. és IX. kk.

[1] Kiadta Rodenberg, l. előbb.

284—303. ll. *Röstell* foglalta össze — egészen jól — az addigi irodalom eredményeit a vatikáni levéltár történetéről.[1]

1838-ban közölte *Palacky* egy évvel előbb végezett kutatásai eredményét *Literarische Reise* nach Italien im J. 1837. zur Auffindung von Quellen der böhm. u. mähr. Gesch. cimen az Abhandl. d. kgl. böhm. Gesellsch. d. Wiss. 5. Folge. I. Bd. Hist. Theil. I. 1838. és K. l. is. 1—122. ll., ebből 1—76. l. szöveg. Palacky Baluze, Manrique, Sbaralea műveiből vette az értesüléseit a vatikáni levéltárról s már 1834-ben gróf Sternberg útján Lützow követhez fordult, kinek a közbenjárására Marini M. egy Index monumentorum regnum Bohemiae spectant. e schedis tabul. Vatic egestus-t küldött (köz. 1. mell. 78—89. ll.) A 16—53. ll. III. a. közli a chron. Verzeichn. d. aus d. Vat. Arch. bisher geschöpft. Urk.[2]

1852—53-ban a Morvaország tartományi historiographusa, *Dudik*, járt Rómában és tanulmányozta az ottani levél- és könyvtárak anyagát. Kutatásainak eredményét összefoglaló műve az *Iter Italicum*, 1855-ben jelent meg önállóan.[3] Az ő műve még Munch munkájának a megjelenése után sem vesztett a használhatóságából s az általa elért és közzétett eredményt csak úgy tudjuk kellőleg méltányolni, ha tekintetbe vesszük a kettős nehézséget, mellyel Pertznek, Palackynak és Dudiknak is küzdeniök kellett. Ő sem nyerhetett teljes áttekintést az összes sorozatokról, mert mindig csak egy-egy sorozat köteteit kaphatta kézhez. Másfelől a regesta s más kötetek oklevelei nem tartományok szerint lévén csoportosítva, áll az amit Palacky mondott: unerfreulich war die Arbeit, so viele Bände Brief für Brief durchzusehen ohne den geringsten Gewinn . . . zu finden.

[1] 2. Hauptsück. A. Gesch. Einleitung. Von d. Archiv d. lateran. Palastes. B. Das vatik. Archiv.

[2] V. ö. egyébként a *Zibrt*-féle Bibl. c. hist. II. köt. 1902. 466—470. ll. Prameny z Vat. arch.

[3] I. Th. Hist. Forschungen. II. Th. D. päpstl. Regestenwesen. §. 6. Beiträge zur Kenntnis d. lit. Schätze d. geh. päpstl. Arch. Ihre jetzigen Verzeichnisse. — II. §. 80. l. Besondere Forschungen. 128—183. l. Beiträge. 184—220. l. Nachträge. 1—23. drb. Pertz átnézett 23 reg. köt., 2400 darab oklevelet. Palacky átnézett 46 reg. köt., 4500 darab oklevelet. Dudik átnézett 59 reg. köt., 68.000(!) darab oklevelet. Jaffé közölt 10.749 darabot. Pertzről szól Geffroy is: L'ecole fr. de Rome. A Revue du deux mondes LVIII. (1883.) 122 l. P. du Theil . . . y a copie 17—18. mille lettres, Pertz 18 cents, Palacky 4500 pieces. — Diekamp: Die neuere Literatur z. päpstl. Diplom. a Görres-társ. Hist. Jahrbuch IV. (1883.) 249. l. szerint Pertz a reg. köt. számát 1566-ig 2016, Dudik 1604-ig 2937. teszi.

Marini után sokára, a dán *Munch*-nak sikerült a levéltár sorozatait kedvére buvárolhatni.

Marini hivatalbeli társa es utóda, a németszületésű Theiner Ágoston t. i. nem folytatta az ő levéltár ismertetési munkásságát, sem anyagrendezési, sem pedig aminek a hiányát a megnyitást követő első két évtizedében a kutatók annyira érezték, leltározási és katalogizálási munkálatokkal nem foglalkozott, hanem a publikálásra vetette magát. Idevágó művei a következők:

Clementis XIV. p. m. epistulae et brevia selectiora ac nonnulla alia acta pontificatum ejus illustrantia, quae ex selectioribus tabulariis Vatnis depromp. 1852.

Monuments historiques relatifs aux regnes d'Alexis, Michael, Feodor III et Pierre le Gr.... extraits des archives du Vatican. 1859. Vetera monumenta historica Hungariam s. illustrantia I—II. 1859—60 Vetere Monumenta Poloniae et Lithvaniae gentiumque finit. historiam illustr.... ex tabul. Vatic. depr.... 1217—1775. 1—4 köt. 1860—1864.

Codex diplom. dnii temporalis s. sedis. Recueil du gouvernement temporel des états du s. s. extraits des archives du Vat. 756—1793. 1—3 köt. 1861—62.

Vetera monumenta Slavor. merid. histor. illustr. 1. köt. 1863.

Vetera Monumenta Hibernor. et Scotor. hist. (1216—1547.) illustr. quae ex Vatic.... tabul. depromp. 1. köt. 1864.

Monumenta spectantia ad unionem ecclarum Graec. et Rom. 1872. Acta genuina ss. oéc. conc. Trident. nunc primum integre edita. 2 köt. 1874.

Theiner ez anyagpublicatióinak az értékéről eltérők a vélemények. Láttuk Fraknói püspöknek a hazánkat érdeklő gyűjteményről a pápa, az államtitkár és a bibornok levéltáros elótt tett nyilatkozatát. Fejérpataky szerint Theiner megtette azt, amit egy ember tehetett, de nagy elfoglaltságánál fogva igen sok elkerülhette a figyelmét. Mindamellett «az ő publicatiói nagy becsüek minden szakember előtt.» Fejérpataky is elismeri, hogy igen sok elkerülhette a figyelmét ,sőt kénytelen bevallani azt is, hogy egyebek között «Theiner ezen munkálatai is nagy rendetlenséget hoztak létre a levéltárban. Mondják — írja róla tovább — hogy a Theiner kiadványaiban közölt számtalan oklevél közül soknak eredetijére máiglan (1884.) sem akadtak. Ő ezt mind összehalmozta dolgozószobájában, egyesek talán idegen capsákba és ladulákba kerültek. Hanem azt azután elvitázhatatlanul

állapítja meg Fejérpataky, hogy Theiner publicatiói felcsigázták s méltán a várakozást a vatikáni levéltár mesés gazdagsága iránt. Pertz Italienische Reise-je, Palacky Literrarische Reise-je és Dudik Iter Italicum-a beszámoltak ugyan arról, amit rövidebb-hosszabb ott tartózkodásuk alatt személyesen átnéztek, másolataik (pl. Mon. Germ. Hist. Eptulae s. XIII. e regestis pp. Rom. selectae per G. H. Pertz. Ed. Rodenberg, I—III. 1883—94.) — bár csak az ő tárgyukra vonatkoznak — jelentékenyek, s így az ő munkáik is hozzájárultak a tudós világ várakozásának a felébresztéséhez, de Theiner hozzájuk képest az anyag egész tömegét tette közzé s csakugyan felcsigázta a már éber várakozást.

Munchról írja a kiadója, Storm, hogy 1860-ban volt Rómában s hogy-hogy nem, Theiner tudtával módjában volt tanulmányozhatni az egyes sorozatokat. Róluk irott művét, melyet a christianiai svéd tudományos akadémia 1860. október 5-én és november 16. ülésein mutatott be a titkár, hazajötte után Munch letéteményezte a svéd állami levéltárban azzal a kikötéssel, hogy csak Theiner halála után († 1874.) szabad megjelennie. Strom tanár a svéd parlament határozatából a Samlede Afhandlinger-ben (IV. 423 s köv. ll.) és külön is kiadta P. A. Munch Oplysninger om det pavelige Archiv og dets Indhold, fornemmelig Regesterne og disses Indretning, samt om det Udbytte, herafe-rathente for Nordens og isaer Norge Historie, 1876. címen. A művet dán kiadásából, az eredeti kéziratból vett javításokkal 1880-ban Löwenfeld németre fordította.[1] Munch állításait maga német fordítója *Löwenfeld* iparkodott megigazítani a *Brieger*-féle *Zeitschr.* f. *Kirchengesch.* III évf. (1878.), 139 s köv. ll. megjelent Zur Gesch. d. päpstl. Archivs im Mittelalter című dolgozatában. De megszólaltatta e mű Dudikot is, aki Beiträge zur Gesch. d. päpstl. Diplomatik c.[2] írt helyreigazító sorokat.

Két évvel Munch művének a megjelenése előtt, 1874-ben adta ki a belga *Gachard :* Les archives du Vatican c. művét, melynek történeti részét Marini és Röstell műveiből állította össze. De közli a pápai hivatalok iratainak Párisban maradt leltárait s úgy az oda-, mint a visszaszállításra[3] nézve fontos adalékokat nyújt.

[1] Aufschlüsse über d. päpstl. Archiv. KL. az Archival. Zeitschrift, IV. évf. (1879.)

[2] Wissensch. Studien u. Mittheil. aus d. Bened. Orden, 1880. évf.

[3] Erre nézve tehát együtt használandó Marini-nek erről írt s az V. Kel. reg. Proleg. appendixeként közölt művével.

Ez a 8 munka jelent meg a vatikáni levéltár megnyitása előtt a levéltár történetéről és részben a sorozatairól is. Érdekes, hogy csak az első és az utolsó szerzőjének volt alkalma az összes sorozatokat átnézni. Valamennyi elismeri a levéltár anyagának páratlanul gazdag voltát, de egyértelműleg vallják a történettudomány roppant hátrányára szolgáló megközelíthetetlenségét. Gachard egyenesen azzal kezdi: De touts les *grands* dépôts d'archives de l'Europe il n'en est aucun, sur le quel on possède monis de renseignements, que sur celui du s.-siege. Ce fait s'explique: les Archives du Vatic. sont secrétes dans toute la force de l'expression ; 3 personnes ont seules le privilége d'y avoiraccès . . . tout autre, qui tenterait d'y pénetrer, encourrait l'excommunication. Nagy fontosságú esemény volt tehát a megnyitása 1881. január 1-én. Sőt XIII. Leó dolgozó teremről is gondoskodott. Mindjárt a megnyitás évében több ismertetés jelent meg a levéltárról. Igy pl. *G. Winter :* Vom päpstl. Archive a Lindau-féle Gegenwart, 1880. évf. ; — *Löher :* Das Vatik. Archiv az Archiv. Zeitschr. 1880. évf.; 1881. jan. 1 megindult a kutatás. Sajátságos módon az odatódult mondhatni minden nemzetbeli tudósok mintha csak megállapodtak volna, a regestakötetekre vetették magukat. Kevés kivétellel csak utóbb kezdték a kamarai iratok sorozatait tanulmányozni s csak úgy került a sor a többiekre, főleg a XVI. századdal kezdődő diplomáciai iratokra, a nunziature sorozatra. Azon mértékben, amint újabb és újabb sorozatok vonattak a kutatás körébe, bővült a levéltár anyagáról való ismeretkör. Újabb és újabb s mind teljesebb művek jelentek meg a levéltárról és osztályairól, meg ezek sorozatairól. Teljesen igaza van *Brom*-nak,[1] midőn azt írja : Il a été écrit par de nombreux savants sur les archives du Vatic., sur leur *histoire*, leur *organisation* et leur *contenu* en general, que nous pouvons nous contenter de renvoyer aux plus remarquables de ces ouvrages. Sinon, ce serait porter des hiboux á Athénes. Ezek közül az első olyan mű, mely a levéltárról való addigi ismereteket jól összefoglalta és saját kutatásai alapján tovább vitte, *Gottlob :* Das vatik. Archiv. c. tanulmánya volt a Görrestárs. Hist. Jahrb. VI. evf. (1885-ben) 271—284=14 ll. Megjegyzendő, hogy mindazok, akik a megnyitás óta e művecske megjelenéséig, 1885 ig, a levéltárban végzett kutatásaikról beszamoltak, előszavukban

[1] Guide . . . l. előbb, Preface.

többé-kevésbbé szólottak a levéltárról is, így pl. *Verzbovski* említett Otčet VII. 19—65. ll. és VIII. 5—8. ll. — *Diekamp:* Die neuere Liter. zur päpstl. Diplomatik a Görrestárs. Hist. Jahrb. 4. köt. (1883.), 234 s köv. ll. szól a levéltárról (261. l.), a róla szóló ismertetések között megvetően odavetve *Jakab Elek* «*A levéltárakról*» tartott székfoglalójában a vatik. levéltárról 1877-ben közölt (11—14. ll.) rövid ismertetéséről; hogy «Plagiat». A köv. 1884-ben jelent meg *Fejérpataky* rövid, de világos ismertetése: *A pápai levéltárak,* Századok, 1884 évf. 66—73. ll. Ugyanakkor adta ki *Palmieri* atya, a vatikáni levéltár őre: Ad Vat. arch. Rom. pont. regesta *manuductio,* 1884. c. kis kézikönyvecskéjét, melyben ugyancsak a regestákról és az indexekről szól (Prefatio, VII—XXII. ll.), de közli IV. Pálnak 1565. június 15. Amulio biboroshoz intézett és V. Pálnak 1612. január 31. kelt leveleit. S végül ugyancsak 1884-ben jelent meg *De Rossi:* La bibliotheca della sede apost. ed i catalogi dei suoi manuscritti tanulmánya az 1878-ban alapított acad. pont. perri conferenze di storia e diritto 1880. óta megjelenő Studie documenti distoria e diritto c. folyóiratának V. évf. 4. füz. 317—368. ll., amelyben Rossi főleg a levéltár régi korát derítette fel.

Gottlob felhasználta a Marini, Moroni, Rossi és Palmieri adalékait minden magyarázgatás nélkül. Wir halten uns *kurz* und *bündig* an die Tatsachen. De saját kutatásai alapján merte kimondani, hogy sein Umfang ist nicht so bedeutend, als man von dem Hauptarchiv d. kath. Kirche erwarten sollte u. leider *weisen fast alle Serien seiner Bestände bedeutende Lücken auf.*

Egy év mulva, 1885-ben jelent meg a bencés-rend által szerkesztett V. Kelemen regestáinak I. köt., melynek *Prolegomenai*-ban a tudós szerkesztők a levéltár szövegükben közölt oklevelekből merített történetét nyújtották (Reg. Clem. p. V. I. köt. Proleg. XIII—LXVIII. ll.)

1886-ban *Löwenfeld* mintegy az 1878-i megjegyzései folytatásául kiadta: *Gesch. d. päpstl. Archive bis z. J.* 1817. c. tanulmányát az Archiv. Zeitschr. f. Kirchengesch. V. évf. (1886.) 307—327. ll.— Ugyanez évben jelent meg Rossinak két évvel előbb kiadott, most egy 4° kötetre kibővített alapvető műve: De origine, historia, indicibus *scrinii* et bibliothecae sedis apost. commentatio. I. köt. Cod. palat. lat. 1887-ben *Löwenfeld* folytatta előbbi két tanulmányát és megírta a levéltár legújabb történetét: Zur neuesten Gesch. d. päpstl. Archivs cimen ua. Archiv.

Zeitschr. für Kircheng. VI. évf. (1887.), 279—301. ll. és a Hist. Taschenbuch, 1887.

Ugyanez évben jelent meg Carini tanítványának, *Gasparolo*-nak «Constituzione dell'arch. Vatic. e suo primo indice sotto il pont. di Paolo V.» című tanulmánya, a fönteml. Studi e documenti... VIII. évf. (1887.), 3—64. ll. Lonigo kéziratú indexének (és pedig az első, történeti résznek) a közzététele alkalmából sarebbe stato conveniente premettervi un erudito dissertazione sulla *storia* dell'arch. pontif., de mert il lavoro compiuto di una storia degli archivi richiede un lungo pazienti studio, stimai percio meglio lasciare all... Isid. Carini, restringendomi ad un piccolo sunto storico (4—14. ll.) Igaz, hogy ez a történet rövidre van fogva, de lelkiismeretesen felhasználta az addigi irodalmat. A 15—17. ll. szól a két levéltár tisztviselőiről, de nézetem szerint ő sem tisztázta végleg e kérdést.

A franciák szintén megírták három folytatólagos munkában nem annyira a levél-, mint a könyvtár történetét. Ezek a következők:

Faucon: La librairie des papes d'Avignon. Sa formation, ses catalogues (1316—1420.) d'apres les registres de comptes et d'inventaires des archives Vat. I. köt. a Bibl. des écol. franc. d'Ath. et de Rome, III. ser. 48. füz. és 2. köt. ua. 50. füz. Teljesen azonos tárgyú Ehrle alább idézendő művével.

Müntz E. és *Fabre P.:* La bibl. du Vatic. au XV. siec. d'apres des docum. inédits, contributions pour servir à l'hist. de l'humanisme. U. o. 48. füz (1887.) és KL. is.

Egy évvel előbb jelent volt meg *Müntz* munkája: La bibl. du Vatic. au XVI. s., notes et documents a Petite bibl. d'art et d'archeol. 3. köt. (18°) és kl. is.

Itt említem meg P. *Fabre* tanulmányát: Notes sur les archives du Château S. Ange a Mélanges d'archeol. et d'hist. des écol. fr. d'Ath. et de Rome, XIII. évf. (1893.), 3-19. ll. Két évvel előbb, 1891-ben látott világot *Langlois et Stein* két köt. műve Les archives de l'histoire de France Manuels de bibliographie historique, melynek II. partie, VI. chap. Italie, 743.—758. l. Archives du Vatican-t ismerteti. Ő mondja: L'histoire des arch. du s. Siège au mage et jus quaux prem. annèes de IX. s. n'est plus a faire. On la trouvera correctement résumée dans Bresslau: Handbuch d. Urkunden.... qui nous dispense d'indiquer ici une bibliogr. detailleé. Mindamellett a 743—747. ll. a német Bresslau

alaposságával szemben francia ötletességgel, de nem érdektelenül összeállítja az addigi irodalmat. Áttérve az egyes alosztályok és sorozataik ismertetésére, eléggé jónak mondható, tekintve, hogy ez a mű kisérti meg először osztályonként és sorozatonként összefoglalni az anyagot, amit már magyar ismertetője, Áldásy is kiemelt. «Egységes áttekintése a római levéltáraknak, mely egyeseknek, mint pl. a vatikánnak ... *mai beosztását* adná, *eddig nem volt*».[1] Les archives pontificales ont été longtemps réparties entre plusieurs depôts — írják a szerzők s hivatkoznak egy 1740-ben Corsini biborosnak adott emlékiratra, mely már akkor *a)* bibl. secretát, *b)* kamarai iratokat és *c)* avignoni aktákat különböztet meg. Ehhez hozzáadták a datariai iratokat és az angyalvári levéltárt. Az arch. vagy bibl. secr. Vat. osztályban szólnak (748. l.) a Rom. pont. reg. és (751. l.) supplic., a raports des nonces, az (753. l.) introitus et exit. cam., az (754. l.) oblig., a collectoria, a lettres pn. és div. sorozatokról ; az archiv. di cast. s. Ang. az instrum miscel., a (755. l.) a varia polit., armaria sorozatokról, míg a (756. l.) diversa camer. nem tudtak bővebb értesülést szerezni.

Közbevetőleg említem meg a cseh *Goll*-nak Desideria desiderata (O Vatik. archivu) címen az Athenaeum folyóirat III. évf. (1886.) 181—187. ll. és *Čelakovszky*-nak ugyancsak Oarchivu Vatik. címen a Narodni Listy egy évvel később, 1887. évf. 8. és 11. sz. és a Čech című lap szintén 1887. évf. 7—9. sz. megjelent rövidebb ismertetéseit.

1889-ben az English histor. rewiew IV. évf. (1889.) 810—17. ll. The Vatican archives címen névtelenül jelent meg egy szintén rövidlélegzetű ismertetése. Cimétől eltérőleg a vatik. levéltáron kívül említ private collections-t is : Propag., Barberini, Chigi, The collection of Paul V., Ricci, Caetani és azonkívül otter collections : Angelica, Vallicellana, Alessandrina, Corsini, Minerva, Vittore Emanuele. A vatik. levéltár sorozatai közül ismeri : 1. papal registers, 2. rationes collectoriae Angliae, 3. nunziature, 4. Lettere dei principi, 5. papal diaries. Szintén 1889-ben jelent meg *Bacha :* Les collections historiques du Vatican c. ismertetése a Compterendu de la coon roy. d'histoire XVI. köt. (1889.) 517—528. ll.

[1] Századok, 1893. évf. 906. l.
[2] Listy pro liter, a kritiku védecku. Red. *Kaizl.*

Ugyancsak ez évben jelent meg a német Harry *Bresslau*-nak Langlois és Stein által idézett műve, amely 93—96. ll. a régi (1198-ig), 96—103. ll. az új regestákat (89. l. felsorolja a reávonatkozó irod. három csoportban, l. alább.) 120—131. ll. a levéltár történetét s részben az irodalmát is, 157—258. ll. a pápai kancelláriát a kancellárok névsorával s az irodalommal mutatja be, nem saját kutatásai alapján, hanem az addigi ismertetések eredményeit oly alapos összefoglalással, hogy a francia kutató feleslegesnek tartotta annak újabb megirását. Egy évvel később, 1890-ben jelent meg *Ehrle:* Historia biblioth. Rom. pontif. tum Bonifatianae (1295—1305.), tum Avenion. (1305—1417.) c. nagy műve tom. I. az acad. pontif. di conferenze storico-giuridiche könyvt. VII. köt. gyanánt. Ehrle a könyvtár történetének a kezdetéről ezeket írja: (5. l.) *archivum* vel bibliothecam sedis apost., quae in propriis sedibus a propriis administrarentur praefectis saec. XIII. exeunte et ineunte XIV. *non* fuisse, sed et cartas ac registra cancellariae et libros manuscriptus in thesauro vel camera apost. esse asservata. Quare quae eo tempore conditio *tabularii* et biblioth. Rom. pontif. fuerit, ex iis est cognoscendum documentis, quae ad cameram apost. spectant. Cum igitur talia documenta, si tenues quasdam particulas excipias, Bonif. VIII. antiquiora *nulla* nobis suppetant, facile patet, ab ejus demum pontificatu uberiorem atque accuratiorem de bibliotheca (a tabularium elmaradt) conscribi posse narrationem. Ő tisztázta a thesaurum Avignonba való átvitelének a kérdését s közölte az 1295-i — 1412-i leltárakat mind.[1]

1892-ben, egy évvel Langlois és Stein előtt jelent meg *Cauchie* jelentése: Mission aux archives Vatic. Rapport a m. le ministre de l'int. et de l'instr. publ. par Alfr. C. a belga Compterendu des séances de la coon r. d'histoire ou recueil de ses bull. V. ser. 2. köt. (1892.), 185—192. és 313—483. ll. Szól az egyes sorozatokról, néhány érdekes megjegyzést téve az akkori kutatásokról (1891. március 10—június 29. volt Rómában). Igy a 190. l. említi, hogy Vernet, a francia szent Lajos templom lelkésze s'occupait

[1] 433. l. szerint a hártyák és a kamarai iratok *in fundo turris thesaurariae*, a regesták in camera subtus studium dni papae, in qua consverit se indui, quando intrabat consistorium, e 2 hely közül pedig az előbbi a 703. l. szerint a turris s. Angelorum, az utóbbi a turris guardarobbae seu s. Michaelis volt. A mellékelt képek IV. tab. nro 6. láthatóan hibásan van guardarobbának írva.

précisément de l'analyse des registres de Martin V. et apres 3 années d'incessantes labeurs il arrivait au terme de son étude. (Sajnos, nem tudtam nyomára jönni, megjelent-e e mű vagy sem) ; a 328. l. említi a politicorum varia sorozatot, megjegyezve, hogy M. Schlecht secret. de l'instit. historique de la Görresges. avait dépouillé les (173 vol. de ce fonds. *Cauchie*, aki már ekkor (402. l.) felkiáltott : quil nous soit donc permis, m. le ministre, de proposer ici la création d'une école Belge a Rome, 1896-ban a belga történettudósok taurnai-i gyűlése alkalmából kiadta De la création d'une école Belge a Rome, amelynek 7—42. ll. ismerteti a vatikáni levéltárt. Milleniumi esztendőnkben, 1896-ban, amely év január—május havában, mint a villa Patrizzi kertben épült Fraknói-féle magyar történelmi intézet tagja, tanulmányoztam a római könyv- és levéltárakat, a Cauchie művén kívül még három ismertetés jelent meg a levéltárról. Az első p. *Eubelé :* The secret Vatican-archives az American eccltical Rewiew, 1896. évf. (jan. sz.) 1—21. ll., a másik *Haskins*-é : The Vatican archives az American historical Rewiew 1896. évf. (okt. sz.) 1—58. ll. s a harmadik a fentemlített *Hinojosah :* Los dispachos de la diplomacia pontéf. en España, I. köt. Introd. 27. 1894-ben közölte *Šmurlo* az Učen. zapiski Jurrjeoz. univers. II. sz.-ban Otčet o 2 komandirovkach . . . za granicu . . . c. már említett művét.

Arnold említett Repert. German. XI—LXXIX. ll. bevezetés, bulla,- breve-, supplic.-regesták, Oblig., solut. annaták vannak ismertetve.

1899-ben adta ki *Abraham :* Sprawozdanie z poszukiwan w archywach . . . Rzymskich . . . (a krakói akad. Archiv. kom. histor. IX. köt. és külön is) c. jelentését, amelyben a vatik. levéltár (4—151. ll.) iratairól a köv. sorrendben beszél :

A) Diplom. et documenta originalia, *a)* instrum. miscell., *b)* docum. arch. castris. Ang.

B) Regesta. *a)* Vatik., *b)* Avig., *c)* archetypa epistolarum Innoc. VI., *d)* supplic., *e)* Later.

C) Armaria. *a)* series a XXXI—LXXIV. *b)* miscellanea.

1900-ban jelent meg a Görrestárs. szorgalmas vezetőjétől, *Ehses*-től : Les archives secretes du Vatic. a párisi L'église cathol. á la fin du 19. siécle, 331—339. ll. Ugyancsak 1900.-ban jelent meg a Goll-Rezek szerkesztette Česky časopis historicky VI. évf. (1900.) 320—40. ll. *Krofta*-tól Z Vatikanu c. közölt ismertetése.

Megjegyzem, hogy ue. časopis I. évf. (1895.) 21—32, 106—16. és 231—246. ll. ismertette a levéltárt ugyancsak Z Vatikanu címen Kličman.

Két évvel később, 1902-ben jelent meg *Wirz*-nek említett Bullen u. Breven ... c. tanulmánya a Quellen zur Schweizer Gesch. XXI. köt., melynek 29—51. ll. szól a levéltárról.

1903-ban két munka is jelent meg, ú. m. a belga történeti intézet vezetője : *Berlière* U. : Aux archives de Vatican, és a későbbi hollandi történeti intézet vezetőjének, *Brom* G.-nek Geschiedvorsching in de pauselijke archieven c. tanulmánya a De Katholick CXXIII. köt. (1903.). 20—54. ll. Itt említem föl, hogy *Brom* még két ismertető művet írt : *a)* Archivalia in Italie, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland. I. Rome, Vaticaansch archief. I. 1908, II. 1909. és *b)* Guide aux archives du Vatican, I. kiad. 1909, II. kiad. 1911. Ez utóbbi tudtommal a legújabb munka e téren, amely 1910-ig felölelvén csaknem az egész addigi irodalmat, igen jó szolgálatot tesz a kutatni készülőknek, amit az is bizonyít, hogy rövid idősn két kiadást ért. Brom 1—14 lapnyi előszón kívül 15—104. l., tehát igazán kézikönyvnek készült művecskéjét ekként osztja be :

1. Archivio segreto : *a)* registres du Vatic., *b)* div. camer. et collectoria, *c)* reg. de copies, *d)* reg. de brefs, *e)* index, *f)* Trident, et div. Germ., *g)* introit. et exit., *h)* instr. misc.

2. Archives d'Avignon.

3. Archives de la chambre ap. : *a)* intr. et exit. *b)* oblig. et solut. *c)* collect. *d)* div. cam.

4. Archives du chateau s. Ange.

5. Archives de la datarie : *a)* reg. de suppliques, *b)* reg. du Latran, *c)* brefs de la datarie.

6. Archives consistoriales.

7. Archives de la secret. d'état : *a)* nunziature e legazioni, *b)* lettere di card., *c)* let. di vesc. e prel., *d)* let. di princ. e tiotl., *e)* let. di partic., *f)* let. di soldati, *g)* varia miscellanea.

8. collections diverses : *a)* bibl. Pio, *b)* bibl. Carpegna, *c)* bibl. Bolognetti, *d)* bibl. Ronconi, *e)* bibl. di Clem. XI. *f)* carte del card. Garampi, *g)* manosc . di Confalonieri, *h)* registro Dandini, *i)* de caritate s. sedis ap. erga Gallos, *k)* buon governo, *l)* avvisi, *m)* carte Farnesiane, *n)* archivio Borghese, *o)* bolle e bandi, *p)* varia diplomata.

1906—07—08-ban egy-egy (=3) munka jelent meg, úm.

Horvat K.: O Vatik. archivu, Zágráb, 1906, *b) Sladen* D.: The secrets of the Vatic. 1907, 358—366. ll. és *d)* az orosz *Šmurlo:* Rossija i Italia, II. 55—114. ll.

Ezen összeállításból látható, hogy csak nekünk, magyaroknak nincs — Fejérpataky 1884-i rövid ismertetését kivéve — semmi efféle segédkönyvünk, melyet a vatikáni levéltárban való kutatásoknál, sőt már a hozzá való előkészületnél használhatnánk.

b) *Excursio. — A vatikáni levéltár leltárai és jegyzékei.*

(Indexek és katalógusok.)

A. 1485-ig.

Alig nyitotta meg a kutatásnak a levéltárt XIII. Leó pápa, a kutatók máris általánosan panaszkodni kezdtek, hogy a vatikáni levéltárnak sem a sorozatok átnézetét nyujtó leltárai, sem a munkát megkönnyítő és elősegítő jegyzékei nincsenek s azért csak üggyel-bajjal lehet benne eligazodni. A levéltárnak ezt a hiányát régesrégóta maguk a levéltár őrei is egyre hangoztatták s tőlük telhetőleg annyiszor igyekeztek a hiányon segíteni, hogy ma, amidőn a megnyitás óta eltelt 25—30 év alatt lassanként mindinkább ismertté lettek a multban végzett leltári munkálatok, bízvást mondhatjuk, hogy a levéltárnak alig van olyan sorozata, amelynek többé-kevésbbé használható katalógusa ne volna. 1485-ig — a bibliotheca secreta és az angyalvári levéltár fölállításáig — amíg t. i. az iratokat a könyvekkel a pápai kincstárban együtt őrizték, a kincstárról készült leltárakban kell keresnünk az iratokat.[1] A kincstár legrégibb leltára, amelyről *említés* történik, IV. Márton idejéből való. A legrégibb *meglevő* VIII. Bonifác korában készült, de ebben még nem fordulnak elő iratok. Az utána következő az, amelyet 1304-ben Perugiában vett fel a pápai kincsről Encret Mihály pápai kincstárnok. Ez az 1304-i perugiai leltár (VIII. Bonifác idejéből) a következő iratokat említi föl:

1. ... unus sacculus cum licteris.

[1] Ehrle meg is mondta, dass wir in den ältesten Verzeichnissen dieses Schatzes die frühesten Cataloge der Bibliothek und des *Archives* der Päpste zu suchen haben. — Archiv ... I. 3.

2. ... 2 littere sigillate sigillo Alberti regis Alemannie...

3. ... 1 littera bullata d. Bonifacii de reservatione beneficiorum vacantium in curia.

4. ... multe lictere et carte in eodem cofino.

5. ... in 1 cofino viridi multe littere bullate bullis aureis, et alie diverse scripture.

6. ... multe et diverse scripture.

Az Olaszországban visszamaradt «*régi*» kincsről *1* szintén Perugiában 1311-ben,[1] *1* Monfalconeban 1339. március 15-én és *2* Assisiben: az egyik 1327-ben, a másik 1339. szeptember 5—10-én készült (összesen 4) leltár maradt fönn. Az *1311-iki* csak megemlíti, de nem sorolja föl az iratokat. «... non scripsimus ea — írja a leltározó két pápai kincstárnok a szorosan vett kincs és a könyvek felsorolása után a leltár végén, — que sunt in camera, quam consuevit tenere d. camerarius, quia longum esset illa per singula conscribere, cum sint ibi registra multorum summorum pontificum cum multis libris sive quaternis et cartulariis de papiro officialium, qui fuerunt pro tempore in officiis plurium d. summorum pontificum; sunt etiam ibi multi libri et rationes decime de multis temporibus; sunt etiam multa acta et munimenta causarum, que ventilabantur coram auditore camere, cum multis aliis iuribus romane ecclesie; que omnia consistunt in saccis et scrineis, prout dimissa fuerunt» Az *1327-i* szerint a kincs 110 számozatlan ládában (cofinus) volt elhelyezve, amely 110 láda közül 45-ben levéltári iratok voltak. Az 1339-ben készült két levéltár egyike, a monfalconei, azon iratokat sorolja föl, amelyeket Amelio Assisiből Avignonba vitt, a másik pedig azokat, amelyek tovább is Assisiben maradtak, következőleg a kettő együtt felöleli az egész Assisii kincset, ennélfogva meg kellene egyezniök az egészet felölelő 1327-i leltárral. Ezzel szemben azt találjuk, hogy az 1339-i második leltár már csak 78 számozott ládát (cofinus) említ, amelyek közül a XXV, XXVI, XXVII, XXVIII, XLIX, L, LXVI, LXVII, LXVIII, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII

[1] Perugiában Casali Jakab és Eugubio Péter kamarai klerikusok őrizték a kincset. V. Kelemen 1310. március 15. Avignonból írt nekik, hogy egyikök a kincs átvételére hozzájuk küldött követét kisérje Avignonba, a másik pedig az összes iratokat másoltassa le, a másolatokat küldje mielőbb Avignonba, az eredetieket pedig szállítsa Assisibe s további intézkedésig az ottani ferencrendi kolostorban őrizze. Ehrle, Archiv ... I. 45. l.

= 17-ben voltak iratok. Ehhez hozzáadva az 1339-i első leltár szerint Avignonba vitt három ládát, az 1327-i leltár 45 láda iratából az 1339-ben készült két leltár szerint már csak 20 láda irat maradt meg. Hová lett a többi 25 láda irat, annak még csak nyoma sincs. Valószinű, hogy Amelio 1339-ben nagyobb ládákat készíttetett.

Az 1305. óta Avignonban fölszaporodott «*új*» kincsről csak *egy* leltár készült 1314-ben, amely 9 láda (coffinus) s ezekben több csomó (quaterni) iratot sorol föl.

A régi kincsnek 1342-ben Avignonban történt átvitele után az ottan egyesült két kincsről a *XV. század elejéig* készült leltárak közül három, ú. m. 1. az 1343-i, 2. az 1366-i és 3. az 1369-i említenek levéltári iratokat.

B) *1485 után.*

a) A XVI. században *ezekről az Avignonban hagyott* könyvekről és iratokról négy leltár készült.

Az 1-ső címe: Inventarium librorum, bullarum aliarumque scripturarum in archivio Avinionensi existentium in palatio apostolico, ubi dicitur turris de la Gaciola, collectum a. d. 1542 a Pompeio Capello eiusdem archivii custode;

a 2-é: Inventario della casa bianca d'Avignione;

a 3-é: Inventarium librorum et scripturarum habitarum ex archivio civitatis Avignionensis et ad urbem ... per Marium Zazarinum ... delatarum a d. 1566;

a 4-é: α) Index librorum mss., qui in archivio palatii Avignionensis tempore legationis Octavii card. de Aquaviva a. 1594 reperti sunt; és β) Inventarium bullarum et aliorum scriptorum in pergameno, quae repertae fuerunt in inferiori archivio Avinionensis palatii tempore legationis Octavii card. de Aquaviva a. 1594.

b) Az Avignonból Rómába való visszatérés ideje óta *Rómában fölgyülemlett iratokról* 1485-ig több jegyzék készült, de ezek töredékek.

α) Az angyalvári levéltár leltárai. (L. a II. kötetben.)

β) *A bibliotheca secretában levő iratok leltárai.* XV. század. Platina: privilegia rom. eccl. I—III. köt.

XVI. század: 1—5 db. Az első 1534 készült. Címe: Bullae bibliothecae Vaticanae secretae. Két részből áll;

az egyik a szekrények (armaria), a másik a pápák szerint sorolja fel a regesta-köteteket. A következő leltár *1544*-ből való. Ciméül a következő fölirást viseli: Die 17. Septembris consignata d. Vincentii de Gattico ... in bibliotheca Vaticana. A 3-iknak sem címe, sem fölirata nincsen, valószinűleg *1555*. előtt készült. A pápák szerint adja az egyes regesta-köteteket. A 4-ik I., II. classisra osztva, az egész könyvtár indexét tartalmazza. A II. classis címe: Registra Romanorum pontificum tomi plus minus 85, qui in bibliotheca Vaticana servantur, manuscripti in membranis. Egy 5-ik leltár címe: Inventarium scripturarum, quae sunt in bibliotheca secreta Vaticana. Készítésének idejére nézve fölvilágosítást ád ez a további jegyzet: Transscriptum ex exemplari habito a Johanne Andrea Caligario ... die ... VI. Aprilis 1578.

XVII. század. A bibliotheca secreta, illetve a vatikáni levéltár folytonos gyarapodása lehetetlenné tette rendszeres leltár készítését. Nincs is csak egy terjedelmesebb inventarium, melyet 1615-ben *Lonigo* Mihály készített. *Contelori* is dolgozott rajta, de úgy látszik, nem fejezte be.

XVIII. század. Szintén csak egy leltár készült, amely — mivel azóta újabb nincs s az iratok felállítása részben még a régi, némileg még most is használható. Készítője P. D. de Pretis. A mű három kötetből áll. Az 1-ső kötet erős, vastag táblákba kötött hatalmas foliáns. Címe: Inventarium arhivii secreti Vatic. diversis temporibus inchoatum Benedicto XIII. fel. reg. P. D. de Pretis patritius Vrbinatis ejus dem archivii custodiae praefectus omni cum diligentia ... absolvendum curavit. Előszava nincs. Ezt pótolja némileg a 2-ik kötet elején olvasható ez aföljegyzés: P. D. de Pretis suis in custodia archivi secreti Vaticani successoribus. Inceptum quidem fuit ab *uno* ex meis *antecessoribus* in custodia hujus archivii inventarium bullarum, brevium aliorumque voluminum existentium in mansionibus *inferioribus*, sed illud ultro, quod non fuit completum, codices in eo descripti remanserunt confusi, quae confusio major evasit opera aliorum in officio successorum, qui curando, ut melius alligarentur libri, eorum situm et numeros commutarunt. Nemo tamen manus hucusque admovit in describendis libris, qui reperiuntur in *superioribus* mansionibus, in quibus praeterea asservantur literae secretariae status. Ez a 2-ik kötet, szintúgy mint az 1-ső és a 3-ik is, vastag, sárga hártyakötésű s mint a másik kettő, foliáns alakú, vékonyabb az 1-nél, de vastagabb a 3-iknál. Ez az utolsó, szintúgy,

mint az előző, rövid előszóval van ellátva, amely így szól: Praeter epistolarum secretariae status, quae asservantur in hoc superiori archivio, cum alii reperiantur libri tum rerum ecclticarum, tum congregationum, tum politicarum aliarumque diversarum materiarum, quemadmodum duxi istos ab illis separandos, ita parvum eorum indicem conficere statui, ut qui et quales sint, statim innotescat. Az 1-ső kötet átnézete a következő:

Az I—XXVIII. armarioban van a bullaregesták sorozata.

A	XXIX.	«	diversa cameralia … …	160	köt.
«	XXX.	«	« « …	90	«
			Összesen	250	«
«	XXXI.	«	regesta bullarum … …	72	«
«	XXXII.	«	« « …	48	«
«	XXXIII.	«	quindennae, taxae, decimae etc. … … … … … …	90	«
«	XXXIV.	armarioban	instrumenta-cameralia …	59	«
«	XXXV.	«	privilegia, jura, infeudationes … … … … … … … …	152	«
«	XXXVI.	«	informationes camerales	49	«
«	XXXVII.	«	« «	40	«
			Összesen	89	«
«	XXXVIII.	«	brevia autographa … …	27	«
«	XXXIX.	«	« « …	65	«
			Összesen	92	«
«	XL.	«	minuta brevium … …	53	«
«	XLI.	«	« « … …	72	«
«	XLII.	«	« « … …	63	«
«	XLIII.	«	« « … …	32	«
			Összesen	220	«
«	XLIV.	«	brevia ad principes …	59	«
«	XLV.	«	« « « …	42	«
			Összesen	101	«
«	XLVI.	«	scripturae ad duces Ferrariae spect. … … … … … …	62	«
«	XLVII.	armarioban	scripturae H. Beroffaldi	30	«
«	XLVIII.	«	scripturae ad Ferrariam, Mutinam etc. s. … … … … … …	54	«
«	XLIX.	armarioban	documenta diversarum cittum … … … … … … …	58	«

Az	L.	armarioban indices bullarum... ...	42	köt.
«	LI.	« « brevium	26	«
«	LII.	« signaturae, audientiae, visitationes etc.	39	«
«	LIII.	armarioban ad cancellariae stylum pertinentia	63	«
«	LIV.	armarioban thesaurus hist.Corn. Margarini 1—13, de schismate Urbani VI. 14—41, de haeresi Lutheri 42—44, de schism. Urb. VI.	44—48	«
«	LV.	armarioban —?		
«	LVI.	« inventaria et indices div. archiv. et bibl.	40	«
«	LVII.	armarioban VI. Ince kötetlen iratai		
«	LVIII.	« diversa cameralia per Leonigum, Centoflorerum, Contelorium, Bissagium et alios conscripta	42	«
«	LIX.	armarioban kitöltetlen		
A	LX.	« scripturae ad ducatum Vrbino pertin.	27	«
«	LXI.	armarioban scripturae ad ducatum Parmae pertin.	64	«
«	LXII.	armarioban scripturae conc. Tridentini	43	«
«	LXIII.	« scripturae conc. Tridentini	34	«
		Összesen	77	«
«	LXIV.	« scripturae de diversis Germaniae gestis...	34	«
«	LXV—LXXIV.	(10) armarioban az intr. et exit. camerae sorozat	608	«
«	LXXV—LXXX.	armariok kitöltetlenek.		

De Pretis ezen mintegy 170 évvel ezelőtt készített jegyzékéből látható, hogy az inventariumok és indexek szempontjából fontosak az L, LI, LVI. és az LVIII. armariók, de különösen mellőzhetetlen az LVI. armario 40 kötetének a tanulmányozása. Ma már e négy armarium kötetei más indexekkel együtt az alleváltáros dolgozó szobájában vannak felállítva, mint külön 681 kötetből álló indexsorozat, melynek 1901-ben készült leltára Inventarium indicum in secretiori archivo Vaticano unica serie existentium cimet visel. Tartalma nagyjából a következő :

10-től 13. Invent. ad arm. infer. archivi castri s. Ang. ex 1593 a Domenico Rainaldi.

25—29. = 5 köt. Index alphab. ad arm. infer. castri s. Ang. ex 1590 per Silvio de Paulis.

46. Invent. ad arm. super. castri s. Ang. ex 1623.

49. Index alphab. ad arm. super. castri s. Ang. ex 1623.

50, 51, 52 = 3 köt. Invent. et index alphab. Confalonieri ex 1626—30 ad arm. infer. arch. castri s. Ang.

55, 56, 57 = 3 köt. Invent. et index alphab. Confalonieri 1627 ad arm. super. ej. arch.

66, 67 = 2 köt. Garampi ad arm. infer. arch. castri v. Ang.

69, 70 = 2 köt. Garampi: Indice cronolog. del arch. di cast. s. Ang. dall'a. 394—1803 in fo.

70—130=60 köt. Invent. et index ad arch. castri s. Angeli.

133. De Pretis föntemlített invent.

134. De Pretis Invent. arch. secret. status ex 1731.

136. De Pretis Invent. gener. ad varia miscell. et Bolognetti.

137. Contelori: Index informat. cameral.

140, 141 = 2 köt. Repert. alphab. biblioth. Carpegna.

142. Repert. alphab. ad Bolognetti.

143, 144 = 2 köt. Index ad Clement. XI.

145. Az 1671. avignoni leltár (ad camer.).

146. Az 1594. avignoni leltár ab 1296—1530.

157. Index ad carte Garampi.

158—167 = 10 köt. Garampi: Index ad varia miscell. (V. ö. a 136. sz. De Pretistől.)

168—184 = 17 köt. Registro cronol. dell'arch. segreto.

192. Schedario ad Borghese.

193. Inventario ad Borghese.

194. Inventario ad Avvisi et Bolle e Bandi; Index manusscr. Confalonieri.

195. Wenzell: Invent. supplic. Datariae a Clem. VI — Pium VII. ex 1900.

196—239. = 45 köt. Indices ad collezioni diverse.

199. Ripartimento di Mss. di card. Scip. Borghese.

200—209. = 10 köt. Index archivi Chigi.

210—212. = 3. köt. Repert. alphab. bibl. Ciampini († 1693.)

213. Invent. bibl. ejusdem.

214—216. = 3 köt. Index archiv. card. Cibo.

218. Index bibl. Cerva († 1655). Repert. bibl. Pio.

236. Catal. ad s. sedis carit. erga Gallos.

240—241 = 2 köt. Leonigo: Repert. alphab. ad reg. Joh. VIII. et Greg. VII.

242—243 = 2 köt. Garampi: Repert. ad reg. Innoc. III.

244—251 = 8 köt. Garampi: Repert. ad reg. a Honor. III—Bonif. VIII.

253—259 = 7 köt. Rubricellae regest. saec. XIII.

260—289 = 30 kötet. Rubricellae regest. saec. XIV. XV. et XVI.

290—317 = 28 kötet. De Pretis. Index brevium ex 1626.

318. Synopsis Garampii.

319. Registrum concordantiae regest. Lateran.

325—436 = 112 köt. Index regest. Lateran.

445—556 = 111köt. Garampi: Schedulae.

538—549 = 12 köt. Garampi: Index cronol. ad varia polit.

557—641 = 84 köt. Pierre de Montroy: Index alphab. ad reg. bull. Avignon. ex 1718—1732.

642—669 = 28 köt. Jos. Martin: Index alphab. ad reg. bull. Avignon. ex 1611.

670—681 = 12 kötet. Garampi: Supplem. ad schedulas.

Az említett leltárak és jegyzékek egyenként.

1.

IV. Mártoné. Inventarium de bonis thesauri ecclesiae Romanae de tempore d. Martini papae IV. Említi az 1311. invent. fol. 530b. Denifle említi először s azt mondja róla: möglicher Weise waren in demselben die Regesten beschrieben.[1]

2.

1295. VIII. Bonifáczé. — Címe: Istud est inventarium de omnibus rebus inventis in thesauro sedis aptolicae factum de mandato ssmi p. d. Bonif. p. VIII. sub. a MCC nonag. quinto, a. 1. pont. ipsius. Ehrle azt mondja róla: das vollständigste und geordnetste aller uns erhaltenen, welches die einzelnen Gegenstände unter 83 Rubriken zusammenordnend den gesamten päpstlichen Schatz verzeichnet.[2]

[1] Archiv ... II. 15. 3. jegyz.

[2] Uo. I. 4. a szövege 21—41. Szól róla még a Hist. Bibl. Vat. nro 6—8.

3.

1304. In nom. Chrti amen. A. ejusdem a nativ. MIIIc IVo tam Romae, quam Perusii hoc inventarium thesauri Rom. Eccl. fuit factum de tempore dd. Bonif. et Bened. ss. pp. — Készítette Encret Mihály pápai kincstartó. — A benne említett kevés levéltári anyagot fentebb láttuk.[1]

4.

1311. In nom. dni amen. Noverint universi, quod nos Jacobus de Casalibus ... et Petrus de Eugubio camere ipsius d. pape thesaurarii seu custodes thesauri Eccl. Rom. apud Perusii existentis ... de bonis dicti thesauri fecimus et fieri fecimus inventarium. Kiadta Ehrle: Histor. Bibl. 26 s köv. ll. Szól róla az Archiv ... I. 151. l. mondván: Im Inventar von 1311 ... die Archivalien sehr summarisch verzeichnet sihd. — Denifle is említi uo. II. 15 l. Leider wurden in dem im J. 1311 zu Perugia angefertigten Inventar des päpstl. Schatzes die Registerbände nicht inventarisiert. Es heisst nur am Schluße: s idézi a fentebb közölt záró szavakat.

5.

1323-ban január havában Amelio János maga készített egy leltárt az assisii régi kincsről, de ennek csak a nyoma van meg. T. i. a spoletói márka 1318—1330. között számadásait tartalmazó egyik kötetben az említett év alatt fel vannak sorolva a költségek, melyeket Amelio tett in eundo Assisium ad faciendum *inventarium* de thesauro Rom. Eccl. reposito in sacristia b. Franc. et in quibusdam domibus.[2]

6.

Az 1327-i leltárt, amelyet már Marini is ismert (Mem. stor. 12. l.), az archiv. di cast. s. Ang. arm. C. fasc. 2. no. 5 alatt levő

«de cartis et registris archivi nulla prorsus occurrit mentio» — írja ő, de az utolsó három rubrika maga tulajdonképen számadás: recepta temp. Bonif. ... és expensa de rebus supradictis. V. ö. Molinier: Inventaire du tresor du s. siége sous Bonif. VIII (1295.) Bibliotheque de l'ecole de chartes vol. 42 (1882.), 276. és 626. ll. — 45 (1884.) 31 l. — 46. (1885.) 16—44. ll. — 47 (1886.) 646—667. ll. párisi kéziratból.

[1] Közölte Ehrle: Archiv. I. 41.

[2] Idézi Ehrle: Archiv, I. 287. l.

eredetiről kiadta Ehrle: Archiv. I. 307—327. II. Készítették XXII. János pápa meghagyásása Carici Bertrand vauroni főesperes és Dulcini Vilmos, a prédikátorok rendjén levő szerzetes. A kincs 110 ládában (cofinum) volt elhelyezve. A ládák számozva voltak ugyan, de a leltár felvevői nem tették ki a számokat, csak általánosságban írták: in uno cofino, in alio... item in alio... Ehrle sorszám szerint sorolja fel őket. A 29-től a 73-ig bezárólag = összesen tehát 44 ládában voltak iratok, melyek I—III. csoportba foglalhatók össze, ú. m.: I. a szorosan vett oklevelek, azaz jobbára kancelláriai egyes darabok (instrumenta, littere bullate, privilegia);

II. regestakötetek (szintén kancelláriai iratok) és

III. kamarai iratok (l. a kamarai iratoknál).

Ad I. A XXIV. ládában erant quaedam privilegia papalia et imperialia, inter que erant 37 littere imperiales et regum et aliorum principum bullis aureis bullate, et 3 bulle sive sigilla aurea sine litteris, et quam plures alie littere et scripture romane ecclesie; a XXX. ládában erant plura instrumenta et littere patrimonii;

a XXXV. ládában fuerunt reperte... quedam instrumenta sive carte;

a XXXVI. ládában etiam fuerunt reperte... instrumenta sive carte;

a XLI-ben erant... multe littere;

a XLII-ben szintén multe littere;

a XLIII-ban is voltak... littere;

az L-ben erant... multi sacculi pleni cartis et privilegiis summorum pontificum condam;

az LI-ben erant... bulle;

az LII-ben erant diverse littere...;

az LVI-ban erat una cassa cum multis instrumentis et flabellis...;

az LIX-ben fuerunt reperta multa instrumenta et privilegia et littere autentice et 1 pirivilegium cum corda rubea et litteris de auro;

a LXI-ben erant plures littere et instrumenta antiqua;

a LXII-ben erant littere bullate et plura instrumenta antiqua;

a LXIII-ban erant... instrumenta antiqua romane ecclesie;

a LXVII-ben sunt multa privilegia papalia.

7. és 8. az 1339. március 5 monfalconei és az 1339. szeptember 5 assisii leltárak.

1336. október 22. meghagyta a pápa az Italiába követül küldött Bertrand embruni érseknek, csináltasson erős és jól záródó ládákat, rakja bele, amennyibe belefémek, az ereklyéket, pápai paramentumokat (szeröltönyök), házi eszközöket és egyéb ingóságokat, a többibe pedig *a)* a római egyháznak császároktól, királyoktól és fejedelmektől nyert kiváltságleveleit, *b)* a regestaköteteket és *c)* a kamarai iratokat (tehát az 1327-i leltár három csoportját itt is megtaláljuk) ; az *a)* iratokról készíttessen *leltárt*, a *c)* alattiakat rectoribus et thesaurariis terrarum et provinciarum ipsarum másoltassa le ; mindezeket csukja el ott Assisiben, a másolatokat és a leltárt pedig küldje el Avignonba. Bertrand átpakkoltatta ugyan az iratokat, de sem leltárt nem vett fel, sem a kivánt másolatokat nem készíttette el.

A pápa tehát 1338. október 31. megbízta Ameliot (Theiner, Cod. dníi, II. 52. l.), válogassa ki azokat, amelyeket ő élőszóval megjelölt, s hites jegyzőkkel készíttesse el a másolataikat s azután ezeket a szóval megjelölt eredetieket hiteles másolataikkal együtt szállíttassa Avignonba. Amelio (az 1339-i első, március 5-i vagy monfalconei leltárban 25., 26., 27., 28, 36, 37. és 38. sámmal jelölt) 7 darab iratokkal telt ládát álhozatott Assisiből Monfalconeba s ott március 5. ezekről leltárat készíttetett. Címe In nom. dni amen. A. a nativ. ejusdem dni MCCCXXXIX stb. in palatio plebis s. Fortunati de Montefalcone . . . praesentibus ven. viro d. Joanne Rigaldi stb. per ven. virum d. Joh. de Amelio stb. facti fuerunt fardelli, qui secuntur, de libris registrorum et scripturis aliis sum. pontif. repertis in camera prope sacristiam superiorem in loco fratrum minor. de Assisio. — Kiadta Denifle : Archiv . . . II. 70—105. ll. A három utóbbi (36—38. sz. jelz.) ládában voltak a regestakötetek. Ezeket egytől-egyig kiszedette és ugyanannyi (3) csomagba (fardellum) csomagolta. A négy előbbi ládában a római egyháznak császári, királyi és fejedelmi kiváltságlevelei voltak (tehát az 1327-i leltárnak általam az I. csoportba foglalt anyaga). Ezekből néhányat kivett és egyeseket több kézirattal együtt két csomagba csomagolta, másokat lemásoltatott, az eredetieket pedig visszarakatta a ládákba. Ezt a négy ládát azután visszavitette Assisibe. A másolatok, melyek március 20. készen voltak, külön szekrénybe voltak zárva, úgy hogy Amelio összesen 1—6 darab (5 csomag és 1 szekrény) irattal telt podgyásszal indult Avignonba.

Már egy hónap mulva, 1339. május végén a pápa Ameliot

követül visszaküldte Itáliába, aki a pápai (régi) kincs őrzésére szolgáló assisii sekrestye két kulcsát a pápa szóbeli meghagyására átadta Senher Bertand ankonai és Rigaldi János spoletoi kincstartóknak és meghagyta nekik, hogy két közjegyzővel készítsék el az egész kincs leltárát három példányban, kettőt saját maguk, egyet pedig az ő részére. Ez az 1339-i második (szeptember 5-én készült) vagy assisii leltár. Kiadta Ehrle: Archiv... I. 324—364. ll.

Ez, mint említettem, 1—79 ládát (cofrus) sorol föl. Az 1—24-ben egyházi öltönyök voltak.

XXV. cofrus viridis XXVI. « rubeus XXVII. « « XXVIII. « « esmaltus	4 láda irat, littere bullate.
29—35-ben könyvek voltak.	
XXXVI. cofanus XXXVII. « XXXVIII. «	3 láda irat, regesták.
39—48-ban könyvek.	
XLIX. cofinus pictus variis coloribus L. « « « «	2 láda irat, istrumenta.
LX. « rubeus-ban részben iratok.	
LXVI, LXVII, LXVIII = 3 láda irat, instrumenta.	
LXXI—LXXVIII = 8 láda irat.	

A március 5-i leltár (az 1339-i első vagy monfalconei) a három (36., 37. és 38.) kiürített ládában 84 kötet regestát sorol föl III. Incétől kezdve VIII. Bonifácig.

Az Avignonba vitt eredeti levelek között nem volt magyar, ellenben a másolatok között volt Kun Lászlónak 2 levele: Sequuntur transsumpta quorundam privilegiorum... in quodam fardello sive cofro longo et stricto... Item aliud transsumptum cujusdam littere quondam ladislai Ungarie regis signatum per F. B. (ma arch. cast. s. Ang. arm. II. caps. 7 no 8) és Item aliud transsumptum quorundam literarum ejusdem Lad. r. sign. p. CF. (ma uo. arm. II. c. 7. nro 5 vagy pedig arm. I. c. 10 nro. 16).

A szeptember 5-i 1-ső csoportjában, a littere bullate között már sok a magyar, nevezetesen a XXVII. ládában: In quodam alio cofino rubeo cum plastris eneis deauratis. — (1.) Item quandam lite-

ram clausam cum bulla aurea regis Ungarie (IV. Béla) de credencia ad d. papam. — (2.) Item aliam literam clausam cum bulla aurea ejusdem regis, in qua supplicat sedi apl. de dando sibi remedio et auxilio. — (3.) Item aliam lit. claus. cum bul. aur. ej. regis, que continet excusationem, ut ad mandatum sedis apl. non teneatur occupare terras Asceni scismatici, et quedam alias speciales petitiones (ez tehát IV. Béláé volt). — (4.). Item quandam aliam lit. claus. ej. regis cum. bul. aur. directam I. pape super matrimonio contrahendo inter filium dicti regis et neptem dicti d. pape. — (5.) Item quandam aliam lit. claus. cum bul. aurea ej. regis, in qua conqueritur de J. papa, quia non confirmavit postulationem factam de archieppo Coloc. ad ecclam Strigon.—(6.) Item quandam lit. patentem ej. regis bul. aurea bullatam ad d. papam de credencia. — (7.) Item quand. aliam literam pat. cum. bul. aurea ej. regis continentem certas et speciales peticiones, quas fecit d. Celestino pape.—(8.) Item quand. al. lit. patent. cum bul. aurea ej. regis directam d. pape super quibusdam specialibus peticionibus. — (9.) Item quand. al. lit. pat. cum. bul. aurea super confirmacione postulacionis archieppi Coloc. ad ecclam Strigon. — (10.) Item quand. al. lit. patentem cum bul. aurea ej. regis pro confirmacione ejusdem postulati in eppum Jauriensem. — (11.) Item al lit. pat. cum bul. aurea ej. regis de credencia ad d. nostrum papam = összesen 1—11 darab IV. Bélától való aranypecsétes levél, melyek ma is megvannak az arch. di cast. s. Ang. arm. II. c. VII. 1—X-ig. L. alább az angyalv. lev. sorozat iratai között.

A XXVIII. ládában: Item invenerunt in quodam alio cofino rubro cum plastris eneis deauratis.... Item quasdam literas continentes formam composicionis et juramentum r. Bele sigillo cereo sigillatas. — Item quasdam literas sigillatas sigillo rupto cere super obligacionibus regis Ungarie et juramento ipsius. — Item instrumentum factum per regem Ungarie ad persequendum coram apt. sede quandam appelacionem. — Item literas regis Ungarie sigillo cereo pendenti sigillatas, in quibus continetur, qualiter acceptavit leges, statuta et constituciones edita et approbata per ecclam contra hereticos. — Item literas regine cum sigillo cereo pendenti eiusdem tenoris. — Item quandam literam cum sig. cereo pend. continentem quandam notificationem appellacionis. — Item quasdam literas dupplices cum sigillis cereis pendentibus continentes qualiter Bela rex Ungarie observabit pacem inter filium suum et nurum ex una parte et se ipsum

ex altera. — Ez a két 1339-i leltár, mint említettem, felöleli az 1327-inek az anyagát. Ebből a monfalconei leltár iratait Amelio 1339. április havában átvitte Avignonba.[1] Az Assisiba visszaküldött és ott maradt iratokat tartalmazza a szeptember 5-i assisii leltár. Ez iratokat 1340. augusztus 11-én (ez volt a második) szállították el Assisiből Avignonba,[2] de még ekkor sem valamennyit, mert Pietro de Caunis 1342-ben parancsot kapott újabb szállításra. Marini szerint ezzel a szállítmánnyal az összes iratok Avignonba kerültek, Röstell viszont tagadja.

Avignonban, az új kincsről fölvett leltárak.

1.

1314.[3] április havában készült leltár-töredékek. Eredetije az arch. Vatic. Instrum. miscell. a. 1314. és három egykorú másolata arch. Aven. cod. 467. Kiadta Ehrle: Archiv . . . I. 42—43. ll. és a Hist. bibl . . . 260—1. ll. Ő mondja róla, hogy prima hujus archivii, quod tunc non minus quam bibliotheca cum reliquo thesauro confusum asservabatur, descriptio (Uo. 264.l.) Tartalma következő:

3 †-el jelölt cofinumban regesták, libelli et quaterni.

1 †-el jelölt cofinumban pecsétes levelek in una techa positae.

1 †-el jelölt cofinumban *a)* 2 cassulában 10 kir. pecs. levél és 2 pápai bulla és *b)* cofinellum parvumban sok pecsétes levél.

1 †-el jelölt cofinumban 2 cassulaban sok pecsétes levél.

[1] Már Röstell tudta, hogy Amelio 40 arany forintot kapott de expensis per ipsum factis pro portatura quorundam fardellorum regestris sum. pp. ac libris aliis, privilegiis et scripturis . . . per ipsum receptorum in Assisio de sacristia superiori ffr. min . . . et assignatorum per ipsum in Avenione ipsi d. n. p. *et camere apt.*

[2] A pápa 1340. október 30. kiadott nyugtató levelében írja, hogy ezeket az áthozott iratokat in archivio ejusdem Eccl. Rom. conservanda recondi (fecimus), sicut in *inventariis* inde factis et penes *cameram* nostram retentis plenius continetur.

[3] 1314-ben V. Kelemen halála után Carpentrasban összegyűlt biborosok Fabri Raimond thesaurariusnak meghagyták, adja át a kezén levő kincset auch-i Arnald biboros camerariusnak, az átadott tárgyak között említve vannak diplomák, privilegiumok, bullák és regesták, még pedig VIII. Bonifác 9 kötet, XI. Bened. 11 kötet. V. Kelemen 10 kötet = 30 kötet. Marini után Röstell: Beschr. d. St. Rom. II. 291. l. és Gasparolo i. m. 16 old.

Egy nagy láda (mala) tele kamarai számadásokkal (item unam malam magnam plenam multis scripturis, literis et libris *computorum* et *rationum*, *decimarum* et aliorum negotiorum portatum de *Perusio*.

2 cofino ligato-ban templomi iratok.

1 régi coffinumban 5 zsák templomi iratok.

1 régi tört coffinumban 2 zsák és 1 bőrtéka irat.

1 nagy zsák irat.

1 láda (caxa) procuratori iratok = összesen 6 coffinum, 1 régi coffinum, 1 régi tört. coffinum, 1 nagy láda, 1 láda (caxa), 1 coffinum ligatum, 1 nagy zsák, tartalmuk szerint instrumenta és számadás (tehát az 1327-i leltár I. és III. csoportjához tartozó irat.) Regestákról nincs szó.

(1320—1330. közötti időből vannak jegyzékek azon tárgyakról, melyeket Gansbert camerarius az egyes tisztviselőknek kiadott. Arch. Aven. Invent. 448. és 469.).

2.

1343. július 15. A. d. 1343 die 15 m. Julii fuit inceptum inventarium per ven. viros stb. Kiadta Ehrle: Hist. bibl. 264—66 ll. no 42.

Ő mondja róla, hogy ez a secunda (arch. Aven.) descriptio. Az iratok ezek:

1 coffinumban 1 zsák irat.

1 sacco irat.

2 sacculi contra Templarios.

4 cassula alba, levelek.

1 bőrcoffinum, levelek.

2 vöröscoffinum levelek.

2 coffinum diverse scripture = összesen 6 coffinum, 4 fehér cassula. három zsák irat, közöttük egy magyar.

(Egy 1553-ban készült jegyzék a de inventario amota tárgyakat sorolja fel iratok említése nélkül.)

3.

1366. Bővebben nem szükséges ismertetnem, mert többször ki is van adva és részletesen és bőven ismertetve is. Eredet. Invent. arch. Aven. vol. 467. Kiadta Ehrle: Archiv . . . I. 42—423. (druckt das zweitälteste Verzeichniss der päpstl. Reg.-bände

ab — írja Schmitz : Übersicht . . . Röm. Quart. schr. 7 (1893.) 209—223. l. alább a regest.) és a Hist. Bibl. I.

Másolatai : a modenai könyvtárban (Archivio di stato, Cancell. ducale. Documenti di stati esteri. Roma. Invent. dell'arch. di papi d'Avig.) ; erről kiadta már Muratori : Antiquitates Italicae, VI. 75—189. Catalogus chartarum arch. s. Rom. Eccl. confectus a. 1366 ; — Cod. Vat. 5302 fol. 93, Ottob. 2516. Ismertették : Samaran : Note sur quelques mss. de l'invent. des arch. pontif. redigée en 1366—7. sous le pontif. Urb. V. a Melanges (1881-től) des l'ecoles fr. d'Ath. et Rome, 22. évf. (1902.), 379—384. ll. — De a főmunka erről a fontos levéltárról, mely feleslegessé teszi a további részletezést, Otto : Das Avignoneser Inventar d. päpstl. Archivs v. J. 1366 . . . Ein Beitrag zur Gesch. d. vat. Archivs im 14 u. 15 Jahrh. a romai porosz tört. int. Quellen u. Forschungen . . . 12 évf. (1909.), 132—188. l.

Magyar oklevél van benne 1—29 darab 1209-től 1319-ig és több másolat, meg átirat.

4.

1369. március 20. készült leltára azon tárgyaknak, melyeket Cabassole Fülöp biboros, avignoni rector és gubernator Gavaulin magalone-i püspök pápai thesaurariusnak átadott. A Gavaulin kezébe adott holmi között 27 láda irat volt. Ered. a cod. Arch. Aven. 468-ban. Ismertetését l. a bencések által kiadott V. Kelemen regestáinak I. köt. (1885.) Prol. XX. l. 2. j. — Kiadta Ehrle : Hist. bibl. . . . 283. l. no 24. Pl. Item in quodam *coffro viridi* ferrato cum sola sera, signato per dupplicem liter. AA. sunt multi libri computorum et expensarum super edificiis sum. pontif. tam in palatio apost., quam aliis locis ac panhote, coquine et hospitii, nec non quorundam collectorum diversorum partium . . . in alio *nigro* ferrato . . . signato per . . . BB. sunt similes scripture, ut in praec. AA. . . . in alio ferr. sine sera sign. per . . . GG. sunt computa et rationes Auxitane, que modicum tangunt. eccl. Rom. . . . in alio . . . *rosso* ferr. sign. per . . . EE. sunt plures litere bullate ad perp. rei mem. diversorum sum. pontif. de reservationibus ecclesiasticorum ac etiam de multis declarationibus, ordinationibus et aliis ibidem contentis diversorum beneficiorum . . . in alio . . . *viridi* ferr. sign. per . . . FF. mint az EE. jelzésűben . . . in capsa de sapino sign. per . . . CC . . . et DD. minute liter. secret.

sum. pontif. regestrate per Joh. de Augicuria dictarum minutarum regestratorem . . .

5.

A XV. századból ismeretesek az 1409-i (cod. arch. Vat. arm· LVI nro 46) és az 1411-i (arch. capit. s. Petri cod. nro 76) leltárak, de ezek jelentéktelenek.

A bibliotheca secreta 1615-i leltára.

1886-ban Gio. Bat. de Rossi egy addig ismeretlen codexet ajánlott fel a pápának, amely Mich. Laonicus (Lonigo) 1615-ben készített indexét tartalmazza. Ismertetője, Gasparolo, azt írja (60. l.), hogy az elején van la storia, come fu costituito l'archivio . . . dopo la parte storica a pag. 77. comincia il vero indice : *Index librorum* omnium novi arch. Vatic. a. . . . Paulo V. erecti. Ez tehát nem leltár, hanem mint Casparolo mondja (63. l.), catalogo-grale disposto *alfabeticamente* per papi . . . termina col repertorio di Urbano VI., azaz betűsoros (nem chronologicus) catalogus. Lonigo maga repertoriumnak nevezi, amelyben ad ogni pontifice si numerano i libri trasportati, il luogo, donde furono presi . . . poscia l'indicazione degli armari.

Ennél a ma már alig használható indexnél történetileg fontosabb Lonigo előszava, melyet Gasparolo la parte storicanak nevez, az Erectio novi archivi bibl. Vatic. (uő. uo. 34 s köv. ll.), mert a régibb állapotokról is szólva, mintegy első kisérlet a levtár történetének a megirására nézve s mert előadja a levéltár iratainak akkori állapotát s végül mert elmondja a levltár V. Pál által miként történt felállítását s az iratok odaszállításának a történetét, még pedig kötetenként, honnét s mikor történt.

Volumina : privilegia, diplomata, regesta pontif. et singula monumenta, quae indicis nostri paginis descripta, Vatic. arch. ambitu continentur, omnia imprimis Paulo V . . . velim debeas. Nam ipsius beneficio factum est, postquam ea, quae perierant, non potuerunt ultra ab interitu vendicari, ut quae . . . scripta reliqua superfuerant, apost. sedis utilitati saltem fuerint perpetuis futuris temporibus conservata. Perierant jam olim . . . regum et imperatorum privilegia praecipua, quae summo studio per saecula varia in archivis Rom eccl. fuerant diligentissime (perierant jam olim, ex quo notarii et subdiaconi . . qui Rom. eccl. acta conscribere et conservare fideliter consueverant. . . . pristina

officia neglexerunt), custodita, perierant tomi illi bibl. Lateran., in quibus singulorum pontif. acta scriniariorum manibus describebantur, perierant cartitia volumina illa, quae olim apud Lateran. in chartulario juxta Palladium asservabantur ; innumerae emptionum, permutationum, donationum et infeudationum cartulae, ex quibus volumen illud insigne suum Cencius camer. compilaverat, tot regesta antiquorum pontif. a Greg. I ad Innoc. III. usque . . . remanserunt . . . Joan. VIII. et Gregor. VII. regesta pontif. ipsa quoque postmodicum peritura, si . . . piorum manibus non fuissent e fluctibus liberata. Sed et ipsa et haec, quae in hoc archivo congesta volumina, veterum scripturarum sedis apost. residua pauca et antiquorum scriniorum, tabulariorum, cancellariae et pontif. bibl. veteris infelices exuviae . . . periissent facillime . . . nam superioribus mensibus pulvere et sordibus obruta jacebant in angulis tinearum et murium injuriis exposita post paucos dies funditus peritura . . . Paulus V. audita scripturarum sedis apost. superiorum temporum jactura irreparabili et istarum, quae exstant, propriis oculis contemplata miseria et calamitate, non sine lachrymis eas . . . erexit e pulvere et sordibus et ab evidenti interitu penitus vendicavit condens eas in hoc nobilissimo archivo, quod ipse ad hoc unum paulo ante armariis circumdatum, picturis et auro splendidissimo exornaverat. Et praecavens in posterum, ne eccltica monumenta et antiqua volumina caducitatis deinceps periculis subjacerent, eadem omnia, quae hactenus diversis in locis disjecta et lacerata remanserant,[1] diligentissime conquiri et colligi mandavit ac suis pecuniis restaurata in hoc novum arch. jussit inferri, ut in es tamquam in loco tuto, splendido ac nobili apost. sedis et sum. pontif. regesta diplomata, monumenta et privilegia quaecunque custodirentur mandans, ut regesta, volumina, monumenta, documenta et scripta quaecumque in praedictum archiv. illata vel inferenda sub iisdem legibus et praeceptionibus permanerent, sub quibus coeteri Vatic. bibl. codices custodiuntur et asservantur, ut ne cui videl. absque speciali licentia in scriptis obtenta et manu pontif. signata regesta ipsa, volumina et documenta sive partem eorum aliquam etiam minimam ex dicto archivo et bibl. abstrahere alioque asportare liceret absque gravissimi anathem. incursione.

[1] V. ö. főleg az id. mű 42—44. ll. közölt Volumina diversa per Paul. V. ex variis locis collecta et archivo suo novo dono data c. jegyzéket.

Annotabimus — folytatja Lonigo ezt a vatik. levtár történetéhez oly fontos adalékát, — regesta pontif. et volumina singula, quae mandante Paulo V. successivis vicibus (összesen 9-szer) in novum Vatic archiv. ex locis variis translata sunt.

Gasparolo id. műve 36. l. közli azon reg. köteteket = 258 darabot, melyeket idem Paulus V. ex bibl. praedicta, cujus propria erant, ad praemissum arch. transferri mandavit, quae actu etiam paulo post translata fuere et in armaria dicti arch. locata.

37—39. ll. volumina in membranis,

39—42. ll. volumina papyracea.

42—44. ll. volumina infrascripta ex variis locis quaesita in idem arch. apponi mandata.

44—48. ll. volumina ex archivo camerae apost. ad novum arch. I. vice translata.

48—50. ll. volumina . . . II-a translatio librorum ex arch. cam. ad novum arch. Vatic.

53—56. ll. volumina . . . III-a translatio librorum ex arch. cam. ap. ad novum arch. Vatic.

57—60. ll. volumina . . . IV-a translatio librorum ex arch. cam. ap. ad novum arch. Vatic.

57—60. ll. volumina ex arch. castri s. Angeli cam. ap. novum arch. Vatic. delata.

60—62. ll. volumina ex arch. camerae apost. novum arch. Vatic. V. vice illata.

Ezek szerint az első 1—3. csoport a vatikáni könyvtárból, 1—5. translatio az apost. kamarából, egy az angyalvári levéltárból történt s az V. Pál által különféle helyekről szerzett könyveket csoportnak véve az egész gyarapodás 1—4. helyről történt. A membrana,a papyr. és a különféle helyekről szerzettek nincsenek összegezve, a többiek igen és pedig a kamarai 1. translatióról írja Lonigo (Gasparolo, uo. 44. l.) : Praescriptis voluminibus mandante Paulo V. ex bibl. Vatic. in novum arch. illatis cum aliis ab eod. ssmo collectis et recuperatis, jussit statim stas sua extrahi ex archivo camerae ap. infrascripta volumina, quorum major pars olim consueverat in *guardarobba* ssmi asservari, *exinde* vero mandante *Sixto* V. alias fuerant *ad arch. camerae* ap. deportatae caetera vero fuerant card. Vittellii praeter pauca quaedam, quae *propria* erant arch. camarae praedictae, = in totum vol. 170 (48. l.).

II-a transl. in totum vol. 103. (50. l.).

III. transl. in totum libros 1388 (56. l.).

IV. transl. in totum vol. 119 (56. l.).
V-a transl. in totum vol. 314 (57. l.).
az angyalvári translat. . . . vol. 123 (60. l.).
mindez összesen a fenti 1—3 csoport kivételével 1—2475 köt. s ha e három csoport köteteit körülbelül 500 kötetre tesszük, az összes áthozott könyveket 3000 kötetre tehetjük, melyből 2056 darab a kamarára esik.

Sajnos, Gasparolo nem szól semmit Lonigo repertoriumának a povenientiájáról. Magánkézből jutván a levéltár tulajdonába, fel kell tennünk, hogy Lonigo halála óta nem volt a levéltárban. Ám, ha magántulajdon volt, szinte érthetetlen, hogy soha senki hasznát nem vette.

Garampi rendszójegyzéke (schedulae Garampianae).

Egyéb leltárakrói nem szólunk, még kevésbbé az indexekről. Minden, ami efféle munkálat a levéltár tulajdonában van, megvan a Wenzell-téle *Inventarium* indicum in . . . arch. Vatic. . . . existentium kötetben.

De a Garampi-féle rendszójegyzékről szólani, bár ma alig használható,[1] már csak azért sem mulaszthatom el, mert tudtommal az első vállalkozás e téren. És ez érdemből mitsem von le az, hogy ő nem kizárólag rendszókatalogust akart összeállítani. Terve volt egy Historia ecclesiarum orbis christiani művet írni. Ehhez való anyagkészlet akart lenni az Apparatus ad hist. eccl. orbis christ. címmel ellátott cédulatömeg. A XIII. századig, t. i. a ker. egyháztört. nevesebb műveiből keskeny papirszalagokra rendszavakat írt ki, idézve a szerzőt. A XIII. századtól kezdve folytatta a művet a levéltár iratain. Azaz nem is ő, hanem egyik munkatársa, *Pistolesi* Giambat., flórenczi pap. Palmieri, aki a Manuductio előszavában elsőként ismertette e cédulákat, számukat 600ezerre tette. Wenzell e cédulákat 112 hatalmas, sárga bőrbe kötött kötetek lapjaira ragasztatta *betűrendben* (az index sorozat 445—556. köt. és 12 köt. supplement. 670—681. köt.). Igaza van Kehr-nak, hogy Garampi's und seines Gehülfen Joh. Bapt. Pistolesi *Arbeitskraft* und *Arbeitsleistung* wird jeder Benutzer des Vatik. Archvis je länger, je mehr bewundern. Én nemcsak a munkaerő eredményét, de magát az eszmét

[1] Kehr al. id. mű. mondja: die Hülfe, die sie uns bieten, ist, so willkommen auch ist, doch nicht zuverlässig.

is akkor még bámulatosnak tartom, viszont Wenzellnek is csodáltam a türelmét és a szorgalmát. Wenzell a felragasztásban bizonyos rendszert követett, t. i. a következő nyolc rendszó alatt csoportokba foglalta a sok cédulát:

1. vescovi,	5. papi.
2. abbates,	6. cardinali.
3. beneficia,	7. offici,
4. miscellanea,	8. chiese de Rome.

1. Beneficia	a katal.	soroz.	445—474.	köt.
2. Vescovi	«	«	475—511.	«
3. Miscellanea	«	«	512—534.	«
4. Abbates	«	«	535—537.[1]	«
5. Papi	«	«	550	«
6. Cardinali	«	«	551	«
7. Offici	«	«	552—554.	«
8. Chiese di Roma	«	«	555—556.	«

Sok fejtörést okoz a levéltár tisztviselőinek is a Garampi céduláin levő jelzések megfejtése. Ez a következő:

A regestákat a pápák rövidített nevei alatt idézi.

AA.	=	arch. castri s. Ang.
AB.	=	regeste Lateran (*a*rch. *b*ullar.)
Br.	=	brevia, V. Mártontól.
Cons.	=	consistorialia acta.
OC.	=	obligationes camerae.
AC. RC.	=	introit. et exit. camerae.
PSC, SC.	=	provisiones s. colleg. card.
Pl.	=	lettere di particolari.
Pt.	=	lettere di principi.
Vs.	=	lettere di vescovi.
Arm. 29.	=	diversa cameralia.

Az 1—15 arm. terjedelmű varia miscellanea sorozat armariumait a görög abc. betűivel jelezte: pl. Varia misc. arm. II, melyet varia politicorumnak is neveznek = β-val. Használatára nézve igaz ugyan, amit Brom állít, hogy aucun historien, qui

[1] Az 538—549. köt. a Garampi-féle 12. köt. *chronol.* index 163—1808-ig, a másik 168—184 = 17 köt. 1550—1721.

fait des recherches aux archives du Vatican, ne manque de profiter de cette fameuse collection de Garampi, s megvallja, hogy nous faisons avec gratitude usage du vaste travail de Garampi, de viszont áll az is, amit Guerard mondott róla: Leurs indications ne peuvent guére être utilisées ni publiees avant d'avoir éte verifies. Garampi szójegyzékei ugyanis nem megbizhatók és nem is kimerítők. Jól mondja Brom: son repertoire . . . n'est pas complet et il présente de surprenantes lacunes, pl. IV. Sixtus 135. köt. regestáját nem használta.

A vatikáni levéltár 1—4. osztályának iratai.

1. *A törzslevéltár.*

A) A kancelláriai iratok sorozatai.

Hogy megértsük, mely iratok kerültek ki a kancelláriából s a belőle kivált irodákból (secretariák) s ezen az alapon annál jobban felfoghassuk az összetartozó iratok sorozatainak az elosztását, szükséges, hogy magával a kancelláriával, ügykörével, ügymenetével, tisztviselőivel és munkafelosztásával, szóval egész szervezetével megismerkedjünk.

Irodalom: a) kanc. **szabályzatok.** *Riganti*, Comment. in regulas, constit. et ordinat. cancell. apost. 1747—48. — *Merkel:* Documenta aliquot, quae ad Rom. pont. notarius et curiales pertinent az Arch. stor. Ital. 1847. Append. V. — *Winkelmann*, Sicil. u. päpstl. Kanzleiordnungen u. Kanzleigebräuche d. XIII. Jahrhts. 1880. — Heckel hasonlótárgyú 2 művét l. alább. — *Ottenthal*, Regulae canc. apost. Die päpstl. Kanzleiregeln von Joh. XXII (1316—1334) bis Nic. V. 1888. — *Tangl*, Die päpstl. Kanzleiordnungen v. 1200—1500. 1894. — *Erler*, D. Liber canc. apost. v. J. 1380 u. d. stylus pal. abbrev. d. v. Nieheim. 1880. — *Rosshirt*, Von d. päpstl. Kanzleiregeln az Archiv. f. kath. Kirchenrecht, III. évf. (1858), 373 s köv. ll. — *Schmitz-Kallenberg*, Practica cancell. apost. s. XV. exeuntis. 1904. — *Göller*, Die Kommentatoren d. päpstl. Kanzleiregeln v. Ende d. 15. bis zu Beginn d. 17. Jahrhund. Uo. LXXXV. évf. (1905), 441 s köv. ll. — *Uő.* Die Gesch. d. kirchl. Benef. Wesens u. der päpstl. Kanzleiregeln unter Bened. XIII. (1394—1421) v. Avignon, uo. LXXXVII. évf. (1907), 203. s köv. ll. — *Jackowski*, Die päpstl. Kanzleiregeln u. ihre Bedeutung f. Deutschland, uo, XC. évf. (1910) 3. és köv. ll. — *Förstemann:* Novae constitutiones audientiae contradictarum . . . a. 1375. 1897.

b) Kanc. **ügymenete.** *Baumgarten*, Aus Kanzlei u. Kammer, 1907. Erörterungen z. Kur. Hof. u. Verwaltungsgesch. im XIII—XV. Jahrh. (Bullatores, taxatores, cursores. 190 l. Schnüre, Besiegelung u. Art, wie sie angebracht waren. 201. l. De plica, stb.). A cursores-ről l. *Rodo-*

chanachi : Les courriers pontificaux du XIV—XVII. s. a Revue d'hist. Diplom. XXVI (1912) 392 ll. — *Kaindl:* Ueb. d. Verschluss d. päpstl. Dokumente im XIII. Jahrh. a De Waal-féle Röm. Quartalschr. 7. évf. (1893), 492—96. ll. — *Cipolla,* La cancellaria e la diplomatica pontif. da S. Siriaco a Celestino III. 1901. — *Teige,* Beiträge zur päpstl. Kanzleiwesen d. 13. u. 14. Jahrh. a Mitth. d. Inst. f. öst. Gesch. for. XVII. évf. (1896), 408—440. ll. — Uő. Beitr. f. Gesch. d. audientia lit. a bécsi Institut Mitth. XVII (1896), 408. s köv. ll. — *Tangl,* Das Taxwesen d. päpstl. Kanzlei von 13. bis zur Mitte d. 15. Jahrh. uo. XIII. évf. (1892), 1—106. ll. — *Baumgarten,* Üb. einige päpstl. Kanzleibeamte d. 13. u. 14. Jahrh. a De Waal jubil. 1913-ban kiadott Festschrift (Röm. Quartalschr.) 37—102. ll. — *Uő.* Beiträge zur Liste d. Vizekanzler a De Waal-féle Röm. Quartalschr. XXIV. (1910) 40—48. ll. Tudvalevőleg *Bresslau* összeállította a kancellárok névsorát. Baumgarten a Görres-társ. Veröffentlichungen d. Sekt. f. Rechts- u. Socialwis. IV. köt. 1909-ben Von d. apost. Kanzlei c. művében közölte 1216—1447-ig a vicekanc. névsorát. A fenti pótlás. — *Haller,* Üb. d. Beamten d. Kurie d. 13. u. 14. Jahrh. a római porosz tört. intézet Quellen u. Forsch. I. évf. (1898), 1—38. ll. (Aufzeichnungen üb. den päpstl. Haushalt aus Avign. Zeit). — *Hofmann:* Über d. Korrektor lit. apost. a De Waal-féle Röm. Quartalschr. XX (1906) 91—96. ll. — *Göller :* Zur Stellung d. Korrektors in d. päpstl. Kanzlei, uo. XIX. (1905) 83—88. ll. — *Kirsch,* Formelbuch der päpstl. Kanzlei aus d. Mitte des 14. Jahrh. a Görres-társ. Histor. Jahrb. XIV. évf. (1893), 814. s köv. ll. — *Jansen,* Zur päpstl. Urkunden. u. Taxwesen um die Wende d. 14 u. 15. Jahrh., a Heigel jub. 1904-ben közrebocsátott Festgabe 160 s köv. ll. — *Hofmann,* zur Gesch. der päpstl. Kanzlei vornehm. in d. 2. Hälfte d. 15. Jahrh. 1904. — *Noel Valois,* Étude sur le rythme des bulles pontif. a Bibl. de l'école des chartes XLII. évf. (1881) az ars dictandi, illetve a cursus fejlődésének a történetéhez nyujt adalékokat. — *Bresslau,* Papyrus u. Pergam. in d. päpstl. Kanzlei bis z. Mitte d. 11. Jahrh., az Instit. f. öst. Gesch. Forsch. Mittheil. 9. évf. (1888.), 1—33. ll. — *Simonsfeld :* Beiträge zum päpstl. Kanzleiwesen im Mittelalter (218—237.) u. z. deutschen Gesch. im XIV. Jahrh. (237—255.) a müncheni tud. akad. Sitzber. d. phil. hist. Cl. 1890, Beil. 255—284. ll., összehasonlította a Merkel és az Erler által közzétett liber cancell.

A pápai kancellaria rövid története és fejlődése.

Keletkezésétől — Nagy Gergely († 604.) *koráig.*

A kancellária a legrégibb pápai hivatal. Nem is tudható, mikor keletkezett. Személyzete a város hét kerületének megfelelőleg hét kerületi jegyzőből (notarii regionarii) állott, akiket már Anteros pápa korában említenek az iratok. Szervezetéről és ügyrendjéről nincsenek bővebb tudósitásaink.

Nagy Gergely idejétől — III. Incéig.

Nagy Gergely konstantinápolyi tartózkodása alatt megismerkedett a császári irodával s észleleteit iparkodott a pápai kancellária javára fordítani. A jegyzők alatta testületté — schola, később collegium notariorum—alakultak. Főnökük, a primicerius[1] notariorum, vezette egyúttal a kancelláriát, amely a VIII-ik században a bibliothecarius alá került. A kancellári állás és elnevezés csak a XI. században (1042.) jött használatba. Az elnevezés csak a XIII. század elejéig maradt fenn. III. Ince korában a vicekancellárius elnevezés jött divatba s ma is így nevezik a pápai iroda főnökét. A notarius-ok még a XIV. századon át is megtartották tekintélyüket és befolyásukat.

E korból fenmaradt ugyan a kancellária szabályzatkönyve, a liber diurnus,[2] de csak mint puszta formulagyűjtemény. Az ügymenetre nézve hiába keresünk benne felvilágositást, erről még ekkor is le kell tennünk. A legrégibb formulák körülbelül éppen Nagy Gergely idejéből valók. A gyűjtemény nagy része azonban a VII. és VIII. század folyamán keletkezett. A IX. században már készen volt s egészen VII. Gergely koráig használták is. Utoljára II. Sándor idején említik.

III. Incétől — XXII. Jánosig.

Delisle, III. Ince irtainak buvára szavai szerint l'avénement d'Innocent III. fut une ére nouvelle pour la chancellarie pontificale. Ezt a véleményt teljesen elfogadja De Rossi, a pápai könyv- és levéltár régibb történetének legújabb irója is, amidőn azt mondja Incéről, hogy ab ejus pontificatu incipit nova aetas cancellariae pontificiae s kimutatja, hogy III. Ince a kancelláriát a Lateránból a Vatikánba helyezte át. Azt is tudjuk, hogy a

[1] V. ö. *Galletti :* Del primicerio della s. sede. 1776. — Ő írt 1758-ban egy más munkát is : Del vestarario della s. sede, melynek 58—76. ll. kiadta az 1304-i perugiai leltárt. — Itt említem fel *Merores* cikkét Zur Frage d. scriniarii SRE. a bécsi palaeogr. int. Mittheil. XXXIV. 314—325.

[2] Lejgobb kiad. Sickeltől, Liber diurnus Rom. pp. 1889. és ő a keletkezéséről : *a)* Prolegomena zum Lib. diurn. a bécsi tud. akad. bölcs. tört. oszt. Sitzungsber. CXVII.(1889.) és *b)* Nouveaux éclaireissements sur la prem. ed. du Diurn. a Melanges Haret, 1895, 14—30., mert *Duchesne* és *Friedrich* nem osztották Sickel nézetét. V. ö. még *Hartmann :* Die Entstehungszeit d. L. diurnus a bécsi pal. int. Mittheil. XIII (1892.) 239—254.

kancellár cimét megváltoztatta,[1] hogy az iratok kiállítási költségét (taxa) szabályozta s végül, hogy a kancellária személyzetét megszaporította. Már ennyi újítás is elegendő volna annak az igazolásához, hogy III. Incével a pápai kancellária új korszaka kezdődik, de az újabb kutatások szerint mindez még nem meríti ki a kancelláriában ekkor beállott változások sorozatát. A liber diurnus használaton kívül helyezése óta valami másfélszáz évig nem volt szabályzatkönyve a kancelláriának, amely ekképen ilyen feltünő hosszú időn át mintegy átmeneti kort élt át. Csak a XIII. század elején, azaz éppen III. Ince alatt kezdett alakulni új szabályzatkönyv, de más néven és más formában. A neve: *Liber cancellariae.*[2] Tartalmára és szerkezetére nézve legújabb kiadója és ismertetője, dr. Tangl berlini egyet. tanár vizsgálata szerint 4 részből áll. Az 1-ső rész a liber provinciale, az akkori pápaság névtára,[3] amelyben az összes akkori püspökségek az illető érsekségek alá, ezek ismét országok szerint csoportosítva vannak összeírva. Tangl szerint ez keletkezett a legkorábban, a XIII. század elején, még pedig az ő hite szerint nem is a kancelláriában, hanem a *liber censuum* alapján a kamarában. Ez a nézet ma már általában el van fogadva.

A másik három résznek legrégibb darabjai a XIII. századból valók ugyan, de csak később jutottak be a liber cancellariae-be. Az ügymenet szempontjából a legfontosabb a harmadik rész.[4]

[1] V. ö. *Tangl:* Die päpstl. Kanzleiordn. Einleitung. XIII, XIV. ll, ahol igen alaposan és világosan adja elő a kamara és a kancellária akkori viszonyát és ebből folyólag a III. Honór (Cenci biboros, a liber censuum szerzője) által behozott ujításokat.

[2] L. még *Altmann:* Bruchstücke aus d. L. canc. ap. nach einer bisher unbek. Hs. a N. Arch. XV. 418—22. ll.

[3] Uő uo. XVI. l. Die Bisthumsliste des Kammerbuchs wurde zum Adressbuch d. Kanzlei umgestaltet. A 4. rész (uo. XLV. l.): juramenta, constitutiones, et formulae. XXII. János óta regulae cancellariae külön e két utóbbi csoport jelölésére használatos. V. ö. *Duchesne:* Le provincial romain au XII. s. a római franc. dipl. int. Melanges . . . XXIV. (1899.) 75—124. ll.

[4] A második rész 1200—28. közt keletkezett olykép, hogy a lib. provincialehez több szabályt csatoltak, nevezetesen oklevélmintákat, több följegyzést a kanc. ügymenetére nézve. Ezt az 1228-ban már meglevő lib. provincialet és az első toldalékot IV. Ince alatt új mintákkal és több új szabálylyal látták el, melyek közül legfontosabb III. Miklós (l. alább a 136. l.) rendelete a lit. simplices és legendae. Igy nevezték a pápa elé terjesztendő iratokat, míg a simplex-eket együttesen a kancellariában intézték el. Ezt a gyűjteményt használta a kancellária az avignoni ideig. Eredetije elveszett,

Első kilenc darabja a XIII. századból való, még pedig a két legrégebbi konstutició, bár datálatlan, bizonyosan a század első tizedeiből való. E darabok még egészen rövid intézkedéseket tartalmaznak, amelyek éppen csak hogy elegendők arra, hogy az ügymenet fenn ne akadjon, amellett töredékesek is. Mindannak dacára már kivehető az új kancellária szervezete.

XXII. Jánostól.

A XIV. század elejétől, jobban mondva XXII. János pápasága óta a liber cancellariaebe felvett okmányok egyre szaporodván, a kancellária szervezetéről és az ügymenetéről való ismereteink is mind jobban bővülnek. XXII. János mindkét irányban olyan intézkedéseket tett, hogy a római curia régi hagyománya a kancellária igazi reformátorának mondja őt. Ezt a hagyományt fentartották mindazok a régebbi irók, akik a pápai hivatalokról irtak. Tőlük átvették a maurinusok s így maradt fenn napjainkig az egyházjogi könyvekben. A legújabb német irók, akik e tárgyhoz hozzászólottak, nem fogadják el e hagyományt. Diekamp állítólag kimutatta, hogy az eredeti okiratok fogalmazására és megírására nézve semmi újítást sem tett. Ottenthal, a regula cancellariae kiadója általánosságban annyit mond csak, hogy a kancelláriai irodák s a későbbi praxis már megvolt az avignoni pápák idejében, de hozzáteszi egyúttal, hogy az iratok megirása és elkészítésére vonatkozó szabályokat XXII. János foglalta össze úgy, hogy a regula cancellariae története tulajdonképen vele kezdődik.[1] Régibb intézkedést sem ő nem említ, sem utódai. Sőt a későbbi pápák mindig csak tőle kezdik elődeik intézkedéseinek a felsorolását. Tangl részletesebben fejtegeti azt, amit Ottenthal a szervezetről általánosságban mondott. Szerinte XXII. János három konstituciója a szervezetre nézve is alap-

de van egy hivatalos és egy magánmásolata. Amazt Nieheim pápai scriptor készítette 1380-ban s ezt adta ki Erler. A másikat a bolognai spanyol kolleg. kéziratából Merkel. A 4-ik rész — quat. albus — az avignoni korból származik s a XXII. János — VI. Orbán közötti időből való szabályokat tartalmazza. Ezt is Nieheim másolatából birjuk. Utóbb egész 1560. több s több rendelkezést csatoltak hozzá. Ezt adta ki Tangl (1503-ig). Ezen hivatalos szabályzatkönyvön kívül vannak magán följegyzések is: capuai Tamás bib. Pofi R., ebuloi Marinus, nápolyi Berard. Az aud. lit. contrad.-nak saját külön szabályzatkönyve volt.

[1] Ez más, mint a lib. canc. Kiadta Ottenthal.

vető. XXII. János volt tehát az első, aki úgy az egyik, mint a másik irányban összefoglaló egészet alkotott s ezáltal a kancelláriának nem annyira a reformátora, ahogy a régi hagyomány nevezte, mint inkább a kodifikátora lön. A személyzetet illetőleg a notariusok még működnek e században, de már V. Márton pápa azt mondja róluk: notarii apostolicae sedis, ad quorum officium plurimarum litterarum confectio et expeditio pertinent, illas per se facere nequeunt, sed per abbreviatores fieri facient. Az abreviatorokat breviator néven a scriptorokkal és a registrátorokkal együtt egy datálatlan, de még a XIII. század elejéről való konstitució említi először.

A pápai kancelláriának ez az új személyzete négy külön irodában dolgozott, azaz a kancellária négy irodából állott:

1. fogalmazványok irodája,[1]
2. tisztázatok irodája,
3. pecsételő helyiség,
4. iktató

A notariusok bizonyos napokon tartott audiencián átvették a felek folyamodványait (petitio) s egymás után jegyzékbe foglalva előterjesztették a pápának. Az ő határozata szerint készítendő választ megfogalmazni (minuta) a notariusok oldalán működő abbreviatorok feladata.[2] A minutákat a grossatores vagy scriptores litterarum pontificalium tisztázták le. Átnézésük után a pecsétlő helyiségben a bullatorok ráfüggesztették a pecsétet s a taxatorok beszedték a felektől az éret*ük járó dijaka*. A kész oklevelet az iktatóban bevitték a regesta könyvekbe s csak azután kézbesítették a félnek.

Ma sem a felek petitiói,[3] sem a minuták nincsenek meg s nem is tudható, mikor és hogyan tüntek el nyom nélkül. A kancellárián átmenő[4] iratok közül itt együtt ismertetem

[1] L. *Davidsohn:* D. Petitionsbureau d. päpstl. Kanzlei am Ende d. XII. Jh. a N. Arch. XVI. 638.

[2] Az abbreviatorok II. Pius, 1463 óta külön collegium abbr. alkottak és pedig de parco (=praesidentiae) majori vel minori. Számukat 70-ben állapította meg. — A scriptorok IV. Jenő pápa 1445. junius 7. kiadott Sicut prudens constit. óta szintén collegiumot alkottak. Számuk a XV. sz. elején annyira nőtt, hogy V. Márton 1419-ben minden új kinevezést megsemmisített, míg a számuk az eredeti 100-ra száll.

[3] Ide nem értendők a supplicatiók.

[4] Sägmüller írja (Lehrb. d. kath. Kirchenr. I. 419. l.), hogy in d. Regel expedierten . . . die päpstlichen Behörden ihre Erlasse selbst. Die Expedi-

a) a regestákat, *b)* a breve- és *c)* a supplicatio-sorozatokat[1]

A kancell. iratok összesítése.

a) bullaregesták :	*b)* breveregesták :
1. vatikáni ... ... 2019 köt.	1. régi vat. sorozat 630 köt.
2. avignoni ... 346 «	2. secr. brev. « 7000 «
összesen 2365 köt.	3. laterani « 850 «
	összesen 8480 köt.

c) asupplicatiok, ezeket a II. kötetben adjuk.

a) *sorozat: a bulla regesták.*

1. Vatikáni regesták.

Irodalom : nagy volta[2] miatt az áttekinthetőség megkönnyítésére szükséges bizonyos csoportokba foglalni s erre legcélszerűbb *Bresslau* beosztása, um.

a) a régi regestákra (III. Incéig) vonatkozó : *Jaffé,* Reg. pont. Rom. ab eccl. condita ad a. p. Chr. nat. 1198. 1851 (csak a kiadott művekből mintegy hatezer darabot szedett össze), 2-ik kiad. auspiciis G. Wattenbach ... curav. S. Löwenfeld. F. Kaltenbrunner, P. Ewald. II. köt. 1885, 1888, az első két füz. 1881. — *Flugk-Harttung :* Beitäge zu Jaffé's Regsammlung a Neues Archiv, VII. évf. (1881), 83—120. ll. — *Giesebrecht :* Die päpstl. Regesten az Allg. Monatschr. f. Wiss. u. Kunst, 1852 évf.— *Potthast :* Reg. pont. Rom. (1198—1304), 1874, I. köt. 1875. II. köt. (mintegy 25 ezer darabot szedett össze, tehát több mint 4-szer annyit, mint Jaffé, de gondatlanabbul. Ők addig megjel. művekből szedvén a regestákat, közlik a régiekre vonatkozó irodalmat is.) — *Pflugk-*

tionsbehörde aber für d. Konsistorium u. zum Teil auch für d. Datarie war die päpstl. Kanzlei. Azonkívül VI. Orbán alatt, 1379-ben Marinus pápai kamarás universis ... secretariis, abbreviatoribus et lit. ap. scriptoribus ... inhibemus, ne ex nunc ... aliquas literas apost. beneficiorum vacantium per cancellariam seu cameram expediatis, nisi obligatis prius camerae personis, de quarum obligationibus per cedulas manibus *clericorum camerae* signatas nobis more solito fiat fides ... Ottenthal: Reg. canc. ap. 49. l. Vigyázni kell tehát arra, hogy bizonyos leveleket a kancellária, másokat a kamara állított ki (transeuntes per cameram).

[1] Ez utóbbi ismertetését helyesebbnek és célszerűbbnek láttuk a következő supplicatio-kötetben adni. Igy tehát itt csak a regesta- és a brevesorozat maradt.

[2] Schmitz írja (Übersicht .... l. itt alább) 1893-ban már : Fast *unübersehbar* für den Einzelnen ist bereits die Zahl der Publikationen geworden, die seit 1881 (a megnyitás évétől) aus dem Vat. Archiv hervorgegangen sind. Unter diesen nehmen die Veröffentlichungen aus den päpstl. *Regestenbänden,* die ja einen Hauptbestandteil d. Geheimarchivs bilden, einen hervorrag. Platz ein.

Harttung, Acta inedita pont. Rom. 748—1198. I—III. köt. 1880. és 1884—88. — *Rocquain*, La papauté au m.á . . . 1881. Ap. II. Les registres des papes et les Reg. Pont. de Jaffé címen ismerteti a régi regest. III. Incéig bezárólag (!), vázolván természetesen a levéltár régi történetét is. — *Baumgarten* : Ueb. eine Hs. d. Briefe Gregors I. a NArch. XV. 600 s k. l. Uerről *Hartmann* 3 műve : Z. Chron. d. Briefe Greg. I. Uo. XV. 411—17. ll. — Orthographie P. Greg. I. Uo. ua. k. 527—49. ll. és — 2 Gregorbriefe uo. XVII. 193—98 ll. — *Nostiz-Rieneck*, Die Briefe P. Leo's I. im cod. Monac., a Görres-társ. (Grauert-féle) Hist. Jahrb. 18. évf. (1897). — Uő, Die päpstl. Urkunden f. Thessalonik, a Zeitschr. f. kath. Theol. XXI. évf. (1897) 1—28. ll. — *Uő*, Zur päpstl. Brief- u. Urkundenwesen d. ält. Zeit a Festgabe z. Ehren M. Büdingers, 1898. 151—168. ll. — *Löwenfeld*, Päpstl. Orig. Urkunden im Pariser Nationalarchiv (v. Formosus b. Coelestin III), a Neues Archiv, VIII. évf. (1882), 555—586. ll. — *Uő*. Zur Chronologie einiger Briefe Paschalis II. u. Calixt II. a Neues Archiv, VI. évf. (1880), 590—99. ll. — Ugyane tárgyhoz hozzászólt *Ewald*, Zur Chron. einiger Briefe Paschalis II. u. Calixt II, uo. VII. évf. (1881), 198—212. ll. — Ul. *Robert* : Étude sur les actes du p. Calixte II. 1119—1124. 1874. CXCVI. és 132. ll. 390. okiratot közöl, még pedig 90-et szöveg szerint. — A regestázás kezdetéről *Ewald*, Die Papstbriefe d. Brittischen Sammlung, Uo. V. évf. (1879) 277—414, 505—596, 651. Addig I. Gergelynek tulajdonították a regesták behozatalát. Ewald kimutatta, hogy 100 évvel előbbről valók, azaz I. Gelasiusig nyulik vissza (492—496.) *Ewald* írt is előbb Studien z. Ausgabe (MGS.) d. Registers Gregors I. (590—604), uo. III. évf. (1877), 433—625. ll. — Ewalddal szemben *Maasen* : Ueber eine Samml. Gregs. I. von Schreiben u. Verord. d. Ks. u. Päpste, a Sitzungsber. d. Wiener Acad. d. Wiss. 85. köt. (1877), 227—257. ll. azt vitatta, hogy még előbbre; egész Sosimusig, sőt I. Incéig (417) vihető föl. — *Bresslau* : Die Commentarii der röm. Ks. u. die Registerbücher d. Päpste, a Zeitschr. d. Savigny-Stif. Rom. Abteil. VI. (1885), 242—260. — Ujabban *Steinacker*, Ueber d. ält. päpstl. Registerwesen a Mitt. d. Inst. f. öst. Gesch. f. 12. köt. (1891), 1—49. ll. kimutatta, hogy a regestázás fölér egészen Liberiusig, 352-ig. Ez az eddig kimutatható legrégibb év. — V. ö. még *Hackel* : D. päpstl. u. sizil. Register. 1906 és — D. päpstl. u. sizil. Registerwesen in vergleich. Darstellung mit bes. Berücksichtigung d. Ursprunge, az Arch. f. Urkundenforsch. I (1908) 371. s köv. ll. — *Schaus* : Beitr. zu d. Papstregesten d. XII. Jahrh. a N. Arch. XXIII .199—203. ll. — A regestázás módjára nézve Mommsen mondott ellene Ewaldnak s ezt is Steinacker döntötte el (Mommsen javára l. Zum Zusammenhang zwischen ant. u. frühmittelalt. Registerwesen, Wiener Studien, XXIV (1902) 301. s köv. ll.) E régi regesták gyűjtése és tanulmányozása körül régebben különösen *Ewald*, *Löwenfeld*, *Pflugk-Harttung* szereztek érdemeket, míg újabban az ő munkásságukat folytatja, de nagyobb arányokban *P. Kehr*. — *Ewald* idevágó művei a fentieken kívül ezek : Acht päpstl. Privileg. a N. Archiv. II. évf. (1876), 205—221. és IV. évf. (1878), 632. l. — Zu d. Papstbrief. d. Brittischen Sammlung, uo. VI. évf. (1880). 452—454. — Zu d. Papstbr. d. Turiner Samml., uo. VIII. évf. (1882), 606—608. ll. — Zwei

uned. Briefe Gregors I, uo. VII. évf. (1881), 587—604. ll. — Zur Diplomatik Silvesters II. (999—1003), uo. IX. évf. (1883), 321—358. ll. — Zwei Bullen Leo's IX. (1048—1054), uo. IV. évf. (1878), 184—198. ll. — Zu den älteren päpstl. Bleibullen, uo. IX. évf. (1883), 632—635. ll. — *Löwenfeld* dolgozatai a következők : Papsturk. in Paris. Ein Reisebericht nebst einem Anhang ungedr. Papstbr. a N. Archiv VII. évf. (1881), 143—167. ll. — Ueber ein Fragm. d. Registers Alexand. III (1159—1181) mit unbek. Briefen . . . uo. X. évf. (1884), 586—587. ll. — Elf Papstbullen, uo. XI. évf. (1885), 369—388. ll. — Papstbr. in d. kgl. Bibl. zu Berlin, uo. ua. évf. 609. l.—Drei Briefe Klemens III. (1187—1191). Aus d. Armen. übers. v. Karamianz, uo. XIV. évf. (1888), 178—182. ll. — Ep. pp. Rom. ineditae. 1885. 1—288 ll. 424 darabot közöl 1198-ig. — *Pflugk-Harttung* közlései : — Papsturk. in Karlsruhe (bis zum J. 1198) a N. Archiv, VIII. évf. (1882), 227—250. ll. — Gefälschte Bullen in Monte Cassino, La Cava u. Nonantola, uo. IX. évf. (1883), 473—494. ll. — Das Breve P. Klemens II. (1046—47.) f. Romainmotier, uo, XI. évf. (1885), 590—594. ll. — Die Schreiber d. päpstl. Kanzlei bis Innoc. II, 1130 a De Waal-féle Röm. Quartschr. I. évf. (1887.), 212—220. ll. — Uo. a II. évf. (1888.) 368, 382 ll. Die Linierung d. älteren Papstbullen.— Drei rhein. Papsturk. 1147—1152. (III. Jenő), uo. XXIV. évf. (1898.), 358—366. ll. — Eine Bulle Viktors IV. (1159—1164), für d. Georgenklost. in Naumburg, uo. XXV. évf. (1899), 207—212. ll. — Die Bullen d. Päpste bis zu Ende d. 12. Jahrh. 1901. A pápai kanc. történetét III. Colestinig bezárólag (tehát 1198-ig, a III. Incével kezdődő új korig és a meglevő regestasorozat kezdetéig) 4 korra osztja : I. a régi kor II. Kelemenig (1046—7.) ; — II. átmeneti kor, IX. Leótól (1048-tól) — II. Honoriusig († 1130) ; — a III., II. Incétől (1130-tól) III. Kálixtig (1168) és a — IV., III. Sándortól (1159-től) III. Cölestinig. —Schmitz-Kallenberg : Papsturk. a Meister-féle Grundriss d. Gesch. Wissenschaft. I. köt. 2. Abteil. 73. l. (I. Allg. päpstl. Diplomatik 5. §. Die Perioden d. päpstl. Urkundenwesens) az egész pápai diplom. ekként osztja be : (a legrég. id. — az új időig) :

1. a legrég. időktől — a VIII. sz. 2. feléig.
2. I. Hadr. (772-től) — IX. Leóig (1048-ig).
3. IX. Leótól — III. Coelest. (1198.)
4. III. Incétől (1198.) — XXIII. Jánosig (1415.).
5. V. Mártontól (1417) — IV. Sixtusig (1484.).
6. VIII. Incétől (1484-től) — az új időkig.

További művek: *Schum*, Mittheilungen über die Originale einig. päpstl. Bullen f. Anhalt. Klöster a N. Archiv, III. évf. (1877.), 203—205. ll. — Ueber neuerdings wieder aufgefund. Origin. päpstl. Bullen für Nienburg an d. Saale, uo. VI. évf. (1880.), 613—625. — *Mommsen*, Bemerkungen zu d. Papstbr. d. Brittisch. Sammlung. a N. Archiv, XV. évf. (1889.) 187. l. — *Bresslau :* Bemerkungen zu d. Papstbr. d. Britt. S. Uo. XV. 189—193. — *Arndt*, Zwei Bullen P. Innoncenz II (1130—1142), N. Archiv, IV. évf. (1878.), 199—201. ll. — *Hahn:* Ein übersehener Brief d. Papstes Zacharias, (741—752), uo. I. évf. (1875), 580—583. ll. — *Kaltenbrunner*, Bemerkungen üb. die äuss. Merkmale d. Papsturkun-

den des 12. Jahrh. (bis Innoc. III, azaz 1198) a Mitt. d. Inst. f. öst. Gesch.-forsch. I. évf. (1880), XI. a. — *Schaus:* Beiträge zu d. Papstregist. d. XII. Jahrh. a N.-Archiv XXXII (1906) 199—203. ll. — *Diekamp,* Zum päpstl. Urkundenwesen d. XI, XII. u. d. 1. Hälfte d. XIII. Jahrh., uo. III. évf. (1882.), 565—627. ll. — Diekampról írja Schmitz-Kallenberg: Papsturk. 1913. 60. l. (id. h.), hogy von d. erfolgreichen Autoren nimmt den ersten Platz ein. Seine besondere Bedeutung für unsere Disciplin begründen 3 grössere Aufsätze. Ez az első. A 2-ikat l. al. 131. l. A 3-ikat Schmitz túlszárnyalta. — *Keller,* Untersuchungen üb. d. indices s. pal. Lateran. a Zeitschr. f. Krecht, 9. és 10. (1869, 70) fontos a XII. sz. nézve. — *Baumgarten,* Zum Register Alex. II. (a Soracte hegyen) a De Waal-féle Röm. Quartalschr. IX. köt. (1895), 183—4. ll. — Unbekannte Papstbriefe aus d. J. v. 1198, uo. a II. évf. (1888.) 382—403. ll. — A VIII. János és VII. Gerg. reg. köt. szóló irod. a köv.: *Blumberger:* Bedürfnisse bez. d. im Vatik. Arch. bef. Handschr. autogr. reg. liter. apost. Joan. p. VIII. a bécsi tud. ak. Sitzungsber. d. hist.-phil. Cl. XVII. — *Levi:* Il tomo I. dei regesti Vatic. az Arch. di stor. Rom. IV. 161—194. ll. — *Heigl:* Zum Register Joh. VIII. a bécsi dipl. int. Mitteil. XXXII. 618—622. ll. — *Kaspar:* A N:-Archiv XXXVI. (1910) a leírását adta. — *Giesebrecht:* De Greg. VII. emendando registro. 1858. — *Roquain* id. m. Ap. I. Le registre de Greg. VII. et les Mon. Germ. — *Ewald*: Zum Reg. Greg. VII. 1882. Kül. L. — *Pflugk*-Harttung: Die Reg. Greg. VII. a N. Arch. VIII. 227—50. ll. — *Löwenfeld:* Die Canons. d. C. Deus dedit u. d. Register Greg. VII. uo. X. 309—29. ll. — *Peitz:* D. Originalreg. Greg. VII. im Vat. Arch. nebst Beiträgen z. Kenntnis d. Originalreg. Innoc. III. u. Honor. III. ugyancsak a bécsi tud. akad. Sitzber. d. hist. phil. Cl. CLXV. (1911.). — Végül fel kell sorolnunk a róm. por. tört. int. igazgatójának, P. *Kehrnek* idevágó műveit. Diplomatische Miscellen a Nachrichten d. Ges. d. Wiss. Göttingen, 1898, melyben a 11. sz. pápai Kanzleiwesen-t ismerteti. — Scrinium u. Palatium zur Gesch. d. päpstl. Kanzleiwesens im 11 (s nem 14, mint Sägmüller id. m. I. 420. l. j. írja) az osztr. tört. int. Mitteil. VI. Ergänzb. (1901.) 70. s köv. ll. — Uez évben a götting. tud. társ. említ. Nachrichten-jében 1081—1188-ig 12 darab pápai okl. ismert. Ő kezdeményezte a pápai oklev. 1198-ig új kiadását. Tervét elfogadta s a keresztülvitelével 1896-ban megbizta a göttingai tud. társ. V. ö. *Kehr*: Über d. Plan einer kritisch. Ausgzbe d. Papsturkunden bis Innoc. III. a. Nachr. v. d. kgl. Ges. d. Wiss. zu Götting., Gesch. Mitteil. 1896, 72—86. ll. — továbbá *Knause:* Über d. Plan einer krit. Ausg. d. Papsturk. bis Innoc. III. a Sybel-féle Hist. Zeitschr. 78. köt. (1897). 456—61. ll. — Kehr a saját és munkatársai (Bruckmann) kutatásainak az eredményeiről ugyana. Nachrichten-jeiben számolt be, így 1902-ig kiz. a Bericht. üb. d. Arbeiten z. d. Ausg. d. ält. Papsturk. ua. évf. Sajnos, mielőtt még munkásságát lezárhatta volna, nekifogott — talán az olasz részről kezdeményezett hasonló vállalat megelőzésétől tartva — a kiadásnak, melynek címe: Regesta pont. Rom. jubente r. soc. Götting. ... P. Fr. *Kehr.* Az okleveleket nem időrendben, hanem tartományok szerint csoportosítva közli. Eddig megjelent: Italia pontif. vol. 1 (1906). — 6. (1914.) és

Bruckmanntól: Germania pontif. vol. I. f. 1. (1910.), Prov. Salisburg. és f. 2 (1911.) Prov. Salisb. (folyt.) et eppat. Trident. Ez utóbbi a saját munkásságáról külön is beszámolt: Studien u. Vorarb. zur Germ. pontif. I. 1912. A munkáról: *Haller*, Die neue Sammlung d. ält. Papsturk. az Intern. Wochenschrift, 4. évf. (1910.) 52—53. sz. 1902-ben jelent meg *Taccone*-Gallucci-től Regesti dei Rom. pont. per le chiese della Calabria, amelyben 416-tól 1581-ig 205 oklevelet közöl, az előszóban ezt a felhívást intézve: Facciamo voti, che ciascuna ragione della nostra Italia . . . si procuri presto la raccolta e la illustr. dei regesti, che le spettono. Igaz, hogy ez a bibliogr. összeállítás inkább a pápai diplomátikát illeti, semmint a levéltárról szóló ismertetést, de egyrészt az összefüggés és teljesség kedvéért jónak láttam közölni, másrészt mivel a levéltárban a régi regestákból 3 köt. (VIII. János és VII. Gerg.) megmaradtak;

b) az új regestákra. Az ezekről szóló nagy irodalmat három fejezetre tagolja, um. Facsimiles, Editionen és Untersuchungen. 1. *Editionen. Duchesne*, Rapport sur la publication (commencée dés l'ouvert. des arch. pont.) des registres pontif. a római francia tört.-rég. int. Melanges . . . 25. köt. (1905.), 443—450. ll. — *Schmitz*, Übersicht üb. Publikationen aus den päpstl. Registerbänden d. XIII.—XV. Jahrh. seit 1881., a De Waal-féle Röm. Quartalschr. VII. évf. (1893.) 209—223. és 486—491. ll. Nachtrag. Schmitz ez összeállítása *a)* csak az 1881. óta (1893-ig, tehát az első 12 év regesta irodalmát), *b)* csak a XIII., XIV. és XV. századbeli és *c)* csak a regestákról megjelent műveket öleli föl, még pedig a német tudós alaposságával, mert sok levén a nehezen hozzáférhető folyóiratokban elszórt dolgozat, részint személyesen, részint levélileg kérte maguktól a szerzőktől az idevágó Publikationen, zumal solche in schwer zugänglichen Zeitschriften. A francia műveket Ehrle állította össze. Ezeket Duchesne 1905-ig viszi, ismét 12 évvel előbbre. Azóta a francia int. folyóiratában újabb rapport nem jelenvén meg, az 1905. óta megjelent francia publikációkat nem sikerült pontosan összeállítanom. Schmitz összeállítása kibővíti Diekamp 10 évvel azelőtt a (Görres-társ. Hist. Jahrbuch, IV. évf. (1883.) 210—261., 361—394. és 681. ll.) megjelent közleményét: Die neuere Literatur zur päpstl. Diplomatik.

E munkákhoz 4-ik gyanánt sorolható *Bresslau* id. Handbuch d. Urkundenlehre . . . I. kiad. I. köt. 1889. 93—103. ll., aki nemcsak a régi (93—96. ll.), és az új sorozatokról szól, hanem a 97. l. három csoportba: Facsimiles, Editionen, Untersuchungen, foglalva felsorolja az addigi irodalmat is.

Mindenekelőtt említendő *Potthast* id. műve, melyet a régi regesták irodalmában csak mint Jaffé művének a folytatását hoztam fel, de 1198—1304. terjedvén, épenséggel idetartozik. Potthast ugyan mintegy 25 ezer oklevélkivonatot közölt már *megjelent* művekből, de mindenki kevésbbé kedvezően nyilatkozik róla. S amennyiben az ellene emelt kifogások alaposak, már csak e szempontból is kétségtelenül szükséges volna az új átdolgozása. Hiszen azóta megnyilt a vatik. levéltár. Schmitz-Kallenberg (id. m. 56. l.) azt mondja: eine Neuauflage würde jetzt mindestens 40.000 (päpstl. Schriftstücke) zu verzeichnen haben. De kevéssel utóbb (59. l.) hozzáteszi: an eine Neubearbeitung

kann natürlich vor Abschluss der französ. Registerpublikationen nicht gedacht werden.

A levéltár regestaköteteiből eddigelé a következő kiadások vannak: Az 1198—1314-ig terjedő kötetek (1—62. k.) teljes szövegökben ki vannak adva és pedig:

III. Ince (1198—1216.) már a XVI., XVII. és XVIII. sz. közölve volt, újból e régi kiad. alapján Migne: Patr. lat. 214—217. köt. és Delisle Lettres inédits stb. l. alább.

III. Honór (1216—1227.), Presutti: I regesti stb. I. köt. 1884, 1216. (1 év) — 1218. július 23. (2 év) és Regesta Hon. III... I. köt. 1888. (1—5. év3150. drb.) II. köt. (1895.) — IX. Gergely (1227—1241.), Avray: Les registres de Greg. IX. I. köt. 1890. a Bibl. des ecoles fr. d'Ath. et de Rome 2. ser. IX. (1840 darab.), II. köt. 1907. és a III. köt. 1. 2. füz. 1908. (3., 4. füz. még nincs) — IV. Coelestin (1241. okt.-nov.) — IV. Ince (1243—1254.), Berger: Les reg. d'Innoc. IV. I—III. köt. 1884. Bibl. ... 2 ser. IV. A IV. köt. 1. füz.[1] — IV. Sándor (1254—1261.) Bourel de la Ronc., De Loye és Coulon: 2 kötetből az I. megjel. 1895—1902. A pár. nemz. könyvt. levő reg. töred. kiadta Delisle a Bibl. d'ecol. des chart. 38. köt. l. alább. — IV. Orbán (1261—1264.), Guiraud és Dorez: 1 köt. Registre dit cameral, 1899, II. és III. köt. Reg. ordinaire, 1892, IV. köt. Appendices még nem teljes. Bibl. des écoles ... XIII. 1. s köv. — IV. Kelemen, 1893. óta megjel. 5. füz. — X. Gergely és XXI. János, Guiraud és Cadier: a terv. 1 kötetből 1892. óta megjel. 4. füz. — V. Ince és V. Hadr. (1276. jan.-aug.) — III. Miklós (1277—1280.) Guy: terv. 1 kötetből 1898. óta megj. 2 füz. — IV. Márton (1281—1285.), Sochnèe, Paybandet és Poupardin: az 1. kötetből 1901-ben 1 füzet. — IV. Honór (1285—1287.), Prou: Les reg. de Hon. IV. 1. köt. 1886—1887. a Bibl., II. ser. 9. — IV. Miklós (1288—1292.), Langlois: Les reg ... II köt. 1886. Bibl ... II. ser. 7. — V. Coelestin (1294. júl.-dec.) — VIII. Bonifác (1294—1303.), Digard, Foucon és Thomas: 3 kötetből 1884. óta megjel. 1—11. füz. Bibl ... II. ser. 6. — XI. Benedek (1303—1304.), Grandjean: 1. köt. 1883. Bibl... II. ser. 5. — Duchesne id. m. írja, hogy e XIII. sz. kötetekben mintegy 36 ezer oklevél van publikálva. — V. Kelemen (1305—1314.) Regestum Clem. p. V. ex Vatic. archetypis ... cura et studio ... Bened. I—VIII. köt. (1 = 1884., 3 darab = 1886, 3 darab = 1887. és 1. darab = 1888.) összesen 1—10.355 darab irattal. Az 1. köt. Prolegamena XIII—CCCXXV. és pedig csak a prol. XIII—CXCII. cum appendice docum. nro 1—15, ezek között: nro VIII a CCV—CCVI. ll. Carici 1327-i, a nro XII a CCXXII—CCXXVI. ll. Senheri és Rigaldi 1329. évi leltárai, a nro XV. a CCXXVIII—CCXLIX. ll. Memorie storiche dell'occupazione e restituzione degli archivii della s. sede ... raccolte da M. Marini, Parigi, 1816 s ehhez Copie de'documenti CCL—CCLXXI. ll. 1—60 darab és Appendice alle precedenti Me-

[1] Az I. köt. bevez. Les actes d'Innoc. IV. — IV. Ince 6-ik éve (1248. 28/V. — 1249/28. V) a vat. lev.-ban nincs meg, hanem a párisi Bibl. nat. MS. lat. 4039 Közzétette már 1847-ben Höfler: Albert v. Beham u. Regesten P. Innoc. IV.

morie CCLXXI—CCCXXV. ll. Az utolsó köt. Appendices tom. I. 1892. *a)* expensa, *b)* oblig. *c)* solut. camerae.

XIV. század. V. Miklós (1328—1330.) Eubel adta ki rövid reg. kivon. alakjában az Archiv. Zeitschr. NF. IV. évf. (1893.) 123. s köv. ll.

XVI. sz. X. Leó (1513—1521) Hergenröther bib. Regesta Leo X. . . . 1513—1515. okt. 16. I. köt. 1884. II. kötetből 1891. csak 2 füzet, szintén csak rövid reg. kiv. alakjában. Ezt a két művet kivéve, 1314-től a bullaregesták teljes szövegükben nincsenek kiadva. Csak egyes tartományokra, országokra, egyházmegyékre vonatkozó, részben teljes szövegű részben reg. kiv. alakjában anyagot adó kiadások vannak um :

a) *Franciaországot* érdeklők : XXII. János (1316—1334.) Coulon : Lettres secr. et curiales . . . relatives á la France extraites d. reg. du Vatic., a három kötetre tervezett kiadásból 1900. óta megjelent 4 füzet. Mollat et Lesquen : L. communes . . . a terv. 12 kötetből 1904. óta megj. I—VI. köt. — V. Miklós (1328—1330.) Eubel kivonatolta az Arch. Zeitschr. NF. IV. évf. (1893.) 123. s köv. ll. — XII. Benedek (1334—1342.) Daumet : L. closes. pat. et curial . . . se rapport. á la France . . . a tervezett 1. kötetéből megjelent 1899-ben 1 füz., 1902-ben 2. füz. — Vidal : L. commun . . . I—III. köt. 1903—1911. — VI. Kelemen (1342—1352.) Deprez : L. clos. pat. et cur. se rapp. á la Fran., a terv. 4 kötetből 1901-ben megj. 1. füz. — VI. Ince (1352—1362.) Deprez : L. closes . . . 1909-ben 1. füz. — V. Orbán (1362—1370.) Lecacheu : L. closes . . . a terv. 1 kötetből 1902. óta megj. 2. füz. — Dubrulle : L. commun . . . 1905-ben 1. füz. — XI. Gergely (1370—78.) Mirot : L. secr. még eddig semmi sem jel. meg. — Duchesne uo. azt állítja, hogy ezen XIV. sz. kötetekben mintegy 25 ezer s így a XIII. sz.-kal együtt a franciák mintegy 62 ezer oklevelet tettek közzé a bullaregesta kötetekből.

Vaucelle : Catalogue des lettres de Nicolas V. (1447—1455.) concern. la prov. eccles. de Tours d'apres les registres des archiv. Vatic. 1908, amelyben 1502 oklevelet ismertet.

Guerard : Documents pontificaux sur la Gascogne d'apres les arch. du Vatic. Pontificat de Jean XXII. az Archives histor. de la Gasc. II. ser. 2. és 6. füz. 1896, 1903.

Vidal : Documents sur les orig. de la prov. eccles. de Toulouse 1295—1318, az Annales de St.-Louis des Frances, V. (1901. évf.) 93. s köv. ll.

Dubrulle : Bullaire de la prov. de Reims, 1905.

De Surrel de St. Julien az Annal. de St. Louis . . . I. (1897. évf.) 403—485. Docum. relat. a la dioeces du Puy (a Garampi-féle cédulaindex alapján).

b) *Németország.* *α)* Tartományok :

Posse : Anal. Vatic. 1878., Praef. V—X. ll. I. Regesta Vatic. IV. Sándor — IV. Honór, 1254—1287. reg.-szerű kivonatok (1410 drb.) 1—116. ll. II. Acta Vatic. 1255—1372. a 117—194. ll. Az elősz. írja : edo ea . . . ex bibl. Vallic. cod. chart. fol. sign. I. 53., qui ex reg. Vatic. a. 1198—1287. scriptas est saec. XVII. a Rajnaldo et cont. Boronio ad Annales, . . . et cod. perg. 4°. sign. C. 49. ex saec. XIV.

Rodenberg : Mon. Germ. Hist. Epistulae s. XIII. e regestis pp.

Rom. selectae per G. H. Pertz. I—III. 1883—94: Előszavában szól a regestakötetekről.

Szászország: Päpstl. Urk. u. Reg. die Geb. d. heut. Prov. Sachsen u. deren Umlande betreff. 1. köt. 1295—1352. Schmidt-től, 2. köt. 1353—1378. Schmidt és Kehr P.-től a Geschichtsquellen d. prov. Sachsen, herausgeb. v. d. hist. Kommiss. d. Prov. Sachs. 1886. és 1889.

Livland: Hildebrand, Livonica . . . 1887. l. előbb.

Posen: Ehrenberg, Urk. u. Aktenstücke . . . 1892. az 1345—1504. évekből 12 darabot közöl a vat. reg. kötetekből.

Poroszország. Ehrenbeg, Italienische Beiträge z. Gesch. d. Prov. Ostpreussen, 1895, erre vonatkozólag alig talált valamit.

Westfalia: Finke, Die Papsturk. Westfalens bis z. J. 1304., a Westf. Urkundenbuch V. köt. 1888. Finke a bevezetésben kimutatja, hogy 1198. után a kancelleriában kiállított okleveleknek csak mintegy kilenced részét vették fel a reg. kötetekbe.

Lothringen: Sauerland, Vatik. Urk. u. Reg. z. Gesch. Lothring. I. Abteil. von. Anf. d. Pont. Bonif. VIII. bis z. Ende d. Pont. Bened. XII. 1294—1342. a Quellen z. lothring. Gesch. I. köt. 1901. II. köt. 1342—1370., 1905.

Rajnavidéke: Sauerland, Urk. u. Reg. z. Gesch. d. Rheinlande aus d. Vatik. Archiv. 1294—1362, a Ges. z. Rhein. Geschichtskunde, XXIII. 1—4. 1902—7.

Württemberg: Schneider u. Kaser, Württembergisches aus d. röm. Archiven, a Württemb. Geschichtsquellen II. (1895).

Friesland: Reiner's Fries. Papsturk. aus d. Vatik. Arch. zu Rom. 1907.

β) Püspökségek:

Hauviller: Analecta Argentinensia. Vatik. Akten u. Regesten zur Gesch. d. Bist. *Strassburg* im XIV. Jahrh. (XXII. Ján. 1316—34.)

Rieder: Mon. Vatic. histor. eppatus Constant. in German. illustr. Röm. Quellen zur Konstanz. Bistumsgesch. zur Zeit der Päpste in Avign. 1303—1378. Badisch. Hist. Kom, 1908.

c) *Ausztria.* Mitteil. aus d. Vatik. Arch. herausgeg. V. d. ksl. Akad. d. Wiss. in Wien. I. Kaltenbrunner: Aktenst. z. Gesch. d. deutsch. Reiches unter d. Kgen Rudolf I. u. Albr. I. 1889. a 37—55. Reg. köt.-ből. — Eine Wiener Briefsamml. z. Gesch d. deutsch. Reiches u. d. öst. Länder in d. 2. Hälfte d. XIII. Jahrh. 1894.

Hauthaler: Aus d. Vatik. Registern (és nem Regesten, mint Schmitz id. m. 216. l. írja). Eine Auswahl von Urk. u. Regesten aus d. Vatik. Registerbänden von 1198—1280. vornehmlich z. Gesch. d. Erzbist. Salzburg bis z. J. 1280.; az Archiv. f. öst. Gesch. LXXI. köt. (1887.) 211—296. ll. Előszóval 1—93 darab oklevelet közöl. 213—216. ll. néhány megjegyzést tesz a levéltárról, 216. l. az általa készített másolatokról, 223—29. ll. Verzeichnis d. aus d. Vat. Reg. bis 1280 ausgehob. Stücke, 230. l. Auswahl von Urk.

Lang: Urk. über die Bezich. d. päpstl. Kurie zur Prov. u. Dioec. Salzburg in d. Avign. Zeit 1316—1378. 1 Abt. 1316—1352, 1903. 2. Abt. 1352—78, 1906. a Leó-társ. Quellen u. Forsch. zur öst. Kirchengesch. Ser. I. Acta Salzb.-Aquil. 1. köt.

d) *Csehország:* Monumenta Vatic... I. köt. Klicmann, Acta Clem. VI. 1342—52. II. köt. Novák, Acta Innoc. VI. 1352—62.

e) *Lengyelország:* Theiner: Vet. monum. Polon. et Lithv. 4 kötetből (1860—64.) az 1—2. (1217—1572.) nagyrészt regestákat tartalmaznak. Abraham id. 1899-i műv. 30—81. ll. a vat. reg. 4—347. III. Ince—IX. Bonif. köt. közli. a megfelelő toldásokat és javításokat.

f) *Olaszország:* Cipolla: Bolle dei p. Clem. VI. ed Innoc. VI. rig. la casa di Savoya a Miscellanea di storia Ital. V. köt. (1900.) 91—178. és VII. köt. (1902.) 143—189. ll.

g) *Holland:* *Brom,* Bullarium Traject. Rom. pontif. diplom. quotquot olim usque ad Urb. p. VI. (1378.) in vet. eppatum Traject. (Utrecht) destin. reperiuntur... auspiciis soc. hist. Rheno-Traject. I—II. köt. 1891—96.

h) *Dania:* Moltesen, De Avignonske pavers forhold til Danmark. és Acta P. Dan. I—V, 1316—1513. 1904—1913.

i) *Belgium:* Fayen, Lettres de Jean XXII. vol. 1. 1316—1324. Textes et analyses. vol. II. 1324—1334. Text. et anal. az Analecta Vat. Belgica publies par l'Instit. Histor. Belge de Rom. tom. II. 1908. és III. 1912. és folytatása Fierens, Lettres de Benoit XII. 1334—1342. uazon Anal. tom. IV. 1910.

j) *Svájc:* *Bernouilli,* Acta pont. Helvet. Quellen Schweiz. Gesch. aus d. päpstl. Arch. in Rom veröffentl. durch die histor. u. antiquar. Gesellsch. zu Basel. 1892. — *Wirz,* Bullen u. Breven aus Italien. Arch. 1902. — Reg. Z. Schw. Gesch.... 1447—1513. 1—4 füz. (—1484). 1911—13.

k) *Magyarország:* *Theiner,* Mon. Hung. hist. l. előbb és Mon. Vatic. hist. r. Hung. illustr. I. sor. III. köt. Bullae Bonif. IX. pars I. 1389—96, 1888. IV. köt. Bullae Bonif. IX. pars II. 1396—1404, 1889.

Áldásy: Regesták a vatik. levéltárból. I—III. közl. a Tört. Tár. 1894. és 1895. évf. (15—28, 58—89. és 260—280. ll.) átnézte VI. Kelemen reg. 137., 138., 144., 145., 146. köt. VI. Ince pápa 25. köt. (219—244.) vatik., 29 köt. avign. regestáit és VI. Kelemen 244. A—N. = 13 köt. ered. fog. leveleit. V. ö. Karácsonyi: Ham... lev.

Fraknói: Oklev. a pápai levéltár. uo. 1892. évf. 385—401. ll. közölt 13 darab okiratot, köztük 1—8 darabot VI. Kelemen regest. 138. és 139 köt. 3 darabot XI. Gerg. reg. 211 köt.

Mon. Eccl. Veszprim. I—III. k. 1896. 1899. 1902. — *Bossányi,* Mon. Eccl. Jaurinen. (Sajtó alatt.)

Müller Gy. E. Vatik. Urk. u. Reg. zur Gesch. Siebenbürg. in d. J. 1371—77. az Archiv f. Landeskunde. NF. XXI. köt.

l) *Anglia:* W. H. Bliss és J. A. Twemlow, Calendar of papal registers relating to Great-Britain and Ireland, 1198—1447, I—VIII. 1893—1909.

Schmitz az ő 1893-i regesta irod. összeállításában a Sonderpublikationen csoportjának II. pont. (218. l.) összeállította a Publikationen für bestimmte Perioden u. einzelne Ereignisse. Ezek közül fölemlítendők: P. *Kirsch:* Das Lütticher Schisma v. J. 1238 a Röm. Quartalschr. III. köt. (1889.) 187—203. ll. IX. Gerg. reg. köt. 20 darab és a IV. Incéiből 1 darab oklev.

Baumgarten, Der a. IV. registri Urb. IV. uo. ua III. (1889.) köt. 42—

58. ll. 23 darab. oklev. — Uő. Von d. ap. Kanzlei. Untersuchungen ü. d. päpstl. Tabellionen u. d. Vizekanzler d. hl. Röm. Kirche in XIII. bis XV. Jahrh.

Preger : Üb. d. Anf. d. Kirchenpolit. Kampfes u. Ludwig d. Baier. Mit Auszügen aus Urk. d. Vatikan. Archivs von 1315—1324 a münch. bajor tud. akad. tört. oszt. Abhandl. XVI. köt. 2 Abteil. (1888.) 113—284 ll., a 156—284. ll.=199. oklev. kivon.

Reinken : Auszüge aus Urk. d. Vatik. Arch. von 1325—1334 zu d. Verträgen Ludw. d. Baiern mit Friedr. d. Schön in d. J. 1325. és 26.; ua. Abhandl. XVII. köt. 1 Abteil. (1884). 103—338. az oklev. a 159—338. ll. Uo. ua. köt. 3. Abteil. (1886), 501—593. ll.

Löher : Vatik. Urk. z. Gesch. Ks. Ludw. d. Bai. az Archiv Zeitschr. V. köt. (1888.) 236 s köv. és VI. (1889.) 212. s köv. ll. az 1315—1331. évekből 803. reg. kiv. közölt.

Riegler : Vatik. Akten z. Gesch. Deutschlands unter Ludw. d. Bayern im Auftr. d. hist. Koon in München, 1891.

Eubel pótlékot adott Riegler fenti Vat. Akten-jéihez a Görres-társ. Hist. Jahrb. XIII. (1892.) 500—503.

Sauerland : Vatik. Urk. d. XIV. Jahrh. zur Gesch. d. Hohenzollern, a római por. tört. int. Quellen u. Forsch. VI (1903.)

Weunrsky : Excerpta ex registris Clem. VI. et Innoc. VI. ss. pp. historiam S. R. J. sub regimine Kar. IV. illustr. 1885.

Schmitz utolsó csoportja (220. l.) Diejen. Werke, Abhandlungen usw. welche sich auf das *aus* d. *Registerbänden* in selbständ. Forschung gewonnene Material stützen und *einzelne* Urkunden aus denselben *in extenso* oder in *kurzen Auszügen* mitteilen. Ezt a csoportot azonban teljes lehetetlen adni és 1893-tól folytatva kiegészíteni, mert időt rabol, teret foglal el, az eredménnyel semmi arányban nem álló fáradtsággal jár. Pl. a franc. athen. római tört. int. Melanges II. köt. (1882.) 112—135, 435—460. és IV. köt. (1884.) 9—52. ll. van *Thomas :* Extraite des archives du Vatic. pour servir á l'hist. litter. du moyenage-ról írja Schmitz : mit zahlreichan bez. päpstl. Schreiben aus d. Registern Nic. IV. — bis Martin V. Már most az így nem sokat ér, pedig már ez is sok időt vesz igénybe, azt kiirni pedig, hogy IV. Miklós reg. használta a 45., a VIII. Bonif. a 47., 48., 49., 50. ; az V. Kelemen a 60., a XXII. Jánoséiból a 109. köteteket, a tudom. eredménnyel arányban nem álló, túlhajtott alaposság. Meg aztán nézetem szerint inkább az illető pápa reg. köt. az ismertetéséhez és az erről szóló irodalom összeállításához tartozik. Azért is ilyen fajta irod. csoport összeállítását mellőzöm, meglévén győződve, hogy békés idők beálltával akadni fog, aki Schmitz e csoportját folytatni fogja 1893-tól.

A vatikáni regesta kötetekből szedett anyag kiadásaihoz tartoznak a szerzetes rendek újabb időben, a levéltár megnyitása után megjelent *bullariumai :* ú. m. *Eubel :* Bullarium Franciscanum 1318-ig — *Fermendzin* (az Acta Bosn. kiadója) és *Lemmes* Wadding Annales minor. köteteit folytatták VIII. Orbánig (1623.). — *Reichert* 12 köt. monumentával járult a Ripoll-féle Bullar. ord. Praed. — *Morini* és *Soulier* 1898-ban 2 köt. adtak ki a Monum. ord. pp. Servit.

2. *Facsimile=hasonmások.* 1881-ig felsorolja Diekamp id. m. 253—254. ll. Schmitz id. m. 213. l. csak Denifle-t (1888. évről) említi. Bresslau id. m. (I. kiad.) 96. l. szintén fölemlíti mint az új reg. sorozat irodalmának *a)* csoportját. Én csak két művet említek föl: *a)* a régi reg. sorozatra *Pflugk-Harttung:* Specimina selecta chartarum pont. Rom. I—III. rész, 1885—87. 1—145. tábl. 683. mut. ad a 603—1197. évekből; — *b)* az új sorozatra: *Denifle* és *Palmieri:* Specimina palaeogr. regest. Rom. pont. ab Innoc. III. ad Urb. V. 1888. (ism. l. Sickeltől a Mitt. d. Inst. f. öst. Geschichtsforsch. IX. köt. (1889.) 351—56. ll.

3. *Diplomatikai tanulmányok.* Bresslau: id. m. (Untersuchungen) — *Schmitz:* Übersicht... Röm. Quartschr. VII. köt. (1893.). 211. l. Speciell über die Regestenbände oder allgem. Werke u. Aufsätze. *α)* XIII. sz. *Delisle:* Mémoire sur les actes d' Innoc. III. a Bibl. de l'école des chartes IV. sor. 4. köt. (19=1858.) 1—73. ll. Ő eredetileg Fülöp Ágost történetével foglalkozott s e tanulmányai közben jutott III. Incéhez. 5—15. ll. Registres d'Innoc. III. Ismerteti az egyes kézirati másolatokat, a kiadásokat (Sirlet 1543-ban az 1—5. lib., Baluzius 1682-ben, stb.) 15—22. ll. Differents especes d'Innoc. III. um. Priviléges. Lettres. Distinction des lettres en 2 classes d'apres l'objet des actes. L. sullies sur soie, — sur chamore. L. patentes. L. closés. L. communes. — 22—34. ll. Formules et particularites paleogr. — 34—44. ll. Subscript. du pape et des card. — 44—46. ll. Chancelliers et vicechanc. — 46—49. ll. Bulle. — 49. Dates. Remarques prelim. — de lieu, — de jour. Indiction. Annee de l'incarn. — du pontif. Regles pour ne pas confondre les actes d'Innoc. III. avec les act. d'Innoc. I et d'Innoc. IV. — 68. l. Appendice. Jól mondja e műről Schmitz-Kallenberg id. m. 59. l. ... ein mustergültiges Vorbild für die Bearbeitung v. päpstl. Urkunden ... A levéltár megnyitása után ezen jóval régebben adott mintára megkezdődhetett a hozzáférhetővé lett regestasorozat tanulmányozása. — Delisle még két műben fogalkozott III. Ince regestáival: az ugyana. Biblioth. 34. köt. (1873.) 397—402. ll. Lettres inédits d'Innoc. III. 1—21. darab ismeretlen levelét tette közzé, míg a Biblioth. 46. köt. (1885.) 84—94. ll. Les registres d'Innoc. III. c. tanulmányát közölte abból az alkalomból, hogy lord Aschburnham nevében Bandini-Giustiniani hg. felajánlotta XIII. Leó pápának III. Ince regestáinak hiányzó kötetét. Je me sui remis des notes prises en 1876 aux archives du Vatic. Erről az ajándékozásról írt *Battandier* a Journal de Rome 1885. jan. 16. sz. Un vol. du reg. d'Innoc. III. donnée a S. S. la p. Léon XIII. par l. Aschburnham, megjelent olaszul is a Studi e documenti d'istoria e diritto, VI. évf. (1885.) 80—87. ll. Un volume dei registri d'Innoc. III. donato alla s. d. n. s. Leone XIII. da l. Aschburnham. — *Pitra* bib. Anal. novma spic. Sol. Altera cont. I. De epistulis et registris Rom. pp. 1885. 152—277. P. 2. Les lettres des papes depuis Innoc. III. és 486. l. mellékl. a pápák kiad. lev. Továbbá kiadta a Cod. Vat. 3975. és 76-ból III. Miklós kanc. szabályait. Ennek eredet. ebuloi Marinus formulagyűjt. Ered. a vat. levt. Arm. XXXI. vol. 72. — V. ö. *Rieder:* Die v. Pitra zu d. Kanzleiordn. Nic. III. ben. Handschr. a róm. por. tört. int. Quellen u. Forsch. IX. (1906.) 193—96. ll. — *Ottenthal:* Über Regbände d. XII. u.

XIII. Jahrh. a Mitteil. d. Iust. f. öst. Geschf. V. köt. (1884.) 128—141. ll. Röm. Ber. I. — *Digard :* La serie des registres pontif. du XIII. s. a Bibl. de l'ecole des chartes 47. köt. (1886.) 80—87. ll. — *Kaltenbrunner :* Die päpstl. Register d. XIII. Jahrh. a bécsi Inst. f. öst. Geschf. V. köt. (1884.) 213—294. és Nachtrag, 659—60. ll. — *Denifle :* Die päpstl. Regbände d. XIII. Jahrh. u. d. Invent. ders. v. J. 1339. Arch. f. Liter. u. Kirchengesch. II. köt. (1886.). 1—105. ll. — *Berger :* Les actes d'Innocent IV., az általa kiadott Les registres d'Innoc. IV. 1884. I. köt. bevezetés. — *Rodenberg :* Über d. Reg. Hon. III. Greg. IX. u. Innoc. IV. a Neues Archiv. X. (1885. évf.) 507—578. ll. — *Delisle :* Fragment du dernier reg. d'Alex. IV. a Bibl. de l'ec. chart. 38. köt. (1877.) 102. köv. ll., a reg. a Bibl. nat. levő töredékéből. — *Hampe :* Aus e. Register d. kard. Ottobonus (1259—67. körül.) Neues Archiv ... XXII. évf. (1897.) — *Kaltenbrunner :* Die Briefe d. Ber. de Neap. Regband 29 A. IV. Orbáné a Mitteil. d. Inst. f. öst. Geschichtsforsch. VII. köt. (1886.) 21—118. ll. Röm. Stud. III. — *Hampe :* Aus verlor. Regbänden d. pp. Innoc. III. u. Innoc. IV. Uo. XXII. köt. (1900.) 545—567. ll. — *Baumgarten :* A. IV. registri Urb. IV. (Nro 29.) a De Waal-féle Röm. Quartalschr. III. (1889.) 42—58. ll. — *Prou :* Additions et corrections au Gallia christ. tiries des reg. d'Honor. IV. (Bulles transcrites dans les deux reg. du p. Hon. IV.) a róm. franc. tört. int. Melanges ... V. évf. (1886.), 250—275. ll.

β) XIV. század :

Denifle : Zum päpstl. Urkunden- u. Regestenwesen d. XIII. u. XIV. Jahrh. az Ehrle-Denifle-szerkesztette Archiv f. Liter. u. Kirchengesch. III. köt. (1887.) 624—633. ll. — *Diekamp :* Zum päpstl. Urkundenwesen von Alex. IV. bis Joh. XXII. (1254—1334.), a Mitteil. d. Instit. f. öst. Geschf. IV. köt. (1889.) 497—541. ll. Ez Diekamp második műve, mely időrendileg folytatja az elsőt. — *Werunsky :* Bemerkungen über die im Vatik. Arch. befindl. Regist. Clem. VI. u. Innoc. VI. (1342—1362.) Ua. Mitteil. VI. köt. (1885.) 140—155. ll. Három csoportot különböztet meg : *a)* fogalm. (concept. o. Kladdenbände), a 244. A—244. N=13 nagyív. köt., ezek VI. Ince archetypai, — *b)* papirköt. a 242—44. sz. köt., bennök levelek és supplic. és — *c)* hártyaköt. 166. com. és secr. levelek. Hozzá : Excerpta stb. l. a kiadások között. — *Donabaum :* Beiträge z. Kenntnis d. Kladdenb. d. XIV. Jahrh. im Vat. Arch. uo. XI (1890). 101—118. ll. — *Tomaseth,* Die Register u. Secretäre Urb. V. u. Greg. XI. (1362—78.) uo. XIX. (1898.), 417—470. a vatik. reg. sor. 245—290. és az avign. reg. sor. 150—176. kötetről. — *Tangl :* Die päpstl. Register v. Ben. XII. bis Greg. XI. (1335—70.) a Festg. z. Eh. Büdingers. — *Goeller :* Mitteilungen u. Untersuchungen ü. d. päpstl. Register- u. Kanzleiwesen im XIV. Jahrh. a róm. por. tört. int. Quellen és Forsch. VI. (1903) 272—315. ll. és a köv. 1904-ben K. L. is. A XXII. János—XII. Benedek (1316—1342.), időből.

γ) XV. század.

Meinardus : Formelsammlungen u. Handbücher aus d. Bureaux d. päpstl. Verwaltung d. XV. Jahrh. in Hannover a N. Arch. X. (1885.) 35—79. Supplikenformel. — *Ottenthal :* Die Bullenreg. Mart. V. u. Eugen

IV. a bécsi tört. int. Mitteil. Ergänzb. I. (1885.) 401—589. — Uő. Bemerk. ü. päpstl. Cameralregist. d. XV. Jahrh., ua. Mitteil. VI. (1885.) 615—626. Az Arnold-féle Repert. Germ. I. köt. (IV. Jenő) 1897. I—LXXIX. előszó és 1—677. l. Ezen Schmitz-féle három csoporthoz én egy 4-et adnék, az általános elméleti és segédkönyvekét és tanulmányokét, ilyenek : *Palmieri*, Ad Vat. arch. Rom. pp. regesta manuductio. 1884, Praef. VII—XXVIII. és 1—175. ll. — *Carini :* Le lettere e i regesti de'papi in ordine al loro persone. 1885. — *Thamer :* Zur rechtlichen Bedeutung d. päpstl. Regesten a bécsi tört. Int. Mitteil. IX. (1888.) 402—413. ll. — Giesebrecht régebbi műve (1852.) Die päpstl. Regesten stb.

A római császárok, sőt állítólag még előbb, már a konzulok korában is szokás volt úgy a kancelláriához beérkezett, mint a kancelláriából kiadott (expediált) iratokról másolatot venni (regerere, innét a regesta), amelyeket nem egyenként, hanem kötetekbe (regesta) foglalva őríztek meg. Ez az eljárás alkalmasnak látszhatik az iratok biztosabb fenmaradására, mert minden iratnak két példánya van, de valójában nem az. A kötetekbe nem foglalt beérkezett iratok (petitiók) eredetiei és a kiadottak fogalmazványai (minuta), mivel másolataik úgyis megvoltak a regestakötetekben, idővel eltüntek, elhányódtak.

A római szokást átvette a pápai kancellária is s már sz. Liberius pápáig (352.—366.) követhetjük a pápai regesták nyomait. Ezek a régi regesták azonban VIII. János és VII. Gergely regestáinak csekély töredékét kivéve, elvesztek, sajnos, azt sem tudni, hol és mikor s a levéltárban meglevő mai sorozatuk csak III. Ince pápával, 1198 évvel kezdődik és V. Sixtus pápával, illetőleg VIII. Kelemennel végződik.

Rövid átnézetüket adja a 133—134. oldalon levő tábla :

A) a vat. (és az avign.) bullareg.-köt. összesítése:

Sorsz.	A pápa	Uralk. ideje	Uralk. évek száma	Vat. Bulla regesták sorozat sz.	Összesen	Avig. bullar.	Összesen
1.	VIII. János		—	1	1	1	—
2.	VII. Gergely		—	2—3	2	—	—
3.	III. Ince, Conti Segni		—	4—8	5	—	—
4.	III. Honór, Savelli	1216. júl. 24 —1227. márc. 18.	11	9—13	5	—	—
5.	IX. Gergely, Anagni Segni	1227. márc. 21 —1241. aug. 22.	15	14—20	7	—	—
6.	IV. Ince, Fieschi	1243. jún. 28 —1254. dec. 13.	12	21—23	3*	—	—
7.	IV. Sándor, Conte Segni	1254. dec. 25 —1261. máj. 25.	7	24—25A	2*	—	—
8.	IV. Orbán	1261. szept. 4 —1264. okt. 2.	4	26—29A	4*	—	—
9.	IV. Kelemen, le Gros	1265. febr. 22 —1268. nov. 29.	4	30—36	7	—	—
10.	X. Gergely, Visconti	1272. márc. 27 —1276. jan. 11.	4	37	1	—	—
11.	XXI. János	1276. szept. 20 —1277. máj. 16.	1	38	1	—	—
12.	III. Miklós, Orsini	1277. dec. 26 —1280. aug. 22.	3	39—40	2	—	—
13.	IV. Márton	1281. márc. 23 —1285. márc. 29	5	41—42	2	—	—
14.	IV. Honór, Savelli	1285. ápr. 15 —1287. ápr. 3.	2	43	1	—	—
15.	IV. Miklós	1288. febr. 24 —1292. ápr. 4.	5	44—46	3	—	—
16.	VIII. Bonifác, Caetani	1295. jan. 1 —1303. okt. 11.	9	47—50	4	—	—
17.	XI. Benedek, Boccasini	1303. okt. 27 —1304. júl. 7.	1	51	1	—	—
18.	V. Kelemen, Goth	1305. nov. 12 —1314. ápr. 20.	9	52—62	11	—	—
19.	XXII. János, de Oza	1316. szept. 5 —1334. dec. 5.	19	63—117	55	46	101
20.	V. Miklós ellenpápa, Rainaldini	1328. máj. 12 —1330. júl. 25.	3	118	1	—	—
21.	XII. Benedek, du Four	1335. jan. 1 —1342. ápr. 25.	7	119—136	18	8	26
22.	VI. Kelemen, Roger	1342. jún. 18 —1352. dec. 6.	11	137—218	82	66	148
23.	VI. Ince, Aubert	1352. dec. 29 —1362. szept. 12.	10	219—244 N	26*	29	55
24.	V. Orbán, Beauvoir	1362. nov. 6 —1370. dec. 19.	8	245—262	18	23	41
25.	XI. Gergely, Beaufort	1371. jan. 6 —1378. márc. 27.	8	263—290	28	32	60
26.	VII. Kelemen, ellenpápa	1378. szept. 20—1394. szept. 16.	16	291—309	19	70	89

Sorsz.	A pápa	Uralk. ideje	Uralk. évek száma	Vat. Bulla regesták sorozat sz.	Összesen	Avig. bullar.	Összesen
27.	VI. Orbán, Prignano	1378. ápr. 18—1389. okt. 15.	12	310—312	3	—	3
28.	IX. Bonifác, Tommazelli	1389. nov. 11—1404. nov. 1.	15	320—320	8	—	8
29.	XIII. Benedek ellenpápa, Orsini	1394. szept. 24—1417. aug. 26.	29	321—332	12	72	8
30.	VII. Ince, Megliorati	1404. nov. 17—1406. nov. 6.	2	333—334	2	—	84
31.	XII. Gergely, Corrario	1406. dec. 19—1415. júl. 4.	9	335—338	4	—	—
32.	V. Sándor, Filargo	1409. jún. 26—1410. máj. 3.	1	339	1	—	—
33.	XXIII. János, Cossa	1410. máj. 25—1415. máj. 31.	5	340—347	8	—	—
34.	V. Márton, Colonna	1417. nov. 11—1431. febr. 2.	14	348—359	12	—	—
35.	IV. Jenő, Condolmieri	1431. márc. 12—1447. febr. 23.	16	360—384	25	—	—
36.	V. Miklós, Parentucelli	1447. márc. 19—1455. márc. 24.	8	385—435	51	—	—
37.	III. Kálixt, Borgia	1455. ápr. 20—1458. aug. 6.	4	436—467	32	—	—
38.	II. Pius, Piccolomini	1458. szept. 3—1464. aug. 16.	6	468—524	57	—	—
39.	II. Pál, Barbo	1464. szept. 16—1471. júl. 28.	7	525—545	21	—	—
40.	IV. Sixtus, Della Rovere	1471. aug. 25—1484. aug. 15.	13	546—681	136	—	—
41.	VIII. Ince, Cibo	1484. szept. 12—1492. júl. 25.	8	682—771	90	—	—
42.	VI. Sándor, Borgia	1492. aug. 26—1503. aug. 18.	11	772—884	113	—	—
43.	III. Pius, Todeschini	…	—	885	1	—	—
44.	II. Gyula Della Rovere	1503. nov. 26—1523. febr. 21.	10	886—990 A	104	—	—
45.	X. Leo, Medici	1513. ápr. 11—1521. dec. 1.	9	991—1214A	223	—	—
46.	VI. Hadrián	1322. jan. 9—1523. szept. 14.	1	1215—1237	22	—	—
47.	VII. Kelemen, Medici	1523. nov. 26—1534. szept.25.	11	1238—1453	215	—	—
48.	III. Pál, Farnese	1534. nov. 1—1549. nov. 10.	15	1454—1723	269	—	—
49.	III. Gyula, Del Monte	1550. febr. 22—1555. márc. 23.	6	1724—1804	80	—	—
50.	IV. Pál, Caraffa	1555. máj. 26—1559. aug. 18.	5	1805—1854	49	—	—
51.	IV. Pius, Medici	1560. jan. 1—1565. dec. 9.	6	1855—1934	79	—	—
52.	V. Pius, Ghislieri	1566. jan. 17—1572. máj. 1.	7	1935—2017	82	—	—
53.	V. Sixtus, XIII. Gergely, IX. Ince és VIII. Kelemen	1572. máj. 25—1591.	—	2018—2019	2	—	—
					2019 + 365 = 2346		

Ezen köteteknek a levéltárban való használatára állította össze Palmieri az ő manuductioját, melyben adta a köteteket a) *sorszámuk* szerint (pápa neve és a felölelt uralk. évek) és *b)* pápák szerint betűrendben (egyes uralk. év és a megfelelő köt.). Igen rövid a *c*) a századok szerint való elosztás, ú. m. a IX. századra esik 1 köt., a XI. századra esik 2 köt., a XIII. századra esik 47 köt., a XIV. századra esik 269 köt., a XV. századra esik 563 köt., a XVI. századra esik 1137 köt., összesen 1198—1591. = 2019 köt. Hadd álljon itt továbbá *d)* az oklevélnemek szerint való beosztás. A regestakötetekbe másolt pápai levelek (két fajához: epistulae v. litterae és privilegia IV. Ince óta járul a bulla) eredeti három fajának elnevezése a XIII. sz.-ban megváltozott. A kérésre adottak nagy tömegét V. Kelemen óta lit. communes, a kuriától kérés nélkül kibocsátottakat, litt. curiales (IV. Orbán óta) és III. Miklós óta a polit. tartalmuakat lit. secretae névvel jelölik. Ez oklevélnemeket Palmieri összesítve adja a *b)* összeállításban. Könnyebb áttekintésül álljon itt a következő tábla, mely a köt. sorszámát és a benne foglalt okleveleket ezen nemeik szerint mutatja.

A reg. kötetek az oklevélnemek szerint.

4—8	Bullae.	52	Curia
9—13	«	53	Communes
14—20	«	54—61	Bullae
21—23	«	62	De negotiis Tartarorum
24—25	«		
25 A.	Epistolae	63—108	Commun.
26—29	Bullae	109—117	Secreta
29 A.	Epistolae	118	Execut. et Gratiae
30—34	Bullae		
35—36	Epistolae	119—129	Commun. et Curia
37	Bullae		
38	«	130—136	Secreta
39—40	«	137—146	«
41—42	«	147—213	Commun.
43	«	214—218	Curia
44—46	«	219—234	Commun.
47—50	«	235—241	Curia
51	Epistolae	242—243	Cameral.

244—244N.	Epistolae
245—250	Secreta et Curia
252—257	Commun. et Indulgent.
258	Commun.
259—260	Commun. et Indulgent.
261 262	Curia
263—273	Secreta et Curia
274—281	Cameral.
282—287	Indulg. et Privileg.
288—290	Bullae
291—308	Curia
309	Cameral.
310 312	Secreta et Curia
313—317	Litterae
318—320	Curia
321—332	«
333—334	«
335—338	«
339	Bullae
340—346	Curia
347	Cameral.
348—351	Officior.
352—355	Curia
356	Secreta
357	Expect.
358	Curia
359	Brevia
360—367	Secreta
368	Curia
369—370	Secreta
371—378	Curia
379—384	Varia
385—403	Secreta
404—431	Curia
432—435	Officior.
436—453	Curia
454—464	Secreta
465—467	Officior.
468—497	Curia
498—514	Secreta
515—517	Officior.
518	Curia
519	Secr. et Cruciata
520—523	Expect.
524	Secreta
525—539	«
540	Curia
541	Bullae
542—545	Officior.
546—550	Secreta
551—654	Bullae
655	Curia
656—659	Officior.
660—678	Bullae div. offic.
679	Legation.
680	«
681	Expect.
682—693	Secreta
694—697	Officior.
698—769	Bullae
770	Commun.
771	Bullae
772—865	«
866—873	Secreta?
874	Curia
875	Officior.
876—878	«
879—883	Bullae div. offic.
884	Expect.
885	Bullae
886	Bullae div. offic.
887—983	Bullae
984	Secreta
985—990	Bullae div. offic.
990 A.	Expect.
991—1192	Bullae
1193—1204	Secreta

1205—1208	Bullae div. offic.	1721	Curia
1209—1210	Pat.	1722	Officior.
1211	Officior.	1723	Perpet.
1212	Curia	1724—1790	Bullae
1213—1214	Expect.	1791—1795	Secreta
1214 A.	Bullae	1796—1803	Divers. offic.
1215—1236	«	1804	?
1237	Bullae div. offic.	1805—1850	Bullae
1238—1436	Bullae	1851—1852	Secreta
1437—1441	Secreta	1853—1854	Divers. offic.
1442—1453	Bullae div. offic.	1855—1932	Bullae
1454—1692	Bullae	1933—1934	Secreta
1693—1699	Secreta	1935—2001	Bullae
1700—1720	Diversorum	2002—2019	Varia.

A Palmieri manuductioját forgatók igen nélkülözik a közönséges évek szerint való összeállítást, azaz, hogy az egyes pápák uralk. évének, mely köz. év felel meg. Ezt nagy terjedelme miatt mellőznöm kellett. Ellenben álljon itt a köv. kimutatás, mely III. Incétől — V. Orbánig feltünteti az 1339. és 1369. leltárakban összegezett kötetek számát a mai állománnyal.

A bullaregestakötetek régi és mai számát összehasonlító táblázat.

Sorsz.	A pápák neve	Az 1339-i assisi-i leltárban kimutatott kötetek	Az 1369-i avignoni leltárban kimut. kötetek	A vatik. levt. bullaregest. mai száma
1.	III. Ince	11	11	6
2.	III. Honór	6	5	5
3.	IX. Gergely	11	10	7
4.	IV. Ince	12	11	4
5.	IV. Sándor	7 és 3 id. köt.	7	3
6.	IV. Orbán	5	3	4
7.	IV. Kelemen	3	2	7
8.	X. Gergely	2 és 1 quatern.	2	1
9.	V. Ince	2	—	—
10.	XXI. János	1	1	1
11.	III. Miklós	4 és 1 quatern.	4	2
12.	IV. Márton	2 és 1 liber	2	2
13.	IV. Honór	2 és 1 libellus	4	1
14.	IV. Miklós	5	5	3

Sorsz.	A pápák neve	Az 1314-i avignoni leltárban kimutatott kötetek	Az 1369-i avignoni leltárban kimut. kötetek		A vatik. levt. bullaregest. mai száma	
			papir	hártya	papir	hártya
15.	VIII. Bonifác	9	9		4	
16.	XI. Benedek	1	1		1	
17.	V. Kelemen	10	53	—	—	11
18.	XXII. János	—	99	56	46	55
19.	XII. Benedek	—	15	19	8	19
20.	VI. Kelemen	—	53	62	66	82
21.	VI. Ince	—	29	21	29	25
22.	V. Orbán	—	—	4	23	18

Ebből megállapítható, hogy a reg. kötetek száma a letünt félezer év alatt jelentékenyen kisebbedett.

A reg. kötetek nem mind eredetiek. VIII. János kötetét a montecassinoi apátságban másolták a XI. században. VII. Gergely két kötete eredeti (381 darab, írta Reiner notarius). A XIII. századiak kétségesek. A XIV. sz. avignoni papirkötetek eredetiek, a vatikáni hártyakötetek ezekből készített másolatok. A hártyakötetek közül csak a XII. Benedek óta lit. secretae-ket tartalmazók eredetiek. VI. Ince óta a hártyakötetek megszünnek. A regestázás módjára nézve említettem az Ewald és Mommsen között folyt vitát. A XIII. sz. kötetekre nézve kétséges és eldöntetlen a dolog. A XIV. században a secreta-köteteket a fogalmazványokból, a többieket a kész oklevelekből írták, illetve másolták. Megjegyzem végül, hogy nemcsak a kancelláriai registrátorok másolták e köteteket, hanem a kamara clerikusai és a secretariusok is.

2. Az avignoni bullaregesták sorozata.

Irodalom : Olyan munka, mely csakis az avignoni regestákkal foglalkoznék, nincsen, szóval e sorozatról írt külön ismertetés még nincs, viszont alig van a levéltárt ismertető mű, amely az avign. regestákról külön pontban ne emlékeznék. *Palmieri :* Manuductio . . . Praef. VIII—XI. ll. *Guerard :* Petite introduct. aux invent. du Vatic. 14—16. ll. — *Werunsky :* Bemerkungen üb. d. im Vat. Arch. befindl. Regist. Clem. V. Mitt. d. Inst. f. öst. Geschichtsforsch. VI (1885.), 140—155. ll. — *Kehr :* Nachricht. d. Kgl. Ges. d. Wiss. zu Götting. 1902, 398. l. — *Schmidt.* u. *Kehr :* Päpstl. Urk. u. Reg. . . . die heut. Prov. Sachs . . . II. köt. — *Bresslau :* Hand-

huch . . . I. kiad. 1 köt. 100 lap: — *Fayen* : Lettres de Jean XXII. az Anal. Vat. Belg. II. Introd. 2—3. ll. Egyébként a róm. belga tört. int,, mely már XII. Ben. leveleit is kiadta, — *Fierens* : Lettres de Ben. XII. 1334—1342. az Anal. Vat. Belg. IV. köt. (1910.). Text et anal. — nekifogott VI. Kelem. és V. Orb. regestáinak is. — *Goeller* : Mitteil. u. Untersuch. üb. d. päpstl. Register u. Kanzleiwesen in XIV. Jahrh. a róm. por. tört. int. Quellen u. Forsch. VI. (1904.). 88. s köv. ll. és VII. köt. (1905.) — *Brom* : Guide aux arch. Vatic. 1911. 37—39. ll. szerinte a köt. száma 394. — *Tomaseth* : Die Register u. Secretäre Urb. V. u. Greg. XI. id. h. átnézte a 150—176. avig. köt.

Az avignoni pápáknak XXII. Jánostól kezdve XIII. Benedekig bezárólag kettős regestaköteteik vannak. A vatikániak hártya-, az avignoniak papirkötetek és épp ezért — mint Brom írja (Guide aux arch. du Vatic. 37. l.) — sont médiocrement conservés et parfoit incomplets. On peut — mondja tovább — au fond les considérer comme contenant les copies des minutes d'apres les quelles la chancellarie avait á rediger les bulles ; ces bulles é taient ensuite copiées au net dans les reg. Vatic., mais l'exactitude de ces dernierés copies laisse (az avignoniakkal szemben, bár azok csak a fogalm. [minut.] másolatai, a vatikániak pedig az e minutákról készült bulláknak csinosabb [au net] tisztázatai) parfois a désirer, surtout en ce, qui regarde les noms propres. Már Palmieri (Manuductio . . . Praef. IX. l.) kiemelte, hogy Reg. Aven. maiorem praeseferunt bullarum et documentorum copiam et vel *maxima* gaudent auctoritate, si quandoque apographa Vaticana aliquantum ab eis discrepare deprehenduntur. Ugyanezt állítja XXII. János lev. kiadója, Fayen is : (id. m. Intr. III. l.) les registres de parchemin (a vatikániak), mieux conserveés donneront plus de documents, mais les registres de papier (az avign.) fourniront un texte plus complet et plus sur. Két indexe van : *a)* 1611-ből a Martin-féle, időrendi, 1—28. köt. (index sor. 642—669. köt.) kezdődik V. Kelemennel és végződik VII. Kelemennel (1379.) és *b)* 1718—32-ből betűrendes a Montroy-féle 1—84. köt. az ind. sor. 557—641. köt.

1316. szeptember 5—1334. december 5=19. év. **XXII. János,** vatik. reg. köt. 63—117=55. köt., — avignoni regestaköt. száma 1—46, a kettő össz. = 101. köt. Kiad. a franciákra vonatk. Coulontól és Mollat-Lesquentől l. előbb. A rodezi és vabresi püspökségekre vonatk. Montroy indexe nyomán Calmettől l. fentebb. A belgákra vonatk. Fayen a belga Anal. II. és III. köt. (Amaz I—XLII. l. Introd. 1—599. ll. és 1—6630. darab oklev. ; emez

I—V. I. Introd. 1—764. II. 1—3658=10.288 darab belga von. oklev.)

az avig. sor. kötetszáma	az illető pápa avig. reg. köt. szám	Uralk. év	az avig. sor. kötetszáma	az illető pápa avig. reg. köt. szám	Uralk. év
1—6	1—6	I.	25—27	25—27	XI.
7—9	7—9	II.[1]	28—30	28—30	XII.
10—11	10—11	III.	31—33	31—33	XIII.
12	12	IV.	34—35	34—35	XIV.
13—14	13—14	V.	36—38	36—38	XV.
15—16	15—16	VI.	39—41	39—41	XVI.
17—18	17—18	VII.	42—43	42—43	XVII.
19—20	19—20	VIII.	44—45	44—45	XVIII.
21—22	21—22	IX.	46	46	XIX.
23—24	23—24	X.			

1335. január 1 — 1342 április 25=7 év. **XII. Benedek** vat. reg. köt. 62. és 119—136=18. köt., avign. reg. köt. 47—54=8 köt. a kettő össz. = 26 kötet.

Irodalom. A franciákra von. lev. Daumet és Vidal l. előbb. A belgákra von lev. Fierens az Anal. Vatic. Belg. IV. köt. l. előbb.

47	1	I.	52	6	V.
48—49	2—3	II.	53	7	VI.
50	4	III.	54	8	VII.
51	5	IV.			

1342. június 18—1352. december 6=11. év. **VI. Kelemen** vatik. reg. köt. 137—218=82 köt., avign. reg. köt. 55—120=66 köt. a kettő össz.=148 köt.

55—69	1—15	I	99—104	45—50	VII.
70—75	16—21	II.	105—109	51—55	VIII.
76—80	22—26	III.	110—115	56—61	IX.
81—84	27—30	IV.	116—118	62—64	X.
85—91	31—37	V.	119—120	65—66	XI.
92—98	38—44	VI.			

[1] A 7. köt. fol. 334—341 van egy 1282—1285. (IV. Márton) terjedő cruciata jegyzék, melyet Alison de Ricardis . . . collector . . . super decimis terre s. subsidio deputatis . . . írt össze. V. ö. Denifle, Archiv I. 15. l. 3. jegy. és Gottlob. Aus d. cam. ap. 13. l.

1352 december 29—1362. szeptember 10=10 év. **VI. Ince** vatik. reg. köt. 219—244=26. köt., avign. reg. köt. 121—149=29 köt.=55 köt.

121—125	1—5	I.	138—139	18—19	VI.
126—128	6—8	II.	140—141	20—21	VII.
129—131	9—11	III.	142—144	22—24	VIII.
132—134	12—14	IV.	145—147	25—27	IX.
135—137	15—17	V.	148—149	28—29	X.

1362. november 6—1370. december 19=9 év. **V. Orbán,** vat. reg. köt. 245—262=18 köt., avig. reg. köt. 150—172=23 köt.=41 köt.

150—155	1—6	I.	164—165	15—16	V.
156—158	7—9	II.	166—168	17—19	VI.
159—161	10—12	III.	169—170	20—21	VII.
162—163	13—14	IV.	171—172	22—23	VIII—IX.

1371. január 6—1378. március 27=8 év. **XI. Gergely** vatik. reg. köt. 263—290=28 köt., avign. reg. köt. 173—204.=32 köt=60 köt. 6 ur. év 28 reg. köt. hiányzik.

173—182	1—10	I.	195—199	23—27	V.
183—187	11—15	II.	201—203	29—31	VII.
188—191	16—19	III.	204	32	VIII.
192—194	20—22	IV.			

1378. szeptember 20—1394. szeptember 16=16 év. **VII. Kelemen** vatik. reg. köt. 291—309=19. köt., avign. reg. köt. 205—274=70 köt.=89 köt.

205—220	1—16	I.	247—251	43—47	IX.
221—224	17—20	II.	252—255	48—51	X.
225—227	21—23	III.	256—259	52—55	XI.
228—231	24—27	IV.	260—264	56—60	XII
232—234	28—30	V.	265—268	61—64	XIII.
235—237	31—34	VI.	269—270	65—66	XIV.
238—241	35—38	VII.	271—273	76—69	XV.
242—246	39—42	VIII.	274	70	XVI.

1394. szeptember 24—1417. augusztus 26=29 év. **XIII. Benedek**. vatik. reg. köt. 321—332=12 köt., avign. reg. köt. 275—346=72 köt.= 84 köt. az avign. reg. köt. csak=23 év.

275—294	1—20	I.	326—328	52—54	XIV.
295—297	21—23	II.	329—330	55—56	XV.
298—300	24—26	III.	331—332	57—58	XVI.
301	27	IV.	333—334	59—60	XVII.
302	28	V—VII.	335—336	61—62	XVIII.
303	29	VIII.	337—338	63—64	XIX.
304	30	IX.	339—341	65—67	XX.
305—313	31—39	X.	342—344	68—70	XXI.
314—317	40—43	XI.	345	71	XXII.
318—322	44—48	XII.	346	72	XXIII.
323—325	49—51	XIII.			

b) *A breveregesták sorozata.*

Irodalom : Bangen : id. m. 432. l. — *Pflugk-Harttung :* Aus d. päpstl. Kanzlei, 40—50. ll. — *Bresslau :* Urkundenlehre . . . — *Brom :* Guide aux arch. Vativ. 27—31. ll. D. Registres de brefs és 64—5. ll. C. Brefs de la Datarie. — Schmitz-Kallenberg : Papsturkunden a Meister-féle Grundriss d. Geschichtswissenschaft Bd. I. Abt. 2. II. Teil a 110—11. ll. (V. Kap. 2. Die Breven). — Wirz : Bullen und Breven . . . Ein!. 7—8. s köv. ll. — Baumgarten : Aus Kanzlei u. Kammer, 174—216. ll. — Regestáikról Kaltenbrunner : Die Fragmente d. ältesten Reg. Brev. im Vat. Arch. a Mitteil. d. Instit. f. öst. Gforsch. VI. (1885.) köt. 79—93. ll. — Kiadások : Berthier : Innoc. p. XI. ep. ad principes, 1890. Epistolae et brevia Clem. XI. 1724. — Theiner : Clem. XIV. ep. et brevia selectiora ex sect. tab. Vat. 1852. Mon. hist. Polon. et Lith. illustr. Mon. hist. Slav. merid. — Balan : Mon. reform. Luther. ex tab. secr. s. s. 1521—25. 1884. Balan : Mon. saec. XVI. hist. illustr.

A breve a bullánál kevésbbé ünnepélyes alakú és kiállítású pápai oklevélfaj, melynek jellemző sajátsága az intitulatio és a datum, valamint a halászgyűrű. Először V. Márton alatt lépnek fel. Az első, 1423-ból való brevét hasonmásban l. a Tangl-Arndt-féle Schrifttaf. III. 99. ábra. De eredeti és teljes sorozatuk Kaltenbrunner szerint csak III. Kalixt-tal kezdődik. Brom azt állítja, hogy cependant ils n'apparaissent comme série indépendante . . . que sous Martin V, qui, du reste, est le fondateur de la secretairerie des brefs. Ez utóbbi állítás téves. Igaz, hogy a secretarii papae vagy aptolici XII. Benedek (1334.) óta léteztek, Göller szerint[1] XII. Benedek utolsó éveiben a collegium cappellan. intrins.-ból keletkeztek, akik sem a kamara, sem a kancellaria iroda-

[1] A római porosz tört. int. Quellen u. Forsch. XI. (1908.) köt. zur Gesch. d. päpstl. Sekretariats, 360—64. ll.

személyzetéhez nem tartoztak, hanem kettejük között állottak s a litt. quae per cameram transeunt irói voltak, de a secretariusok kezdet óta jobbára a pápa politikai levelezését látták el. A Corsini könyvtár Cod. 1658 fol. 131—44. van a Bulla erectionis officii (így) brevium apostol. Romae 1503 kal. Apr., item constitutiones et statuta collegii dd. scriptorum brevium apostol.

A secretaria brevium-nak azelőtt az Altemps palotában saját irodája és levéltára volt, melyeket több évvel ezelőtt átvittek az apost. kancellária épületébe. A levéltár onnét átkerült a vat. levéltárba — mintegy 7000 köt. V. Piustól IX. Piusig — de mert még nincs leltározva, nem áll a kutatók rendelkezésére. A vat. levéltár *régi*[1] sorozatának köteteit De Pretis fentemlített leltárában (index sorozat 133. kötete), mint 1-ső kötetének átnézetéből látható, az akkor már ottlevő breveköteteket, melyekhez a fenti, de a sorozatba még be nem állított 7000 köteten kívül csak az 1884-ben a datariából áthozott 150 köt. min. brev. (VII. Kelemen—V. Pius) és a XIII. Benedek alatt áthozott 1—66 brevia ad prin. kötet járult, összesen 414 kötetet a XXXVIII—XLV=összesen 8 armarióban, mindannyit három osztályba sorozván, a következőképen állította fel:

1. oszt. brevia autographa	arm.	XXXVIII.	27
« «	«	XXXIX.	65= 92 köt.
2. oszt. minuta brevium	«	XL.	53
« «	«	XLI.	72
« «	«	XLII	63
« «	«	XLIII.	32=220 köt.
3. oszt. brevia ad principes	«	XLIV	59
«« « «	«	XLV.	43=102 köt.
		Összesen	414 köt.

Ennyi volt De Pretis P. idejében a régi sorozat.

Ehhez hozzájött XIII. Benedek alatt brevia ad prin.	66=168 köt.
	480 köt. volt 1884-ig.
1884-ben áthoztak min. brevium	150 köt.
ennélfogva a régi sorozat jelenleg	630 kötetből áll.[2]

[1] De Pretis mint írja, XIII. Benedek alatt készítette ezt a repertoriumát, tehát 1724—1730. között. Ez Petrus Domnus De Pretis. Egy századdal előbb élt Jacobus Anton. De Pretis, aki 1626-ban kezdett egy 28 kötetes (index sorozat 290—317. köt.) index breviumot.

[2] Brom (id. m. 29. l.) azt írja: L'ancienne série d. brefs comprend ainsi

A régi brevesorozat indexei. 1626-ban De Pretis Jac. Ant. nekifogott a ma is meglevő index brevium készítéséhez, 1523-tól kezdődőleg. Ez a 28 kötetes index (1644-ig) azonban Brom szerint incomplet és trés inegal d'execution. A VII. Kelemen első két évét (1523—25.) felölelő első öt (290—94.) köt. betűsoros, a többi időrendi s a későbbiek is III. Pálig, amikor ismét visszatér a betűsoros. III. Gyulától kezdve VIII. Orbánig (1644.) nincs is egyöntetű rendszer. Mindez onnét van, hogy a sorozat XV. sz. kötetei hiányosak is, a meglevők meg hézagosak, továbbá onnét is, mert az indexet többen készítették. A 290., 291., 292., 295., 296., 297., 298, 299. 305, 307., 309., 311., 313 és 314 (=14) kötetek De Pretistől valók, a 293., 294., 300., 304., 306., 308., 310., 312 és 315. (=9) köteteket a segr. brev. hivatalnokai készítették, állítólag még a XVI. sz. végén, míg a két utolsót, a 316. és 317-et ugyanaz a Ranconi csinálta, aki panaszkodott az indexek hiánya miatt. Ő a maga két kötetében a lap szélén feljegyezte az egyházmegye nevét is, melyre az illető bréve vonatkozik.

A brévékhez készült e nagy indexen kívül van a brévesorozathoz több különös index is, pl. az indexsorozat 318., 319. kötetei. Cimök: Rerum et negotiorum s. sedis ap. a Pio IV. ad Innoc. XII. *synopsis* cur. Jos. Garampio.

Föl kell említenem itt a laterani vagy datariai brevesorozatot is, mely eredetileg szintén a VIII. Ince által 1487-ben felállított collegium secretariorum apostolicorum tulajdona volt s maradt azután is, hogy VI. Sándor 1503-ban felállította az officium brevium-ot, egészen 1687-ig. amidőn XI. Ince a collegiumot eltörülte s a breveköteteket átvitette a Lateranba, ahol a dataria tovább folytatta napjaink-ig. E sorozat 850 kötetből áll, melyeket 1892-ben a dataria többi irataival átvittek a vatikáni levéltárba, ahol 1490—1800. a kutatók rendelkezésére áll (1800-on innen még nem). Az 1—145. kötetben a minuták másolatai vannak a 146-tól (1596.) maguk a minuták

en tout 627 vol. Hogy jutott e számhoz, nem értem, mert szerinte 1884. 150 köt., arm. 38 27 köt., arm. 39 65 köt., arm. 40—43. 220 köt., arm. 44—45. 102 köt., arm. special brev. princ. 212 köt., ez összesen 776 köt. Ez csak ugy lehetséges, hogy a XIII. Benedek alatt áthozott 66 kötethez még 146-ot adunk.

A vatik. levtár breveregesta kötetei régi sorozatának áttekintése.

(P. De Pretis repertoriumának XXXVIII—XLV. arm.)

Sorsz.	A pápa neve	Uralkodási éve	Brevia autogr.	Minuta brev.	Brevia ad princ.
1.	III. Ince		1	—	IV. (!)
2.	III. Honór		1	—	Kelem. 1
3.	V. Márton	1423-tól	3	—	
4.	V. Miklós— IV. Sixtus		1	—	
5.	IV. Sixtus-II. Gyula		—	1	
6.	III. Kálixt	1455—1458	1	—	
7.	II. Pius	1458—1464	2	—	
8.	II. Pál	1464—1471	1	—	
9.	IV. Sixtus	1471—1484	8	—	
10.	VIII. Ince	1484—1492	4	—	
11.	VI. Sándor		—	—	
12.	II. Gyula	1503—1513	9	—	divers. pont. 2.
13.	X. Leo	1513—1521	14	3	2
14.	VI. Hadrián		—	—	
15.	VII. Kelemen	1523—1534	14	44	1
16.	III. Pál	1534—1549	—	59	
17.	III. Gyula	1550—1555	6	23	2
18.	IV. Pál	1556—1559	2	7	1
19.	IV. Pius	1559—1565	1	12	2
20.	V. Pius	1566—1572	—	3	9
21.	XIII. Gergely	1572—1585	—	19	9
22.	V. Sixtus	1585—1590	—	1	3
23.	XIV. Gergely		1	—	1
24.	VIII. Kelemen	1592—1605	3	4	24
25.	V. Pál	1605—1621	4	6	19
26.	VIII. Orbán	1623—1644	7	16	1
27.	X. Ince	1644—1655	4	5	1
28.	VII. Sándor	1655—1667	6	10	1
29.	IX. Kel.—XI. Kel.	1667—1721	1	7	13
		Összesen	94[1]	220	XV. Gerg. 9. 102

[1] Ebből leszámitandó III. Ince és III. Honór 1—1=2 köt., mert a brevek csak V. Mártonnal kezdődnek. Igy megvan a 92 kötet.

I. Brevia autographa.

A XXXVIII. és XXXIX. = 2 armarióban.

Vol. 1—27 és 1—65 = 92 kötet.

Armario XXXVIII. Vol. 1—27.

1503—1700.

A kötetek sorszáma	Mely pápa breveit tartalmazza	Az illető pápa breveinek hányadik kötete	Mely uralkodási éveket öleli fel	Az uralkodási éveknek megfelelő közönséges év
Vol. 1.	Leo X-től—IX. Ince-ig	—	—	1503—1591
« 2.	VIII. Kelemen	1	an. 1—5	1592—1597
« 3.	«	2	« 6—9	1597—1601
« 4.	«	3	« 10—14	1601—1605
« 5.	XI. Leo	—	—	1605
« « (« «)	V. Pál (Borgh.)	1	« 1—3	1605—1607
« 6.	V. Pál	2	« 4—11	1607—1615
« 7.	«	3	« 12—14	1615—1618
« 8.	«	4	« 15—16	1618—1621
« 9.	XV. Gergely	—	« 1—3	1621—1623
« 10.	VIII. Orbán	1	« 1—3	1623—1626
« 11.	«	2	« 4—5	1626—1628
« 12.	«	3	« 6—7	1628—1630
« 13.	«	[illegible]	« 8—11	1630—1634
« 14.	«	5	« 12—15	1634—1638
« 15.	«	6	« 16—18	1638—1641
« 16.	«	7	« 19—21	1641—1644
« 17.	X. Ince	1	« 1—3	1644—1647
« 18.	«	2	« 4—6	1647—1650
« 19.	«	3	« 7—9	1650—1653
« 20.	«	4	« 10—11	1653—1655
« 21.	VII. Sándor	1	« 1—3	1655—1658
« 22.	«	2	« 4—5	1658—1660
« 23.	«	3	« 6—7	1660—1662
« 24.	«	4	« 8—9	1662—1664
« 25.	«	5	« 10—11	1664—1666
« 26.	«	6	« 12	1666—1667
« 27.	IX—XI. Kelemen	—	—	1667—1700

2. Armario XXXIX.

Vol. 1—65.

1198. 1220. 1417—1565.

Vol.	1.	III. Ince, sine in-			
«		dice, fol. 1—169			1198—1199
«	2.	III. Honór, 1216 —1227		több évről	
«	3.	V. Márton. Alatta lépnek fel a brévék	1	vegyesen «	1417
«	4.	V. Márton	2	«	
«	5.	«	3	«	—1431
«	6.	V. Miklós és utódai (III. Kalixt?)	1	«	1447—
«	7.	III. Kalixt	1	«	1455—
«	8.	« és	1	«	—1458
«	8.	II. Pius 1458—1464		«	1458—1464
«	9.	«	1	«	1464
«	10.	« és utódai	1	«	1503?
«	11.	II. Gyula (?)	1	«	1503—1513
«	12.	II. Pál, 1464—1471	1	an. 7. pars 2.	1470—1471
«	13.	IV. Sixtus 1471—		különböző	
«		1484	1	évekről	
«	14.	«	2	an. I	1471
«	15.	«	3	« 11	1482
«	16.	«	4	« 12—13	
«	16A.	«	5	« 12—13	1483—84
«	16B.	«	6	« 12—13	
«	16C.	«	7	« 12—13	
«	17.	« és (VIII. Ince, 1484—1492 kimaradt ?)	8	« 11—13	1482—1484
«	17.	VI. Sándor	1	« 1—11	1492—1503
«	18.	VIII. Ince	1	« 1—	1484—1485
«	19.	«	2	« 2—	1485—1486
«	20.	«	3	« 4—	1488
«	21.	«	4	« 6—	1490

Vol. 22.	II. Gyula	1	an 2—3	1504—1506
« 23.	«	2	« 2—	1505
« 24.	«	3	« 3—	1506
« 25.	«	4		1507
« 26.	«	5		1508
« 27.	«	6		1509
« 28.	«	7		1508—10
« 29.	«	8		ann. divers.
« 30.	X. Leo	1		1513—14
« 31.	«	2		1515—1518
« 32.	«	3		1518
« 33.	«	4		1519—20
« 34.	«	5		1521
« 35.	«	6		1519—21
« 36.	« et aliorum p.	7		an. divers.
« 37.	« indulg.	8		1519—20
« 38.	«	9		1520—21
« 39.	«	10		an. divers.
« 40.	«	11		«
« 41.	« et aliorum p.	12		«
« 42.	«	13		«
« 43.	VII. Kelemen	1		1523
« 44.	«	2		1524
« 45.	«	3		1525
« 46.	«	4		1526
« 47.	«	5		1527
« 48.	«	6		1528
« 49.	«	7		1529
« 50.	«	8		1530
« 51.	«	9		1531
« 52.	«	10		1532
« 53.	«	11		1533
« 54.	«	12		1534
« 55.	«	13		an. divers.
« 56.	«	14		«
« 57.	III. Gyula	1		1550
« 58.	«	2		1551
« 59.	«	3		1550—51
« 60.	«	4		1553—54
« 61.	« et aliorum	5		1550—59

Vol. 62.	III. Gyula	6	an. divers.
« 63.	IV. Pál	1	1555—1556
« 64.	« et aliorum	2	an. divers.
« 65.	IV. Pius	1	« «

II. Minuta brevium.

A XL. XLI. XLII. és XLIII. = 4. armariókban.

Vol. 1—53, 1—72, 1—63 + 1—34 = 97, 1—32 = 254 kötet.

Armario XL. Vol 1—53.

1478—1535.

Vol.	1.	IV. Sixtustól—II. Gyuláig bez.	1478—1513		
«	2.	X. Leo	1513—1514	1	
«	3.	«	1515—1518	2	
«	4.	« (VI. Hadrián elmaradt)	1513—1516	3	
«	5.	VII. Kelemen, 5—48	1523	1	
«	6—8.	« =44 köt.	1524	2—4	3
«	9—10.	«	1525	5—6	2
«	11—13.	«	1526	7—9	3
«	14—17.	«	1527	10—13	4
«	18—21.	«	1528	14—17	4
«	22—26.	«	1529—	18—22	5
«	27—31.	«	1530—	23—27	5
«	32—37.	«	1531	28—34	6
«	38—41.	«	1532	35—37	4
«	42—46.	«	1533	38—42	5
«	47—48.	«	1534	43—44	2
«	49.	III. Pál	1534	1	1
		(A XL. arm. 49—53= 5 A XLI.arm. 1—54=54 összesen 59 köt.)			
«	50—53	III. Pál	1535	2—5	4

2. Armario XLI.

Vol. 1—72.

1536—1554.

Vol.	1— 4.	III. Pál	1536	an.	2
«	5— 8.	«	1537	«	3
«	9—11.	«	1538	«	4
«	12—15.	«	1539	«	5
«	16—19.	«	1540	«	6
«	20—22.	«	1541	«	7
«	23—25.	«	1542	«	8
«	26—28.	«	1543	«	9
«	29—31.	«	1544	«	10
«	32—34.	«	1545	«	11
«	35—37.	«	1546	«	12
«	38—40.	«	1547	«	13
«	41—43.	«	1548	«	14
«	44—46.	«	1549	«	15
«	47.	« brevia indulg.	1534—1538	«	1—4
«	48.	« « «	1539—1543	«	6—9
«	49.	« « «	1544—1549	«	10—15
«	50.	« « offic. et gubern.	1537—1549	«	4—15
«	51.	III. Pál, brevia matrim.	1534—1539	«	1—6
«	52.	« « «	1539—1543	«	6—9
«	53.	« « «	1544—1546	«	10—12
«	54.	« « «	1547—1549	«	13—15
«	55—58.	III. Gyula	1550	«	1
«	59—62.	«	1551	«	2
«	63—66.	«	1552	«	3
«	67—69.	«	1553	«	4
«	70—72.	«	1554	«	5

3. Amario XLII.

Vol. 1—63 kötet.

1555—1629.

Vol.	1.	III. Gyula
«	2.	«
«	3.	«
«	4.	« és IV. Pál

Vol.	5.	IV. Pál		
«	6.	«		
«	7— 8.	«		
«	9—10.	«		
«	11.	«		
«	12.	«		
«	13—14.	IV. Pius		
«	15—16.	«		
«	17.	«		
«	18—19.	«		
«	20—21.	«		
«	22—23.	«		
«	24.	«		
«	25—26.	V. Pius		
«	27.	«		
«	28.	XIII. Gergely		
«	29.	«		
«	30—32.	«		
«	33—36.	«		
«	37—40.	«		
«	41—44.	«		
«	45.	«		
«	46.	«		
«	47.	V. Sixtus		
«	48.	VIII. Kelemen		
«	49.	«		
«	50.	« … … … … …		1600
«	51.	« … … … …		anni diversi
«	52.	V. Pál … … … … …		1605—07
«	53.	« … … … …		1608
«	54.	« … … … … …		1612—17
«	55.	« … … … …		1618
«	56.	« … … … … …		anni diversi
«	57.	« … … … …		anni diversi
«	58.	VIII. Orbán … … …	1	1623—24
«	59.	« … … … …	2	1625
«	60.	« … … …	3	1626
«	61.	« … … … …	4	1627
«	62.	« … … …	5	1628
«	63.	« … … … …	6	1629

4. Armario XLIII.

Vol. 1—32 köt.

1630—1669.

Vol.	1.	VIII. Orbán	1630—31
«	2.	«	1632—1633
«	3.	«	1634
«	4.	«	1635—36
«	5.	«	1637—38
«	6.	«	1639
«	7.	«	1640
«	8.	«	1641
«	9.	«	1642
«	10.	«	1643—44
«	11.	X. Ince	1644—47
«	12.	«	1647—49
«	13.	«	1649—50
«	14.	«	1651—52
«	15.	«	1653—54
«	16.	VII. Sándor	1655—56
«	17.	«	1657—58
«	18.	«	1659
«	19.	«	1660
«	20.	«	1661
«	21.	«	1662
«	22.	«	1663
«	23.	«	1664
«	24.	«	1665
«	25.	«	1666—67
«	26.	IX. Kelemen	1667
«	27.	«	1668
«	28.	«	1669
«	29.	X. Kelemen a lit. A—H per dioec. dispos.	anni diversi
«	30.	« « « H—R « « «	anni diversi
«	31.	« « « R—Z « « «	anni diversi
«	32.	« pro regularibus	anni diversi

III. Brevia ad principes.

A XLIV. és XLV. = 2 armarióban.

1—59 és 1—43 = 102 kötet (VIII. Orbánig.)

Hozzájön e számhoz a VIII. Orbántól XIII. Benedekig terjedő pápák brévéinek összege = 66, a melyeket XIV. Benedek hozatott át a Segr. dei Brevi-ből, tehát 102 + 66 = 168 k.

1. Armario XLIV. Vol. 1—59.

1.	IV. (?) Kelemen		anni diversi
2.	III. Gyula és IV. Pál		1550—59
3.	Epist. divers. pontif.	—	—
4.	III. Gyula, IV. Pál		1554—56
5.	X. Leó		1513—18
6.	III. Gyula		1554—55
7.	Divers. pontif.		1556—57
8.	X. Leó és VII. Kelemen		anni diversi
9.	VII. Kelemen		1523—32
10.	IV. Pius	an. 1	
11.	«	« 2	
12.	V. Pius		1566—68
13.	«	an. 2—3	
14.	«	« 4	
15.	«	« 5	
16.	«	« 6—7	
17.	«		1568—69
18.	«	«	1566—68
19.	«		1569—72
20.	« V. Sixtus és XIII. Gergely		anni diversi
21.	XIII. Gergely	an. 1	
22.	«	« 2—3	
23.	«	« 4—6	
24.	«	« 7—9	
25.	«	« 10—13	
26.	V. Pius, XIII. Gergely, V. Sixtus, XIV. Gergely		
27.	XIII. Gergely		
28.	« és V. Sixtus		
29.	«		
30.	V. Sixtus		

31. V. Sixtus an 32
32. «
33. IV. Pál et aliorum pont.
34. IX. Ince és VIII. Kelemen
35. XIV. Gergely
36. VIII. Kelemen
37. «
38. «
39. «
40. «
41. «
42. «
43. «
44. «
45. «
46. «
47. «
48. «
49. «
50. «
51. «
52. «
53. «
54. «
55. «
56. «
57. « és XV. Gergely
58. V. Pál
59. VIII. Kelemen, V. Pál és
XV. Gergely

2. Armario XLV.

Vol. 1—43 köt.

1605-től.

1.	V. Pál	1	an.	1
2.	«	2	«	2
3.	«	3	«	3
4.	«	4	«	4
5.	«	5	«	5

6.	V. Pál	6	an	6	
7.	«	7	«	7	
8.	«	8	«	8	
9.	«	9	«	9	
10.	«	10	«	10	
11.	«	11	«	11—12	
12.	«	12	«	13	
13.	«	13	«	14—15	
14.	«	14	«	15—16	
15.	«	15	«	diversi	
16.	«	16	«		1609—14
17.	«	17	«		1618
18.	«	18	«	diversi	
19.	XV. Gergely	1	«	1	
20.	«	2	«	2	
21.	«	3	«	3	
22.	«	4	«	1	
23.	«	5	«	1	
24.	«	6	«	2	
25.	«	7	«	3	
26.	«	8	«	1—3	
27.	«	9	«	1—3	
28.	VIII. Orbán				1644
29.	X. Ince		«	1—3	
30.	VII. Sándor		«	1—3	
31.	X. Ince, VII. Sándor, IX. és X. Kelemen, XI. Ince, VIII. Sándor				
32.	IX. Kelemen		«	1—4	
33.	X. Kelemen		«	1—7	
34.	XII. Ince		«	1—10	
35.	XI. Kelemen		«	1—20	
36.	Jacobi de Valterni ad Innoc. VIII et alios epistolae				1585—91
37.	Epistolae card. sede vacante				1585—91
38.	Epistolae diverrorum pontif.				1609—14
39.	Epistolae diversorum pontif.				

40.	Epistolae diversorum pontif.			
41.	Epistolae diversorum pontif.			
42.	Epistolae Sadoleti			
43.	Brevia deputat. nunt.			
1.	XV. Gergely	1	an. 1	1621
2.	VIII. Obrán	1	« 1 p. 1	
3.	«	2	« 1 p. 2	
4.	«	3	« 2	
5.	«	4	« 3	
6.	«	5	« 4	
7.	«	6	« 5	
8.	«	7	« 6	
9.	«	8	« 7	
10.	«	9	« 8	
11.	«	10	« 9	
12.	«	11	« 10	
13.	«	12	« 11	
14.	«	13	« 12	
15.	«	14	« 13—14	
16.	«	15	« 15—16	
17.	«	16	« 17—18	
18.	«	17	« 19—20	
19.	«	18	« 3—4	
20.	XIII. Gergely		« 4—5	
21.	X. Ince	1	« 1	366 l.
22.	«	2	« 2—3	522 «
23.	«	3	« 4—6	160 «
24.	«	4	« 7—8	107 «
25.	«	5	« 9	91 «
26.	«	6	« 10—11	106 «
27.	VII. Sándor	1	« 1	357 «
28.	«	2	« 2	180 «
29.	«	3	« 3	81 «
30.	«	4	« 3—5	304 «
31.	«	5	« 6—8	178 «
32.	«	6	« 9—10	113 «
33.	«	7	« 11—13	107 «
34.	IX. Kelemen	1	« 1	735 «

35.	IX. Kelemen	2	an. 2—3	58 l.
36.	X. Kelemen	1	« 1	311 «
37.	«	2	« 2—3	311 «
38.	«	3	« 4—7	449 «
39.	XI. Ince	1	« 1	211 «
40.	«	2	« 2—3	291 «
41.	«	3	« 4—5	271 «
42.	«	4	« 6—7	203 «
43.	«	5	« 8—9	193 «
44.	«	6	« 10—11	182 «
45.	«	7	« 12—13	138 «
46.	VIII. Sándor	1	« 1—2	297 «
47.	XII. Ince	1	« 1—3	356 «
48.	«	2	« 4—6	249 «
49.	«	3	« 7—10	318 «
50.	XI. Kelemen	1	« 1—2	346 «
51.	«	2	« 3	150 «
52.	«	3	« 4—5	233 «
53.	«	4	« 6	165 «
54.	«	5	« 7—8	298 «
55.	«	6	« 9—11	369 «
56.	«	7	« 11—12	310 «
57.	«	8	« 13	223 «
58.	«	9	« 14	156 «
59.	«	10	« 15	293 «
60.	«	11	« 16	376 «
61.	«	12	« 17	509 «
62.	«	13	« 19—21	854 «
63.	XIII. Ince	1	« 1—3	283 «
64.	XIII. Benedek	1	« 1	
65.	«	2	« 2—3	
66.	«	3	« 4—5	
67.	«	4	« 6	

Végül álljon itt a brevesorozat köteteinek összesítése:

1. a régi sorozat	630 köt.
2. a secr. brev. áthozott	7000 «
3. a laterani (szintén áthozott)... ...	850 «
1417-től 1800-ig összesen	8480 köt.

Fraknói püspök a brevesorozatot (id. m. 343. l.) *c)* alatt igen is röviden tárgyalja. Annyit mond mindössze, hogy e sorozat legnagyobb részben ma is[1] a secr. brev. külön levéltárában van ; csak töredéke található a Vatikánban=összesen 67 köt. és pedig 1418—1565. másolatok. 1480—1567. ered. fogalmazványok. Ezen sorozat (tehát a vat. 67. köt.)[2] hazai szempontból teljesen át van kutatva. Brom 1911-i műve szerint : a secr. brev. fait depuis 1908. (Sap. cons.) partie de la secr. d'etat et ses archives (de 7.000 vol.) ont étè jointes á celles du Vatic . . . Nous limiterons donc nos indications a la *serie ancienne* . . ., amely comprend ainsi en tout 627 vol. (beleértve az 1884-ben áthozott 150 min. brev. köt. is).

Másolatok.

Brom (id. m. 26. l.) a vatik. bulla- és brévereg. kötetek sorozatai közé becsúsztatott egy általa registres de copies-nek nevezett sorozatot, azt írván : le mieux est de ranger sous une même rubrique les 17 arm. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV., XXXV., XXXVI., XXXVII., XLVI., XLVII., XLVIII., LII., LIII., LIV., LIX., LX., LXI. á cause de leur grande analogie. Értem Brom szándékát : ezek azok a De Pretisnél felsorolt armariók, amelyek provenientiajuk alapján a levéltár egyik gyüjteményéhez sem sorolhatók, illetve az iratokat azon hivatalok szerint csoportosítva, amelyekből eredtek, ezek az armariók kimaradnak. De hogy valami nagy analogia volna közöttük, azonkívül, hogy másolatok, nem fogadhatom el. Mert az arm. 33. és 34-nek 90 és 52. köteteiről azt írja Brom: de copies de la chambre apost., a 36. és 37-nek 49. és 40. köteteiről : volum. inform. cameralium. Ezekhez tartozik tartalmilag az arm. XXXV-nek 152 köt. is, contients de copies de documents relatifs aux droits temp. et aux fiefs du s. siége. (mint De Pretis írja : privil., jurium, infeudationum. vicariatuum, nec non diversorum aliorum ad. s. R. e. pertin.) Ennélfogva én ezt az 5 armariot a kamarai iratokhoz csatoltam. Az így fenmaradó 12 arm., mint semmiféle sorozathoz sem csatolható. tényleg kimaradt s így csakugyan nem maradt egyéb, mint egy kalap alá foglalni őket. S mivel e 12 arm. tényleg

[1] 1901.

[2] 67. és 627. feltétlenül sajtóhibának kell tartanom, épp úgy, mint ahogy sajtóhiba a 346. l. a XI. a II. helyett, a LXXIXIII., a LXXVIII. helyett.

jórészt másolatokat tartalmaznak. meghagyhatjuk a Brom adta «másolatok» cimét.

A XXXI. és XXXII. arm. De Pretis szerint: volumina literarum apost. ex registris authenticis depromptarum. Mint az alábbi néhány köt. tartalma mutatja, igaza van Bromnak, hogy ce sont des récueils de copies réunis á diverses occasions, la plupart aux XV et XVI. s. (van XVII. is), plus tard on en a fait une collection dont les differentes parties n'ont entre elles aucun lieu. Az arm. XXXI. (1—85. köt.) 40. és 41 köt. XXII. János reg. köt.-ből való XVII. sz. másolatok.

44. köt. V. Márton reg. köt.-ből való XVII. sz. másolatok;

47., 48., 49. köt. XV. sz. later. reg. köt.-ből való másolatok;

a 72 köt. XXII. János korából való, részben ebuloi Marinus notarius által írt formulagyűjteményt tartalmazó hatalmas hártyakötet;

Az arm. XXXII. (1—62. köt.) 18. köt. X. Leó, III. Pál, VII. Kelemen brevereg. köt.-ből való XVI. sz. másol.

20. köt. VI. Kelemen VI. Ince reg. köt.-ből való másolatok.

Ide tartozik az arm. LIII., melynek 64 köt. De Pretis szerint: volumina ad dat. et canc. stylum pertinentia, (tehát mint az arm. XXXI. vol. 72), mint Brom írja is: donc des formulaires, dont la plupart sont du XV. s., ami nem egészen áll, mert pl. Abrahám szerint:

a tom. 15 formulae supplic. ex s. XVII.

a tom. 16. formulae brevium ex s. XVI.

a tom. 17. formulae nro. 42 supplic. poenit. (Brom szerint, aki Goeller nézetét fogadja el, tres probablement du commencement du 15. s., Abrahám szerint a XIV. sz.)

a tom. 19. formulae ex s. XVI et XVII.

Ennek az a magyarázata, hogy a formulán leírt daraboknak a kelte sehol sincs megadva, akár a mi stylionariumainkban.

Ez a három arm. tehát tartalmilag is együvé foglalható.

Ellenben a XLVI., XLVII., XLVIII., XLIX., LXX. és LXXI. más csoportot alkotnak. Az első 4 Ferrara és Bologna, ez utóbbi 2 Vrbino, Parma és Piacenza történetét érdeklő, reg. köt.-ből vett másolatokat tartalmaznak. Ezek is per analogiam együvé vonhatók.

A XLVI. arm-ban van 62 köt.
« XLVII. « « 30 «
« XLVIII. « « 54 « és
« XLIX. « « 48 «

Különállók a 39. kötetes LII. és a 48. köt.[1] LIV. arm. Amabban III. Gyula pápától kezdve acta signaturarum audientiae, commissionum et visitationum vannak elrakva másolatokban. Emebben van az 1—12. köt. C. Margarini : Thesaurus historicus sacrae et polit. veritatis c. műve, 13—45 (=33 köt.) a VI. Orbán idejebeli nagy nyugati egyházszakadásra vonatkozó másolat és a 46—48(=3) köt. diversa quoad M. Lutheri errores complectentia. Az Orbán idejebeli schismára vonatkozó köteteket használták úgy a francia, mint a német irók, akik a nyugati nagy egyházszakadásról írtak : Sauerland, Erler, Bliemetsrieder, Gayet, N. Valois. Nálunk tudvalevőleg Áldásy és Karácsonyi J. írtak e tárgyról, de e másolatokat nem használták.

B) A kamarai iratok sorozatai.

Irodalom : Bangen, i. m. 345—370. ll., ahol az irodalmat is felsorolja 1854-ig. *Scherer :* Handb. d. Krechts, 1886, I. 494. s köv. ll. — *Sägmüller :* Lehrb. d. Krechts, 1914. I. 418. l. 6. ; 389. l. 2. ; 351. l. a legújabb irodalmat 1912-ig. Régibb, a XIII. sz.-ig terj., korára P. *Fabre* és *Gottlob* alább id. művei 1892-ből. A megnyitást megelőző időből, 1878-ból való *Woker :* Das Kirchl. Finanzwesen d. Päpste c. dolgozata. Woker nem a levéltár kamarai iratainak az anyagából merített, hanem meglevő művekből szedte az anyagot gyenge munkájához, így az I. Anhang a. közöl egy taxa camerae ap. egy 1520-i párisi nyomtatványból. — *Ottenthal :* Bemerkungen üb. d. röm. Kaalregister d. XV. Jahrh. a Mitteil. d. Inst. f. öst. Geschf. VI. köt. (1885.), 615—626. ll. Röm. Ber. IV. — *Kirsch :* Die Annaten u. ihre Verwaltung in d. 2. Hälf. d. XV. Jahrh. a Görres-társ. Hist. Jahrb. IX. évf. (1888.), 300. s köv. ll. — *Gottlob :* Aus d. camera apost. d. XV. Jahrh. 1889. A kamara fejlődésének a történetéről és a szervezetéről és működéséről szóló irod. l. *Berliére :* Inventaire . . . des lib. oblig. et solut. Introd. 3. l. és *Göller :* Die Einnahmen d. ap. Kammer, 1910. 3, 5. ll. és Der lib. tax. a róm. por. tört. int. Quellen u. Forsch . . . VIII. évf. (1905.) főleg az annatákról. — *Gottlob :* Päpstl. Darlehensschulden d. XIII. Jahrh. a Görres-társ. (Grauert) Hist. Jahrb. XX (1899.) — Uő. Die päpstl. Kreuzzugsteuern d. XIII. Jahrh. 1892. — Uő. Die Servitientaxe im XIII. Jahrh. 1903. — Uő. Kreuzablass u. Almosenabl. 1906. — *Kirsch :* D. Rückkehr d. Päpste Urb. V. u. Greg. XI. v. Avign. nach. Rom. Auszüge aus d. Kameralakten d. Vat. Arch. a Görres-társ. Quellen u. Forsch. VI. (1898). — *Göller :* D. liber taxarum d. päpstl. Kammer a róm. por. tört. int. Quellen u. Forsch. VIII. (1905.) 113—173. és 305—343. ll. — *Baumgarten :* Untersuchungen u. Urk. über d. cam. coll. card. für. d. Zeit. 1295—1437. 1897. Kibővíti *Kirsch* egyes pontjait a Finanzverwaltung

[1] Brom szerint. Abrahámnál 44. köt.

d. Kardinalcollegs im XIII. u. XIV. Jahrh. 1895, tehát két évvel előbb megjelent művében. — *Meister:* Auszüge aus d. Rechnungsbüchern d. caa ap. 1415—1513. u. Zeitschr. für Gesch. d. Oberrheins. NF. VII. (1892.) 104. s köv. ll. — *Baumgarten:* Misc. camer. I. és II. a De Waal-féle Röm. Quartalschr. XIX., 163—171. és XXII. 36—55. ll. — *Fabre:* Registrum curiae, patrim. b. Petri in Tuscia a róm. franc. tört. int. Melanges VII. (129—195.) és IX. (299—320. ll.) — *Müntz:* Les arts a la cour d. papes. uo. IV. 274—304. ll. és a II. köt. *Foucon:* Les artsa la cour d'Avign. sous Clem. V. et Jean XII. (1303—1334.) D'apres les registres cameraux (serie cameralia) 36—83. ll. — *Granjean:* Recherhes sur l'admin. financiére du p. Ben. XI. uo. III. (1883.) 47—66. ll. — *Kirsch:* L'admin. d. finances pontif. au XIV. s. a Revue d'hist. eccl. I. (1900.) 274. s köv. ll. — *König* S. J.: D. päpstl. Kammer u. Clem. V. u. Joh. XXII. 1894. Sajátságos rendszert követett, um. 1. Introitus II. exitus, III. a kettő összevetése, IV. a kam. személyzet. Az I. alatt előrebocsátván a reserv., confirm. és translat., szól 1. serv. com., 2. serv. secr., 3. palliumpénzek, 4. visit. lim., 5. bullailletékek, 6. intercalaris jöv., 7. tized és 8. a legatusok fizetéséhez való hozzájárulás. — *Göller:* Aus d. cam. ap. a De Waal-féle Röm. Quartalschr. XVI. (1902.) 181. s köv. ll. — *Miltenberger:* Versuch einer Neuordnung. d. päpstl. Kammer in d. erst. Regierungsj. Martins V. uo. VIII. (1894.) 393. ll. — *Schulte:* Die Fugger in Rom. 1495—1523. 1904. stb. stb.

A pápai kamara története.

A pápai kamara (rev. cam. apost.) eredete épp úgy a legrégibb időkig vezethető vissza, mint a kancelláriáé is. Ez a két pápai hivatal működött a legrégibb idők óta. A kamara története egyébként *két* nagy korra osztható. Az első a legrégibb idők óta 1067-ig, illetve a XIII. század második feléig tart. Pápai kincstartókat már az első századok óta emlegetnek az iratok, még pedig különféle nevek, úgy mint: archidiaconus, arcarius, sacellarius, vestiarius (vestararius), thesaurarius, vicedominus alatt. A camerarius és a camera név először 1067-ben lép föl s azóta állandó is maradt. Téves volna azt hinnünk, hogy a fenti nevek feltünte mindannyiszor új kort jelöl a kamara történetében. Bizonyosra vehető, hogy ezek nem egy és ugyanazon functionarius új és újabb elnevezései, hanem azon külön működött pápai tisztviselők megjelölései, akiknek a hatósága alá került az akkori pápai pénzügyek ellátása. És éppen ezért mondhatjuk, hogy a kamara mindmáig használatos nevének a feltüntetével új kornak kellett kezdődnie a kamara történetében. Annyit mindenesetre bizonyít ez új elnevezés használatbajötte, hogy a kamara akkor önállóvá lett s ez a teljes joggal föltehető tény már

magában véve is elegendő arra, hogy új kort nyisson a kamara történetében. Nagy valószinűséggel állíthatjuk azt is, hogy az önállóvá lett kamarán belül is változás történt. Sajnos, erről a kamara belső szervezetéről, működéséről még ezután is körülbelül két századig alig tudunk valamit, mert az iratai csak a XIII. század vége felé kezdődnek.[1] Ezért is a kamara történetének régi kora, mely addig terjed, ameddig a kamara iratai nincsenek meg, 1067. után is lenyulik egész a XIII. sz. végéig s az új, mely a meglevő iratokkal kezdődik, a XIV. sz. elején veszi kezdetét.

Az előbbi kor iratai a liber censuum kivételével teljesen megsemmisültek. Ezért az apostoli kamara szervezetének a fejlődése, ügykörének a kialakulása, szóval működésének a története alig tanulmányozható. Hogy egyebet ne említsek, még ma is eldöntetlen a kérdés, vajjon a camerarius az archidiaconus vagy a vestiarius, illetve a vicedominus utóda-e vagy sem ?[2]

Tizenegy évvel a vatikáni levéltár megnyitása után, 1892-ben három mű jelent meg :

1. De patrimoniis rom. ecclesiae usque ad aetatem Carolinorum ;

2. Étude sur le «Liber censuum» de l'église Romaine, mindkettő Paul Fabre-től ; és

3. Die päpstlichen Kreuzzugssteuern des XIII. Jahrhunderts, A. Gottlobtól. Ez egymást folytató három munka adja a pápai kincstár történetét a IV. századtól a XIII-ig, tehát éppen a kamara történetének 1-ső korát ismerteti. Aki tehát a pápai kincstár történetének ezt a korát ismerni óhajtja, e három művet kell tanulmányoznia. Sem terünk, sem időnk a bővebb ismertetésükre. Meg kell elégednünk birálójuknak, Kirschnek rövidre

[1] *Gottlob :* Aus d. cam. ap. 12. l. Von d. Finanzarchivalien aus *vor*avignonesischer Zeit scheint das Meiste dem wechselvollen Schicksal der päpstl. Archive zu *Anfang* d. XIV. Jahrh. zum Opfer gefallen zu sein. A kamarai iratok sorozatai közül a div. cam. csak 1389-ben kezdődik, az intr. et exit. 1279-ben, az oblig. et solut. 1295-ben és a collect. 1274-ben. Ennél régibb irat nincs a kamarai sorozatok között. V. ö. *Graham :* Taxation of. p. Nic. IV. az Engl. Hist. Rew. XXIII (1908.), 434–54. ll. Ő maga nem kutatott Rómában, hanem Bliss Calenderét idézi. Ezt már előbb, 1802-ben a Record Coon pápai engedéllyel lemásoltatta és kiadta : Taxatio ecclticae Angliae et Walliae, autore p. Nic. IV. circa a. 1291.

[2] Muratori, Antiquit. Ital. I. 949. ez utóbbit tartotta. De Luca bib. és Danieli az előbbit vitatták. Bangen id. m. 349. l. ki akarja egyeztetni a két nézetet. V. ö. egyébként a Wetzer-Welte Kirchenlex. II. 1763 l.

fogott szavaival: *Chronologisch* schliessen sich die 3 Arbeiten trefflich einander an, denn, während die erste Publikazion Fabré's die Periode vom IV. bis zum VIII. Jahrhundert umfasst, setzt die zweite in ihren Untersuchungen über den Census etwa mit dem VIII. Jahrhundert ein und führt dieselben hauptsächlich bis zum Jahre 1192. Gottlob seinerseits hat das XIII. Jahrhundert und die in demselben aufgekommenen Kreuzzugssteuern zum Gegenstand seiner Darstellung gewählt. Auch *inhaltlich* ergänzen sich die 3 Publikationen gegenseitig, indem jede von ihnen eine Hauptquelle der Einnahmen für den apost. Stuhl während des Mittelalters behandelt. E három adónemből befolyt jövedelem a XII. sz. végén nem elegendő a pápai szék kiadásainak a fedezésére. Új adónemeket kellett behozni és az ezekről vezetett iratok kezdik a kamara történetének II. korát megnyitó sorozatokat.

A számadások természete hozta magával, hogy azokat nem tisztázták, de ki sem adhatták a hivatalos helyiségből. A kamara iratait nem szakították el a kamarától, azoknak mindig kéznél kellett lenniök s azért együtt vándoroltak a kamarával.

Hol volt a kamara helyisége a XIII. sz. végén, ki nem deríthető. Az iratai a thesaurum antiquum sorsát osztották s csak 1334-ben kerültek Avignonba. Itt eleintén a kamarások lakása volt egyúttal a kamara hivatalos helyisége is. A thesaurum antiquum áthozatala s az új kincs felszaporodásával, a kamarai iratok in fundo turris thesaurariae állottak (a regesta kötetek pedig in camera subtus studium d. papae, in qua consuevit se indui, quando intrabat consistorium). Ez az Avignonban felhalmozódott kamarai irattár ott maradt azután is, hogy a pápák visszatértek Rómába, ahol úgy, mint annak előtte Avignonban, újból kezdték vezetni a kamarai iratokat is.

Ennek az uj kamarai irattárnak a vándorlását Rómában V. Márton pápa óta ismerjük. Az ő idejében a kamara a 12 apostolról nevezett épületben volt. III. Kálixt korában a regestrum camerae apostolicae apud s. Petrum in palatio apostolico, azaz a vatikánban volt elhelyezve, ahonnét 1466-ban a szent Márkról nevezett épületbe vitték át. IV. Sixtus alatt ismét visszakerült a vatikánba, ahol a palotába vezető kapu 2 és 3 őrségének a szeme előtt a Damasus udvarba felvezető lépcső alján és tetején levő szobákban rendezték be a kamara helyiségeit. Itt érte az 1527-i megszállás a kamara iratait, melyeket akkor a katonák széthánytak. 1612—14-ben az egész irattárt, amelyet az angyal-

vári és a bibilotheca secretában levő levéltár mellett méltán nevezhetni akkori *harmadik* pápai levéltárnak, átvitték a bibliotheca secretában felállított levéltárba. Lonigo Mihálynak 1615-ben ennek a levéltárnak az iratairól készült jegyzékéből tudjuk. hányszor és micsoda iratokat vittek át a kamarai levéltárból a vatikániba (bibl. secr.), mert ő egyenként felsorolja a köteteket. Ugyanoda jutottak a kamarának Avignonban maradt s lassan visszahordott iratai, melyeket a bibl. secretában elhelyezett (vatikáni titkos) levéltár felett levő teremben helyeztek el. Ezekről az Avignonból visszakerült kamarai iratokról 1671-ben pontos jegyzék készült.

Később a kamarát iratainak nagy részével, mint legbiztosabb helyre, az Angyalvárba helyezték át s ott is maradt egész 1870-ig. Az iratok egy része az angyalvári levéltárral együtt a vatikáni törzslevéltárba került. a másik részt, melyet 1817. után is az Angyalvárban levő kamara mellett őriztek ennek külön irattáraként, 1870-ben az olasz kormány lefoglalta s a római állami levéltarba (archivio di stato) kebelezte be. Innét van, hogy ma a pápai kamara iratainak egy részét a vatikáni, más részét pedig az olasz állami levéltárban találjuk.

Az apost. kamara iratainak leltárai és jegyzékei.

Irodalom : Langlois és Stein : Les archives . . . 756. l. írják : *De Loye* a reçu en 1892 une subvention de l'acad. des Inscr. pour proceder au depouillement, examen et *inventaire* des archives de la Chambre ap. d'Avign. en Vatic. De Loye el is végezte a vállalt megbizást s 1899-ben megjelent a Les archives de la chambre ap. au XIV. s. I. Inventaire (a Biblioth. des l'ec.fr. d'Ath. et Rome, 80. füz.), amely 1—118. ll. az intr. et exit. (az 1—380. köt.) 119—179. ll. a collectoria, 181—195. ll. az oblig. et solut (1—60. köt.) sorozatok köteteit ismerteti, míg a 197—250. ll. a kamarában volt reg. Aven. 1308—1417. jegyzékét adja. — 1904-ben jelent meg *Berliére :* Inventaire analytique des libri oblig. et solut. des archives Vatic. 1296—1548. és 1906-ban ugyancsak *Berliére*-től : Inventaire analytique des diversa cameralia des archives Vatic. 1389—1500. — *Baumgarten :* Untersuchungen u. Urkunden . . . 1897, 17—22. ll. pontos jegyzéket ad az oblig. mind a 1—88. köt.-ről. — *Wenck*, Ueb. päpstl. Schatzverzeichnisse d. XIII. u. XIV. Jahrh. u. ein Verzeichniss. d. p. Bibl. V. J. 1311. az osztrák tört. int. Mitteilungen . . . VI. (1885.) 270—86. ll. A 273. l. említ 1—1 Schatzverzeichnisst 1364-ből (V. Orbán), 1371-ből (XI. Gerg.) és 1380-ból (VII. Kel.), továbbá a 277—86. ll. adja az 1311. leltár szövegét. — *Davidsohn :* Haben sich mittelalt. Schatzregister d. Päpste erhalten a Sybel-féle Hist. Zeitschr. LXXX. (Meinecke NFol. 44.) 86—89. ll. Nem kutatott a pápai kamara iratai között, sőt éppen

mint ein Aussenstehender fölhívja a levéltár tisztviselőit, kutassák azt a kincsjegyzéket, melyre Benv. Cellini 1537-ben hivatkozott.

Az 1295-i leltár utolsó rubrikája : recepta tempore Bonif . . . expensa de rebus supradictis. Az 1314. leltárban — Arnald sedis ap. camerarius rendeletére in palatio eppali Carpentor. készítették Odo de Sermineto és Joh. de Regio camerae clerici, — előfordulnak : item librum *censualem* . . . Item unam malam magnam plenam multis scripturis, literis et libris *computorum, et rationum, decimarum* et aliorum negotiorum, portatam de Perusio. Az 1327-iben[1] tömérdek kamarai irat van felsorolva : item in alio (XXXVII. és XXXVIII.) coffano erant plures libri rationum . . . Item in alio (XXXIX.) . . .multi caterni decimarum . . . stb. — Rómában 1440-ben készült egy rövid jegyzék az ottlevő kam. iratokról. — 1612—14. években Lonigo pontosan följegyezte a kamarából Scanardus kam. levtáros által átadott kamarai köteteket.— 1671-ben pontos jegyzék készült a bibl. secretában volt kamarai kötetekről. Papir, negyrét, nagyságu félív hosszában összevarrt keskeny füzet, 1—74. ll. Císme : Indice delle scritture d'Avignon, che hora stanno nella sala di sopra l'archivio secreto nel'palasso apost. di S. Pietro in Vatic. 1671. Tartalma : 1—13. l. introitus et exitus camerae 1—273. köt., 13—27. l. introitus et exitus locorum partic. 274—554. köt., 27—48*b*. l. introitus et exitus collectorum 555—1029. (=475) köt., 49—57. l. quiet. et obligationes 1029—1103. (=74 köt., 57—69. l. diversa 1104—1247. (143) köt., 69—74. l. processus 1248—1323. (75) köt. De Pretis 3 köt. leltárában csak az intr. et exit. sorozat van meg a LXV—LXXIV=(10) arm., még pedig 608. köt., azonkívül a div. camer. *(Folytatjuk a II. kötetben.)*

[1] Itt említem fel, hogy a De Waal-féle Röm. Quartalschr. XVI. (1902.) 417—21. ll. Zur Gesch. d. päpstl. Schatzes in XIV. Jarh. a Gentile-féle exped. szállított nagy cofferek átvételekor említi : in uno cofino rubeo C. decretum s. Steph. regis hungarie . . . istorie Ungariorum . . .

BEVEZETŐ RÉSZ.

A MAGYAR EGYHÁZMEGYÉK A XIV. SZÁZAD KÖZEPÉN, VI. KELEMEN PÁPA SUPPLICATIÓI ALAPJÁN.

Irta: Dr. Bossányi Árpád.

I.

AZ ESZTERGOMI ÉRSEKI TARTOMÁNY

Esztergomi egyházmegye

A kérvények folyamán előforduló suffraganeus püspökségek:

Egri egyházmegye
Győri egyházmegye
Nyitrai egyházmegye
Pécsi egyházmegye
Váci egyházmegye
Veszprémi egyházmegye

Esztergomi egyházmegye.

I. Templomok:

A szűz Máriáról nevezett plébánia-templom Budán az esztergomi érsek joghatósága alatt állott. E templom temetője mellett Wulfingus budai polgár egy független kapelláníát alapított, mely szintén az esztergomi érsek joghatóságához tartozott.[1]

A szent Ágoston-remeték esztergomi kolostora mellé Erzsébet királyné által *szent Anna* tiszteletére épített templomnak VI. Kelemen pápa 1349. március 22-én búcsut engedélyezett.[2]

Harasztiban szent Miklós tiszteletére Haraszti Márton,[3] a királyné káplánja által épített templom 1347. június 8-i[4] kelettel nyert búcsut.

A pelsőczi szent Györgyről nevezett templomnak 1349. március 22-én Bebek György[5] hevesújvári főispán eszközölt ki száz napi búcsut.[6]

A szent Tamás apostolról nevezett surányi templomnak, alapítójának, Tamás liptói főispánnak[7] kérésére, a pápa 1344. február 14-én szintén búcsut engedélyezett.[8]

Vecsén Keresztelő szent János tiszteletére Tamás[9] újvári főispán épített templomot. A pápa a templom régebbi búcsuját 1345. szeptember 14-én újabb búcsukkal gazdagította.[10]

[1] CLVII. L. a káplánságok között.

[2] V. ö. suppl. CDXIII. Theinernél, Monum. Hist. Hung. I. 772. 1172. — V. ö. Balics, A r. k. egyház tört. Magyarországon II. 2. 373. A szent Ágoston r. remeték szent Annáról nev. esztergomi kolostora.

[3] Lásd lejebb a kanonokok sorában.

[4] V. ö. CCCLV.

[5] V. ö. CCCXCVII. CDVII.

[6] V. ö. CDXVIII. Theiner I. 771. 1168.

[7] Thomas Petri, v. ö. CDLIV. és Fejér IX. l. 631. Suppl. CCV. jegyzet.

[8] V. ö. CIV.

[9] Thomas Aladari, CXVII. CXXI sq.

[10] V. ö. CXIX. CXCVIII sq. Theiner I. 686. 1036.

II. Püspökök:

Chanadinus de Telegd de genere Csanád 1330—1349. — suppl. XXXI.
Nicolaus Nicolai de Vásári de genere Csanád 1350—1357. — suppl. LXX. LXXXIX. CXI. CXXVII sq. CCCLXII. CDIII—CDVI. CDXX. CDXXII.

Telegdi Csanád érsek az 1349. év második felében halt meg, így érseki működése idejéből supplicatióinkra még hat év jut. Feltünő tehát, hogy a pápai kérvénykönyvekben mindössze *egy* kérvényét találjuk meg. 1343. május 10-én azért a kegyelemért folyamodott, hogy gyóntatója őt végső órájában általános bűnbocsánatban részesíthesse.[1]

Mint látni fogjuk, a pápai kérvénykönyvek bármily terjedelmesek legyenek, mégsem teljesek, föltehetjük azt is, hogy Csanád érsek kérvényei elvesztek. Később, az érsek agg korában kell keresnünk magyarázatát annak, hogy kisebb fontosságú javadalmi és hasonló ügyekben már nem igen fordult személyes kérésekkel a szentszékhez. Supplicatióink anyagának földolgozásában lehetőleg csak a föltalálható kérvények nyujtotta anyagot kívánjuk fölhasználni, így az egyes egyházi férfiak[2] életrajzi adatainak összefüzését is ez adataink szabják meg.

A következő érsek *Vásári Miklós*, aki előbb nyitrai, majd zágrábi választott püspök, 1349-ben pedig kalocsai érsek volt.

Vásári Miklós előkelő család sarja,[3] Csanád esztergomi érseknek unokaöccse, kiváló tehetségével hamar magára vonta a figyelmet. 1339-ben már mint esztergomi nagypréposttal találkozunk vele.[4] Addig — mint azt kérvénykönyveinkből tudjuk — egri kanonok[5] volt és ugyanott néhány tizednegyedet is élvezett.[6] XXII. János pápa 1333. október 2-án[7] kelt kinevező bullájából, mely Miklós részére egy váradi kanonoki stallumot is biztosított, tudjuk, hogy egri stallumával egy főesperesi javadalmat is élvezett.[8]

[1] V. ö. XXXI.

[2] A supplicatiókban említett világi méltóságokkal és tisztekkel ily irányú külön munkában fogok terjedelmesebben foglalkozni, azért itt csak nevük és hivataluk fölsorolására szorítkozom.

[3] L. Századok XXXVI. (1902.) 604.

[4] Reg. Vat. tom. 127. ep. 510.

[5] V. ö. CCCLV.

[6] V. ö. CCCLXII.

[7] Theiner I. 594. 885. [8] Pór: borsvai főesperes, 1332.

Mint Nagy Lajos király és az esztergomi érsek követét Avignonban is jól ismerték, 1331-ben már személyesen járt a pápai udvarban, nagybátyjának, Csanád érseknek palliumot hozván onnan magával. Később a király bizalmáról és Miklós prépost tehetségeiről a szentszék azon az uton is értesült, hogy Nagy Lajos olasz és velencei érdekeinek képviseletét is ismételten ő rá bízta. Különben már Károly Róbert királyt is elkisérte olaszországi útján és azontúl — úgy látszik — állandóan a királyi udvar közelében maradt és tehetségével, ügyességével szinte nélkülözhetetlenné tette magát. 1339. január 18-án esztergomi nagyprépost lett, mint ilyen tagja volt annak a fényes kiséretnek, mellyel Erzsébet anyakirályné fiának látogatására Nápolyba utazott. Nagy Lajos király már akkor országos ügyek vezetésére kiválóan alkalmasnak és az uralkodó közelében mint tanácsadót, szinte nélkülözhetetlennek mondja[1] az aránylag még nagyon fiatal Vásári Miklóst. Amikor tehát a nyitrai püspökség Vitus halálával megüresedett és a nyitrai káptalan egyhangúlag őt választotta meg püspökévé, VI. Kelemen szivesen látta ezt a választást már csak azért is, mert a királyi családnak kedves emberét nevezvén ki püspökké, azt remélhette, hogy a pápai és a magyar királyi udvar túlságosan kiélesedett viszonyában valamelyes javulás állhat be Vásári Miklós ügyes közvetítésével. 1347 május 23-án ki is adta számára a kinevező bullát.[2] A magyar királyi család azonban kemény bosszút akart állni Endre meggyilkoltatásáért. Vásári Miklósnak mindenképen nehéz volt a helyzete, de királyhűsége királya oldala mellett jelölt ki számára helyet. Elkisérte királyát nápolyi hadjáratában, de a pápai udvarban is minden tehetségével azon dolgozott, hogy az egyház feje, a pápa és a magyar király, az egyház hű fia között a kétségbeesett helyzet végzetes szakítássá ne fajuljon. Hogy ez sikerült és hogy ebből mennyi érdem jut Vásári Miklósnak, nem tartozik tárgyunkhoz, annyi azonban bizonyos, hogy Vásárinak tevékenysége a pápa és a király előtt egyaránt nagyrabecsülést, tiszteletet és fényes jövőt biztosított.

Az új püspök akkor is még csak alszerpap volt. A nagyobb egyházi rendek fölvétele és püspökké szentelése a fontos országos ügyek miatt elhuzódván, még mielőtt székét Nyitrán elfoglalhatta volna, a zágrábi káptalan megkeresése érkezett el hozzá,

[1] Turul, 1899. 137.

[2] Theiner I. 742. 1115.

hogy a nyitrai püspökség helyett fogadja el inkább a fölajánlott zágrábi püspöki széket. A zágrábi püspökség Jakab püspök[1] váratlan halálával, 1348. október 16-án üresedett meg.

Mivel azonban akkortájt a kalocsai érsekség is megüresedett,[2] a pápa — bizonyára a király előterjesztése alapján — a zágrábi püspökségbe Dénes tinnini püspököt helyezvén át,[3] Vásári Miklóst kalocsai érsekké nevezte ki.

Azonban alighogy a kinevező bulla megérkezett, Telegdi Csanád esztergomi érsek is meghalt és mivel méltóbb jelöltről alig lehetett szó, Vásári Miklóst 1350. január 11-én Kalocsáról Esztergomba szólította a pápa és a király megegyező bizalma.[4]

Az adatok ez egyszerű összegezése többször összeütközik egy másik Miklósnak nevével, akinek története nagyjában párhuzamosan folyik Vásári Miklós történetével.[5]

Miután Vásári Miklós 1347-ben nyitrai püspök lett, az esztergomi prépostságról természetesen le kellett mondania.[6] De a lemondás kötelezettsége szokás szerint csak a püspökké történt szenteléssel, tehát a székhely tényleges és végleges elfoglalásával egyidejűleg állott be.[7] Vásári Miklós utódáról 1349-ben értesülünk, ennek neve szintén *Miklós.*[8] Ez a második Miklós supplicatióinkban «cognomine Abbatis»,[9] máshol Garamkeszi, de Kezeu vagy Franko[10] néven fordul elő.

[1] L. a zágrábi püspökök sorában.

[2] L. a kalocsai érsekek sorában Büki Istvánt.

[3] V. ö. Theiner I. 813. 1245. — Eubel I. 512., 570.

[4] Kinevező bullája nem maradt ránk, v. ö. Theiner I. 775. 1178.

[5] Gams, 371. és Eubel I. 204. abban tévednek, hogy Vásári Miklóst kinevezett és székét elfoglalt zágrábi püspöknek állítják be, esztergomi kinevezését különben jó helyre teszik. Schmitth, Archiepi, Strigon. 190. és Bartay, Magyarország primásai, 76. — teljesen összetévesztik utódával, Frankó Miklóssal.

[6] Csak nagyon szegény püspökségeknél tett kivételt a szentszék, hogy egyesek helyzetük javítására egy-két kanonoki vagy egyéb javadalmukat püspökségük idején is megtarthatták. Pl. v. ö. CCCXXXII.

[7] A kérvények rendes szövege : cum per munus consecrationis impendendum eidem electo (prepositura) in proximo vacare speretur . . .

[8] V. ö. CDXXIX. CDXXXII.

[9] V. ö. CDXXXII.

[10] V. ö. bővebben a Magyar Tört. Életrajzok 1904. évi folyamában Miklós érsek életrajzát *Pór Antal* tollából. Úgyszintén Századok 1906. 144. köv. — *Pór* Miklós püspököt *Keszei*-nek nevezi a következő megjegyzéssel : «Hogy V. Miklós esztergomi érsek voltaképen *Keszei* és hogy a *Frankló,*

A nyitrai káptalan Vásári Miklósnak érsekké történt kinevezése után ismét az esztergomi nagyprépostot, most tehát *Franko Miklóst* választotta meg püspökévé.[1]

Ennek bizonysága Telegdi Tamás[2] nyitrai főesperesnek 1350. január 28-án kelt kérvénye, melyben a nyitrai püspökké választott N. (a név hiányzik) püspökké szentelése által rövidesen megüresedő esztergomi prépostságot magának kéri. Ugyanazon kelettel a pápa János pécsi klerikusnak adományozta az erdélyegyházmegyei solos-i (Kolos ?) plébániajavadalmat,[3] mely szintén Miklósnak nyitrai püspökké leendő fölszentelése után fog megüresedni. E kérvényben : Nicolaus cognomine Abbatis, clericus Nitriensis.

Lehetetlen, hogy még mindig Vásári Miklósról lenne szó, hiszen úgy a szentszék, mint az Avignonban időzött királyi követek is, nemcsak azt tudták, hogy Vásári Miklós nem foglalta el a nyitrai püspöki széket és hogy már régen püspökké szenteltetett, hanem tudták azt is, hogy két héttel e kérvények kelte előtt Vásári Miklós kalocsai érsek már esztergomi érsekké neveztetett ki.

A kérdés pedig látszólag azontúl még bonyolultabb. Mert a nyitrai püspökségre jelölt Miklóst VI. Kelemen pápa nem Nyitrára, hanem Zágrábba nevezte ki püspöknek.

Telegdi Csanád esztergomi érsek halálával és az esztergomi érseki szék betöltésével az új püspökök jelölése ugyanis a következőképen alakult : Vásári Miklós Esztergomba jelöltetvén, a kalocsai érseki székbe Laczki Dénes zágrábi püspök szemeltetett ki. Franko Miklós, a királynak különösen kedvelt embere, a nyitrai helyett a zágrábi püspökségbe jelöltetvén, Nyitrára a király Szigeti Istvánt,[4] egy tanult és tudománya által tekintélyes szent Ágoston-rendi szerzetest terjesztett elő kinevezésre a szentszéknél.

1350. január 11-én a pápa a jelöléseket jóváhagyta[5] és a jelölteknek a kinevező bullákat kiadta.

Frankó név István kalocsai érseket illeti meg, ez adott *Wertner Mór* kutatásainak és szives közlésének köszönöm.»

[1] V. ö. CDXXIX. CDXXXII.

[2] L. mint nyitrai főesperest, később csanádi püspök, v. ö. CDXXIX. CDXLIV.

[3] V. ö. CDXXXII., l. az erdélyi egyházmegyében.

[4] V. ö. LXXXIX. CCXII.

[5] Theiner I. 775. 1178., 1179. 776. 1180.

Vásári Miklós kérvényei alapján még a következő adatokat állíthatjuk össze:

Rokonsága: 1344. február 17-én szülei és fivérei részére a szokásos gyóntatói kegyelmet eszközölte ki.[1] *Atyja:* Vásári Miklós, *fivérei:* Bekeu de Zilach,[2] szilágyi főispán, János és Tamás,[3] királyi nemes katonák. *Rokonságához tartozott:* János, Lőrinc fia, csanádi főispán,[4] *Szülőfaluja:* Vásári,[5] a szent Márton tiszteletére épült templommal.[6]

Környezetéből a következőket ismerjük: Johannes de Jakabfalva de genere Gara,[7] királyi titkár, pécsi prépost, 1347-ben veszprémi püspök, akit kérvényében legjobb barátjának nevez; Johannes Dominici de Surdis de Placentia, csázmai cantor, a későbbi esztergomi érsek, akit kérvényeiben káplánjának nevez;[8] Johannes Pauli de Wolco, pécsegyházmegyei pap, aki követségeiben társa volt,[9] végül Paulus Pauli esztergomi és váradi kanonok,[10] és Petrus Nicolai esztergomi és egri kanonok,[11] akiket szintén barátjainak nevez.

Javadalmai: püspöki fölszenteléséig az esztergomi nagyprépostságon kívül egy esztergomi[12] és egy egri kanoniát és az egri egyházmegyében több tizednegyedet[13] élvezett. Egeregyházmegyei főesperes és nagyváradi kanonok.[14]

Miután 1357-ig volt az esztergomi egyházmegye érseke, főpásztori működésének jelentékeny része supplicatióink II. kötetének anyagába is átnyulik.

[1] V. ö. CXXVII. CDIII.
[2] V. ö. CXXVII–VIII.
[3] V. ö. CDIII. CXXVII.
[4] CXXVIII. és v. ö. CDIII.
[5] L. a váradi egyházmegyében.
[6] V. ö. CXXIX. CDV.
[7] L. mint veszprémi püspököt, v. ö. CXXVII.
[8] V. ö. CDXX.
[9] V. ö. IX. CXXX. CXXXVII. CCI. CCXXIV. CCCXXVII.
[10] V. ö. CXXXI.
[11] V. ö. CXXXII.
[12] V. ö. CXI. jegyzet. CCCLV. Reg. Vat. tom. 179. fol. 37. A Kollányi által említett (44. oldal) zágrábi kanonokságot Franko Miklós bírta, v. ö. CDXXXI.
[13] V. ö. CCCLXII.
[14] Theiner T. 594. 885. — Századok XXXVI. 601. köv.

III. A káptalanok.

1. Az esztergomi káptalan.

a) Nagyprépostok:

Nicolaus de Vásári 1339—1348.[1]

Nicolaus Franko (Garamkeszi, de Kezeu) 1349.

A nagyprépostságban Vásári Miklósnak közvetlen utóda, valószinűleg az 1348-ik év második felében neveztetett ki, amikor Vásári püspökké szenteltetett. Zágrábi[2] kanonok is volt, az erdélyi egyházmegyében pedig a solos-i (Kolozs ?) plébániajavadalmat bírta.[3] 1349-ben a nyitrai káptalan püspökévé választotta,[4] VI. Kelemen pápa azonban 1350. január 11-én zágrábi püspökké nevezte ki,[5] mint ilyen Nagy Lajos királyt — akinek különben különösen kedvelt embere volt — második nápolyi hadjáratán elkisérvén, ez útban, Aversában püspökké szenteltetett. Kancelláriai titkár és a királyi kápolna igazgatója volt. 1356-ban kalocsai, 1358-ban pedig esztergomi érsek lett.[6]

Thomas Pancratii de Telegd de genere Csanád 1350.

Supplicatióink folyamán először 1350. január 28-án[7] találkozunk nevével, amikor mint nyitrai főesperes és esztergomi s győri javadalmas kanonok, hivatkozva Nagy Lajos király pártfogására, Franko Miklósnak nyitrai püspökké leendő fölszentelése után[8] az esztergomi nagyprépotságért folyamodik. 1350-ben csanádi püspök lett.[9] Telegdi Csanádnak és Vásári Miklósnak unokaöccse volt. 1341-ben nyitrai főesperes, később esztergomi lector[10] volt, majd egy esztergomi kanonoki stallum megtartásával ismét a nyitrai főesperességre ment át. A csanádi püspöki

[1] Lásd mint érseket.
[2] V. ö. CDXXXI. Kollányi fol. 44., tévesen Vásári javadalmai közé sorolja ezt a zágrábi stallumot.
[3] V. ö. CDXXXII.
[4] V. ö. CDXXIX. CDXXXI. CDXXXII.
[5] Theiner I. 775. 1179.
[6] Bővebben l. a II. kötetben.
[7] V. ö. CDXXIX.
[8] L. mint nagyprépostot és Vásári Miklós életrajzát.
[9] Lásd a csanádi püspökök sorában.
[10] Fejér IX. 1. 228. (1344).

székből 1358-ban a kalocsai, 1367-ben az esztergomi érseki székbe emeltetett. 1375. december 1-ig élt.

Guillelmus (De Judicis, De lugée) tt. s. Mariae in Cosmedin diaconus Cardinalis 1350-től.

VI. Kelemen pápának az unokaöccse, a franciaországi Limoges szülöttje, 1342-től a bibornok kollegiumnak is mint diaconus tagja, az egyházi rendekben 1368-ig szintén csak szerpap, amikor szeptember 22-én végre áldozópappá szenteltette magát. Különben VI. Kelemen pápának nemcsak föltétlen bizalmasa, hanem politikájának is kiváló faktora és korának egyik kitünő jogásza volt. Bizonyára ezek jutalma volt a sok és különböző egyházi javadalom, mikkel VI. Kelemen pápa unokaöccsét valósággal elhalmozta. Magyarországon egyszerre tizennégy egyházi javadalmat élvezett. A király egy ízben a bíbornok adó- vagy jövedelemszedőit az országból ki is tiltotta.[1] András erdélyi püspök[2] pedig szintén nehézségeket gördített útjába, hogy egyházmegyéjében az egyik főesperességet elfoglalhassa.[3]

Kérvénykönyveink szerint a következő hivatalokat viselte, illetve a következő javadalmakat bírta:

1. *Az esztergomi érseki tartományban:* A váci káptalanban éneklőkanonok,[4] a nyitrai káptalanban éneklőkanonok,[5] ezekkel kapcsolatosan ott még külön kanonoki stalluma is volt. A pécsi egyházmegyében nagyprépost egy külön kanonoki stallummal,[6] a szepesi káptalanban javadalmas kanonok.[7] Az esztergomi egyházmegyében a János lovagok esztergomi monostorának mestere volt.[8] 1350. június 4-én a pápa motu proprio esztergomi nagyprépostta nevezte ki,[9] a prépostságot tényleg azonban csak 1352. május 3-án foglalhatta el.[10]

2. *A kalocsai érseki tartományban:* A bácsi káptalanban

[1] V. ö. CCVII.
[2] V. ö. CCCXI. Lásd mint erdélyi püspököt.
[3] Suppl. CCLIX. v. ö. LVI.
[4] V. ö. CDXLIV.
[5] U. ott.
[6] V. ö. XXXVIII. CCXXV.
[7] V. ö. CDXLIV.
[8] V. ö. X. CCXLIV.
[9] V. ö. CDXLIV. CDXCIII.
[10] V. ö. CDXCIII.

olvasókanonok,[1] majd szerémi főesperes egy külön kanonoki stallummal és javadalommal,[2] a kalocsai káptalanban olvasókanonok,[3] a csanádi egyházmegyében torontáli főesperes és kanonok,[4] a váradi egyházmegyében javadalmas kanonok,[5] az erdélyi egyházmegyében fehérvári főesperes,[6] a zágrábi káptalanban javadalmas kanonok.[7]

Miután 1350. június 4-én esztergomi nagyprépost lett, a kinevező bulla szerint a váci és nyitrai éneklő-, a kalocsai olvasókanonokságról és a zágrábi káptalanban bírt egyszerű kanonoki javadalmáról le kellett mondania. 1352. május 3-án, amikor a nagyprépostságot tényleg elfoglalhatta, a fölsoroltakon kívül szepesi stallumáról is lemondott.

Számos egyházi javadalmának jövedelmét prokurátorok által szedte be. E megbizottaknak részben csak hazánkra, részben Magyar- és Lengyelországra, részben az esztergomi vagy kalocsai érseki tartományra volt joghatóságuk.[8]

b) **Olvasókanonok** (Lector):

Thomas Pancratii de Telegd de genere Csanád 1342.[9]

c) **Főesperességek és főesperesek:**

VI. Kelemen pápa kérvénykönyveiben öt főesperesi kerülettel találkozunk, — ezek:

Bars, Hont, Esztergom, Nyitra és *Zólyom.*

Barsi főesperesek:

Conradus de Scupellenberch (Skultéti) 1341—1352.

Királyi káplán, camini kanonok és kölnegyházmegyei javadalmas. 1351. július 11-én Nagy Lajos király,[10] 1352. január

[1] Cambium folytán, v. ö. LVI. CCLIX.

[2] V. ö. CCLIX.

[3] Itt esetleg tévedés lehetséges és talán a bácsi olvasókanonokságot kell értenünk, v. ö. CDXLIV. és LVI. CCLIX.

[4] V. ö. CCVII.

[5] U. ott.

[6] V. ö. LVI. CCXXIII. CCLIX.

[7] V. ö. CDXLIV.

[8] V. ö. XLIII. LXXII. CXXVI. CLXIX. CCXLVIII. CCLXX. CCCLXXI. CD. CDXXXI.

[9] Lásd mint nagyprépostot, v. ö. CDXXIX. Fejér VIII. 4. 596., 1343: IX. 1. 228. 1347: Demetrius lector, Fejér IX. 1. 522. — 1351: Demetrius, Fejér IX. 2. 95.

[10] V. ö. CDLIII.

13-án pedig a gözi püspök[1] folyamodott érdekében. A barsiról a nyitrai főesperességre ment át, egyben egy szepesi kanonoki javadalmat is kapott.[2]

Demetrius Thomae Jánoki de genere Hunt-Páznán 1352.

1337-ben született, mert amikor János veszprémi püspök 1352. január 15-én[3] Skultéti Konrádnak nyitrai főesperessé történt kinevezése után részére a barsi főesperességet kérte, Jánoki Demeter még csak tizenöt éves volt. Egyidejűleg esztergomi kanonok is lett. További adatokat supplicatióink II. kötetében találunk róla.

Honti főesperesek:

Nicolaus Dictus Ruffus 1352-ig.

Vitus nyitrai püspök egyik kérvénye szerint Miklós honti és Péter trencséni főesperesek e javadalmukban cserélni akartak.[4] A javadalomcsere nem történt meg, mert 1352. január 31-én a pápa a honti főesperességet mint olyant adományozta, mely Miklósnak (dictus Ruffus) halálával üresedett meg.[5] Miklós honti főesperes nevével már 1341-ben találkozunk.[6]

Petrus Stephani 1344.

Veszprémegyházmegyei klerikus és Vitus nyitrai püspöknek az unokaöccse. 1344-ben, mint trencséni főesperes, pápai engedélyt kapott, hogy a trencséni főesperességet a hontival fölcserélhesse, a kambiumot azonban nem vihette keresztül.[7]

[1] Kollányi, Esztergomi kanonok 47.

[2] V. ö. CDLXXVII.

[3] V. ö. CDLXXVII.

[4] XCI.

[5] V. ö. CDLXXXVII.

[6] Fejér VIII. 4. 300., 596 (1342). — Kollányi, fol. 40. az esztergomi kanonokok sorában 1332-től 1351-ig szerepelteti. Bár az 1352. január 31-én kelt kérvény alapján kétségtelen, hogy Miklós 1351-ben halhatott meg és Kollányi is 1351-ig jelzi, mégis ezt írja róla: «1355. november 16-án pedig Elrhardi Burkhard, az osztrák herceg titkára tesz lépéseket VI. Ince pápánál, hogy Vörös Miklós passaui egyházmegyei áldozárnak adományozzon ebben az egyházmegyében egy javadalmat s akkor ő szivesen le fog mondani a salzburgi egyházmegyében birt plébániáról.» Ez utóbbi Miklós nem a honti főesperes.

[7] V. ö. LXXXIX. XCI. XCV. CXI. CXII. CXV. CCLI. CCCXXXVIII. CCCLXVII.

Johannes Beke 1352.

Zólyomi főesperes[1] és (1344. április 12-én) esztergomi kanonok. 1352-ben, pápai bullára hivatkozva, a honti főesperességhez való jogát akarta érvényesíteni, de a pápa a veszprémi püspök előterjesztésére Miklós királyi káplánt nevezte ki honti főesperessé.

Nicolaus Nicolai 1352.

Királyi káplán, pécsi javadalmas kanonok és zágrábi plébános[2] volt, amikor Miklós (dictus Ruffus) halála után, a veszprémi püspök ajánlására, 1352. január 31-i kelettel honti főesperessé és esztergomi kanonokká neveztetett ki.[3]

Esztergomi főesperesek (a mindenkori szentgyörgymezei prépostok):

Ladislaus Thomae Jánoki de genere Hunt-Páznán 1352-ig.[4]

Johannes Andreae 1352-től.[5]

Nyitrai főesperesek:

Thomas Pancratii de Telegd de genere Csanád 1341.[6]

Paulus Petri de Jegersdorf 1350—1351.

Jogvégzett ember, udvari káplán és a királyi kápolna aligazgatója volt. 1350. január 28-án esztergomi kanonokká és nyitrai főesperessé[7] nevezte ki a pápa. 1351. május 26-án motu proprio egy boroszlói kanonoki javadalmat is biztosított neki, azonban még ugyanazon év október 24-én görzi püspök lett. Mint királyi követ személyesen is járt Avignonban. 1359-ben a fresisingi egyházmegye élén találjuk.[8]

Conradus de Scupellenberch (Skultéti) 1352-től.[9]

[1] V. ö. CXLIX. CDLXXXVII.
[2] Lásd a zágrábi egyházmegyében.
[3] V. ö. CDLXXXVII.
[4] Lásd mint szentgyörgymezei prépostot.
[5] Lásd mint szentgyörgymezei prépostot.
[6] Lásd mint nagyprépostot.
[7] V. ö. CDXXVIII.
[8] Kollányi, fol. 54.
[9] Lásd mint barsi főesperest.

Zólyomi főesperes:

Johannes Beke 1344.[1]

d) **Kanonokok:**

Gregorius Georgii 1343.[2]

Michael Thomae de Széchény de genere Kachich 1332—1343.[3]

Nicolaus 1343—1346.[4]

Johannes Dominici de Usa 1330—1351.[5]

Ladislaus Nicolai de genere Hunt-Páznán 1343.[6]

Martinus Vellini de Kaproncza 1343.

Zágrábi kanonok és úgy látszik, Gergely csanádi püspöknek rokona volt, aki 1343. augusztus 25-én a zágrábi egyházban egy dignitast kért részére, de a pápa ehelyett esztergomi kanonokká nevezte ki.[7] 1344. március 4-én[8] az előbb kérelmzett dignitast is megkapta. 1345. október 16-án a szokásos bűnbocsánati kegyelemben részesült.[9]

Nicolaus dictus Ruffus 1344.[10]

Petrus Stephani 1344.[11]

Nicolaus 1344.

Mint nyitrai őrkanonok, 1344. február 13-án egy esztergomi kanonoki javadalomra is kapott bullát.[12]

Martinus Thomae de Haraszti 1344.[13]

[1] Lásd a honti főesperesek között.
[2] Lásd mint csanádi püspököt.
[3] Lásd mint váci püspököt.
[4] Lásd mint pécsi püspököt.
[5] Lásd mint egri olvasókanonokot.
[6] Lásd mint csázmai prépostot a zágrábi egyházmegyében.
[7] V. ö. LI. Theiner I. 662. 987.
[8] V. ö. CXXXIV.
[9] V. ö. CCLV.
[10] Lásd mint honti főesperest.
[11] Lásd mint honti főesperest.
[12] V. ö. XCIII. Kollányi, fol. 48., egy személynek veszi Miklós honti főesperessel, v. ö. CDLXXXVII.
[13] Lásd mint váci kanonokot.

Harasztiban — esztergomi egyházmegye — szent Miklós tiszteletére saját költségén templomot építtetett.[1]

Paulus Pauli 1344.

Esztergomi és váradi kanonok volt. Előbbi javadalmat már 1344 előtt is bírta.[2]

Petrus Nicolai 1344.

Esztergomi és egri kanonok.[3]

Johannes Beke 1344.[4]

Laurentius Lorandi 1344-ig ?[5]

Már 1336-ban boszniai püspök volt, a pápa az általa addig bírt esztergomi kanonoki stallumot mégis csak 1344-ben adományozta újból.[6]

Nicolaus Johannis de Sala 1345.

Széchényi Mihály[7] váci püspöknek nevelője. Kanonoki javadalommal bírt a székesfehérvári, a veszprémi és a váci káptalanokban. 1345. szeptember 12-én még egy esztergomi kanonoki javadalmat kapott, ugyanakkor a szokott gyóntatói kegyelemben is részesült.[8]

Ladislaus Ulrici de Plaga de Wilyelmow 1345—1352.[9]

Prága-egyházmegyei klerikus és István királyi hercegnek tanítója, győri, váradi,[10] erdélyi[11] és esztergomi[12] javadalmas kanonok, az erdélyegyházmegyei Keresztényszigetnek pedig plébánosa

[1] V. ö. CCCLVI.
[2] V. ö. CXXXI.
[3] V. ö. CXXXII.
[4] Lásd mint honti és zólyomi főesperest.
[5] Lásd mint boszniai püspököt.
[6] V. ö. CIL. Theiner I. 670. 1006.
[7] Lásd mint váci püspököt.
[8] V. ö. CXC. CXCI. CLXXXVII.
[9] Lásd a bácsi prépostok között.
[10] 1343. május 7. Ekkor már győri kanonok és erdélyi plebános volt, v. ö. XVII. Theiner I. 700. 1060.
[11] 1345. szeptember 28. v. ö. CCXVI.
[12] Erre a stallumra 1343 és 1345 között neveztetett ki, v. ö. XVII. CCXVI.

volt.[1] 1347. január 25-én ezek mellé még bácsi préposttá és pécsi kanonokká[2] is kineveztetett. Valószinű, hogy e két utóbbi javadalmat nem foglalhatta el. 1352. június 6-án lemondott esztergomi stallumáról.[3]

Johannes Pauli de Wolco 1345.[4]

1345. október 9-e óta volt tagja az esztergomi káptalannak.[5]

Petrus Stephani 1345.[6]

Egyik 1345-ben kelt kérvénye szerint esztergomi kanonok is volt.[7]

Johannes de Jakabfalva de genere Gara 1347-ig (1353. ?)

Királyi titkár, avignoni követ, 1347-ben veszprémi püspök. 1347. január 15-én kelt folyamodványa szerint javadalmas esztergomi kanonok volt. Akkor azért folyamodott, hogy ennek a stallumnak jövedelmét mint püspök is élvezhesse. A pápa ezt a kérést nem teljesítette, úgy látszik azonban, hogy egyéb javadalmainak, tehát esztergomi stallumának is, haszonélvezetében egészen 1353-ig megmaradt.[8]

Nicolaus Vásári 1347-ig.[9]

Nicolaus Demetrii 1347.

1344. február 14-én székesfehérvári,[10] 1347. június 8-án pedig esztergomi kanonok lett. Mint esztergomi kanonok Vásári Miklósnak utóda.[11]

Andreas Demetrii de Pankota 1347.

Esztergomi, egri, győri kanonok és pankotai főesperes.

[1] V. ö. CCXVI.
[2] V. ö. CCCLI.
[3] V. ö. CDXCVII. Kollányi, fol. 50. tévesen azt állítja, hogy 1347-ben egy zágrábi és egy titeli stallumra is kineveztetett. Ezeket kérte ugyan, de a pápa nem nevezte ki, v. ö. CCCLI.
[4] Lásd mint eszéki főesperest és pécsi kanonokot.
[5] V. ö. CCXXVIII.
[6] Lásd mint székesfehérvári és trencséni főesperest.
[7] V. ö. CCLI.
[8] Lásd mint veszprémi püspököt.
[9] Lásd mint érseket.
[10] V. ö. CXI. Theiner I. 670. 1006.
[11] V. ö .CCCLIX. Mon. Vespr. II. 123.

Ezeken kívül az esztergomi egyházmegyében a rimaszombati és a salliai (Vág-Sellye) tizednegyedeket élvezte.[1]

Guillelmus Gilberti Bitterrensis 1348-ig.

Esztergomi, pécsi és veszprémi kanonok.[2]

Johannes Martini de Olaszy 1348-tól.

Büki István kalocsai érsek udvari papjai közé tartozott, különben váradegyházmegyei klerikus volt. 1346-ban, már mint budai kanonok váci,[3] 1348. május 25-én[4] esztergomi, majd váradi kanonok lett.

Stephanus Alexii 1349.

Bebek György hevesi főispán környezetéhez tartozott, amikor supplicatióink először említik őt, az egyházjogot hallgatta. 1349. március 22-én esztergomi kanonok lett, március 26-án pedig egy dignitásra is kapott bullát.[5]

Paulus de Jegersdorf 1350—1352.[6]

Thomas Pancratii de Telegd de genere Csanád 1342—1350.[7]

Johannes Dominici de Surdis de Placentia 1351.[8]

Guillelmus tt. S. Mariae in Cosmedin diac. Cardinalis 1350—1374.[9]

Andreas de Tyrnavia 1351.

Erzsébet anyakirályné káplánja és körmöcbányai plébános. A királyné kérésére 1351 július 11-én[10], azzal a joggal, hogy egy megüresedő dignitast is elfogadhasson és plébániáját is megtarthassa, esztergomi kanonokká neveztetett ki.

[1] V. ö. CCCLXII. jegyzetek, lásd az egri egyházmegyében.
[2] V. ö. CCCLXX., lásd a veszprémi egyházmegyében.
[3] V. ö. CCCIX.
[4] V. ö. CCCLXX.
[5] V. ö. CDXVI. CDXXI.
[6] Lásd mint nyitrai főesperest.
[7] Lásd mint nagyprépostot.
[8] L. mint kalocsai nagyprépostot, CDXXVIII.
[9] Lásd mint nagyprépostot.
[10] V. ö. CDXLVII.

(Andreas Nicolai 1351.)[1]

Conradus de Scupellenberch (Skultéti) 1351.[2]

Demetrius Thomae Jánoki de genere Hunt-Páznán 1352.

Barsi főesperessé történt kinevezése előtt már esztergom kanonok volt.[3]

Nicolaus Nicolai 1352.[4]

Johannes Andreae 1352.[5]

Ladislaus Thomae Jánoki de Genere Hunt-Páznán 1352-ig.[6]

Johannes Henrici de Scherffembergh 1352.

1352. június 6-án,[7] Dombrói János[8] halála után, aradi főesperes és csanádi kanonok, ugyanaznap, Wilyelmowi László[9] lemondásával, esztergomi kanonok,[10] július 2-án[11] pedig csázmai kanonok lett. A király udvari papjai közé tartozott.

Michael Nicolai de Lewe 1352.

Franko Miklós[12] zágrábi püspöknek unokaöccse. 1352. július 2-án,[13] bár a kánoni kort akkor még nem érte el, kineveztetett esztergomi kanonokká.

[1] 1351. július 11-én Erzsébet királyné kérvénye: suppl. CDLII. Andrásnak esztergomi kanonokká leendő kineveztetése ügyében. Azonban a kérvény töröltetett. Kollányi fol. 55. e supplicatióra és Anjoukori okmánytár V. 551-re hivatkozva, fölvette a kanonokok sorába. Az esztergomi helyett egy krakói kanonokságra neveztetett ki.

[2] Lásd a barsi főesperesek között.

[3] Lásd ugyanott.

[4] Lásd a honti főesperesek között és mint pécsi kanonokot, v. ö. CDLXXXVII.

[5] Lásd mint szentgyörgymezei prépostot.

[6] V. ö. CCCX. CDLXXVIII. CDLXXIX., lásd mint szentgyörgymezei prépostot.

[7] V. ö. CDXCVI.

[8] V. ö. CDXXVI.

[9] V. ö. XVII. CCCLI. CDLI.

[10] V. ö. CDXCVII.

[11] V. ö. CDVII.

[12] L. mint nagyprépostot és zágrábi püspököt.

[13] V. ö. DII.

2. Szenttamási prépostok:

Jacobus 1340—1347.[1]

Dominicus dictus Bebek de Pelsőcz de genere Ákos 1347. körül.

Szenttamási préposttá történt kineveztetésének idejét nem tudjuk pontosan megállapitani. Amikor 1349. március 2-án[2] az egri nagyprépostságért folyamodott, ennek ellenében a szenttamási prépostságról le akart mondani. A pápa Fiat-tal jelölte a kérvényt és ennek alapján 1349. március 22-én[3] Vásári Miklós nyitrai püspök[4] Tamásnak, Béli Bekő fiának[5] kérte az ilykép megüresedő prépostságot. A vonatkozó pápai adományozás föltételes volt és hogy nem volt megvalósítható, kitünik abból, hogy Bebek Domonkost okmányaink folytatólagosan is mint szenttamási prépostot említik. Később csanádi, majd váradi püspök lett.[6]

Thomas Bekeu de Vel (Bél) 1349.[7]

3. Szentgyörgymezei prépostok:

Ladislaus Thomae Jánoki de genere Hunt-Páznán 1336—1352.

Az okmányok már 1336-tól mint szentgyörgymezei prépostot és esztergomi kanonot említik.[8] A mindenkori szentgyörgymezei prépost egyúttal esztergomi főesperes is volt.[9] Később egri nagyprépost lett, mint ilyen halt meg 1357-ben. — Csanádi kanonok is volt.

Johannes Andreae 1352-től.

Nyitraegyházmegyei klerikus, aki Garai János veszprémi püspök udvarában teljesített szolgálatot. Javadalmai: verebélyi

[1] Bebek Domonkosnak elődе. 1342. Fejér VIII. 4. 596. — 1346. Fejér IX. 1. 410., 439.

[2] V. ö. CCXCVII.

[3] V. ö. CDVI. Kollányi, fol. 53. azt írja, hogy a szenttamási prépostságra, melyről 1349. március 2-án le akar mondani, csak 1349. március 22-én lett kinevezve. Az ellenmondás szembetünő. V. ö. CCCXCVII. 2. jegyzet.

[4] Lásd mint érseket.

[5] V. ö. CCCXCVII. CDVI. — (de Vel)

[6] Suppl. II. kötete.

[7] *Bullás.* Lásd előtte: Dominicus dictus Bebek.

[8] Kollányi, fol. 43.

[9] V. ö. CDLXXVIII.

plébános,[1] a pozsonyi Szent László kápolna igazgatója, veszprémi olvasókanonok,[2] váradi kanonok,[3] 1352. január 20-án[4] szentgyörgymezei prépost és esztergomi főesperes, február 11-én[5] esztergomi kanonok lett. 1359-ben a páduai egyetem rectora, 1373-ban esztergomi érseki helynök volt, 1375-ben pedig szerémi püspök lett.[6]

4. A pozsonyi prépostok és a káptalan.

a) Prépostok:

Michael Thomae de Széchen 1332—1342.[7]

Imbertus tt. XII. Apost. presb. Cardinalis 1342—1343.

1342. október 6-án[8] az üresedésben levő pozsonyi prépostságért folyamodott. Supplicatióink folyamán ez a kérvény egyetlen nyoma az ő pozsonyi prépostságának, melyet valószinűleg megbizottai által sem foglalt el, mert 1343. április 29-én már Della Pusterla Vilmos volt a pozsonyi prépost.

Guillelmus de Pusterla de Mediolano 1343—1352.

Milánói kanonok és ugyanott javadalmas volt, amikor VI. Kelemen pápa 1343. október 6-i kelettel pozsonyi préposttá nevezte ki.[9] Kérvényeink folyamán csak egyszer találkozunk vele. 1352.

[1] V. ö. CCCX.
[2] Ugyanott jegyzet.
[3] V. ö. CCCXCIII.
[4] V. ö. CDLXXIX.
[5] V. ö. CDXCI.
[6] Suppl. II. kötet.
[7] Lásd mint váci püspököt.
[8] V. ö. VIII.
[9] Della Pusterla Vilmos prépost régi olasz nemes család sarja, a család régi címere kapu a város falában (Pusterla), későbbi 1210-ben IV. Ottó császártól kapott cimerük fekete sas arany mezőben. Vilmos, aki 1346-ig nem szenteltette magát pappá, már 1335-től az avignoni udvarhoz tartozott. Egyházi javadalmai: milánói és castelporzioi (Castrum Seprium) kanonok, a milánói egyház kincstárosa (cimiliarcha) és monzai (Modoetia) főpap (archipresbiter, megfelel a főesperesnek). 1343. április 29-én ezek mellett pozsonyi prépost lett. A pápák szembetünő bizalmát képzettségével és ügyességével érdemelte ki. VI. Kelemen pápa a cseh-lengyel fegyverszünet alkalmából mint pápai békebirót küldte a cseh királyhoz. E küldetéséből hazatérve neveztetett ki konstantinápolyi patriarkává azzal a joggal, hogy összes javadalmait megtarthassa. Az 1352. január 13-án kelt királyi kérvényt

január 13-án[1] Nagy Lajos király sürgető kérvényében fölpanaszolta azokat a bajokat és károkat, mik a prépotságot, nemkülönben a hitéletet érték, amióta Vilmos volt a pozsonyi prépost. Székhelyén sohasem tartózkodván, birtokai, jövedelmei teljesen szétforgácsolódtak, a kiváltságok, jogok is elkallódtak, lassan elévülnek, egy szóval: új és a székhelyén tartózkodó prépostot kivánt Pozsonyba. A király kérvényének[2] meglett a kivánt eredménye: ugyanazon napon kelt az új prépost kinevező bullája is.

Blasius Cosmae 1352-től.

Hántai prépostból lett pozsonyi prépost, különben az anyakirályné káplánja volt. Kinevezésének kelte: 1352. január 13.[3]

b) Kanonokok:

Johannes Jacobi 1344.

1344. február 15-én még mint világi embert nevezte ki a pápa pozsonyi kanonokká. A pápai kinevezés egyúttal a tonsura fölvételére kötelezte.[4]

Johannes Owatoni de Pilzna 1345.

Prágából származott át hozzánk és Ágnes,[5] majd Erzsébet királyné udvarában teljesített szolgálatot. Már 1345 előtt titeli és pozsonyi kanonok volt. 1345-ben személyesen járván Avignonban, az esztergomi egyházmegye területén még egy javadalomra szerzett bullát.[6]

megelőzőleg, már 1350-ben is megsürgette Nagy Lajos király a pozsonyi prépostság új betöltését, a pápa azonban akkor hallani sem akart arról, hogy Pusterla Vilmost e javadalomtól megfossza. 1374. augusztus 11-én XI. Gergely pápa Della Pusterla Vilmos milánói érsek pozsonyi prépost halála után a pozsonyi prépostságot Péter bibornoknak adományozta. Della Pusterla Vilmos tehát később ismét kineveztette magát ezen anyagilag jó javadalomba és pedig azzal a megokolással, hogy a milánói érsekség birtoklásában Visconti Barabás állandóan megakadályozza. V. ö. Litta, Famiglie celebre Ital. «della Pusterla». Suppl. VIII. Eubel I. 348. Theiner I. 653. 977., 691. 1046., 781—2. 1188. Századok 1907. 681. 777. 887., 1908. 905.

[1] V. ö. CDLXXVI.

[2] L. 188. old. a 9. jegyzetet.

[3] V. ö. CDLXXVI., bővebben a II. kötetben.

[4] V. ö. CXXIV. CLXIII. CCLXIII. CCCII.

[5] Fejér VIII. 4. 150. «presente inter testes Joanne capellano Agnetis Hungarie Regine, 1335».

[6] V. ö. CLXX. Kollányi, fol. 50. «1354-ben még pozsonyi kanonok». Esztergomi kanonoknak is mondja.

Johannes Bertholdi de Wilkow 1345.

Miklós királyi kancellárnak unokaöccse, boroszlóegyházmegyei klerikus, már 1345 előtt váci és pozsonyi kanonok volt. 1345-ben még erdélyi kanonok is lett.[1]

Johannes Wigandi 1345.

1345. október 11-i kelettel neveztetett ki.[2]

Michael Cynke 1345.

Nagymartoni Pál országbíró ajánlotta őt 1345. október 11-én[3] — már mint pozsonyi kanonokot[4] — a veszprémi káptalanban egy dignitasra.

5. Szepesi kanonokok.

a) Olvasókanonokok:

Johannes Henrici 1345.

Esztergomegyházmegyei fölszentelt pap volt, egyúttal Kázmér lengyel király káplánja és követe. 1345-ben a lengyel király küldetésében személyesen járt Avignonban. Szepesi olvasókanonoki stalluma és javadalma mellé egy krakói kanonoki javadalmat is kapott.[5]

Nicolaus Theodoris 1345.

Egyik 1345. november 3-án kelt kérvény szepesi sublectornak[6] nevezi őt. Gergely csanádi püspök még egy dignitast is biztosíttatott neki.[7]

b) Éneklőkanonokok:

Johannes Nicolai 1345-ig.

1345 körül e stallumát egy pécsegyházmegyei főesperességgel cserélte föl.[8]

[1] V. ö. CLXXXIV. Theiner I. 700. 1060.
[2] V. ö. CCXXIX.
[3] V. ö. CCXXXV.
[4] 1348-ban: Petrus custos, Johannes Lonyut, Tyboldus, Thomas Ruffus, Ivanka, Paulus, Michael, Stephanus canonici ecclesiae Poson. — Fejér IX. 1. 573.
[5] V. ö. CCLXX.
[6] Theiner I. 700. 1060., itt: subcollector.
[7] V. ö. CCLXVII.
[8] V. ö. CLXXIV.

Stephanus Andreae 1345-től.

Pécsi klerikus volt, 1345. március 9-én neveztetett ki éneklőkanonokká.[1]

c) **Kanonokok:**

Johannes Ponch dictus de Gekenes 1344.[2]

Thomas Stephani de Zagrabia 1345.

Jóval 1345 előtt már bevezetett szepesi kanonok volt.[3]

Nicolaus Theodori 1345.[4]

Johannes Wirzwigi 1350.

Szandeci, krakóegyházmegyei plébános volt. Szepesi kanonok 1350. június 2-án lett.[5]

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1352-ig.[6]

Armandus[7] *de La Caucina* 1352-től.

Magyar- és Lengyelország apostoli követe; 1352. május 3. óta javadalmas szepesi kanonok.[8]

IV. Plebánosok és egyszerű javadalmasok:

Plebánosok:

Stephanus 1343-ig?

Sárospataki plébános volt, nevével azonban csak halála után találkozunk, amikor a pápa a sárospataki plébániát újból betöltötte.[9]

Conversinus 1344.

Vitus nyitrai püspöknek 1344. február 13-án kelt kérvénye szerint a *sárospataki* plebániajavadalmat önkényesen lefoglalta és bitorolta. Orvos volt.[10]

[1] L. u. o.
[2] Lásd mint egri kanonokot.
[3] Lásd mint zágrábi kanonokot, v. ö. CCLXVI.
[4] Lásd mint lectort.
[5] V. ö. CDXLIII. Theiner I. 791. 1203. (Wirzingi).
[6] Lásd mint esztergomi nagyprépostot, v. ö. CDXLIV.
[7] Arnoldus? V. ö. CDXCIII. jegyzet.
[8] V. ö. CDXCIII.
[9] V. ö. LXXXIX.
[10] V. ö. LXXXIX.

Petrus Stephani 1344-től.

Vitus nyitrai püspöknek unokaöccse és zágrábegyházmegyei klerikus volt.[1] 1344. február 13. óta *sárospataki* plebános,[2] különben székesfehérvári,[3] gradnai,[4] trencséni[5] főesperes, zágrábi[6] és veszprémi[7] kanonok volt.

Johannes Andreae 1346.

Verebélyi plébános,[8] 1352-től szentgyörgymezei prépost, esztergomi főesperes és kanonok volt.[9]

Andreas de Tyrnavia 1351.

Körmöczbányai plébános, 1351-ben esztergomi kanonok.[10]

Petrus Bertholdi de Brunna 1352.

Wortbergi plébános, különben István királyi hercegnek kancellárja volt. Egyéb javadalmai: győri olvasókanonok, majd vasvári prépost, erdélyi kanonok és zágrábegyházmegyei plébános.[11]

Káplánok:

Johannes Dominici de Usa 1343.

Varat, Sorlo, Gerund és Gyarmat esztergomegyházmegyei káplánságoknak tizednegyedét élvezte.[12]

Johannes Andreae 1346.[13]

Andreas Demetrii de Pankota 1347.

Rimaszombat tizednegyedének haszonélvezője volt.[14]

[1] A CXII. suppl. szerint a veszprémi egyházmegye kötelékébe tartozott.
[2] V. ö. LXXXIX.
[3] V. ö. XCI. XCV.
[4] V. ö. CCCLXVII.
[5] V. ö. XCI. CCLI. CCCXXXVIII. CCCLXVII.
[6] V. ö. LXXXVIII.
[7] V. ö. XCV. CXII. CXV.
[8] V. ö. CCCX.
[9] Lásd mint szentgyörgymezei prépostot.
[10] V. ö. CDXLVII, lásd mint kanonokot.
[11] V. ö. DXIII. DXIX.
[12] Lásd a kanonokok sorában, v. ö. XLIII.
[13] V. ö. CCCX., lásd mint szentgyörgymezei prépost ot
[14] Lásd mint kanonokot, v. ö. CCCLXII.

Egyszerű javadalmasok:

Boniohannes de Campello Firmanus 1342.[1]

1342. október 5-én hatvan márkát jövedelmező és az esztergomi érsek adományozása alá eső javadalomra[2] szerzett bullát.

Dominicus Michaelis 1344.

Fölszentelt pap volt és mint ilyen Vitus nyitrai püspök szolgálatában állott. 1344. február 13-án[3] egy harminc, illetve húsz márka jövedelmű egyszerű javadalom biztosíttatott neki.

Johannes Owatoni de Pilzna 1345.

Hasonló javadalomra szerzett jogot 1345. január 11-én.[4]

Nicolaus Clementis de Worbo 1345.

1345. szeptember 14-én egy harminc, illetve huszonöt márkát jövedelmező egyszerű javadalom biztosíttatott részére.[5]

Nicolaus Michaelis de Bors 1346.

A nevére szóló kinevező bulla kelte: 1346. december 2.[6]

Klerikusok:

Johannes Ponch de Gekenes 1344.[7]

Michael Andreae de Folcos 1344.

Esztergomegyházmegyei klerikus, egri kanonok.[8]

Johannes Dominici de Suran 1344.

Esztergomegyházmegyei klerikus, váci kanonok.[9]

[1] Lásd mint aradi főesperest.
[2] V. ö. VII. (dignit., person. v. offic.)
[3] V. ö. XCIV.
[4] V. ö. CLXX. Lásd mint pozsonyi kanonokot.
[5] V. ö. CCIII., lásd mint székesfehérvári kanonokot.
[6] V. ö. CCCXXVIII.
[7] V. ö. LXXVII–IX. CXLV. CCXXXIII., lásd mint egri, szepesi és pécsi kanonokot.
[8] V. ö. XCVII.
[9] V. ö. CXIII.

Nicolaus Johannis 1345.

Esztergomi klerikus, Nagymartoni Pál országbirónak rokona, győri és váradi kanonok.[1]

Johannes Nicolai de Zendyn 1348.

Esztergomi klerikus, titeli éneklőkanonok, királyi követ.[2]

V. Plebániák és káplánságok:

Körmöczbánya, plebánosa 1351. Andreas de Tyrnavia, esztergomi kanonok.[3]

Sárospatak, plébánosai: 1343-ig Stephanus, 1344. Conversinus, 1344-től Petrus Stephani.[4]

Verebély, plébánosa: 1346. Johannes Andreae, aki 1352-től szentgyörgymezei prépost is, egyúttal esztergomi főesperes és kanonok.[5]

Wortberg, plebánosa: 1352. Petrus Bertholdi de Brunna, István királyi herceg kancellárja, vasvári prépost.[6]

Gerund *Gyarmat* (Garmiat) *Sarlo* (Sorlo) *Várad* (Varat)	esztergomegyházmegyei káplánságok, ezek tizednegyedének haszonélvezője: 1343. Johannes Dominici de Usa, esztergomi kanonok.[7]
Rimaszombat *Sallia* (Salia, Vágsellye)	mint tizednegyedet fizető káplánságok fordulnak elő, javadalmas: 1347. Andreas Demetrii de Pankota.[8]

Szent László kápolnája Pozsonyban, — javadalmasa: 1346. Johannes Andreae.[9]

A budai szűz Mária-plebánia temetője mellé Wulfingus budai polgár kápolnát építtetett, melyben három pap nyert ellátást. 1344-ben Miklós, az alapító rokona, az alapítványt növelte, hogy több pap is élhessen a jövedelemből. A kápolna független volt a plébániától és az esztergomi érsek joghatósága alá tartozott.[10]

[1] V. ö. CCXXX. CCXXXIV.
[2] V. ö. CDXCII.
[3] V. ö. CDXLVII.
[4] V. ö. LXXXIX.
[5] V. ö. CCCX.
[6] V. ö. DXIII. DXIX.
[7] V. ö. XLIII.
[8] V. ö. CCCLXII.
[9] V. ö. CCCX.
[10] V. ö. CLVII.

VI. Világiak:

Thomas Aladarii de genere Pécz, — ujvári főispán, királyi követ,[1] — fivére Miklós, nemes királyi katona.[2] — Unokafivérei: Gergely, Miklós fia, győri klerikus,[3] — János, Demeter fia, egri és veszprémi kanonok,[4] — István, Lukács fia, váradi kanonok.[5] — Rokona Miklós egri püspök.[6] — Ő építette a vecsei templomot.[7]

Nicolaus Pauli, — Büki István kalocsai érsek fivére.[8]

Gallus Benedicti.[9]

Jacobus Deprehti, — pozsonyi bíró.[10]

VII. Helységek:

Haraszti, a mai *Szent Haraszt,* Nyitra megyében, Sempte filiája. A szent Miklósról nevezett templomot Haraszti Márton, Tamás fia, esztergomi kanonok építtette.[11]

Körmöczbánya (Chremnitz), — plebánia.[12]

Plesoncz, — a gömörmegyei *Pelsőcz,* a pelsőczi Bebekek ősi fészke. Szent Györgyről nevezett templomát Bebek György hevesi főispán építtette, a templom 1349-ben még nem készült el teljesen.[13]

Rimaszombat. — Büki István kalocsai érseknek 1346. szeptember 10-én[14] kelt kérvénye szerint Rimaszonbat a XIV. század elejéig a kalocsai érsek birtokai közé tartozott. Később birtokcsere folytán Széchényi (Kacsics) Tamás erdélyi vajda tulajdonába ment át. — Tizednegyedét Vásári Miklós, majd Pankotai András élvezte.[15]

[1] V. ö. CXVII–CXXVI. CXCVII. sq. Karácsonyi, Magyar Nemzetségek II. 427 sq.

[2] V. ö. CXVII.

[3] V. ö. CXXI. CXXII.

[4] V. ö. CXXVI.

[5] V. ö. CXX. CCII. Atyja zalai főispán, a Szentgyörgyi és Devecseri családok őse, Karácsonyi, Magyar Nemzetségek II. 427 sq.

[6] V. ö. CXXVI.

[7] V. ö. CXIX. CXCVIII sq.

[8] V. ö. CCCI.

[9] V. ö. CCCLXXVIII.

[10] V. ö. CCLV.

[11] V. ö. CCCLVI.

[12] V. ö. CDXLVII.

[13] V. ö. CDXVIII. Karácsonyi, Magyar Nemzetségek I. 108–111.

[14] V. ö. CCCIV.

[15] Lásd a kalocsai érsekeknél, v. ö. Karácsonyi, Magyar Nemzetségek II. 276–7. V. ö. CCCLXII.

Salia (Sallia), a mai *Vágsellye*, régi vámhely, — az okmányok Rimaszonbattal együtt említik.[1]

Surány (Suran), — Nógrádmegyében. A községben Csóri Tamás liptói főispán építtetett szent Tamás apostol tiszteletére templomot.[2]

Vecse, — a mai Vágvecse Nyitra megyében, Tornócz filiája, akkor a Pécz nemzetség birtoka. Keresztelő szent Jánosról nevezett templomát Tamás ujvári főispán építtette.[3]

Verebély, — plébánia.[4]

Egri egyházmegye.

I. Templomok:

A *székesegyház*, szent János apostol és evangelista nevéről nevezve, 1347. szeptember 14-én,[5] Miklós püspök kérésére, újabb búcsukat kapott. A kérvény szerint a székesegyházat, melyben az ereklyék között szent Barnabás apostol fejét is őrizték, a tatárok lerombolták és fölégették. Régi okmányai, kiváltság- és adománylevei akkor elvesztek vagy elpusztultak.

Hatvanban (Hotnoy, Hecanom) Erzsébet királyné szent Márton püspök tiszteletére templomot építtetett, a templom 1349. március 22-én búcsut nyert.[6]

A János lovagok szent Istvánról nevezett esztergomi monostorához tartozott *tarczali* templom, melynek védőszentje szent András volt, 1345. október 12-én nyert búcsut.[7]

Terebesen az oltáriszentség tiszteletére szintén Erzsébet királyné építtetett templomot, melyet a pápa 1347. január 25-én búcsukkal ruházott föl.[8]

Ujfalun Péter, Benedek fia, nemes királyi katona építtetett szent Pál apostol tiszteletére templomot, ez a templom 1345. szeptember 26-án nyert búcsut.[9]

[1] V. ö. CCCLXII. Karácsonyi, Magyar Nemzetségek I. 325.
[2] V. ö. CIV. Fejér III. 1. 302. Mon. Strig. II. 411. 421.
[3] V. ö. CXCVIII.
[4] V. ö. CCCX.
[5] V. ö. CCCLXI.
[6] V. ö. CDXII. Theiner I. 772. 1170., 773. 1173.
[7] V. ö. CCXLIV. Knauz, Monum. Strigon. I. 132. 115.
[8] V. ö. CCCXLII.
[9] V. ö. CCVIII. A kérvény alapján nem lehet megállapitani, hogy melyik Ujfaluról van szó.

II.

Egernek 1330-tól 1361-ig, tehát 31 éven keresztül *Dörögdi Miklós* volt a püspöke, a *Pécz* (Peech) nemzetségből.[1] Boleszlav esztergomi érsek halála után az esztergomi káptalan ugyan őt, mint pozsonyi prépostot, választotta meg érsekké és bár személyesen járt Avignonban, hogy a pápai megerősítést kieszközölje, a pápa a király kívánsága szerint mégsem őt, hanem az egri püspököt, Telegdi Csanádot nevezte ki Esztergomba, Miklóst viszont 1330. október 1-i[2] kelettel az egri püspöki székkel kárpótolta.[3]

Nyolc kérvénye maradt ránk, ezek személyét és működését illetőleg a következő adatokat szolgáltatják:

Tamás újvári főispánnal, Aladár fiával,[4] közeli rokonságban állott. 1344. február 15-én ketten együtt folyamodtak János, Demeter fia[5] érdekében, akit akkor *rokonuknak* mondanak. Egy másik kérvényben[6] a püspök *unokafivérének* nevezi őt.

1347. október 28-án[7] a dörögdi plébánia kiváltságainak megerősítésért folyamodván, Dörögdöt[8] családja ősi fészkének mondja. A plébánia tizedeinek fizetésében már Mesko veszprémi püspök is intézkedett,[9] és ekkor Felső- és Alsó-Dörögdről esik szó. Felső-Dörögdnek urai Miklós püspökön kívül testvérei: István és Ouch, Alsó-Dörögdnek, hol a szent Szűz tiszteletére épített kápolna állott, urai: Kilián fiai, István és András.

Származási helye tehát: Felső-Dörögd.

1347. szeptember 14-én[10] egy másik unokaöccse, a tizenkilenc

[1] V. ö. LXXII. CXXVI. A kérvények szerint a Pécz nemzetségből származó Vörös Tamás újvári főispánnal vérrokon, Demeterfia János unokaöccse, szintén a Pécz nemzetségből. Lásd *Karácsonyi*, Magyar Nemzetségek II. 427–434.

[2] Theiner I. 529. 819.

[3] Lásd bővebben Kollányi i. m. 34., — Századok 1897. 774., Magyar Sion 1863. 348., 1866. 214., — Új magyar Sion 1880. 520.

[4] V. ö. CXVII–CXXVI. CXCVII sq. CCII.

[5] V. ö. CXXVI.

[6] V. ö. LXXII.

[7] V. ö. CCCLX. és CCCLXXV.

[8] Talián-Dörögd, a zalai főesperességben. V. ö. Csánki, Magyarország tört. földrajza III. 47.

[9] 1338. Lásd Theiner I. 749. 1126.

[10] V. ö. CCCLXIV.

éves Miklós, egri kanonok érdekében folyamodott, ennek atyja Miklós.

Atyjának fivérei : Demeter és Miklós, esetleg Tamás főispán.

A püspök testvérei : István és Ouch, rokonok valószinűleg Alsó-Dörögd uraival is.

1347. szeptember 14-én[1] a szent János evangalistáról nevezett székesegyháza régi búcsuinak megújítását kérte. A búcsuokmányok a tatárjárás idején elvesztek. Érdekes, hogy a pápa ez ügyben a szentszéki levéltárak átvizsgálását rendelte el. Amennyiben a föntemlített búcsuengedélyek okmányilag nem volnának bizonyíthatók, ujonnan csak egy évi és egy quadragena búcsut engedélyezett.

Egyik kérvényében Andrásnak, Demeter fiának, egy másikban Andrásnak, Hadrián fiának eszközölt ki egyházi javadalmakat.[2]

Kérvényeiben Vilmos bibornok magyarországi javai védelmezőjének címezi magát.

1346-ban biró volt abban a pörben, melyet Büki István kalocsai érsek Széchényi Tamás erdélyi vajda ellen a szentszék előtt Rimaszombat birtokáért és egy másikban, melyet szintén a kalocsai érsek a szerémi püspök ellen indított.[3]

III. Káptalan.

a) Nagyprépostok:

Nicolaus Philippi 1348-ig.

Nevével halála után találkozunk, amikor Bebek György hevesi főispán[4] a megüresedett egri nagyprépostságot fivérének, Bebek Domonkos szenttamási prépostnak[5] kéri. A prépostság 1352. január 20-ig betöltetlen maradt.[6]

Dominicus dictus Bebek de Pelsőcz 1349.

Bullás. Kinevező bullája 1349. március 2-án kelt.[7]

[1] V. ö. CCCLXI.
[2] V. ö. CCCLXII. CCCLXIII.
[3] V. ö. CCCIV. CCCV.
[4] V. ö. CCCXCVII. CDVII. CDXVI—CDXIX.
[5] Lásd lejebb és mint szenttamási prépostot.
[6] V. ö. CDLXXVIII.
[7] V. ö. CCCXCVII., lásd a II. kötetben mint csanádi püspököt.

Ladislaus Thomae Jánoki de genere Hunt-Páznán 1352—1357.

Már 1336-ban szentgyörgymezei prépost, esztergomi főesperes és kanonok volt.[1] 1352. január 20-án a Miklós halála óta üresedésben levő egri nagypréposti stallumba neveztetett ki. Mint ilyen halt meg 1357-ben.[2] Utóda 1358. január 20-án László, János fia, borsodi főesperes.[3]

b) Olvasókanonokok:

Johannes Dominici de Usa 1351-ig.

1343. június 9-én[4] kelt kérvényében a következő adatokat adja önmagáról: veszprémegyházmegyei klerikus, De Judicis Vilmos bibornoknak káplánja és magyar- s lengyelországi megbizotta. Mint az egyházjog baccalaureusa, egy éven át a bolognai egyetem rectora volt. Egyházi javadalmai: egri olvasókanonok, esztergomi,[5] veszprémi javadalmas kanonok és haszonélvezője

[1] Lásd ott is.

[2] Kollányi i. m. 43. Jánoki László életrajzában ezeket írja: «1352. január 20-án János veszprémi püspök és királyi követ folyamodik a pápához, hogy Lászlónak... adományozza az egri prépostságot... *Később* (tehát 1352. után!) *csázmai prépost lesz, majd 1358. március 27-én veszprémi püspök.* 1352-ben már nem él». Amennyiben 1357-ben halt meg, való, hogy 1372-ben már nem élt. Téves, hogy «később» csázmai prépost lett és nem ő volt az a László, aki 1358—1372. veszprémi püspök. — 1. *Gergely* csázmai prépost 1345. március 7-én (Theiner I. 681. 1026.) csanádi püspökké neveztetvén ki, a csázmai prépostságban utóda *László*, Miklós nádor fia, a Hunt-Páznán nemzetségből, már 1345. március 4-én (CLXXII.) kinevezve. Erről a Lászlóról azt tudjuk, hogy csázmai prépost maradt mindaddig, míg 1358-ban veszprémi püspök lett. — 2. Két *László* szerepel VI. Kelemen és VI. Ince pápa uralkodása idejében, mint a Hunt-Páznán nemzetségből származók. És pedig: *Ladislaus Thomae*, a szentgyörgymezei, majd egri prépost és *Ladislaus Nicolai*, pécsi kanonok és csázmai prépost (lásd hivataluk szerint az esztergomi, illetve a zágrábi egyházmegyében). — 3. VI. Ince pápa kérvénykönyveiben ezt olvassuk (tom. 29. fol. 64 v.): Supplicat... N. episcopus Agriensis, quatinus sibi in personam... Ladislai Johannis... archidiaconi de Borsod... gratiam facientes, collationem... auctoritate ordinaria sibi factas... de prepositura ipsius ecclesie Agriensis... nuper vacante per obitum Ladislai Thome... ratas... habentes, dignemini... confirmare... Nem lehet tehát kétséges, hogy Jánoki Tamás fia, László, haláláig, 1357-ig egri prépost maradt, így 1358-ban veszprémi püspök a másik László, Miklós fia lett.

[3] Suppl. Innoc. VI. tom. 29. fol. 64 v.

[4] V. ö. XLIII.

[5] Mint ilyent már 1330-tól találjuk, Kollányi fol. 38.

néhány esztergomegyházmegyei capellániának.[1] Meghalt 1351-ben.[2]

Johannes 1352-től.

Usai Jánosnak utóda, kinevezésének kelte: 1352. május 25. Erdélyi lector, zágrábi, aradi és székesfehérvári javadalmas kanonok volt.[3]

c) **Éneklőkanonokok** (cantores):

Jacobus 1346.

Nevét egy 1346. június 17-én[4] kelt kérvény említi.

Thomas Pauli 1346.

Bácsi és háji kanonok. 1346. június 17-én,[5] Jakab éneklőkanonok esetleges előléptetésével megüresedő cantoriára szerzett bullát.

d) **Főesperességek és főesperesek:**

Supplicatióink négy főesperesi kerületet említenek, ezek: *a pankotai, a pathai, az ungi és a zempléni.*

Pankotai főesperesek:

Andreas Demetrii de Pankota 1350-ig.

Esztergomi, egri, győri kanonok és pankotai főesperes volt. Az esztergomi egyházmegyében Rimaszombat és Sallia (Vágsellye), az egri egyházmegyében pedig a vadászi, nagyidai, kusapumuthi (?), szakalyai, szakáli, lapispataki, somosi és nádasdi capellániák tizednegyedét élvezte. Az egyházjog doctora volt.[6] Egyik 1353. december 9-én[7] kelt kérvényből arra következtethetünk, hogy az 1350-ik év közepén pankotai főesperességét a zemplénivel cserélte föl.

Petrus Demetrii 1350-től.

1349-ben, egy korábbi keletű bullára hivatkozva, elfoglalta

[1] Varat, Sorló, Gerund, Gyarmat — capellaniae sine cura, quae quartae appellantur, cum earum filiabus.
[2] V. ö. CDXCV.
[3] V. ö. CDXCV.
[4] V. ö. CCLXXX.
[5] V. ö. CCLXXX.
[6] V. ö. CCCLXII. Fejér IX. 2. 260.
[7] Suppl. Innoc. VI. tom. 24. fol. 145.

az akkor megüresedett zempléni főesperességet. Ezt később a pankotaival cserélte föl. 1353. december 9-én VI. Ince pápa is megerősítette őt e javadalomban.[1]

Pathai főesperesek:

Ladislaus dictus Cato 1352.

1352. március 23-án bácsi prépost lett. A kinevező bullában engedélyt kapott, hogy egri kanonoki stallumát és a pathai főesperességet is megtarthassa.[2]

Ungi főesperesek:

Sixtus 1351-ig.[3]

Paulus Lucas Chestalz 1352-től.

Nándorfehérvári püspök volt.[4] Nagy Lajos király 1352. május 21-én[5] azért folyamodott a pápához, hogy a rácok betöréseitől sokat sanyargatott nándorfehérvári püspökséget javítsa meg egy egri kanonoki és az ungi főesperesi javadalom haszonélvezeti jogával. A pápa csak Pál püspök életére adta meg ezt a jogot.

Zempléni főesperesek:

Johannes Demetrii de genere Pécz 1349-ig.

Az egri püspök unokaöccse, egri és veszprémi kanonok, 1349-ig zempléni főesperes,[6] 1349. február 23-án pedig szepesi prépost lett.[7] Mielőtt stallumát elfoglalhatta, meghalt.[8]

[1] L. mint zempléni főesperest, v. ö. CCXLIII. — Suppl. Innoc. VI. tom. 24. fol. 145. — 1359. október 26-án: Nicolao dicto Bako ... de archidiaconatu de Pankata, qui dignitas curata est, vacante per ingressum religionis Benedicti Clementis, olim ipsum archidiaconatum obtinens, ad ordinem s. Pauli Primi Eremite, facta fuit collatio ... que confirmata fuit ... cum dispensatione sue etatis, cum in vicesimo anno tantum existeret. — Suppl. Innoc. VI. tom. 28. fol. 111 v.

[2] V. ö. CDLI. jegyzet. Theiner I. 813. 1245.

[3] Halála után említi a CDXCIV. suppl.

[4] V. ö. CCCXI. jegyzet.

[5] V. ö. CDXCIV.

[6] V. ö. LXXII. CXVII. CXXVI. CCCXCVI.

[7] V. ö. CCCXCV., 1. jegyzet és Theiner II. 6. 12.

[8] V. ö. CDLXXIV.

Petrus Begonis 1349.

1349. február 25-én neveztetett ki.[1] Azonban 1353. december 9-én Péter, Demeter fia, egri kanonok, a következőket terjesztette a szentszék elé: Még VI. Kelemen pápától kapott bulla[2] értelmében már régebben várományosa volt egy az egri egyházmegyében megüresedő méltóságnak vagy hivatalnak. Ezen a jogon foglalta el azután Demeter fia János halála után a zempléni főesperességet. Később a pankotai főesperessel, Demeter fia Andrással cserélt. A pápa Péter előterjesztését jóváhagyólag tudomásul vette,[3] így Péter, Bego fiát bullásnak kell tekintenünk.

e) Kanonokok:

Petrus 1317—1343.[4]

Demetrius de Meszes 1343.[5]

Petrus Dominici 1343.

Gergely csázmai prépostnak, a későbbi csanádi püspöknek unokaöccse, zágrábegyházmegyei klerikus volt. Huszonegy éves korában, 1343. május 10-én lett egri kanonok.[6]

Johannes Dominici de Usa 1343—1351-ig.[7]

Nicolaus Arnaldi de Strelitz 1343.

Boroszló egyházmegyei pap volt s VI. Kelemen pápának, bibornok korában, udvari papjai közé tartozott. 1343. előtt veszprémi kanonok lett, Miklós egri püspök pedig mindaddig, míg egy egri kanonoki stallum megüresedik, egy ilyen stallum évi jövedelmének megfelelő összeget biztosított neki saját pénztárából. 1343. július 13-án[8], hivatkozással erre, a legközelebb megüresedő kanonokság rezerválását kérte. 1345. szeptember

[1] Esztergomi, krakói és boroszlói kanonok, v. ö. CCCLXXI. CCCXCVI. Theiner II. 6. 12. V. ö. CDLXXIV.

[2] 1345. október 12., CCXLIII.

[3] Suppl. Innoc. VI. tom. 24. fol. 145.

[4] Lásd mint mislyei prépostot.

[5] V. ö. XXV., lásd mint budai éneklőkanonokot és: Futaki Demeter, váradi püspök.

[6] V. ö. XXVIII.

[7] V. ö. XLIII., l. mint lectort.

[8] V. ö. XLIV.

11-én[1] egy dignitasra is szerzett bullát, ekkor már dömösi javadalmas kanonok is volt.

Nicolaus Urbani dictus Niger 1343.

Erdélyi, székesfehérvári kanonok és a székesfehérvári szent Miklós templom plebánosa volt. 1343. július 17-én[2] egri kanonokká november 13-án[3] mislyei préposttá nevezte ki a pápa. A székesfehérvári plébániáról akkor lemondott.

Johannes Ponch dictus de Gekenes 1344-től.

Esztergomegyházmegyei klerikus, Nagymartomi Pál országbíró jegyzője. 1344-ben úgy látszik, még semmi egyházi javadalommal nem bírt. Február 12-én egri, talán ugyanakkor szepesi kanonok is lett.[4] Atyja Ponch de Gekenes, esztergomegyházmegyei hivő, ő és fia 1344. március 18-án a szokott gyóntatói kegyelemben részesültek.[5]

Johannes Demetrii 1344.

Miklós egri püspök unokaöccse, már 1344. előtt egri kanonok volt. Mint zempléni főesperes[6] szepesi préposttá neveztetett ki, azonban 1350-ben, mielőtt e stallumát elfoglalhatta volna, meghalt.[7]

Michael Andreae de Folcos 1344.

A nevére szóló bullát 1344. február 13-án adta ki a pápa.[8]

Petrus Nicolai 1344.

1344. február 17-én,[9] Vásári Miklós esztergomi nagyprépost[10] ajánlására nevezte ki a pápa egri kanonokká. Jogvégzett ember és esztergomi kanonok is volt.

[1] V. ö. CLXXXV.
[2] V. ö. XLVII.
[3] V. ö. LXIV.
[4] V. ö. LXXVII. CCXXXIII. Theiner I. 760. 1006.
[5] V. ö. CXLV.
[6] Lásd ott.
[7] V. ö. LXXII. CXVII. CXXVI. CCCXCV. CCCXCVI. CDLXXIV.
[8] V. ö. XCVII.
[9] V. ö. CXXXII.
[10] Lásd mint esztergomi érseket.

Conradus Wigelheim 1344.[1]

Nicolaus Stephani † 1345. előtt.

Halála után találkozunk nevével.[2]

Petrus Johannis de Tholna 1345.

Azt a stallumot foglalta el, melyet életében István fia Miklós bírt. Széchényi Tamás erdélyi vajda kérvénnyel támadta meg e stallumhoz való jogát.[3]

Jacobus Lucae 1345.

Széchényi Tamás erdélyi vajda 1345. szeptember havában Domonkos fia Jakabot[4] Avignonba küldte. Ennek a Jakabnak unokafivére, Lukácsfia Jakab már 1345. körül egy pápai bullának birtokában volt, mely őt egy megüresedő egri kanonoki stallum elfoglalására jogosította. De amikor az első stallum megüresedett, azt az egri püspök hozzájárulásával Tolnai Péter foglalta el.[5] Tamás vajda tehát az Avignonba küldött követ útján Jakab elsőbbségi jogát védelmezvén, Tolnai Péternek a kanonoki javadalomból leendő elmozdítását kérte.[6] VI. Kelemen pápa ehelyett Jakab részére új kinevező bullát adott ki, amivel hallgatagon Tolnai Pétert is stallumában megerősítette. Jakab a következő napi kelettel váci kanonokká is kineveztetett.[7]

Ladislaus Nicolai 1345.

Már 1345. előtt bevezetett egri kanonok volt. 1345. szeptember 26-án[8] egy dignitas is rezerváltatott részére.

Petrus Demetrii 1345.

Thatamerius[9] székesfehérvári prépostnak unokaöccse. Amikor 1345. október 12-én[10] az egri egyházmegyében egy méltóság

[1] V. ö. CLIII. Theiner I. 679. 1022., lásd mint budai főesperest.
[2] V. ö. CXCVI.
[3] V. ö. CXCVI.
[4] V. ö. CXCVII.
[5] V. ö. CXCVI., l. följebb.
[6] V. ö. CXCVI.
[7] V. ö. CXCVII.
[8] V. ö. CCXIII.
[9] L. mint székesfehérvári prépostot.
[10] V.ö. CCXLIII.

vagy hivatal rezerválását kérte, már régen javadalmas egri kanonok volt. 1349-ben zempléni, 1350-ben pankotai főesperes lett.[1]

Paulus Jacobi 1345.

1345. november 3-án[2] egri, november 10-én[3] szepesi kanonok lett. Esztergomegyházmegyei klerikus volt.

Jacobus 1346.[4]

Thomas Pauli 1346.[5]

Benedictus Stephani de Keresztur 1346.

1346. június 23-án[6] neveztetett ki egri kanonokká.[7]

Andreas Demetrii de Pankota 1347.[8]

Andreas Adriani 1347.

1347. szeptember 14-én[9] neveztetett ki egri kanonokká. Veszprémegyházmegyei klerikus volt.

Nicolaus Vásári 1347-ig.[10]

Martinus Thomae de Haraszti 1347-től.[11]

Vásári Miklós utóda, kinevezésének kelte: 1347. június 8.[12]

Nicolaus Nicolai de genere Pécz 1347.

Miklós egri püspöknek unokaöccse, 1328-ban született. 1347-ben, szeptember 14-én[13] kelt supplicatiója szerint már régebben bevezetett egri kanonok volt. Nagybátyja kérésére az egri püspök adományozási körzetében még egy javadalomra kapott bullát.

[1] Suppl. Innoc. VI. tom. 6. fol. 145.
[2] V. ö. CCLXVIII.
[3] V. ö. CCLXXI.
[4] Lásd mint éneklőkanonokot.
[5] L. az egri cantorok között és mint háji prépostot, v. ö. CCLXXX. CCCXIII.
[6] V. ö. CCXCIV.
[7] A kérvényt Egyed, *Bálint* fia írta, aki Benedeket fivérének «frater suus» mondja. A frater nem jelent mindig fivért.
[8] Lásd mint pankotai és zempléni főesperest.
[9] V. ö. CCCLXIII.
[10] Lásd mint esztergomi érseket.
[11] Lásd mint váci kanonokot.
[12] V. ö. CCCLX.
[13] V. ö. CCCLXIV.

Nicolaus Philippi 1348-ig.[1]
Petrus Begonis 1349.[2]
Dominicus Dictus Bebek de Pelsőcz 1349.[3]
Ladislaus dictus Cato 1351.[4]
Nicolaus Stephani de Lippa 1351.

1351. július 11-én[5] neveztetett ki kanonokká.

Sixtus 1351-ig.[6]
Paulus Lucas Chestalz 1352-től.[7]
Johannes 1352-től.[8]
Franciscus Michaelis de Alba 1352.

Franko Miklós zágrábi püspöknek unokaöccse, kinevezése 1352. július 2-án kelt.[9]

Ladislaus Thomae Jánoki de genere Hunt-Páznán 1352—1357.[10]

IV. A mislyei prépostság.

A szent Miklósról nevezett mislyei prépostság csak egyszer fordul elő VI. Kelemen pápa kérvénykönyveiben és pedig mint curata sed non collegiata. Ez az 1343. november 13-án[11] kelt kérvény tehát kétségtelen bizonysága annak, hogy Mislyén világi prépostság is volt.[12] A prépost — mint ilyen — nem volt tagja az egri székeskáptalannak,[13] rendszerint azonban egri kanonokká is kineveztetett.

[1] Lásd mint nagyprépostot.
[2] V. ö. CCCLXXI. CCCXCVI. CDLXXIV., lásd mint zempléni főesperest.
[3] Lásd a nagyprépostok között. Bullás.
[4] L. mint pathai főesperest.
[5] V. ö. CDLVI.
[6] L. mint ungi főesperest.
[7] L. mint ungi főesperest.
[8] Lásd mint olvasókanonokot.
[9] V. ö. DIII.
[10] Lásd mint nagyprépostot.
[11] V. ö. LXIV.
[12] L. Balics, A r. k. egyháztörténete Magyarországon II. 2. 270.
[13] U. ott, ahol ezzel ellenkező véleményt találunk, fenti kérvényből mégis inkább az volna kiolvasható, hogy a prépostság független volt az egri káptalantól, prépostja azonban rendszerint kanonok is volt.

Két prépostját ismerjük supplicatióinkból:

Petrus † 1343 előtt.

Nevével kérvénykönyveinkben csak halála után[1] találkozunk, egyéb okmányok tanusítják, hogy ezt a méltóságot több évtizeden át viselte, egyben az egri káptalannak is tagja volt. Márton egri püspök albirájaként is szerepel.[2]

Nicolaus Urbani dictus Ruffus 1343-tól.

Kinevezésének dátuma: 1343. november 13.[3]

V. Egyszerű javadalmasok és klerikusok:

Andreas Eunneriti (Emerici?) *de Debreu* 1343.

Egeregyházmegyei fölszentelt pap volt és Nagy Lajos király udvarában teljesített szolgálatot. A király kérésére VI. Kelemen pápa 1343. május 7-én[4] váradi kanonokká nevezte ki. A váci egyházmegyében is bírt egy javadalommal.

Blasius Petri 1343.[5]

Stephanus Lucae 1344.[6]

Tamás[7] ujvári főispánnak unokaöccse, váradi kanonok,[8] egri klerikus.

Nicolaus Simonis de Zech 1344.[9]

Székesfehérvári kanonok, egri klerikus volt.

Nicolaus Vásári 1348-ig.[10]

[1] V. ö. LXIV. † jóval 1343. előtt, v. ö. LXIV. 2. jegyzet.

[2] Petrus prepositus de Misle vice iudex venerabilis patris domini Martini Episcopi Agrien. 1317. — Anjoukori okmtár I. 414.

[3] L. mint egri kanonokot, v. ö. LXIV.

[4] V. ö. XIX.

[5] L. mint pécsi kanonokot.

[6] L. mint váradi kanonokot.

[7] Thomas Aladarii, v. ö. CXVII. CXXI—II. CXXVI. CXCVIII. sq.

[8] V. ö. CXX. CCII.

[9] V. ö. CXXIII.

[10] L. mint esztergomi érseket.

VI. Káplánságok:

Kusapumuthi (?) Lapispatak Nádaska (Nadusd) Nagyida Szakalya (Satolla) Szakál (Satol) Somos (Sumus) Vadász (Vadas)	tizednegyedet fizető capelláníák,[1] javadalmasaik: 1348-ig Vásári Miklós[2] 1348-tól Pankotai András.[3]

VII. Világiak:

Petrus Benedicti,[4] egri egyházmegyei nemes katona, fivérei Miklós és Merse. Péter építtette az újfalui templomot szent Pál apostol tiszteletére.[5]

Emilia (fia Péter), *Chala, Helena,* Gergely csanádi püspök nővérei, egeregyházmegyei hivek; 1345. szeptember 26-án a szokásos gyóntatói kegyelemben részesültek.[6]

Stephanus Nicolai de Perény, neje Margit, fivérei Miklós és Pál, 1345. szeptember 26-án a szokásos gyóntatói kegyelemben részesültek.[7]

Johannes Williami, anyjával és nejével együtt 1347. június 8-án szintén ebben a kegyelemben részesültek.[8]

Laurentius Andreae de Chenter, 1348. június 19-én ugyanazon kegyelemben részesült.[9]

VIII. Helységek:

Hecanom (Theiner I. 772, 1170., 773, 1173.: Hotnoy), a hevesmegyei *Hatvan.* Erzsébet királyné 1349. március 22-i[10] kelettel írt kérvényében «sua magna villa»-nak nevezi, ahol szent Márton tiszteletére templomot építtetett.

Kusapumuthi, a másolónak ferdítése, egyik 1359. november

[1] L. a Helységeknél.
[2] L. mint esztergomi érseket.
[3] V. ö. CCCLXII., l. mint főesperest.
[4] Hihetőleg az *Aba* nemzetségből.
[5] V. ö. CCVIII. CCIX.
[6] V. ö. CCX.
[7] V. ö. CCXV.
[8] V. ö. CCCLVIII.
[9] V. ö. CCCLXXVIII.
[10] V. ö. CDXII.

18-án kelt pápai megerősítést kérő okiratban ugyanezt a szót így írta: Linzepuenti inferioris. Mindkét esetben nehéz az igazi név helyes megállapítása. Egeregyházmegyei capellánia volt, melynek tizednegyedéről esik szó.[1]

Nadusd, a mai *Nádaska*, Torna megyében. 1359-ben Nadazsnak van írva. Tizednegyedet fizető egeregyházmegyei capellánia volt.[2]

Nagida, helyesen *Nagyida*, Abauj megyében, tizednegyedet fizető egeregyházmegyei capellánia volt.[3]

Satolla, helyesen *Szakalya* vagy *Szokoly*, ma is Szokoly nevű falu áll a régi királyi vár helyén, Sáros megyében. Szintén mint tizednegyedet fizető capellánia szerepel az egri egyházmegyében.[4] 1359-ben Zakala-nak irta a másoló.

Satollapuspatacha, szintén a másoló hibás leirása. Két községről van szó:

Lapispatak, Sáros megyében és

Szakál, Abauj megyében, «Kis-Lapispatakkal és Harasztival együtt mint a Tárca baloldalán fekvő helység». A két helység nevét, miután ezek előtt a föntemlített Szakalya (Satolla) állt, a másoló összevonta és még így is rosszul írta le. Mindkettő, Lapispatak és Szakál, tizednegyedet fizető egeregyházmegyei capellánia volt.[5]

Sumus, 1359-ben Bumus-nak írva, a Palocsához tartozott *Somos*. Úgy látszik, a Palocsa tőszomszédságában fekvő mai Gromost kell értenünk. Tizednegyedet fizető capellánia.[6]

Tarsalh, a János lovagok szent Istvánról nevezett esztergomi monostorához tartozott a szent Andrásról nevezett *tarcali* egyház,[7] 1345. október 12-én[8] búcsut nyert.

Terebes, a mai *Tőketerebes*, Zemplén vármegyében. Erzsébet királyné birtoka volt[9] és a községben az oltáriszentség tiszteletére templomot építtetett. 1347. január 25-én a templom búcsut nyert.[10]

[1] V. ö. CCCLXII.
[2] U. ott.
[3] U. ott.
[4] U. ott. Csánki i. m., I. 284.
[5] V. ö. CCCLXII.
[6] V. ö. CCCLXII. Csánki I. 310.
[7] Knauz, Mon. Strig. I. 132. 115.
[8] V. ö. CCXLIV.
[9] 1387-től a Perényieké.
[10] V. ö. CCCXLII.

Újfalu, egeregyházmegyei plébánia, melynek szent Pál apostolról nevezett templomát Péter, Benedek fia, nemes királyi katona építtette s melynek 1345. szeptember 26-án[1] a pápa búcsut engedélyezett. Valószinű a feltevés, hogy Benedekfia Péter az *Aba* nemzetségből származott. Ez esetben az abaujmegyei Újfalut, talán a mai Jászó-Újfalut kell értenünk. A helységet illetőleg a kérvényben semmi közelebbi meghatározást nem találunk.

Vadas, helyesen *Vadász,* Szikszótól északra, a régi *Miklósfalva.*[2] Egeregyházmegyei tizedet fizető capellánia volt.[3]

Győri egyházmegye.

A győri egyházmegyének 1337-től 1375-ig *Kálmán* volt a püspöke. Mivel VI. Kelemen pápa kérvénykönyveiben nem találunk reá vonatkozó adatokat, életrajzát supplicatióink II. kötetében fogjuk adni.

I. A káptalan.

a) Nagyprépost:

Brictius Johannis de Zala 1331—1361.

1331. január 10-én lett győri nagyprépost.[4] A kérvénykönyvekből csak annyit tudunk róla, hogy azelőtt veszprémi lector volt,[5] 1356. szeptember 30-án pedig végrendelkezési jogot kért a szentszéktől.[6]

b) Olvasókanonokok:

Mathias 1350-ig.

1350. december 6-án halt meg.[7] Az utód kinevezési jogát a pápa Mátyás életében magának tartotta fönn.

Franciscus Marcelli de Zemlin 1352-től.

1352. november 2-án[8] neveztetett ki, e kinevezést VI. Ince pápa is megerősítette.[9] István királyi hercegnek káplánja volt.

[1] V. ö. CCVIII.
[2] V. ö. Csánki I. 220.
[3] V. ö. CCCLXII.
[4] Theiner I. 534. 827. Előde Servinus Jacobi de Perusio.
[5] Ebben a stallumban Brictius utóda Johannes Andreae, 1346. szeptember 12-én kinevezve. V. ö. CCCX.
[6] Reg. Avin. tom. 133. fol. 323 v.
[7] V. ö. DXVIII. Reg. Avin. tom. 121. fol. 314. v.
[8] V. ö. DXVIII.
[9] Reg. Avin. tom. 121. fol. 314 v.

Petrus Bertholdi de Brunna?

Egyik supplicatio[1] tévesen győri lectornak mondja. Pedig Zemlini Ferenc előbb idézett kérvénye és VI. Ince 1353. január 18-án kelt bullája szerint Mátyás (1350.) volt az utolsó lector, akinek közvetlen utóda Zemlini Ferenc lett.

c) Kanonokok:

Brictius Johannis de Zala 1361-ig.

Az 1331. január 10-én kelt nagypréposti kinevező bulla szerint, mielőtt prépost lett, a győri káptalannak már régebben bevezetett kanonokja volt.[2] Ezt a stallumot mint nagyprépost is megtartotta.

Ladislaus Ulrici de Plaga de Wilyelmow 1352-ig.[3]

1343-ban már mint javadalmas győri kanonokkal találkozunk vele. 1352-ben lemondott stallumáról.[4]

Nicolaus 1343.

Boroszlóegyházmegyei klerikus, Nagy Lajos király házitanítója. Már 1343 előtt győri és veszprémi javadalmas kanonok volt, 1343. május 10-én esztergomi kanonok lett.[5]

Johannes Stephani 1344—1377.

1344. febuár 13-án[6] neveztetett ki győri kanonokká. Stallumától 1377-ben a keresztes lovagok óbudai és esztergomi magisteriuma ellenében megvált.[7] Vitus nyitrai püspöknek az unokaöccse.

Gregorius Nicolai de genere Pécz 1344.

Tamás újvári főispánnak unokaöccse, győregyházmegyei klerikus. A főispán 1344-ben[8] avignoni követségben járván, öccsét február 15-én győri kanonokká neveztette ki. Ugyanakkor az

[1] V. ö. DXIII.
[2] Theiner I. 534. 827.
[3] Lásd mint esztergomi kanonokot és bácsi prépostot.
[4] V. ö. CDXCVII.
[5] V. ö. XXVI.
[6] V. ö. LXXXVI.
[7] Reg. Avin. tom. 202. fol. 384.
[8] V. ö. CXXI.

egyházi vizsga letételére az egri, esetleg az esztergomi nagyprépošthoz utasíttatott.[1]

Ladislaus Petri de Jaurino de genere Csór 1345.

Tamás[2] *és Pál*[3] *főispánoknak fitestvére,* a többi testvér: Miklós, Gergely, Péter és Mike.[4] 1344-ben[5] már bácsi és pécsi kanonok volt, 1345. szeptember 15-én[6] váradi kanonokká neveztetvén ki, egyúttal fölmentést kapott, hogy győri kanonoki javadalmát is megtarthassa. Erre tehát 1344. és 1345. között szerezhetett bullát. Különben Tamás főispán udvarában élt.[7]

Nicolaus Johannis de genere comitum de Nagymarton 1345.[8]

1345. október 11-én neveztetett ki.

Jacobus de Soclos 1345.

Gergely csanádi püspök, Tamás és Pál főispánok, királyi követek együttesen folyamodtak érdekében, mire a pápa 1345. október 12-én kinevezte győri kanonokká. Pécsi klerikus volt.[9]

Georgius Pauli de Kaproncza 1345.

Kinevezésének kelte: 1345. október 16.[10] Nagybátyja, Gergely csanádi püspök folyamodott érdekében.

Nicolaus Henrici 1346-ig.[11]

Nicolaus Joantae de Devecher 1346.

Arra a stallumra nevezte ki a pápa 1346. október 14-én,[12] melyet Miklós pécsi püspök bírt.

[1] V. ö. CXXII.

[2] A Csór nemzetségből, liptói főispán, XCVIII—CXVI. CXLIV. CCV. CCXIII. CCXIV. CCXXXVIII. CCLII.

[3] Magister tavernicorum, CCV. CCXIII. CCXXXVIII. CCLII. CCLXI. CCCXXXIX. — V. ö. Karácsonyi, Magyar nemzetségek I. 384., a családfából ő és a következő testvérek hiányoznak.

[4] V. ö. CCLXI.

[5] V. ö. CX.

[6] V. ö. CCV.

[7] V. ö. CX.

[8] V. ö. CCXXX., lásd mint váradi kanonokot.

[9] V. ö. CCXXXVIII.

[10] V. ö. CCLVI.

[11] Lásd mint pécsi püspököt.

[12] V. ö. CCCXVIII.

Johannes Johannis de Zanan 1346.

1346. december 2-i[1] kelettel ugyanarra a stallumra kapott bullát, melyre Devecseri Miklós neveztetett ki.

Michael Johannis de Zanan 1346.

Szintén a Miklós pécsi püspök által bírt stallumra neveztetett ki. Lehetséges, hogy csupán a János és Mihály nevek összetévesztéséről van szó, mert Miklós pécsi püspök János részére győri, Mihálynak pedig erdélyi kanonokságot kért.[2]

Andreas Demetrii de Pankota 1347.[3]

Johannes Stephani de Szathmár 1348.

1348. július 12-én győri, ugyanzon kelettel váradi kanonokká is kineveztetett.[4]

Thomas Pancratii de Telegd de genere Csanád 1350-ig.[5]

Jacobus Wernhardi 1351.

Királyi káplán volt. Nagy Lajos király közbenjárására 1351. július 11-én lett győri kanonok.[6]

Johannes Henrici de Scherffembergh 1352.

De Judicis Vilmos bibornok közbenjárására, 1352. június 6-án[7] azt a kanonoki stallumot kapta, melyről Plagai László[8] mondott le. Ugyanakkor aradi főesperes,[9] majd csázmai kanonok[10] is lett. A király udvari papjai közé tartozott.

Petrus Bertholdi de Brunna?[11]

Mathias 1350-ig.[12]

Franciscus Marcelli de Zemlin 1352-től.[13]

[1] V. ö. CCCXXIV.
[2] V. ö. CCCXXV. és jegyzet. Theiner I. 728. 1096.
[3] Lásd mint esztergomi kanonokot.
[4] V. ö. CCCLXXXIV. CCCLXXXIX.
[5] Lásd mint esztergomi nagyprépostot.
[6] V. ö. CDLXVIII.
[7] V. ö. CDXCVII.
[8] V. ö. XVII. CCC LI. CDLI., l. följebb mint kanonokot.
[9] V. ö. CDXCVI.
[10] V. ö. DVII.
[11] L. mint lectort. [12] Lásd mint lectort. [13] Lásd mint lectort.

II. Vasvári (Castrum Ferreum) prépostok:

Andreas 1352-ig.

Nevével halála után találkozunk, halálának évét 1352 körül tehetjük.[1]

Petrus Bertholdi de Brunna 1352-től.

Andrásnak utóda, 1352. november 2-án neveztetett ki.[2]

III. Klerikusok:

Stephanus Laurentii de Cuirna (de Kanizsa) de genere comitum de Nagymarton 1343.

A nagymartoni grófok nemzetségéből való győri klerikus volt. 1343-ban már mint bácsi olvasókanonokkal találkozunk vele,[3] később budai prépost lett.[4]

Jacobus Hofa 1344.

Egy 1344. január 28-án[5] kelt kérvényében győregyházmegyei szegény klerikusnak mondja magát és egy külföldi kisebb javadalmat kért.

Blasius Nicolai 1344.

Győregyházmegyei klerikus volt, 1344. február 13-án[6] nagybátyja, Vitus nyitrai püspök kérésére veszprémi kanonokká neveztetett ki.

IV. Világiak:

Rovos natus Bichan, győregyházmegyei hivő, nemes királyi katona.[7]

Paulus Comes de Nagymarton, országbíró, királyi követ,[8] atyja Simon, első neje Puchamary Erzsébet, második neje Lich-

[1] V. ö. DXIX.

[2] U. ott. Lásd mint győri kanonokot. — V. ö. Fejér IX. 2. 334. «Magistris Petro Praeposito, Michaele Custode, Dominico Cantore et Stephano Decano Ecclesiae nostrae existentibus. 1354.»

[3] V. ö. LVI. — neve helyesen: *de Kanizsa.*

[4] V. ö. CLXXVIII. CCXXIII. Lásd a bácsi lectorok között és mint óbudai prépostot.

[5] V. ö. LXXI.

[6] V. ö. LXXXVII.

[7] V. ö. XXXV.

[8] V. ö. LVI. LXXV. LXXXIII. LXXXIV. CXXXV. CXXXVI. CXLV. CLXXVIII. CCXXIII. CCXXIX. sq. CCXLVI.

tenbergi Erzsébet,[1] első nejének a negyedik fokban vérrokona. Nővére Katalin, ennek fiai: János és István.[2] Unokatestvérei: Bertalan[3] és István[4], Lőrinc fiai, György (de Honvelt) királyi nemes katona,[5] Miklós, Miklós fia.[6] Rokona János, ennek fiai: Miklós, Amadé és Lotár.[7] Tanítója: Giffredus de Giffredis,[8] jegyzője: Johannes Ponch de Gekenes,[9] káplánjai: Folkosi Benedek[10] és Péter.[11] Udvartartásához való személyek: Gottersprintz János[12] és Bischofberger Miklós.[13] Villa patrimonialis: Mortun (Nagymarton) és Fraknó, ahol családi kriptájuk volt.[14] A nagymartoni templomot plébániatemplommá tette.[15]

Stephanus Lochk (filius Looch), vasvári főispán és királyi főlovászmester.[16]

Martinus, soproni városi polgár, anyja: Ágnes, felesége: Erzsébet.[17]

V. Helységek:

Fraknó (Ferchitou), Nagymartoni Pál országbíró, 1344. március 6-án[18] kelt kérvényében, mint olyan helységet említi, mely a Nagymartoni grófoknak *már régóta* családi lakóhelyük és pedig Mortunnal, Nagymartonnal kapcsolatosan. A kérvény szövege: «. . . quod ipse et *progenitores sui* villas Mortun et Ferchitou (sic !), preteritis aliis villis et locis ipsorum, *pro habitatione propria eligerunt.*» Mivel e helyen nem lehet célunk a fraknói *vár* keletkezésének, illetve építésének időpontjáról értekezni, az idézett supplicatio alapján — több eltérő nézettel szemben[19] — csak azt kell megállapítanunk. hogy Fraknó, mint helység, a Nagymartoni grófok történetében már a XIII. század második felében is jelentékeny szerepet játszott.

Nagymarton, Fraknóval együtt említtetik Pál országbíró 1344. március 6-án[20] kelt kérvényében. E kérvény előadása sze-

[1] V. ö. LXXXIII.
[2] V. ö. CCXXXI.
[3] V. ö. LXXXV.
[4] V. ö. LVI.
[5] V. ö. LXXX.
[6] V. ö. LXXXV.
[7] V. ö. CCXXX. CCXXXIV.
[8] V. ö. CLXXV.
[9] V. ö. LXXVII. LXXVIII.
[10] V. ö. LXXV.
[11] V. ö. CCXXXVII.
[12] V. ö. LXXXI.
[13] V. ö. LXXXII.
[14] V. ö. CXXXV.
[15] U. ott.
[16] V. ö. CXVII.
[17] V. ö. CXCII.
[18] V. ö. CXXXV.
[19] V. ö. Győri rég. füz. II. 377., Nagy Imre, A Nagymartonyi és Fraknói grófok. — Századok XXIII. (1889.) 294—310., Stessel József, Fraknó multja.
[20] V. ö. CXXXV.

rint a nagymartoni templom, szent Márton nevéről nevezve, kicsiny és jelentéktelen volt. Pál gróf újra építtette és jelentékenyen megnagyobbíttatta, ezzel kapcsolatosan az volt a kívánsága, hogy ezután plébánia rangjára emeltessék és hogy lelkésze plébánosnak neveztessék. Nagymarton és Fraknó együttesen addig ötven márka tizedet fizetett a győri püspöknek. Pál gróf ezen tized megváltására — hogy az a jövőben kizárólag a nagymartoni plebános jövedelmét képezze — a győri püspökség javára 2000 arany forintot ajánlott föl.[1] A pápa teljesítette a kérést.[2]

Moyew, valószinűleg a másoló iráshibája, ily alakban meghatározhatatlan vagy eltünt község, melyben szent Miklós tiszteletére épült templom állott. Garai Pál[3] kir. tárnokmester folyamodványából ismerjük.[4]

Nyitrai egyházmegye.

I. Templomok:

Nagylám (Nadlyam) nógrádmegyei községben a szent Szűz tiszteletére egy kápolna állott, melyet Tamás ujvári főispán kőből épült templommá akart átalakíttatni. A Szentszékhez intézett e jelentésével kapcsolatosan 1345. szeptember 14-én búcsut kért a kápolna részére.[5]

Vágvecsén — Veche — szintén Tamás főispán építtetett templomot Ker. Szent János tiszteletére. 1345. szeptember 14-én a templom régi búcsuját VI. Kelemen pápa megújította.[6]

II. Püspökök:

Vitus de Vasvár 1334—1346. — suppl. LXXXVI—XCVII. CXLI. CXLVI.

Nicolaus Vásári 1347—1349. — suppl. CDIII—CDVI. CDXX. CDXXII.

[1] «in emptionem possessionum et bonorum ad comodum Jauriensis ecclesie convertenda», szintén egy adat a püspöki birtokok folytatólagos gyarapodására nem királyi adományozás útján.

[2] V. ö. Századok XXIII. (1889.) 369—384. — ahol Pór minden reális alap nélkül Nagymartoni Pál ezen tettét Kálmán püspök személye ellen irányulónak, és kedvezőtlen színben tünteti föl.

[3] V. ö. CCV. 1. jegyzet.

[4] V. ö. CCVI.

[5] V. ö. CC.

[6] V. ö. CXCVIII., l. a helységek között.

Nicolaus Franko 1349. — suppl. CDXXIX. CDXXXII.

Stephanus de Insula 1350—1367. — suppl. CCXII.

Vasvári Vitust, a nyitrai püspökségben 1334. május 11-től[1] a veszprémi püspökségbe áthelyezett Meskonak utódát, egy 1344. március 18-án kelt kérvény a következőképen jellemzi: «mélyen vallásos, jámbor, lelkes, példás életű, körültekintő, az ország minden ügyének kiváló ismerője, a király és az udvar előtt egyaránt nagyon tekintélyes és befolyásos főpap»[2] volt.

Püspökségének idejéből VI. Kelemen pápa uralkodására alig négy esztendő jut, amikor Vitus püspök életének már utolsó éveit élte, azonban a ránk maradt csekély számú kérvényből látható, hogy halála napjáig végezte áldásos és az egész ország ügyeire kiterjedő munkásságát. A kalocsaegyházmegyei szent Demeter görög apátság züllésnek indult ügyeinek reformálását még 1344. március 18-án,[3] tehát alig másfél évvel Vitus halála előtt, VI. Kelemen pápa ő rá bízta, kinevezvén őt egyúttal az apátság adminisztrátorává (in spiritualibus) is. 1344. március 9-én[4] — talán mert érezte erőinek hanyatlását, hogy egyházmegyéjéről minden időkre gondoskodjék, a pápától újból való megerősítését kérte azoknak az adományoknak, illetve kiváltságoknak, miket Károly Róbert királytól a nyitrai egyház és János püspök nyert és miket XII. Benedek pápa is megerősített.[5]

Kérvényeiben erősen kidomborodik családjának szeretete és családtagjai iránt való gondoskodása.

Négy unokaöccsét ismerjük:

Johannes Stephani, győregyházmegyei klerikus — győri kanonok.[6]

Blasius Nicolai, szintén győregyházmegyei klerikus — veszprémi kanonok.[7]

Petrus Stephani, zágrábegyházmegyei klerikus — sárospataki plébános és zágrábi kanonok.[8]

[1] Theiner I. 596. 888.
[2] V. ö. CXLVI.
[3] V. ö. CXLVI.
[4] V. ö. CXLI.
[5] 1336. április 29. — Fejér VIII. 4. 187.
[6] V. ö. LXXXVI.
[7] V. ö. LXXXVII.
[8] V. ö. LXXXVIII. LXXXIX. XCI. XCV.

Mathias filius Cygoi, szintén zágrábegyházmegyei klerikus — dombrói plébános és zágrábi kanonok.[1]

Káplánja : Dominicus Michaelis — esztergomi javadalmas.[2]

Jegyzője : Martinus Michaelis — zágrábi és váci kanonok.[3]

A XCII. XCIII. és XCVII. kérvények különböző egyházi személyek érdekében szólnak.

Halála az 1346. év folyamán következett be.

A nyitrai káptalan az utód megválasztásában arra törekedett, hogy egyháza élére ismét egy kiváló egyéniség kerüljön. Az egyhangú megállapodás *Vásári Miklós* esztergomi nagyprépostra, az akkori magyar főpapok egyik legkiválóbbjára esett. VI. Kelemen pápa, aki Vásári Miklós képességeiről és a királynak hozzá való nagy bizalmáról tudott, szivesen erősítette meg a káptalan választását és 1347. május 23-án ki is adta a kinevező bullát.[4] Azonban még mielőtt a nyitrai püspöki széket elfoglalhatta volna, a zágrábi káptalan is egyhangúlag őt választotta meg püspökévé.[5] Ugyanakkor pedig Kalocsán is széküresedés lett,[6] ide meg maga Nagy Lajos király jelölte Vásárit és a pápa a király előterjesztése alapján döntött. Vásári Miklós tehát kalocsai érsek lett.[7]

A nyitrai káptalan ezután ismét választhatott és ezuttal ismét az esztergomi nagyprépostot, *Franko Miklóst*[8] választotta meg püspökévé. VI. Kelemen pápa azonban nem erősítette meg ezt a választást.

Telegdi Csanád esztergomi érsek közbejött halála után ugyanis elsősorban az esztergomi érseki széknek alkalmas személlyel való betöltése volt a legfontosabb kérdés.

Nagy Lajos király a következő jelöléseket terjesztette a szentszék elé:

Esztergomba : Vásári Miklós kalocsai érsek, — *Kalocsára :* Laczki Dénes zágrábi püspök, — *Zágrábba :* Frankó Miklós választott nyitrai püspök, esztergomi nagyprépost, — végül *Nyitrára :* Szigeti István.

Szigeti István egy tanult és tudománya által tekintélyes szent

[1] V. ö. XC.

[2] V. ö. XCIV.

[3] V. ö. XCVI.

[4] Theiner I. 742. 1115.

[5] 1348. okt. 16-án meghalt Jakab püspök, l. a zágrábi püspökök sorában.

[6] Büki István érsek halálával, l. mint kalocsai érseket.

[7] Részletesebben l. mint esztergomi érseket.

[8] V. ö. CDXXIX. CDXXXII.

Ágoston-rendi szerzetes volt, aki, mint rendje magyarországi provinciájának lectora, a királyi pár becsülését és bizalmát érdemelte ki tudásával, műveltségével és jámbor életével. Fölváltva, húsz éven át, Párisban tanult vagy Magyarországon tanított, rendjének Milánóban tartott nagygyűlése később már azzal a misszióval küldte őt Párisba, hogy az egyetemen vállaljon katedrát és ott tanítson. Mindezek alapján, hivatkozással Magyarországnak égető szükségére, hogy képzett teologusai legyenek, a királyi pár azt kérte a pápától, hogy Szigeti István képzettségét és tudását megvizsgáltassa és a vizsga után a szent tudományok magiszterévé avassa.[1] A pápa két bibornok elé utasította a jelöltet és hogy a vizsgát sikerrel letette, bizonyítja a püspöki kinevező bulla, melyben a teologia mesterének mondatik.

Kinevezése idején fölszentelt pap volt.

A pápa 1350. január 11-én jóváhagyta a jelöléseket és a jelölteknek a kinevező bullákat kiadta.[2]

1367-ig volt nyitrai püspök, így püspöki működéséről supplicatióink II. kötete nyújt bővebb adatokat.

III. A káptalan.

a) Éneklőkanonokok:

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1352-ig.[3]

Nicolaus de Leucha 1352-től.

Szepesi kanonok volt. 1352. május 3-án, Vilmos bibornok előterjesztésére neveztetett ki éneklőkanonokká.[4]

b) Őrkanonok (custos seu thesaurarius):

Nicolaus 1344.

A nyitrai káptalan okiratai már 1327-től[5] említik. 1344. február 13-án,[6] custosi stalluma megtartása jogával, esztergomi kanonok lett.

[1] V. ö. CCXII.
[2] Theiner I. 775. 1178., 775.1179,. 776. 1180.
[3] L. mint esztergomi nagyprépostot.
[4] V. ö. CDXCIII.
[5] 1327. Nicolaus subdiaconus, chori nostri clericus, Fejér VIII. 3.232. — 1328. Nicolaus custos ecclesie Nitrien. Fejér VIII. 3.308—9., 339. — 1332. Fejér VIII. 3.653. — 1337. Fejér VIII. 4.213.
[6] V. ö. XCIII.

c) Főesperességek és főesperesek:

Két főesperesi kerületről esik szó supplicatióinkban, ezek:
a *gradnai* — suppl. CCCLXVII. — és
a *trencséni* — suppl. XCI. CCLI. CCCXXXVIII. CCCLXVII.

Gradnai főesperes:

Petrus Stephani 1347.

Fehérvári főesperes, esztergomi és nyitrai kanonok volt. 1345. október 12-én kelt kérvényében a trencséni főesperességnek egymást követő törvénytelen betöltésére hivatkozva, a fehérvári főesperesség ellenében trencséni főesperessé leendő kinevezését kérelmezte. A pápa kinevezte ugyan, Vitus püspök azonban, kinek unokaöccse bírta akkor a trencséni főesperesi javadalmat, Pétert a gradnai főesperességgel kárpótolta. Péter ebben megnyugodott.[1]

Trencséni főesperesek:

Sebastianus Johannis ?

Petrus Stephani 1344-ig.

Johannes Stephani 1344-től.

Petrus Stephani 1345.

A trencséni főesperesség többször ismétlődő adományozása, hasonló nevek váltakozása és az évszámok hiánya, annyira zavarossá teszi az okiratok tartalmát, hogy a valóságot nehéz belőlük kihámozni.

A rendelkezésre álló adatokat a következőképen kell csoportosítanunk.

Sebastianus Johannis, mint trencséni főesperes, már 1328-ban is szerepel.[2] Később — mindenesetre jóval VI. Kelemen pápa trónralépése előtt — zalai főesperes, majd veszprémi lector lett, ettől vagy önként, vagy pápai rendelkezés folytán vált meg. Végül mint veszprémi kanonokkal találkozunk vele.[3]

Sebestyén távozása után Vitus püspök unokaöccsét, *Petrus Stephani*[4] zágrábi klerikust nevezte ki trencséni főesperessé. Péter

[1] V. ö. CCLI.
[2] Fejér VIII. 3.339.
[3] L. a veszprémi egyházmegyében.
[4] V. ö. LXXXVIII. LXXXIX. XCI. XCV.

kinevezése idején még kiskorú volt, pápai dispenzációt sem kapott, nagybátyja pártfogása mellett mégis zavartalanul megmaradt a főesperességben. Egyik 1345. október 12-én[1] kelt supplicatio szerint később mégis lemondott e javadalomról. Talán 1344-ben, amikor február 13-án Vitus püspök közbenjárására zágrábi kanonokká és sárospataki plébánossá nevezte ki a pápa. Vitus püspök azonban e kinevezések előtt, vagy azokkal egyidejűleg még egy olyan tartalmú pápai engedélyt is kieszközölt,[2] hogy Péter trencséni főesperességét a hontival cserélhesse föl. Ez a cambium nem sikerült,[3] és Péter ezek után önkényt vált meg a trencséni főesperességtől.

Vitus püspök ekkor egy másik unokaöccsét, *Johannes Stephani*[4] győri klerikust tette meg trencséni főesperessé.

Azonban *Petrus Stephani*,[5] aki fehérvári főesperes, esztergomi és nyitrai kanonok volt, 1345. október 12-én[6] jelentést tett a pápának Vitus püspök nem egészen kifogástalan kinevezéseiről és arra hivatkozva, hogy ezek folytán a betöltés joga, — mely különben a püspököt illette — a szentszékre szállott át, a fehérvári főesperesség ellenében, János elmozdításával, a trencséni főesperességet a maga részére kérte. A pápa ki is nevezte trencséni főesperessé.

Akkor még életben volt Vitus püspök, Péter tehát nem érvényesíthette könnyen a kinevező bulla által szerzett jogait. Viszont a püspök sem akart a szentszék rendelkezéseinek — talán már halálos ágyon — ellenszegülni, a két érdeket tehát olykép egyenlítette ki, hogy Pétert kinevezte gradnai főesperessé, János pedig megmaradt trencséni főesperesnek.

1347. november 21-én, amikor Vitus püspök már nem élt, János, hogy további zavarok ellen biztosítva legyen, azért folyamodott a pápához, hogy a trencséni főesperességben erősítse meg, vagy ha szükséges volna, arra nevezze ki újból. A pápa ezt is teljesítette.[7]

[1] V. ö. CCLI.
[2] V. ö. XCI.
[3] V. ö. CDLXXXVII.
[4] V. ö. LXXXVI.
[5] Nem azonos az első Péterrel.
[6] V. ö. CCLI.
[7] V. ö. CCCLXVII.

d) **Kanonokok:**

Sebastianus Johannis[1] ?

Petrus Stephani[2] ?

Nicolaus 1344 előtt.[3]

Johannes Stephani 1344-től.[4]

Petrus Stephani 1345 előtt.

Kinevezése előtt már javadalmas nyitrai kanonok volt.[5]

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1352-ig.[6]

Nicolaus de Leucha 1352-től.[7]

IV. Klerikusok:

Johannes Jacobi de Lakach 1344.

Nyitraegyházmegyei klerikus. 1344. március 7-én pécsi kanonok.[8]

Johannes Andreae 1346.

Nyitraegyházmegyei klerikus, verebélyi plébános volt, amikor 1346. szeptember 12-én veszprémi lectorrá nevezte ki a pápa.[9]

V. Világi:

Thomas Aladarii, de genere Pécz, — újvári főispán, királyi követ, Miklós egri püspöknek rokona,[10] — fivére Miklós, Aladár fia, nemes királyi katona,[11] — unokatestvérei: János, Demeter fia, egri és veszprémi kanonok,[12] — Gergely, Miklós fia, győri klerikus,[13] — István, Lukács fia, váradi kanonok.[14] Ő építtette a vecsei templomot.[15]

VI. Helységek:

Nadlyam, a mai *Nagylám,* Nógrád megyében, Felsőtisztás filiája, Tamás újvári főispán családi helysége, a szent Szűz tiszteletére épült kápolnával.[16]

[1] L. mint trencséni főesperest.
[2] L. mint trencséni főesperest.
[3] L. mint őrkanonokot.
[4] V. ö. CCCLXVII.
[5] V. ö. CCLI., l. mint főesperest.
[6] L. mint cantort.
[7] L. ugyanott.
[8] V. ö. CXL. Theiner I. 670. 1006.
[9] V. ö. CCX.
[10] L. Miklós egri püspök.
[11] V. ö. CXVII.
[12] V. ö. CXXVI.
[13] V. ö. CXXI. CXXII.
[14] V. ö. CXX. CCII.
[15] V. ö. CXIX. CXCVIII.
[16] V. ö. CC.

Veche,[1] a mai *Vágvecse* Nyitra megyében, Tornócz filiája. Ker. szent Jánosról nevezett templomát Tamás, Aladár fia, újvári főispán építtette. 1345. szeptember 14-én a templom régi búcsuja bővíttetett.[2]

Pécsi egyházmegye.

I. Templomok:

A *székesegyház* László csázmai prépost és János eszéki főesperes 1345. október 9-én[3] kelt folyamodására száz napi búcsut nyert. A székesegyház — mondja a vonatkozó kérvény — többször leégett, betörésektől is sokszor és sokat szenvedett, e viszontagságok között kiváltságlevelei, búcsuokmányai mind elpusztultak.

A szent Szűz tiszteletére épült *görcsönyi* templom búcsujáért 1345. szeptember 14-én[4] Tamás újvári főispán folyamodott.

Szintén Tamás főispán folyamodott a b. Szűz *páznáni* templomának búcsujáért. A templom János eszéki főesperes családjának jótékonyságát élvezte, mert temetkezési helyük is ott volt. János főesperes a templomban egy kápolnát és egy oltárt építtetett.[5]

II. Püspök:

Nicolaus Henrici 1346-tól. — suppl. CCCXIX—CCCXXXI.

László püspök halála után, 1346. február 13-án [6] *Miklós* királyi titkárt, pécsi kanonokot nevezte ki VI. Kelemen pápa a pécsi egyházmegye főpásztorává.[7] Kineveztetése idején fölszentelt pap, pécsi,[8] győri[9] és erdélyi[10] kanonok volt.

[1] CXCVIII. suppl.-ban: Strigon. dioec., a bullában: Nitrien. dioec., Theiner I. 686. 1036.

[2] V. ö. CXCVIII.

[3] V. ö. CCXXV.

[4] V. ö. CIC.

[5] V. ö. CCI.

[6] Theiner I. 706. 1068.

[7] 1346. március 30-án Nagy Lajos királyhoz intézett bullában: ». . . supplicabas, ut . . . Nicolaum, dudum electun in ecclesia Colocensi, secretarium tuum, dicte Vesprimiensi ecclesie preficere dignaremus . . . tuis . . . precibus inclinati, prefatum Nicolaum ecclesie Quinqueecclesiensi . . . prefecimus in episcopum . . . Theiner I. 711. 1074.

[8] Theiner I. 706. 1068.

[9] V. ö. CCCXVIII. CCCXXIV.

[10] V. ö. CCCXXV.

1346. december 2-án[1] kelt kérvényéből *testvéreit:* Mátyást, Henriket, Katalint, Hedviget és Gertrudot ismerjük.

Ugyanazon kelettel jegyzett kérvényeiben két *káplánját* nevezi meg, ezek: Stephanus Gugae,[2] pécsi kanonok, és Stephanus Nicolai de Chesk,[3] veszprémi kanonok.

Egyéb kérvényei: hogy napkelte előtt misézhessen,[4] hogy valahányszor misézik vagy prédikál, búcsut osztogathasson,[5] hogy egyházmegyéjét megadóztathassa,[6] hogy tíz nagyobb egyházi javadalmat szabadon adományozhasson,[7] hogy hat udvari káplánja rezidencia nélkül is élvezhesse az egyházi javadalmak jövedelmét.[8] Négy kérvénye[9] különböző egyházi férfiak érdekében szól.

E supplicatiók mind 1346. december 2-án keltek, azontul csak VI. Ince pápa kérvénykönyveiben találkozunk nevével.

III. A káptalanok.

1. A pécsi székeskáptalan.

a) Nagyprépostok:

Stephanus Büki 1344-ig.[10]

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Cardin. 1344-től.[11]

Büki Istvánnak utóda.[12] 1350. június 4-én esztergomi nagyprépost lett, ennek ellenében több magyarországi javadalomról le kellett mondania.[13] Ezek között a bulla a pécsi nagypréposti stallumot nem említi.

b) Praepositus s. Johannis Bapt. de Castro Quinqueecclesiensi:

Johannes Pauli de Jakabfalva de genere Gara 1347-ig.[14]

c) Olvasókanonok:

Johannes Pauli de Wolco 1346-tól.

Miklós nádor fiával, Lászlóval, akinek tanítója és kisérője volt, húzamosabban Avignonban élt, ahol mindketten János

[1] V. ö. CCCXXX.
[2] V. ö. CCCXXVI.
[3] V. ö. CCCXXXI.
[4] V. ö. CCCXIX.
[5] V. ö. CCCXX.
[6] V. ö. CCCXXI.
[7] V. ö. CCCXXII.
[8] V. ö. CCCXXIII.
[9] V. ö. CCCXXIV. CCCXXV. CCCXXVII. CCCXXVIII.
[10] L. mint csanádi és veszprémi püspököt, majd mint kalocsai érseket.
[11] L. mint esztergomi nagyprépostot.
[12] V. ö. CCXXV. — et cum in eadem ecclesia dominus Guillelmus ... diaconus cardinalis prepositus et canonicus prebendatus existat ...
[13] V. ö. CDXLIV. CDXCIII., lásd mint esztergomi nagyprépostot.
[14] Lásd mint veszprémi püspököt.

portói bibornokpüspöknek udvari káplánjai közé tartoztak. A bibornok 1342. október 16-án kelt kérvénye szerint pozsegai, majd pécsi kanonok volt,[1] 1344-ben már eszéki főesperes és kinevezett erdélyi kanonok,[2] 1345. október 9-től ezeken kívül még esztergomi kanonok is volt.[3] 1346-ban a pécsi lectoratus ellenében megvált az eszéki főesperességtől. — 1345. szeptember 14-én a valkómegyei páznáni templom búcsut nyervén, a vonatkozó kérvényben azt olvassuk, hogy e templom, melynek egyik kápolnáját és egyik oltárát is Pálfia János építtette, családjának temetkezési helye volt.[4]

d) Főesperességek és főesperesek:

Két főesperesi kerületről van szó supplicatióinkban, ezek: az *eszéki* (Ozinag, Ozniag) — suppl. CXXXVII. CCXXVII. a *marchiai* — suppl. CLXXIV.

Eszéki főesperesek:

Johannes Pauli de Wolco 1346-ig.[5]

Johannes Alberti de Gubin 1346-tól.

A pécsi püspök nevezte ki főeseperessé, a kinevezést 1346. december 2-án a pápa is megerősítette.[6]

Machiai főesperes:

Johannes Nicolai 1345.

Előbb szepesi éneklőkanonok volt.[7]

e) Kanonokok:

Chama 1341-ig.

Bácsi nagyprépost,[8] pécsi,[9] zágrábi[10] és székesfehérvári[11] kanonok volt. Nevével különben csak halála után találkozunk, amikor a pápa fenti stallumokat újból adományozta. Avignonban halt meg, valószinűleg idegen származású és a pápai udvarhoz tartozó volt.

[1] V. ö. IX.
[2] V. ö. CXXXVII.
[3] V. ö. CCXXVIII.
[4] V. ö. CCI.
[5] L. mint lectort.
[6] V. ö. CCCXXVII. Theinernél I. 728. 1096.
[7] V. ö. CLXXIV.
[8] V. ö. I.
[9] V. ö. IX.
[10] V. ö. XVIII.
[11] V. ö. CLXV.

Johannes Pauli de Wolco 1342-től.[1]

Laurentius Lorandi 1342-ig.

Boszniai püspök. Azelőtt esztergomi,[2] pécsi,[3] zágrábi[4] és boszniai[5] kanonok volt. Püspöki kineveztetésének kelte: 1336. december 9.[6] A pápa Erzsébet anyakirályné kérésére 1343. május 9-én Oug Imre pécsi fölszentelt papnak adományozta a Lőrinc püspök által birt pécsi stallumot. Ez a stallum 30 arany forintot jövedelmezett.

Emericus dictus Antiquus de Oug 1343-tól.

Mint pécsi kanonok e stallumban Lőrinc boszniai püspöknek utóda, kinevezésének kelte: 1343. május 9.[7] Pécsegyházmegyei fölszentelt pap volt. Ugyanerre a stallumra 1343. május 26-án Balázs, Péter fia,[8] Büki István csanádi püspök káplánja is kapott kinevező bullát.

Nicolaus Andreae 1343-tól.

1343. május 9-én lett kanonok. Zágrábegyházmegyei klerikus volt.[9]

Gallus Benedicti 1343 előtt is.

Büki István nagyprépostnak unokaöccse, már 1343 előtt pécsi javadalmas kanonok, 1343. május 26-tól[10] a váradi káptalannak is tagja.

Blasius Petri 1343.

Büki István nagyprépostnak és csanádi püspöknek káplánja. A püspök 1343. május 26-án[11] kelt kérvényében melegen emlékezik meg Balázsról, mint olyanról, aki hosszú időn át hűségesen és odaadással szolgált neki. A Lőrinc boszniai püspök által birt stallumot kérelmezte részére, vagy ha az már másnak adományozta-

[1] L. mint lectort.
[2] V. ö. CIL.
[3] V. ö. XXIII.
[4] V. ö. XXX.
[5] Theinernél I. 611. 911.
[6] Theiner I. 609. 909.
[7] V. ö. XXIII.
[8] L. lejebb.
[9] V. ö. XXIV. Theiner I. 653. 977.
[10] V. ö. XXXIX. Bunyitay II. 89.
[11] V. ö. XL.

tott volna,[1] egyszerű kinevezést kért sub expectatione praebendae. A budai prépost adományozási körzetében is várt egy egyszerű javadalomra, 1348. június 19-én pedig dignitas, personatus vagy officium rezerváltatott részére a pécsi egyházmegyében.[2]

Ladislaus Nicolai de genere Hunt-Páznán 1343 előtt is.[3]

Stephanus Büki 1344-ig.[4]

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1344-től.[5]

Ladislaus Petri de Jaurino de genere Csór 1344-től.

A király követének, Pál főispánnak testvére, atyjuk Péter, nagybátyjuk Tamás liptói főispán, testvéreik pedig: Miklós, Gergely, Péter és Miche.[6] Különben mint Tamás liptói főispán káplánja, annak udvarában élt. 1344-ben már bácsi kanonok volt, akkor — február 14. — Tamás főispán eszközölt ki neki egy pécsi kanonokságot,[7] bár a kinevező bulla szerint a kinevezés a pécsi püspök ajánlására történt.[8] 1345. szeptember 15-én váradi kanonok lett.[9]

Johannes Jacobi de Lakach 1344.

1344. március 7-én neveztetett ki pécsi kanonokká.[10]

Johannes Nicolai 1345.[11]

Nicolaus Nicolai de Zagrabia 1345-től.

Már mint javadalmas zágrábi kanonokot, 1345. szeptember 26-án nevezte ki a pápa pécsi kanonokká.[12]

Benedictus Georgii de Kaproncza 1345-től.

Zágrábegyházmegyei klerikus volt. Pécsi kanonok 1345. október 12-én lett.[13]

[1] Emericus Antiquus de Oug, 1343. május 19-én, v. ö. XXIII.

[2] V. ö. CCCLXXIV.

[3] L. mint császmai prépostot a zágrábi egyházmegyében, — v. ö. XXI. CXXVI. CLXXII. Reg. Avin. Innoc. VI. tom. 18. fol. 314.

[4] L. mint nagyprépostot.

[5] L. mint nagyprépostot.

[6] V. ö. CCV. CCLXI.

[7] V. ö. CX.

[8] Theiner I. 670. 1006.

[9] V. ö. CCV.

[10] V. ö. CXL.

[11] L. mint főesperest.

[12] V. ö. CCXI.

[13] V. ö. CCXL.

Johannes Alberti de Gubin 1346-tól.[1]

Jacobus Simonis 1346-ig.[2]

Nicolaus Itarronensis † 1346.

Nevével halála után találkozunk.[3]

Stephanus Gugae 1346-tól.

Pécsi fölszentelt pap volt, 1346. december 2-án, a Miklós (Itarronensis) halálával megüresedett stallumot nyerte el.[4]

Nicolaus Jonnacae 1347-től.

1347. január 15-én neveztetett ki kanonokká. Pécsi klerikus volt és Garai János veszprémi püspök környezetéhez tartozott.[5]

Blasius Cosmae de Eng 1347 előtt is.

VI. Kelemen pápa a veszprémi püspök azon adományozását, mellyel Balázst fehérvári főesperessé tette, 1347. január 25-én megerősítette. A vonatkozó kérvényből tudjuk,[6] hogy Balázs már régebben javadalmas pécsi kanonok volt.

Johannes Pauli de Jakabfalva de genere Gara 1347-ig.[7]

Ladislaus Ulrici de Plaga de Wilyelmow 1347-től.

Prága-egyházmegyei klerikus, István királyi herceg tanítója,[8] erdélyi kanonok, ugyanott keresztényszigeti plébános,[9] győri váradi és esztergomi kanonok[10] volt. A királyné 1347. január 25-én kelt kérésére a pápa bácsi préposttá nevezte ki, egyúttal neki adományozta azt a pécsi kanonoki stallumot is, melyet előbb Jakab, Simon fia birt. Kérdéses azonban, elfoglalhatta-e a bácsi préposts ágot, tehát a pécsi kanonoki stallumot is, mivel egyik 1351-ben kelt kérvény szerint a bácsi prépostság *Tamás* prépost halálával üresedett meg.[11]

Guillelmus Gilberti Bitterrensis 1348-ig.

A somogyi főesperesi kerületben birt kisebb javadalmon

[1] L. mint eszéki főesperest.
[2] Lásd mint bácsi prépostot.
[3] V. ö. CCCXXVI.
[4] V. ö. CCCXXVI.
[5] V. ö. CCCXXXV.
[6] V. ö. CCCXXXVIII.
[7] L. följebb mint prépostot.
[8] V. ö. XVII.
[9] V. ö. XVII. CCXVI.
[10] V. ö. XVII. CCCLI. CDLI.
[11] V. ö. CDLI. A prépost akkor már Dénes volt.

kívül esztergomi, pécsi és veszprémi kanonok volt. 1348. május 19-én halt meg Avignonban.[1]

Blasius Stephani de Oziag 1348-tól.

Fenti Vilmos (Gilberti Bitterrensis) utóda, kinevezésének kelte: 1348. május 25. Pécsegyházmegyei fölszentelt pap volt, mint ilyen a kalocsai érsek szolgálatában állott.[2]

Boniohannes de Campello Firmanus 1350?[3]

Johannes Antonii 1350-től.

Pécsi klerikus volt. 1350. január 28-án[4] Boniohannes stallumát nyerte el, ugyanakkor az erdélyi egyházmegyében solos-i (Kolozs?) plébános lett.[5]

Petrus Nicolai de Pest 1351-től.

1351. július 11-én neveztetett ki, joggal egy megüresedő dignitásra.[6] Királyi káplán volt.

Stephanus natus Sebech 1352-től.

Garai János veszprémi püspök unokaöccse, 1352. január 31-én lett pécsi kanonok.[7]

Nicolaus Nicolai 1352 előtt is.

Királyi káplán, pécsi javadalmas kanonok és zágrábi plébános.[8] 1352. január 31-én[9] honti főesperessé és esztergomi kanonokká nevezte ki a pápa.

Petrus de Montilio 1352 előtt is.

De Judicis Vilmos bibornok, mint kinevezett esztergomi nagyprépost, több javadalomról lemondván, e lemondásával megüresedett zágrábi kanoniára Péter pécsi kanonokot ajánlotta kinevezésre.[10] A supplicatio Fiat-tal szignáltatott.

[1] V. ö. CCCLXVIII. CCCLXX. CDLXXXVI.
[2] V. ö. CCCLXVIII.
[3] Lásd mint aradi főesperest.
[4] V. ö. CDXXXII.
[5] V. ö. CDXXIX. CDXXXII.
[6] V. ö. CDLXVII.
[7] V. ö. CDLXXXII.
[8] L. a zágrábi egyházmegyében.
[9] V. ö. CDLXXXVII.
[10] V. ö. CDXCIII.

Valentinus Johannis Rani 1352-től.

A király ajánlására 1352. július 2-án neveztetett ki pécsi kanonokká.[1]

2. Pozsegai kanonokok:

Johannes Pauli de Wolco 1346.[2]

Blasius Johannis 1347.

Garai János veszprémi püspök környezetéhez tartozott. A püspök ajánlására nevezte ki VI. Kelemen pápa 1347. január 15-én[3] pozsegai kanonokká.

Cosma Mathiae 1348.

Büki István kalocsai érsek ajánlására neveztetett ki 1348. június 19-én.[4]

IV. Egyszerű javadalmasok és klerikusok.

Egyszerű javadalmas:

Lucas Petae de Chasma 1345.

Mint zágrábegyházmegyei klerikus, 1345. október 12-én[5] a pécsi püspök adományozási körzetében egy kisebb egyházi javadalomra kapott rezerváló bullát.

Klerikusok:

Martinus Michaelis 1344.

Mint klerikus, a pécsi egyházmegye kötelékébe tartozott, különben Vitus püspök szolgálatában a jegyző tisztét töltötte be. Zágrábi, váci kanonok és kinevezett hántai prépost is volt.[6]

Nicolaus Stephani de Panit 1344.

Miklós palatinus fia, László, a későbbi csázmai prépost, majd veszprémi püspök folyamodott 1344. március 7-én érdekében, hogy a pápa nevezze ki boszniai kanonokká.[7] Különben pécsi klerikus volt.

[1] V. ö. DVI.
[2] L. mint lectort.
[3] V. ö. CCCXXXVI.
[4] V. ö. CCCLXXVI.
[5] V. ö. CCXLII.
[6] V. ö. XCVI. LXXIII.
[7] V. ö. CXXXVIII.

Stephanus Andreae 1345.

1345. március 9-én szepesi éneklőkanonok. Kérvényében[1] pécsi klerikusnak mondja magát.

Ladislaus Thomae 1345.

Nagymartoni Pál országbíró folyamodott 1345. október 11-én érdekében, közbenjárására budai kanonok lett.[2] 1348-ban kinevezett veszprémi kanonok.[3] Pécsi klerikus volt.

Nicolaus Joantae de Devecher 1346.

1346. október 14-én győri kanonok.[4] A vonatkozó kérvény megemlíti, hogy ő vitte meg Garai Jánosnak veszprémi püspökké történt kinevezéséről az örömhírt. Pécsi klerikus volt.

Demetrius Stephani 1347.

Garai János veszprémi püspök 1347. január 15-én[5] kelt kérvényében «pécsegyházmegyei magister»-nek nevezi őt és egy boszniai kanonokságot kérelmezett részére.

Johannes 1347.

Mint pécsegyházmegyei acolythus 1347. január 25-én[6] a többi rendek fölvételére és pappá szentelésére két évi halasztást kért. A pápa teljesítette a kérést, azonban azzal a megszorítással, hogy egy éven belül alszerpappá kell magát promoveáltatnia.

V. Világiak;

Oliverius de Zolicz és neje,
Nicolaus Nobilis de Panit és neje,
Nicolaus Fabiani és neje, — mint pécsegyházmegyei hivek, 1345. október 9-én a szokásos gyóntatói kegyelemben részesültek.[7]
Ugyanazon kegyelemben részesültek 1348. június 19-én:[8]
Stephanus Bekae de Bol,
Nicolaus Pececk de Cuni,
Thomas Kupsae de Posaga, szintén pécsegyházmegyei hivek.

[1] V. ö. CLXXIV.
[2] V. ö. CCXXXVI.
[3] V. ö. CCCXC.
[4] V. ö. CCCXVIII.
[5] V. ö. CCCXXXVII.
[6] V. ö. CCCXLIV.
[7] V. ö. CCXXVII.
[8] V. ö. CCCLXXVIII.

VI. Helységek:

Gerchin, a mai Görcsöny, Baranya megyében, Tamás újvári főispán családi fészke, a szent Szűz tiszteletére épült templommal.[1]

Páznán (Paznari), helység Valkó megyében. János eszéki főesperes[2] a szent Szűzről nevezett templomban egy kápolnát és egy oltárt építtetett.[3]

Váczi egyházmegye.

I. Templomok:

A *bágyoni* szent Primus és Feliciánus tiszteletére épült templom Tamás liptói főispán közbenjárására 1344. február 14-én búcsut nyert.[4]

A *gedei (keedei)* szűz Máriáról nevezett templom szintén Tamás liptói főispán kérésére kapott 1344. február 14-i kelettel búcsukat.[5]

Rákospalotán minden szentek tiszteletére épült templom állt. A pápa Nagy Lajos király kérésére 1351. július 11-én[6] engedélyezett búcsukat a templomnak.

II. Püspök:

Michael Thomae de Szécheny de genere Kachich 1342—1362. — suppl. CXC.

1342. június 6-án[7] neveztetett ki váci püspökké, amikor huszonötödik életévét még nem töltötte be egészen,[8] születési éve tehát: 1317. Mielőtt püspök lett, esztergomi,[9] székesfehérvári[10] kanonok és pozsonyi prépost,[11] az egyházi rendek tekintetében szerpap volt. Atyja Széchényi Tamás erdélyi vajda.[12]

1 V. ö. CIC.
2 L. ott.
3 V. ö. CCI.
4 V. ö. CIII. CXLII. Theiner I. 666. 995.
5 V. ö. CII. CXLII. Theiner I. 666. 998.
6 V. ö. CDLX.
7 Theiner I. 648. 971.
8 Eubel 541.
9 V. ö. XXI. XLV.
10 V. ö. II.
11 V. ö. VIII.
12 V. ö. CLXXXVII. CXCVI. sq. CCXLVII. CCCIV. — L. Kálmán győri püspök, a II. kötetben.

Mindössze egy supplicatiója maradt ránk: 1345. szeptember 12-én Miklós (Johannis de Sala) fehérvári, veszprémi és váci kanonok érdekében folyamodott egy esztergomi kanonoki stallum adományozásáért.[1] Ez a Miklós a püspök gyermekkori nevelője volt.

1362-ben az egri püspökségbe helyeztetett át és mint ilyen halt meg 1377-ben.

Supplicatióink I. kötetében életéről és működéséről több adatot nem találunk.

III. A káptalan.

a) Nagyprépostok:

Johannes 1342-ig.

Nevével halála után találkozunk, amikor a pápa az üresedésben levő nagyprépostságot Szegedfői Domonkosnak adományozza.[2]

Dominicus de Zegedfeu 1342-től.

Váci főesperes és javadalmas kanonok volt. 1342. július 1-én a pápa János örökébe, váci nagypréposttá nevezte ki.[3] A főesperességről akkor lemondott.

b) Éneklőkanonokok:

Guillelmus tt. s Mariae in Cosmedin diac. Card. 1352-ig.[4]

Petrus Biseti de Podio Anicensi 1352-től.

Elődjének, de Judicis Vilmos bibornoknak 1352. május 3-án[5] kelt ajánlására neveztetett ki cantorrá, egy javadalmas kanonoki stallummal kapcsolatosan.

c) Főesperes:

Supplicatióink csak a *váci* főesperességet említik, főesperes:

Dominicus de Zegedfeu 1342-ig.[6]

d) Kanonokok:

Johannes 1342-ig.[7]

Dominicus de Zegedfeu 1342 előtt is.[8]

[1] V. ö. CXC.
[2] V. ö. III.
[3] V. ö. III.
[4] L. mint esztergomi nagyprépostot.
[5] V. ö. CDXCIII.
[6] L. mint nagyprépostot.
[7] L. mint nagyprépostot.
[8] L. ugyanott, v. ö. III.

Martinus Michaelis 1344.

Pécsegyházmegyei klerikus, Vitus nyitrai püspök jegyzője és a zágrábi káptalanban javadalmas kanonok volt. 1344. február 6-án[1] hántai prépost lett. Február 13-án[2] egy váci kanonoki stallumért folyamodván, a február 6-i kinevezést nem említi. Az 1350—1354. tizedlajstromban mégis azt olvassuk, hogy a hántai préposti javadalom után az illetéket lefizette.

Martinus Thomae de Haraszti 1344 előtt.

Előkelő család sarja, Harasztiban (esztergomi egyházmegye) szent Miklós tiszteletére saját költségén templomot is építtetett.[3] A királyné udvari papja[4] és 1344-ben már bevezetett váci kanonok volt. 1344. február 14-én esztergomi kanonok lett,[5] ugyanakkor három évre dispenzáltatott, hogy amíg valamelyik egyetemen tanulmányainak él, egyházi javadalmainak jövedelmét zavartalanul élvezhesse. 1344. március 8-án az esztergomi káptalanban dignitáshoz szerzett bullát,[6] 1347. június 8-án pedig, előbb bírt javadalmainak megtartása jogával, egri kanonok lett.[7]

Johannes Dominici de Suran 1344.

Esztergomegyházmegyei klerikus volt, váci kanonokká 1344. február 14-én neveztetett ki.[8]

Conradus Wigelheim (Wilhelmi?) 1344 előtt.[9]

Budai főesperes, esztergomi, váci és egri kanonok volt.

Johannes Bertholdi de Wilkow 1345 előtt.

Miklós királyi kancellárnak unokaöccse, boroszlóegyházmegyei klerikus, már 1345 előtt váci és pozsonyi kanonok. 1345. szeptember 11-én erdélyi kanonokká is kineveztetett.[10]

[1] V. ö. LXXIII.
[2] V. ö. XCVI.
[3] V. ö. CCCLVI.
[4] V. ö. CCCLV.
[5] V. ö. CV—CVI. Theiner I. 670. 1006.
[6] V. ö. CXLIV.
[7] V. ö. CCCLV.
[8] V. ö. CXIII.
[9] V. ö. CLIII. CLIV. CLVI. CDXCII. Reg. Vat. tom. 158. fol. 15, l. mint budai főesperest.
[10] V. ö. CLXXXIV. Theiner I. 700. 1060.

Nicolaus Johannis de Sala 1345 előtt.

Széchényi Mihály püspök egyetlen ránk maradt kérvénye az ő érdekében szól. Mint a püspöknek gyermekkori nevelőjét, a püspök és atyja, Tamás erdélyi vajda, hathatósan pártfogolták. A székesfehérvári, a veszprémi és a váci, majd az esztergomi káptalanban is javadalmas kanonok volt.[1] 1345-ben fölmentést kapott, hogy valamelyik egyetemen tanulmányainak élvén, javadalmainak jövedelmét zavartalanul élvezhesse,[2] egyúttal a szokott gyóntatói kegyelemben is részesült.[3]

Jacobus Lucae 1345.[4]

Johannes Martini de Olaszy 1346.

Büki István kalocsai érsek udvari papja, különben váradegyházmegyei klerikus volt.[5] Az érsek kérésére 1346. szeptember 10-én váci kanonokká nevezte ki VI. Kelemen pápa. Akkor már budai javadalmas kanonok is volt.[6] 1348. május 25-én esztergomi,[7] július 12-én[8] váradi kanonok lett. VI. Ince pápa 1359-ben ismételten esztergomi kanonokká nevezte ki, 1348. május 25-i kinevezése révén tehát nem juthatott stallumhoz.

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1352-ig.[9]

Stephanus Ladislai 1352.

1352. január 31-én[10] Garai János veszprémi püspök azzal a kéréssel fordult a pápához, hogy Istvánt, aki még tanuló és még a tonzurát sem vette föl, mégis, mivel az egyházi rendbe kíván lépni, nevezze ki váci kanonokká. A pápa teljesítette a kérést.

Petrus Biseti de Podio Anicensi 1352-től.[11]

IV. Egyszerű javadalmasok és klerikusok:

Andreas Eunneriti (Emerici?) *de Debreu* 1343.

Egri fölszentelt pap, vácegyházmegyei javadalmas volt. 1343. május 7-én váradi kanonok lett.[12]

[1] V. ö. CXC.
[2] V. ö. CXCI.
[3] V. ö. CLXXXVII.
[4] L. mint egri kanonokot.
[5] V. ö. CCCLXXXV.
[6] V. ö. CCCIX.
[7] V. ö. CCCLXX.
[8] V. ö. CCCLXXXV.
[9] L. mint cantort.
[10] V. ö. CDXC.
[11] L. mint cantort.
[12] V. ö. XIX.

Guillelmus de Rivo 1348.

1348. november 20-án[1] kapott bullát egy egyszerű javadalomra.

Johannes Farkasii 1347.

1347. június 8-án[2] engedélyt kért és kapott, hogy a szentföldre zarándokolhasson. A kérvény, melyet Márton[3] kanonok írt, fölszentelt váci papnak mondja.

V. Helységek:

Bagion, a nógrádmegyei *Bágyon*,[4] Szirák mellett. A községben szent Primus és Feliciánus tiszteletére épült templom állott.[5]

Keede, a mai Pásztótól délre eső *Szarvas-Gede*, vácegyházmegyei község, a szent Szűz tiszteletére épült templommal.[6]

Palatha, Rákospalota, mindenszentek tiszteletére épült templommal.[7]

Veszprémi egyházmegye.

I. Templomok:

A székesegyház, melynek kincsei között szent György vértanú fejereklyéjét is őrizték, Meskó püspök kérésére 1344. április 20-án[8] búcsut nyert.

Budán supplicatióink két templomot és egy kápolnát említenek:

a szent Péter apostolról nevezett templomot,[9] melynek tőszomszédságába Erzsébet királyné

a b. Szűz tiszteletére új templomot építtetett, illetve egy már ott állott templomot át- és újraépíttetett, egy társaskáptalan monostorával kapcsolatosan. A társaskáptalan egy prépostból és meghatározott számú világi kanonokból állott.[10] A királyné

[1] V. ö. CCCXCIV.
[2] V. ö. CCCLVII.
[3] Martinus Thomae de Haraszti.
[4] Csánki I. 94.
[5] V. ö. CIII.
[6] V. ö. CII. — Karácsonyi, Magyar nemzetségek, I. 390.
[7] V. ö. CDLX.
[8] V. ö. CL.
[9] V. ö. CCCLXXXI.
[10] V. ö. CD.

1348. június 19-én a fölszentelés előtt álló templom részére annyi éves búcsut kért, ahány főpap a fölszentelésnél megjelenik. VI. Kelemen pápa a fölszentelés napjára hét éves és hét quadragenás, azon túl örök időkre egy éves és egy quadragenás búcsut engedélyezett. 1349. március 14-én[1] a királyné a monostor dedicatiójának napjára a megjelenő hivek részére, mintha személyesen Rómába zarándokolnának, teljes búcsut kért. A pápa azzal a megjegyzéssel, hogy erre a multban még nem volt eset — nunquam fuit factum — csak hét éves és hét quadragenás búcsut engedélyezett.[2]

A *budavári királyi kápolna* alapítója és épitője az 1349. március 22-én kelt kérvény szerint[3] szintén Erzsébet királyné volt. A búcsut kérő folyamodvány szerint a kápolnát sok értékes ereklye diszítette.

A szent Péter apostol tiszteletére épült csóri templomnak Tamás[4] liptói főispán kérésére 1344. február 14-én[5] engedélyezett búcsut a pápa.

A *dörögdi*[6] plébánia szent Andrásról nevezett temploma mellett, mely Felső-Dörögd községben állott, Alsó-Dörögdön a szent Szűz tiszteletére egy kápolna volt, melyben a dörögdi plébános hetenkint egyszer misézni tartozott.[7]

A fehérvári szent Péter plébániatemplom plébánosának, Márknak nevével kapcsolatosan fordul elő kérvényeinkben.[8]

A folkosi[9] *plébániatemplom* szintén plébánosának, Benedeknek nevével kapcsolatosan említtetik.

Pomázon szent Miklós tiszteletére épült templom állott, ez a templom Nagy Lajos király kérésére, 1351. július 11-én[10] nyert búcsut.

II. Püspökök:

Mesko 1334—1344. — suppl. XXXVI. CL—CLIV.

Stephanus Büki 1344—1345.

1 V. ö. CD.
2 V. ö. CDXI.
3 V. ö. CDXIV.
4 V. ö. CXLIV. CCV. jegyzet.
5 V. ö. CI. CXLII.
6 Taliándörögd, a zalai főesperességben, l. a plebániák és a helységek közt.
7 V. ö. CCCLX. CCCLXIV.
8 L. ö. DXII. Mon. Vespr. II. 28. 36., 332. 423., 377. 493.
9 V. a plébániák közt.
10 V. ö. CDLXI.

Galhardus de Carceribus 1345—1346.

Johannes Pauli de Jakabfalva de genere Gara 1346—1357. —suppl. XCI. CXXVII. CCC. CCCXVIII. CCCXXXII. CDLXXVII. CDLXXXIII. CDLXXXIV.

A Piastok lengyel királyi törzséből származott *Mesko* püspök, Boleszlav esztergomi érseknek fivére és Károly Róbert király harmadik nejének, Erzsébetnek rokona,[1] 1328-tól 1334-ig nyitrai, 1334-től 1344-ig pedig veszprémi püspök volt. VI. Kelemen pápa uralkodása idejére ebből tehát körülbelül két évi időszak esik, Meskó püspöktől mégis mindössze hat kérvényt találunk a pápai kérvénykönyvekben. Ennek okát azonban mégsem kereshetjük abban, hogy összeköttetése a szentszékkel laza volt,[2] inkább azt kell megállapítanunk, hogy összeköttetéseinek irott bizonyítékai, a supplicatiók, valamint a bullák, legnagyobbrészt elvesztek. Egyik 1343. szeptember 20-án[3] Konrád budai főesperesnek címzett pápai bulla pl. kimondottan utal egy olyan kérvényre, amely nem maradt ránk. 1344. április 20-án[4] pedig, amikor Mesko püspök — talán már halálos ágyán — ismét hűséges és bizalmas papja, Konrád érdekében folyamodik a szentszékhez, a kérvényben azt írja, hogy Konrád Mesko püspök ügyeiben hat ízben járt Avignonban. Ezek mégis olyan nyomok, amikből arra kell következtetnünk, hogy közte és a szentszék között az érintkezés élénk volt.

A ránk maradt kérvények érdemi tartalma a következő:

1349. május 10-én[5] a gyakori jog- és birtoksértésekre hivatkozva, jogvédőket kért a szentszéktől. A pápa a wieni skót apát társaságában az egri és a pécsi püspököket bízta meg a jogvédelemmel.[6]

1344. április 20-ról öt kérvénye kelt.

Mindenek előtt székesegyháza számára kért búcsukat,[7] arra hivatkozva, hogy a templom, melyben szent György vértanú fejereklyéjét is őrzik, mindaddig nagyobb búcsukban nem része-

[1] Mon. Vespr. II. bev. XLVII. — Fejér VIII. 4. 319.

[2] Mon. Vespr. II. bev. XLVII. — ebben keresi az okot.

[3] Reg. Vat. tom. 158. fol. 15. «Tibi, pro quo . . . Mesko episcopus . . . nobis supplicavit . . .»

[4] V. ö. CLIII.

[5] V. ö. XXXVI.

[6] Theiner I. 653. 977.

[7] V. ö. CL.

sült. Azután gyóntatója részére kért fölhatalmazást, hogy halálos órájában általános bűnbocsánatban részesíthesse.[1]

Az 1343. május 10-én kelt és jogvédelemért benyújtott kérvényét ezuttal megismétli, a jogvédelemnek káptalanára való kiterjesztését is kérve.[2]

Két kérvény Konrád budai főesperes[3] érdekében szól.

A bullák talán még életben találták a püspököt, azonban 1344. augusztus 9-én VI. Kelemen pápa a Mesko püspök halálával megüresedett veszprémi püspökséget már újból betöltötte és pedig az Avignonban tartózkodó *Büki István* csanádi püspököt helyezvén át Csanádról Veszprémbe.

Mint Csanádon, Veszprémben sem hagyott Büki István püspökké történt kineveztetésénél egyéb nyomot. A veszprémi püspökséget a többi püspökségek fölött rendezettebb anyagi viszonyai mellett különösen az tette kivánatossá, hogy a veszprémi püspök egyúttal a királyné kancellárja volt. Ez indíthatta Büki Istvánt is arra, hogy Avignonban személyes jelenlétével és összeköttetéseivel áthelyeztetését szorgalmazza. Mindamellett veszprémi püspöksége is csak néhány hánapig tartott, mert már 1345. március 24-én a pápa kalocsai érsekké nevezte ki.[4]

Veszprémi püspöki székét személyesen nem is foglalta el s így ez időből supplicatiója sem maradt ránk. Néhány supplicatióját fedő bulla: 1344. szeptember 2-án búcsu a székesegyháznak,[5] ugyanazon kelettel fölhatalmazás a püspök részére, hogy egyházmegyéjét megadóztassa[6] és hogy a veszprémi és a pécsi[7] egyházmegyékben negyven személyt a kiközösítés alól föloldozzon.[8]

VI. Kelemen pápa ezuttal nemcsak a kalocsai érsek, hanem az új veszprémi püspök személyének megválasztásában is, a király megkérdezése nélkül, maga döntött. Ismét a csanádi püspököt, *de Carceribus Galhardust* helyezte át 1345. március 24-én[9] Veszprémbe. Nagy Lajos király azonnal tiltakozott ez áthelyezés

[1] V. ö. CLI.

[2] V. ö. CLII.

[3] V. ö. CLIII—CLIV., l. mint főesperest és veszprémi, váci, egri kanonokot.

[4] L. mint kalocsai érseket.

[5] Theiner I. 673. 1011.

[6] Theiner I. 673. 1010.

[7] Mint pécsi nagyprépost neveztetett ki Csanádra.

[8] Mon. Vespr. II. 105. 111.

[9] Reg. Vat. tom. 163, fol. 78. — Theiner I. 679. 1024.

ellen és valószinű, hogy a pápának különben nem is nagyon engesztelő hangú válaszára, később sem változtatott azon, hogy az Avignonban lakó Galhardus megbizottait a püspökség elfoglalásában mindenképen megakadályozza.[1] A pápa tehát 1346. július 19-én Brindisibe helyezte át Galhardust.[2]

Ez áthelyezéssel egyidejűleg pedig rögtön kinevezte az új veszprémi püspököt is. Ezuttal azonban úgy választott, hogy a királynak ne lehessen kifogása az új püspök személye ellen. VI. Kelemen pápa bizonyára nem akarván kiélesíteni közte és a király között az egyházi és politikai helyzetet, a püspökségek őt megillető betöltési jogát ismételten hangsúlyozván, a király bizalmi emberét, az akkor Avignonba küldött királyi titkárt, *Jakabfalvi Garai János* pécsi prépostot nevezte ki Galhardus utódává.[3]

A Monumenta Romana Episcopatus Vesprimiensis[4] részletesebben foglalkozik Garai János püspök életrajzával, itt csak a supplicatiók nyújtotta anyagot összegezzük.

Rokonsága :

Atyja : Pál, a királyné tárnokmestere és királyi követ,[5] ennek atyja Péter. — Pál tárnokmesternek valószinüleg testvére Thomas Petri,[6] liptói főispán, és testvérük Ladislaus Petri de Jaurino.[7] Mint a királyné tárnokmestere, e hivatalában 1342-től 1354-ig találjuk. Egyik 1345. okt. 20-án kelt kérvény szerint testvérei : Miklós, Gergely, Péter és Mike.[8] Fiai : János püspök és Pál.[9]

Anyja : Margit.[10]

Fivére : Pál.[11]

1347. január 15-én önmagának és szüleinek, valamint fivérének Pálnak a szokott gyóntatói kegyelmet kérte.

[1] Mon. Vespr. II. 114. 125., 116. 126.

[2] Theiner I. 719. 1085.

[3] Theiner I. 719. 1085.

[4] II. bev. L—LII.

[5] V. ö. CCV. CCXIII. CCXXXVIII. CCLI. CCLII. CCLXI. CCCXXXIX. — Fejér pl. XI. 1. 464.

[6] V. ö. XCVIII—CXVI. CXLII—CXLIII. CCV. CCXIII. CCXIV. — Lásd : *Karácsonyi*, Magyar nemzetségek I. 384—391., a *Csór* nemzetség, melyhez a pápai kérvények sok új adatot szolgáltatnak.

[7] V. ö. CX. CCV.

[8] V. ö. CCLXI.

[9] V. ö. CCCXXXIX.

[10] U. ott.

[11] V. ö. CCCXXXIX.

Unokatestvérei : Petrus Deseu — váradi kanonok,[1] és *Stephanus natus Sebech* — veszprémi és pécsi kanonok.[2]

Káplánja : Johannes Andreae.[3] Egyik 1352. január 31-én kelt[4] kérvényéből tudjuk, hogy három udvari káplánja volt.

Demetert, István fiát clericusának nevezi.[5]

Környezetéhez tartoztak (familiares) : *Nicolaus Jonnacae* — pécsi kanonok,[6] és *Blasius Johannis de Collan*—pozsegai kanonok.[7]

A CCCXXXVIII., CDLXXVII. és CDLXXXV—CDXC. kérvényekben különböző személyeknek egyházi javadalmakat eszközölt ki.

Javadalmai : pécsi prépost és javadalmas kanonok,[8] egyúttal esztergomi javadalmas kanonok[9] volt. 1347. január 15-én[10] — püspökségének zilált anyagi viszonyaira hivatkozva — azt kérte a szentszéktől, hogy e javadalmakat mint püspök is megtarthassa. A pápa azonban ezt csak a szokott időre, püspökké történt fölszenteléséig[11] engedélyezte.

Egyéb kérvényei : 1346. szeptember 1-én[12] az alpersbachi bencés kolostor érdekében járt közbe a szentszéknél,

1347. január 15-én[13] a pécsi vártemplom kiváltságainak megerősítését kérte,

1352. január 31-én fölhatalmazást kért, hogy egyházmegyéjében hat egyházi javadalmat szabadon adományozhasson,[14] egyúttal, hogy káplánjai az ő szolgálatában javadalmaik jövedelmét szabadon élvezhessék.[15]

1 V. ö. CCCXXXIV.
2 V. ö. CDLXXXII.
3 V. ö. CCCX. CCCXCIII. CDLXXIX. — szerémi püspök : CDXCI.
4 V. ö. CDLXXXIV.
5 V. ö. CCCXXXVII.
6 V. ö. CCCXXXV.
7 V. ö. CCCXXXVI.
8 V. ö. CCCXXXII.
9 V. ö. CCCXXXII. Ezt a stallumot VI. Ince pápa 1353-ban István esztergomi plébánosnak adományozta, Theiner II. 6. 12.
10 V. ö. CCCXXXII.
11 Püspökké in minoribus constitutus neveztetett ki. Püspökké szentelését annyira elhúzta, hogy 1351 elején már elvesztette jogát a püspökség elfoglalására és dispenzációért kellett folyamodnia. Mivel VI. Ince pápa a János püspök által birt esztergomi kanoniát 1353-ban adományozta, arra kell következtetnünk, hogy csak akkor szenteltette magát püspökké.
12 V. ö. CCC.
13 V. ö. CCCXXXIII.
14 V. ö. CDLXXXIII.
15 V. ö. CDLXXXIV.

Vásári Miklós, még mint esztergomi nagyprépost, egyik kérvényében legjobb barátjának (specialissimus amicus) nevezi őt.[1] 1357-ben halt meg.

III. A káptalanok.

1. A veszprémi székeskáptalan.

***a)* Prépostok** (ecclesiae omnium sanctorum in Castro V.):

Johannes † 1350 körül.

Nevével halála után, utódának kinevezése, illetve megerősítése alkalmával találkozunk.[2]

Petrus Deseu de genere Gara[3] 1360-ig.

Garai János püspöknek unokaöccse, különben csanádegyházmegyei klerikus volt. 1347. január 15-én váradi kanonok lett,[4] János prépost halála után pedig veszprémi préposttá nevezte ki nagybátyja. Mint prépost egyúttal veszprémi főesperes is volt. Ez adományozást a pápa 1352. február 11-én[5] megerősítette. 1360-ban székesfehérvári prépost lett.[6]

***b)* Olvasókanonokok:**

Brictius Johannis de Zala 1331-ig.

1331. január 10-én[7] győri nagypréposttá neveztetett ki, addig veszprémi lector volt.[8]

Sebastianus Johannis ?

Talán Brictiusnak utóda, mert a rendelkezésünkre álló okiratokból nem lehet kinevezésének pontos idejét, sem azt megállapítani, hogy meddig bírta a veszprémi lectoratust. A vonatkozó kérvények tartalma t. i. nem nyújt világos képet. Egyik 1345-ben kelt bulla[9] szerint Sebestyén trencséni, majd zalai főesperes volt

[1] V. ö. CXXVII.
[2] V. ö. CCCLXV. és Mon. Vespr. II. 158. 183.
[3] Mon. Vespr. II. 158. 183-ban: Petrus Ladislai.
[4] V. ö. CCCXXXIV.
[5] V. ö. CDXCII.
[6] Mon. Vespr. II. 186. 221.
[7] Theiner I. 534. 827.
[8] V. ö. CCCX.
[9] Theiner I. 890. (hibás lapszámozás, helyesen: 690.) 1043.

az akkori lector, egy másik 1346-ban[1] kelt kérvény szerint azonban a veszprémi lectoratus Brictius távozása óta betöltetlen maradt és amikor a kérvény irója e stallumot Jánosnak, András fiának kéri, egyuttal a lectoratus bitorlójának egy Andrást nevez meg, aki szintén András fia. Valószinű, hogy ez utóbbi Johannes Andreae alatt Sebastianust kell értenünk. Kétségtelen, hogy egy ideig tényleg lectora volt a veszprémi káptalannak, ettől később vagy önkényt, vagy pápai rendelkezés folytán vált meg. Stephanus de Cuphen halála után veszprémi kanonok lett.[2]

Johannes Andreae 1346-tól.[3]

c) Főesperességek és főesperesek:

Supplicatióink folyamán hat főesperesi kerülettel találkozunk a veszprémi egyházmegye területén, ezek:

a *veszprémi* — suppl. CCCXCII. — a *budai* — suppl. CL., CLIII., CLVI., CCCXXXVI., CDXCII. — a *fehérvári* — suppl. XCV., CCLI., CCCXXXVIII. — a *segősdi* — suppl. LXXV. — a *somogyi* — suppl. CCCLXIX., CDLXXXVIII. — és a *zalai* — suppl. CXV., CCLI., CCCLXV., CCCLXVII.

Veszprémi főesperesek — a mindenkori prépostok (ecclesiae oo. Ss. in Castro Vespr.) voltak.

Johannes 1350 körül.[4]

Petrus Deseu 1360-ig.[5]

Budai főesperesek:

Conradus Wigelheim (Wilhelmi?) 1351-ig.

Meskó püspöknek hűséges papja, aki a püspök ügyeiben hatszor is járt Avignonban. Mint budai főesperes egyúttal veszprémi és váci kanonok is volt. 1343. szeptember 20-án[6] a veszprémi káptalanban valamely dignitas (personatus vagy officium) rezerváltatott részére azzal a föltétellel, hogy azt elfoglalván, a főesperességről le fog mondani. Mivel haláláig, 1351-ig budai fő-

[1] V. ö. CCCX.
[2] Mon. Vat. Hung. Ser. I. 438—448., v. ö. CCLI. 2. jegyzet.
[3] L. mint szentgyörgymezei prépostot.
[4] L. mint prépostot.
[5] L. ugyanott.
[6] Reg. Vat. tom. 158. fol. 15.

esperes maradt, valószinű, hogy magasabb méltóságot nem tudott elérni, bár 1344. április 20-án[1] Mesko püspök a rezerváció megújítását kérte és ugyanakkor[2] még egy egri kanoniára is szerzett neki bullát. 1344. szeptember 29-én[3] hasonló tartalmú kérvényét jegyezte Fiat-tal a pápa.

Blasius Johannis de Collan 1351-től.

Garai János püspök környezetéhez tartozott, 1347-ben[4] pozsegai kanonok lett. Mint klerikus különben is a pécsi egyházmegye kötelékébe tartozott. 1351-ben, Konrád halála után, János püspök őt nevezte ki budai főesperessé,[5] ezt a kinevezést 1352. február 11-én a pápa is megerősítette. Még 1412. december 18-án, tehát körülbelül nyolcvanhat éves korában, a szentszék előtt perben állott a budai főesperesség és egy székesfehérvári kanonoki javadalom miatt Leweldi Lászlóval, aki szintén pápai kinevezésre hivatkozva erőszakkal foglalta le említett javadalmakat. E perrel kapcsolatosan arról értesülünk, hogy Balázs e javakat Zedregi Gergely halála után foglalta le. Mivel azonban nem lehet kétséges, hogy Balázsnak a budai főesperességben Konrád volt az elődе,[6] Zegregi Gergely valószinűleg fehérvári kanonok volt és ebben a javadalomban lett utóda Balázs.[7]

Fehérvári főesperesek:

Petrus Stephani 1345-ig.

1344. február 13-án[8] mint fehérvári főesperes, veszprémi kanonok lett. 1345. október 12-én[9] kelt kérvényében pedig veszprémi, esztergomi és nyitrai kanonoknak mondja magát, ugyanakkor a fehérvári főesperességet a trencsénivel cserélte föl.[10]

Dionysius 1346.

Csak annyit tudunk róla, hogy Péter elfoglalván a trencséni

[1] V. ö. CLIII.
[2] V. ö. CLIV.
[3] V. ö. CLVI.
[4] V. ö. CCCXXXVI.
[5] V. ö. CDXCII. — Rat. Collect. 181. fol. 84 sq.
[6] V. ö. CL. jegyzet, CLIII.
[7] Mon. Vespr. II. 366. 478.
[8] V. ö. XCV.
[9] V. ö. CCLI.
[10] L. ott. — Theiner I. 890. 1043. — Mon. Vesp. II. 113. 124.

főesperességet, a veszprémi püspök a fehérvári főesperességet neki adományozta. Ezt a javadalmat azonban vagy el sem foglalta vagy csak egészen rövid ideig bírhatta.[1]

Blasius Cosmae de Eng 1346-tól.

VI. Kelemen pápa 1347. január 25-én[2] megerősítette a veszprémi püspök adományozását, mellyel Balázst fehérvári esperessé nevezte ki. Pécsi kanonok is volt.

Somogyi főesperesek:

Nicolaus Johannis 1352.

A veszprémi püspöknek 1352. január 31-én[3] kelt kérvénye szerint Miklós, János fia, szimonia útján jutott a somogyi főesperességhez.

Johannes dictus Tonsus 1352.

A szimoniakus Miklós helyébe 1352. január 31-én[4] neveztetett ki somogyi főesperessé.

Zalai főesperes:

Sebastianus Johannis 1347.

Előbb trencséni, 1347-ben pedig zalai főesperes volt.[5]

d) **Kanonokok**:

Brictius Johannis de Zala 1331-ig.[6]

Nicolaus 1343.

1343. május 10-én[7] esztergomi kanonok lett, akkor már veszprémi[8] és győri[9] kanonok is volt. Különben a boroszlói egyházmegye kötelékébe tartozott és Nagy Lajos királynak tanítója volt.

Johannes Dominici de Usa 1343.[10]

[1] V. ö. CCCXXXVIII.
[2] V. ö. CCCXXXVIII. Mon. Vespr. II. fol. 136.
[3] V. ö. CDLXXXVIII.
[4] U. ott.
[5] L. mint lectort, v. ö. CCLI. CCCLXVII.
[6] L. mint lectort, — Mon. Vespr. II. fol. 70.
[7] V. ö. XXVI.
[8] L. az esztergomi egyházmegyében.
[9] V. ö. CCCXVIII.
[10] Lásd mint egri lectort.

Nicolaus Arnaldi de Strelitz 1343.[1]

Johannes Demetrii de genere Pécz 1344.

Miklós egri püspök unokaöccse, egri és veszprémi kanonok, zempléni főesperes. 1349. február 23-án szepesi prépost lett, közbejött halála azonban megakadályozta abban, hogy e stallumot elfoglalhassa.[2]

Blasius Nicolai 1344.

Vitus nyitrai püspöknek unokaöccse, győregyházmegyei klerikus volt. 1344. február 13-án[3] neveztetett ki veszprémi kanonokká.

Petrus Johannis 1344.

Tamás liptói főispán kérésére neveztetett ki 1344. február 14-én,[4] már mint javadalmas fehérvári kanonok, veszprémi kanonokká. 1345. szeptember 14-én,[5] szintén a veszprémi egyházmegyében, még egy kisebb javadalomra kért és kapott rezervációt.

Petrus Stephani 1344.[6]

Conradus Wigelheim (Wilhelmi?) 1344.[7]

Nicolaus Johannis de Sala 1345.

Széchényi Mihály váci püspöknek nevelője, székesfehérvári, veszprémi és váci, majd 1345-től az esztergomi káptalanban is javadalmas kanonok volt.[8]

Nicolaus Clementis de Worbo 1345.

Tamás ujvári főispánnak 1345. szeptember 14-én[9] Worbói Miklós érdekében írt kérvénye fehérvári és veszprémi javadalmas kanonoknak mondja őt, amikor az esztergomi érsek adományozási körzetében még egy kisebb javadalomra nyert jogot.

[1] Lásd mint egri kanonokot.
[2] V. ö. LXXII. CXXVI. CCCXCV. CCCXCVI.
[3] V. ö. LXXXVII.
[4] V. ö. CIX. Reg. Vat. tom. 171. fol. 10.
[5] V. ö. CCIV.
[6] L. mint fehérvári főesperest.
[7] L. mint budai főesperest.
[8] V. ö. CXC.
[9] V. ö. CCIII.

Michael Cynke 1345.

Nagymartoni Pál országbíró 1345. október 11-én[1] a veszprémi káptalan egyik dignitárius stallumának rezerválását kérte részére, a bulla[2] egyszerű kanonoki javadalom adományozásáról szól a dignitas rezerválásával. A pozsonyi káptalannak is tagja volt. 1352-ben már bevezetett kanonok.[3]

Sebastianus Johannis 1346.

Lector,[4] majd zalai főesperes.

Dionysius 1346.[5]

Johannes Andreae 1346.[6]

Blasius Cosmae de Eng 1346.[7]

Stephanus Nicolai de Chesk 1346.

Miklós pécsi püspöknek káplánja, veszprémi kanonok 1346. december 2-án lett.[8]

Guillelmus Gilberti Bitterrensis † 1348.

Esztergomi, veszprémi és pécsi kanonok volt, ezeken kívül a somogyi főesperesi kerületben néhány tizednegyedet élvezett. 1348. május 19-én halt meg Avignonban.[9]

Andreas Nicolai de Szegvár 1348.

1348. május 25-én[10] neveztetett ki abba a stallumba, mely Vilmos (Gilberti Bitterrensis) halálával üresedett meg. Bullásnak kell tekintetnünk, mert 1352. janur 31-én,[11] a veszprémi püspök

[1] V. ö. CCXXXV.
[2] Theiner I. 700. 1060. — Mon. Vespr. II. 112. 122.
[3] 1350—1354. tizedlajstrom, a. X.—o. Collatio facta Michaeli Cynke (ott : Girke) de canonicatu et prebenda Wesprimiensi, vacante per mortem Laurencii, fuit eidem confirmata X. Kal. Apr.» — Mon. Vespr. II. fol. 137.
[4] L. így.
[5] L. mint fehérvári főesperest.
[6] L. mint lectort.
[7] L. mint fehérvári főesperest.
[8] V. ö. CCCXXXI. Theiner I. 728. 1096.
[9] V. ö. CCCLXVIII. CCCLXIX. CCCLXX. CDLXXXVI.
[10] V. ö. CCCLXIX.
[11] V. ö. CDLXXXVI.

előterjesztésére (a stallum tehát négy éven át volt betöltetlen) Fáber Pál nyerte el ugyanezt a javadalmat.

Ladislaus Thomae 1348.

1345. október 11-én[1] budai és 1348 előtt kinevezett veszprémi kanonok volt, mindkét helyen sub expectatione praebendae. Amikor 1348. július 12-én megüresedett egy a szentszéknél rezervált budai kanonoki javadalom, hivatkozással korábbi kineveztetésére, akkor e javadalmat tényleg el is foglalhatta.[2]

Johannes † 1350 körül.[3]

Stephanus natus Sebech de genere Cara 1352.

1352. január 21-én[4] pécsi kanonok lett, akkor már javadalmas veszprémi kanonok is volt. A veszprémi püspöknek unokaöccse.

Paulus dictus Faber 1352.

Garai János veszprémi püspök terjesztette elő kinevezésre, 1352. január 31-én.[5] Azt a stallumot kapta, melyet életében Vilmos (Gilberti Bitterrensis)[6] birt. Azonban ugyanarra a stallumra — mint föntebb láttuk — 1348. május 25-i kelettel már Szegvári András is kapott kinevező bullát.[7]

Johannes dictus Tonsus 1352 előtt.

Mikor 1352. január 31-én[8] somogyi főesperes lett, már előbb bevezetett veszprémi kanonok volt.

Petrus Deseu 1352.[9]

Nicolaus Johannis 1352.[10]

Jacobus dictus Crius 1352.

Hántai prépost és veszprémi javadalmas kanonok volt.[11]

[1] Theiner I. 700. 1060.
[2] V. ö. CCCXC., l. mint budai kanonokot.
[3] Lásd mint nagyprépostot.
[4] V. ö. CDLXXXII.
[5] V. ö. CDLXXXVI.
[6] † 1348., l. följebb.
[7] V. ö. CCCLXIX., l. följebb.
[8] V. ö. CDLXXXVIII.
[9] L. mint prépostot.
[10] L. mint somogyi főesperest.
[11] V. ö. CDLXXXV.

2. A szűz Máriáról nevezett fehérvári káptalan.

a) Prépost:

Thatamerius 1331—1360.

VI. Kelemen pápa kérvénykönyveiben Thatameriusnak csak két kérvényét találjuk. 1343. július 17-én[1] (itt: Thatavienis) ő és a káptalan jogvédelemért folyamodtak a pápához, 1345. október 12-én[2] pedig unokaöccsének, Péter[3] aradi éneklőkanonoknak érdekében folyamodott. 1348. június 19-én[4] Erzsébet királyné Thatameriusnak a Pálos-rend érdekében tett rendelkezéseinek megerősítését[5] kérte. 1360-ban már nem élt, mert március 24-én VI. Ince pápa Pétert[6] nevezte ki fehérvári préposttá.[7]

b) Kanonokok:

Michael Thomae de Székheny de genere Kachich 1342-ig.[8]

Georgius Nicolai 1342-től.

Miklós királyi követnek és főispánnak volt a káplánja, ennek kérésére neveztetett ki 1342. július 1-én[9] abba a stallumba, melyet előbb Széchényi Mihály váci püspök birt. A szent Miklósról nevezett káptalanban birt stallumáról egyidejűleg lemondott.

Petrus Georgii (1332-től) 1343.

Zágrábegyházmegyei klerikus és Nagy Lajos király udvari papja volt. 1343. május 7-én[10] erdélyi kanonokká ueveztetett ki. Fehérvári[11] és zágrábi kanonok is volt.

Johannes Jacobi 1343.

Veszprémegyházmegyei klerikus, 1343. november 13-tól fehérvári kanonok.[12]

[1] V. ö. XLIX.
[2] V. ö. CCXLIII.
[3] V. ö. Suppl. Innoc. VI. tom. 6. fol. 145., l. a csanádi és az egri egyházmegyében.
[4] V. ö. CCCLXXXIII.
[5] V. ö. Theiner I. 593. Anjoukori okmánytár III. 306.
[6] L. mint veszprémi prépostot — Petrus Deseu.
[7] Mon. Vespr. II. 186. 221.
[8] Lásd mint váci püspököt.
[9] V. ö. II.
[10] V. ö. XVI.
[11] Fehérvári stallumát 1332. április 25-én nyerte el, Reg. Vat. tom. 102. ep. 1002. — Mon. Vespr. II. 58.
[12] V. ö. LXIII.

Nicolaus Urbani dictus Niger 1343.

A szent Miklósról nevezett fehérvári templom plébánosa, már régebben bevezetett fehérvári (B. M. V.) és erdélyi, később egri kanonok, majd mislyei prépost. Ez utóbbi kinevezéssel egyidejüleg lemondott plébániájáról.[1]

Petrus Johannis 1344.

Veszprémi és fehérvári kanonok.[2]

Nicolaus Demetrii 1344.

1344. február 14-én fehérvári,[3] 1347. június 8-án pedig esztergomi kanonok lett, ebben Vásári Miklósnak utóda, stallumát tehát valószinüleg csak egy évvel kinevezése után foglalhatta el.[4]

Nicolaus Simonis de Zech 1344.

Kinevezésének kelte : 1344. február 15.[5] Azt a stallumot foglalta el, melyet valamikor Kálmán győri püspök bírt. Mivel Kálmán még 1337-ben[6] neveztetett ki püspökké, e stallum tehát hét esztendeig maradt volna betöltetlen.

Andreas Petri 1344.

1344. október 9-én[7] neveztetett ki. Erdélyben két plébánia javadalma volt.

Nicolaus Johannis de Sala 1345.[8]

Nicolaus Clementis de Worbo 1345.[9]

Valentinus Johannis Bente 1346-tól.

Váradegyházmegyei klerikus volt, ahol a böszörményi[10]

[1] V. ö. XLVII. XLVIII. LXIV. LXX. — L. mint mislyei prépostot az egri egyházmegyében.

[2] V. ö. CIX. CCIV. — Reg. Vat. tom. 171. fol. 10., l. mint veszprémi kanonokot.

[3] V. ö. CXI. Theiner I. 670. 1006.

[4] V. ö. CCCLIX. Reg. Vat. tom. 179. fol. 37.

[5] V. ö. CXXIII. Lásd Reg. Vat. tom. 157. fol. 153. és tom. 222. fol. 342 v., ahol VI. Ince pápa a bullát 1353. május 29-én átírja.

[6] Theiner I. 613. 913. Lásd mint győri püspököt, a II. kötetben.

[7] V. ö. CLXV.

[8] L. a veszprémi kanonokok között.

[9] L. a veszprémi kanonokok között.

[10] L. a váradi egyházmegyében.

capellánia tizednegyedeit és a székesegyház szent Péter oltárának javadalmát élvezte. Fehérvári kanonok 1346. június 23-án lett.[1]

Josephus de Posonio 1346-ig.

Nevével halála után találkozunk.[2]

Nicolaus de Samson[3] 1347-től.

Pozsonyi József utóda, Boniohannes[4] aradi főesperes terjesztette elő kinevezésre, 1347. január 25-én.[5] Váradegyházmegyei szerpap volt.

Vincentius Begonis 1349.

Az 1349. március 22-én kelt kérvényből nem lehet határozottan megállapítani, székesfehérvári stallumról van-e szó a kérvényben ?[6]

Balasius Johannis?[7]

Gregorius de Zedreg?[8]

Ladislaus de Leweld?[9]

Johannes 1352 előtt.

Az aradi társaskáptalan olvasókanonokja, azonkívül fehérvári és zágrábi kanonok, 1352. május 25-től egri lector.[10]

Marcus 1352 előtt.

A királyi kápolna őre, fehérvári kanonok és ugyanott a szent Péter templom[11] plebánosa. 1352. július 2-án[12] pápai adományozással a veszprémi egyházmegye területén még egy javadalmat biztosított magának.

[1] V. ö. CCXCV
[2] V. ö. CCCL.
[3] Bunyitay i. m. III. 181.
[4] V. ö. VII. CCXXI. CCCXLV. CCCXCIII. CDXXVI. CDXXXII., l. a csanádi egyházmegyében.
[5] V. ö. CCCL.
[6] V. ö. CDI.
[7] L. mint budai főesperest.
[8] L. «Blasius Johannis», budai főesperes.
[9] L. ugyanott.
[10] V. ö. CDXCV.
[11] V. ö. Mon. Vespr. II. 28. 36., 332. 423., 377. 493.
[12] V. ö. DXII.

3. A szent Miklósról nevezett fehérvári káptalan.

Kanonok:

Georgius Nicolai 1342-ig.[1]

4. Budai prépostok és kanonokok.

***a)* Prépostok:**

Demetrius de Futak 1345-ig.

Kineveztetésének pontos idejét a rendelkezésünkre álló adatokból nem lehet megállapitani. A római regestákban 1324-ben Tamás,[2] 1328-ban András prépost nevével találkozunk,[3] azután csak Demeter prépostnak püspökké történt kinevezése után ismerjük az új prépost nevét. Nagy Lajos király 1342. december 10-én[4] kelt levele szerint Demeter az akkori budai prépost, aki egyuttal váradi és zágrábi kanonok is volt és 1345. július 15-én váradi püspök lett.[5] Egy másik Demeternek neve a budai káptalan tagjai között a két személynek összetévesztésére vezette iróinkat.[6] Ez utóbbinak neve kétségtelenül *de Meszes*[7] és a káptalan éneklőkanonokja volt, míg a prépost vezetékneve *de Futak*,[8] fia *Dénes* bácsi és bihari főispánnak.[9] Életrajzi adatait bővebben a váradi püspökök sorában állítottuk össze.

Stephanus Laurentii de Cuirna (de Kanizsa) e comitibus de Nagymarton 1345-től.

A nagymartoni grófok nemzetségéből való győri klerikus, aki 1343 előtt már bácsi olvasókanonok volt. 1343. október 21-én[10] pápai engedély alapján De Judicis Vilmos[11] bibornok erdélyi fehérvári főesperessel akart kambiálni, a kambium azonban az erdélyi püspök[12] állásfoglalásán megakadt. 1345. október 20-án[13]

[1] V. ö. II. — l. följebb.
[2] Mon. Vespr. II. 44. 52.
[3] Fejér VIII. 3. 285.
[4] Fejér IX. 1. 60.
[5] Theiner I. 683. 1029. Bunyitay i. m. I. 181 sq.
[6] V. ö. Bunyitay i. h. — Pray, Hierarchia II. 175. — Eubel i. m. 544.
[7] Hazai okmánytár V. 99. — Bunyitay I. 182. 3. jegyzet.
[8] Suppl. CCXCI.
[9] Árpádkori okmánytár IX. 338. Anjouk. okmánytár I. 441., II. 482., II. 266.
[10] V. ö. LVI.
[11] L. mint esztergomi nagyprépostot.
[12] L. az erdélyi egyházmegyében.
[13] V. ö. CCLIX.

különben hatályon kivül is helyeztetett a kambium. Futaki Demeter budai prépost váradi püspökké neveztetvén ki, VI. Kelemen pápa Nagymartoni Pál országbiró kérésére, 1345. augusztus 24-én[1] Istvánt nevezte ki budai préposttá, egyuttal a Demeter által birt váradi kanonoki stallumot is neki adományozta. A bácsi lectoratust ezután is megtartotta. Azontul VI. Kelemen pápa kérvénykönyveiben a szentszékkel volt összeköttetésének semmi nyomát sem találjuk.[2]

b) Éneklőkanonok:

Demetrius de Meszes 1343-ig.

Okmányainkban már 1335-ben is mint budai éneklőkanonokkal találkozunk vele.[3] Kétségtelen, hogy Károly Róbertnek 1341-i adománylevele, valamint a váradelőhegyi konventnek 1342-ben kelt levele ő róla szól.[4] Ezek szerint atyja Benedek, fivérei: Gergely, Simon és Donch. Bunyitay de genere Hermanni vezeti le családfáját,[5] de összetéveszti őt Futaki Demeter későbbi váradi püspökkel.[6] Fentemlített adománylevélben Károly Róbert király káplánjának nevezi őt, Erzsébet királynénak 1343. május 9-én[7] kelt kérvénye szerint pedig mint budai éneklőkanonok a váradi káptalanban is javadalmas kanonok, egyúttal a szent Privandus oltárának igazgatója volt. 1343-ban egri kanonok lett és akkor megvált budai stallumától.

c) Kanonokok:

Demetrius de Futak 1345-ig.[8]

Demetrius de Meszes 1343-ig.[9]

Stephanus Laurentii de Cuirna (de Kanizsa) 1345-től.[10]

[1] V. ö. CLXXVIII.
[2] L. az erdélyi egyházmegyében.
[3] Fejér VIII. 4. 120. — nem azonos azzal a Demeterrel, aki 1324-ben budai éneklőkanonok — Hazai okmánytár V. 99., — mert 1330-ban Magnus Petrus a cantor — Fejér VIII. 3. 490.
[4] Bunyitay I. 182. 3. jegyzet.
[5] Ugyanott.
[6] V. ö. Futaki Demeter váradi püspök.
[7] V. ö. XXV.
[8] L. mint prépostot.
[9] L. mint cantort.
[10] L. mint prépostot.

Ladislaus Thomae 1345-től.

Nagymartoni Pál országbíró terjesztette elő 1345. október 11-én[1] kinevezésre. A vonatkozó kérvény «Non obstante» befejezése szerint a budai káptalan kanonoki stallumai acolitus-, subdiaconus-, diaconus- és presbiterkanonokok jellege szerint voltak fölosztva és e fölosztás szabályozta a stallumokhoz kötött javadalom nagyságát és minőségét is. 1348. július 12-én, Péter kanonok halála után, a kanonoki prebendát is elfoglalhatta,[2] ekkor már kinevezett veszprémi kanonok volt.[3]

Jacobus dictus Nobilis 1345.[4]

Johannes Martini de Olaszy 1346.[5]

Már 1346 előtt javadalmas budai kanonok volt.

Petrus 1348.

Nevével halála után találkozunk, Avignonban halt meg.[6]

5. A dömösi prépostság.

a) Prépost:

Martinus 1345.

Egyik 1345. október 16-án[7] kelt supplicatio említi nevét,[8] amikor a szokott gyóntatói kegyelemben részesítette a pápa.

b) Kanonok:

Nicolaus Arnoldi de Strelitz 1345. előtt.[9]

6. Hántai prépostok:

Bench † 1344 előtt.

Egyik 1344-ben kelt kérvény[10] szerint a hántai prépostság

[1] V. ö. CCXXXVI.
[2] V. ö. CCCXC.
[3] L. ott.
[4] V. ö. CCLXXVII. l. mint váradi kanonokot.
[5] L. mint esztergomi és váradi kanonokot.
[6] V. ö. CCCXC.
[7] V. ö. CCLV.
[8] Nevét 1329—1357. között találjuk, — v. ö. Mon. Vespr. II. 382. 496.
[9] L. a veszprémi és az egri egyházmegyében.
[10] V. ö. LXXIII.

akkor Benchnek halálával üresedett meg. Bench prépost Avignonban élt és ott halt meg, valószinűleg idegen volt.

Petrus Dominici 1344-ig.

Bench halála után régebbi jogaira hivatkozva, elfoglalta a hántai prépostsági javadalmat, de a pápa 1344. február 6-án elmozdította őt.[1]

Martinus Michaelis 1344-től.

1344. február 6-án[2] neveztetett ki. Február 13-án[3] egy váci kanonoki javadalomért folyamodván, a február 6-i kinevezést nem említi. Az 1350—1354. tizedlajstromban azonban azt olvassuk, hogy az illetéket[4] préposti javadalma után lefizette. Ha a prépostságot egyáltalán elfoglalhatta, mindenesetre csak rövid ideig maradt meg hántai prépostnak. Pécsegyházmegyei klerikus, Vitus nyitrai püspöknek jegyzője[5] és a zágrábi káptalanban is javadalmas kanonok volt.[6]

Blasius Cosmae de Eng 1352-ig.

Hántai préposttá történt kinevezésének idejéről semmi adatunk sincsen. Amikor 1352. januái 13-án[7] pozsonyi prépost lett, a vonatkozó kérvény szerint, mint az anyakirályné káplánja, addig hántai prépost volt.

Jacobus dictus Crius 1352-től.

Balázs utóda, kinevezésének kelte: 1352. január 31.[8] Különben veszprémi kanonok volt. Az 1350—1354. évi pápai tizedjegyzék szerint préposti javadalma után február 4-én 35 forint illetéket fizetett. Ugyanazon jegyzék szerint azonban április 6-án Miklósfia Miklós, ugyancsak a hántai préposti javadalom után, szintén lefizette az illetéket és pedig 12 forintot. Mint sok más esetben, ezuttal is egyidejüleg ketten nyertek bullát a prépostságra. Bizonyos, hogy azt ezuttal Miklós nem foglalhatta el,

[1] V. ö. LXXIII.
[2] V. ö. LXXIII.
[3] V. ö. XCVI.
[4] Mon. Vespr. II. 136.
[5] V. ö. XCVI.
[6] V. ö. LXXIII. XCVI.
[7] V. ö. LXXIII. CDLXXVI. CDLXXXV.
[8] V. ö. CDLXXXV.

de Jakab is csak rövid ideig maradt meg prépostnak. Mert 1356-ban már János (Conradi de Znoyma)[1] hántai prépost is a boszniai lectoratus ellenében megvált a prépostságtól és Miklós csak akkor jutott — újabb kienevezés révén,[2] a préposti javadalom reális birtokába.

7. Őrsi prépost:

Clemens Ladislai 1352.

A veszprémi püspök nevezte ki őrsi préposttá, a kinevezést a pápa 1352. február 11-én megerősítette.[3]

IV. Plébánosok, egyszerű javadalmasok és klerikusok.

Plébánosok:

Nicolaus Urbani dictus Niger 1343-ig.

A fehérvári szent Miklós egyház plebánosa, egyben erdélyi, fehérvári és egri kanonok.[4] 1343. november 13-án mislyei[5] prépost lett, ennek ellenében lemondott plebániájáról.[6]

Petrus Johannis dictus de Szatmár 1343-tól.

Fekete Miklós utóda, kineveztetésének kelte: 1343. december 26.[7] Erdélyi kanonok volt,[8] mint klerikus is az erdélyi egyházmegye kötelékébe tartozott.

Benedictus Eliae de Folkos 1344.

1344-ben *folkosi* plebános, különben veszprémegyházmegyei fölszentelt pap s mint ilyen Nagymartoni Pál országbíró káplánja volt. 1344. február 12-én váradi kanonok lett.[9]

Marcus 1352.

A királyi kápolna őre és fehérvári javadalmas kanonok, már 1352. előtt *a szent Péter vértanúról nevezett egyház*[10] *plebánosa.* 1352.

[1] Mon. Vespr. II. 164.
[2] Ugyanott, II. 165., 178.
[3] V. ö. CDXCII.
[4] V. ö. XLVII.
[5] L. az egri egyházmegyében.
[6] V. ö. LXIV.
[7] V. ö. LXX.
[8] V. ö. XLII.
[9] V. ö. LXXV. CCXXIV. CCXXXII. CCLVIII.
[10] Mon. Vespr. II. 28. 36., 332. 423., 377. 493.

július 2-án a veszprémi egyházmegye területén még egy javadalom rezerváltatott részére.[1]

Egyszerű javadalmasok:

Petrus Johannis de Szathmár 1343.

Erdélyi klerikus, 1343 előtt «in communi forma pauperum clericorum» a fehérvári prépost adományozási körzetében egyszerű javadalomra kapott bullát, amikor a bolognai egyetemen jogot tanult. 1343. június 4-én[2] erdélyi kanonok, december 26-án[3] fehérvári (s. Nicolai) plebános lett.[4]

Blasius Petris 1343.

Egri fölszentelt pap, István csanádi püspök káplánja, 1343-ban pécsi kanonok. Szintén «in communi forma pauperum clericorum» a budai prépost adományozási körzetében birt rezerváló bullát egy egyszerű javadalomra.[5]

Klerikusok:

Andreas Adriani 1347.

Mint veszprémi klerikus Miklós egri püspök szolgálatában állott, akinek kérésére VI. Kelemen pápa 1347. szeptember 14-én egy egri kanonoki stallumot rezervált neki.[6]

Demetrius de Mariad 1347.

Veszprémi klerikus, a királyné kincstárosa, váradi kanonok.[7]

V. Plebániák:

Durud, Taliándörögd a zalai főesperességben, Miklós egri püspök származási helye. Mesko püspök 1338-ban három ezüst márkát kitevő tizedét örök időkre elengedte, egyben a főesperes hatásköre alól is kivonta. Ekkor Felső- és Alsó-Dörögd, elsőnek

[1] V. ö. DXII.
[2] V. ö. XLII.
[3] V. ö. LXX.
[4] V. ö. Reg. Vat. tom. 160. fol. 190 v. — Gregorius Nicolai de Szathmár, presb. Transilvanen., szintén a fehérvári prépost adományozási körzetében egy egyszerű javadalomra kinevezve.
[5] V. ö. XL.
[6] V. ö. CCCLXIII.
[7] V. ö. CDXXXVI—VII. Theiner I. 785. 1191.

urai Miklós püspökön kívül testvérei: István és Ouch, utóbbinak urai Kilián fiai: István és András. Alsó-Dörögdön a szent Szűz tiszteletére egy kápolna állott és a felső-dörögdi plébánia joghatósága alá tartozott, a plébános azon kötelezettségével, hogy abban hetenkint egyszer misézzen. Plébánosai közül az 1333—1335. pápai tizedjegyzékben Pált, — Mesko püspök kiváltságlevele idejében pedig Ivánka veszprémi kanonokot találjuk. VI. Kelemen pápa Miklós püspök kérésére 1347. október 28-án a plébánia kiváltságait megerősítette.[1]

Folkos (Foltus), *Fakós* puszta Somogy megyében, Szent Miklós filiája a csurgói kerületben.[2] Plébánosa 1344-ben[3] Benedictus Eliae de Folkos, veszprémi pap, váradi kanonok.

A szent Miklósról nevezett plébánia Fehérvárott, plébánosai: 1343-ig Nicolaus Urbani dictus Niger,[4] 1343-tól Petrus Johannis de Szathmár.[5]

A szent Péter vértanúról nevezett plébánia Fehérvárott,[6] plebánosa 1352-ben Márk, a királyi kápolna őre, fehérvári kanonok.[7]

VI. Világiak:

Michael Johannis de Tal pajzshordozó.[8]

Jacobus de Agria, budai polgár Büki István kalocsai érseknek rokona,[9] a kalocsai érsekség javainak bitorlója,[10] fia János, 1345. október 26-án[11] és 1346. szeptember 10-én[12] a szokott gyóntatói kegyelemben részesültek.

Nicolaus, Gregorius, Petrus, Miche de genere Gara: testvérei Pál főispánnak, Péter fiának, aki 1342—1354. királyi tárnokmester, fia: *János veszprémi püspök.*[13]

[1] V. ö. CCCLX. CCCLXV. — Csánki III. 47. — Theiner I. 749. 1126. — Mon. Vespr. II. 124. 140. — Mon. Vat. S. I. 1. 373—400.
[2] Mon. Vespr. II. bev. LXXXV.
[3] V. ö. LXXV., l. följebb.
[4] V. ö. XLVII. LXIV.
[5] V. ö. XLII. LXX.
[6] Mon. Vespr. II. 28. 36., 332. 423., 377. 493.
[7] V. ö. DXII.
[8] V. ö. LXIII.
[9] V. ö. CCCII.
[10] V. ö. CLXIII.
[11] V. ö. CCLXIII.
[12] V. ö. CCCII.
[13] V. ö. CCV. jegyzet, CCLXI. CCCXXXIX. — Fejér IX. I. 464.

Stephanus, Ouch, Felső-Dörögd urai, Miklós egri püspök testvérei,[1] a *Pécz* nemzetségből.

Stephanus, Andreas, Kilián fiai, Alsó-Dörögd urai.[2]

Johannes Nicolai és fia:

Nicolaus Johannis, budai polgárok, 1348. június 19-én[3] a szokott gyóntatói kegyelemben részesültek.

Wolfingus de Buda, a királyné udvari hivatalnoka és vámszedője,[4] engedélyt kapott, hogy a Szentföldre zarándokolhasson.[5]

Rudolphus dictus Cratzer de Buda, hasonló engedélyt kapott.[6]

VII. Helységek:

Chur, a fehérmegyei *Csór*, szent Péter apostol tiszteletére épült templommal.[7]

Durud, a mai Taliándörögd, a zalai főesperességhez tartozó plebánia szent András tiszteletére épült templommal. 1338-ban Felső-Dörögd, Miklós egri püspök származási helye, és Alsó-Dörögd, a szent Szűz kápolnájával.[8]

Folkos, Fakós puszta Somogy megyében, Szent Miklós filiája a csurgói kerületben.[9]

Pomas, a pilismegyei *Pomáz* község, szent Miklós tiszteletére épült templommal.[10]

[1] Taliándörögd, v. ö. CCCLXV.
[2] V. ö. CCCLXV.
[3] V. ö. CCCLXVIII.
[4] tricesimator.
[5] V. ö. CDXXXIX.
[6] V. ö. DXV.
[7] V. ö. CI. CXLII.
[8] V. ö. CCCLX. CCCLXV.
[9] V. ö. LXXV. — Mon. Vespr. II. bev. LXXXV.
[10] V. ö. CDLXI.

II.

A KALOCSA-BÁCSI ÉRSEKI TARTOMÁNY

Kalocsa-bácsi egyházmegye

A supplicatiók folyamán előforduló suffraganeus püspökségek:

Csanádi egyházmegye
Erdélyi egyházmegye
Váradi egyházmegye
Zágrábi egyházmegye
Szerémi egyházmegye
Boszniai egyházmegye

Kalocsai—bácsi egyházmegye.

I.

A kalocsai-bácsi egyházmegye viszonyai a XIV. század első felében szomorúak voltak. Öt-hét évig tartó széküresedések, idegen származású és az egyházmegyétől távol élő főpásztorok, fontos és gazdag egyházi állásoknak idegenek által való birtoklása, a szomszédos urak hatalmaskodása és birtokrablása, a terhes és gyakran kivetett pápai, püspöki, királyi adók, főleg pedig a kunok és más ellenségek betörései, dulásai az érsekség vagyoni romlását és az egyházmegye fokozódó rendezetlenségét okozták.

Az egyesített egyházmegye területén két székes- és egy társaskáptalan volt, nevezetesen: a kalocsai és a bácsi székeskáptalan és a szent Bölcsességről nevezett titeli társaskáptalan. Ezek stallumaira tíz éven belül ötvenöt kinevezést közölnek supplicatióink, a megállapíthatóság szerint körülbelül húsz esetben idegen származású egyénekkel, akik személyesen stallumaikat a legtöbb esetben el sem foglalták.

A kérvényekből megállapítható, hogy anyagilag a legjobbak a bácsi stallumok voltak. A háji prépostság idővel teljesen elszegényedett, úgy hogy végre már csak plebániaként szerepelt a préposti cím és jelleg fönntartásával.

A székesegyházról csak II. László érseknek áttelepítési tervével kapcsolatosan és a jogvédelem kieszközlése alkalmából (LII.) esik szó.

II. Püspökök:

Ladislaus o. Min. 1317—1337. — suppl. LII. CCCIV.

Ladislaus de Kobal 1343—1345. — suppl. XXXII. XXXIV. XXXVIII. L. LII. LIII. CLIX. CLXI. CLXII. CCCI. CCCVI.

Stephanus Büki 1345—1348. — suppl. CCXCVII. CCCI. CCCXVII. CCCLXXII—CCCLXXX. CCCLXXXIV—CCCLXXXIX.

Nicolaus de Vásári 1349.

Dionysius de Lack de genere Hermanni 1350—1355.

Vince érsek († 1312.) halála után a káptalan nagyprépostját, *Vichadoli Demetert*[1] választotta meg érsekké, XXII. János pápa azonban ezt a választást nem erősítette meg, hanem öt éves széküresedés után Károly Róbert király jelöltjét (rokonát?)[2] az olasz minoritarendi *Lászlót*[3] nevezte ki érsekké, kinevezésének kelte: 1317. augusztus 15. Az idegen főpásztor húsz éves kormányzása[4] kevés jót hozott az egyházmegyének, a László érsek halála után következett hét éves széküresedés pedig még nagyobb károkat és zavarokat okozott. Amikor végre 1343. március 24-én[5] VI. Kelemen *László* zágrábi püspököt nevezte ki kalocsai érsekké, az egyházi adók megtagadása is csaknem szokásjoggá vált már, az érsekség ősi jogai és privilegiumai pedig szintén feledésbe vagy veszendőbe mentek.[6]

Bajos megállapítani, hogy egy olyan egyházmegye élére, melynek zilált ügyei erős kezű fiatal erőt kivántak volna, László kineveztetése szerencsésnek mondható-e, mert nehéz megállapítani azt, hogy László érsek kineveztetésekor milyen idős lehetett. Tény, hogy kineveztetése után nem egészen két év mulva már meghalt, amiből idősebb korára kellene következtetnünk. Viszont azonban az a kevés emlék, amely érseki működését valamelyest megvilágítja, úgyszintén zágrábi püspöki működése is, erős akaratra és erős kézre vallanak, halála tehát váratlanul következhetett be.

Érseki székét elfoglalván, céltudatosan hozzálátott elsősorban az anyagiak rendezéséhez. 1343. augusztus 25-én jogvédőket kérvén, lefesti az érsekség szomorú helyzetét.[7] Várait, falvait, földjeit hatalmas urak lefoglalták és lefoglalva tartják, adókból sincs jövedelem, mert senki sem adózik, az ősi jogok pedig vagy más kézbe jutottak vagy feledésbe mentek.

Kissé meglepő, de a helyzetet élénken illusztráló az érseknek az a terve, hogy az egyházmegye székhelyét új helyre tegye át, és pedig végérvényesen, mert egyúttal új székesegyházat és tizenkét kanonok részére lakásokat is akart az új székhelyen

[1] V. ö. CDXLII., † 1350.

[2] Fejér VIII. 2.88. jegyzet.

[3] Theiner I. 459. 694. Fr. Ladislaus, archiepiscopus Colocensis, aulae regiae cancellarius. Mon. Strig. II. 744. 851.

[4] V. ö. CCCIV.

[5] Theiner I. 650. 976.

[6] Suppl. LII., v. ö. LIII. és CCCVI.

[7] V. ö. LII.

építtetni. Tervét a már ismert rossz viszonyokon kívül azzal okolta meg, hogy a régi székhely mocsaras, ártalmas vizekkel körülvett és fekvésénél fogva minden ellenséges támadásnak a célpontja. IV. Béla király a Gertrud meggyilkolásában részes Péter — filii Gurwey — elkobzott birtokaiból az ugurdi, később bélakutinak nevezett cisztercita monostort alapította, melynek folytatólagosan adományozott birtokai között volt a péterváradi királyi palota is, dombra építve, egészséges fekvéssel. Ezt a megerősített palotát kivánta az érsekek lakásává átalakítani.[1] A pápa a kéréshez elvben hozzájárult, el is rendelte a két fél érdekeinek megvizsgálását. László érsek azonban a tervnél nem vihette tovább, mert a következő év elején, talán még ugyanabban az évben, meghalt.

Pedig 1343. május 10-én még arra kért engedélyt, hogy a szentsírhoz, majd az apostol-fejedelmek és szent Jakab apostol sírjához is elzarándokolhasson.[2] Augusztus 25-én pedig azért folyamodott, hogy valahányszor misézik és prédikál, száz napi búcsut engedélyezhessen.[3] Valószinűbb tehát az a föltevés, hogy halála váratlanul következett be.

Rokonságából két unokaöccsét ismerjük:

Petrus Marci, bácsi őrkanonok, váradi és zágrábi kanonok,[4] és *Ladislaus Bakonis*, bácsi kántorkanonok, erdélyi és zágrábi kanonok.[5]

Környezetéből csak követe ismeretes: *Benedictus Inasse.*[6]

Amint László érsek halálának híre Avignonba érkezett, a pápa 1345. március 2-i kelettel rögtön kinevezte utódát, *Büki* (de Harkach) *István*[7] veszprémi püspököt. Kalocsát azonban ezzel a kinevezéssel ismét az a veszedelem fenyegette, hogy László érsek rendező munkája csirájában elvész. Mert előrelátható volt, hogy Nagy Lajos király nem fog Büki István személyében megnyugodni.

Büki István ugyanis már mint pécsi prépost is állandóan Avignonban lakott. Az akkor kiélesedett politikai viszonyok között, bár Büki tekintélyes régi magyar családból származott,[8] itthon őt mégis az avignoni udvar befolyásától féltették, viszont annál nagyobbra becsülték a nagyeszű magyar főpapot a pápák

[1] V. ö. CLIX.
[2] V. ö. XXXIV.
[3] V. ö. LIV.
[4] V. ö. CLXI.
[5] V. ö. CLXII.
[6] V. ö. L.
[7] A bulla Theinernél I. 680. 1025.
[8] Hazai okmánytár, V. 163.

A pápai udvar jóakaratának volt bizonysága, hogy már 1337-ben, I. László érsek halála után, a szentszék részéről ő jelöltetett a kalocsai érsekségre. Ezúttal azonban a pápa mégis tekintettel volt a király kivánságára és Büki István elesett ugyan a kalocsai érsekségtől, de 1343-ban csanádi, 1344-ben pedig veszprémi püspök lett. Mikor pedig a kalocsai érsekség 1345-ben II. László halálával újból megüresedett, VI. Kelemen a király megkérdezése és előzetes értesítése nélkül Büki Istvánt nevezte ki érsekké.

Nagy Lajos megtagadta hozzájárulását e kinevezéshez és az érsekséget betöltetlennek nyilvánította.[1]

A tárgyalások, melyek ebből kifolyólag a pápai és a királyi udvar között megindultak, VI. Kelemen jóakaratú előzékenysége, mellyel Miklós királyi titkárt, a király pártfogoltját a pécsi egyházmegye élére állította, nemkülönben Nagy Lajos vallásos lelkülete, végre kedvező megoldást eredményeztek: Büki István kinevezését a király is elfogadta.[2]

Csakhogy mire Büki érseki székét elfoglalhatta, már öreg ember volt, alig alkalmas arra, hogy Lászlónak munkáját folytassa és befejezze. 1346. augusztus 30-i supplicatiója szerint[3] ugyan még a Szentföldre is el akart zarándokolni, 1348. június 19-én azonban már *magas korára hivatkozva* azt kérte, hogy a templomok és temetők reconciliacióját egyszerű fölszentelt papra bízhassa.[4]

Ez a kérése különben a kalocsai érsekség egyik vitás jogi kérdésével függött össze. Bár székfoglalása után[5] elsősorban az anyagi ügyek rendezéséhez kellett látnia, egyházmegyéje egyéb érdekeit sem tévesztette szem elől.

1346. szeptember 10-én kelt előterjesztése szerint[6] a szerémi püspökség a kalocsai érsekségből keletkezvén, a szerémi püspök kötelességei közé soroztatott, hogy a kalocsai egyházmegye klerikusait fölszentelje és az egyházmegye területén a templomokat és temetőket szükség esetén reconciliálja. Péter[7] szerémi püspök

[1] Anjoukori okmánytár, III. 460.
[2] A pápa 1346. március 30-án kelt levele, Theinernél I. 711. 1074.
[3] V. ö. CCXCVII.
[4] V. ö. CCCLXXIX. és CCCV.
[5] Hogy mint kalocsai érsek nem tartózkodott többé Avignonban, bizonyítja a CCCLXXIII. suppl., amelyben azt kéri, hogy 10 éven belül ne kelljen a szentszékhez járulnia.
[6] V. ö. CCCV.
[7] Lásd mint szerémi püspököt.

e kötelességét nem akarta teljesíteni, az érsek tehát a pápánál keresett orvoslást. A fentidézett CCCLXXIX. suppl. alapján valószinű, hogy a szentszék határozata ettől a tehertől mentesítette a szerémi püspököt.

1346. augusztus 30-án[1] és október 5-én[2] gyóntatója számára a szokott kegyelmet kérte. 1346. szeptember 10-én fölhatalmazásért folyamodott, hogy száz esetben a kiközösítés alól föloldozhasson,[3] 1348. június 19-én pedig azt kérte, hogy valahányszor misézik és prédikál, búcsut engedélyezhessen.[4] Ugyanakkor tekintettel magas korára, fölmentést kapott, hogy tíz éven belül csak helyettes útján látogassa a szentszéket.[5]

Mivel a dombói szent Györgyről nevezett bencés apátság apátjának megerősítése a kalocsai érseket illette, István is élt ezzel a jogával, egyben a betöltéshez a szentszék megerősítését is kikérte 1348. június 19-én.[6]

Tíz kérvényben különböző egyházi javadalmakat eszközölt ki részben rokonai, részben környezetéhez tartozók számára.[7]

Érdekes az a kérvénye, amely Széchényi Tamás erdélyi vajda és László[8] volt kalocsai érsek birtokcseréjének érvénytelenítését sürgeti.[9] A kalocsai érsekség vagyonához tartozott valamikor Rimaszombat is. István érsek előadása szerint ez a kiválóan jó birtok, a kalocsai érsekség különös megkárosításával csere útján Tamás vajda kezére került. A sérelmes ügy elintézésére az egri püspököt kérte kiküldeni.

László érseknek (II., de Kobal) a reformok nagy munkájában sok pénzre volt szüksége és adósságokba is keveredett.[10] Ez adósságokat Istvánnak kellett rendeznie, de egyéb rendkívüli terhek is ránehezedvén, mivel alig két éve elődje is megadóztatta az egyházmegyét, az adósságok törlesztésére és a rendkívüli ter-

[1] V. ö. CCIC.
[2] V. ö. CCCXVII.
[3] V. ö. CCCIII.
[4] V. ö. CCCLXXII.
[5] V. ö. CCCLXXIII.
[6] V. ö. CCCLXXX.
[7] Lásd csanádi püspökségét, — v. ö. CCCVIII. CCCIX. CCCLXXIV—CCCLXXVIII. CCCLXXXIV—CCCLXXXVI. CCCLXXXVIII—CCCLXXXIX.
[8] V. ö. XXXII. LII. — I. Lászlóról van szó.
[9] V. ö. CCCIV.
[10] V. ö. CCCVI. és Theiner I. 722. 1089.

hek viselésére István érsek a suffraganeusok megyéit is szerette volna megadóztatni. Ehhez azonban már nem tudta a pápa hozzájárulását megszerezni.

Különben minden kérvényét különös előzékenységgel intézték el Avignonban, ahonnan a kényesebb és fontosabb ügyeket is rendszerint reá bizták.[1]

Az 1348-ik év második felében halt meg.

Utóda *Vásári Miklós*, aki 1350-ben az esztergomi érsekségbe helyeztetett át.[2] Kalocsai érsek korából nem maradt ránk supplicatio, személyesen különben sem foglalta el ezt az érseki széket.

Esztergomi érsekké történt kinevezésével egyidejűleg VI. Kelemen pápa ismét egy zágrábi püspököt helyezett át Kalocsára. Ez *Dénes* (de Lack de genere Hermanni), kinevezésének kelte: 1350. január 11.[3] Supplicatióink I. kötetében nincs tőle kérvény, nevét a bácsi prépostok sorában találjuk.[4]

III. A káptalanok.

1. Kalocsai káptalan.

a) Nagyprépostok:

Demetrius de Vichadol 1351-ig.

1351. május 29-én[5] a pápa János csázmai kántorkanonokot nevezte ki a Demeter halálával megüresedett nagyprépostі stallumba. Demeter talán negyven éven felül is nagyprépostja volt a kalocsai káptalannak. 1314-ben Vince érsek elhalálozván, a káptalan Demetert választotta meg érsekévé és választását V. Kelemen pápa elé terjesztette jóváhagyás végett. V. Kelemen pápát Demeter ügyének elintézésében megakadályozta a halál és mert halála után a pápák sorában két éves széküresedés következett, ez idő alatt a kalocsai érsekség betöltése is pihent. XXII. János pápa pedig megsemmisítette a káptalan választását, mint a bulla mondja:[6] nem Demeter hibájaból, hanem certis aliis causis. Valószinűleg Károly Róbert király közbenjárása döntött, ugyanis az olasz származású László minorita szerzetes, Károly

[1] Theiner I. 736. 1106., 737. 1107., 689. 1042.

[2] Lásd a nyitrai püspökök sorában és mint esztergomi érseket.

[3] Theiner I. 777. 1181.

[4] Lásd ott.

[5] V. ö. CDXLII.

[6] Theinernél I. 461. 696.

Róbert jelöltje és valószinüleg rokona, neveztetett ki Demeter helyett a kalocsai érseki székbe.[1]

Johannes Dominici de Surdis de Placentia 1351.

Spanyol származású, a spanyolországi Placenciában kanonok, ezen kívül csázmai kántorkanonok. Vásári Miklós, akkor nyitrai püspök, 1349. március 26-án kelt kérvényében udvari káplánjának nevezi, amikor egy zágrábi kanonoki javadalom kieszközlésén fáradozott érdekében.[2] 1351. május 29-én kalocsai prépost lett.[3] Esztergomi kanonok is volt.[4] 1376-ban esztergomi érsek.

b) Éneklőkanonokok:

Bonifacius de Villanis 1344-ig.

Sziciliai királyi káplán, Alsó-Itáliában javadalmas, egyúttal kalocsai kántorkanonok volt. Később fogságában tett régi fogadalmára emlékezvén, Franciaországban, Sisteron egyházmegyében egy szent Ágoston-rendi monostorba vétette föl magát.[5]

Az összes általa bírt javadalmakat 1344. december 8-iki kelettel, pápai kinevezés folytán

Durandus Albanhae, 1344-től,

nyerte el. Csak annyit tudunk róla, hogy kinevezésekor szerpap volt és az avignoni egyházmegye kötelékébe tartozott.[6]

c) Olvasókanonokok:

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1350-ig.[7]

Thomas Dorvos 1352.

Kinevezésének kelte: 1352. június 4. A titeli káptalannak is tagja volt.[8]

d) Főesperességek és főesperesek:

Supplicatióink I. kötete folyamán csak a *kalocsai* főesperesség kerül szóba. Főesperes:

Fabianus 1345.[9]

[1] U. ott. Lásd az érsekek sorában.
[2] V. ö. CDXX.
[3] V. ö. CDXLII.
[4] CDXLII.
[5] V. ö. CLXVI. CLXVII.
[6] V. ö. CLXVIII.
[7] V. ö. CDXLIV. CDXCIII. lásd bővebben az esztergomi prépostok sorában.
[8] V. ö. CDXCIII.
[9] V. ö. CLXXXII. — l. mint bácsi kanonokot.

e) Kanonokok:

Johannes Nicolai 1344.

1344. február 6-án titeli kanonokságért folyamodott, akkor már javadalmas kalocsai kanonok volt.[1]

Bonifacius de Villanis 1344-ig.[2]

Durandus Albanhae 1344-től.[3]

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1350-ig.[4]

Marcus 1345.

Boniohannes aradi főesperes 1345. szeptember 28-án kelt kérvényében találkozunk nevével. A szokott gyóntatói kegyelemben részesült akkor.[5]

Costa Alel 1346.

«Presbiter Colocensis dioecesis». Kérdés, nem «Colocensis Rodi»-t kell-e értenünk és akkor nem a magyar Kalocsáról van szó. Kérvénye, hogy egyházmegyéjében méltóságot foglalhasson el, hibás szövegezés miatt két év óta a pápai kancelláriában pihent. Kérvénye visszamenőleg (1345. május 2.) javíttatott.[6]

Johannes Castanheri 1346.

1346. augusztus 30-án neveztetett ki.[7]

Thomas Dorvos 1352.[8]

Demetrius de Vichadol 1351-ig.[9]

Johannes Dominici de Surdis de Placentia 1351.[10]

[1] V. ö. LXXIV.
[2] Lásd mint éneklőkanonokot.
[3] V. ö. CLXVIII. — l. mint éneklőkanonokot.
[4] Lásd mint olvasókanonokot.
[5] V. ö. CCXXII.
[6] V. ö. CCXCVI. Lásd az egyszerű javadalmasok sorában és CXXXIII.
[7] V. ö. CCXCVIII.
[8] Lásd mint éneklőkanonokot és CDXCIII.
[9] Lásd mint nagyprépostot.
[10] Lásd mint nagyprépostot.

2. Bácsi káptalan.

a) Nagyprépostok:

Chama 1341-ig.

Nevével halála után találkozunk. 1342. július 1-én Jakab, Simon fia, azokért a javadalmakért folyamodott, melyek az Avignonban elhúnyt Chama halálával üresedtek meg. Valószínű, hogy idegen származású és a pápai udvarhoz tartozó volt.[1] Mint bácsi prépost még pécsi,[2] zágrábi[3] és székesfehérvári[4] kanonok is volt.

Jacobus Simonis 1342—1346.

Kalocsa-egyházmegyei áldozópap, zágrábi olvasókanonok, pécsi és titeli kanonok. Kinevezésekor, 1342. július 1-én,[5] személyesen járt Avignonban, ahova Zágrábban elviselt üldözések elől oltalmat ment keresni. Bácsi préposttá történt kinevezése után csak zágrábi stallumáról mondott le. 1346-ban a pálos szerzetbe lépett és minden javadalmáról lemondott.[6]

Ladislaus Ulrici de Plaga de Wilyelmow 1347.

Prága-egyházmegyei klerikus, István királyi hercegnek tanítója,[7] erdélyi kanonok, ugyanott keresztényszigeti plébános,[8] győri, váradi és esztergomi kanonok volt.[9] A királyné 1347. január 25-i előterjesztésére VI. Kelemen pápa Jakab örökébe bácsi préposttá nevezte ki, kérdéses azonban, elfoglalhatta-e ezt a javadalmat, mivel egy 1351-ben kelt kérvény szerint a bácsi prépostság *Tamás prépost* halálával üresedett meg.

Thomas 1349-ig.

A prépostságban valószinűleg Jakabnak, Simon fiának, közvetlen utóda, 1346-tól 1349-ig.[10]

1 V. ö. I.
2 V. ö. IX.
3 V. ö. XVIII.
4 V. ö. CLXV.
5 V. ö. I.
6 V. ö. CCCLI. – *Pór*, I. Lajos király követsége a szentszékhez Avignonba 1346. elején (Századok 1892. 139—144.) c. értekezésében Jakab prépost lemondását csupán a vonatkozó pápai bulla (Theiner I. 711. 1072.) és nem a lemondás mélyebb motivumai alapján kommentálja.
7 V. ö. XVII.
8 V. ö. XVII. CCXVI.
9 L. javadalmai szerint az egyes egyházmegyékben, v. ö. XVII. CCCLI. CDLI.
10 V. ö. lejebb: Dionysius.

Demetrius de Mariad 1351.

A királyi kincstár főnöke és váradi kanonok, különben veszprém-egyházmegyei klerikus volt.[1] Erzsébet királyné pártfogolta a bácsi prépostság elnyerésében. Bár a kinevező bulla kiadatott részére, egyik 1352. március 23-án kelt adománylevél szerint, mely Dénes választott kalocsai érseket mondja az idő szerint volt prépostnak,[2] Mariádi Demetert *bullásnak* kell tekintenünk.

Dionysius 1349-1352.[3]

Ladislaus dictus Cato 1352-től.[4]

b) **Éneklőkanonok:**

Ladislaus Bakonis 1344.

László kalocsai érseknek unokaöccse, a bácsi káptalannak éneklőkanonokja, egy külön javadalmas kanonoki stallummal. Tagja volt a zágrábi és gyulafehérvári káptalanoknak is. Az erdélyi egyházmegyében 1344. október 9-én nagybátyja kérésére dignitas is rezerváltatott részére.[5]

c) **Olvasókanonokok:**

Stephanus Laurentii de Cuirna (de Kanizsa) 1343.

A nagymartoni grófok nemzetségéből való győri klerikus. A bácsi olvasókanonokságra valószinűleg jóval 1343. előtt neveztetett ki. 1343. október 21-i kelettel pápai engedéllyel lemondott

[1] V. ö. CDXXXVI—VII. Lásd a váradi kanonokok sorában.

[2] Theinernél I. 813. 1245.

[3] Mint tinnini püspök, 1349-ben a zágrábi püspökségbe helyeztetett át. VI. Kelemen pápa 1352. március 23-án Lászlót nevezvén ki bácsi préposttá, utolsó prépostnak Dénes zágrábi püspököt, választott kalocsai érseket mondja. Igy csak préposti kinevezése idejének meghatározása ütközik nehézségbe. Valószinű, hogy még mint tinnini püspök, közvetlenül Tamás halála után, püspökségének meliorációja gyanánt, bácsi préposttá neveztetett ki és e javadalomnak a zágrábi püspöki székben leendő megtarthatására is dispenzáltatott. Esetleg: a zágrábi püspökségbe helyeztetvén át, az akkor üresedésben levő prépostságra is kineveztetett. Supplicatióink nem említik.

[4] 1352. X. Kal. Apr. Ladislao dicto Cato providetur de prepositura Bachiensi, quam Dionysius electus Colocensis tempore promotionis obtinebat, et indulgetur, ut in ecclesia Agriensi canonicatum et prebendam ac archidiaconatum de Patha retinere possit. — Theiner I. 813. 1245. — Supplicatióink nevét nem említik.

[5] V. ö. CLXII.

e stallumáról, hogy Vilmos bibornokkal cseréljen,[1] aki viszont a kambium céljából az erdélyi fehérvári főesperességről mondott le. Az erdélyi püspök állásfoglalásán megakadt a javadalomcsere és 1345. október 20-án a kambium hatályon kívül is helyeztetett.[2]

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1343—5.

VI. Kelemen pápa unokaöccsét, De Judicis Vilmos bibornokot érdemeiért rendkívüli kiváltságokkal jutalmazta. Magyarországon pl. egy «generalis gratia» alapján az összes megüresedő és pápai adományozás alá eső egyházi javadalmakban szabad választási jogot adott neki. E címen akarták prokurátorai Erdélyben is a fehérvári főesperességet lefoglalni, amiben azonban András püspök útjukat állta. A bibornok kambiummal szerette volna a vitás kérdést megoldani. E kambiumban — melyhez a szentszék is hozzájárult — az erdélyi főesperesség ellenében a bácsi olvasókanonokságot[3] kapta volna. Időközben prokurátorai arról értesítették, hogy a kalocsa-bácsi egyházmegye területén a szerémi főesperességet sikerült részére biztosítaniok, mire a bibornok lemondott a tervezett és még végre nem hajtott kambiumról, tehát a bácsi olvasókanonoki javadalomról is, melybe a pápa 1345. október 20-án ismét Kanizsai Lőrincfia Istvánt, akkor már budai prépostot helyezte vissza.[4]

d) Őrkanonok:

Petrus Marci 1344.

László kalocsai érseknek unokaöccse, a bácsi stallumon kívül a zágrábi és a váradi káptalanban bírt kanonoki javadalommal.[5]

e) Főesperességek és főesperesek:

Supplicatióink I. kötete folyamán a bácsi egyházmegye területén két főesperesség kerül szóba:

[1] V. ö. LVI.

[2] V. ö. CCLIX. Lásd a budai prépostok és váradi kanokok között. V. ö. CLXXVIII., ahol 1345. augusztus 24-én is bácsi olvasókanonoknak mondatik.

[3] V. ö. LVI., lásd följebb Stephanus Laurentii de Cuirna alatt.

[4] Suppl. CCLIX. V. ö. még CLXXVIII. — Valószinű, hogy az erdélyi püspök őt sem engedte be egyházmegyéjébe, ő viszont nem hagyta el bácsi stallumát, — lásd ezenkívül Stephanus Laurentii archidiaconus de Tylegd, Transsilv. d.

[5] V. ö. CLXI.

a *bácsi* főesperesség, — suppl. CLXXXIII., és a *szerémi* főesperesség, — suppl. CCLIX.

Bácsi főesperes:

Nicolaus 1345.

1345. szeptember 11-én boszniai kanonok lett. E kinevezéssel kapcsolatosan bejelentette lemondási szándékát a főesperességről.[1]

Szerémi főesperes:

Guillelmus tt. s. Mariae is Cosmedin diac. Card. 1345.[2]

***f)* Kanonokok:**

Chama 1341-ig.[3]

Jacobus Simonis 1342—1346.[4]

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1343.[5]

Stephanus Laurentii de Cuirna 1343.[6]

Nicolaus Bere 1344.

Kinevezésének kelte: 1344. február 14., amikor más egyházi javadalma valósziműleg még nem volt. Különben mint klerikus is a kalocsai egyházmegye kötelékébe tartozott.[7]

Ladislaus Petri de Jaurino 1344.

A király követének, Pál grófnak testvére, atyjuk Péter. A családfa összeállításához elégtelenek a vonatkozó supplicatiók, valószinű azonban, hogy Tamás liptói főispán nagybátyjuk volt, testvérei pedig: Miklós, Gergely, Péter és Miche.[8] Mint Tamás liptói főispán káplánja, annak udvarában élt. 1344-ben bácsi kanonoki stalluma mellett pécsi kanonok,[9] 1345. szeptember 15-én pedig váradi kanonok lett.[10]

[1] V. ö. CLXXXIII.
[2] Suppl. CCLIX. — lásd mint olvasókanonokot.
[3] Ugyanaz, aki nagyprépost, lásd ott.
[4] Lásd ugyanott.
[5] Lásd mint olvasókanonokot.
[6] Lásd ugyanott.
[7] V. ö. CVIII. CXV.
[8] V. ö. CCV. CCLXI.
[9] V. ö. CX. Theiner I. 670. 1006.
[10] V. ö. CCV.

Petrus Marci 1344.

László kalocsai érseknek unokaöccse, bácsi őrkanonok, a zágrábi és a váradi káptalanban is kanonok.[1]

Ladislaus Bakonis 1344.

László kalocsai érseknek unokaöccse, bácsi éneklőkanonok, zágrábi és erdélyi kanonok.[2]

Fabianus 1345.

Egyúttal kalocsai főesperes, mint ilyent nevezte ki a pápa 1345. szeptember 11-én bácsi kanonokká.[3]

Nicolaus 1345.

Bácsi főesperes volt és a bácsi káptalanban külön kanonoki javadalommal is bírt. Ezek mellett 1345. szeptember 11-én boszniai kanonok lett.[4]

Thomas Pauli 1346.

Egyed, váradi kanonok, Demeter püspök követségében járván a pápánál, Tamás bácsi és háji kanonokot az egri káptalanban az éneklőkanonoki stallumra ajánlotta. Tamás, mint kinevezett bácsi kanonok, ezt a stallumát akkor még nem foglalta el.[5] 1346. szeptember 12-én Péterfia Tamás, háji prépost, rokona, Pálfia Tamás részére biztosította saját áthelyeztetése esetére a háji prépostságot is.[6]

Ladislaus Ulrici de Plaga de Wilyelmow 1347.[7]

[1] V. ö. CLXI. Lásd mint őrkanokot.
[2] Suppl. CLXII. Lásd mint éneklőkanonokot.
[3] V. ö. CLXXXII.
[4] V. ö. CLXXXIII. Lásd mint főesperest.
[5] V. ö. CCLXXX.
[6] Suppl. CCCXIII. Lásd a háji prépostokat.
[7] V. ö. CCCLI. Lásd mint prépostot.

3. Titeli prépostok és a káptalan.

a) **Prépostok:**

Ladislaus de Kobal 1326-ig.[1]

Galhardus de Carceribus 1338.[2]

b) **Éneklőkanonokok:**

Segninus de Carceribus 1348-ig.

Nevét supplicatióink csak halála után említik, stallumának új betöltése alkalmával.[3]

Johannes Nicolai de Zendyn 1348.

A király követségében személyesen járt Avignonban és ez alkalommal, 1348. október 15-én, a Segninus de Carceribus halálával megüresedett titeli éneklőkanonokságra kapott kinevezést.[4] Akkor különben már bevezetett titeli kanonok is volt.

c) **Kanonokok:**

Jacobus Simonis 1342.[5]

Johannes Nicolai 1344.[6]

Arnoldus de la Caucina 1344.

Hazánkban pápai tizedszedő, mint ilyen egy titeli kanonoki javadalommal bírt.[7]

[1] Theiner I. 504. 707. és 650. 975. — V. ö. XXXII. XXXIV. L. LII. LIII. LIV. CLIX. CLXI. CLXII. CCCI. CCCVI. Supplicatióinkban már mint zágrábi püspököt, illetve mint kalocsai érseket találjuk. Diaconus és a titeli káptalan prépostja volt, amikor 1326. március 13-án zágrábi püspökké neveztetett ki. 1343. március 24-én kalocsai érsek lett.

[2] 1348. október 15-én *Johannes Nicolai de Zendyn*, esztergom-egyházmegyei klerikus, királyi követ, a titeli káptalanban az éneklőkanonok stallumát kéri. A kérvény szerint ez a stallum *Segninus de Carceribus* halálával üresedett meg. Galhardus és Segninus de Carceribus rokonok voltak, mindketten Spanyolországból származtak. Galhardus pápai követként jött hazánkba, a jog doctora és subdiaconus volt. Neve, mint titeli préposté 1338-ban fordul elő, 1344. augusztus 9-én csanádi püspök, 1345. március 2-án veszprémi püspök lett, innen VI. Kelemen pápa Brindisibe érseknek nevezte ki. V. ö. CCCXCII. — Anjoukori okmtár III. 455. — Theiner I. 671. 1008. és 679. 1024. — Lásd a csanádi és veszprémi püspökök sorában.

[3] V. ö. CCCXCII.

[4] V. ö. CCCXCII.

[5] L. mint bácsi prépostot.

[6] V. ö. LXXIV. — l. mint kalocsai kanonokot.

[7] V. ö. LXXIII. CXXIII. CLXV. CDXXXIII. Theinernél I. 668. 1003.

Johannes Owatoni de Pilzna 1345.

Prága-egyházmegyei klerikus, előbb Ágnes királyné káplánja, majd Erzsébet királyné követe. 1345-ben személyesen járván Avignonban, akkor, mint titeli és pozsonyi kanonok, az esztergomi egyházmegye területén még egy javadalomra kért rezervációt.[1]

Arnoldus de Canema 1347.

Magyar- és Lengyelország apostoli követe, bevezetett titeli kanonok volt.[2]

Thomas Dorvos 1352.

Vilmos bibornok esztergomi préposttá neveztetvén ki, több magyarországi javadalmáról le kellett mondania. Előterjesztésére a pápa kalocsai stallumába Darvas Tamás titeli kanonokot nevezte ki.[3]

4. A háji prépostság.

a) Prépostok:

Thomas Petri 1345.

Erdélyi, bácsi és váradi kanonok, Vilmos bibornoknak prokurátora. 1345. január 10-én Vilmos bibornok folyamodik érdekében, hogy az erdélyi egyházmegyében egy javadalom rezerváltassék számára, 1346. szeptember 10-én már mint bevezetett-erdélyi kanonok váradi kanonokságért folyamodott és a háji prépostságról is le akart mondani. Ezzel a kérvénnyel kapcsolatosan a háji prépostságot rokonának, Tamás (Pálfia) háji kanonoknak biztosítja.[4]

Thomas Pauli 1346.

Bácsi és háji kanonok, Tamás (Péterfia) prépostnak rokona, akinek lemondásával összefüggően neveztetett ki háji préposttá.[5]

b) Kanonokok:

Thomas Pauli 1346-ig.

Préposttá neveztetvén ki, a háji kanonokságról lemondott és csak a bácsi stallumot tartotta meg.[6]

[1] V. ö. CLXX. Theinernél I. 682. 1028. Fejérnél VIII. 4. 150. «praesente inter testes Joanne, capellano Agnetis Hungariae reginae 1335.»

[2] V. ö. CCCLII.

[3] V. ö. CDXCIII.

[4] V. ö. CLXIX. CCCVIII. CCCXIII.

[5] V. ö. u. ott.

[6] U. ott.

IV. Egyszerű javadalmasok és klerikusok:

Johannes Georgii de Veroncha 1345.

Az 1345-ben a szentszékhez küldött királyi követek, Gergely csanádi püspök, Pál és Tamás főispánok közös kérésére VI. Kelemen pápa Veronczay János zágrábi klerikusnak a kalocsai érsek adományozása alá eső egyházi javadalmat rezerválta.[1]

Costa Alel 1346.

Kétséges, vajjon a magyarországi kalocsai egyházmegyéről van-e szó a CCXCVI. supplicatióban. A magyar «Colocensis» mellett egy «Colocensis in insula Rodorum»[2] (röviden: «Colocensis Rodi») is létezett.

Johannes Dominici 1346.

A kalocsai érsek káplánja.[3]

Blasius Simonis Pichat 1349.[4]

Bartholomaeus Simonis Pichat 1349.[5]

Nicolaus Marci 1350.

Kalocsai klerikus. 1355—1361. csanádi olvasókanonok.[6]

V. Világiak:

Nicolaus 1345.

Királyi kancellár és a királyi kápolna főnöke. Egyik 1345. szeptember 11-i kérvényben ezt mondja magáról: olim clericus ecclesiae Colocensis.[7]

[1] V. ö. CCXLI.

[2] Göller, Der Liber taxarum der päpstlichen Kammer, fol. 43., egyszer szintén megemlíti «Colocen. in insula Rodorum — flor. 220., nota in libro camere 120.» — Egy keleti egyházmegyéről van szó, melynek csak a neve maradt meg az utókor számára.

[3] V. ö. CCCXVIII.

[4] V. ö. CDXXIII., lásd CXXXIII. suppl. 2. jegyzet és föntebb: Costa Alel.

[5] L. u. ott. és CDXXIV.

[6] CDXXX. Lásd mint csanádi olvasókanonokot.

[7] V. ö. CLXXXII.

Dionysius et Stephanus de Futak 1346.

Futaki Demeter váradi püspöknek atyja, illetve fivére, kalocsa-egyházmegyei hivek.[1]

Nicolaus Michaelis de Redinik 1348.[2]

VI. Helységek:

Futak, bácsmegyei város, a XV. századig a Futaki család tulajdona, később a Garaiaké.[3]

Rednek,[4] Redneki Mihályfia Miklós nevével kapcsolatosan találkozunk e szerémmegyei községgel, mely a mai Vrdnik községnek, Karlovicztól délnyugatra, felel meg. A kalocsai érsekség birtoka és vásáros hely volt.[5]

Rimaszombat, neve annyiban fűződik a kalocsa-bácsi egyházmegye történetéhez, amennyiben a XIV. században érseki birtok volt. A XIV. század sok zavarai között egyéb birtokok mellett az érsekség kárára ez is elveszett. Vince érsek utóda, a minorita-rendi László érsek, Széchényi Tamás erdélyi vajdának engedte át egy másik birtok ellenében. 1346. szeptember 10-én Büki István érsek fölpanaszolja a pápánál, mennyire káros volt ez a birtokcsere az érsekségre, egyben ennek érvénytenítését sürgette.[6]

Csanádi egyházmegye.

I. Templomok:

1345. október 16-án Gergely püspök a szent Györgyről nevezett csanádi *székesegyház* számára búcsut kér.[7]

A Megváltóról nevezett templom Csanád városában, melynek társas káptalana is volt. Csak egy kanonokját ismerjük: Johannes Ragdani de Dombró, canonicus praebendatus ecclesiae s. Salvatoris in civitate Chanadiensi.[8]

A lippai templom szent Lajos tiszteletére, melyet Erzsébet királyné építtetett a minoriták részére.[9]

[1] Suppl. CCXCI. — Karácsonyi, Két váradi püspök vezetékneve. Turul, 1903. 106.
[2] V. ö. CCCLXXVIII.
[3] V. ö. CCXCI. — Csánki, II. 137.
[4] V. ö. CCCLXXVIII.
[5] Csánki II. 237.
[6] V. ö. CCCIV.
[7] CCLIII.
[8] CDXXVI.
[9] CDXIII.

II. Püspökök:

Jacobus de Placentia dictus Longobardus 1333—1343. — suppl. XXXVIII.

Stephanus de Büki alias de Harkach 1343—1344. — suppl. XXXVIII—XLI., CCCI., CCCXLVIII.

Gerhardus — Galhardus — de Carceribus 1344—1345. — suppl. CLXXII., CCCXCII.

Gregorius Georgii 1345—1350. — suppl. XXI—XXXVIII., XLV., CXXXIV., CLXXII., CCXXVIII., CCXXXVIII. sq., CCLII., CCLX., CCLXVI. sq., CDXXVI.

Thomas Pancratii de Telegd de genere Csanád 1350—1358. — suppl. CDXXIX., CDXLIV.

Gregorius 1359—1360.[1]

Dominicus Bebek de Pelsőcz 1360—1373. — suppl. CCCXCVII.

VI. Kelemen pápa uralkodása idejéből származó supplicatiókban mint csanádi püspök elsőnek *Jakab* (de Placentia dictus Longobardus) fordul elő. Bár halála 1348-ra esik, az 1343. november 12-én kelt öt supplicatióján kívül nevét többé nem találjuk.

Azt tudjuk róla, hogy Károly Róbert király házi orvosa volt, később azonban az egyházi pályára lépett és kalocsai, bácsi és háji kanonok volt. 1331-ben pozsonyi prépost,[2] 1333-ban pedig csanádi püspök lett.

Amikor 1337-ben László érsek halálával megüresedett a kalocsai érseki szék, a király jelöltje az érsekségre Jakab volt, a pápa azonban Büki Istvánt kivánta oda kinevezni.[3] Hosszú tárgyalások után mindkét jelölt elejtetett és László zágrábi püspök került Kalocsára,[4] Jakab pedig az így megüresedett zágrábi püspökségbe neveztetett ki.[5] A csanádi püspöki székben tehát 1343. március 25-ig ült.

Ismert öt supplicatiója közül az egyikben jogvédőkért, a másikban a szokott gyóntatói kegyelemért folyamodott. A püspöki

[1] A supplicatiók e kötetében nem fordul elő.

[2] Jacobus e praeposito Posoniensi et archiatro Caroli regis episcopus Chanadiensis. Fejér VIII. 3. 635. Theiner I. 711. 1074.

[3] Lásd a kalocsai érsekek sorában.

[4] Theiner I. 650. 975.

[5] U. o. I. 652. 976.

kinevezések alkalmával kérni szokott búcsut is megszerezte székesegyházának.[1]

Zábrábba helyeztetvén át,[2] 1343. március 25-én VI. Kelemen pápa *Büki Istvánt*, Pál fiát nevezte ki csanádi püspökké, aki kevéssel utóbb veszprémi püspök, majd kalocsai érsek lett. A róla rendelkezésünkre álló életrajzi adatokat a kalocsai érsekek sorában összegeztük.[3]

A veszprémi püspökségbe 1344. augusztus 9-i kelettel helyeztetett át és akkor a pápa *Galhardus* (Gerhardus) *de Carceribus*, egy spanyol származású pápai követet, az akkori titeli prépostot nevezte ki csanádi püspökké.[4] Kinevezése idején subdiaconus és a jognak doctora volt. Mint idegent semmi sem kötötte hazánkhoz és kineveztetésén kivül nem is maradt püspökségének egyéb nyoma a csanádi egyházmegye történetében. Amikor a kényelmesebb veszprémi püspökség megüresedett, arra leendő kineveztetését kérte és nyerte el 1345. március 2-án.[5]

Utóda *Gergely*, György fia, kinevezésének kelte: 1345. március 7.[6] Kinevezése idején áldozó pap és csázmai prépost volt. Nevével a supplicatiók folyamán sokszor találkozunk, úgy a pápai, mint a királyi udvarban befolyásos és kedvelt személyiség volt. A csázmai prépostságon kivül[7] zágrábi[8] és esztergomi[9] kanonoki javadalmakat élvezett.

Rokonságából és környezetéből a következő neveket ismerjük a supplicatiók révén:

György, a püspök atyja, *Chala, Helén* (Emilia?) nővérei,[10] —

Péter, Domonkos fia és Kapronczay *György*, Pál fia, unokaöccsei,[11] —

avignoni követségében társai: *György*, zágrábi kanonok és *Farkas Balázs*, zágrábi kanonok,[12] —

[1] V. ö. LVII—LXI. suppl.
[2] A bulla Theinernél I. 652. 976.
[3] Lásd ott.
[4] A bulla Theinernél I. 671. 1008.
[5] A bulla Theinernél uo. és I. 679. 1024.
[6] U. o. I. 681. 1026.
[7] XXI., CCXXV.
[8] XXI., CCLX.
[9] XXI., CCXXVIII. Theiner I. 653. 977.
[10] XXVII., CCX.
[11] XXVIII., CCLVI.
[12] V. ö. XXX.

káplánja: *Dombrói János*, aradi főesperes.[1]

A király követségében többször járt Avignonban.[2] Supplicatióinak őt jellemző sajátsága, hogy a szokott gyóntatói kegyelmen kívül soha semmit sem kért a maga számára, szerénység és szelidség egyéniségének kidomborodó fővonásai. Találó jellemzés Gergely püspökre: «Sokaknak jótevője és a szegény papok istápolója.»[3] XXVIII—XXX., CXXXIV., CCXIII., CCXXXVIII., CCLVI—VII., CCLXVI—IX. supplicatiók mind mások érdekében szólnak.

A csanádi székesegyháznak és a kapronczai (Zágráb-egyházmegye) templomnak búcsut eszközölt ki.[4] Supplicatiói alapján arra következtetünk, hogy Kaproncza ősi családi fészke volt és talán ő is ott született.

Meghalt 1350-ben.

Utóda 1350. május 31-től *Telegdi Tamás*, Pongrác fia, a Csanád nemzetségből, Csanád esztergomi érsek unokaöccse.[5]

VI. Kelemen pápa uralkodasa idejéből csak egy supplicatióját ismerjük, amelyben 1350. január 28-án az esztergomi prépostságot kérte.[6]

III. A káptalan.

a) Nagyprépostok:

Mihály, 1345.[7]

Boniohannes — szintén csanádi kanonok — közbenjárására 1345. szeptember 28-án a gyóntató számára kérni szokott kegyelmet nyerte el, a supplicatiók több adatot nem nyujtanak személyéről. Valószínű, hogy 1350 után halt meg, mert a nagyprépostság betöltése csak 1353-ban kerül szóba, amikor a király kancellárja,

Prebóczi László lett a nagyprépost.

b) Olvasókanonokok:

Petrus Dominici Ruffus 1348-ig.

Nevét a supplicatiók halála után említik, először 1348. július 12-én, amikor István budai prépost a Péter által az olvasó-

[1] CDXXVI. CDXCVI.
[2] V. ö. XXI., CXXXIV., CCLXVI. sq.
[3] Borovszky, Csanád vm. tört. I. 355.
[4] CCLIII—IV.
[5] A bulla Theinernél I. 787. 1196. — V. ö. Suppl. CDXXIX., CDXLIV.
[6] Suppl. CDXXIX
[7] Suppl. CCXXII.

kanonokságtól elkülönítve bírt kanonoki javadalmat László, Tamás fia számára kéri. Az olvasókanonokság 1348-tól 1350-ig betöltetlen maradt. Egy 1350. január 28-án kelt kérvény szerint ugyanis Péter, aki tényleg birtokolta e javadalmat, haláláig pörben állott éppen e javadalom jogos birtoklása fölött Konrád csázmai plébánossal. Konrád valószinűleg, mint ezt supplicatióink folyamán annyiszor láthatjuk, a pápai kancellária elnézése folytán, Péterrel egyidejűleg szintén csanádi olvasókanonokká neveztetett ki (lector et canonicus), a javadalomba tényleg azonban Péter vezettetett be. Ebből keletkezett a pör, melynek Péter halála sem vetett véget. 1350. január 28-án ugyanis Miklós főispán azért folyamodott, hogy Péter halálával, a Péter és Konrád között folyó pör ne szüntettessék meg Konrád javára, hanem helyeztessék Péter pörének folytatólagos szerepébe Miklós, Márk fia, kalocsai klerikus.[1] A pápa a kérvényt Fiat-tal szignálta, amiáltal Miklós kinevezett csanádi olvasókanonok lett.

Conradus Gerardi ?

Csázmai plébános, kinevezett csanádi olvasókanonok, e stallumot azonban fentiek szerint nem foglalhatta el. A pör, mely közte és Péter között folyt, nem biztatta sikerrel, mert később más javadalmakkal kárpótolta magát.[2]

Nicolaus Marci 1350—1361.

Kalocsai klerikus. Péter halála után, a Péter és Konrád között folyó pörben a pápa által Péter részéről annak örököse, tehát kinevezett csanádi olvasókanonok.[3] Mivel a csanádi káptalan okmányai 1351-ben *Albertus Ulricit* említik mint olvasókanokot, valószinű, hogy a lectoratust csak 1355 körül foglalta el. Nevét 1361-ig találjuk.

c) Főesperességek és főesperesek:

VI. Kelemen pápa kérvénykönyveiben a csanádi egyházmegye területén három főesperesi kerület jön szóba:

Arad, — suppl. VII., CCXXI., CDXXVI.

Temes, — suppl. CCCXLVIII.

Torontál, — suppl. CCVII.

[1] V. ö. CDXXX.
[2] V. ö. CCXX.
[3] V. ö. CDXXX.

Aradi főesperesek:

Boniohannes dc Campello Firmanus 1342—1348.[1]

Johannes Ragdani de Dombro 1348—1352.[2]

Johannes Henrici de Scherffembergh 1352-től.[3]

Temesi főesperes:

Theobaldus de Fariolis 1347.

A csanádi káptalan levéltára 1338—1358 időszakban mint temesi főesperest, Istvánt említi. Mivel az 1347. január 25-i supplicatioban Boniohannes aradi főesperes, aki káptalanát jól ismerhette, Theobaldust temesi főesperesnek és csanádi kanonoknak mondja — e javak megtarthatásáról szólván — bizonyos, hogy Theobaldus elődje is, utóda is István nevet viselt. Theobaldus a temesi főesperességen kívül csanádi és zágrábi kanonok volt.[4]

Torontáli főesperesek:

Mauritius 1345-ig.

Nevét egyik 1345. szeptember 25-én, már halála után kelt supplicatio említi.[5]

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Cardin. 1345.[6]

d) **Kanonokok:**

Boniohannes de Campello Firmanus 1342—1348.

VI. Kelemen pápának, Károly Róbertnek, majd Nagy Lajos királynak is káplánja volt. Supplicatióink először 1342. október 5-én említik, amikor egyéb egyházi javadalmai mellé az esztergomi egyházmegyében kért egy javadalmat.[7] A szokásos «non obstante» szerint akkor már aradi főesperes[8] és csanádi javadalmas kanonok volt.[9] 1345. szeptember 28-án e javadalmak mellett zágrábi és váradi kanonok[10] lett; a váradi kanonokság adományozásával

[1] L. életrajzát a kanonokok sorában.
[2] L. ugyanott.
[3] L. ugyanott.
[4] V. ö. CCCXLVIII.
[5] V. ö. CCVII.
[6] L. mint esztergomi nagyprépostot.
[7] V. ö. VII.
[8] V. ö. CCXXI., CDXXVI.
[9] V. ö. CCXXI.
[10] V. ö. CCXXI. CCCXCIII.

egyidejüleg úgy rendelkezett a pápa, hogy ennek ellenében az aradi főesperességről le kell mondania. Ez az intézkedés kérésére utólag érvényteleníttetett és —egyéb javadalmaival — az aradi főesperességet valószinűleg mint boszniai püspök is bírta.[1] Egy 1350. január 28-án kelt suppl. szerint pécsi kanonok is volt,[2] végül 1345-ben neve a sebesi főesperesek között is előfordul.[3] 1348-ban boszniai püspökké neveztetett ki, ahonnan később hazai, olasz püspökségre szólíttatott.[4] Azután még mint aspotoli követ járt hazánkban.

Conradus Gerardi 1345.

Egyik 1345. szeptember 28-i kelettel írt kérvény szerint[5] «canonicus ecclesiae Zagra, Chanadiensis...», ami valószinűleg tollhiba és hihetőleg zágrábi kanonokságról van szó. Csázmai plébános, majd zágrábi olvasókanonok volt. A pápa csanádi olvasókanonokká is kinevezte, ezt a javadalmat azonban nem foglalhatta el.[6]

Hermannus de Wasungen 1345.

Miklós királyi kancellár folyamodik érdekében és kérvényében Hermannról már mint csanádi kanonokról szól. Valószinű, hogy vagy a királyi udvarhoz tartozott, vagy rokoni kötelék fűzte őt oda. Neve mint csanádi kanonoké 1349-ben is előfordul.[7]

Petrus dictus Erdélyi 1334—1357.

1347. január 25-én folyamodott érte Boniohannes, hogy csanádi kanonoksága mellett a csanádi egyházmegyében más javadalmat is elfoglalhasson.[8] Erdélyből származott, diakonus volt és az egyházmegye okmányaiban nevét, mint csanádi kanonokét, 1334-től 1357-ig találjuk.

Petrus Demetrii 1345.

Thatamerius fehérvári prépost unokaöccse, az aradi társaskáptalan kántorkanonokja. 1345. október 12-én kelt kérvény szerint

[1] Suppl. CDXXVI.
[2] Suppl. CDXXXII.
[3] Bunyitay II. 87.
[4] V. ö. CCCXCIII. CDXXVI.
[5] V. ö. CCXX.
[6] V. ö. olvasókanonokok: Petrus Dominici Ruffus.
[7] V. ö. CLXXXVI.
[8] V. ö. CCCIL.

személyes üldöztetések miatt kanonokságát nem foglalhatta el, e helyett tehát más javadalmat kért a csanádi egyházmegyében.[1] Egri kanonok és ugyanott javadalmas is volt.

Theobaldus de Fariolis 1345.

Egyúttal temesi főesperes.[2]

Johannes Ragdani de Dombro 1345—1352.

A csanád-városi Megváltó-templom kanonokja, aki 1349. szeptember 3-án aradi főesperes lett. Zágráb-egyházmegyei áldozópap volt, ahol a narti plébániajavadalmat is bírta. Gergely püspök, mint kedvelt káplánját, püspökké történt kinevezésekor magával vitte a csanádi egyházmegyébe, kanonoki kinevezése tehát 1345-re tehető. Meghalt 1352-ben.[3]

Martinus de Segadino 1347.[4]

Ladislaus Thomae 1348.

Péter olvasókanonok[5] halálával megüresedett olvasókanonokságtól külön bírt kanonoki javadalmat István budai prépost közbenjárására a pápa Lászlónak adományozta[6] 1348. július 12-én. A CDXXX. suppl. nem zárja ki, hogy a javadalmat el is foglalhatta. László pécsi klerikus, veszprémi és budai kanonok volt.[7]

Petrus Dominici Ruffus 1348-ig.[8]

Johannes Henrici de Scheffembergh 1352-től.

Dombrói János halála után, 1352. június 6-án, ennek örökébe neveztetett ki.[9] Királyi káplán volt és kinevezett csázmai kanonok.

[1] V. ö. CCXLIII.
[2] L. mint temesi főesperest.
[3] V. ö. CDXCVI.
[4] V. ö. CCCXLVII. Valószinüleg azonos Márton krassói főesperessel, akitől 1355. után hallunk. Boniohannes aradi főesperes folyamodott érte 1347. január 25-én.
[5] L. olvasókanonokok.
[6] V. ö. CCCXCI.
[7] L. mint ilyent.
[8] V. ö. CCCXCI. Lásd mint olvasókanonokot.
[9] V. ö. CDXCVI.

Aradi kanonokok.

a) Olvasókanonok:

Johannes 1352.

Nagy Lajos király 1352. május 25-én kelt kérvényében találkozunk nevével. A pápa akkor a király ajánlására az egri káptalanban a lector stallumába nevezte ki. Addig aradi lector, zágrábi és fehérvári kanonok volt.[1]

b) Éneklőkanonok:

Petrus Demetrii 1345.[2]

c) Kanonokok:

Boniohannes de Campello Firmanus 1342—1348.[3]

Petrus Demetrii 1345.[4]

IV. Egyszerű javadalmas és clericus:

Benedictus Eliae de Folcos 1344.

Veszprém-egyházmegyei áldozópap, folkosi plébános, váradi kanonok,[5] a csanádi egyházmegye területén javadalmas.[6]

Petrus Deseu 1347.

Garai János veszprémi püspöknek unokaöccse, váradi kanonok,[7] különben csanádi klerikus.

V. Helységek:

Csanád, a város területén a Megváltóról nevezett egyháznak társaskáptalana volt.[8]

Lippa, az Erzsébet királyné által a minoriták részére épített és szent Lajosról nevezett templommal.[9]

[1] V. ö. CDXCV.
[2] L. mint kanonokot.
[3] L. mint csanádi kanonokot.
[4] L. mint csanádi kanonokot.
[5] L. a váradi kanonokok sorában.
[6] V. ö. CCXXXII. CCLVIII.
[7] V. ö. CCCXXXIV.
[8] V. ö. CDXXVI.
[9] V. ö. CDXIII.

Erdélyi egyházmegye.

I. Püspökök:

Benedictus 1318-ig.

Andreas 1318—1356. — suppl. CCCXI.

Benedek püspök 1318. évben halt meg és a káptalan szabad választási jogával élvén, teljes gyűlésén nagyprépostját, *Andrást* választotta meg püspökévé.

András püspök személyét illetőleg a rendelkezésre álló adatok elégtelensége és régi történetiróink egymásnak ellentmondó följegyzései folytán nagy a bizonytalanság, még püspöksége kezdetének megállapítása is nehézségbe ütközik.

Mégis nagyon valószinűnek látszik, hogy az időszakot, melyen belül András neve az erdélyi püspökség történetéhez füződik, 1318-tól 1356-ig kell számítanunk. Az 1320. július 1-ről keltezett pápai kinevezés ugyanis csak a szentszék megerősítésére vonatkozik, amivel szemben kétségtelen, hogy Benedek püspök még 1318-ban halt meg és a káptalan még ugyanazon évben megejtette választását.

Magyarország püspökeinek 1318-ban Kalocsán megtartott zsinatán még Benedek erdélyi püspök volt jelen,[1] de a váradi káptalannak szintén 1318-ban kelt egyik bizonyságlevele már *András* erdélyi püspök nevére szól.[2] Benedek tehát 1318-ban halt meg és ugyanazon évben András választatott püspökké. A szentszék megerősítésének késése magyarázhatja meg a következő két év bizonytalanságát, amikor az erdélyi püspök személyéről és nevéről kétségek támadhatnak.

A pápai megerősítés késését pedig megérthetjük az 1320. július 1-én kelt bulla szövegéből.[3]

András püspök megválasztása idején — 1318-ban — mindösszе még csak huszonhét éves volt, koránál fogva tehát nem volt alkalmas a püspöki méltóságra. Ezenkívül addig csak a kisebb rendeket vette föl, de mindezeken még segíthetett volna a pápai fölmentés. Nagyobb baj volt, hogy az egyházi és egyéb tudományokban talán teljesen járatlan volt és mivel önkéntelenül támad a kérdés, hogy egy olyan exponált egyházmegye élére,

[1] V. ö. Fejér VIII. 2. 144.
[2] Fejér VIII. 2. 184.
[3] Theiner I. 465. 704.

minő az erdélyi volt, mint választhatott a káptalan egy tanulatlan, huszonhét éves fiatal embert, választásának megokolását maga a káptalan is szükségesnek tartotta. Az erdélyi egyházmegye, mely a szomszédos nem keresztény népektől, nagyuraktól és kalandoroktól folyton és sokat szenvedett, új főpásztorában inkább a befolyásos urat kereste, aki a maga és rokonsága erejével és tekintélyével a sanyargatásoknak útját állhatja. Erre pedig András prépost volt a legalkalmasabb — mondja fölterjesztésében a káptalan — és a szentszék is a megerősítésnél ezt a nézőpontot mérlegelte.

Avignonban azonban azt várták, hogy András személyesen járul majd a szentszék elé és személyes hódolásával fogja megerősítését szorgalmazni. Mint látni fogjuk, erőszakos, talán darabos természete — nem indította őt ilyen lépésre. Megválasztását is úgy fogadta, hogy nem ellenkezett, de hozzájárulását sem jelentette ki, a pápához küldött követei pedig a káptalan választásának bejelentésén kívül egyéb misszióval nem voltak fölruházva. Ezen meg is akadt a megerősítés.

Pray[1] egy *Márton* nevű erdélyi püspököt említ, aki — miután András választása nem erősíttetett meg — talán a pápa részéről neveztetett ki erdélyi püspökké. Nem állunk lehetetlenséggel szemben, azonban de facto az erdélyi püspök mindig András volt 1318-tól 1322-ig is, amikor — Pray szerint — Márton halála után *András, Domonkos-rendi szerzetes* neveztetett ki az erdélyi székbe. Ez utóbbi körülmény határozottan téves, ellene mond az 1320-i kinevező bulla.

András érdekében később a király és az ország néhány főura emelt szót a pápánál és a közbenjárás ezúttal sikeres volt, mert XXII. János pápa végre mégis megerősítette a káptalan választását.[2]

Gams — Prayjal körülbelül egy forrásból merítvén, az András püspökségére eső időszakot három püspökre osztja föl : 1. I. András † 1331. «in curia Romana», 2. Pál (Lucas Chestalz), 3. II. András, Domonkos-rendi szerzetes 1333-tól kezdve. Eltekintve attól, hogy Pál *nándorfehérvári* püspök volt (tehát az *Albensis* vezetett megtévesztésre), kétségtelen, hogy I. és II. András egy és ugyanaz a személyiség. Kevés adat áll rendelkezésünkre, de azokból egy és ugyanazon személynek jelleme áll előttünk.

[1] II. 257. V. ö. Fejér VIII. 2. 338. jegyzet.

[2] A kinevező bulla expressis verbis hivatkozik a káptalan választására.

Ez a jellem pedig erőszakos, pápai rendelkezésekkel szemben is dacos volt.[1] Bár 1332-ben eljárt a király követségében Avignonban,[2] azt mondhatni, hogy a szentszékkel semmi relációt sem tartott fönn. De Judicis Vilmos bibornok is, a pápa unokaöccse, szintén panaszt emelt a szentszéknél, hogy hiába a pápai kinevezés, — András püspök ellenkezése lehetetlenné teszi, hogy erdélyi stallumát elfoglalja,[3] és amikor a kínos vitának kambiummal akar véget vetni, a püspök a pápai engedéllyel létrejött kambiumot is csak annyiba veszi, mint a bibornok pápai adománylevelét. Egyik 1346-ban kiadott bulla[4] már úgy említi András püspököt, mint «notorius contemptor mandatorum apostolicae sedis», aki a szentszék büntető rendelkezéseit sem veszi semmibe és aki ellen a pápa a cenzurákat a legnagyobb szigorral kénytelen érvényesíteni. Szinte csodálkozunk, amikor az egyik 1346. szeptember 12-én kelt supplicatiót[5] az ő nevével kapcsolatban látjuk: supplicant Andreas episcopus Transsilvanus et capitulum . . ., jogvédőket kért a szentszéktől. Talán VI. Kelemen pápa erélyes föllépésének volt a hatása, hogy követeit deferálásra Avignonba küldte. Több kérvényét azonban nem találjuk sem akkor, sem azután.

Egyházmegyéjének viszonyait és papjait különben iparkodott rendben tartani. A hivatal és javadalom nélkül elszórtan élő papok és klerikusok ügyeinek megvizsgálására zsinatot hirdetett és az egész egyházmegye papjait főesperesi kerületenkint a főesperesek útján idézte meg. A főesperesek a püspöktől az idézőlevél mellé kemény utasításokat kaptak: aki ellenkezik és nem akar megjelenni, azt megkötözve és karhatalommal kell elővezetni. Hogy a parancs végrehajtása nem ment simán, bizonysága az a

[1] A pápai Obligatiók 6-ik kötete 23-ik oldalán, július 29-i kelettel *Csanád* váradi nagyprépost és *Miklós* tordai főesperes, mint András választott erdélyi püspök prokurátorainak a püspök nevében fölajánlott és 1500 forintról szóló obligatióját találjuk. Tudjuk, hogy Telegdi Csanád 1322-ben már nem volt a váradi káptalan prépostja. — Az Obligatiók 7-ik kötete, 35. oldalán, 1321. március 30-án keltezett nyugta szerint András püspököt excommunicatióval, suspensióval és interdictummal kellett obligatiója letörlesztésére kényszeríteni. Tamás erdélyi őrkanonok és Péter (de Pontecurvo) pápai jegyző útján akkor 750+136 forintot fizetett.

[2] Eubel I. 519.

[3] V. ö. LVI. CCLIX.

[4] Theiner I. 714. 1078.

[5] V. ö. CCCXI.

pápai bulla,[1] mely fölhatalmazza András püspököt, hogy az egyik túlerőszakos főesperest a kiközösítés alól föloldozza.

Püspöksége idején anyagilag is gyarapodott a püspökség.[2] A föntemlített egyetlen supplicatión kívül András püspöknek egyéb kérvénye nincsen. A pápai rezervációkkal nem törődve, egyházmegyéje hivatalait és javadalmait maga adományozta a neki tetsző személyeknek. Miklós prépost halála után például a préposti stallumba a tizennégy éves Széchy Domonkost nevezte ki.[3]

II. A káptalan.

a) Nagyprépostok:

Andreas 1318-ig.[4]

Nicolaus 1319—(1334 ?)

Közvetlen utóda Andrásnak. Nevével 1320-tól találkozunk, 1330 körül halt meg.[5]

Dominicus Petri Comitis de Zeche 1335-től ?

A rendelkezésre álló adatokból csak annyit állapíthatunk meg, hogy Miklósnak utóda. Tizennégy éves volt, amikor András püspök az erdélyi káptalan nagyprépostjává kinevezte. Nevével 1335-ben találkozunk először. 1345. augusztus 27-én, elérvén nagykorúságát, törvénytelen kineveztetésének szanálásáért, illetve a prépostság újból való adományozásáért folyamodott a szentszékhez. VI. Kelemen pápa azzal a kikötéssel, hogy a törökök ellen folyó küzdelem céljaira négyszáz arany forintot fizessen, teljesítette kérését. A supplicationak ezt a záradékát azonban nem fedi teljesen a vonatkozó és ugyanaznap kelt bulla. Ebben: «azt kívánjuk azonban, hogy a prépostságról egyidejűleg és tényleg lemondj, a keresztény hivek segítségére pedig a törökök ellen négyszáz arany forintot fizess.»[6] Mivel Domonkos továbbra is nagyprépost maradt, a supplicatio záradékát kell a szentszék határozataként elfogadnunk.[7]

[1] Theiner I. 662. 988.

[2] Fejér VIII. 2. 184., 265.

[3] V. ö. *András erdélyi püspök fölségsértése* 1349-ben. Századok 1868. 90—94.

[4] Lásd mint püspököt. — Elődei a prépostságban: 1301. Stephanus. Fejér VIII. 1. 78. — 1307. Gregorius. Fejér VIII. 1. 252.

[5] Fejér VIII. 2. 304., 371., 589.

[6] Theiner I. 683. 1030.

[7] V. ö. CLXXIX. Fejér VIII. 4. 200., IX. 1. 527.

b) **Éneklőkanonok:**

Michael 1346.

1346. szeptember 12-én[1] gyóntatója számára a szokott kegyelmet kérte. Személyesen járt Avignonban, talán mint tagja annak a küldöttségnek, mely András püspök deferálását vitte a pápa elé.[2]

c) **Főesperességek és főesperesek:**

Négy főesperességre találunk vonatkozásokat supplicatióink folyamán, ezek:

a *fehérvári* főesperesség — LVI. CCLIX. —
a *tordai* főesperesség — CLXXI. —
a *krasznai* főesperesség (karaznai) — CCCXVI. — és
az *ugocsai* főesperesség — CCCLIII.

Fehérvári főesperesek:

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. card. 1343.

Pápai adományozás útján joga volt a fehérvári főesperességhez, András püspök azonban a bibornok prokurátorait nem engedte be egyházmegyéjébe.[3]

Stephanus Laurentii de Cuirna (Kanizsai) 1343—1345.

Bullás. 1343. október 21-én bácsi olvasókanonoki stallumát De Iudicis Vilmos, bibornok kinevezett fehérvári főesperessel kambiálta, a hivatalba és javadalomba azonban az erdélyi püspök ellenkezése folytán nem volt bevezethető. 1345. október 20-án a kambium hatályon kivül helyeztetett.[4]

Tordai főesperes:

Salomon 1345.

1345. január 24-én gyóntatója számára a szokott kegyelemért

[1] V. ö. CCCXV. — 1320. és 1340. közti időszakban *Santus* (Sanctus, Santius, Sanctius) szerepel, mint éneklőkanonok, — Fejér VIII. 2. 372., 590., VIII. 4. 200., 350. — Mihály ennek közvetlen utóda.

[2] Lásd a püspök életrajzát.

[3] LVI. Lásd mint esztergomi prépostot, — továbbb CCLIX. — L. mint bácsi olvasókanonokot és mint esztergomi nagyprépostot.

[4] V. ö. LVI. CCLIX. L. mint budai prépostot. — 1343—4-ben *Stephanus* Laurentii tylegdi főesperes volt, az erdélyi egyházmegyében, — Fejér VIII. 4. 689. Theiner I. 662. 988. — Nem egy és ugyanazon személyről van szó.

folyamodott. Akkor — saját szavai szerint — magas kora már képtelenné tette, hogy személyesen járuljon a szentszék elé.[1]

Krasznai főesperes:

Vincentius 1346.

Szintén a gyóntató számára kérni szokott kegyelemben részesült, 1346. szeptember 13-án. Személyesen járt Avignonban, mint András püspök követségének tagja.[2]

Ugocsai főesperesek:

Ladislaus de Ugocsa 1347-ig.

Csak annyit tudunk róla, hogy főesperességéről 1347 táján elmondott.[3]

Nicolaus Valentini 1347.

Bertrand bibornok, a váradi egyházmegye jogvédője, 1347 május 25-én kelt kérvényéből tudjuk, hogy Ugocsai László főesperességéről önkényt lemondván, a pápa a bibornok kérésére Bálintfia Miklós váradi javadalmast nevezte ki örökébe.[4]

d) Kanonokok:

Petrus Georgii 1342.

Zágráb-egyházmegyei klerikus, Nagy Lajos király káplánja, zágrábi és székesfehérvári kanonok.[5] 1343. május 7-én[6] még egy erdélyi stallum is rezerváltatott számára.

Ladislaus de Plaga de Wilyelmow 1345.

Az erdélyi egyházmegyei Keresztényszigeten (Insula Christianorum) plebános volt. 1345. szeptember 28-án Erzsébet királyné közbenjárására erdélyi kanonok is lett. Ezek mellett: bácsi, győri, pécsi, esztergomi és váradi kanonok, majd a bácsi káptalan kinevezett nagyprépostja.[7]

[1] Suppl. CLXXI. Fejér VIII. 4. 589.

[2] V. ö. CCCXVI. Elődje a krasznai főesperességben: Paulus, — Fejér VIII. 3. 482., VIII. 4. 350.

[3] V. ö. CCCLIII.

[4] U. ott és Theiner I. 751. 1129., ahol erdélyi kanonokká neveztetvén ki, az ugocsai főesperességről nem esik szó. — Bertrand bibornokot l. a váradi egyházmegyében.

[5] Erre 1332. április 25-én neveztetett ki. Mon. Vespr. II. 58.

[6] V. ö. XVI.

[7] V. ö. XVII. CCXVI. CCCLI. CDLI. CDXCVII.

Ladislaus Petri 1343.

A váradi egyházmegyében a békési kerület főesperese, ártándi és sitéri javadalmas[1] és István csanádi püspök káplánja volt, akinek fölterjesztésére a pápa 1343. május 26-án erdélyi kanonokká nevezte ki. E stallum ellenében lemondott a békési főesperességről.[2]

Petrus Johannis dicti de Szathmár 1343.

Mint a bolognai egyetem hallgatójanak érdekében 1343. június 4-i kelettel az egyetem részéről találunk egy folyamodványt, mely egy erdélyi kanonoki stallumot kér számára. Régebbi pápai kinevezés folytán[3] a székesfehérvári prépost adományozása alá eső valamely kisebb egyházi javadalom üresedésére is várt. 1343. december 26-ától a székesfehérvári szent Miklós templom plébánosa.[4]

Nicolaus Urbani dictus Niger 1343.[5]

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1343.[6]

Stephanus Laurentii de Cuirna (Kanizsai) 1343—1345.[7]

Ladislaus Geburlini de Nimpti 1344.

Tamás liptói főispán eszközölt ki számára erdélyi kanonoki stallumot 1344. február 14-én.[8] Különben is erdélyi klerikus volt.

Johannes Pauli de Wolko 1344.[9]

Ladislaus Bakonis 1344.

László kalocsai érseknek unokaöccse, erdélyi stallumán kívül a zágrábi egyházmegyében kanonoki, a bácsi egyházmegyében éneklőkanonoki javadalommal bírt.[10]

Thomas Petri 1345.

Vilmos bibornok prokurátora, háji prépost, bácsi és váradi

[1] L. mint ilyent a váradi egyházmegyében.
[2] V. ö. XLI.
[3] V. ö. XLII.
[4] V. ö. LXX.
[5] L. mint egri kanonokot.
[6] L. mint főesperest.
[7] L. a főesperesek között.
[8] V. ö. CXIV.
[9] L. mint pécsi lectort.
[10] V. ö. CLXI. Lásd a bácsi és a zágrábi egyházmegyékben.

kanonok volt. 1345-ben mint kinevezett,[1] 1346-ban pedig már mint bevezetett erdélyi kanonokkal találkozunk vele.[2] A háji prépostságról később lemondott.

Salomon 1345.[3]

Lucas Ladislai de Zekeres 1345.

Bátori András váradi püspök halála után, a boldogult püspök emlékére hivatkozva, 1345. augusztus 28-i kelettel két erdélyi klerikus érdekében két kérvényt találunk. Az egyik Szekeres László nevére szól váradi kanonokságért,[4] a másik Szekeres Lukács érdedében erdélyi kanonoki stallumért.[5]

Aegidius Valentini 1345.

A pápa 1345. november 10-i kelettel[6] az erdélyi egyházmegyében dignitariussá nevezte ki. A «dignitas»[7] azonban szóra és helyhez a káptalanban csak a kanonoki stallummal egybekötve jogosított, azért 1346. június 23-án egy kanonoki stallum adományozását is kérte.[8] Különben váradi kanonok és a váradi székesegyház szent Tamás oltárának igazgatója volt.[9]

Johannes Bertholdi de Wilkow 1345.

Boroszló-egyházmegyei klerikus, váci és pozsonyi, 1345. szeptember 11-étől pedig erdélyi kanonok is volt.[10]

Michael 1346.[11]

Vincentius 1346.[12]

Nicolaus Henrici 1346-ig.

Pécsi püspökké történt kinevezésével egy győri, egy pécsi

[1] V. ö. CLXIX.
[2] V. ö. CCCVIII.
[3] Suppl. CLXXI. Lásd mint főesperest.
[4] V. ö. CLXXX.
[5] V. ö. CLXXXI.
[6] V. ö. CCLXXII.
[7] V. ö. suppl. VII. 3. jegyzet.
[8] V. ö. CCXCIII.
[9] V. ö. CCXCIV. CCXCV.
[10] V. ö. CLXXXIV.
[11] Lásd mint éneklőkanonokot.
[12] Lásd mint főesperest.

és egy erdélyi kanonoki javadalom üresedett meg. Ez utóbbit a pápa Mihálynak adományozta.[1]

Michael Johannis de Zanan 1346.

1346. december 2-ától Miklós pécsi püspöknek, mint erdélyi kanonoknak, utóda.[2] A vonatkozó supplicatiót fedő bulla szerint egyidejűleg győri kanonok is lett, ezt a javadalmat előtte szintén Miklós püspök bírta.[3]

Ladislaus de Ugocsa 1347-ig.[4]

Nicolaus Valentini 1347.

Bertrand bibornok 1347. május 25-i[5] kérvényében az ugocsai főesperességre ajánlotta őt. A supplicatio «Fiat»-tal szignáltatott ugyan, a június 24-i keletű bulla mégis csak kanonoki kinevezését bizonyítja.[6]

Lucas Alexii 1348.[7]

Erdélyi klerikus volt, kanonokká 1348. június 19-én neveztetett ki.[8]

Vincentius Begonis Castrensis 1349.

Kinevezése 1349. március 22-én kelt.[9]

Petrus Bertholdi de Brunna 1352.

Okmányaink szerint István királyi herceg kancellárja, — győri olvasókanonok, zágráb- és esztergomegyházmegyei javadalmas,[10] majd vasvári prépost[11] volt. 1352. július 2-án ezek mellett még erdélyi kanonok is lett.[12]

[1] V. ö. CCCXXV.
[2] U. ott
[3] Theiner I. 728. 1096.
[4] Lásd mint főesperest. Suppl. CCCLIII.
[5] V. ö. CCCLIII.
[6] Theiner I. 751. 1129.
[7] L. mint zágrábi kanonokot.
[8] V. ö. CCCLXXV.
[9] A CDI. supplicatioban csak «Albensis».
[10] V. ö. DXIII.
[11] V. ö. DXIX.
[12] V. ö. DXIII.

III. Plebániák és plebánosok:

Gipsa (Typsa, Cipsa) — suppl. CLXV.

Varesium (de Varesio) — suppl. CLXV.

Két erdély-egyházmegyei plébánia, mindkettő mint község is elpusztult, helyüket sem lehet megállapítani.[1] Plebánosuk

Andreas Petri 1344.

1344. október 9-én kelt kérvényével egy székesfehérvári kanonoki javadalmat eszközölt ki magának.[2] Ebből a kérvényből tudjuk, hogy a Gipsa-i plébániát már régebben bírta, míg a Varesium-i plébániajavadalomra csak nem régen kapott kinevezést. Ez utóbbit azonban

Thomas Martini 1344.

lefoglalta és lefoglalva tartotta András kineveztetése ellenére is. VI. Kelemen pápa a tylegdi[3] és a szatmári főesperesek társaságában a kalocsai érseket bízta meg, hogy András jogait Tamással szemben érvényesítsék.[4]

Solos — helyesen valószinűleg: *Kolozs.* Lelkészei:

Nicolaus Frankó (Garamkeszi, de Kezeu) 1350-ig.

Zágrábi püspökké történt fölszenteléséig bírta a plébániajavadalmat.[5]

Johannes Anthonii 1350-től.

Frankó Miklós utóda, különben pécs-egyházmegyei klerikus; fivére Szigeti István, szent Ágostonrendi szerzetesnek, a későbbi nyitrai püspöknek.[6]

Keresztény sziget (Insula Christianorum), Szeben megyében, ma Orlát filiája. Plébánosa:

Ladislaus de Plaga de Wilyelmow 1343.[7]

[1] Varesium — talán «Város»-sal volna megegyeztethető.

[2] V. ö. CLXV.

[3] Stephanus Laurentii. Fejér VIII. 4. 689. Theiner I. 662. 988. — V. ö. föntebb: Stephanus Laurentii de Cuirna, jegyzet.

[4] Theiner I. 679. 1022.

[5] Suppl. CDXXXII. Lásd mint zágrábi püspököt és suppl. CDXXIX.

[6] V. ö. CDXXXII.

[7] Lásd föntebb a kanonokok sorában.

IV. Egyszerű javadalmasok és klerikusok:

Benedictus Eliae de Folkos 1345.

Kanizsai István óbudai prépost előterjesztésére az erdélyi püspök vagy a káptalan adományozása alá eső kisebb javadalom rezerváltatott számára.[1] 1345. október 11-én ennek helyébe a csanádi egyházmegyében kért rezervációt.[2]

Ladislaus Ladislai de Zekeres 1342.

Erdélyi klerikus, váradi kanonok, Bertrand bibornoknak és Bátori András váradi püspöknek pártfogoltja.[3] Fivére Szekeres Lukács, erdélyi kanonok.[4]

Gregorius Nicolai de Szathmár 1343.

Erdély-egyházmegyei pap, akinek a veszprémi egyházmegyében volt javadalma.[5]

Benedictus Stephani de Kereztur 1346.

Mint klerikus az erdélyi egyházmegye kötelékébe tartozott; 1346. június 23-án egri kanonok lett.[6] Egyed, Bálint fia, váradi kanonok folyamodott érdekében és kérvényében Benedeket fivérének — in persona dilecti et carissimi fratris sui — nevezi. Vagy anyjuk révén voltak testvérek, vagy a «frater»-t «rokon»-nak kell értelmeznünk.[7]

Johannes Nicolai 1346.

Tamás háji prépost[8] 1346. szeptember 12-én pápai engedélyt eszközölt ki neki, hogy a Szentföldre zarándokolhasson. A kérvényben erdélyi fölszentelt papnak mondatik.[9]

Valentinus Petri 1346.

Váradi kanonok, fölszentelt pap és mint ilyen az erdélyi egyházmegye kötelékébe tartozott.[10]

[1] V. ö. CCXXIV.
[2] V. ö. CCXXXII. Lásd mint váradi kanonokot.
[3] V. ö. V. CLXXX. CLXXXIX. Lásd mint váradi kanonokot.
[4] V. ö. CLXXXI., lásd a kanonokok között.
[5] V. ö. XLII. Reg. Vat. tom. 160. fol. 190 v.
[6] V. ö. CCXCIV.
[7] V. ö. CCXCIII. CCXCIV.
[8] Lásd a háji prépostok sorában.
[9] V. ö. CCCXIV.
[10] V. ö. CCCXII.

V. Helységek:

Gipsa (Typsa, Cipsa),
Kereszténysziget (Insula Christianorum),
Kolos (Solos),
Varesium (de Varesio).[1]

Váradi egyházmegye.

I. Templomok:

A székesegyházat két oltárával kapcsolatosan említik supplicatióink:

Szent Péter apostol oltára, melynek 1346. június 23-án[2] igazgatója *Valentinus Johannis Bente,* böszörményi káplán.

Szent Tamás apostol oltárának[3] igazgatója *Aegidius Valentini,* egyúttal váradi kanonok, akinek utóda az oltárigazgatóságban *Miklós,* 1349.[4]

Vásári helység, szent Mártonról nevezett templomával. A Vásári nemzetségnek névadó birtoka Szalonta alatt, a templomot is a Vásáriak építették, azért e templomra mindig különös nagy gondjuk volt. Vásári Miklós (Szügyi, de Monoszló)[5] nyitrai, majd zágrábi püspök, végül esztergomi érsek, szintén ott születhetett, mert kérvényeiből gyöngéd gondoskodás sugárzik ki a «villa patrimonialis» és temploma iránt. Két ízben eszközölt ki búcsut a templomnak: 1344. február 17-én[6] még mint esztergomi prépost, majd 1349. március 22-én[7] mint nyitrai, illetve zágrábi püspök.[8]

II Püspökök:

Andreas Báthori 1329—1345. — suppl. CLXXVI. CLXXX. CLXXXI, CCLXXIV.

Demetrius de Futak 1345—1372. — suppl. CLXXVIII. CCXXIII. CCLXXIV. sq. CCLXXXI—CCXCII. CCCXLVIII.

[1] Lásd ezeket a plebániák sorában.
[2] V. ö. CCXCV.
[3] CCLXXII.
[4] V. ö. Bunyitay, A váradi püsp. tört. II. 92.
[5] LXX. LXXXIX. CDIII—VI. — L. mint esztergomi érseket,
[6] V. ö. CXXIX.
[7] CDV.
[8] Bunyitay nem ismerte Vásári Miklósnak idézett két kérvényét és a Vásári családból csak László erdélyi kanonokot említi, akinek első miséjére

Dominicus Bebek 1373—1374. — suppl. CCCXCV. CDXIX.

Báthori Andrást, Iványka püspök utódát, 1329-ben emelte XXII. János pápa a váradi püspökségbe. Egyházmegyéjét tizenhat éven át kormányozta,[1] amiből supplicatióinkra három év kerül még (1342—5.), mégis a pápai kérvénykönyvek csak halála után említik Báthorit, talán azért, mert életének ez utolsó három évében fizikai ereje sem volt már hozzá, hogy szorosabb összeköttetést tartson fönn a szentszékkel, valószinűbb azonban az a föltevés, hogy supplicatiói elvesztek. A közte és a szentszék között fönnállott szoros viszonyt jellemzi az ő és a káptalan 1345. június 16-án kelt[2] kérvénye. E kérvényből tudjuk, hogy Bertrand bibornok, mint a váradi káptalan prépostja, a püspökségnek egyúttal jogvédője is volt a szentszéknél és ha az idézett kérvény valóban még András püspök életében, tehát az ő akaratából iratott, a közte és Bertrand bibornok között fönnállott különösen jó viszonynak is bizonyítéka, egyúttal utolsó viszonzás azokért a szolgálatokért, miket a bibornok a püspöknek és az egyházmegyének tett. A supplicatio ugyanis arról szól, hogy a váradi püspök Bertrand bibornokot, mint a váradi egyházmegye jogvédőjét, évi 450 aranyforinttal kívánja honorálni. Tekintve a püspöknek, az akkori időkhöz mért bár tekintélyes jövedelme mellett rendkívüli terheit, minők a pápai, királyi adók, az épülő székesegyház, iskolák, patronátusi terhek, térítések stb., ezt az összeget nagyon tekintélyesnek kell mondanunk és különösebb ok és cél nélkül való nem lehetett. Szorosan összefügg ezzel Bertrand bibornoknak lemondási szándéka a váradi prépostságról is, mert december 7-én Demeter, az új püspök — aki különben szóról-szóra megismétli[3] az András püspöknek imputált június 16-i kérvényt — a Bertrand lemondása folytán megüresedett prépostságot Tárkányi Fülöp részére biztosította.[4]

Talán helyes ez az összevetés: Bertrand bibornok, aki Avignonban élt, a sokféleképen megterhelt préposti javadalom helyett, melynek jövedelme behajtása is mind körülményesebb lett, más

vagy a templom felépíttetésére engedélyezett a pápa 1349. március 22-én búcsut. Ez a búcsuengedély pedig Vásári Miklós püspök kérésére adatott meg V. ö. CDV. — Bunyitay i. m. III. 479.

[1] V. ö. Bunyitay I. 171 sq.

[2] V. ö. CLXXVI.

[3] V. ö. CCLXXVIII.

[4] V. ö. CCLXXIV.

biztosabb jövedelmi forrást kivánt magának biztosítani, amikor az utolós napjait élő püspököt a június 16-ról keltezett kérvény megiratására kérte. Mint bibornoknak és nagyprépostnak nem lehetett nehéz a káptalan hozzájárulását is megszereznie, a káptalan tagjai talán haldokló püspökükre való tekintettel is hozzájárultak utolsó akaratához annál inkább, mert Bertrand bibornok kinyilvánította azon szándékát, hogy egyidejűleg váradi javadalmairól le fog mondani. A püspök és a káptalan közös kérvényét Avignonban június 16-i kelettel regisztrálták, amikor András püspök minden valószinűség szerint már halott volt. Mert július 15-én a pápa az új püspöknek, Demeternek adta ki a kinevező bullát.[1]

Báthori Andrást ezenkívül még két supplicatió említi: 1345. augusztus 28-án Szekeres László és Szekeres Lukács erdélyi klerikusok[2] a boldogult András püspök emlékére hivatkozva kérnek és kapnak egyházi javadalmakat: supplicatur ex parte bonae memoriae Andreae episcopi ... Ezek tehát rokonságából valók voltak.

Báthori András 1345. májusban, legkésőbb júniusban halt meg, utóda *Demeter*, kit a pápa 1345. július 15-én nevezett ki váradi püspökké.[3]

Bunyitay, *A váradi püspökség története* c. munkájában *Meszesi*-nek nevezi őt és családfáját fölállítván, *de genere Herrmanni* származtatja le. Atyja szerinte: Beke vagy Benedek de Meszes, nemzetségének fészkét pedig a zemplénmegyei Hegyaljára teszi.

Demeter püspöknek egyik, 1346. június 23-án kelt kérvénye[4] mellett sem a Meszesi vezetéknév, sem a fölállított családfa nem állhat meg. A püspök idézett kérvényében atyja és fivére nevében a gyóntató számára kérni szokott kegyelmet eszközli ki, és atyját *Dénesnek*, fivérét pedig *Istvánnak* nevezi, mindkettőnek vezetékneve *de Futak* (*Futat)* és a *kalocsai egyházmegye* kötelékébe tartoznak. Ezek szerint a váradi püspök neve: *Futaki Demeter*.

Bunyitay Kézai S. Magyar krónikája mellett Károly Róbert királynak egy 1341-ben kelt adománylevelét és a várad-előhegyi

[1] Theiner I. 683. 1029.
[2] V. ö. CLXXX–I.
[3] Theiner I. 683. 1029. — Bunyitay I. 181 sq.
[4] V. ö. CCXCI.

konventnek 1342-iki levelét idézi, amikor Demetert Meszesinek nevezi és Benedektől származtatja.[1]

Pray[2] és Eubel[3] szerint *De Nethke* a püspök előneve. Bunyitay idézeteinél személycsere forog fönn, Pray — a többiek utána indulnak — semmivel sem bizonyítja a de Nethke előnevet.

A budai káptalan 1324. augusztus 3-án kelt bizonyságlevele[4] egy Demeter budai éneklőkanonokot említ, Erzsébet királyné 1343. május 9-én kelt kérvénye[5] pedig szintén egy Demeter budai éneklőkanonok érdekében szól, aki Váradon kanonoki javadalom mellett a szent Privandus oltár javadalmát is élvezi, ezúttal egri kanonokságot eszközöl ki neki, az egri kanonokság ellenében le kellett mondania budai javadalmáról. Kétségkívül egy és ugyanazon személyről, de nem a későbbi váradi püspökről van itt szó. Mert eltekintve attól, hogy a kérvényben budai prépostságáról egy szó sem esik, eltekintve attól is, hogy mint prépost nem lehetett ugyanabban a káptalanban egyúttal *kántorkanonok* is, *Nagy Lajos király 1342. december 10-én kelt levele*[6] *«Demeter budai prépostot» említi.* Erzsébet királyné fentidézett és a másik (tehát : *Meszesi)* Demeter érdekében írt kérvénye pedig 1343. május 9-én kelt.

Igy tehát két különböző személlyel van dolgunk. Futaki Demeter az óbudai prépostságon és a váradi kanonokságon kívül zágrábi kanonoki javadalommal is bírt.[7] A másik Demeternél erről sem esik szó sehol. Demeter püspöknek 1346. június 23-i kérvénye után azonban kétségtelen az, hogy atyja Dénes, fivére István, így Károly Róbert királynak 1341. adománylevele, mely a vitás családfa alapja, nem az ő családjának szól.[8]

Kérvényeiben (CCLXXIV—CCLXXVIII. CCLXXXI—

[1] I. 182. 3. jegyzet.

[2] Hierarchia II. 175.

[3] I. m. fol. 544.

[4] Hazai okmtár V. 99., ez azonban nem lehet Meszesi Demeter, mert 1330-ban Magnus Petrus a cantor, — Fejér VIII. 3. 490. —, ellenben Meszesi Demeterről van szó 1335-ben : magister Demetrius cantor, — Fejér VIII. 4. 120.

[5] V. ö. XXV.

[6] Fejér IX. I. 60. — A római regesták 1324-ben *Tamást* nevezik meg óbudai prépostként, 1328-ban András prépost nevével találkozunk (Fejér VIII. 3. 285), azután csak a Demeternek püspökké történt kinevezése folytán megüresedett és új betöltésre került óbudai prépostságról találunk nyomot.

[7] CLXXVIII. CCCXLVIII.

[8] Bunyitay i. h.

CCXCII.) családjából csak atyját és fivérét említi, környezetéből *Egyed* kanonokot[1] ismerjük. 1346. június 23-i kérvényéből tudjuk, hogy négy udvari papot tartott maga körül,[2] ezek nevét azonban nem ismerjük.

1345. december 7-i kelettel a magáévá teszi és megismétli Báthori Andrásnak Bertrand bibornokkal kötött egyezségét, amihez a pápa bullában adja meg hozzájárulását.[3] A püspök az ennek folytán megüresedett váradi prépostságra ugyanakkor Tárkányi Fülöpöt nevezteti ki.[4] 1346. június 23-i kelettel számos kérvényt intézett a pápához,[5] melyekben a következő kegyelmeket kéri: hogy szabadon választhasson gyóntatót, hogy hajnal előtt és interdictum idején is misézhessen és hogy valahányszor misézik vagy templomot szentel, búcsut engedélyezhessen, hogy templomokat rekonciliálhasson, hogy super irregularitate föloldozhasson.

1372-ben halt meg, püspöksége tehát a supplicatiók I. kötetének anyagán túl terjed.

III. A káptalan.

a) Nagyprépostok:

Bertrandus tt. s. Marci presb. Cardin. 1338—1345.

Okleveleink szerint 1338 táján neveztetett ki váradi préposttá,[6] a prépostság mellett még egy kanonoki javadalma is volt a káptalanban. Supplicatióink folyamán prépostsága idején nevével csak egyszer találkozunk, amikor 1345. június 16-án[7] Báthori András püspök a váradi káptalan hozzájárulásával püspöksége és egyházmegyéje jogvédőjévé kivánja kineveztetni évi 450 aranyforint honoráriummal és pedig a püspökség terhére. András püspök közbejött halála folytán Demeter püspök tette magáévá elődje tervét.[8] A pápai jóváhagyással egyidejűleg lemondott váradi javadalmairól.[9]

[1] CCLXXII. CCXCIII. sq.
[2] CCLXXXVII.
[3] (CLXXVI.) CCLXXVIII. — Theiner I. 696. 1054. — Bunyitay csak ezt a bullát ismerte, ezért imputálja ez ügyet teljesen Demeter püspöknek.
[4] V. ö. CCLXXIV. Lásd a prépostok sorában.
[5] CCLXXXI—CCXCII.
[6] Bunyitay II. 42.
[7] V. ö. CLXXVI.
[8] CCLXXVIII.
[9] CCLXXIV.

Philippus Bodae de Tarkan 1345—1366.

1345. december 7-én[1] Demeter püspök ajánlotta kinevezésre. E fölterjesztésből tudjuk, hogy jogi tanulmányokat végzett és hogy kineveztetése idején váradi kántorkanonok volt.[2]

b) Olvasókanonok:

Ladislaus 1335—1348.

1345. szeptember 28-án a szokásos gyóntatói kegyelemben részesült.[3]

c) Éneklőkanonokok:

Philippus Bodae de Tarkan[4] 1341—1345.

Ladislaus Georgii 1345-től.

Tárkányi Fülöp kinevezett váradi nagyprépostnak utóda.[5] A váradi káptalannak már régebben bevezetett tagja volt.

d) Főesperességek és főesperesek:

VI. Kelemen pápa kérvénykönyveiben csak a *békési* főesperesség említtetik, főesperes:

Ladislaus Petri 1341-től.

A főesperességen kívül külön kanonoki javadalommal is bírt,[6] továbbá az ártándi (Pauli Archand) és a sitéri (Sehter) káplánságok tizednegyedét élvezte. 1343. május 26-án István csanádi püspök — a békési főesperesség ellenében — erdélyi kanonokságot eszközölt ki neki.

e) Kanonokok:

Demetrius de Meszes 1324—1343-on túl.

Egyúttal a szent Privandus oltár igazgatója. Budai éneklőkanonok és egri kanonok.[7]

[1] CCLXXIV.

[2] 25 éves korában, négy évvel később, tehát 29 éves korában nagyprépost. Bunyitay i. h.

[4] CCXXII. Bunyitay II. 83.

[4] V. ö. CCLXXIV. Lásd mint nagyprépostot.

[5] V. ö. CCLXXV. Bunyitay II. 91. és a kanonokok sorában.

[6] Bunyitay II. 86., suppl. XLI.

[7] Lásd Demeter püspök életrajzát.

Demetrius de Futak 1345-ig.

Ugyanaz, aki 1345-től váradi püspök.[1]

Aegidius Valentini 1332—1346.

Váradi kanonok és a váradi székesegyház szent Tamás oltárának igazgatója.[2] Bár már 1337-ben «vén pap»,[3] nagyon valószinű, hogy a CCLXXII. kérvény tőle származik és azonos Egyed karbeli áldozárral, akit Bunyitay 1332—1337. említ.[4] Halála 1346-ra esik, mivel 1347. január 17-én az Egyed kanonok halálával megüresedett kanonokságért Auremberti Symon folyamodott.[5]

Philippus Bodae de Tarkan 1332—1366.[6]

Bertrandus tt. s. Marci presb. Card. 1338—1346.[7]

Ladislaus Petri 1341.

Ugyanaz, aki békési főesperes, mint főesperes egyúttal kanonok is volt.[8]

Ladislaus Ladislai de Zekeres 1342-től.

Báthori András püspök rokonságából való erdélyi klerikus rokoni kötelék fűzhette Tamás erdélyi vajdához is. Először 1342. augusztus 21-én, Bertrand bibornok folyamodott érdekében.[9] 1345-ben bevezetett váradi kanonok volt. Augusztus 28-i kelettel, az akkor már elhalt András püspök nevében a váradi egyházmegyében még más javadalmat is kértek a számára.[10] Ezt a kérést Tamás vajda is megismétli szeptember 12-én.[11]

Ladislaus de Plaga de Wilyelmow 1343.

1343. május 7-én neveztetett ki.[12]

[1] Lásd a püspökök sorában.
[2] V. ö. CCLXXII.
[3] Rat. collect. 1332—1337.
[4] II. 81.
[5] V. ö. Symon de Aurembert és CCCXL.
[6] L. mint nagyprépost.
[7] L. uo.
[8] Lásd mint békési főesperest és XLI., Bunyitay II. 86.
[9] V. ö. V.
[10] V. ö. CLXXX.
[11] V. ö. CLXXXIX. Bunyitay II. 88.
[12] L. mint eszt. kan. és a bácsi prépostok között.

Andreas de Debreu (Eunneriti, — Emerici ?) 1343.

Eger-egyházmegyei áldozópap volt és a királyi udvarban teljesített szolgálatot. Váradi kanonok 1343. május 7-én lett. A váci egyházmegyében is bírt javadalommal.[1]

Gallus Benedicti 1343.

István csanádi püspöknek unokaöccse, 1343. május 26-ától váradi kanonok. Különben pécsi kanonok is volt.[2]

Benedictus Eliae (Elbe, Helye) *de Folcos* 1344-től.

Veszprém-egyházmegyei áldozópap, Pál nagymartoni grófnak káplánja és a veszprém-egyházmegyei Foltuson (Folcos)[3] plébános. A pápa 1344. február 12-én sub expectatione praebendae[4] váradi kanonokká nevezte ki. Valószinű, hogy bullásnak kell őt tekintenünk.[5]

Benedictus Inasse (Iwasse) 1344.

Zágráb-egyházmegyei diakonus és ugyanott főesperes[6] volt, mint ilyennek Vitus nyitrai püspök eszközölte ki 1344. február 13-án a váradi kanonokságot.[7]

Stephanus Lucae 1344.

Tamás ujvári főispánnak unokaöccse,[8] eger-egyházmegye klerikus, a zágrábi, veszprémi és erdélyi egyházmegyékben javadalmas.[9]

Paulus Pauli 1344.

Vásári Miklós esztergomi prépost folyamodott érdekében és kérvényében «jó barátjának» nevezi őt. 1344-ben lett váradi kanonok. Jártas volt a jogi tudományokban. Már régebben esztergomi kanonok volt.[10]

[1] V. ö. XIX. Bunyitay nem említi a váradi kanonokok sorában.
[2] V. ö. XXXIX. Bunyitay II. 89.
[3] In archidiac. Següsd.
[4] V. ö. LXXV.
[5] CCXXIV. CCXXXII. CCLVIII. — Bunyitay II. 89. Benedeket a váradi kanonokok közé sorolván, szintén csak a kinevező bullára hivatkozik.
[6] Lásd a zágrábi kanonokok sorában és L. LI. CCLV.
[7] Bunyitay nem említi.
[8] V. ö. CXX. Bunyitay nem említi.
[9] Lásd bővebben az erdélyi főesperesek sorában.
[10] V. ö. CXXXI. Sem Bunyitay, sem Kollányi nem említi.

Petrus Marci 1344.

László kalocsai érseknek unokaöccse. Zágrábi, bácsi és váradi kanonok volt.[1]

Stephanus Laurentii de Cuirna (de Kanizsa) 1345.

A nagymartoni grófok nemzetségéből való győri klerikus. 1345. augusztus 24-én a Demeter püspök által bírt és püspökké leendő fölszentelése után megüresedő egyházi javadalmakat, ezek között egy váradi kanonoki javadalmat, részére tartotta fönn a pápa.[2]

Boniohannes de Campello Firmanus 1345.

Bunyitay[3] 1342-től sorolja a váradi kanonokok közé. Az 1345. szeptember 28-i kérvény szövege szerint már régebben bírta ezt a javadalmat,[4] melytől csak boszniai püspökké történt fölszentelése után vált meg.

Ladislaus de Eugebio 1345.

Erzsébet királyné 1345. szeptember 28-án kanonoki javadalmat kért számára.[5] A vonatkozó bulla hibás címzése folytán[6] Bunyitay is[7] nem Lászlót, hanem atyját, Andrást veszi föl a váradi kanonokok sorába. — *Andreas de Eugebio* a királyi pár udvari orvosa volt. Mint ilyen a király kérésére 1330-ban esztergomi kanonokká neveztetett ki, később pedig sárospataki plébános is lett. Főként ez utóbbi javadalommal kapcsolatosan pappá kellett volna magát szenteltetnie, amitől András huzódozott. 1332-ben három évi halasztást kapott erre,[8] azonban bizonyosra vehető, hogy a pappá szentelés alól kivonta magát. A királyné 1345. szeptember 28-án[9] a törvénytelen születés akadályában kér fölmentést László, András fia számára, mint aki nőtlen férfitől és hajadon leánytól született, egyben azt is kéri, hogy a fölmentés

[1] V. ö. CLXI. Bunyitay nem említi.

[2] V. ö. CLXXVIII. Lásd mint bácsi olvasókanonokot és budai prépostot. Bunyitaynál II. 91.

[3] II. 87. Lásd életrajzi adatait a csanádi kanonokok sorában.

[4] CCXXI.

[5] V. ö. CCXIX.

[6] Theiner I. 700. 1060.

[7] II. 90.

[8] Theiner I. 547. 853.

[9] V. ö. CCXVIII.

révén két egyházi javadalmat foglalhasson el. A bullák elkészítésénél az apa és fia nevét fölcserélték, innen a tévedés.

Ladislaus Petri de Jaurino 1345.

Pál királyi tárnokmester testvére. Váradi kanonokká 1345. szeptember 15-én neveztetett ki.[1]

Nicolaus Johannis 1345.

Vérrokona a nagymartoni grófoknak, különben győri kanonok volt. Pál nagymartoni gróf 1345. október 11-én[2] győri kanonokságot kérvén számára, kanonoknak mondja őt «in minori ecclesia b. Mariae Waradiensi.»

Ladislaus Georgii 1345.

Tárkányi Fülöp váradi prépostnak a lectoratusban utóda, akkor különben már bevezetett kanonok volt.[3]

Mauritius 1345-ig.

Nevét csak halála után olvassuk supplicatióinkban. 1345. szeptember 25-én Vilmos bibornok — bizonyos revocatióra való tekintetből — a pápa engedélyét kérte ki, hogy elfoglalhassa azt a váradi stallumot, mely Mór kanonok halálával üresedett meg.[4] Bunyitay két ízben szól Mór nevű kanonokról: 1318—22.[5] és 1332—35.[6] Nem tartja kizártnak, hogy egy és ugyanarról a személyről van szó. Valószinű, hogy ebben a harmadik esetben is ugyanarról a kanonokról van szó, mert 1318-tól 1345-ig minden nehézség nélkül bírhatta stallumát.

Guillelmus tt. s. Mariae is Cosmedin diac. Card. 1345.[7]

Jacobus dictus Nobilis 1345.

Budai és váradi kanonok volt, ez utóbbi kinevezésének kelte: 1345. december 7.[8] E stallumban Bertrand bibornoknak utóda.

[1] V. ö. CCV. Bővebben a győri kanonokok sorában. Bunyitay nem említi.
[2] V. ö. CCXXXIV.
[3] V. ö. CCLXXV. Lásd az éneklőkanonokok sorában és Bunyitay II. 91.
[4] V. ö. CCVII.
[5] II. 69.
[6] II. 78.
[7] V. ö. CCVII. — és lásd az esztergomi prépostok sorában. Bunyitay nem említi.
[8] V. ö. CCLXXVII.

Thomas Petri 1346.

A szent Lőrincről nevezett háj-i egyház prépostja, ezenkívül Erdélyben és a bácsi káptalanban kanonok. 1346. szeptember 10-én István kalocsai érsek eszközölt ki neki váradi kanonokságot.[1]

Valentinus Petri 1346.

Erdélyi áldozópap, kinevezésének kelte: 1346. szeptember 12.[2]

Petrus Deseu de genere Gara 1347.

János veszprémi püspöknek unokaöccse és csanád-egyházmegyei klerikus volt, váradi kanonok 1347. január 15-én lett. Kineveztetése idején egyéb egyházi javadalma valószinűleg még nem volt.[3]

Symon de Aurembert 1347.

1347. január 17-én a «szegény klerikusok» sorában, az Egyed kanonok[4] halála óta betöltetlen kanonoki javadalmat kérte és nyerte el. A pápa «fiat si vacat hic» szignálása és az a körülmény, hogy neve mint váradi kanonoké egyébként sehol sem szerepel,[5] valószinűvé teszik, hogy mint idegen származású szegény klerikus, a váradi kanonokságot soha sem foglalhatta el.[6]

Johannes Martini de Olaszy 1348.

Mint várad-egyházmegyei klerikus István kalocsai érsek szolgálatában állott. 1346. szeptember 10-én — akkor már budai kanonok — a váci,[7] 1348. május 25-én az esztergomi,[8] ugyanazon évi július 12-én a váradi káptalanban neveztetett ki kanonokká.[9]

Petrus Benedicti 1348.

Várad-egyházmegyei klerikus volt. 1348. július 12-én «ecclesiae b. Mariae V. Waradiensis maioris» kanonokja lett.[10]

[1] V. ö. CCCVIII. Bunyitay csak 1358-ban említ egy Tamás kanonokot, aki ezzel esetleg azonos, II. 97.

[2] V. ö. CCCXII. Bunyitay II. 92. «Bálint áldozár, karbeli. 1348.»

[3] V. ö. CCCXXXIV. Bunyitay nem említi.

[4] Aegidius Valentini 1332—1346., l. így.

[5] Bunyitay sem említi.

[6] V. ö. CCCXL.

[7] V. ö. CCCIX.

[8] V. ö. CCCLXX. Kollányi 62. — 1359-ben említi.

[9] V. ö. CCCLXXXV. Bunyitay nem említi.

[10] V. ö. CCCLXXXIX.

Johannes Stephani de Szathmár 1348.

Erdélyi klerikus, akinek érdekében a kalocsai érsek járt el a szentszéknél. 1348. július 12-én győri, ugyanazon kelettel, de egy második kérvényben váradi kanonokságot eszközölt ki neki.[1]

Johannes Andreae 1348.

Nyitra egyházmegyei klerikus. Boniohannes 1348. október 15-én[2] a boszniai püspöki székbe emeltetvén, Andrásfia János az ilykép megüresedő váradi kanonokságért folyamodott. A veszprémi és az esztergomi egyházmegyékben is bírt javadalmakkal.[3]

Demetrius de Mariád 1350.

Királyi kincstartó, veszprémi klerikus volt, 1350. április 8-án Erzsébet királyné fölterjesztése révén váradi kanonokká lett kinevezve.[4]

IV. Plebánosok és egyszerű javadalmasok.

***a)* Plebániák:**

Tursámson, — a mai Sámson, Debrecen filiája,[5]

Scentinanus, — valószinűen: Szent János, mely Firegházzal, Thusnakkal 1411-ben Debrecenhez tartozott,[6]

Menzent, — a mai Mindszentpuszta helyén, Váradtól nyugatra,[7]

Gyaruk,[8]

Pariaz, — helyesen: Panasz. Két Panasz község volt, mindkettő templommal. Az egyik Mezőpanasz a homorogi főesperességben, a másik a Sebes-Kőrös jobb partján. Mindkettő eltünt.[9]

Burs, — helyesen: Bors, Biharpüspöki filiája.[10]

1347. május 25-én kelt kérvény szerint e plébániák «javadalmasa» *Miklós, Bálint fia*[11] volt, t. i. a tizedek negyedét élvezte.

[1] V. ö. CCCLXXXIV. CCCLXXXIX. Bunyitay nem említi.
[2] V. ö. CCCXCIII. (és CCCX.) Bunyitay II. 92.
[3] Lásd ott.
[4] V. ö. CDXXXVI—VII. Bunyitay II. 92.
[5] Csánki I. 524. Bunyitay III. 331.
[6] Csánki I. 526.
[7] Csánki I. 616. Bunyitay III. 375.
[8] Csánki I. 609. Bunyitay III. 455. Gyarak?
[9] Bunyitay III. 281.
[10] Bunyitay III. 211.
[11] Suppl. CCCLIII. Tehiner I. 751. 1129.

A tizednegyed mindig a lelkészt illetvén meg, Miklóst e plébániák plébánosának kell tekintenünk. Mivel azonban ugocsai főesperes és erdélyi kanonok is volt, a lelkészségeket maga helyett mással adminisztráltatta.

b) **Káplánságok** (capellaniae):

capellania villae *Bezermen*, — a mai Bereg-Böszörmény, Váradtól nyugatra.[1] Káplánja Bálint, János fia (Valentinus Johannis Bente), a váradi szent Péter oltár igazgatója és székesfehérvári kanonok,[2]

capellaniae *Pauli Archand et Sehter*. — 1343. május 26-án László békési főesperes «capellanias Pauli Archand et Sehter cum pertinenciis suis» bírja.[3] — *Ártánd*-ról (Archand) és *Sitér*-ről (Schechter, Cehter, Sehter) van szó.[4]

c) **Oltárigazgatók** (magistri altarium):

Aegidius Valentini 1345.

A váradi székesegyház szent Tamás oltárának igazgatója.[5]

Demetrius de Meszes 1343.

A váradi székesegyház szent Privandus oltárának igazgatója.[6]

Valentinus Johannis Bente 1346.

A váradi székesegyház szent Péter oltárának igazgatója.[7]

V. Világiak:

Bekew de Vásári, comes de Zilach,[8]
Elisabeth, — Egyednek (Bálint fia) anyja.[9]

VI. Helységek:

Archand, — Ártánd,[10]
Bezermen, — Bereg-Böszörmény,[11]

[1] Csánki I. 599. és 507.
[2] V. ö. CCXCV.
[3] V. ö. XLI.
[4] V. ö. Bunyitay III. 195 sq. 297 sq.
[5] Lásd fentebb és CCLXXII.
[6] Lásd fentebb és XXV.
[7] Lásd fentebb és CCXCV.
[8] V. ö. CXXVII–CXXIX.
[9] V. ö. CCLXXIII.
[10] Lásd a káplánságok során.
[11] Lásd u. o.

Burs, — Bors,
Gyaruk,
Menzent, — Mindszentpuszta,
Panasz,
Scentinanus, — Szent János,[1]
Sehter, — Sitér,[2]
Tursámson.[3]

Zágrábi egyházmegye.

I. Templomok:

A székesegyház Jakab püspöknek 1343. november 12-én kelt kérvénye szerint akkor volt épülőben és a pápa mindazoknak, akik az építést elősegítik, valamint a különben is szokásos föltételek mellett egy éves és negyven napi búcsut engedélyezett.[4] Ugyanazon kelettel a székesegyház és a püspökség pápai jogvédelemben is részesült.[5]

Oltárai közül supplicatióink három Mária-oltárt említenek, ezek igazgatói: 1343. Georgius Grobinae; — 1343. Blasius Viti dicti Lupus; — 1345. Nicolaus Georgii de Moroncha. — Az oltárigazgatók jövedelme harminc aranyforint volt.[6]

Szent Kozma és Damján-plébánia templom, a zágrábi egyházmegye területén,[7]

a dombrói plebánia-templom,[8]

a szent Annáról nevezett kapronczai templom,[9] 1345. október 16-án búcsut nyert.

a narti plebánia-templom,[10]

a szent Mihályról nevezett vergai (Ugra) plébánia-templom.[11]

II. Püspökök:

Zágrábnak tizenkét XIV. századbeli püspöke közül csak három halt meg mint zágrábi püspök, a többiek időközben valamennyien más egyházmegye élére kerültek. *Mihály* (1303.) és *Demeter* (1379.) az esztergomi, *László* (1343.), *Dénes* (1350.), *Miklós*

[1] Lásd ezeket a plébániák sorában.
[2] Lásd a káplánságok sorában.
[3] Lásd a plébániák sorában.
[4] V. ö. LX.
[5] V. ö. LVII.
[6] V. ö. XXIX. XXX. CCXXXIX.
[7] V. ö. CDLXXXVII.
[8] Suppl. XC.
[9] Suppl. CCLIV.
[10] V. ö. CDXXVI.
[11] V. ö. XXX.

(1356.), *János* (1398.) a kalocsai érsekségre emeltettek, *Eberhard* (1407.) a váradi püspökségbe helyeztetett át. Ketten, *Ágoston* és *Jakab* (de Corvo) külföldi egyházmegyék élére kerültek, *Horváth Pált* a király 1386-ban lemondásra kényszerítette.

VI. Kelemen pápa uralkodásának tizenegy évére négy püspök főpásztori tevékenysége esik.

Ladislaus de Kobal 1326—1343. – suppl. XXXII. XXXIV. L. LII.

Jacobus de Placentia dictus Longobardus 1343—1348. — suppl. XXXVIII. LVII. LVIII. LIX. LX. LXI.

Dionysius de Laczk de genere Hermanni 1349—1350. — suppl. LXXXIX.

Nicolaus (Franko, Garamkeszi, de Kezeu) 1350—1356. — suppl. CDXXIX. CDXXXII. DI sq.

Jakab (de Corvo) zágrábi püspök távolléte egyházmegyéjétől és székhelyétől,[1] a XIV. században már megszokott jelenségeknek előidézője lett, ezt bizonyítja az utódnak, *Lászlónak* (de Kobal) nyujtott pápai jogvédelem,[2] melyért az újonan kinevezett püspök nyomban székfoglalása után folyamodott.[3] A püspöki vagyon elforgácsolódása, az egyházi javak elidegenítése szomszédos és befolyásos urak részéről napirenden volt. László püspök ebben annál kevésbbé tudott megnyugodni, mert tetterős, határozott jellemű és kemény kezű férfi volt. Diakonus volt és titeli prépostból lett 1326. március 13-án püspök. 1327-ig nem merte magát püspökké szenteltetni; ennek okát április 16-án kelt kérvényéből tudjuk meg: a pápa akkor fölhatalmazást adott a kalocsai érseknek, hogy Lászlót a kiközösítés alól föloldozza, mely még tanuló kora óta kötötte, amikor többeket, köztük egyházi férfiakat is megtámadott és megvert.[4] Kemény természetére vall az a lázadás is, melyet néhány alkalmazottja támasztott ellene s mely gyújtogatással, pusztítással, egyházi javak és helyek megrablásával járt, sőt határozottan a püspök életét is fenyegette és melynek megfékezésére végül magának a királynak kellett erélyesen föllépnie.[5] Mihály bánnal is ellenséges lábon állt, mivel a bán-

[1] Theiner I. 504. 777.
[2] Theiner I. 509. 784.
[3] Theiner I. 504. 777., 509. 784.
[4] Theiner I. 513. 792.
[5] V. ö. Fejér VIII. 4. 455.

nak hanyagságát és királyi rendelkezésekkel szemben tanusított ellenkezéseit ismételten a király tudomására hozta.[1] Káptalanát is megrendszabályozta, egyik elődjének t. i., Ágostonnak[2] rendelkezéseit, hogy a káptalan minden tagja pontosan teljesítse kötelességét, a kötelességmulasztókkal szemben a legnagyobb szigorral kezdte alkalmazni.[3]

A szentszékkel ép úgy, mint a királyi udvarral állandó jó viszonyt tartott fönn.[4] Talán hogy a zágrábi egyházmegyében ellene támadt gyűlölködéseknek és kellemetlenségeknek kitérjen, valósziműleg maga szorgalmazta a kalocsai érsekségbe való áthelyezését.[5]

Supplicatióinkra zágrábi püspökségéből nem jut egy egész év sem. 1343. május 10-én (még zágrábi püspöki címmel[6]) a maga, valamint Mikch (Mihály)[7] szlavon bán és családja számára a szokásos gyóntatói kegyelmet kérte. Ugyanazzal a kelettel engedélyt kapott, hogy ad limina apostolorum és szent Jakab sírjához zarándokolhasson.[8] 1343. augusztus 25-én[9] már kalocsai érseknek címezvén magát, jogvédőket kért Kalocsának.

Környezetéből *Benedek* zágrábi kanonokot ismerjük, aki a püspök követségében Avignonban járt.[10]

Utódát, *Jakabot* (de Placentia, dictus Longobardus) 1343. március 25-én[11] nevezte ki a pápa. Károly Róbert király házi orvosa volt, később az egyházi pályára lépett. Kalocsai, bácsi, háji kanonok lett, 1331-ben pozsonyi prépost volt, 1333-ban pedig csanádi püspökké neveztetett ki.[12] Az 1337 óta üresedésben levő kalocsai érsekség betöltése egyrészt Jakab jelöltsége miatt huzódott el hét éven keresztül, — Jakab ellenében, aki a király jelöltje volt, a pápa Büki István pécsi prépostot kívánta az érsekség

[1] Fejér VIII. 4, 455.
[2] Gazottus, o. Praed. 1303—1322.
[3] Fejér VIII. 3. 373.
[4] Theiner I. 592. 878.
[5] Theiner I. 650. 975. Lásd mint kalocsai érseket.
[6] V. ö. XXXII. XXXIII.
[7] Suppl. XXXIII. Fejér VIII. 2. 608., IX. 2. 438.
[8] V. ö. XXXIV.
[9] V. ö. LII.
[10] V. ö. L.
[11] Theiner I. 652. 976.
[12] Fejér VIII. 3. 635. Theiner I. 711. 1074. — Suppl. XXXVIII. Lásd mint csanádi püspököt.

élére,[1] míg végre VI. Kelemen pápa, a király hozzájárulásával, 1343-ban a hosszú vitát azzal oldotta meg, hogy László zágrábi püspököt Kalocsára,[2] Jakabot pedig Csanádról Zágrábba helyezte át.

Mindössze öt supplicatióját ismerjük, valamennyi 1343. november 12-ről van keltezve.[3] Székesegyháza részére búcsut, egyházmegyéje részére jogvédőket, saját magának pedig fölhatalmazást kért, hogy gyóntatója végső órájában minden bűntől föloldozhassa, ő pedig azokat a kiközösítetteket részesíthesse a föloldozás kegyelmében, akik személyesen nem járulhatnak a pápa elé.

1348. október 16-án Budán, váratlanul meghalt.[4]

Utóda *Dénes* (de Laczk, de genere Hermanni). 1352. március 23-án[5] VI. Kelemen pápa a bácsi prépostságot betöltvén, azt olvassuk a vonatkozó bullában, hogy Dénes zágrábi püspök, kinevezett kalocsai érsek volt az utolsó bácsi prépost. 1348. március 24-én tinnini,[6] a rá következő évben zágrábi püspökké neveztetett ki.[7] A bácsi prépostságot talán még mint tinnini püspök Tamás prépost halála után,[8] vagy már mint zágrábi püspök nyerte el püspökségének meliorációja címén.

1350. január 11-én[9] a kalocsai érseki székbe emelte a pápa és a király bizalma,—rövid főpásztorkodása tehát nem hagyhatott nyomot a zágrábi egyházmegye történetében, ezt a püspöki széket személyesen különben el sem foglalhatta.[10] Supplicatiója sem maradt ránk ebből az időből.

A XIV. század közepén Magyarország főpapjai között sok kiváló és az ország határain túl is ismert egyéniséggel találkozunk. Nagy Lajos, aki a klérussal folytonos és benső érintkezésben állott, a kiváló tehetségeket hamarosan kiismerte és udvarához fűzte. Diplomáciai összeköttetéseinek és széles körű politikájának jelentékeny faktorai például az esztergomi nagyprépostok,

[1] L. mint csanádi, veszprémi püspököt és kalocsai érseket.
[2] De Kobal, l. fentebb. Theiner I. 652. 976.
[3] V. ö. LVII–LXI.
[4] Matković, Recensio etc. pag. XI.
[5] V. ö. 272. old. 3. jegyzet. — Theiner I. 813. 1245.
[6] Eubel I. 512.
[7] U. ott I. 570.
[8] V. ö. CDLI.
[9] Theiner I. 777. 1181.
[10] Theiner I. 775. 1179.

a zágrábi püspökök és az ország első méltóságának viselői, az esztergomi érsekek, nem is szólva azokról, akiket a hivataluk amugy is a királyi udvarhoz kötött. Egyes főpapok pályafutását és szereplését figyelve, azt mondhatjuk, hogy a király céltudatosan *nevelt* magának olyan férfiakat, akik politikai törekvéseit megérthették és nagy munkájában hathatósan segítették.

Nagy Lajos a főnemességben is egészen új klasszist teremtett. Az ő útjait, céljait és királyi hatalmát veszélyeztető régi főnemeseket észrevétlenül — ha máskép nem ment: a legnagyobb erőszakkal is — háttérbe szorította és addig jelentéktelen, alig ismert embereket emelt magához, akik tehetségben, hűségükkel, mint friss erők, hatalmas falanxot vontak köréje. Hatalmának mindenesetre egyik jelentős tényezője volt ez, — más kérdés azonban, hogy szerencsés volt-e ez a politika, ha annak a jövőbe való kihatását kell vizsgálnunk. Annyi bizonyos, hogy a jelentős egyházi és politikai hivataloknak saját céljaira alkalmas emberekkel való betöltésében a király tudatos irányát és energiáját csodálkozva figyelhetjük trónralépésétől haláláig.

Azok közül, akiket tehetségükért és hűségükért a király méltán a legtöbbre becsült és leginkább használhatott, első volt a Csanád nemzetségből származott Vásári Miklós, esztergomi nagyprépost, majd 1350-től 1357-ig esztergomi érsek. Életrajzi adatait az esztergomi érsekek sorában adtuk, itt csak azt kell megemlítenünk, hogy Jakab halála után a király *Vásári Miklóst*[1] jelölte a zágrábi püspöki székbe, aki akkor kelt supplicatióiban «electus Nitriensis et postulatus Zagrabiensis»-nek címezi magát. A kalocsai, majd az esztergomi érsekség széküresedése megváltoztatta a király terveit: Vásári Miklóst a kalocsai érsekség élére kívánta inkább, Zágrábba pedig Laczki Dénest terjesztette kinevezésre a szentszék elé. De alig érkeztek meg e kinevező bullák, amikor Csanád halálával az esztergomi érseki szék is megüresedett. Világos, hogy a király az ország első közjogi méltóságára régen legbizalmasabb és leghasználhatóbb emberét, Vásári Miklóst szánta. Ezzel összefüggően a következő jelöléseket terjesztette a szentszék elé:

Kalocsai érsek: *Laczki Dénes*, zágrábi püspök;

zágrábi püspök: *Franko Miklós*, esztergomi prépost.[2]

[1] V. ö. LXX. LXXXIX. CXXVII sq. CCCLXII. CDIII sq. CDXX. CDXXIX. CDXXXI.

[2] V. ö. CDXXIX. CDXXXII. D sq.

1350. január 11-én megirattak a kinevező bullák.

Vásári Miklóst és Franko (de Kezeu, Garamkeszi) Miklóst egyes történetírók a zágrábi püspökök sorában fölcserélik.[1]

Nem szenved kétséget, hogy Laczki Dénes utóda *Frankó Miklós* és nem Vásári Miklós volt. Telegdi Tamás nyitrai főesperes 1350. január 28-án *a nyitrai püspökké választott Miklósnak püspökké szentelése után megüresedő* esztergomi nagyprépostságot kérte,[2] amikor Vásári Miklós már kalocsai, sőt esztergomi érsek volt. Ugyanazon kelettel János pécsi klerikus solos-i (Kolozs ?) plébánossá neveztetett ki.[3] Ez a javadalom is a nyitrai püspökké választott Miklósnak *(cognomine Abbatis)* püspökké *leendő* szentelése által fog megüresedni. Ugyancsak 1350. január 28-án Vilmos bibornok egyik prokurátora részére kéri azt a zágrábi stallumot, mely Miklós *esztergomi nagyprépostnak nyitrai püspökké történt megválasztása folytán fog megüresedni.*[4] A két Miklós kinevezése egy napon kelt: 1350. január 11., — Vásári Miklós esztergomi érsekké, Franko Miklós választott nyitrai püspök zágrábi püspökké neveztetvén ki.

1352. július 2-án a király és a királyné néhány kérvényét találjuk Miklós zágrábi püspök érdekében:[5] a szokásos gyóntatói kegyelemben részesül, fölhatalmazást kap, hogy a zágrábi és a csázmai káptalanokban kanonoki javadalmakat adományozhasson és hogy fönntartott esetekben is fölöldozhasson. Ezenkívül rokonságából két unokaöccsével ismerkedünk meg:

Michael Nicolai de Lewe, esztergomi kanonok[6] és

Franciscus Michaelis de Alba, egri kanonok,[7] mindkettő fiatalkorú. Ez a két név is egészen eltérő rokonság Vásári Miklósnak supplicatióink folyamán megismert rokonságától.

VI. Kelemen pápa haláláig[8] több kérvényt az ő nevével kapcsolatosan nem találunk. Nagy Lajosnak és a királynénak

[1] Gams 371. — és Eubel I. 204. — abban tévednek, hogy Vásári Miklóst kinevezett és székét elfoglalt zágrábi püspöknek állítják be, esztergomi kinevezését különben jó helyre teszik. — Schmitth, i. m. 190. — és Bartay i. m. 76. — teljesen összetévesztik Frankó Miklóssal.

[2] V. ö. CDXXIX.

[3] V. ö. CDXXXII.

[4] CDXXXI.

[5] V. ö. D sq.

[6] V. ö. DII.

[7] V. ö. DIII.

[8] 1352. december 6.

különösen kedvelt embere volt, ezt már a fenti néhány kérvényből is kiérezzük.[1]

III. A káptalanok.

1. Zágrábi káptalan.

a) Olvasókanonokok :

Jacobus Simonis 1342-ig.

Személyesen járt Avignonban, hogy orvoslást keressen azon üldözések miatt, miket Zágrábban kellett elviselnie, mint ő mondja: propter persecutionem et defensionem bonorum et iurium ecclesiae Zagrabiensis.[2] Akkortájt halt meg Avignonban Chama bácsi prépost,[3] és Jakabnak sikerült a zágrábi olvasókanonokság ellenében magát bácsi préposttá kineveztetni. Ezenkívül még pécsi és titeli kanonok volt. 1346-ban a Pálos-rendbe lépett, egyidejűleg minden hivataláról és javadalmairól lemondott.[4]

Lucas Alexii 1342-től.

Jakab utóda, 1342. szeptember 15-én lett kinevezve.[5] Különben erdély-egyházmegyei klerikus volt és a titeli prépost adományozási körében valamely kisebb javadalom megüresedésére várt, egy régebbi pápai adománylevél alapján. Két évvel később, 1344. október 9-én[6] azt jelenti a pápának, hogy az éneklőkanonoki javadalmat elfoglalhatta ugyan, de a káptalan mégsem fogadja be kebelébe: ad tractatus et secreta capituli non admittit, — mivel hogy külön kanonoki kinevezést mindaddig nem kapott. A cantor, lector, custos stb. dignitas lévén, csak a javadalom élvezésére, esetleg a hivatal gyakorlására, azonban a káptalanon kívül, jogosított. A káptalanban szava és helye csak az esetben volt, ha még külön kanonoki kinevezést is fel tudott mutatni. A pápa 1344. október 9-én teljesítette kérését és kinevezte zágrábi kanonokká. 1348. június 19-én[7] még mindig csak váromá-nyosa a stallumhoz kötött javadalomnak, de akkor erdélyi kanonokságra szerzett bullát.

[1] V. ö. DIV.
[2] V. ö. I.
[3] V. ö. IX. XVIII. CLXV., l. mint kanonokot.
[4] V. ö. CCCLI., l. mint bácsi prépostot.
[5] V. ö. VI.
[6] V. ö. CLXIV.
[7] V. ö. CCCLXXV., l. mint erdélyi kanonokot.

***b)* Főesperességek és főesperesek:**

Két zágráb-egyházmegyei főesperességgel találkozunk VI. Kelemen pápa kérvénykönyveiben; ezek:

1. *Kemlek* (Kemluk, Kemenick), — suppl. L. XCII. CCLV.

Főesperes:

Benedictus Inasse 1343.

László kalocsai érseknek követe,[1] zágrábi[2] és váradi kanonok.[3] Előde a főesperességben: 1339. Dionysius. — 1366-ban Johannes Crispius nevével találkozunk. Gergely csanádi püspök Benedek gyóntatója részére 1345. október 16-án a szokásos iurisdictiot kérelmezte.[4]

2. *Varasd,* — CXCIII.

Főesperes:

Stephanus Clementis 1345.

Egyik 1345. szeptember 13-án kelt kérvényben találkozunk nevével, főesperesi és kanonoki javadalma mellé még egy javadalomra kapott bullát és pedig negyven márka jövedelemmel, ha a javadalom lelkipásztorkodással jár, huszonöt márka jövedelemmel, ha sine cura.[5] 1358-tól János nevű varasdi főesperest említenek az okmányok.

***c)* Kanonokok:**

Chama 1342-ig.

Bácsi prépost,[6] zágrábi,[7] pécsi[8] és székesfehérvári[9] kanonok. Avignonban élt élete végéig.

Johannes Wlkonis 1343.

Zágráb-egyházmegyei klerikus volt, Chama utóda, kinevezésének kelte: 1343. május 7.[10]

Georgius Pauli de Zachar 1343.

Kanonok 1343. május 8-án lett, a király ajánlotta kinevezésre. A kérvény záradéka: fiat sed de data sequentis diei, — valószínű-

[1] V. ö. L.
[2] U. ott.
[3] V. ö. XCII.
[4] V. ö. CCLV.
[5] V. ö. CXCIII.
[6] L. ott.
[7] V. ö. I. VIII.
[8] V. ö. IX.
[9] Suppl. CLXV.
[10] Suppl. XVIII.

leg János (Wlconis) szintén május 7-én kelt kérvénye miatt, hogy annak elsőbbségi joga megóvassék. Zágrábegyházmegyei klerikus volt.[1]

Georgius Grobinae 1343.

Zágráb-egyházmegyei áldozópap. A király küldetésében járt Avignonban Gergely[2] csázmai prépposttal, a későbbi csanádi püspökkel együtt. Ekkor, 1343. május 10-én, egy zágrábi kanonokságra kapott bullát. A zágrábi székesegyház Mária-oltárának is igazgatója volt, harminc aranyforint jövedelemmel.[3]

Blasius Viti dicti Lupus 1343.

Zágrábegyházmegyei áldozópap, Gergely csázmai prépostnak avignoni követségében társa. 1343. május 10-én Gergely prépost azt a kanonoki javadalmat kérte számára, mely Lőrinc[4] boszniai püspök fölszentelése után üresedett meg. A pápa azonban sub exspectatione praebendae, tehát egy a jövőben megüresedő kanonoki javadalomra nevezte ki. A szent Mihályról nevezett vergai (Ugra) plébánia lelkésze és a székesegyház Mária-oltárának igazgatója volt.[5]

Laurentius Lorandi 1343-ig.

Boszniai püspökké történt fölszenteléséig egy zágrábi kanonoki javadalommal is bírt.[6]

Benedictus Inassae 1343.[7]

Petrus Georgii 1343.

Zágrábegyházmegyei klerikus volt és Nagy Lajos király udvari papjai közé tartozott. 1343. május 7-én a király kérésére erdélyi kanonokká neveztetett ki, amikor már zágrábi és fehérvári bevezetett kanonok volt.[8]

[1] V. ö. XX.

[2] V. ö. XXI. XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. XXXVIII. XLV. CXXXIV. CLXXII. CCVIII. CCX. CCXIII. CCXXV. CCXXVIII. CCXXXVIII. CCLII. CCLIII. sq. CDXXVI.

[3] V. ö. XXIX.

[4] Laurentius Lorandi, v. ö. XXIII. XXX. XL. CIL. CCCXCIII.

[5] V. ö. XXX. Valószinűleg több Mária-oltár volt, v. ö. XXIX. CCXXXIX.

[6] Lásd mint boszniai püspököt.

[7] L. mint főesperest.

[8] XVI.

Martinus Wellini de Kaproncza 1343.[1]

Zábrábegyházmegyei áldozópap és már 1343 előtt zágrábi kanonok volt. 1343. augusztus 25-én Benedek, László kalocsai érsek apostoli követe,[2] 1344. március 4-én pedig Gergely csázmai prépost folyamodtak érdekében.[3] Esztergomi kanonok is volt.[4]

Martinus Michaelis 1344.

Pécsegyházmegyei klerikus, Vitus nyitrai püspök jegyzője, zágrábi és váci kanonok, kinevezett hántai prépost.[5]

Petrus Stephani 1344.

Vitus nyitrai püspöknek unokaöccse, különben zágrábi klerikus. 1344. február 13-án zágrábi kanonokká,[6] és még ugyanaznap sárospataki plébánossá is kineveztetett.[7]

Mathias filius Cygoi 1344.

Vitus nyitrai püspöknek unokaöccse, zágrábegyházmegyei dombrói plébános. Vitus püspök 1344. február 13-án egy zágrábi kanonoki stallumra ajánlotta kinevezésre, ennek ellenében hajlandó volt plébániájáról lemondani.[8]

Petrus Marci 1344.

László kalocsai érseknek az unokaöccse, zágrábi, váradi kanonok, a bácsi káptalannak őrkanonokja.[9]

Ladislaus Bakonis 1344.

László kalocsai érseknek az unokaöccse, zágrábi, bácsi és erdélyi kanonok, á bácsi káptalannak éneklőkanonokja.[10]

[1] V. ö. CCXL. CCLV. CCLVI. CCLX.

[2] V. ö. LI.

[3] V. ö. CXXXIV.

[4] Theiner I. 662. 987.

[5] V. ö. LXXIII. XCVI. Mon. Vespr. II. 136. L. a veszprémi és a váci egyházmegyékben.

[6] V. ö. LXXXVIII.

[7] V. ö. LXXXIX. XCI. CCLI. CCCLXVII. lásd a nyitrai egyházmegyében.

[8] V. ö. XC.

[9] V. ö. CLXI.

[10] V. ö. CLXII.

Lucas Alexii 1344.

1342. szeptember 15-én zágrábi olvasókanonok lett[1] és ezt a javadalmat minden nehézség nélkül el is foglalhatta. A káptalan azonban azon a címen, hogy az olvasókanonokság «dignitas», nem engedte be a káptalanba, mert a káptalanban helyhez és szóra csak külön egy kanonoki stallumra szóló kinevezés jogosított. 1344. október 9-én a szentszéknél keresett orvoslást, azonban még 1348. június 19-én sem volt a javadalomba bevezethető.[2]

Ladislaus Nicolai 1345.

Miklós palatinusnak a fia, pécsi és esztergomi kanonok, 1345. március 4.-től csázmai prépost. A csázmai prépostsághoz egy zágrábi kanonia lévén kötve, egyidejűleg erre is kineveztetett.[3]

Demetrius de Futak 1345-ig.[4]

Stephanus Clementis 1345.

Varasdi főesperes és zágrábi kanonok. 1345. szeptember 13-án még egy javadalomra kapott bullát.[5]

Nicolaus Nicolai de Zagrabia 1345.

Endre sziciliai király káplánja, zágrábi kanonok volt. 1345. szeptember 26.-ától a pécsi káptalannak is tagja.[6]

Bartholomaeus Matthaei 1345.

A királyné kápolnájának káplánja és zágrábi kanonok volt. 1345. szeptember 28-án Erzsébet királyné kérésére még egy külön javadalomra kapott bullát.[7]

Conradus Gerardi 1345.

A királynénak 1345. szeptember 28-án keltezett kérvényében ez áll : de canonicatu et praebenda in ecclesia Zagra, Chanadiensis.[8] A kérvény szerint Konrád egyúttal csázmai olvasókano-

[1] V. ö. VI., lásd mint lectort.
[2] V. ö. CCCLXXV.
[3] V. ö. CLXXII., l. mint csázmai prépostot.
[4] Lásd mint váradi püspököt.
[5] V. ö. CXCIII., l. mint varasdi főesperest.
[6] V. ö. CCXI.
[7] V. ö. CCXVII.
[8] V. ö. CCXX.

nok is volt. — 1350. január 28-án[1] Miklós gróf kérvényében ismét találkozunk Konrád nevével, aki mint csázmai plébános,[2] helyesen: olvasókanonok (lector helyett rector), a csanádi káptalan olvasókanonoki javadalmáért Péter kanonokkal[3] pörben állott. Valószinű, hogy az első kérvény zágrábi kanonokságról szól.

Boniohannes de Campello Firmanus 1345—1348.

Aradi főesperes,[4] zágrábi,[5] csanádi,[6] váradi,[7] pécsi[8] kanonok és esztergomi javadalmas volt,[9] 1345-ben sebesi főesperes.[10] 1348-ban boszniai püspök.[11]

Nicolaus Georgii de Moroncha 1345.

Zágrábegyházmegyei klerikus, a székesegyház Mária-oltárának igazgatója[12] vagy praebendátusa. 1345. október 12-től zágrábi kanonok.[13]

Antonius Velnati 1345.

Már 1345. előtt kinevezett kanonok volt, 1345. október 16-án dignitást vagy egyéb javadalmat is rezerváltatott magának.[14]

Gregorius Georgii 1345-ig.[15]

A mindenkori csázmai prépost egyúttal zágrábi kanonok is volt és e két javadalom nem volt egymástól elválasztható. Csanádi püspök lett és a rávonatkozó adatokat ott foglaltuk össze.

[1] V. ö. CDXXX.
[2] A kérvényben: rector, — v. ö. CCXX. lector.
[3] V. ö. CCCXCI. CDXXX.
[4] V. ö. CCXXI. CDXXVI.
[5] V. ö. CCXXI.
[6] V. ö. CCXXI.
[7] U. ott.
[8] V. ö. CDXXXII.
[9] V. ö. VII.
[10] Bunyitay II. 87.
[11] V. ö. CCCXCIII. CDXXVI.
[12] Mivel egyidőben hárman is szerepelnek mint ilyenek, vagy több Mária oltár lehetett — ez a valószinű — vagy egy oltárnak több praebendatusa lehetett. V. ö. XXIX. XXX.
[13] V. ö. CCXXXIX.
[14] V. ö. CCLVII.
[15] L. mint csázmai prépostot és csanádi püspököt.

Nicolaus Johannis de Kaproncza 1345.

János portói bibornok-püspök 1345. október 20-i kelettel eszközölt ki számára kinevezést arra a kanonoki javadalomra, melyet Gergely csázmai prépost csanádi püspökké történt fölszenteléséig bírt. Mivel ez a stallum a csázmai prépostságtól nem volt elválasztható, Kapronczay Miklós nem is foglalhatta el.[1]

Thomas Stephani de Zagrabia 1345.

1345. november 3-án neveztetett ki zágrábi kanonokká.[2] Ugyanazon kelettel a szokott gyóntatói kegyelemben is részesült[3] Szepesi kanonok is volt.

Theobaldus de Fariolis 1347.

Temesi főesperes és csanádi kanonok volt,[4] amikor Boniohannes aradi főesperes[5] azt a kanonoki javadalmat kérte számára, mely Futaki Demeternek[6] váradi püspökké történt fölszentelése után üresedett meg.

Johannes Dominici de Surdis de Placentia 1349.[7]

Nicolaus (Franko, Garamkeszi, de Kezeu) 1350-ig.[8]

Johannes Pelvos 1350.

Vilmos bibornoknak magyarországi prokurátora volt, mint zágrábi kanonok 1350. január 28-ától[9] Frankó Miklósnak utóda.

Guillelmus tt. s. Mariae in Cosmedin diac. Card. 1352-ig.[10]

Petrus de Montilio 1352.

Pécsi kanonok volt. Zágrábi stallumában 1352. május 3-tól[11] Vilmos bibornok utóda.

[1] V. ö. CCLX.
[2] V. ö. CCLXVI.
[3] V. ö. CCLXIX.
[4] Lásd a csanádi egyházmegyében.
[5] L. föntebb mint kanonokot és a csanádi egyházmegyében.
[6] V. ö. CLXXVIII. Lásd a váradi püspökök sorában.
[7] Lásd mint kalocsai prépostot és esztergomi kanonokot, — v. ö. CDXLII.
[8] Lásd mint püspököt.
[9] V. ö. CDXXXI.
[10] V. ö. CDXLIV. CDXCIII. Lásd mint esztergomi nagyprépostot.
[11] V. ö. CDXCIII.

Johannes 1352.

Mint aradi olvasókanonok Nagy Lajos király szolgálatában állt. Egyéb egyházi javadalmai: zágrábi és székesfehérvári kanonok, egri és aradi olvasókanonok.[1] Nagy Lajos király udvarában teljesített szolgálatot.

2. Csázmai társaskáptalan.

a) Prépostok:

Gregorius Georgii 1345-ig.[2]

Ladislaus Nicolai de genere Hunt-Páznán 1345.

Miklós nádornak[3] a fia. 1343. május 7-én in defectu aetatis kapott fölmentést. Akkor 21 éves volt. A vonatkozó kérvény szerint László Avignonban tartózkodott, ahol tanulmányait is folytatta.[4] Július 15-én János portói püspök káplánjának nevezi őt és Mihály választott váci püspök örökébe, egy esztergomi kanonoki stallumra ajánlotta kinevezésre,[5] amelyre azonban május 7-i kelettel a pápa már Gergely csázmai prépostot nevezte ki. E kérvény szerint akkor már bevezetett pécsi kanonok és az esztergomi egyházmegyében is egy dignitas várományosa volt.[6] 1344. március 7-én az akkor Avignonban járt királyi követek[7] újból folyamodtak érdekében, hogy részére ez a dignitás ismételten rezerváltassék,[8] ezt azonban még 1345. március 4-éig sem érte el, amikor a pápa csázmai préposttá nevezte ki.[9] E prépostságot is csak átmenetileg kívánta megtartani, mert ugyanazon kelettel még egyszer biztosította jogát egy esztergomi dignitárius stallumra, melynek ellenében a csázmai prépostságról is hajlandó volt lemondani.[10] 1358-ban veszprémi püspök lett.

[1] V. ö. CDXCV.

[2] Theiner I., 653. 977. 681. 1026. V. ö. XXI. XXXVIII. XLV. CXXXIV. CLXXII. CCXXVIII. CCXXXVIII sq. CCLII. CCLX. CCLXVI sq. CDXXVI. Lásd mint csanádi püspököt.

[3] Soleti (Gyleti) 1342—1356. nádor és kun bíró. V. ö. XIV. CCXLVIII.

[4] V. ö. XIV.

[5] V. ö. XLV.

[6] V. ö. CXXXVI. CLXXII.

[7] V. ö. CXXXIX. Pál országbíró, nagymartoni gróf, Vásári Miklós esztergomi nagyprépost és Dénes minorita.

[8] V. ö. CCXXVI.

[9] V. ö. CLXXII.

[10] V. ö. CLXXIII. — tovább: CXXXVII. CXXXVIII. CCXXV. CCXLVIII.

b) Olvasókanonok:

Conradus Gerardi 1345.

A királyné udvari papja, csázmai olvasókanonok, 1345. szeptember 28-ától zágrábi kanonok.[1] Hosszú pöre volt Péterrel, majd Miklóssal a csanádi olvasókanonoki javadalomért.[2]

c) Éneklőkanonok:

Johannes Dominici de Surdis de Placentia 1349.

A spanyolországi Placentiából származott, ahol kanonoki stalluma is volt. Mint Vásári Miklósnak[3] káplánja, csázmai kántorkanonok, 1349. március 26-án zágrábi kanonok, 1351. május 29-én kalocsai prépost lett.[4] 1376-ban esztergomi érsek.

IV. Plebánosok, egyszerű javadalmasok és klerikusok:

Blasius Viti dicti Lupus 1343.

Gergely csázmai prépostnak avignoni követségében társa, zágrábegyházmegyei fölszentelt pap, 1343. május 10-től zágrábi kanonok.[5] Kineveztetése idején *verga*-i (Ugra) plébános és az egyik székesegyházi Mária-oltár igazgatója is volt.

Philippus Johannis 1343.

1343. november 13-án[6] a zágrábi püspök adományozási körében 30 márka jövedelmű (ha sine cura: 20 márka) egyszerű javadalomra kapott bullát. Mint klerikus különben is a zágrábi egyházmegye kötelékébe tartozott.

Mathias Cygoi 1344.

Vitus nyitrai püspöknek unokaöccse, dombrói plébános. Mint ilyen, Vitus püspök kérésére 1344. február 13-án[7] egy zágrábi kanonoki stallumra nyert kinevezést. Érdekes a kérvénynek záradéka: a kért kanonoki stallum ellenében fölajánlotta a plebániáról való lemondását, a kérvény mégis így szignáltatott: Fiat et nihil dimittat.

[1] V. ö. CCXX.

[2] V. ö. CDXXX.

[3] L. mint esztergomi érseket.

[4] V. ö. CDXX. CDXLII. Lásd mint kalocsai prépostot és zágrábi kanonokot.

[5] V. ö. XXX.

[6] V. ö. LXII.

[7] V. ö. XC.

Matthaeus Petri Jacobi dicti Pendoch 1345.

Zágrábegyházmegyei fölszentelt pap volt. Egy tizenöt forint jövedelmű szöllővel bírt a zágrábi egyházmegyében, ehhez 1345. szeptember 13-án[1] a zágrábi püspök adományozási körében még egy harminc márka (ha sine cura : húsz márka) jövedelmű egyszerű javadalomra kapott bullát.

Petrus Domk 1345.

Zágrábi klerikus volt, akit Pál főispán pártfogolt és 1345. október 20-án[2] egy 25—20 ezüst márkát jövedelmező, a zágrábi püspök vagy a káptalan adományozása alá eső javadalmat eszközölt ki számára.

Nicolaus de Gucemberd 1348.

1348. július 12-én kapott bullát egy egyszerű javadalomra.[3]

Johannes Ragdani de Dombro 1349.

Gergely csanádi püspöknek kedvelt káplánja, különben zágrábegyházmegyei tölszentelt pap volt. Csanádi kanonok és narti plébános, 1349. szeptember 3-án aradi főesperes lett.[4]

Nicolaus Nicolai 1352.

Királyi káplán volt és a zágrábi egyházmegyében a szent Kozma és Damjánról nevezett plébánia javadalmat bírta. A veszprémi püspök kérésére 1352. január 31-én a honti főesperességgel kapcsolatosan egy esztergomi kanonokságra neveztetett ki.[5]

Petrus Bertholdi de Brunna 1352.

István királyi herceg kancellárja, győri olvasókanonok és wortbergi plébános (esztergomi e. m.), a zágrábi egyházmegye területén «in monte Cretensi» szent Márk kápolnájának javadalmasa. 1352. július 2-án erdélyi kanonok,[6] november 2-án vasvári prépost lett.[7]

[1] V. ö. CXCV.
[2] V. ö. CCLXII.
[3] V. ö. CCCLXXXVI.
[4] Suppl. CDXXVI. Lásd mint csanádi kanonokot.
[5] V. ö. CDLXXXVII. és XCI. jegyzettel. Rat. Collect. N. 181. fol. 84 sq.
[6] V, ö. DXIII.
[7] V. ö. DXIX.

Oltárigazgatók:

Szűz Máriának két, esetleg három oltára is volt a székesegyházban. Ezek igazgatói:

Georgius Grobinae 1343.[1]

Blasius Viti dicti Lupus 1343.[2]

Nicolaus Georgii de Moroncha 1345.[3]

Klerikusok:

Nicolaus Andreae 1343.

Zágrábegyházmegyei klerikus, 1343. május 9-én pécsi kanonok.[4]

Petrus Dominici 1343.[5]

Fr. Andreas de Orlandis de Sclavonia 1343.

Zágrábegyházmegyei bencés. A Constitutio Benedictina alól kért fölmentést.[6]

Benedictus Georgii de Kaproncza 1345.[7]

Lucas Petri de Chasma 1345.

Zágrábi klerikus, később pécs-egyházmegyei javadalmas.[8]

Johannes Georgii de Veroncha 1345.

Zágrábi klerikus, kalocsa-egyházmegyei javadalmas.[9]

Sebestianus Johannis 1345.[10]

Dominicus Stephani de Kaproncza 1345.

Gergely csanádi püspök 1345. október 16-án[11] kelt kérvényében találkozunk nevével, — a kérvényből azonban csak következ-

[1] Suppl. XXIX. Lásd mint kanonokot.
[2] V. ö. XXX. Lásd mint kanonokot és plébánost.
[3] V. ö. CCXXXIX., lásd mint kanonokot.
[4] V. ö. XXIV.
[5] Suppl. XXVIII. Lásd mint egri kanonokot.
[6] V. ö. LV.
[7] V. ö. CCXL., l. mint pécsi kanonokot.
[8] V. ö. CCXLII.
[9] V. ö. CCXLI.
[10] Suppl. CCLI. CCCLXVII., l. mint trencséni főesperest és a veszprémi egyházmegyében.
[11] V. ö. CCLV.

tetni lehet arra, hogy klerikus volt. Gergely püspökhöz rokoni kötelék fűzte.

Georgius Pauli de Kaproncza 1345.

Gergely csanádi püspöknek unokaöccse, zágrábi klerikus, 1345. október 16-án győri kanonok.[1]

V. Helységek:

Dombro,[2]

Kaproncza, — szent Annáról nevezett plébániatemplommal. A Kapronczai család fészke, a horvát Koprivnica Belovár-Kőrös megyében,— innen származott Gergely csanádi püspök is,[3] aki 1345. október 16-án[4] a templom számára 100 napi búcsut eszközölt ki.

Nart, plebánia, a község Zágráb megyében ma is fönnáll. Plebánosa: Johannes Ragdani de Dombro.[5]

Verga (Ugra), szent Mihályról nevezett plebániatemplommal, plebánosa Blasius Viti dicti Lupus.[6]

VI. Világiak:

A *Kapronczay*-család.[7]

Boszniai egyházmegye.

I. Püspökök:

Laurentius Lorandi, 1396.[8] — suppl. XXIII. XXX. XL. CIL.

Boniohannes de Campello Firmanus, 1348—1349.[9] — suppl. CCCXCIII. CDXXVI. CDXXXII.

Peregrinus de Saxonia, o. Min., 1349—1356.[10]

[1] V. ö. CCLVI.
[2] V. ö. XC.
[3] Lásd őt és a Kaproczayakat.
[4] V. ö. CCLIV.
[5] V. ö. CDXXVI.
[6] Lásd őt és suppl. XXX.
[7] CCLIV—V.
[8] Lásd mint esztergomi (CIL.), pécsi (XXIII. XL.) és zágrábi (XXX.) kanonokot.
[9] Lásd mint aradi főesperest (CDXXVI.), pécsi (CDXXXII.) és váradi (CCCXCIII.) kanonokot.
[10] Supplicatióink nem említik, — v. ö. Theiner I. 768. 1161. — Suppl. CCCXCIII. 3. jegyzet.

II. A káptalan.

a) Nagyprépostok:

Stephanus 1349-ig.

Nevét halála után, De Judicis Vilmos bibornok kérvényében olvassuk.[1]

Benedictus 1349—1350.

De Judicis Vilmos bibornok káplánja, István utóda, kinevezésének kelte: 1349. szeptember 12.[2]

Nicolaus Conradi de Strigonio 1350-től.

Boroszló-egyházmegyei pap volt.[3]

b) Kanonokok:

Laurentius Lorandi?[4]

Nicolaus Stephani de Panit 1344-től.

László, Miklós nádor fia ajánlotta 1344. március 7-én kinevezésre. Pécsegyházmegyei klerikus volt.[5]

Nicolaus 1345.[6]

Nicolaus Henrici de Strigonio 1347.

Boroszló-egyházmegyei klerikus, Albertnek, Eszsébet királyné titkárának unokaöccse. Kinevezésének kelte 1347. január 25.[7]

Szerémi egyházmegye.

A CCCV. (CLXIII.) suppl. *Péter* szerémi püspököt említi.

[1] V. ö. CDXXVII.
[2] V. ö. CDLXXIII.
[3] U. o.
[4] A későbbi boszniai püspök.
[5] V. ö. CXXXVIII.
[6] V. ö. CLXXXIII. Lásd mint bácsi főesperest.
[7] V. ö. CCCXLIII.

A KÖTET MÁSODIK FELE.

VI. KELEMEN PÁPA KÉRVÉNYKÖNYVEINEK MAGYAR VONATKOZÁSÚ OKMÁNYTÁRA.

I.

1342. július 1. — Jakab zágrábi kanonok a bácsi prépostságot kéri.

Supplicat Sanctitati Vestre devotus vester Jacobus quondam Symonis,[1] presbiter Colocensis diocesis, presens in Curia, qui propter persecutionem et defensionem bonorum et iurium ecclesie Zagrabiensis, in qua est lector et canonicus, inimicicias graves incurrit, quatinus sibi specialem gratiam facientes, eidem de prepositura,[2] canonicatu et prebenda ecclesie Bachiensis, Colocensis diocesis, vacantibus ad presens in Curia Romana per obitum quondam Chame,[3] qui in dicta Curia diem clausit extremum, cum plenitudine iurium canonicatus ac omnibus iuribus et pertinenciis suis, dignemini auctoritate apostolica providere, non obstantibus, quod in Zagrabiensi lectoratum et in eadem ac in Quinqueecclesiensi et Tytelensi, Colocensis diocesis, canonicatus et prebendas noscitur obtinere, quem lectoratum,[4] habita possessione pacifica eorum, que petit, dimittere est paratus, cum omnibus . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 1. fol. 206.[5]

II.

1342. július 1. — Miklós főispán, királyi követ, káplánja György számára azt a székesfehérvári kanonoki javadalmat kéri, mely Mihály választott és megerősített váci püspök püspökké szentelése után fog megüresedni.

Supplicat . . . Nycolaus . . . regis Hungarie nuncius et ambaxiator, quatinus cum nuper Sanctitas Vestra postulacionem de

[1] 1346-ban a Pálos-rendbe lépett, v. ö. CCCLI. — a bácsi prépostságot 1347. január 25-én a pápa Lászlónak, István herceg tanítójának adományozta, lásd u. o.

[2] V. ö. VI., XVIII., CCCLI., CDLI.

[3] Chama —canon. Quinqueeccl. v. ö. IX.—canon. Zagrab. v. ö. XVIII. canon. BMV. Albaereg. Vespr. dioec. v. ö. CLXV.

[4] A lectoratust Lukács erdélyi klerikus nyerte el. v. ö. VI.

[5] A keltezés rendesen az összefüggő kérvények utolsója után van. A suppl. 1. tomusának lapszámozása fogyatékos, azért ennél itt folyószámítás szerint van jelezve.

domino Michaele, prepositi Posoniensi,[1] nunc electo Waciensi, ad Waciensem ecclesiam dudum celebratam duxerit admictendam,[2] et per hoc ac munus consecracionis impendendum eidem, canonicatum et prebendam, quos idem electus in collegiata ecclesia beate Marie Virginis de Albaregali, Vesprimiensis diocesis, obtinet, in proximo vacare speretur, dignemini dilecto capellano suo Georgio Nicolai, cum eo in Curia Romana presenti, dictos canonicatum et prebendam . . . non obstante, quod in ecclesia sancti Nicolai dicti loci de Albaregali, canonicatum et prebendam, quos . . .dimittere est paratus, noscitur obtinere, cum aliis non obstantibus . . . providere . . .[3]

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 1. fol. 207.

III.

1342. július 1. — Szegedfeői Domonkos váci főesperes és kanonok a váci prépostságért folyamodik.

Supplicat . . . Dominicus de Zegedfeu archidiaconus et canonicus ecclesie Waciensis, quatinus sibi de prepositura ipsius ecclesie ad collationem episcopi Waciensis, qui est pro tempore, pertinente, de facto et de iure, per obitum quondam Johannis, eiusdem ecclesie prepositi, vacante, dignemini de ipsa preposi-

[1] A pozsonyi prépostságban utóda Imbertus bibornok, v. ö. VIII.

[2] A kinevező bulla Reg.Vat. tom. 147. fol. 233 v. augusztus 8-i kelettel. Mon. Vespr. II. 94. 92. — Georgius Nicolai szerémi főesperes, veszprémi kanonok, Reg. Vat. tom. 220. fol. 423. Mon. Vespr. II. 161. 187.

[3] Mihály váci püspök kinevező bullája Theinernél I. 648.971. — Diaconus, annum 25. agens, in sinistro oculo maculam habens, Eubel 541. — 1317-ben született, Széchényi Tamás erdélyi vajdának volt a fia. 1362-ben egri püspök lett, mint ilyen halt meg 1377-ben. — *Libri obligat.* tom. 6. fol. 203. — Eisdem anno (1343.), ind. pont. die 30. Maii in thesauraria dni nostri pape, dnus Michael electus in episcopum Vacien. in Ungaria, promisit pro suo communi sevitio 500 fl. auri et 5 servitia consueta per dnum Nicholaum rectorem s. Nicolai de Albaregali, Vesprimiensis diocesis, procuratorem suum. Item recognovit pro communi servitio promisso et non soluto per dnum Radulphum predecessorem suum immediatum pro parte cameram contingente 6 fl. a. et pro parte dnorum SRE Cardinalium 16 fl. a. Item recognovit et solvere promisit pro minor. servitiis familie dni ntri pape non solutis de tempore dni Laurentii alterius predecessoris sui 38 fl. 11 solid. monete Avenionensis. Item pro 5 servitiis familie dni ntri pape et dnorum cardin. promissis et non solutis per dictum dnum Radulphum 54 fl. 8 solid. 9 den., quas pecuniarum summas promisit se soluturum infra quindenam festi resurrectionis dnice proxime futuri.

tura sic vacante cum omnibus iuribus ac pertinentiis suis auctoritate apostolica providere.[1] Non obstante archidiaconatu, canonicatu et prebenda, quos in dicta ecclesia obtinet et quem archidiaconatum habita posessione pacifica dicte prepositure, dimictere est paratus, cum aliis . . .

Fiat R.

Datum Avinione Kal. Julii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 1. fol. 207.

IV.

1342. július 8. — János cseh király vérrokonság akadályában kér fölmentést unokája Margit hercegnő és Lajos magyar királyi herceg számára.

Supplicat . . . Johannes Rex Bohemie, quatinus inter Ludovicum primogenitum regis Ungarie in tercio gradu consanguinitatis, et Margaritam neptem suam primogenitam primogeniti filii sui Karoli de Boemia, marchionis Moravie, infra quartum gradum consanguinitatis sibi ad invicem coniunctos, volentes contrahere matrimonium[2] . . . dispensare dignetur ut in forma . . .

Fiat R. — propter celsitudinem generis personarum et ut inter ipsa regna pax melius resevetur. — R.

Et quidem transeat sine alia lectione — fiat R.

Datum Avinione VIII. Idus Julii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 1. fol. 9.

V.

1342. augusztus 21. — Bertrand bibornok folyamodványa, hogy VI. Kelemen pápa Szekeres László erdélyi papnak váradi kanonokságot adományozzon.

Supplicat . . . Bertrandus tt. sancti Marci presbiter Cardinalis,[3] quatinus sibi in personam Ladizlai nati Ladizlai de Zakeres[4]

[1] A bulla Theinernél jelezve I. 649. 972.

[2] Négy évvel később kötötték meg a házasságot, Fejér IX. 1. 47.

[3] Bertrandus bibornok a szentszéknél a váradi egyházmegyének képviselője és védője volt, 1. CLXXVI. — váradi nagyprépost és jav. kanonok. CCLXXIV. CCLXXVII.

[4] V. ö. CLXXX.

clerici Transilvanensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem clerico de canonicatu ecclesie Waradiensis dignetur providere, prebendam vero, si qua in eadem ecclesia vacat ad presens vel cum vacaverit, conferendam eidem dignemini reservare,[1] cum acceptatione inhibitionum, decretorum etc.

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XII. Kal. Sept. a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 1. fol. 203.

VI.

1342. szeptember 15. — Lukács erdélyi pap a zágrábi olvasókanonokságért folyamodik. Ezt a javadalmat addig Jakab kinevezett bácsi prépost birta.

Supplicat . . . Lucas Allexi, clericus Transilvanensis diocesis, in Ungaria, quod nuper Sanctitas Vestra volens Jacobo Symonis[2] tunc lectori ecclesie Zagrabiensis gratiam facere specialem, preposituram ecclesie Bachiensis, tunc vacantem, eidem Jacobo contulit ac providit de illa, ac voluit et decrevit, quod quamprimum idem Jacobus eiusdem prepositure pacificam foret possessionem adeptus, lectoriam sive lectoratum dicte Zagrabiensis ecclesie, que dignitas esse dinoscitur, quam Sanctitas Vestra extunc vacare decrevit, omnino dimictere teneatur. Supplicat igitur Sanctitati Vestre dictus Lucas, quatinus sibi specialem gratiam facientes, lectoriam seu lectoratum predictum,[3] si predicto vel alio quovis modo vacans ad presens vel cum preterquam per mortem dicti Jacobi vacare contingerit, conferendam vel conferendum eidem Luce cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, donationi apostolice dignemini reservare . . . Non obstante, quod idem Lucas in communi pauperum forma de beneficio ecclesiastico cum cura vel sine cura, ad collationem prepositi Tytullensis litteras vestras noscitur impetrasse, cum impetrationi et etiam officium paratus

[1] A bulla Theinernél I. 653. 977.

[2] V. ö. I.

[3] 1344. október 9-én jelenti, hogy a zágrábi káptalanba őt sem engedik be, I. CLXIV. — V. ö. CCCLXXV.

est renuntiare, cum lectorie seu lectoratus predictorum possessionem fuit pacificam assecutus...

Fiat R.

Datum Avinione XVII. Kal. Octobris a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 1. fol. 332.

VII.

1342. október 5. — Bon Johannes, Nagy Lajos király udvari káplánja, aradi főesperes és csanádi kanonok, e javadalmai mellé az esztergomi egyházmegye területén még egy javadalomért folyamodik.

Supplicat . . . presbiter Bon Johannes de Campello,[1] inclite memorie domini Caroli, et nunc nati eius domini Ludovici Regum Hungarie capellanus, quatinus eidem specialem gratiam facientes, beneficium ecclesiasticum cum cura vel sine cura, etiam si dignitas vel prioratus[2] aut officium existat, et ad illam vel illud consueverit per electionem assumi, sique vel siquod vacat ad presens vel quamprimum vacare contingerit, in ecclesia, civitate vel diocesi Strigoniensi, per eodem Bon Johanne sibi cum vacaverit conferendam vel conferendum, donationi apostolice dignemini reservare,[3] cum inhibitione

[1] A bulla Theinernél jelezve I. 649. 972.

[2] Váradi és zágrábi kanonok, v. ö. CCXXI. — pécsi kanonok, v. ö. CDXXXII. — Váradi kanonokká történt kinevezésével kapcsolatosan úgy rendelkezett a pápa, hogy az aradi főesperességről le kell mondania. Kérésére ez a rendelkezés később érvényteleníttetett, — v. ö. CCXXI. — Boszniai püspök, v. ö. CCCXCIII. CDXXVI.

[3] Helyesen : personatus. — A kérvények rendes formulája : . . . dignitatem seu personatum aut officium cum cura vel sine cura . . . dignemini reservare. A káptalan stallumjai nem voltak egyrangúak, az egyszerűen javadalmas kanonokok (canonicatus cum prebenda) mellett méltóságok és hivatalok voltak a stallumhoz kötve vagy azoktól elkülönítve, de a káptalanon belül ; az egyszerű javadalmas kanonokok száma egyes káptalanokban csaknem korlátlannak mondható, a méltóságok és hivatalok azonban nem változtak. Méltóságok a prépostságok, esetleg a lectorok (v. ö. pl. VI. suppl.-ban : lectoratum Zagrabiensis ecclesie, que dignitas esse dinoscitur), personatusnak a cantor és custos vagy thesaurarius mondható, bár a dignitas és a personatus között pontos határvonal már alig vonható. Officium elsősorban a főesperesség, azután a curatia és a magistratus is, amennyiben a stallum valamelyik oltár szolgálatához volt kötve. A dignitas, personatus és officium a legtöbbször el van különítve a kanonoki javadalomtól és a kinevezett dignitariusnak stb. külön kell kérnie egy kanonoki stallumot. Ez abból is látszik,

etc. Non obstante, quod Archidiaconatum Orodiensem ac canonicatum et prebendam in ecclesia Cenadiensi obtinere noscatur et cum clausulis etc.

Fiat ad collationem Archiepiscopi Strigoniensis, usque ad summas sexaginta marcarum cum cura, quadraginta sine cura. R.

Datum Avinione III. Non. Octobris a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 1. fol. 416.

VIII.

1342. október 6. — Mihály, kinevezett váci püspök által birt pozsonyi prépostságot Imbertus bibornok kéri.

Supplicat ... Imbertus basilice XII. Apostolorum presbiter cardinalis, quatinus sibi specialem graciam facientes de prepositura Pasaniensis[1] ecclesie, diocesis Strigoniensis, vacante apud sedem apostolicam pro eo, quod Sanctitas Vestra dominum Michaelem Thome, qui eandem preposituram obtinebat, promovit in episcopum ecclesie Waciensis, eidem cardinali cum omnibus suis iuribus ... motu proprio dignemini providere[2] ... cum ipso cardinale dispensantes, quod dictam preposituram, cui cura imminet animarum, libere recipere et una cum dicta basilica, curam animarum habente, ac prioratibus, dignitatibus, personatibus, canonicatibus ac prebendis, aliisque beneficiis ecclesiasticis ... quas idem cardinalis obtinet, licite valeat retinere[3] cum omnibus non obstantibus ...

Fiat motu proprio et dispensamus R.

Et quidem transeat sine alia lectione Fiat R.

Datum Avinione II. Nonas Octobris anno 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 1. fol. 400.

hogy X. káptalan kanonokja Y káptalan dignitásához kap rezervációt. A dignitas, personatus, officium mindig külön javadalom is volt.

[1] V. ö. II., XXI.

[2] 1343. április 29-én a pápa a pozsonyi prépostságot Guillelmo de Pusterla de Mediolano adományozza, — a bulla Theinernél I. 653. 977. — később konstantinápolyi patriarka, 1352. január 13-ig pozsonyi prépost, amikor a pápa Nagy Lajos király előterjesztésére az anyagi és erkölcsi viszonyaiban már nagyon züllött prépostságot Balázs hántai prépostnak adományozta. V. ö. CDLXXVI.

[3] A bulla Theinernél I. 649. 972.

IX.

1342. október 16. — A portói püspök káplánja, Wolko János számára pécsi kanonokságot kér.

Supplicat ... Johannes episcopus Portuensis,[1] quatinus sibi in personam dilecti Capellani sui Johannis de Wolko[2] Quinqueecclesiensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ecclesie Quinqueecclesiensis apud sedem apostolicam vacantem per obitum quondam Chama,[3] clerici canonici canonicatus ac prebende eorundem qui apud sedem apostolicam ipsam diem clausit extremum, cum omnibus iuribus et pertinentiis suis de benignitate apostolica eidem Johanni dignemini providere, Quinqueecclesiensi pertinenti, si vacat ad presenes vel quamprimum vacaverit, eidem Johanni cum omnibus ... conferendam vel conferendum donationi apostolice dignemini reservare[4] cum acceptatione ... etc. Non obstante, quod dictus Johannes canonicatum ecclesie beati Petri de Pasaga, Quinqueecclesiensis diocesis, sub expectatione prebende noscitur obtinere.

Fiat R.

Datum Avinione XVII. Kal. Novembris a. 1.

Suppl. Clem. VI. vol. 1. fol. 443.

X.

1343. március 6. — A pápa az esztergomi keresztesek konventjének magisterévé De Judicis Vilmos bibornokot nevezi ki.

Providemus motu proprio de gratia speciali devoto filio nostro Guillelmo S. Marie in Cosmedin diacono cardinali de Ecclesia seu magisterio sancti regis Stephani[5] cum omnibus

[1] Johannes de Comienis episcopus cardinalis Portuensis, I. XLV., LVI., CLXXII., CCLX.

[2] V. ö. CXXX., CXXXVII.

[3] V. ö. I.

[4] A bulla Theinernél I. 649., 972.

[5] A bullában : magisterium domus Cruciferorum sancti Stephani regis prope Strigonium et sancte Trinitatis de Calidisaquis per magistrum solite gubernari ... Theinernél I. 649., 973. — A keresztesek esztergomi és óbudai háza egyesítve volt : domorum hospitalium sancte Trinitatis de Calidis Aquis superioris suburbii Budensis, Vesprimiensis diocesis, ac sanctorum Stephani regis et Lazari prope Strigonium invicem canonice unitarum, ordinis sancti

juribus et pertinenciis suis, ordinis sancti Augustini, Strigoniensis diocesis, immediate subjecto ecclesie Romane, vacante per mortem Jacobi ultimi magistri dicti loci, vel alias quovis modo de jure vel de facto, quam ecclesiam seu magisterium magister Paulus Phisicus scolaris clericus,[1] qui habitum dicti ordinis dicitur suscepisse, pretextu ejusdem electionis de ipso facte, ut asserunt, absque confirmatione et approbatione apostolice sedis, per tres annos et ultra detinuit et adhuc detinet occupatam, in sedis apostolice contemptum et sue anime detrimentum, cum jure suo, si quod pretextu dicte electionis sibi competierit, sit ipso jure privatus, immiscendo se administrationi bonorum dicte ecclesie seu magisterii absque confirmatione et approbatione apostolice sedis, et quia tanto tempore fuit et est in petenda et obtinenda confirmatione electionis predicte a sede apostolica, ad quam immediate noscitur pertinere, negligens et remissus, et cum non obstantibus et clausulis opportunis et executoriis.[2]

Fiat motu proprio R.[3]

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis II. Nonas Martii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 77. v.

XI.

1343. május 7.—Nagy Lajos király búcsut kér a hivek számára, akik az ő vagy a királyné jelenlétében szolgált misén résztvesznek.

Supplicat . . . Ludovicus rex Hungarie, quatinus sibi indulgere dignemini, ut celebrans diebus solennibus et festivis missam coram eo vel domina regina matre sua, simul vel divisim, omnibus vere penitentibus et confessis in huiusmodi celebracione presentibus, aliquas indulgencias . . . possit auctoritate apostolica impertiri. . .

Fiat de uno anno et una quadragena R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

Augustini . . . Reg. Dat. a. IX. lib. 84. fol. 23. Mon. Vat. Hung. IV. 66. — Az okmányok a keresztesek esztergomi házát ismételten a veszprémi egyházmegyéhez tartozónak mondják : fratrum hospitalis sancti regis Stephani de Ungaria iuxta Strigonium Vesperimiensis diocesis . . . Mon. Vespr. II. 49., 60. — L. Fejér IX. 1. 151., Tört.-tár. II. 89, 93.

[1] Paulus de Gualdo tunc clericus secularis Nucerine diocesis, Theinernél, I. 649., 973.

[2] Helyesen : executoribus.

[3] Theiner, I. 654., 979.

XII.

1343. május 7. — Nagy Lajos király arra kéri a pápát, hogy az ő személyében újítsa meg azt a kegyelmet, melyet még atyja XXII. János pápától nyert s mely szerint azok, kik a tatárok és az ország más ellenségei ellen vívott harcban elesnek, vagy az ott kapott sebekbe belehalnak, teljes búcsuban részesülhetnek.

Item supplicat, quatinus concessionem factam domino genitori suo per felicis recordationis dominum Johannem XXII. vestrum predecessorem, per quam omnibus et singulis pro defensione catholice fidei in bello seu pugna contra scismaticos Tartaros et paganos et alias infideles nationes, quibus regnum Hungarie est contiguum et vicinum, morientibus, seu ex vulneribus receptis decedentibus, remissionem plenariam peccatorum suorum omnium concedebat, in personam ipsius regis dignemini renovare.

Fiat ad instar dicti predecessoris R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

XIII.

1343. május 7. — Boleszlav és Katalin, Mladen bán leánya, a király rokona között, mint utólagosan kiderült, vérrokonsági akadály áll fönn. Ebben kér Nagy Lajos király fölmentést.

Item significat idem rex Sanctitati Vestre, quod olim magnificus vir Bolezlaus et nobilis mulier Katherina, nata quondam Bani Mladini,[1] sua consanguinea, ignorantes aliquod impedimentum existere inter eos, quod matrimonium impediret, prefato suo progenitore tractante, matrimonium inter se contraxerunt, illudque carnali copula consummarunt et ad invicem annis pluribus ut coniuges habitarunt. Cum autem postmodum ad eorum noticiam sit deductum, quod ipsi tercio et quarto consanguinitatis gradibus invicem se contingunt, et separatio eorundem fieri nequeat sine gravibus scandalis et periculis, humiliter supplicat idem rex, quatinus cum ipsis Bolazlao et Katherina, quod impedimentis consanguinitatis huiusmodi non obstantibus, possint in ipso matrimonio licite remanere auctoritate apostolica dignemini de speciali gratia dispensare, prolem susceptam et suscipiendam. (sic)[2]

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

[1] Mladen horvát bán, l. Fejér VIII. 1., 588. [2] t. i. legitimam declarando.

XIV.

1343. május 7. — Nagy Lajos király fölmentést kér Miklós nádor fia, László számára a kánoni korban.

Item supplicat, quatinus cum Ladizlao,[1] nato magnifici viri comitis Nicolai[2] filii Soleti[3], in Curia Romana morante ac studente, super defectu etatis, quem patitur, cum in XXI. eiusdem etatis anno vel circa illum (sic) constitutus existat, quod . . . possit beneficia ecclesiastica . . . libere recipere et licite valeat retinere . . . dignemini . . . dispensare . . .[4]

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

XV.

1343. május 7. — Nagy Lajos király azt kéri a pápától, hogy háborúban ő, katonái és mindazok, akik vele vannak, a szükség szerint nagyböjti időben is hússal élhessenek. A pápa olykép adja meg az engedélyt, hogy a háborúban résztvevő püspök, vagy a király gyóntatója adhassa meg a fölmentést saját lelki felelősségükre.

Item supplicat, quatinus sibi, ut quandocunque ipsum et gentem suam vel aliam cum eo contra dictos scismaticos et infideles pro defensione seu exaltatione catholice fidei proficisci contigerit, tempore quadragesimali vel aliis diebus, quibus esus carnium per statuta sancte Romane ecclesie interdicitur, possint deficientibus eis cibis quadragesimalibus vesci carnibus et aliis cibariis, que haberi poterunt, ne ex defectu ciborum talium possit ipsius fidei prosecutio impediri, auctoritate apostolica dignemini indulgere.

Possit dispensari per episcopum, si in exercitu sit vel per confessorem regis, si sit necessitas et viderit expedire, super quo eorum conscientias oneramus — fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

[1] V. ö. XLV.

[2] — comitis palatini XLV., iudicis Cumanorum CXXXVI.

[3] CCXLVIII. sz. supplicatioban : Nicolai Gileti.

[4] A bulla Theinernél I. 650., 974.

XVI.

1343. május 7. — Nagy Lajos király Péter zágrábegyházmegyei klerikus, zágrábi és fehérvári kanonok számára erdélyi kanonokságot kér.

Item supplicat idem Rex, quatinus dilecto capellano suo Petro Georgii, clerico Zagrabiensis diocesis, de canonicatu ecclesie Transilvanensis, sub expectatione prebende et dignitatis... dignemini providere. Non obstante, quod in Zagrabiensi et beate Marie de Albaregali[1] Wesprimiensis diocesis ecclesiis canonicatus et prebendas obtinet et cum ceteris non obstantibus...[2]

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

XVII.

1343. május 7. — Nagy Lajos király arra kéri a pápát, hogy öccse, István királyi herceg tanítója, László prágaegyházmegyei pap, győri kanonok és erdélyi javadalmas részére a váradi egyházban még egy kanonoki javadalmat fönntartson.

Item supplicat, quatinus Ladizlao[3] plebano de Insula Christiana, clerico Pragensis diocesis, instructori Stephani ducis, fratris sui, similem graciam dignemini facere in ecclesia Waradiensi. Non obstante, quod in ecclesia Jauriensi canonicatum et prebendam, et quoddam curatum beneficium in Transilvanensi diocesi noscatur obtinere.

Fiat R. — Etiam de dignitate etc. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

[1] 1332. április 25-én lett fehérvári kanonok. — Reg. Vat. tom. 102. ep. 1002. Mon. Vespr. II. 58., 72.

[2] A bulla Theinernél I. 653., 977.

[3] Ladislaus de Plaga, esztergomi javadalmas kanonok, ezek mellé 1345. szeptember 28-án erdélyi kanonokságot kap, — 1347. január 25-én a királyné kérvénye révén bácsi préposttá és bácsi és pécsi kanonokká lesz kinevezve. Itt: Ladislaus de Wilyelmow, canon. Strigon. et Jaurien. V. ö. CCXVI., CCCLI. — 1352. június 6-án esztergomi és győri kanonoki javadalmairól lemondott, v.ö. CDXCVII.

XVIII.

1343. május 7. — Nagy Lajos király János zágrábi klerikus számára a zágrábi káptalanban kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat idem rex, quatinus dilecto suo Johanni Wlconis,[1] clerico Zagrabiensis diocesis, nullum adhuc ecclesiasticum beneficium assecuto, de canonicatu et prebenda ecclesie Zagrabiensis, vacantibus in Romana Curia per obitum quondam Chame[2] prepositi Bachiensis, sedis apostolice capellani, qui in Curia predicta decessit, nec non de dignitate . . . dignemini providere et cum executoribus . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

XIX.

1343. május 7. — Nagy Lajos király Debrőy András egri egyházmegyei pap, vácegyházmegyei javadalmas számára váradi kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus Andree Eunneriti (Emerici?) de Debreu, familiari suo, presbitero Agriensis diocesis, de canonicatu ecclesie Waradiensis sub expectatione prebende . . . dignemini providere. Non obstante, quod in Wachiensi diocesi quoddam curatum beneficium noscitur obtinere . . .

Fiat, sed de data sequentis diei R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

XX.

1343. május 7. — Nagy Lajos király Zachar György zágrábi pap számára zágrábi kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Georgii Pauli de Zachar dilecti sui clerici Zagrabiensis diocesis, sibi gratiam specialem facientes, de canonicatu et prebenda in dicta ecclesia Zagrabiensi eidem dignemini providere . . .

Fiat sed de data sequentis diei. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186 v.

[1] Theinernél Johanni Vulkonis, a bulla: I. 653., 977.

[2] Chama — v. ö. I. IX., XVIII., CLXV.

XXI.

1343. május 7. — Mihály pozsonyi prépost, esztergomi kanonoknak váci püspökké történt kinevezése folytán a közel jövőben megüresedő esztergomi kanonokságot Nagy Lajos király Gergely csázmai prépost részére kéri.

Item supplicat, quatinus sibi in personam ... Gregorii[1] prepositi, ambaxiatoris sui ad Sedem Sanctitatis Vestre destinati,[2] specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ecclesie Strigoniensis,[3] qui vacare sperantur apud sedem apostolicam per provisionem factam a Sanctitate Vestra ... Mihaeli[4] electo et confirmato in episcopum Wachiensem, ... dicto Gregorio preposito dignemini providere seu reservare[5] ... quamprimum predictus dominus electus munus consecrationis susceperit ... Non obstante, quod idem Gregorius prepositus Chasmensis in diocesi et canonicatum[6] et prebendam in ecclesia Zagrabiensi dinoscitur obtinere ...

Fiat R.

Item supplicat, quod transeat ... Fiat R.

Datum Avinione Nonis Maii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186 v.

[1] Georgii, l. CLXXII. — 1345-ben választott csanádi püspök és javadalmát, a csázmai prépostságot László, Miklós palatinus fia kapja, aki viszont 1358-ban veszprémi püspök lesz. V. ö. XIV., CLXXII., Reg. Avign. Innoc. VI. t. XVIII. fol. 314. — Már 1337-ben is mint csázmai prépost szerepel : *Libri obligat.* Tom. 6. fol. 155. — Eisdem anno ind. pont. die 1*a* Sept. *Colomannus* electus in episcopum Jaurien. solvit ... per manus *Gregorii prepositi Chasmensis,* diocesis Zagrabien ... 800 fl. a.

[2] V. ö. XXVIII. és köv.

[3] Ugyanezt a kanonoki javadalmat július 15-én a pápa Lászlónak is, Miklós nádor fiának adományozza, mégis Gergely csázmai prépost birhatta, mert 1345. október 9-én János főesperes, László tanítója mint ilyent nyeri el Gergelynek püspökké törént kinevezése után. V. ö. XLV., CCXXVIII.

[4] V. ö. II., VIII., XXI. — 1342. június 6-án lett kinevezve, a bulla Theinernél I. 648., 971.

[5] A bulla Theinernél I. 653., 977.

[6] 1345. október 20-án Kapronczay Miklós kapja, l. CCLX.

XXII.

1343. május 7. — Nagy Lajos király kérvénye Vilmos pannonhalmi apát érdekében. Vilmos apát szent Domonkos rendéből a cisztercita, majd a bencés rendbe lépett, XXII. János pápa dispenzációja folytán apáttá volt választható. A király a dispenzáció kiterjesztését kéri oly mértékben, hogy Vilmos püspökké választható legyen.

Item supplicat, quatinus cum dilecto capellano suo Willelmo abbate monasterii sancti Martini de Sacromonte Pannonie, ad Romanam ecclesiam nullo medio pertinentis, ordinis sancti Benedicti, Jauriensis diocesis, qui fuit ordinem fratrum predicatorum professus et de illo ad Cisterciensium primo, et de Cisterciensi ad prefatum sancti Benedicti ordines transivit, et cum quo super hiis, quo ad abbaciam dicti monasterii per predecessorem eundem[1] (sic) extitit dispensatum, quod premissis et quibuscunque ... nequaquam obstantibus, possit ad episcopalem et superiorem dignitatem licite eligi et assumi ac eciam promoveri ... dignemini ... dispensare.

Fiat R.[2] Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 186.

XXIII.

1343. május 9. — Erzsébet királyné, Nagy Lajos király anyja, Oug Imre pécsi pap részére azt a pécsi kanonokságot kéri, mely Lőrinc boszniai püspök püspökké szentelése óta üresedésben van s mely 30 arany forintnál nem jövedelmez többet.

Item supplicat,[3] quatinus sibi in personam Emruci[4] (sic) dicti antiqui de Oug, presbiteri Quinqueeclesiensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu et prebenda ecclesie predicte Quinqueecclesiensis, per consecrationem domini Laurencii[5]

[1] Helyesen Johannis PP. XXII.

[2] A bulla 1333. április 14. Reg. Avin. 43. fol. 565. v. — Guillelmus Hamer.

[3] Supplicat ... Helisabeth regina ... I. XXVI.

[4] Emerici.

[5] Laurentius Lorandi, zágrábi kanonok, l. XXX., esztergomi kanonok, l. CXLIX., boszniai kanonok, l. Theiner I. 611., 911., utóda Barnabas Mixe.— 1336. december 9-én püspökké kinevezve, l. Theiner I. 609., 909. — Már 1321-ben mint esztergomi kanonokkal és Boleslaus esztergomi érsek prokurátorával találkozunk vele : *Libri obligat.* tom. 7. fol. 38. v. — Boleslaus archi-

episcopi Boznensis in curia Sanctitatis Vestre iam dudum vacantibus.. dignemini providere... cuius redditus et proventus valorem XXX florenorum auri non excedunt.

Fiat R.[1]

Datum Avinione VII. Idus Maii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 183. v.

XXIV.

1343. május 9. — Erzsébet anyakirályné Miklós zágrábi pap számára egy pécsi kanonokságot kér, mely 30 arany forintot jövedelmez.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Nicolay Andree clerici diocesis Zagrabriensis specialem gratiam facientes de canonicatu ecclesie Quinqueecclesiensis eidem sub expectatione prebende cum acceptatione dignemini providere...[2] cuius redditus et proventus valorem XXX florenorum auri non excedunt.

Fiat R. — Item supplicat, quod transeat sine alia lectione.

Fiat R.

Datum Avinione VII. Idus Maii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 183 v.

episcopus Strigon.... 200 fl. a. per manus Laurentii Lorandi Strigon. et Petri Jacobi Verulan. ecclesiarum canonicos solvi fecit — die X. Junii anno sexto (Jo. XXII.) — tom. 7. fol. 82. (Litere visitationum) — Universis... Galbertus... Universitati... innotescat, quod cum v. p. d. Boleslaus, archiepiscopus Strigonien. teneatur singulis biennis, curia existente citra montes, sedem apostolicam visitare, sedem ipsam pro uno biennio proxime nunc transacto, per discr. virum Laurentium Lorandi canonicum Strigon. procuratorem suum ad hoc specialiter constitutum, cum devotione debita visitavit, nihil tamen idem procurator visitationis hiusmodi nomine camere d. n. pape obtulit vel servivit. In cuius rei... Avenione die XXIII. Julii anno sexto (Jo. XXII.) — tom. 6. fol. 151. v. — Anno 1337... die videlicet XI. Decembris... dnus Laurentius episcopus Bosnen. in Ungaria promisit pro suo communi servitio 200 fl. a. et 5. serv. cons. solvendos integraliter a 1. dominica quadragesime proxime ventura ad annum. — tom. 15. fol. 66. — Laurentius episcopus Bosnen. 100 fl. a. per manus... Johannis Angeli et Barnabe Mixe canonici Bosnen... solvi fecit. Aven. IX. Sept. 1337. — tom. 17. fol. 116. — die IX. Sept. 1337. Laurentius episcopus Bosnen.... per Johannem Angeli in Romana curia procuratorem... sedem apostolicam visitavit.

[1] Ugyanezt a kanonoki javadalmat Balázs egri pap kéri és kapja meg, I. XL.

[2] A bulla Theinernél jelezve I. 653., 977.

XXV.

1343. május 9. — Erzsébet anyakirályné Demeter budai kántor-kanonok, váradi kanonok és oltárigazgató részére, a budai cantoria ellenében, egri kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Demetrii[1] cantoris de Veteribuda, similem gratiam facientes, eidem de canonicatu et prebenda, dignitate, personatu seu officio ecclesie Agriensis dignemini providere, ... non obstante, quod idem Demetrius canonicatum et prebendam ac cantoriam in dicta ecclesia de Veteribuda, ac canonicatum et prebendam, nec non magistratum altaris sancti Privandi in Waradiensi ecclesiis noscitur obtinere, quos canoniam ac prebendam ac cantoriam de Veteribuda et magistratum paratus est dimittere, quamprimum vigore vestre gratie in dicta ecclesia canonicatum et prebendam ... fuerit pacifice assecutus et cum aliis non obstantibus ...

Fiat R.

Datum Avinione VII. Idus Maii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 183 v.

XXVI.

1343 május 10. — Erzsébet anyakirályné arra kéri a pápát, hogy Miklós boroszlóegyházmegyei papnak, Lajos király udvari tanítójának, a veszprémi és a győri egyházmegyékben birt kanonoki javadalmai mellett az esztergomi egyházmegyében is biztosítson egy kanonoki javadalmat.

Supplicat ... Helisabet regina Hungarie, quatinus sibi in personam Nicolai, clerici Wratislavensis diocesis, informatoris seu pedagogi ... Ludovici regis Hungarie ... specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Strigoniensis dignemini providere eidem, prebendam vero ... reservare . . non obstante, quod idem Nicolaus canonicatus et prebendas in ecclesiis Wesprimiensi et Jauriensi dignoscitur obtinere ...

Fiat R.

Datum Avinione VI. Idus Maii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 183 v.

[1] Demetrius *de Meszes* és Demetrius *de Futak* (Futat), aki 1345-ben váradi püspök — nem egy és ugyanaz a személy, — v. ö. Bevezetés, váradi püspökök.

XXVII.

1343. május 10. — Gergely csázmai prépost azt a kegyelmet kéri, hogy gyóntatója halálos órájában teljes bűnbocsánatban részesíthesse.

Fiat R.
Datum Avinione VI. Idus Maii a. 1.
Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 190.

XXVIII.

1343. május 10. — Gergely csázmai prépost Péter nevű unokaöccse, zágrábegyházmegyei klerikus számára a kánoni korban fölmentést és az egri egyházmegyében kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Petri Dominici [1] clerici Zagrabiensis diocesis, nepotis sui,[2] specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu ecclesie Agriensis . . dignemini providere, cum dispensatione opportuna super defectu etatis, quem patitur, cum in XXI. anno eiusdem etatis vel circa illum constitutus existat . . .
Fiat R. — etiam de dignitate sine cura etc. R.
Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 190.

XXIX.

1343. május 10. — Gergely csázmai prépost zágrábi kanonokságot és javadalmat kér György zágrábegyházmegyei pap részére.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Georgii Grobine presbiteri Zagrabiensis diocesis, socii sui, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu et prebenda vacantibus vel vacaturis in ecclesia Zagrabiensi, dignemini providere[3] . . . Non obstante, quod altare beate Marie Virginis in eadem ecclesia dinoscitur obtinere, cuius redditus et proventus valorem XXX florenorum auri non excedunt.
Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 190.

[1] V. ö. XXI., CLXXII., CCLXII. — Petrus Dominici : Vesprimiensis diocesis, praepositus de Hanta, I. LXXIII., lector et praebendatus de Veteribuda, l. Rationes collectoriae, num. 181. fol. 84—126. Mon. Vespr. II. 137.
[2] Georgius Pauli de Kaproncha, v. ö. CCLVI.
[3] Theinernél I. 653., 977.

XXX.

1343. május 10. — Gergely csázmai prépost Farkas Balázs zágrábegyházmegyei pap részére azt a kanonoki javadalmat kéri, melyet előbb Lőrinc boszniai püspök birt.

Supplicat . . . Gregorius prepositus Chasmensis, Zagrabiensis diocesis, quatinus sibi in personam Blasii quondam Viti dicti Lupus, presbiteri Zagrabiensis diocesis, socii sui, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu et prebenda dicte ecclesie Zagrabiensis, per consecrationem domini Laurencii episcopi Boznensis, in curia Sanctitatis Vestre vacantibus, cum plenitudine iuris canonici dignemini misericorditer providere. Non obstantibus, quod ecclesiam curatam Sancti Michaelis de Verga[1] dicte diocesis, et altare beate Marie semper virginis dinoscitur obtinere, quod altare paratus est dimittere, dum vestra prorsus gratia debitum sortita fuerit effectum . . . cuius redditus et proventus valorem XXX florenorum non excedunt.

Provisum est — sed fiat de canonicatu sub expectatione prebende R.

Datum Avinione VI. Idus Maii anno primo.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 190.

XXXI.

1343. május 10. — Telegdi Csanád esztergomi érsek gyóntatója számára a szokott kegyelmet kéri.

Supplicat . . . Chanadinus,[2] archiepiscopus Strigoniensis, quatinus confessor suus, quem elegerit, possit sibi semel in mortis

[1] A bulla Theinernél jelezve, I. 653., 977.— itt ecclesia s. Michaelis de Ugra.

[2] Telegdi Csanád 1280 táján, Biharmegyében született. Családja rokon szent Istvánnal és dúsgazdag. Atyja Tamás, nagyatyja Pongrác (Fejér VIII. 2. 299.) testvérei Pongrác, Lőrinc, Miklós. — Jogtudor, 1295-ben, tehát 15 éves korában a váradi káptalan kanonokja (Árpádkori új okmtár V. 137., X. 248., Fejér VI. 2. 164.), 1306-ban olvasókanonok (Anjoukori okmtár I. 115., 199., 231.), 1318-ban a váradi káptalan prépostja (Anjoukori okmtár I. 457.) — Még egri püspökké történt kinevezése előtt Secretarius cancellariae et Comes capellae Caroli regis (Fejér VIII. 2. 299.) — 1322-ben egri püspök, 1330. szeptember 17-én esztergomi érsek, — a bulla Theinernél I. 527., 816. Meghalt 1349-ben.

articulo peccatorum suorum omnium remissionem plenariam impertiri apostolica auctoritate, dignemini indulgere.

Fiat R.

Datum Avinione VI Idus Maii anno 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 175 v.

XXXII.

1343. május 10. — László zágrábi püspök, majd kalocsai érsek hasonló kegyelmet kér.

Item supplicat ... Ladizlaus[1] episcopus Zagrabiensis, quatinus sibi similem gratiam facere dignemini ut in forma.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 175 v.

XXXIII.

1343. május 10. — László zágrábi püspök Mikch szlavon bán és övéi számára hasonló kegyelmet kér.

Item similem gratiam Mikch[2] totius Sclavonie Bano, Stephano et aliis liberis suis dignemini impertire ...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 175 v.

XXXIV.

1343. május 10. — László kalocsai érsek szent Jakab sirjához, a szentföldre és más kegyelemhelyekre akar zarándokolni.

Item supplicat ... Ladislaus episcopus, quatinus possit limina apostolorum beatorum Petri et Pauli, atque beati Jacobi

[1] Ladislaus de Kobal v. ö. Eubel I. 204. — Prepositus ecclesie Titulensis, Theiner I. 504. 707., 1326. március 13-án zágrábi püspök, u. o., 1343. március 24-én kalocsai érsek, Theiner I. 650., 975. — L. itt L., LII., CCCVI. — Diaconus, Jo. XXII. a. 10. t. 81. ep. 2741. — *Libri obligationum*, tom. 6. fol. 57 v. — Eisdem anno (1326.) ind. loco et testibus, die 1. Decembris, *Ladislaus*, episcopus Zagrabien. in Ungaria, promisit per procuratorem suum pro communi servitio 300 fl. auri et 5 minuta servitia simul persolvere.

[2] Mikch, másképen Michael, — Mikecz is, Fejér VIII. 3., 328. — banus Sclavonie, Fejér VIII. 2. 608., — filius, Fejér IX. 2. 438.

et tempore passagii Sepulcrum Dominicum et alia loca sacra ultramarina causa devotionis peregre valeat visitare, quamvis ex voto non habeat . . auctoriate apostolica dignemini elargiri . . .[1]

Fiat R.

Datum Avinione VI. Idus Maii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 175 v.

XXXV.

1343. május 10. — Ravasz győregyházmegyei nemes engedélyt kér, hogy negyedmagával a szentföldre zarándokolhasson.

Item supplicat . . . Rovos natus Bichan miles domini . . . regis Hungarie, Jauriensis diocesis, quatinus sibi, quod ipse cum quatuor personis, quas assumpserit, Sepulcrum Dominicum . . . causa devotionis peregre valeat visitare . . .

Fiat R.

Datum Avinione VI. Idus Maii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 175 v.

XXXVI.

1343. május 10. — A veszprémi püspök jogvédőket kér.

Item supplicat . . . Episcopus Wesprimiensis,[2] quatinus cum ipse super bonis et iuribus ecclesie sue multipliciter molestetur et iniurias ac violentias paciatur, dignemini sibi conservatores super hiis concedere in forma concilii Viennensis.

Fiat ad triennium R.[3]

Datum Avinione VI. Idus Maii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 175 v.

[1] Theiner I. 653. 977.

[2] Meskó, előbb nyitrai püspök, 1334. április 28-án veszprémi püspök, Theiner I. 595., 887 — cancellarius regine Hungarie, Fejér VIII. 3. 736., VIII. 4. 313. — proximus regine, Fejér VIII. 4. 319.

[3] A wieni skót apát társaságában az egri és a pécsi püspököket bizza meg, Theiner I. 653., 977.

XXXVII.

1343. május 10. — A pannonhalmi apát engedélyt kér, hogy a szentföldre és más kegyelemhelyekre zarándokolhasson.

Item similem gratiam vestro devoto[1]... abbati monasterii sancti Martini de Sacromonte Pannonie, Jauriensis diocesis, dignemini impertiri.

Fiat R. — Et quod transeat sine alia lectione. Fiat R.

Datum Avinione VI. Idus Maii a. 1.

Suppl. Clem. VI. tom. 2. fol. 175 v.

XXXVIII.

1343. május 26. — István választott csanádi püspök azért folyamodik, hogy a pécsi prépostságot és kanonoki javadalmát mint püspök is megtarthassa.

Supplicat ... Stephanus[2] prepositus et canonicus prebendatus Quinqueecclesiensis ecclesie, electus et provisus ... ecclesie Chanadiensis, quatinus sibi specialem gratiam facientes, cum eodem Stephano dignemii ... dispensare, ut ... preposituram, canonicatum et prebendam predictos, ecclesie Quinqueecclesiensis, ante et post consecrationem ac etiam ad vitam eiusdem Stephani in commendam et intitulatam ut prius, valeat retinere ac fructus... etiam in absentia precipere ...

Commendamus sibi canonicatum, prebendam et preposituram predictos,[3] quamdiu ecclesie Chanadiensi prefuerit.[4]

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 24.

[1] Willelmus, 1. XXII.

[2] László zágrábi püspök (1326. március 13-án kinevezve, Theiner I. 650., 975.) 1343. március 24-én kalocsai érsek lett, utóda Jakab (Jacobus e praeposito Posoniensi et archiatro Caroli regis episcopus Chanadiensis, Fejér VIII. 3. 635.), aki csanádi püspökből lett zágrábi püspök 1343. március 25-én, Theiner I. 652. 976. — mint a csanádi püspökségben utóda István pécsi prépost, 1343. március 24., Fejér IX. 1. 118. *Libri oblig.* tom. 6. fol. 202. v. 203.— «Eisdem anno (1343), indict. et pont. in hosp. dni. Cardin. de Puteo, die videlicet 28. maii, dnus Stephanus electus in episcopum Chanad. in Ungaria, promisit pro suo communi servitio 900 fl. a. et 5. servitia consueta. — 1345-ben már Gergely csázmai prépostot erősíti meg a pápa a csanádi püspökségben, 1. CLXXII., CCXXXVIII.

[3] Theiner I. 654., 978.

[4] 1345. október 9-i supplicatioban: ... et cum in eadem ecclesia (Quin-

XXXIX.

1343. május 26. — István választott csanádi püspök Gál pécsi kanonok részére váradi kanonoki javadalmat kér.

Supplicat ... Stephanus electus ecclesie Chanadiensis, quatinus sibi in personam dilecti nepotis sui Galli filii Benedicti, canonici Quinqueecclesiensis ... de canonicatu ecclesie Varadiensis cum plenitudine iuris canonici dignemini ... providere, nec non prebendam et dignitatem seu personatum eiusdem ecclesie Varadiensis, ad episcopi Varadiensis seu cuiuscunque ... collationem ... pertinente, etiam si curam habeat animarum ... conferenda, cum vacaverint, eidem Gallo cum iuribus ... anteferri ...[1] cum aliis non obstantibus ... seu, quod idem Gallus Benedicti canonicatum et prebendam dicte ecclesie Quinqueecclesiensis noscitur obtinere.

Fiat etiam de dignitate R.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 24.

XL.

1343. május 26. — István csanádi püspök káplánjának, Balázs egri papnak, aki a veszprémegyházmegyei óbudai prépost adományozása alá eső kisebb egyházi javadalomra már kapott adománylevelet, a Lőrinc pécsi kanonoknak boszniai püspökké történt szentelése által megüresedett pécsi kanonoki javadalmat kéri.

Supplicat ... Stephanus electus ecclesie Chanadiensis, quatinus sibi in personam ... famuli sui et capellani Blasii Petri, sacerdotis Agriensis diocesis, qui in necessitatibus eiusdem Stephani multum et fideliter laboravit, specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ecclesie Quinqueecclesiensis vacantibus, ut dicitur, ad presens in Romana Curia ... per promotionem ... Laurencii episcopi Boznensis, olim eiusdem Quinqueecclesiensis ecclesie canonici prebendati, factam per ... Benedictum immediatum predecessorem vestrum, eidem Blasio dignemini ... providere.[2]

queeccl.) dominus Guillelmus tt. s. Marie in Cosmedin diaconus cardinalis prepositus et canonicus prebendatus existat ... 1. CCXXV.

[1] A pápa a pécsváradi apátot bizza meg, hogy a kért kanonoki javadalomba bevezesse, Theiner I. 662., 987.

[2] Május 9-én Oug Imrének adományozta a pápa azt a javadalmat, 1. XXIII.

Si vero contingeret, quod ... alteri fuisset facta collatio de canonicatu et prebenda predictis, dignemini eidem Blasio de canonocatu predicte Quinqueecclesiensis ... providere, nec non prebendam aliam ... reservare. Cum acceptatione ... Non obstante, quod idem Blasius in communi pauperum forma a Sanctitate Vestra litteras super beneficio ecclesiastico obtinendo, spectante ad collationem ... prepositi de Veteribuda Wesprimiensis diocesis, noscitur impetrasse.

Fiat R.[1] Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 24.

XLI.

1343. május 26. — István választott csanádi püspök, László váradegyházmegyei, békési főesperes számára, többi javadalmainak megtartásával, erdélyi kanonoki javadalmat kér.

Supplicat ... Stephanus electus ecclesie Chanadiensis, quatinus sibi in personam dilecti Ladizlai Petri, archidiaconi de Beke.[2] (sic) in ecclesia Varadiensi, famuli et capellani sui, specialem gratiam facientes, eidem Ladizlao de canonicatu ecclesie Transilvanensis, cum plenitudine iuris canonici dignemini providere, nec non prebendam cum dignitate, personatu seu officio cum cura vel sine cura ... eidem Ladizlao ... reservare. Cum acceptatione ... Non obstante, quod idem Ladizlaus archidiaconatum predictum, ac canonicatum et prebendam et capellanias Pauli Archand et Sehter (sic) cum pertinentiis suis, in predicta Varadiensi ecclesia, noscatur obtinere. Quem quidem archidiaconatum de Bekes paratus est dimittere. ...

Fiat etiam de dignitate etc. R. — Et quod transeat sine alia lectione. Fiat R.

Datum Avinione VII. Kalendas Junii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 24.

XLII.

1343. június 4. — A bolognai egyetem folyamodása Szathmáry Péter erdélyi klerikus, joghallgató érdekében egy erdélyi kanonoki javadalomért.

Supplicant Sanctitati Vestre devotissimi vestri Universitas scolarium studii civitatis vestre Bononiensis, quatinus eis in

[1] V. ö. CCCLXXIV. [2] Békés.

personam Petri,[1] filii Johannis dicti de Cathmar[2] (sic) clerici Transilvanensis, in dicto studio in iure canonico scolaris, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu ecclesie Transivlanensis in Ungaria, ac prebenda . . . dignemini providere. Cum acceptatione . . . non obstante, quod idem Petrus auctoritate vestra apostolice Sedis litterarum, beneficium ecclesiasticum cum cura vel sine cura in communi forma pauperum obtentarum, ad collationem prepositi Albensis Regalis, Vesprimiensis diocesis, noscitur expectare vacaturum.

Fiat R. Et quod transeat . . . Fiat R.

Datum Avinione II. Nonas Junii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 37.

XLIII.

1343. június 9. — János egri olvasókanonok, egy ideig a bolognai egyetemnek rectora, De Judicis Vilmos bibornoknak káplánja, az egri, a veszprémi és az esztergomi egyházmegyékben javadalmas kanonok, ezen egyházi javadalmainak megtarthatásával, a veszprémi egyházmegyében még egy javadalmat kér.

Supplicat Johannes Domini de Vsa[3] Vesprimiensis diocesis, lector Agriensis de Ungaria, capellanus . . . G. tituli sancte Marie in Cosmedin diaconi Cardinalis ac procuratoı eiusdem per Ungariam et Poloniam constitutus, bacalarius in iure canonico, qui etiam fuit rector studii Bononiensis per annum, quatinus sibi specialem gratiam facientes, beneficium ecclesiasticum . . . spectans ad collationem . . . episcopi Vesprimiensis . . . donationi apostolice dignemini reservare. Cum acceptatione . . . executoribus, seu quod idem Johannes lectoratum predictum ac canonicatus et prebendas in eadem Agriensi, Stıigoniensi et Vesprimiensi ecclesiis, nec non capellanias Varat, Sorlo, Gerund et

[1] Fehérvári plébános, 1. LXX.

[2] December 26-án kelt supplicatioban : de Zothmar. — 1343. szeptember 18-án kiadott bullában : . . . Gregorio Nycolai de Zothmar, presbytero Transilvanensis diocesis . . . beneficium . . . ad . . . prepositi ecclesie Alberegalis Wesprimiensis diocesis collationem . . . pertinens . . . reservamus . . . Reg. Vat. tom. 160. fol. 190 v.

[3] Johannes Dominici de Usa, Theiner I. 654.,979. Meghalt 1351-ben, v. ö. CDXCV.

Garmiat sine cura, cum earum filiabus, que quarte appellantur, Strigoniensis diocesis, noscitur obtinere, cum dispensatione, quod valeat lectoratum predictum cum dignitate seu beneficio, quod ipsum contingerit obtinere ... retinere, cum idem Johannes ... paratus erit dimittere capellas cum filiabus seu quartas supradictas.

Fiat R. Et dispensamus de lectoratu retinendo R.

Item supplicat, quod transeat ... Fiat R.

Datum Avinione V. Idus Junii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 32 v.

XLIV.

1343. július 13. — Strelitzi Miklós boroszlóegyházmegyei klerikus, veszprémi kanonok, aki az egri püspöktől évjáradékot kap, egri kanonoki javadalmat kér.

Supplicat Nicolaus Arnaldi de Strelitz,[1] clericus Wratislavensis diocesis, quem Sanctitas eadem, dum erat in minoribus constitutus, in clericum receperat commensalem, quatinus ... eidem de canonicatu ecclesie Agriensis dignemini providere. Prebendam vero ... reservare, cum acceptatione ... Non obstante, quod idem Nicolaus in ecclesia Wesprimiensi per episcopum et capitulum eiusdem ecclesie, auctoritate ordinaria in canonicum est receptus, seu quod episcopus Agriensis, qui nunc est, sibi certum annuum pensionem ad valorem reddituum prebende canonicalis predicte ecclesie Agriensis, quousque in dicta ecclesia Agriensi per collationem seu provisionem ipsius canonicatum et prebendam fuerit assecutus,[2] de bonis episcopalibus ministrat et pelsolvit, quam quidem pensionem ... dimittere est paratus, et cum aliis non obstantibus ...

Fiat R.[3] Et quod transeat ... Fiat R.

Datum Avinione III. Idus Julii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 90.

[1] *Strelitz* v. Sterlitz, sziléziai hercegség, mely a XIV. században a cseh-lengyel határon, Oppelntől délkeletre feküdt. — Albert strelitzi herceg unokafivére volt Máriának, Károly Róbert első nejének. — V. ö. Századok, XXVI. (1892.) 144.

[2] 1345. szeptember 11-én egri kanonok, l. CLXXXV.

[3] V. ö. CLXXXV.

XLV.

1343. július 15. — János, portói bibornok-püspök egy esztergomi kanonoki javadalmat kér Miklós nádor fia, László részére.

Supplicat Johannes[1] episcopus Portuensis, quatinus sibi in personam dilecti sui capellani Ladizlai[2] nati devoti vestri domini Nicolai comitis Palatini regni Ungarie, specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ecclesie Strigoniensis,[3] quos quidem canonicatum et prebendam dominus Michael confirmatus Vaciensis ecclesie, in dicta ecclesia obtinebat, quique canonicatus et prebenda in eadem existit, cum per consecrationem dicti domini Michaelis electi confirmati ad dictam Vaciensem ecclesiam et assecutionem pacifice possessionis dicti episcopatus Vaciensis, vacantibus, conferendos dicto Vadizlao (sic) donationi apostolice dignemini specialiter reservare, cum premisso vel alio quovis modo vacabunt, non obstante, quod dictus Ladizlaus dignitatem seu personatum sine cura in dicta Strigoniensi ecclesia[4] auctoritate Vestre Sanctitatis noscitur expectare, seu quod canonicatum et prebendam in ecclesia Quinqueecclesiensi[5] habeat et cum aliis non obstantibus...

Fiat R. Et quod transeat... Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis Idus Julii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 90 v.

XLVI.

1343. július 17. — Dániel, a Visegrád melletti bencés monostor apátja, előbb dominikánus volt s mint ilyen nem lehet apát; ebben kér fölmentést.

Significat Sanctitati Vestre devotus vester orator frater Daniel,[6] dictus Rors, abbas monasterii sancti Andree apostoli

[1] V. ö. IX., LVI., CLXXII., CCLX.

[2] V. ö. XIV.

[3] A pápa ezt a javadalmat május 7-én Gergely csázmai prépostnak adományozta, l. XXI., Gergely később csanádi püspök, 1345. március 4-én pedig László csázmai prépost, l. CLXXII.

[4] V. ö. CXXXVI., CLXXII.

[5] V. ö. CLXXII.

[6] Fejér VIII. 4. 337. — Suppl. LXV—LXIX.

iuxta Wyssegrad ordinis sancti Benedicti, Wesprimiensis diocesis, quod olim ipse, priusquam ad annos discretionis pervenisset, ordinem fratrum predicatorum, seductione quorundam ex fratribus ipsis, ingressus et professus eundem, minores, subdiaconatus et diaconatus ordines suscepit in illo, et demum per fratres ipsos oppressus, ad seculum remeavit, et se fecit in presbiterum promoveri, et sacramenta ecclesiastica etiam ministravit, et demum a superiore suo, priusquam constitutio Clementina contra professores mendicantes ad non mendicantes ordines transeuntes edita existerat publicata, ad ordinem sancti Benedicti transeundi obtinuit licentiam specialem, super quibus impedimentis . . . Johannes Papa XXII. . . . dispensavit, et omnem in eo subortam infamiam abolevit, et a sententiis, quas propter premissa incurrerat, absolvit, ipsumque in monasterio Medlicensi eiusdem ordinis sancti Benedicti, Pataviensis diocesis, mandavit et fecit recipi in monachum et in fratrem, in quo duodecim annis, quibus in illo erat, fuit laudabiliter conversatus. Demum ad partes Ungarie se transferens, in predicto sancti Andree monasterio tunc vacante assumptus extitit in abbatem, et eidem monasterio prefuit per undecim annos vel circa, sicut adhuc preest in spiritualibus et temporalibus administrans. Cum autem Pater Sanctissime, idem frater Daniel sit amodo senex et provectus in tempore, ipseque vero credens sibi dictam constitutionem obstare regimen prefati monasterii assumpserit (sic), humiliter supplicat, quatinus statui suo misericorditer providentes, cum eo quod premissis et quibuscunque constitutionibus ac privilegiis, consuetudinibus et statutis ordinum predictorum contrariis nequaquam obstantibus, possit abbatiam et regimen retinere licite, illudque libere exercere, ea que in administratione ipsius monasterii hactenus alias tamen rite sunt facta per eum, auctoritate apostolica approbando, et quod ad similem dignitatem licite eligi valeat et assumi, auctoritate predicta dignemini de speciali gratia dispensare eumque ad ista habilitare plenarie, ac si predictum predicatorum ordinem professus nullatenus extitisset.

Fiat sicut petitur R. — Et quod sine alia transeat lectione. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XVI. Kalendas Augusti anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 108 v.

XLVII.

1343. július 17. — Miklós erdélyi és székesfehérvári kanonok, fehérvári javadalmas plébános, egri kanonoki javadalmat kér.

Supplicat ... Nicolaus Urbani,[1] rector[2] ecclesie sancti Nicolai confessoris de Albaregali, Vesprimiensis diocesis, quatinus sibi ... de canonicatu ecclesie Agriensis[3] ... dignemini providere. Prebendam vero ... reservare ... Non obstante, quod idem Nicolaus rectoriam dicte ecclesie ... cui cura imminet animarum, ac in Transilvanensi et Albensi dicte Vesprimiensis diocesis ecclesiis canonicatus et prebendas noscitur obtinere ...

Fiat R.[4]

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 110.

XLVIII.

1343. július 17. — Miklós plébános és a káptalan a fehérvári szent Miklós templom számára jogvédőket kérnek.

Item supplicat idem Nicolaus rector et ... capitulum ecclesie beati Nicolai de Albaregali, Vesprimiensis diocesis, quatinus eis et dicte sue ecclesie conservatores ... concedere dignemini ...

Fiat ad triennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 110.

XLIX.

1343. július 17. — A székesfehérvári káptalan jogvédőket kér.

Item supplicant Sanctitati Vestre devoti et humiles filii vestri Thatavienis[5] (sic) prepositus et capitulum ecclesie beate

[1] Nicolaus dictus Niger, 1. LXX.

[2] A plébániáról november 13-án lemond, 1. LXIV.

[3] V. ö. LXIV.

[4] Mandatum de executione episcopis Vercellensi et Vaciensi, et praeposito Bachiensi, Theiner I. 662.,987. — Széchényi Mihály váci püspök prokurátoraként járt személyesen Avignonban : *Libri obligat.* tom. 6. fol. 203. — Eisdem anno (1343.) ... die 30. Maii in thesauraria dni nostri pape, dnus Michael electus in episcopum Vacien. in Ungaria, promisit pro suo communi servitio 500 fl. a. ... *per dnum Nicholaum rectorem s. Nicolai de Albaregali*, Vesprimiensis diocesis, procuratorem suum ...

[5] Thatamerius (Thatavienis) fehérvári plébános (ecclesiae beati Nicolai de Albaregali Vespr. dioc.) 1331. június 10-én fehévári prépost, l. Mon. Vespr. II. 54—55., aulae regiae vicecancellarius, 1. CCXLIII.,—Tatamerius V. Cancell. Fejér VIII. 3. 528.

Marie de Albaregali, Vesprimiensis diocesis, quatinus, eis et dicte sue ecclesie conservatores... dare et concedere dignemini...

Fiat ad triennium R. Et quatinus transeat etc. R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XVI. Kalendas Augusti anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 110.

L.

1343. augusztus 25. — Benedek szerpap, kemleki főesperes, a kalocsai érsek apostoli követe, a zágrábi egyházmegyében más egyházi javadalmat kér.

Supplicat... Benedictus Inasse,[1] diaconus[2] Zagrabiensis, nuncius Ladizlai Archielecti Colocensis,[3] ad Sedem Sanctitatis Vestre destinatus, quatinus sibi specialem gratiam facientes, de dignitate, personatu seu officio... ad collationem... episcopi dicte Zagrabiensis ecclesie spectante... eidem conferendam... dignemini reservare... Non obstante, quod dictum canonicatum cum prebenda et archidiaconatum de Kemluk[4] in dicta Zagrabiensi ecclesia noscitur obtinere, quem archidiaconatum paratus est dimittere... et cum aliis non obstantibus...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 5 fol. 172 v.

LI.

1343. augusztus 25. — Ugyanaz a Benedek hasonló adományozást kér Kapronczay Márton zágrábi kanonok számára. A pápa az esztergomi egyházmegyében biztosít neki kanonoki javadalmat.

Item Martino Wellini,[5] presbitero Zagrabiensis diocesis, in dicta Zagrabiensi ecclesia similem gratiam facientes. Non

[1] Ivasse ? — 1. XCII., CCLV.

[2] Valószinűleg tollhiba, helyesen: Canonicus. — Lásd később: non obstante, quod dictum canonicatum etc.

[3] Archielecti, electus archiepiscopus, László, volt zágrábi püspök, megerősített kalocsai érsek, 1. XXXII., LII., CCCIV.

[4] Kemlek, Kemenick, 1. XCII., CCLV. — 1339. Dionysius, 1366. Johannes Crispius. — *Libri Oblig.* tom. 6. fol. 206 v. — Eisdem anno (1343)... die vero 1. Octobris Ladislaus electus in archiepiscopum Colocen. promisit pro suo communi servitio per dnum Benedictum archidiaconum de Kimluk, Zagrabien. diocesis, 2000 fl. a.

[5] Martinus Vellini de Kaprocha, 1. CXXXIV., CCLV. — Ugyanazon napon kelt a bulla, mely esztergomi kanonokká nevezi ki. Theiner I. 662., 987.

obstante, quod canonicatum et prebendam in dicta Zagrabiensi ecclesia noscitur obtinere . . .

Fiat de canonicatu sub expectatione prebende in ecclesia Strigoniensi R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VIII. Kalendas Septembris anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 172 v.

LII.

1343. augusztus 25. — László volt zágrábi püspök, választott kalocsai érsek, egyházmegyéje számára, mely hét évig volt üresedésben, jogvédőket kér.

Supplicat Sanctitati Vestre Ladizlaus, olim episcopus Zagrabiensis,[1] in archiepiscopum Colocensem electus, quatinus cum propter longinquam vacationem Colocensis ecclesie, que per septem annos vacasse dinoscitur, castra, ville, terre et loca, redditus, census, iura, iurisdictiones et alia multa bona ad mensam episcopalem et ecclessiam predictam spectantia, a multis potentibus nobilibus et aliis, pro magna parte occupata existant, et taliter occupata, distracta et alienata diversimode teneantur, illaque recuperari non possint sine presidio apostolice sanctitatis, dignemini sibi saltem usque ad decem annos propter loci distantiam et multitudinem personarum, cum quibus habet facere, conservatores concedere in forma concilii Viennensis.

Fiat ad quinquennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 176.

[1] Vince kalocsai érsek halála után a kalocsai káptalan prépostját, Vichadoli Demetert (v. ö. CDXLII. — †1350.) választotta meg, ezt a választást XXII. János pápa megsemmisítette és Károly Róbert király jelöltjét (rokonát ? Fejér VIII. II. 88 j.), az olasz minorita rendi áldozópapot, Lászlót nevezte ki 1317. augusztus 15-én, Theiner I. 459.,694. — Fr. Ladislaus archiepiscopus Colocensis, aulae Regiae cancellarius, Mon. Strig. II. 744.,851. — Neve 1336-ban fordul elő utolszor, azontúl, 1343. március 24-ig, László zágrábi püspök kinevezéseig, Theiner I. 650.,975. a kalocsai érseki szék nincsen betöltve, L. XXXII., CCCI., CCCIV. — *Libri obligat.* tom. 6. fol. 7 v. — «Item die 12. Aug. (1317) in hospicio dni Berengarii dnus Ladislaus archiepiscopus Colocen. promisit pro communi servitio 2000 fl. auri et 5 servitia consueta. — tom. 7. fol. 65. v. (Litere visitationis) — Universis . . . Gasbertus . . . Ad universitatis . . . quod cum . . . die 24. Julii fuit concessa similis litera visita-

LIII.

1343. augusztus 25. — László választott kalocsai érsek, tekintettel egyházmegyéjének zilált viszonyaira, azt kéri, hogy az összes egyházi méltóságokat és javadalmakat ő adományozhassa.

Item supplicat idem electus,[1] quatinus, cum in reparatione bonorum et iurium predictorum ecclesie sue occupatorum auxilio, favore et assistentia peritorum et potentum personarum indigeat, et propterea sibi et ecclesie predicte multum expediat, ut talibus possit existere gratiosus, sibi in sua Colocensi et singulis cathedralibus ecclesiis suffraganeorum suorum, in earum videlicet singulis, singulis personis ydoneis etiam unum, duo vel tria beneficia ecclesiastica obtinentibus de canonicatibus earundem, auctoritate providendi ac reservandi pro earum singulis in singulis ecclesiis ipsis, singulas prebendas, si in dicta ecclesia vacant ad presens vel cum vacaverint simul vel successive, et de illis personis huiusmodi providendi, inducendi quoque personas ipsas ... ac faciendi ... contradictores ... cum acceptatione ac omnibus non obstantibus ... concedere dignemini per vestras litteras facultatem.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 176.

LIV.

1343. augusztus 25. — Ugyanaz búcsuengedélyt kér.

Item supplicat, quatinus sibi, ut quotiens ipsum celebrare aut populo predicare seu verbum Dei proponere contingerit, possit astantibus aliquam indulgentiam, de qua Sanctitati Vestre placuerit, acutoritate apostolica elargiri, dignemini de gratia concedere speciali.

tionum ven. p. d. Ladislao archiepiscopo Colocen., qui singulis triennis tenetur sedem apostolicam visitare, sedem ipsam pro primo triennio nunc proxime transacto per discr. virum magistrum Nicholaum archidiaconum Chasmen. in ecclesia Zagrabien. ... visitavit 1320. —fol. 81 v.» «... idem per discretum virum Albertum canon. Colocen. ... visitavit ... Aven. XX. Julii anno sexto (Jo XXII.)» — tom. 17. fol. 107. — «die XI. Novembris 1336. Ladislaus archiepiscopus Colocen. ... per Petrum procuratorem ... sedem apostolicam visitavit.»

[1] *Libri oblig.* tom. 6. fol. 206 v. — «Eisdem anno (1343) ... die vero 1. Octobris Ladislaus electus in archiepiscopum Colocen. promisit pro suo

Fiat[1] de centum diebus, quando predicabit aut coram se predicari fecerit R. — Item supplicat quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VIII. Kalendas Septembris anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. Fol. 176.

LV.

1343. augusztus 29. — András zágrábegyházmegyei bencés a Constitutio Benedictina alól kér fölmentést.

Significat frater Andreas de Orlandis de Sclavonia, Zagrabiensis diocesis, monachus monasterii sancti Georgii de Lisetz, ordinis sancti Benedicti, Signensis diocesis, quod ipse infra quartum decimum etatis sue annum existens, de partibus Sclavonie in Dalmaciam per fratres ordinis predicatorum[2] cum multis adulationibus et promissionibus per decem dietas et ultra a partibus sue originis fuit adductus, et ibidem ordinem fratrum predicatorum seductus taliter fuit ingressus et in eo ante completum annum quartum decimum ad professionem admissus, et demum post tres annos vel circa, non valens dicti ordinis sustinere rigores, nec partialitates et alia tollerare, ad seculum fuit reversus, ubi multis annis extitit conversatus, et demum ipso auctoritate apostolica absoluto ab apostasia et excommunicatione, quam propterea incurrerat, obtinuit licentiam a sede apostolica ad Cistercensium ordinem transeundi, in quo videlicet per . . . abbatem monasterii sancte Marie de Gelassio, Tarentine diocesis, fuit receptus et postea licentiatus ab eo, ante constitutionem domini B(enedicti) Pape XII. predecessoris vestri, contra mendicantes ad non mendicantium ordinem transeuntes editam,[3] ut posset ad sancti Benedicti ordinem se transferre, post que in ipso sancti Benedicti ordinem fuit receptus, et in eo professionem expressam emittens, fuit ibidem per undecim annos vel circa laudabiliter conversatus. Cum autem Pater Sanctissime idem frater Andreas audita vestre munificentia largitatis, ad apostolicam sedem personaliter venerit sub spe vestre

communi servitio per dnum Benedictum archidiaconum de Kimluk, dioc. Zagrabien. 2000 fl. a.»

[1] A bulla Theinernél I. 655., 981.

[2] L. CCLXXIX.

[3] A constitutio Clementina, XXII., XLVI.

gratie consequende, humiliter supplicat, quatinus sibi, qui in episcopum et abbatem pluries fuit electus, et statui suo, pio ac paterno compatientes affectu, cum eo, quod premissis et quibusvis constitutionibus apostolicis . . . ordinum predictorum contrariis nequaquam obstantibus, possit in ipso ordine sancti Benedicti vocem et locum in capitulo habere, ac pro se et aliis animarum curam et regimen exercere, nec non ad quascunque dignitates ecclesiasticas . . . in ipso ordine et extra, licite eligi, prefici et assumi, auctoritate apostolica dignemini de speciali gratia dispensare.

Fiat R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis IIII. Kalendas Septembris anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 5. fol. 183 v.

LVI.

1343. október 21. — De Judicis Vilmos bibornok, erdélyi fehérvári főesperes, és Pál főispán, királyi követ unokaöccse, bácsi olvasókanonok, e javadalmaikban cserélni akarnak. A pápa megengedi a cambiumot.

Supplicat . . . Guillelmus sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis, et Paulus comes[1] ambaxiator regis Ungarie, quatinus cum dictus cardinalis Archidiaconatum Albensis, in partibus Transilvanis, et Stephanus[2] eiusdem comitis nepos, canonicatum et prebendam ac lectoratum Vaciensis[3] Colocensis diocesis (sic) ecclesiarum, quos tunc obtinebat, intendentes illos ex certis causis rationabilibus invicem permutare,[4] in manibus . . . Johannis episcopi Portuensis[5] ex causa permutationis huiusmodi

[1] A nagymartoni gróf, országbiró, főispán, l. LXXV—LXXXV., CXXXV., CCXXIX köv.

[2] Stephanus Laurentii, clericus Jauriensis, később óbudai prépost, l. CLXXVIII., — a bulla Theinernél I. 686., 1037., itt Stephanus Laurencii de Cuirna. — 1345. október 20-án Vilmos bibornok tiltakozik a cambium ellen, mert időközben a szörémi főesperességet fogadta el, mivel pedig egy egyházmegyében nem birhat két hivatalt, visszakéri a fehérvári főesperességet, l. CCLIX.

[3] Helyesen Bachiensis, l. CLXXVIII.

[4] V. ö. CCXXIII.

[5] V. ö. IX., XLV., CLXXII., CCLX.

libere duxerint resignandos, dictusque resignationem huiusmodi recepit de mandato vestro sibi facto oraculo vive vocis, archidiaconatum Stephano et canonicatum et prebendam ac lectoratum eosdem cardinali predictis, etiam si dicti archidiaconatus et lectoratus curam haberent animarum, conferre dignemini et providere de illis, non obstantibus dignitatibus, personatibus vel officiis et beneficiis ecclesiasticis cum cura vel sine cura, que idem cardinalis obtinet vel expectat, que quotcunque et qualescunque fuerint habere dignemini pro expressis et singulariter nominatis, cum dispensatione super hoc oportuna et aliis non obstantibus et clausulis oportunis et executoribus.

Fiat pro utroque et dispensamus cum Cardinali R.

Et quod transeat sine alia lectione.

Fiat R.

Datum Avinione XII. Kalendis Novembris anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 41 v.

LVII.

1343. november 12. — Jakab zágrábi püspök jogvédőket kér.

Supplicat ... Jacobus[1] episcopus Zagrabiensis, quatinus cum ipse super bonis et iuribus ecclesie sue et sui episcopatus multipliciter molestetur, ac iniurias et violencias paciatur, dignemini sibi conservatores[2] super hiis concedere, in forma edita pro prelatis Italicis in concilio Viennensi.

Fiat ad triennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 41 v.

LVIII.

1343. november 12. — Jakab zágrábi püspök gyóntatója számára a szokott iurisdictiót kéri.[3]

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 41 v.

[1] V. ö. XXXVIII. 1 j.—*Libri obligat.*, tom. 6. fol. 200.—. . . *Jacobus* episcopus Zagrabien. promisit pro suo communi servitio 400 fl. auri.

[2] CDXXII.

[3] Szövege mint XXXI.

LIX.

1343. november 12. — Jakab zágrábi püspök fölhatalmazást kér VI. Kelemen pápától, hogy egyházmegyéjében az egyházi kiközösitéssel sujtottakat föloldozhassa.

Item supplicat, quatinus possit certas personas, de quot Sanctitati Vestre videbitur, sue diocesis a maiori sententia Excommunicationis, cum necessitas occurrerit, locorum abhinc considerata distantia, auctoritate apostolica beneficium absolutionis in forma ecclesie impertiri, dignemini indulgere, etiam si persone huiusmodi tenerentur pro absolutionibus sententiarum huiusmodi sedem apostolicam visitare.

Fiat usque ad viginti personas in forma R.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 41 v.

LX.

1343. november 12. — Jakab zágrábi püspök székesegyháza számára búcsuengedélyt kér.

Item supplicat, quod cum sumptuosa multum fabrica dicte Zagrabiensis ecclesie sit incepta, dignemini omnibus manus porrigentibus ad dictam fabricam adiutrices, nec non quibuscunque aliis Christifidelibus ecclesiam ipsam devote visitantibus, singulis diebus dominicis et Patalibus (sic), videlicet Nativitatis, Resurrectionis, Ascensionis dominice et Pentecostes, ac in quatuor festivitatibus beate Marie virginis, et in tribus festivitatibus Sanctorum regum Ungarie, videlicet Stephani, Ladislai et Emerici, de iniunctis eis penitentiis unum annum et XL dies relaxare, in forma misericorditer indulgere.

Fiat in festo sancti vel sancte, in cuius honorem fundata est ecclesia et in festivitatibus dictorum Regum. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 41 v.

LXI.

1343. november 12. — Ugyanaz arra kér fölhatalmazást, hogy négy hites jegyzőt avathasson föl.

Item supplicat, quatinus eidem episcopo indulgere dignemini, ut auctoritate apostolica valeat quatuor tabelliones creare ut in forma.

Fiat de duobus R. et quod transeat sine alia lectione.
Fiat R.
Datum Avinione II. Idus Novembris anno secundo.
Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 41 v.

LXII.

1343. november 13. — Fülöp zágrábegyházmegyei klerikus egyházi javadalmat kér a zágrábi egyházmegyében.

Supplicat ... Philippus Johannis, clericus Zagrabiensis diocesis, nullum adhuc beneficium ecclesiasticum assecutus, quatinus ... de beneficio ecclesiastico ... spectante ad collationem ... episcopi Zagrabiensis ... dignemini misericorditer providere ...
Fiat usque ad summam triginta marcarum cum cura, viginti sine cura R.
Datum Avinione Idus Novembris anno secundo.
Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 44 v.

LXIII.

1343. november 13. — Tal Mihály veszprémegyházmegyei pajzshordó, rokona, János számára fehérvári kanonoki javadalmat kér.

Supplicat ... Michael Johannis de Tal scutifer Wesprimiensis diocesis, quatinus ... consobrini sui, Johanni Jacobi, clerico dicte diocesis, nullum adhoc beneficium ecclesiasticum assecuti ... de canonicatu sub expectatione prebende ... de Albaregali, Wesprimiensis docesis ... dignemini providere ...
Fiat R.
Datum Avinione Idus Novembris anno secundo.
Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 53 v.

LXIV.

1343. november 13. — Fekete Miklós, a veszprémegyházmegyei fehérvári szent Miklós templom plébánosa, egyúttal gyulafehérvári kanonok, aki pápai adományozás révén egri kanonokságra vár, az egri egyházmegyei mislyei prépostságot kéri.

Supplicat Nicolaus Urbani,[1] rector ecclesie santi Nicolai de Albaregali, Wesprimiensis diocesis, quatinus sibi specialem gra-

[1] Nicolaus Urbani dictus Niger, l. LXX.

tiam facientes, de prepositura curate non tamen collegiate ecclesie sancti Nicolay de Misle, Agriensis diocesis, que per mortem quondam Petri ultimi ipsius ecclesie prepositi tamdiu vacavisse noscitur et vacare, quod ius conferendi eandem est ad Sedem Apostolicam iuxta statuta Lateranensis concilii legitime devolutum, eidem Nicolao ... dignemini misericorditer providere, non obstante, quod idem Nicolaus rectoriam curatam ecclesie sancti Nicolai de Albaregali predicte, cui ... offert se renunciare paratum,[1] et in Transilvey (sic) ac sancte Marie Albensis dicte Wesprimiensis diocesis ecclesiis canonicatus et prebendas noscitur obtinere, seu quod nuper eadem Sanctitas Vestra ipsi Nicolao de canonicatu sub expectatione prebende in ecclesia Agriensi providit[2] et cum omnibus ...

Fiat R.

Et quod littere inde fiant et transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione Idus Novembris anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 56.

LXV.

1343. november 23. — Dániel apát, a veszprémegyházmegyéhez tartozó Visegrád melletti bencés apátság érdekében folyamodik. Az apátság birtokához tartozó területek, melyek eddig parlagon hevertek s újabban művelés alá kerültek, egyelőre a tizedfizetés alól mentesíttetnek.

Significat ... Daniel abbas[3] monasterii sancti Andree Apostoli iuxta Wisegrad, ordinis sancti Benedicti, Wesprimiensis diocesis, quod prefatum monasterium habet terras diversas a tempore tanto, cuius non extat memoria, incultas et desertas, ita quod quasi nulla utilitas provenit ex eisdem, quamvis alique dictarum terrarum pauce numero a nonnullis annis citra sint ad

[1] Rationes collectoriae, i. h. : — In dyocesi Agriensi. — De prepositura ecclesie sancti Nicolai de Misle, Agriensis diocesis, vacante tam diu per mortem ultimi prepositi, quod eius collatio ad sedem apostolicam est devoluta, fuit provisum Nicolao de Alba Regali, qui post habitam preposituram dimittet lectoratum ecclesie sancti Nicolai de Alba Regali, Wesprimiensis diocesis. Solvit CCXIX florenos. — (Itt hibásan lectoratum, helyesen rectoriam.)

[2] V. ö. XLVII.

[3] V. ö. XLVI.

culturam redacte. Cum autem ... abbas et conventus dicti monasterii intendant facere redigi terras incultas et desertas ad culturam, supplicant, quatinus eis concedere dignemini et etiam indulgere, quod ipsi abbas et conventus de terris eisdem, quas excolunt seu excoli facient futuris temporibus per se vel alios, sumptibus tamen propriis, nulli ad solutionem decimarum teneantur, cum omnibus non obstantibus ... omnes processus et sententias, quos et quas contra huiusmodi vestri indulti tenorem haberi et proferri contingerit, decernentes irritas et inanes.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 73.

LXVI.

1343. november 23. — Dániel apát azt jelenti VI. Kelemen pápának, hogy a visegrádi bencés monostor, mely kiváló és gazdag volt, a tatárjárás után több mint negyven évig elhagyatottan állt, jogaikat, birtokaikat mások lefoglalták és lefoglalva tartják. A monostor érdekében Lajos királynál közbenjárást kér.

Item significat idem abbas, quod olim ante devastationem tartarorum infidelium, qui regnum Hungarie, iam sunt centum anni et ultra, hostiliter expugnaverunt, dictum monasterium multis bonis et redditibus habundabat, quodque post devastationem huiusmodi dictum monasterium XL annis et amplius stetit miserabiliter desolatum, ita, quod nullus religiosorum habitabat in eo, et quod dicto monasterio sic desolato manente, et post etiam multe littere privilegiorum ac immunitatum, libertatum et donationum ipsi monasterio concessarum ac factarum, et etiam bona eiusdem mobilia et immobilia, iurisdictiones atque iura sunt per nonnullos regnicolas dicti regni etiam usurpata, occupata et detenta. Cum autem absque favore et subsidio regis Hungarie dictum monasterium possit nullatenus reformari, et bona huiusmodi ad ipsum monasterium revocari et reduci, supplicat idem abbas, quatinus domino Ludowico, regi Hungarie, litteras pro ipso monasterio et reformatione eiusdem et personis degentibus in eodem et recuperatione bonorum et iurisdictionum ac iurium predictorum hortatorias efficaces sub bulla vestra dignemini destinare, cum narratione predicta in forma, qua poterit meliori.

Fiat per magistrum R. de Valle. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 73.

LXVII.

1343. november 23. — Dániel apát a visegrádi bencés monostor templomának, melybe a király s a királyné, az udvar és más előkelőségek gyakran eljárnak, búcsuengedélyt kér.

Item supplicat, quatinus omnibus vere penitentibus et confessis, qui dictum monasterium et eiusdem ecclesiam in festivitatibus sancti Andree apostoli, eiusdem monasterii patroni, et sancti Benedicti, ac consecratione dicte ecclesie, et per octavas festivitatum earundem visitantibus illas, concedere dignemini indulgentias, que vestre placuerit sanctitati, cum dictum monasterium sit prope mansionem dicti regis Hungarie situatum, et ab ipso rege et regina ac aliis nobilibus dicti regni consueverit causa devotionis pluries visitari.

Fiat de uno anno et una quadragena.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 73.

LXVIII.

1343. november 23. — Dániel bencés apát a visegrádi monostor számára jogvédőket kér.

Item supplicat, cum longissimis temporibus bona et iura dicti monasterii per eosdem regnicolas occupata recuperari non valeat, quatinus abbati et conventui ac monasterio predictis conservatores ad plures annos concedere dignemini in forma concilii Viennensis.

Fiat ad quinquennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 73.

LXIX.

1343. november 23. — Dániel visegrádi bencés apát kéri, hogy gyóntatója egyszer általános bűnbocsánatban részesíthesse.

Fiat R.

Datum Avinione IX. Kal. Decembris anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 73.

LXX.

1343. december 26. — Miklós esztergomi prépost Szathmáry Péter erdélyi kanonok részére kéri a fehérvári szent Miklós templom plébánia javadalmát, melyről Fekete Miklós mislyei prépost lemondott.

Supplicat . . . Nicolaus[1] prepositus ecclesie Strigoniensis, ambassiator . . . regis Ungarie, quatinus cum nuper Nicolao dicto Niger, de prepositura ecclesie Mislensis, Agriensis diocesis, vacante, duxeritis providendum,[2] et per assecucionem pacifice possessionis prepositure predicte, magistratus seu rectoria curata ecclesie sancti Nicolay Alberegalis, Vesprimiensis diocesis, que vel quam idem Nicolaus obtinet, vacare speretur, magistratum seu rectoriam huiusmodi cum . . . vacare contingerit, conferendum seu conferendam Petro Johannis dicto de Zothmar[3] donacioni apostolice dignemini specialiter reservare. Non obstante, quod idem Petrus canonicatum sub expectacione prebende ecclesie Transilvanensis[4] dinoscitur expectare . . .

Fiat R.

Datum Avinione VII. Kalendas Januarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 3. fol. 92 v.

[1] Nicolaus Nicolai de Viasaria, helyesen : de Vásári, — de Szügy, — de Monoszló, — v. ö. CXXIX. Az esztergomi prépostságban Kálmán győri püspöknek utóda, 1339. január 18-án kinevezve, Reg. Vat. tom. 127. ep. 510. Mint subdiaconus 1347. május 23-án nyitrai püspökké kinevezve, Theiner, I. 742., 1115. Mielőtt még ezt a püspökséget elfoglalhatta volna, Dénes zágrábi püspök kalocsai érsekké neveztetvén ki, Miklóst, a zágrábi káptalan is püspökévé választotta. V. ö. LXXXIX. jegyzet, tovább: CXI. jegyzet és CCCLV., CCCLXII., CCCXCVII., CDIII sq., CDXXIX., CDXXXI—II. — A pápa azonban nem Zágrábba, hanem Kalocsára, majd 1350-ben Esztergomba nevezte ki, Csanád érsek örökébe. V. ö. Bevezető rész, Esztergomi érsekek. — Ő róla van szó *Libri obligat.* tom. 17. fol. 113. — «die 14. Maii 1337. Chanadinus archiepiscopus Strigon. . . . per Nicolaum Nicolai canonicum ecclesie Strigon. . . . sedem apostolicam visitavit. — és tom. 18. fol. 121. — «18. Mart. 1339. . . . Chanadinus archiepiscopus Strigon. . . . per Nicolaum clericum et familiarem suum . . . sedem apostolicam visitavit.

[2] V. ö. LXIV., XLVII.

[3] Szathmáry Péter, v. ö. 1348. július 13-iki bullát, Reg. Avin. 99. fol. 455.

[4] V. ö. XLII. — dicti de Cathmar.

LXXI.

1344. január 28. — Hofa Jakab győregyházmegyei klerikus a paszaui egyházmegyében egyházi javadalmat kér.

Supplicat . . . Jacobus de Hofa, Jauriensis diocesis pauper clericus, quatinus sibi de beneficio ecclesiastico . . . ad collationenem . . . Abbatis, prioris et conventus monasterii in Chremsnimisel (sic), ordinis sancti Benedicti Bataviensis diocesis spectante . . . dignemini . . . providere . . .

Fiat usque ad summam triginta marcarum cum cura, viginti sine cura R.

Datum Avinione V. Kalendas Februarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. CLIX. alias 8.

LXXII.

1344. február 4. — Miklós egri püspök, unokaöccse, János egri és veszprémi kanonok részére még egy egyházi javadalmat kér.

Supplicat . . . Nicolaus[1] episcopus Agriensis, executor et conservator gratiarum . . . Guillelmo . . . sancte Marie in Cosmedin diacono cardinali in Strigoniensi et Colocensi provinciis concessarum, quatinus sibi specialem facientes (gratiam) in persona dilecti Johannis Demetri,[2] clerici Vesprimiensis diocesis, nepotis sui, de beneficio ecclesiastico . . . spectante ad collationem . . . episcopi Agriensis . . . eidem dignemini providere . . . Non obstante, quod idem Johannes sit canonicus prebendatus in Agriensi et Vesprimiensi ecclesiis.

Fiat R.

Datum Avinione II. Nonas Februarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 165.

[1] de genere *Pécz.* V. ö. XLIV. 1. jegyzet., CXXVI., CCCLXV. — *Libri oblig.* tom. 6. fol. 95 v. Eodem anno (1330) . . . dnus Nicolaus episcopus Agriensis in Ungaria promisit pro suo communi servitio 800 fl. auri et 5 servitia consueta persolvere. — tom. 17. fol. 94. — die 6. Maii 1335. Nicolaus episcopus Agrien. pro uno triennio proxime peracto per Laurentium de M . . . clericum procuratorem suum sedem apostolicam visitavit.

[2] V. ö. CCCXCV.

LXXIII.

1344. február 6.—Márton zágrábi kanonok, a veszprémegyházmegyei hántai prépostságot kéri.

Supplicat ... Martinus Michaelis, canonicus Zagrabiensis, quatinus sibi specialem gratiam facientes, de prepositura ecclesie Hantensis,[1] Vesprimiensis diocesis, dudum et adhuc apud sedem apostolicam vacante per mortem condam Bench, ultimi ipsius ecclesie prepositi, qui apud sedem eandem diem clausit extremum, eidem Martino ... dignemini providere.[2] Non obstante, quod quidam Petrus Dominici, dicte Vesprimiensis diocesis, preposituram ipsam ex collatione, ut asseritur, auctoritate ordinaria sibi forsitan, de facto possideat seu pocius occupet et detineat occupatam, seu quod idem Martinus in ecclesia Zagrabiensi canonicatum et prebendam[3] noscitur obtinere ...

Fiat R.

Datum Avinione VIII. Idus Februarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 23.

LXXIV.

1344. február 6. — János kalocsai kanonok még egy egyházi javadalmat kér.

Supplicat ... Johannes Nicolai, canonicus Colocensis, quatinus sibi specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu ecclesie Titelensis, Colocensis diocesis, ... dignemini providere, prebendam vero ... reservare ... Non obstante, quod idem Johan-

[1] Ecclesia s. Michaelis Archangeli de H. V. d.

[2] A szentföld és a szentszék javára Arnoldus de la Caucina (canonicus ecclesiae Titelensis, Colocen. dioec., Theiner I. 668., 1003., megbizó levele, itt Arnaldus de Lacaucina, v. ö. CXXIII., CLXV., CDXXXIII. CDXCIII.) pápai követ által a veszprémi egyházmegyéhez tartozó egyházi javadalmasoktól beszedett pápai tized lajstromában (1350—1354.): «De prepositura Hantensi, Vesprimiensis diocesis, vacante per mortem quondam Bench, fuit provisum Martino Michaelis VIII. Idus Februarii. Blasius solvit XXXV. florenos.» Mon. Vespr. II. 136.— De prepositura Hantensi ... vacante, quia Blasius Cosme preposituram Posoniensem ... est adeptus, fuit provisum Jacobo dicto Crius, II. Kalendas Februarii. U. o. — De prepositura Hantensis ecclesie ... de qua mandatur provideri ... Nicolao Nicolai, VIII. Idus Aprilis. U. o. V. ö. CDLXXXV.

[3] A kanonokságról február 13-án lemondott, XCVI.

nes in ecclesia Colocensi ... canonicatum et prebendam noscitur obtinere ...

Fiat R.

Datum Avinione VIII. Idus Februarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 23.

LXXV.

1344. február 12. — Pál főispán, nagymartoni gróf, királyi követ, Benedek veszprém-egyházmegyei pap, káplánja számára váradi kanonokságot kér.

Supplicat ... comes Paulus,[1] ambaxiator regis Ungarie, quatinus sibi in personam dilecti sui Benedicti Elbe[2] de Folkos,[3] presbiteri, capellani sui, specialem graciam facientes, eidem de canonicatu ecclesie Waradiensis dignemini providere .. non obstante, quod idem presbiter parochialem ecclesiam de Folkos obtinet ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 205 v.

LXXVI.

1344. február 12. — Pál nagymartoni gróf azt kéri, hogy nevezett Benedek a vizsgát a veszprémi püspök vagy az esztergomi prépost előtt tehesse le.

Item supplicat, quatinus cum predictus Benedictus presens in curia non existat, Sanctitas Vestra suam examinationem episcopo Vesprimiensi vel preposito Strigoniensi aut cui ... placuerit, committere dignetur.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4 fol. 205 v.

[1] Paulus filius Simeonis, comes de Nagymarton, iudex curie, Fejér VIII. 4. 490. — comes de Mertinsdorf, CXXXV. Kérvényei utolsójában tévesen kanonoknak mondatik. V. ö. LXXXV., azonkívül LVI., LXXX., LXXXIII., CXXXV., CLXXV., CCXXIX sq.

[2] A bulla Theinernél I. 670., 1006., itt Benedictus Helye de F. A pápa a veszprémi püspököt bizta meg a bevezetéssel. V. ö. XCVII. Michael Andree de Folcos, Strigon. dioec. — Helyesen : Eliae, v. ö. CCXXXII., CCLVIII.

[3] Folcos, Foltus, parochia in archidiac. Següsd., Vesprimien. dioec., parochus : Benedictus, Mon. Vespr. II. 68.

LXXVII.

1344. február 12. — Pál nagymartoni gróf Gyékényesi Ponch János, esztergomi klerikus, jegyzője számára egri kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti sui notarii Johannis Ponch[1] dicti de Gekenes,[2] clerici Strigoniensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu ecclesie Agriensis dignemini providere, prebendam vero ... reservare[3]....

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 205 v.

LXXVIII.

1344. február 12. — Pál nagymartoni gróf nevezett Gyékényesi Ponch János számára szepesi kanonokságot is kér.

Item supplicat, quatinus sibi in persona predicti Johannis Ponch, non obstante predicta ... gratia, de canonicatu et prebenda ecclesie sancti Martini collegiate Cipsiensis, Strigoniensis diocesis ... eidem dignemini providre ...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 205 v.

LXXIX.

1344. február 12. — Pál nagymartoni gróf kérvényeinek gyors elintézését kéri.

Item supplicat, quatinus cum dictum canonicum[4] Paulum (sic) oporteat cum suis clericis et familiaribus ad partes Ungarie, loca remota valde a curia, sine dilatione qualibet remeare, dignemini mandare ... Vicecancellario, ut litteras apostolicas super graciis supra scriptis fiendas, faciat expedire, ipsasque aliis litteris eis in dicta cancellaria prioribus preponendo in gratia speciali.

Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Februarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4 fol. 205 v.

[1] V. ö. CXLV., CCXXXIII.
[2] Gyékényes, terra Gekenus, Mon. Strig. II. 791., 915.
[3] A bulla Theinernél I. 670., 1006., itt Johannes de Pouch dictus d. G.
[4] helyesen: comitem Paulum.

LXXX.

1344. február 12. — Pál nagymartoni gróf többek számára a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat . . . Paulus comes . . . quatinus sibi in personam dilecti sui nepotis, Georgii de Honvelt militis et uxoris sue, specialem gratiam facientes, ut confessor eorum . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 209.

LXXXI.

Item similem gratiam . . . in personam dilecti sui familiaris Johannis de Gottersprintz et uxoris sue, ut confessor eorum . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 209.

LXXXII.

Item similem facientes gratiam eidem in personam dilecti familiaris sui Nicolay dicti Bisscoffberger et uxori sue, ut confessor eorum . . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 209.

LXXXIII.

1344. február 12. — Ugyanaz és második neje, Lihtenberg Erzsébet, utólagosan sógorság akadályában kérnek fölmentést.

Significat . . . comes Paulus, ambaxiator . . . regis Ungarie, et Elizabet de Lihtenberg,[1] Salzburgensis diocesis, quod olim ipsi ignorantes aliquod impedimentum existere inter eos, quod matrimonium impediret, matrimonium ad invicem per verba de presenti, alias legitime contraxerunt, illudque carnali copula consumarunt. Cum autem postmodum ad eorum noticiam pervenerit, quod dicta Elizabet priori uxori dicti Pauli, dum viveret, in quarto consanguinitatis gradu attinebat, ac ex separacione ipsorum, si propterea fieret, gravia scandala orirentur, humiliter supplicant, quatinus cum eis, quod impedimento affinitatis, quod ex premissis provenit, non obstante, possint in huiusmodi matri-

[1] V. ö. Fejér IX. I. 92. — Lajos király 1343. január 5-én Pál nagymartoni grófnak Puchamary Henrik leányával, Erzsébettel kötendő házasságához hozzájárul. V. ö. suppl. LXXXV. jegyzet.

monio licite remanere... dignemini... dispensare, prolem susceptam et suscipiendam... legitimam declarando...

Fiat per diocesanum, si sit ita R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 209.

LXXXIV.

1344. február 12. — Pál nagymartoni gróf és felesége engedélyt kérnek, hogy interdictum idején misét hallgathassanak.

Item supradictus Comes, quatinus, cum a prelatis illarum partium in laycos et villas et loca faciliter interdictum ecclesiasticum proferatur, et videatur cessatio divinorum, sibi et eidem Elizabet, quod quilibet eorum in sua et trium personarum, quas elegerit, possit in locis ecclesiastico interdicto suppositis, vel in quibus cessatio divinorum ipsorum indicta fuerit, presentia divina facere celebrari, dummodo ipsi et persone predicte causam interdicto non dederint, nec cessationem eciam divinorum, auctoritate apostolica dignemini... indulgere.

Fiat submissa voce et in forma R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 209 v.

LXXXV.

1344. február 12. — Ugyanaz rokonai és mások számára a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Item... quatinus sibi, Nicolao Nicolai, Bartholomeo Laurencii, nepotibus suis,[1] Paulo de Ugol et Stephano Conradi, concedere dignemini, quod quilibet eorum possit eligere confessorem...

Fiat in mortis articulo R.

Datum Avinione II. Idus Februarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 209 v.

[1] Endre király 1223-ban kelt és Fejér III. 1. 393. leközölt adománylevele szerint Simon arragoniai lovag királyhűségéért Reuteukeur (Röjtökőr) nevű földterületet kapta és ott telepedett meg. Ez a földterület magában foglalta Martont és Fraknót, a birtokosok Martonról vették föl később nevüket is: Nagymartoni grófok, — Fraknó pedig a nagymartoniak történetében nevezetes szerepet játszott. A Nagymartoni grófok története sok történetirót foglalkoztatott és a supplicatióknak Pál grófra vonatkozó részei néhány vitás kérdést megoldanak, vagy nem ismert adatokat szolgáltatnak. A Nagymartoni

LXXXVI.

1344. február 13. — Vitus nyitrai püspök unokaöccse, János győr-egyházmegyei klerikus részére győri kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat . . . idem episcopus,[1] quatinus sibi in personam dilecti sui nepotis, Johannis Stephani,[2] Jauriensis diocesis similem gratiam facientes, ei de canonicatu ecclesie Jauriensis[3] dignemini providere, prebendam vero . . . reservare . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204 v.

grófoknak ilyképen összeállítható családfája Pál grófig, illetve a fentemlített Miklósig és Bertalanig (csak a férfi leszármazottak) a következő :

I. Simon

II. Simon — Bertalan (magva szakadt) — Mihály

II. Simon: *Pál* (magva szakadt) — Lőrinc

Lőrinc: *Bertalan* — Miklós — *István*

Mihály: András — Bertalan — Dénes — Miklós

Miklós: *Miklós.*

V. ö. Fejér III. 1. 393. — IV. 1. 274. — IV. 2. 427. — IV. 3. 301. — IV. 3. 306. — VIII. 1. 73. — VIII. 1. 112. — VIII. 1. 173. — VIII. 1. 469. — VIII. 2. 241. — VIII. 2. 535. — VIII. 3. 603. — VIII. 4. 89. — VIII. 4. 599. — IX. 4. 651. — Suppl. LVI., LXXX., LXXXIII., CXXXV., CLXXV., CCXXX., CCXXXI., CCXXXIV. — Semmi eddig ismert okmány nem említi Istvánt, Lőrinc fiát, aki az egyházi pályára lépett, suppl. CLXXVIII. — Tudomásom szerint ismeretlen az a körülmény is, hogy Pál gróf kétszer nősült, v. ö. suppl. LXXXIII. Első neje Puchamari vagy Puchaimi Erzsébet, Henrik leánya, aki azonban házasságának első évében meghalt, v. ö. Fejér IX. 1. 92. és suppl. LXXXIII. — 1344. február 22-én Pál grófnak már Lichtenberg Erzsébet a neje, aki Puchaimi Erzsébettel negyedfokban vérrokon. A sógorsági akadály utólagos szanálásáért benyujtott kérvény ugyan «prolem susceptam legitimam declarando» kifejezést használ, ez azonban valószinűleg csak a szokott kérvényforma, bizonyos, hogy Pál grófnak magva szakadt. — A Nagymartoni grófok Mortun falvára és Fraknó várára vonatkozólag v. ö. suppl. CXXXV.

[1] L. LXXXIX.

[2] 1377. április 27-én XI. Gergely pápa Jánosnak a keresztes lovagok óbudai és esztergomi javadalmait adományozza. Reg. Avin. 202. fol. 384. A bulla Mon. Vat. Jaur. leközölve.

[3] Ezt a kanonoki javadalmat 1377. április 27-én XI. Gergely «Jacobo Michaelis, cler. Quinqueeccl., qui ut asseritur, de nobili genere procreatus existit» — adományozza. Reg. Avin. 202. fol. 384.

LXXXVII.

1344. február 13. — Ugyanaz Balázs győregyházmegyei klerikus, unokaöccsének veszprémi kanonokságot kér.

Item ... similem gratiam facere dignemini suo nepoti Blasio Nicolai, Jauriensis diocesis, de canonicatu et prebenda ... in ecclesia Vesprimiensi ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204 v.

LXXXVIII.

1344. február 12. — Ugyanaz Péter zágrábegyházmegyei klerikus, unokaöccse számára a zágrábi egyházmegyében kanonoki javadalmat kér.

Item ... dilecto suo nepoti Petro Stephani,[1] Zagrabiensis diocesis ... de canonicatu et prebenda ... in predicta ecclesia Zagrabiensi ...

Fiat R.

Datum Avinione Idibus Februarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204 v.

LXXXIX.

1344. február 13. — Vasváry Vitus nyitrai püspök, unokaöccse, Péter zágrábegyházmegyei kanonok részére az esztergomi egyházmegyei sárospataki plébániajavadalmat kéri.

Supplicat ... frater Vitus,[2] episcopus Nitriensis, Comesque capelle et cancellarius secretarius ... Ludovici regis Ungarie ...

[1] Parochus in Pothoca, Strig. d., LXXXIX. — archidiaconus Trencsin., cui renuntiat, CCLI., — V. ö. XCI., XCV.

[2] Frater Vitus ord. fr. min. professor, in sacerdotio constitutus, de Castro Ferreo, mint nyitrai püspök és Mesko kinevezett veszprémi püspök utóda 1334. május 11-én erősíttetett meg. Theiner I. 596., 888. — Fejérnél VIII., 3. 738 j. «Fuit hic fr. Vitus anno priori ad sedem Milkoviensem a Sede Pontificia destinatus : cur ad Nitriensem dispositus sit, haud constat. Vocabatur autem fr. Vitus vulgariter Vasváry.» — *Libri obligat.*, tom. 6. fol. 147. — Eisdem anno, ind. et pont. predictis die 20. Apr. *frater Vitus*, episcopus Nitrien. in Ungaria, fecit presentari camere apostolice quoddam publicum instrumentum scriptum et signatum manu *Guillelmi Gilberti Bitterrensis* (v. ö. suppl. CCCLXVIII., CCCLXX., CDLXXXVI.), continens taxationem factam de dicta ecclesia ad summam 275 fl. 5 servitia famil. pro camere dni pape et rev. Cardin. collegio, per ven. viros dnos Jacobum Berengarii Ope-

quatinus sibi in personam dilecti sui nepotis Petri Stephani,[1] Zagrabiensis diocesis, specialem gratiam facientes, ei de parochiali ecclesia in Pothoca, Strigoniensis diocesis, vacante . . . per mortem . . . Stephani olim plebani seu rectoris eiusdem ecclesie, qui in Romana Curia diem suum clausit extremum, dignemini . . . providere, non obstante, quod quidam Conversinus medicus possessioni dicte ecclesie de facto incumbit, et cum aliis non obstantibus . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204 v.

XC.

1344. február 13. — Vitus nyitrai püspök unokaöccse, Mátyás, dombrói plébános számára zágrábi kanonokságot kér.

Item supplicat prefatus episcopus, quatinus dilecto suo nepoti, Mathie filio Cygoi, Zagrabiensis diocesis, plebano seu rectori parochialis ecclesie in Dombro, eiusdem diocesis Zagrabiensis, specialem gratiam facere dignemini de canonicatu et prebanda vacantibus vel vacaturis in ecclesia Zagrabiensi, cum acceptatione . . . ; Non obstante, quod dictam ecclesiam in Dombro dinoscitur obtinere, quam paratus est dimittere, postquam possessionem pacificam alicuius beneficii predictorum in dicta ecclesia Zagrabiensi fuerit assecutus, et cum aliis non obstantibus . . .

Fiat, et nichil dimittat. R.

Datum Avinione Idibus Februarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204 v.

rarium Mont. Crassensis et Jacobum de Lengres, nuncios sedis apostolice factam tempore XXI. cardin. — Vitus püspök 1346-ban halt meg, utódjává a pápa 1347. május 23-án Vásári Miklós esztergomi prépostot nevezte ki. Fejérnél nem fordul elő Miklós, mint nyitrai püspök. — 1350-ben Csanád esztergomi érsek halála után (1349. év végén, Fejér IX. I. 647. j.) Vásári Miklós, akkor már kalocsai érsek, esztergomi érsekké neveztetvén ki, a pápa Dénes zágrábi püspököt helyezte a kalocsai érsekségre, zágrábi püspökké pedig Franko Miklós esztergomi prépostot, választott nyitrai püspököt nevezte ki, aki ép úgy, mint Vásári Miklós, el sem foglalta a nyitrai püspöki széket. A nyitrai püspökségre ezek kinevezése után 1350. január 11-én István szent Ágoston rendi szerzetes került. Theiner I. 742., 1115., 775. 1178., 775. 1179., 776. 1180., 777. 1181. — Fejér IX. I. 646., 763.

[1] Zágrábi kanonok, l. LXXXVIII.

XCI.

1344. február 13. — Miklós honti és Péter trencséni főesperes javadalmaikban cserélni akarnak.

Supplicat ... frater Vitus episcopus ecclesie Nitriensis, Comes Capelle et secretarius cancellarius ... Ludovici Regis Ungarie illustris, quatinus sibi in personam Nicolai dicti Ruffi,[1] archidiaconi Conchensis[2] (sic), in ecclesia Strigoniensi et canonici eiusdem ecclesie Strigoniensis, et Petri Stephani,[3] archidiaconi Trenczi-niensis, in predicta ecclesia Nitriensi, specialem gratiam facientes, qui cum intendant ad invicem predicta sua beneficia ex causis rationabilibus et legitimis permutare, dignemini in illis partibus concedere alicui, quod auctoritate vestra resignantes beneficiorum eorundem ex causis predictis, recipiat ab eisdem, eisque receptis, conferat hinc inde personis eisdem prefata beneficia, ipsosque in possessionem corporalem inducat seu induci faciat et defendat inductos, contradictores ... et cum clausulis ..

Fiat per dictum Episcopum in forma R.[4]

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 206.

XCII.

1344. február 13. — Vitus nyitrai püspök Benedek kemleki, zágrábegyházmegyei főesperes számára váradi kanonokságot kér.

Item supplicat ... frater Vitus, episcopus ecclesie Nitriensis, quatinus Benedicto Ivasse archidiacono de Kemenick[5] in ecclesia Zagrabiensi, similem gratiam facientes, ei de canonicatu ecclesie

[1] 1352. január 31-én János veszprémi püspök a Miklós halála által megüresedett honti főesperességet, melyet a pápa már Beke Jánosnak adott, Miklós királyi káplánnak, pécsi kanonoknak kéri. Beke János — 1. CXLIX., zólyomi főesperes (de Zolio, Strig. d.) 1344. április 12-én esztergomi kanonokká kinevezve, Theiner I. 670., 1006.

[2] Hontensis (Huntensis).

[3] V, ö. CCCXXXVIII., tehát fehérvári főesperes és róla van szó XCV-ben.

[4] Egy későbbi supplicatio szerint Vitus püspök adományozta Péternek jogtalanul, mert Péter még nem volt törvényes korú. Az 1345. október 12. suppl. nem tud erről a cambiumról, hanem hogy Péter lemondása után Vitus püspök Jánosnak adományozta, 1. CCLI.

[5] Inasse ? Lásd L. sz. Itt Kemluk, 1. CCLV. — Kemlek, castrum regium Sclav., Fejér, IX. 3. 35.

Waradiensi dignemini providere, prebendam vero... donationi apostolice dignemini reservare, cum acceptatione...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 206.

ICIII.

1344. február 13. — Vitus nyitrai püspök Miklós őrkanonok részére esztergomi kanonokságot kér.

Item supplicat... idem episcopus, quatinus sibi in personam Nicolai custodis seu thesaurarii predicte ecclesie Nitriensis similem gratiam facere dignemini, ut supra, de canonicatu et prebenda... in ecclesia Strigoniensi cum acceptatione... non obstante, quod predictam custodiam dinoscitur obtinere.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 206.

XCIV.

1344. február 13. — Vitus püspök Domonkos esztergomegyházmegyei pap, káplánja részére az esztergomi egyházmegyében egyházi javadalmat kér.

Item supplicat... predictus episcopus, quatinus sibi in personam Dominici Michaelis presbiteri et capellani sui, Strigoniensis diocesis, similem gratiam facientes, de beneficio ecclesiastico... spectante ad collationem... archiepiscopi Strigoniensis... in civitate vel diocesi Strigoniensi... dignemini reservare...

Fiat usque ad summam triginta marcarum cum cura, viginti sine cura R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 206.

XCV.

1344. február 13. — Ugyanaz Péter fehérvári főesperesnek a veszprémi egyházmegyében kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat... quatinus sibi in personam Petri,[1] archidiaconi Albensis, in ecclesia Vesprimiensi, similem gratiam facere

[1] Petrus Stephani, l. XCI. — 1345. október 12-én lemond a fehérvári főesperességről és a trencséni főesperességet kapja, l. CCLI. — Veszprémi, esztergomi és nyitrai kanonok, u. o. — Valószinüleg róla van szó CXII. — l. CCCXXXVIII.

dignemini ut supra, de canonicatu et prebenda ... in predicta ecclesia Vesprimiensi ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 206.

XCVI.

1344. február 13. — Jegyzőjének, Márton pécsegyházmegyei klerikusnak, aki zágrábi javadalmas kanonok, váci kanonokságot kér.

Item supplicat ... quatinus sibi in personam Martini Michaelis[1] Quinqueecclesiensis diocesis, notarii sui, similem gratiam facientes, ut supra, de canonicatu et prebenda ... in ecclesia Waciensi, cum acceptatione ... non obstante, quod idem Martinus canonicatum et prebendam in ecclesia Zagrabiensi dinoscitur obtinere, quos paratus est dimittere ...

Fiat et nichil dimittat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 206 v.

XCVII.

1344. február 13. — Mihály esztergomegyházmegyei klerikus számára egri kanonokságot kér.

Item supplicat ... quatinus sibi in personam Michaelis Andree de Folcos[2] Strigoniensis diocesis, similem gratiam facere dignemini ut supra, de canonicatu et prebenda ... in ecclesia Agriensi cum acceptatione ...

Fiat R.

Item quod transeat sine alia lectione. Fiat R.

Datum Avinione Idibus Februarii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 206 v.

XCVIII.

1344. február 14. — Tamás liptói főispán, királyi követ a maga és felesége számára a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat ... Thomas[3] comes Liptoviensis, ambaxiator ... regis et regine Ungarie, quatinus confessor suus ... possit

[1] Hántai prépost, l. LXXIII.

[2] De Folcos — lásd LXXV. Benedictus Elbe de Folkos, Vespr. d., Theinernél I. 670., 1006. — Benedictus Helye de Folcos.

[3] Thomas Petri, comes de Lipto, v. ö. CXLIV. — comes Liptoviensis,

sibi et domine Margarite consorti sue... peccatorum omnium etc....

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 207.

XCIX.

1344. február 14. — Ugyanazt kéri fivére, Péter számára.

Item similem graciam Petro filio Petri, suo germano et consorti eiusdem Petri...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 207.

C.

1344. február 14. — Ugyanazt kéri István pilisi főispán részére.

Item similem graciam Stephano[1] comiti de Pylis, socero predicti comitis Thome et consorti eiusdem Stephani...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 207.

CI.

1344. február 14. — Tamás liptói főispán a csóri templom számára búcsut kér.

Item supplicat, quatinus omnibus Christi fidelibus ad ecclesiam beati Petri apostoli de Chur[2] Vesprimiensis diocesis, XVIII. die Augusti et in die dedicationis eiusdem ecclesie devote singulis annis convenientibus, nec non pro conducentibus corpus Christi ad infirmos et reducentibus corpus Christi, aliquas indulgentias,

Crisiensis et castellanus de Chokakő, Fejér IX. 1. 631. — v. ö. CCV. suppl. jegyzet.

[1] Stephanus Emerici dictus Tucos, comes de Pilisio ac magister ianitorum regis et regine, suppl. CCIL. — A pilisi konvent által 1343-ban kiállított okmányban : ... vir Nobilis ac Magnificus Teuteus, magister ianitorum regalium, comes Bursiensis et castellanus de Lewa ac de veteri Buda, nobis et ecclesie nostre antedicte Protector ... Fejér IX. 1. 162. — Ugyanaz a Teuteus ilyen minőségben 1353-ig szerepel. V. ö. Fejér IX. 1. 635. (1348.) — IX. 1. 643. (1348.) — IX. 1. 764. (1350.) — IX. 2. 74. (1351.) — IX. 2. 136. (1352.) — IX. 2. 212. (1353. Thutheus.) — Mag. Tucus, comes Barsiensis Fejér VIII. 4. 431.

[2] Chur, Csór, Fehérmegyében.

de quibus Sanctitati Vestre placuerit, dignemini auctoritate apostolica impertiri.

Fiat in dictis festis de uno anno et una quadragena R. Et de conducentibus . . . de decem diebus R.[1]

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 207.

CII.

1344. február 14. — A vácegyházmegyei gedei templom részére búcsu.

Item supplicat, quatinus ecclesie beate Marie Virginis de Keede, diocesis Wachiensis, ad XVI. diem dicti mensis, et ad diem dedicationis et pro peregrinatione Corporis Christi, similem indulgentiam dignemini impertiri.

Fiat ut supra R.[2] Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 207.

CIII.

1344. február 14. — A nógrádmegyei bágyoni templom részére búcsu.

Item supplicat, quatinus ecclesie beatorum martirum Primi et Feliciani de Bagion[3] (sic) Wachiensis diocesis, ad XVII. diem dicti mensis, et in die dedicationis eiusdem, et peregrinationibus cum corpore Christi, similem indulgentiam dignemini impertiri.

Fiat ut supra R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 207.

CIV.

1344. február 14. — Hasonló búcsuengedélyt kér a nyitramegyei, szent Tamás apostol tiszteletére épült surányi templom számára.

Item supplicat, quatinus ecclesie beati Thome apostoli de Suran,[4] Strigoniensis diocesis, ad VI. diem Octobris et in die

[1] Ugyane kötet 242-ik oldalán ismételten búcsuengedélyt kér a csóri és a következő három templom számára, lásd CXLII. sz. a. március 9-i kelettel. A bullák is e kelettel expediáltattak, Theinernél I. 995—1000.

[2] A mai Szarvas-Gede. A bulla Theinernél, I. 666., 998.

[3] A bulla Theinernél, I. 666., 995. — itt : de Bogion, ma : Bágyon.

[4] E templomok alapítója a jegyzet szerint Tamás liptói főispán. Surány, Nyitramegyében, előbb János esztergomi érsek birtoka, aki cserébe adja — Ernei Bano — Nyárhidért. Fejér III. I. 302. — Swran possessio comitis Erneey, filii Mocha de Zeegy, 1297. szeptember 3-án cambiummal

dedicationis ac peregrinationibus cum corpore Christi, similem indulgentiam dignemini impertiri.

Fiat ut supra R.

Predictas namque ecclesias prefatus Comes Thomas in locis miserrimis fundavit . . . Et quod transeat etc. Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 207.

CV.

1344. február 14. — Tamás liptói főispánnak kérvénye, hogy a pápa Haraszti Márton váci kanonoknak, esztergomegyházmegyei klerikusnak esztergomi kanonokságot adományozzon.

Supplicat . . . comes Thomas . . . regis et regine Ungarie ambaxiator, quatinus sibi in personam dilecti sui Martini Thome de Harasti,[1] clerici Strigoniensis diocesis, graciam facientes specialem, eidem de canonicatu ecclesie Strigoniensis dignemini providere, prebendam vero reservare . . . Non obstante, quod idem Martinus in ecclesia Vaciensi canonicatum et prebendam noscitur obtinere . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 207.

CVI.

1344. február 14. — Ugyanaz Haraszti Márton váci kanonok nevében fölmentést kér a pápától, hogy míg nevezett kanonok valamelyik egyetemen tanulmányait végzi, egyházi javadalmainak jövedelmeit élvezhesse.

Item supplicat, quatinus in personam dilecti sui predicti Martini Thome de Harasti, canonici Vaciensis, specialem gratiam facientes, eidem Martino, ut insistendo studio litterarum in loco, ubi illud vigeat generale, vel in altero beneficiorum ipsius, fructus . . . omnium beneficiorum ecclesiasticorum . . . que nunc in quibusvis ecclesiis obtinet vel imposterum obtinebit, etiam si dignitas, personatus seu officia existant, cum ea integritate percipere

megválik e birtoktól, Mon. Strig. II. 411., 421. — V. ö. Századok 1884. 114. — *Kandra Kabos,* Erne bán és fiai.

[1] V. ö. CXLIV., CVI., CCCLV. — A bulla Theinernél I. 670., 1006, — itt : de Haxati.

valeat, cotidianis distributionibus dumtaxat exceptis, cum qua illos perciperet, si in eisdem ecclesiis personaliter resideret, nec interim ad restituendum in ipsis vel earum aliqua a quoquam valeat coartari, non obstante, si in eisdem ecclesiis vel earum aliqua primam vel quamvis aliam consuetam non fecerit residentiam personalem, et quibuscunque statutis et consuetudinibus contrariis ipsarum ecclesiarum, iuramento . . . et cum aliis non obstantibus . . .

Fiat ad triennium R.

Et quod transeat sine alia lectione. Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 207.

CVII.

1344. február 14. — Ugyanaz kéri, hogy a pápai kancellária a bullákat utána küldje.

Item supplicat, quatinus cum ipsum comitem oporteat cum suis capellanis et clericis ad partes Hungarie loca remota valde a curia sine dilatione qualibet remeare, dignemini mandare reverendo patri domino Vicecancellario, ut litteras apostolicas super graciis faciendas faciat expediri, ipsasque aliis litteris eidem in dicta cancellaria prioribus preponendo, de gratia speciali.

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XVI. Kalendas Marcii anno secundo.

Suppl. Clem VI. tom. 4. fol. 207 v.

CVIII.

1344. február 14. — Tamás liptói főispán Miklós kalocsai klerikus számára bácsi kanonokságot kér.

Supplicat . . . Thomas, Comes Lipconiensis (sic), ambaxiator .. regis et regine Ungarie, quatinus sibi in personam Nicolai Bere, clerici Colocensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu ecclesie Bachiensis . . . dignemini providere. Prebendam vero . . . reservare . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 220.

CIX.

1344. február 14. — Ugyanaz Péter székesfehérvári kanonok számára veszprémi kanonokságot kér.

Item supplicat idem Comes, quatinus sibi in personam Petri Johannis,[1] Vesprimiensis diocesis ... de canonicatu ecclesie Vesprimiensis ... dignemini providere. Prebendam vero ... reservare ... Non obstante, quod idem Petrus canonicatum et prebendam in ecclesia beate Marie de Albaregali dicte diocesis noscitur obtinere.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 220.

CX.

1344. február 14. — Ugyanaz káplánja, László számára pécsi kanonokságot kér.

Item supplicat idem Comes, quatinus sibi in personam dilecti capellani sui Ladizlavi quondam Petri,[2] specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Quinqueecclesiensis ... dignemini providere. Prebendam vero ... reservare ... non obstante, quod idem Ladizlavus canonicatum et prebendam ecclesie Vachiensis[3] noscitur obtinere.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 220.

CXI.

1344. február 14. — Ugyanaz Miklós esztergomegyházmegyei klerikus számára fehérvári kanonokságot kér.

Item supplicat idem Comes, quatinus sibi in personam dilecti sui Nicolai de Metri[4] (sic), clerici Strigoniesis diocesis, specialem

[1] 1341. Rationes collectoriae, i. h. — Petrus can. Albensis. — A bulla Reg. Vat. tom. 171. fol. 10. — L. CCIV.

[2] V. ö. CCV.

[3] Theinernél I. 670., 1006. — Clemens eps. ... Ladislao, nato quondam Petri ... Confert ei *consideratione episcopi Quinqueecclesiensis* canonicatum huius ecclesiae et indulget, ut etiam canonicatum in ecclesia *Bachiensi* retinere valeat. — győri kanonok, v. ö. CCV.

[4] Demetrii. A bulla Theinernél I. 670., 1006. — 1347. június 8-án: Clemens episcopus ... Nicolao Demetrii, canonico Albensi ... Cum itaque canonicatus et prebenda ecclesie Strigoniensis, quos Nicolaus electus Nitrien-

gratiam facientes, de canonicatu ecclesie beate Marie de Albaregali, Vesprimiensis diocesis . . . dignemini providere. Prebendam vero . . . reservare . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 220.

CXII.

1344. február 14. — Ugyanaz Péter veszprémi klerikus számára veszprémi kanonokságot kér.

Item supplicat . . . quatinus sibi in personam . . . Petri Stephani[1] clerici Vesprimiensis diocesis specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Vesprimiensis . . . dignemini providere. Prebendam vero . . . reservare, cum acceptatione . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 220.

CXIII.

1344. február 14. — Ugyanaz Surányi János esztergomegyházmegyei klerikus számára váci kanonokságot kér.

Item supplicat . . . quatinus sibi in personam . . . Johannis Dominici de Suran, clerici Strigoniensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Vachiensis . . . dignemini providere. Predendam vero . . . reservare . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 220.

CXIV.

1344. február 14. — Ugyanaz László erdélyi klerikus számára erdélyi kanonokságot kér.

Item supplicat idem Comes, quatinus sibi in personam Ladizlavi Geburlini . . .[2] clerici Transilvanensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Transilvanensis . . . dignemini providere. Prebendam vero . . . reservare . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 220.

sis . . . obtinet . . . vacare sperentur . . . eosdem . . . conferendos tibi . . . reservamus. Reg. Vat. tom. 179. fol. 37. — V. ö. LXX.

[1] V. ö. XCV. és CCLI.

[2] Olvashatatlan, a bulla Theinernél I. 670., 1006. — itt : Ladizlao Gebullini de Nimpti.

CXV.

1344. február 14. — Kéri, hogy a fentiek a vizsgát otthon tehessék le.

Item supplicat, quatinus predictis Nicolao Bere, Petro Johannis, Nicolao de Metri, Petro Stephani ac Johanni Dominici, qui absentes sunt de Romana Curia et in Hungaria existunt, dignemini ... ipsis examen remittere, aut in partibus illis committere preposito sancti Thome in Promothorio Strigoniensis, vel archidiacono Zaladiensis ecclesiarum, vel cui Vestre Sanctitati placuerit ....

Fiat R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 220.

CXVI.

1344. február 14. — Ugyanaz kéri, hogy kérvényei gyorsan elintéztessenek és a bullák utána küldessenek.

Item supplicat, quatinus cum ipsum Comitem oporteat cum suis capellanis et clericis ad partes Hungarie a Romana curia valde remotas sine dilatione qualibet remeare, dignemini mandare reverendo patri domino Vicecancellario ...[1]

Fiat bene R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XVI. Kalendas Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 220.

CXVII.

1344. február 15. — Tamás újvári főispán a maga és rokonai számára a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat ... Thomas Aladarii,[2] Comes de Uyvar, Strigoniensis diocesis, ambaxiator ... Ludovici regis Ungarie ... quati-

[1] Mint CVII. számnál.

[2] 1345-ben VI. Kelemen pápa a görcsönyi templomnak — Gerchin, ma Görcsöny, Baranyamegyében, v. ö. Csánki M. T. F. II. 486. — búcsut engedélyez, — itt : parochialis ecclesia b. M. V. de Gerchin ... in villa patrimoniali ... Thome Aladari Comitis Novi Castri, (Abaujv.) Fejér IX. I. 295. — Thomas Aladarii és Miklós egri püspök rokonok voltak, a CXXVI. suppl.-ban János veszprémi klerikust rokonuknak mondják, a LXXII.-ben «nepotis». V. ö. CIC. — Theiner I. 684. 1033.

nus sibi, Nicolao Aladarii militi, germano suo, ac Stephano Lochk,[1] comiti Castri Ferrei, et cuiuslibet ipsorum uxoribus, in vestrorum litteris nominandis, concedere dignemini etc. . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208.

CXVIII.

1344. február 15. — Ugyanaz engedélyt kér, hogy tíz személlyel a szentföldre zarándokolhasson.

Item supplicat, quatinus sibi, qui causa devotionis affectat Sepulcrum Dominicum et alia loca sacra ultramarina peregre visitare, quod cum X personis possit Sepulcrum et alia loca predicta, ut premittitur, visitare, auctoritate apostolica dignemini specialem gratiam elargiri, vel quod si dictus Thomas aliquo impedimento legitimo prepeditus, idem Thomas non posset predicta loca personaliter visitare et ex zelo devotionis et fidei vellet decem personas per eum nominandas peregre ad ipsa loca propriis sumptibus destinare, quod eedem persone cum simili licentia et indulgentia possint ad ipsa loca pro anime ipsius nobilis remedio se transfere.

Fiat R.[2] Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208.

CXIX.

1344. február 15. — A nyitramegyei Vecsén, az általa fölépítendő templom részére búcsu.

Item, cum ipse Thomas in Villa Veche, Nitriensis diocesis[3] quamdam ecclesiam, que inchoata solum erat, perfici, compleri et consecrari fecerit, sub vocabulo et in honorem beati Johannis Baptiste, suis sumptibus et expensis, ipseque desideret, ut erga eam fidelium devotio augeatur, dignemini omnibus vere penitentibus et confessis, qui in eiusdem beati Johannis et dedicationis

[1] Stephanus filius Looch, magister agazonum, 1326-tól 1333-ig fordul elő, Fejér VIII. 3. 103., — 1344-ben a suppl. szerint Stephanus Lochk, comes Castri Ferrei, 1330-ból pedig Stephanus Looch mag. agaz. és Stephanus com. Castri Ferr. egyugyanazon okmányban említtetnek, Fejér VIII. 3. 423.

[2] A bulla Theinernél I. 663., 989. — itt Thome Aladarii comiti de Vynar.

[3] Két vonatkozó bulla Theinernél I. 663., 990. és 686., 1038.

ipsius festivitatibus ecclesiam predictam devote visitaverint annuatim, nec non et eis, qui dicte ecclesie benefecerunt, aliquas indulgentias, de quibus Sanctitati Vestre placuerit, dignemini misericorditer elargiri.

Fiat in dictis festis de uno anno et una quadragena, et de benefactoribus de centum diebus R.[1]

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208.

CXX.

1344. február 15. — Unokaöccse, István egri klerikus részére váradi kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Stephani Luce,[2] carissimi nepotis sui, clerici Agriensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem Stephano de canonicatu ecclesie Varadiensis dignemini auctoritate apostolica providere, prebendam vero . . . in predicta ecclesia Varadiensi, quam idem Staphanus per se vel eius procuratorem dumtaxat acceptandam . . . dignemini reservare, cum acceptatione . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208.

CXXI.

1344. február 15. — Unokaöccse, Gergely győri klerikus részére győri kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Gregorii Nicolai nepotis sui, clerici Jauriensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem Gregorio de canonicatu ecclesie Jauriensis dignemini providere, prebendam vero . . . reservare . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208.

CXXII.

1344. február 15. — Ugyanaz azért folyamodik, hogy Gergely a vizsgát az esztergomi vagy egri prépost előtt tehesse le.

Item, quatinus predicto Gregorio Nicolai, qui absens a Romana Curia et in Ungaria existit, dignemini de benignitate apostolica examen sibi remittere, aut in partibus illis commit-

[1] V. ö. CXCVIII. [2] V. ö. CCII.

tere . . preposito Strigoniensis vel . . . preposito Agriensis ecclesiarum . . .

Committatur R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208.

CXXIII.

1344. február 15. — Kálmánnak győri püspökké történt fölszentelése által megüresedett fehérvári kanonokságot Széchy Miklós egri klerikusnak kéri.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Nicolai Symonis de Zech,[1] clerici Agriensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu et prebenda ecclesie beate Marie semper Virginis in Albaregali, Vesprimiensis diocesis, dudum vacantibus in Romana curia per consecrationem domini Colomanni[2] episcopi Jauriensis, auctoritate apostolica in illis partibus consecrati, . . . dignemini providere . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208 v.

CXXIV.

1344. február 15. — János részére, aki az egyházi pályára óhajt lépni, pozsonyi kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Johannis Jacobi,[3] Strigoniensis diocesis, qui milicie clericali se adscribi desiderat,

[1] Arnoldus de la Caucina tizedlajstromában, i. h.: De canonicatu et prebenda ecclesie beate Marie de Alba Regali . . . fuit provisum Nicolao Symonis de Orch XV. Kal. Martii. — A bevezetéssel a pápa a nyitrai püspököt és az esztergomi szent Tamáshegyi prépostot bizza meg. Reg. Vat. tom. 157. fol. 153. — VI. Ince pápa a bullát 1353. május 29-én átírja. Reg. Vat. tom. 222. fol. 342 v.

[2] Károly Róbert természetes fia, — XXII. János pápa 1334. február 3-án dispenzálja (föltételesen) a törvénytelen születésben és a kánoni korban (ekkor 17 éves), a bullák Theinernél I. 595., 886, 604., 899. — 1335-ben Teofil (dictus puer, 1304—1335.) esztergomi prépostnak utóda, székesfehérvári kanonok, ekkor diaconus, Fejér VIII. 4., 114., Theiner I. 613., 918., 614., 919. — 1337. május 6-án győri püspök, Miklósnak utóda, ekkor 21 éves. Fejér VIII. 4. 160. 175. Reg. Vat. tom. 124. ep. 269., 194., 259. Theiner I. 613., 918. — *Libri obligat.*, tom. 6. fol. 155. — Colomannus electus in episcopum Jaurien., solvit, nulla obligatione precedente, per manus *Gregorii prepositi Chasmensis*, dioec. Zagrabien., pro suo cummuni servitio 800 fl. auri. — Az esztergomi prépostságban utóda Vásári (Szügyi, Monoszlói) Miklós, Reg. Vat. tom. 127. ep. 510. Suppl. LXX., CXXVII. köv.

[3] István kalocsai érsek rokona, v. ö. CLXIII., CCLXIII., CCCII.

specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie collegiate Posoniensis Strigoniensis diocesis, cum plenitudine iuris canonici eidem dignemini auctoritate apostolica providere, prebendam vero ... dignemini ... reservare ... non obstantibus ... quod idem Johannes nondum sit ad primam tonsuram seu ad ordinem clericalem promotus.

Possit sibi provideri per ... archiepiscopum Strigoniensem auctoritate apostolica, cum fuerit tonsuratus. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208.

CXXV.

1344. február 15. — Ugyanaz ügyeinek gyors elintézését és a bullák expediálását kéri.[1]

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XV. Kalendas Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208 v.

CXXVI.

1344. február 15. — Miklós egri püspök és Tamás ujvári főispán kérvénye egy egri egyházmegyei javadalomért János egri és veszprémi kanonok számára.

Supplicat ... Nicolaus, episcopus Agriensis, executor et conservator gratiarum ... Guillelmo ... sancte Marie in Cosmedin diacono cardinali in Strigoniensi et Colocensi provinciis concessarum,[2] ac Thomas comes de Huyvar[3] (sic), ambaxiator ... regis Ungarie, quatinus eis in personam dilecti proximi eorum, Johannis Demetri,[4] clerici Vesprimiensis diocesis, specialem gratiam facientes, beneficium ecclesiasticum ... spectans ad collationem ... episcopi Agriensis ... etiam si ... dignitas vel personatus aut officium in ecclesia Agriensi, et ipsa dignitas maior post episcopalem existat, conferendum sibi ... dignemini reservare ... Non

[1] Ugy mint CVII. sz. a.

[2] V. ö. LXXII.

[3] L. CXVII.

[4] 1344. február 4-i suppl.-ban : nepotis sui.

obstante, quod idem Johannes in dicta Agriensi et Vesprimiensi ecclesiis canonicatus obtinet et prebendas...

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XV. Kalendas Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 208 v.

CXXVII.

1344. február 17. — Miklós esztergomi prépost a maga és mások számára a szokott gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat ... Nicolaus prepositus ecclesie Strigoniensis, ambaxiator ... regis Ungarie, iurisperitus, quatinus sibi et matri, nec non coniuncti[1] (sic) Bekeu de Zilach,[2] et Johanni[3] ac Thome militibus aule regie et specialissimo amico suo Johanni[4] preposito ecclesie sancti Johannis de Castro Quinqueecclesiensi, in iure canonico licenciato, absolutionem semel in mortis articulo concedere dignemini ut in forma.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204.

CXXVIII.

1344. február 17. — Miklós esztergomi prépost többedmagával a szentföldre akar zarándokolni.

Item supplicat, quatinus sibi et domino Bekeu, germano suo, comiti de Zilach, Johanni Laurencii, comiti Chanadiensi, consanguineo suo, qui causa devocionis affetant (sic) sepulcrum Dominicum ... visitare ... dignemini specialem licenciam elargiri.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204.

[1] V. ö. CXXVIII., itt : germanus.

[2] De Szilágy.

[3] Johannes Laurentii, comes de Csanád, l. CXXVIII., CDIII.

[4] Johannes de Jakabfalva de genere Gara, királyi titkár, avignoni követ, 1347-ben veszprémi püspök, királyi titkos cancellár, 1357-ben halt meg. Mon. Vespr. bev. XLIX—LII., u. o. 4. j. — Esztergomi kanonok is volt, ezt a kanonokságot VI. Ince pápa 1353-ban István esztergomi plébánosnak adományozza. Theiner II. 6. 12. — CCCXXXII. suppl.

CXXIX.

1344. február 17. — Miklós esztergomi prépost szülőhelyén, Vásárin épült szent Mártonról nevezett templom búcsuja.

Item supplicat, quatinus cum ipse affetet (sic), ut ad ecclesiam sancti Martini de Vasari,[1] in eorum villa patrimoniali consistentem, in Waradiensi diocesi, devocio fidelium augeatur, dignemini omnibus vere penitentibus et confessis . . . annuatim aliquas indulgencias . . . impertiri.

Fiat de uno anno et una quadragena R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204.

CXXX.

1344. február 17. — Miklós esztergomi prépost Volkói János részére fölmentést kér, hogy javadalmaitól távol élvén is élvezhesse azok jövedelmét.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti socii et amici sui, Johannis Pauli de Wolko,[2] iurisperiti, Quinqueecclesiensis diocesis, concedere dignemini . . ., ut ipse faciat fructus suos omnium beneficiorum suorum . . . residendo in altero eorundem et etiam in studio generali . . .

Fiat ad biennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204.

CXXXI.

1344. február 17. — Miklós esztergomi prépost arra kéri VI. Kelemen pápát, hogy Pálnak egy váradi kanonoki javadalmat biztosítson.

Item supplicat, quatinus dilecto amico suo Paulo Pauli, in iure canonico provecto, de canonicatu ecclesie Waradiensi et prebenda . . . dignemini providere. Non obstante, quod in ecclesia Strigoniensi canonicatum et prebendam obtineat . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 204.

[1] Vasari, valamikor Kis- és Nagyvásári, Szalonta alatt. V. ö. Bunyitay III. 479. és suppl. CDV.

[2] V. ö. IX., CCCXXVII.

CXXXII.

1344. február 17. — Miklós esztergomi prépost Péter esztergomi kanonok részére egri kanonokságot és javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus dilecto amico suo Petro Nicolai, scolari in iure canonico, de canonicatu ecclesie Agriensis et prebenda ... dignemini providere. Non obstante, quod in ecclesia Strigoniensi canonicatum et prebendam noscitur obtinere ...

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XIII. Kal. Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 402.

CXXXIII.

1344. február 21. — Kérvény Cornayai János érdekében, fölmentésért törvénytelen születés akadályában és kalocsai kanonoki javadalom adományozásáért.

Item supplicant dicti ambaxiatores,[1] quatinus eis in personam ... Johannis de Cornaya, clerici, specialem gratiam facientes, eidem Johanni presenti, de canonicatu et prebenda ecclesie Colocensis in Rodo,[2] vacantibus nunc vel vacaturis proximo ... dignemini ... providere ... cum omnibus non obstantibus ... seu quod idem Johannes de soluto sit genitus et soluta, licet secum auctoritate litterarum et commissionis ... Benedicti Pape XII. ... facte domino ... epicopo Famaugustanensi in communi forma fuit ... dispensatum, nichilominus dignemini cum eo dispensare,

[1] Ambaxiator Johannes episcopus Mezkarensis et frater Daniel ordinis minorum, ambaxiatores Guidonis regis omnium Armenorum, — mint az előbb bejegyzett supplicatióknál.

[2] A supplicatio hibásan van szövegezve, helyesen: conventus Rodi, fratrum linguae franciae, mint a CCXCVI. suppl.-ban és egyszerűen: de canonicatu ecclesiae Colocensis. *Azonban nem a magyar kalocsai egyházmegyéről van szó.* A magyar «Colocensis» mellett egy «*Colocensis in insula Rodorum*» — «*Colocensis Rodi*» is szerepel, — egy kisebb keleti egyházmegye, melynek csak neve maradt meg az utókorra. Egy-két okmányban ez egyházmegyék fölcseréltetnek, pl. v. ö. CCXCVI. — és supplicatióink rendezésénél is ilyképen került be fenti kérvény, bár biztos, hogy «Colocensis in insula Rodorum» értendő itt, míg a CCXCVI. suppl. valószinűbben a mi Kalocsánkra vonatkozik. — *Göller*, Der Liber Taxarum der päpstichen Kammer, fol. 43., egyszer szintén megemlíti «Colocen. in insula Rodorum — flor. 220. nota in libro camere 120.»

ut . . . possit dictos canonicatum et prebendam in dicta Colocensi ecclesia assequi et licite retinere.

Fiat et dispensamus R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis IX. Kalendas Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 219 v.

CXXXIV.

1344. március 4. — Gergely csázmai prépost Kapronczay Márton zágrábi kanonok számára a zágrábi egyházmegyében javadalmat kér.

Supplicat . . . Gregorius[1] prepositus Chasmensis, ambaxiator . . . regis Hungarie, quatinus sibi in personam Martini Wellini de Kaprocha,[2] presbiteri Zagrabiensis diocesis, specialem gratiam facientes, de dignitate seu personatu . . . ad collationem . . . episcopi dicte Zagrabiensis ecclesie pertinente, si vacat . . . providere et clausula anteferri. Non obstante, quod dictus Martinus canonicatum cum prebenda in dicta ecclesia Zagrabiensi,[3] et in ecclesia Strigoniensi canonicatum sub expectatione prebende . . . noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis II. Nonas Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 234.

CXXXV.

1344. március 6. — Pál nagymartoni gróf a nagymartoni plébániát alapítja, a templomot kiépítette, a tizedeket a győri püspöktől megváltja. Ezekhez kér pápai megerősítést.

Supplicat . . . Paulus comes, ambaxiator . . . regis Ungarie, quod ipse et progenitores sui villas suas Mortun et Ferchitou[4] (sic), preteritis aliis villis et locis ipsorum, pro habitatione propria eligerunt, ipseque Paulus in eadem villa Mortun ecclesiam

[1] vál. csanádi püspök, CLXXII.

[2] V. ö. LI., CCLV.

[3] 1343. augusztus 25-én kinevezve, a megfelelő suppl. hiányzik, a bulla Theinernél jelezve I. 662., 987., v. ö. LI. suppl.

[4] Fraknó várára vonatkozó eddigi kutatások azon nézet felé hajlanak, hogy Mortun és Fraknó egy és ugyanazt — legalább a «vár» fogalmával —

sancti Martini, que simplex rectoria existit, que parva erat, superedificando plurimum ampliavit, et eam ob reverentiam beati Martini et suum ac suorum inibi incolatum desiderat honorari et in dignitate ac redditibus augmentari. Quare humiliter supplicat, quatinus dictam ecclesiam in plebaniam erigere, ac rectorem ipsius in plebanum creare dignemini et decimam dictarum duarum villarum, ad quinquaginta marcas annis singulis ascendentem, et quam dominus episcopus Jauriensis, cuius mense redditus preter hiusmodi decimam pingues et habundantes existunt, percipit annuatim, eidem ecclesie sancti Martini et plebanie ipsius auctoritate apostolica concedere dignemini donare ac ecclesiam et plebaniam huiusmodi, quacunque constitutione seu consuetudine contraria non obstante, cum dictus comes paratus existat pro recompensatione dicte decime prefato episcopo et ecclesie duo milia florenorum auri exhibere in emptionem possessionum et bonorum ad comodum Jauriensis ecclesie convertenda, comittere archiepiscopo Strigoniensi, quod si maior est quantitas decimarum secundum ratam ultra duo millia florenorum, plus ipsum solvere cogat, et hoc solum a Sanctitate Vestra pro suo petit honore.

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis II. Nonas Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 233.

jelentik, bár Simon fiainak és Mihálynak 1346-i birtokosztozkodásánál (Fejér, IX. 1. 408.) «*Castrum Farukno, villam subtus ipsum castrum existentem*», tehát Fraknó váráról beszél teljesen függetlenül Mortun-tól. Megállapítható, hogy a család Nagymartonban lakott és amikor székhelyük szerint Mortun-váráról van szó, ezalatt Fraknó várát kell érteni. Amikor Albert herceg 1282-ben Vorchenstein (Fraknó) várának lerombolását kívánja, érthetetlen volna, miért kimélné a szomszédos Mortun várat, ha Mortun vár és Fraknó vár a várurak rezidenciája szerint a puszta elnevezésen, illetve a nevek fölcserélésén kívül is két várat jelentene. V. ö. Győri rég. füz. II. 377. Nagy Imre, A Nagymartonyi és Fraknói grófok. — V. ö. Csánki M. T. F. III. 585. Faruhno, Frathnaw, Forchtenstein stb. — E supplicatio alapján az a vélemény sem állhat meg, hogy a nagymartoni grófok Fraknó birtokába csak 1360 után jutottak, minthogy addig a mesebeli Gylet hercegek birták, akiknek állítólag 1360-ban magvaszakadt.

CXXXVI.

1344. március 7. — A királyi követek Miklós nádor fia, László pécsi kanonok számára esztergomi javadalmat kérnek.

Supplicant ... ambaxiatores[1] ... Ludovici regis Ungarie illustris ad Sanctitatem Vestram destinati, quatinus sibi in personam Ladizlai[2] nati ... Nicolay comitis Palatini regni Ungarie et iudicis Cumanorum, specialem gratiam facientes, de dignitate seu personatu ... ad collationem ... archiepiscopi Strigoniensis pertinente ... dignemini reservare. Non obstante, quod dictus Ladislaus canonicatum et prebendam in ecclesia Quinqueecclesiensi habeat, et dignitatem ... in ecclesia antedicta noscatur expectare. Cum acceptatione ...

Fiat R.

Supp. Clem. VI. tom. 4. fol. 234.

CXXXVII.

1344. március 7. — A királyi követek János főesperes, pécsi és erdélyi kanonoknak még egy egyházi javadalmat biztosíttatnak.

Supplicant ... iidem ambaxiatores, quatinus sibi in personam Johannis Pauli[3] Archidiaconi de Ozniag, in ecclesia Quinqueecclesiensi, socii et magistri dicti domini Ladizlai, specialem gratiam facientes, de dignitate seu personatu ... eciam si maior post episcopalem dignitatem existat, in ecclesia, civitate vel diocesi Quinqueecclesiensibus, ad collationem ... Quinqueecclesiensis episcopi spectantem ... cum clausula anteferri.[4] Non obstante, quod dictum archidiaconatum[5] seu canonicatum et prebendam, quod dictus Johannes in dicta ecclesia obtinet, seu quod canonicatus et prebendas in ecclesia Transilvanensis sint sibi reservati, cui archidiaconatui ... est renunciare paratus, et cum aliis ...

Fiat R. Supl. Clem. VI. tom. 4. fol. 234.

[1] Pál nagymartoni gróf, Miklós esztergomi prépost és Dénes minorita, v. ö. CXXXIX.

[2] V. ö. XIV., XLV., később csázmai prépost, majd veszprémi püspök.

[3] Johannes Pauli de Wolco, IX., CXXX., CCXXVIII., CCCXXVII.

[4] Olvasókanonoknak lett kinevezve, a főesperességről lemondott.

[5] utóda Johannes Alberti de Gubin (?), CCCXXVII.

CXXXVIII.

1344. március 7. — László, Miklós palatinus fia Miklós pécsi klerikus számára boszniai kanonokságot kér.

Supplicat ... Ladizlaus natus ... Nicolai ... comitis Palatini regni Ungarie et iudicis Cumanorum, quatinus sibi in personam dilecti sui Nicolai Stephani de Panit, clerici Quinqueecclesiensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie beati Petri de Diako, Bosnensis diocesis ... dignemini reservare ...

Fiat R.

Item dignetur ... examinationem dicti Nicolay ... episcopo Quinqueeclesiensi in partibus committere, cum idem Nicolaus presens in curia non existat.

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis Nonis Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 234.

CXXXIX.

1344. március 7. — László főispán gyóntatója számára a szokott kegyelem.

Supplicat ... frater Dyonisius Ladizlay, ordinis fratrum minorum lector, illustris principis domini Ludovici regis Ungarie ambaxiator, quatinus nobili et potenti viro domino Ladizlao comiti Syculorum et de Beztreche, eius patri, eiusque matri concedere dignemini, ut confessor ...

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis Nonis Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 237.

CXL.

1344. március 7. — A királyi követek Lakacsi János nyitrai klerikus számára pécsi kanonokságot kérnek.

Supplicant ... Ambaxiatores ... regis et regine Ungarie, quatinus eis in personam dilecti clerici ipsorum Johannis Jacobi de Lakach, Nitriensis diocesis, specialem gratiam facientes,

eidem de canonicatu ecclesie Quinqueecclesiensis dignemini providere. Prebendam vero ... reservare ...

Fiat R.[1]

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis Nonis Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 238 v.

CXLI.

1344. március 9. — Vitus nyitrai püspök újból való megerősítését kéri azoknak az adományoknak, miket a nyitrai egyház Károly Róberttől nyert és mely adományozást XII. Benedek pápa megerősített.

Supplicat ... frater Vitus, episcopus Nitriensis, quatinus quasdam gratias per ... Karolum regem Ungarie, ecclesie Nitriensi concessas, et per ... Benedictum Papam XII. .. concessionem huiusmodi confirmatam, tenore tamen litterarum regiarum concessionem huiusmodi continencium litteris suis confirmatoriis non inserto, dignemini cum insercione huiusmodi confirmare.[2]

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VII. Idus Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 241.

CXLII.

1344. március 9. — Tamás liptói főispán a csóri templom részére búcsut kér.

Supplicat ... Thomas comes Liptoviensis, ambaxiator ... regis et regine Ungarie, quatinus omnibus Christifidelibus ad ecclesiam beati Petri apostoli de Chour, Vesprimiensis diocesis[3] ... aliquas indulgentias ... dignemini ... impertiri ut in forma.

Fiat in diebus festis de uno anno et una quadragena et de conducentibus de decem diebus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 242.

[1] A bulla Theinernél jelezve I. 670., 1006.

[2] János püspöknek történt adományozások, melyeket Vitus püspök kérésére XIII. Benedek pápa 1336. április 29-én megerősített. Fejér, VIII., 4. 187.

[3] A supplicatiók 4. kötetében 207. oldalon február 14-i kelettel ugyanezt kéri, v. ö. CI. — A bullák is március 9-i kelettel expediáltattak. Theinernél I. 667., 1000.

CXLIII.

1344. március 9. — Ugyanaz, mint a február 14-én kelt kérvényekben.

Item supplicat,[1] quatinus ecclesie beate Marie Virginis de Kede, Wachiensis diocesis, in festo Nativitatis beate Marie Virginis et in die dedicationis eiusdem ecclesie . . .

Fiat ut supra R.

Item . . . ecclesie beatorum Martirum Primi et Feliciani de Bagion, Wachiensis diocesis, in festo eorundem martirum . . . et in die dedicationis dicte ecclesie . . .

Fiat R.

Item . . . ecclesie beati Thome apostoli de Surany, Strigoniensis diocesis, in festo eiusdem beati Thome apostoli et in die dedicationis eiusdem ecclesie . . .

Fiat ut supra R.

Item supplicat, quatinus singule indulgentie . . . pro conducentibus et reducentibus Corpus Christi concesse, includantur ad litteras singulas, in quibus continentur indulgencie concesse ecclesiis supradictis.

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VII. Idus Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 242.

CXLIV.

1344. március 9. — Tamás liptói főispán Haraszti Márton váci kanonok számára esztergomi javadalmat kér.

Supplicat . . . Thomas Petri, comes Liptoniensis, . . . regis et regine Ungarie ambaxiator, quatinus sibi in personam . . . Martini Thome,[2] Strigoniensis diocesis, gratiam facientes specialem, ei de dignitate, personatu seu officio . . . ecclesie Strigoniensis dignemini providere . . . Non obstante, quod idem Martinus in ecclesia Wachiensi canonicatum et prebendam noscitur obtinere, seu

[1] A supplicatiók e tomusában a 207-ik oldalon február 14-iki kelettel e templomok már kaptak búcsut. — A bullák március 9-i kelettel expediáltattak. — Theinernél I. 995—999.

[2] de Harasti, CV—CVI., CXLIV., CCCLV.

quod predicto Martino nuper[1] de canonicatu sub expectatione prebende in dicta ecclesia Strigoniensi providit...

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VII. Idus Marcii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 243 v.

CXLV.

1344. március 18. — Pál nagymartoni gróf Gyékényesi Ponch és fia János, egri, szepesi kanonok, jegyzőjének a szokott gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat... comes Paulus de Ungaria, quatinus sibi (gratiam facientes) dicto Ponch de Gekenes, laico Strigoniensis diocesis et Johanni[2] filio eiusdem Ponch, clerico, concedere dignemini, ut confessor eorundem...

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XV. Kalendas Aprilis anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 259.

CXLVI.

1344. március 18. — A kalocsai egyházmegyei szent Demeter görög apátság reformálásáért, Siffridus bencés apát kérvénye.

Beatissime Pater,[3] noscat Sanctitas Vestra, quod in confinis Ungarie iuxta Sasmaticos (sic) regni Rascie versus Greciam, in diocesi Colocensi, est monasterium sancti Demetrii,[4] in quo ex primaria institutione debuerunt servire Deo Greci Ungari et Sclavi et cuilibet istarum nationum fuerunt inibi distincte et disposite mansiones, et ibi ponebatur Abbas Grecus usque ad hec tempora per patriarcham Grecorum, nec obediebat dictus abbas Grecus in

[1] Február 14. v. ö. CV.

[2] Eius notarius, can. Agr., Scepus. — V. ö. LXXVII., CCXXXIII.

[3] A CXLVII. suppl.-ból lehet következtetni, hogy ezt a kérvényt is Siffridus garamszentbenedeki bencés apát írta.

[4] Szent Demeter görög apátságát 1218-ban III. Honorius pápa a laberrai apátság birtok-megerősítő bullájában megemlíti, mint ez apátsághoz tartozót: monasterium sancti Demetrii Grecorum de Ungaria iuxta fluvium cum conductu aque fluminis Sabe. Theiner, I. 9. 16. — A pápa Vasváry Vitust nevezte ki a lelkiekben az apátság administrátorává, Theinernél I. 667., 1002.

regno Ungarie alicui prelatorum, sed solum Patriarche Grecorum. Mortuo autem abbate novissimo, quia suspectus fuerat regi Ungarie, extunc dictus Patriarcha de abbate supradicto monasterio non providit, nec aliquis prelatus se de ipsa abbacia intromisit, et ita vacavit abbacia circiter annis decem, et bona dicti monasterii dissipavit et occupavit potencia laicalis, et cultus divinus in ipso monasterio est diminutus quo ad grecos vacante abbatia cursu temporis memorati. Quare supplicat Sanctitati Vestre, quatinus ad reformationem ipsius monasterii, tam in spiritualibus, quam in temporalibus facienda, fratri Vito episcopo Nitriensi, comiti Capelle et Secretario Cancellario regis Ungarie, viro utique religioso et honesto, boni zeli et boni exempli, provido et discreto, et in rebus dicti regni multum experto manumque[1] (sic) apud dictum regem et regales favorem habenti, sepedictum monasterium eiusque administrationem et curam cum omnibus iuribus suis et pertinentiis, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, ad ipsius episcopi vitam dignemini commendare, cum non obstante et clausulis aliis oportunis.

Fiat R. Sed teneatur ibi tenere certum numerum monachorum latinorum, et post eius decessum illi monachi eligant abbatem Latinum ordinis sancti Benedicti R. — Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XV. Kalendas Aprilis anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 262 v.

CXLVII.

1344. március 18. — Siffridus garamszentbenedeki apát kérvénye a magyarországi bencés monostorok reformálása ügyében.

Significat ... Syfridus[2] abbas monasterii sancti Benedicti de Goron,[3] ordinis eiusdem sancti, Strigoniensis diocesis, presidens capitulo provinciali dicti ordinis in regno Ungarie, quod monasteria eiusdem ordinis regni predicti consueverunt hactenus spiritualiter et temporaliter reflorere, in quantum collapsa sunt et oppressa, quod pauca reperiuntur, que suis plene gaudeant iuribus, pos-

[1] Magnumque.

[2] Siffridus apát, a magyarországi bencés monostorok prokurátora, az egyes monostorok hitéleti és anyagi ügyeinek rendezésével lett megbizva. 1355-ben pannonhalmi apát, élt 1365-ig. — V. ö. Czinár, Monast. I. 89., 217.

[3] Szent Benedek garammelléki apátsága, alapítólevele Fejér, I. 428.

sessionibus atque bonis, quin ymo aliquorum ex eis bona pro media, quorundam vero pro tribus et aliquorum etiam pro quatuor partibus occupata tenentur, et quod est deterius, ultra XL monasteria ab eo tempore, quo Tartari infideles prefatum regnum Ungarie hostiliter devastarunt, sunt et fuerunt cum omnibus suis possessionibus, iuribus et pertinentiis, quedam per clericos ac quedam per aliorum ordinum religiosos et nonnulla per laicos occupata, et hodie occupata contra Deum et iustitiam detinentur, prout hec omnia et singula ex informatione seu revelatione visitatorum ipsius ordinis dudum super hiis facta, felicis recordationis domino Benedicto Pape XII predecessori vestro, seriosius et evidentius patuerunt. Cum autem, Pater Sanctissime, predicta absque speciali sedis apostolice provisione, auxilio et favore in statum debitum nequeant reduci, supplicat, quatinus ob divinam, beatique Benedicti reverenciam, statui desolato locorum dicti ordinis predictorum pio et paterno affectu de opportuno remedio providentes, venerabilibus patribus dominis Strigoniensi et Colocensi archiepiscopis et eorum suffraganeis dignemini litteras ortatorias efficaces dirigere, eisque committere ac in virtute obediencie districte mandare, quatinus auctoritate ordinaria et eciam apostolica, quilibet eorum in suis civitate ac diocesi monasteriorum exemptorum et non exemptorum monachorum et monialium reformacioni et recuperacioni possessionum ac iurium eorundem soliti diligencius intendant contra occupatores, detentores monasteriorum et possessionum ac iurium eiusdem ordinis, apostolica auctoritate predicta simpliciter et de plano sine strepitu et figura iudicii procedant, eosque ad restituendum loca et iura, possessiones, iurisdictiones, cum fructibus inde perceptis compellant ecclesiasticam per censuram, et alias indempnitatibus dictorum monasteriorum studiosius invigilantes, iniuriatores et molestatores eorundem efficaciter compescant et quod illi ex eisdem ordinariis, qui possessiones, decimas, tributa, terras, aquas et aquarum decursus, nemora et silvas, iura, iurisdictiones ipsius ordinis in regno predicto detinent occupata, monasteriis, ad que pertinent, cum perceptis inde fructibus absque more dispendio, ob divinam et sedis apostolice reverenciam ad requisitionem conservatorum vel eciam presidentium capitulis celebrandis studeant integraliter resignare, cum comminatione sententie excommunicationis in eosdem.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 263 v.

CXLVIII.

1344. március 18. — Siffridus bencés prokurátor kérvénye a bencés monostorok tervezett reformálása ügyében.

Item, cum universa monasteria ordinis et regni predictorum, in Strigoniensi et Colocensi provinciis instituta unam dumtaxat faciant provinciam, secundum ordinationem dicti domini Benedicti XII., dignemini auctoritate apostolica statuere, precipere ac mandare, quod universi abbates et priores, proprios abbates non habentes, ac eciam abbatisse dicte provincie ipsorumque conventus ad reformandum et restaurandum alienata monasteria ac possessiones, bona et iura eorundem in regno predicto et ad quevis alia negocia ad hec oportuna communiter (?) et communibus sumptibus teneantur nunc et eciam in futurum ac procuratores communiter constuere (sic) ad negocia gerenda et eciam prosequenda locorum dicti ordinis in regno predicto, et nichilominus presidentibus, presentibus et futuris capitulis dicti ordinis celebrandis committere dignemini et mandare, ut omnes et singulos abbates, priores, abbatissas et conventus predictos ad statutum servandum et contribuendum in ipsis expensis, secundum suarum facultatum exigenciam, apostolica auctoritate compellant in huiusmodi causis et negociis prosequendis, quacunque prescriptione contraria quoad detentores monasteriorum, locorum, bonorum, possessionum, iurium, iurisdictionum et rerum predictarum, nec non constitutionibus apostolicis contrariis, per quas premissa retardari possint, seu quomodolibet impediri, non obstantibus quibuscunque.

Fiat R.

Et ut premissa facilius et celerius finem consequantur obtatum (sic), universis prelatis et personis ac monasteriis monachorum et monialium ordinis et regni predictorum conservatores perpetuos concedere dignemini in forma concilii Viennensis, ampliando dietas, prout Vestre videbitur Sanctitati, cum dicta monasteria tam miserabiliter collapsa et oppressa non nisi per Vestre Sanctitatis remedium possint in statum debitum reformari et eciam restaurari.

Fiat ad decennium R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XV. Kalendas Aprilis anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4 fol. 263 v.

CXLIX.

1344. április 12. — János zólyomi főesperes a Lőrinc boszniai püspök által birt egyházi javadalmakat kéri.

Supplicat . . . Johannes Beke,[1] archidiaconus de Zoliom in ecclesia Strigoniensi, quatinus sibi gratiam specialem facientes, de canonicatu et prebenda vacantibus in eadem ecclesia per munus consecrationis apud apostolicam sedem impensum tempore et mandato . . . Johannis Pape XXII. . . . Laurencio episcopo Boznensi,[2] olim ecclesie predicte canonico, non obstante, quod quidam alius diocesis canonicatus (sic) et prebendam extunc de facto detinuit, prout detinet occupatos, cum plenitudine iuris canonici . . . dignemini providere. Non obstante, quod idem Johannes archidiaconatum in ecclesia supradicta curatum obtinet.

Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Aprilis anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 281.

CL.

1344. április 20. — Meskó veszprémi püspök székesegyházának, melyben szent György vértanú fejereklyéjét tisztelik, búcsut kér.

Supplicat . . . Mesko[3] episcopus Vesprimiensis, auleque regine Ungarie cancellarius, quatinus cum ecclesia sua predicta nullis

[1] V. ö. XCI. 1. j.

[2] XXIII., XXX. — a bulla Theinernél I. 670., 1006.

[3] Meskó 1334-től 1344-ig veszprémi püspök, — feltünő lehet, hogy a szentszékkel való érintkezésének e nehány supplicatión kívül más nyomát alig találjuk. V. ö. Mon. Vespr. II. bev. XLVII. — 1343. szept. 30-án Konrád budai főesperesnek címzett bullában (Reg. Vat. tom. 158. fol. 15.) : . . . Tibi, pro quo . . . Mesko episcopus Vesprimiensis . . . nobis . . . supplicavit . . . A CLIII. suppl.-ban : «qui sexies ecclesie Romane et mee se periculis exponendo eisdem servivit usque Avinionem laborando» — közte és a szentszék között az érintkezés élénk lehetett, sok rá vonatkozó okmány azonban elveszett. — *Libri oblig.* tom. 13. fol. 135. — lit. quiet. Mesko episcopi Vesprimien. 1338. 5. Maii. — tom. 15. fol. 65 v. — «Mesko episcopus Vesprimien. . . . 428 fl. et . . . 80 fl. . . . per manus . . . Conradi Bigilebin (sic) prepositi ecclesie Ursiensis, Vesprim. diocesis, solvi fecit . . . Aven. XVI. Julii 1337. — tom. 15. fol. 72 v. — «Mesko episcopus Vesprimien. . . . 22 fl. . . . per manus Laurentii Petri familiaris sui persolvi fecit. Aven. 5. Maii 1338. — tom. 6. fol. 147. — «Frater Vitus episcopus Nitrien. — . . . Item fecit praesentari dicte camere unum publicum instrumentum, continens taxationem factam per

specialibus indulgentiis a sede apostolica indultis gaudeat fulcita, omnibus vere penitentibus et confessis et contritis, qui predictam ecclesiam in festivitatibus beati Michaelis archangeli, patroni eiusdem et sancti Georgii martiris, cuius caput ibidem, ac in dedicatione, certorum annorum et caretenarum[1] (sic) indulgentias misericorditer dignemini elargiri.

Fiat de uno anno et una quadragena R.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 311.

CLI.

1344. április 20. — Ugyanaz gyóntatója részére fölhatalmazást kér, hogy általános bűnbocsánatban részesíthesse.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 311.

CLII.

1344. április 20. — Ugyanaz a maga és káptalanja részére jogvédőket kér.

Item supplicat, quatinus cum ecclesia sua Vesprimiensis a nonnullis tam laicis, quam clericis multas iniurias et molestias ac gravamina patiatur, et cum pro singulis difficile sit sedem apostolicam inpulsare, sibi et ecclesie sue, nec non capitulo suo concedere dignemini conservatores, qui ipsum et ecclesiam ac capitulum suum usque ad quinquennium a talibus iniuriis et molestiis ac gravaminibus protegant et conservent iuxta formam Concilii Viennensis.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 311.

CLIII.

1344. április 20. — Meskó veszprémi püspök káplánja, Konrád budai főesperes számára egyházi javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti sui Chunradi Wiglchmi[2] (sic) archidiaconi Budensi in ecclesia Vesprimiensi,

dictos commissarios (v. ö. suppl. LXXXIX. 1. jegyzet) de ecclesia Vesprimiensi de summa 900 fl. pro camera et collegio et 5 servitiis simul.»

[1] Quadragenarum.

[2] 1343. szept. 20-án kelt bullában: Wigelheim, — esetleg: Wilelmi, 1. CLVI. — Capellanus episcopi Vesprimiensis. — V. ö. CDXCII.

nec non canonici Vesprimiensis et Vaciensis, pro quo Vestre prius supplicavit Sanctitati, qui sexies ecclesie Romane et mee se periculis exponendo servivit usque Avinionem laborando, cum eidem iuxta exigentiam serviciorum suorum nequiverit providere, specialem gratiam facientes, de maiori beneficio seu dignitate vel personatu in ecclesia predicta . . . dignemini providere. Cum acceptatione . . . Non obstante, quod post assecutionem aliquam pacificam, predictorum[1] (sic) archidiaconatus, quem modo pacifice dinoscitur possidere, dimittere est paratus.

Fiat R.[2] Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 311.

CLIV.

1344. április 20. — Ugyanaz Konrádnak egri kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus eidem uberiorem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda in ecclesia Agriensi . . . dignemini providere. Non obstante, quod canonicatum et prebendam Waciensem post assecutionem gratie predicte pacificam dimittere est paratus (sic).

Fiat R.[3] — Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XII. Kalendas Maii anno secundo.

Suppl. Clem. VI. tom. 4. fol. 311.

CLV.

1344. szeptember 23. — Demeter de Mathafaris de Jadra, aki pápai tizedszedő volt és ebben a kiküldetésében megbetegedett, egyházi javadalmat kér.

Supplicat . . . Demetrius de Mathafaris de Jadra, archidiaconus Jadrensis, servitor devoti filii vestri Nicolai Jadrensis archi-

[1] Praedicti.

[2] Az 1344. szept. 29-én kelt suppl. szerint egri kanonok lett, v. ö. CLVI., de dignit. kérése 1343. szept. 20-án reservatióval teljesítve, ezt a kérését azonban harmadszor is megismétli CLIV. — Veszprémi és váci kanonok, Reg. Vat. tom. 158. fol. 15., v. ö. CLIV. — *Libri oblig.* tom. 15. fol. 65 v. — «Mesko episcopus Vesprimien. . . . 428. fl. et . . . 80 fl. . . . per manus . . . *Conradi-Bigilebin* (sic) *prepositi ecclesie Ursiensis*, Vesprimiensis diocesis, solvi fecit . . . Aven. 5. Maii a. 1338.»

[3] A bulla csak szeptember 29-iki kelettel expediáltatott, Theinernél. I. 679. 1022.

episcopi, quod cum ipse tempore . . . Benedicti pape XII. . . . fuerit missus ad partes Romanie ad colligendas decimas sexanalem (sic) per . . . Clementem papam V. et triennalem per . . . Johannem papam XXII. . . . impositos, et in dicta collectione bene et fideliter se habuerit, et propter malum haerem, qui in illis partibus erat, infirmitatem incurrit, que ipsum viginti mensibus et ultra detinuit, et fere non interemit, et post dictam collectionem decimarum ad Romanam curiam non fuit, nec ex tunc a . . . Benedicto papa XII vel a Sanctitate Vestra aliquam gratiam habuit, quatinus eidem specialem gratiam facientes, dignemini providere de primo plebanatu collegiate ecclesie non habente populum sibi astrictum et determinatum ad curam animarum, vacante vel vacaturo in civitate Jadrensi . . . cuius annui redditus secundum taxationem decime, summam triginta florenorum auri non excedunt . . . Non obstante, quod archidiaconatum Jadrensem et capellas sanctorum Thome de Jadra et Crisogoni, Jadrensis diocesis, et quandam decimam Ragone et villarum eius, dicte diocesis, obtineat, et auctoritate domini Guillelmi tituli sanctorum IIII-or coronatorum presbiteri cardinalis, olim in dictis partibus apostolice sedis legati sit canonicus Sibiniacensis, et in possessionem ipsius canonicatus et prebende missus, licet idem canonicatus et prebenda detineantur, quorum archidiaconatus, beneficiorum et decime annui redditus . . . summam quinquaginta florenorum auri non excedunt . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis IX. Kalendas Octobris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 12 v.

CLVI.

1344. szeptember 29. — Konrád budai főesperes megismétli kérését egyházi méltóságért.

Sanctissime Pater, cum Sanctitas Vestra Chunado Wylheini (sic) archidiacono Budensi de canonicatu ecclesie Agriensis sub expectatione vacature prebende gratiam fecerit specialem, et in supplicatione huiusmodi facta non fuerit mentio de gratia per Sanctitatem eandem facta prefato Chunado de dignitate vel personatu seu officio in ecclesia Vesprimiensi, cum tunc dictus

Chunadus et episcopus Vesprimiensis, qui pro eodem supplicabat, ignoraverint gratiam antedictam, et ex hoc prefata gratia ultima surretitia censeatur, supplicat prefatus Chunadus, quatinus concedere dignemini et mandare, quod in litteris super prefata ultima gratia conficiendis fiat mencio de prima gratia supradicta et inseratur clausula non obstante etc. ac si mencio facta fuisset in eadem.

Fiat R.[1]

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis III. Kalendas Octobris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 10.

CLVII.

1344. október 4. — Dániel visegrádi bencés apát kérvénye, hogy a budai temető mellett Vulfingus budai polgár által alapított kápolnát Miklós tovább fejleszthesse.

Supplicat . . . Daniel abbas monasterii sancti Andree apostoli iuxta Wissegrad, ordinis sancti Benedicti, Vesprimiensis diocesis, quod bone memorie Wulfingus, quondam civis Budensis, dicte diocesis, benefactor ordinis et monasterii predictorum, capellaniam quandam, dum vixit, iuxta cemeterium parochialis ecclesie beate Marie Virginis in dicto loco Buda, de bonis suis propriis construi fecit et fundavit, et de certis perpetuis annuis redditibus ad sustentationem trium presbiterorum dotavit, archiepiscopi Strigoniensis, cui dicta ecclesia et non diocesano loci est subiecta, et rectoris eiusdem parrochialis ecclesie, qui tunc erat, accedente voluntate pariter et assensu, et dicte parrochiali ecclesie, ut idem rector, qui tunc erat, suum in premissis preberet assensum, certas possessiones in perpetuum tradidit et donavit. Cum autem . . . Nicolaus gener dicti Wulfingi, civis dicte civitatis Budensis, heres fundatoris et sue ac progenitorum suorum et parentum animarum salute, et precipue pro divini cultus augmento, velit redditus capelle eiusdem pro plurium sustentatione sacerdotum augmentare, dignemini . . . concedere et etiam indulgere, quod idem Nicolaus, qui etiam magnus promotor predicti monasterii . . . existit, redditus eosdem pro pluribus presbiteris sustentandis, rectori predicte ecclesie, qui nunc est, assensu minime requsito,

[1] V. ö. CLIII—IV.

eiusque contradictione non obstante, valeat augmentare... Cum ipsi capelle nulla cura immineat animarum, nec propter eam redditus eiusdem parrochialis ecclesie minuantur.

Fiat salvo iure parrochi R.[1]

Datum Avinione IIII. Nonas Octobris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 20.

CLVIII.

1344. október 4. — Dániel, a visegrádi bencés kolostor apátja Miklós pesti polgár és felesége számára a szokott gyóntatói kegyelmet kéri.

Item supplicat... idem abbas, quatinus sibi in personam prefati Nicolai Wulfingi et uxoris eius, gratiam specialem facientes, eisdem concedere dignemini.. quod confessor eorum... possit eis... semel in articulo mortis peccatorum suorum omnium remissionem... plenariam impertire...

Fiat R.

Datum Avinione IIII. Nonas Octobris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 20.

CLIX.

1344. október 9. — A kalocsai érsek, tekintettel egyházmegyéjének zilált viszonyaira és az érseki rezidencia egészségtelen fekvésére, a rezidencia új helyéül a pétervárادi várat szemelte ki. A várat a bélakuti cisztercita apátság magtárnak használja. A pápa a tervhez elvben hozzájárul.

Significat... Ladizlaus archiepiscopus Colocensis, quod terra, in qua Colocensis ecclesia situata existit, paludibus et diversis aquis immundis et fetidis circumdata, quodque per Tartaros et paganos alios eadem ecclesia et tota terra ipsius, nec non ecclesia Bachiensis, eidem ecclesie Colocensis canonice unita, desolata et devastata extitit hactenus,[2] nec non quamplurima instrumenta, munimenta et privilegia Colocensis et Bachiensis ecclesiarum predictarum super diversis iuribus et libertatibus a Romanis Pontificibus, nec non a Regibus Ungarie eisdem concessis, per paganos deportata ac etiam abolita extiterunt. Unde pre-

[1] A bulla Theinernél I. 675., 1015.

[2] V. ö. LIII.

fatus Ladizlaus . . . supplicat . . . quatinus cum in diocesi sua sit quidam mons boni et competentis aeris et melioris, quam in aliqua parte dicte diocesis, nec in tota eadem diocesi sit locus ita aptus pro tuicione personarum et bonorum supplicantis predicti, in quo quidem monte est situatum fortalicium, vocatum castrum Varadini Petri,[1] quod in totum pertinet ad . . . abbatem monasterii Belefontis Cisterciensis ordinis, Colocensis diocesis, quod nunc est grangia predicti abbatis, eidem archiepiscopo concedere dignemini, ut ecclesia et edificiis, que ibi sunt, remanentibus, abbati et monachis monasterii prelibati, cum dictum castrum et fortalicium clausum sit et sufficiat pro ambobus, possit idem archiepiscopus infra et extra dictum fortalicium edificare ecclesiam pro se et duodecim canonicis et servitoribus eis necessariis, et fortalicia et edificia decencia pro conservacione personarum et bonorum suorum et eciam ampliare se ultra clausuram dicti castri in situ et infra limites eiusdem, si expedire eidem videatur pro libito voluntatis, et nichilominus dimidiam partem iurisdictionis et honoris castri predicti Varadini cum dimidia parte duarum villarum prope dictum castrum adiacencium et ad ipsum abbatem pertinencium, mense archiepiscopali Colocensi cum omnibus iuribus et pertinenciis suis, unire inter ipsos abbatem et ipsum supplicantem arbitrio deputandorum per Sanctitatem Vestram dividendis et annectere auctoritate apostolica, dignemini gratiose, ut sic instrumenta, munimenta et privilegia dictarum ecclesiarum, que nunc habent et habebunt inposterum, ibi possint tucius et liberius conservari, et archiepiscopi Colocenses, qui erunt pro tempore, comodius residere. Ita tamen, quod idem archiepiscopus de decimis, possessionibus et aliis bonis ac redditibus ad archiepiscopum Colocensem, qui est et erit pro tempore, spectantibus, abbati monasterii Belefontis recompensationem debitam et sufficientem super premissis, in locis magis vicinis et comodis, dicto abbati ad arbitrium deputandorum predictorum facere possit auctoritate vestra, et eciam teneatur.

Committatur alicui episcopo proximo non suffraganeo, ut

[1] IV. Béla Gertrud meggyilkolásában részes Péter, filii Gurwey, elkobzott birtokaiból az ugurdi, később bélakutinak nevezett cisztercita monostort alapítja, Fejér IV. 1. 68. — A monostornak folytatólagosan adományozott birtokok között van a péterváradi királyi palota, ezt kéri a kalocsai érsek.

informet se de dampno et incomodo, quod ex hoc dictum monasterium pateretur, et de recompensatione fienda per archiepiscopum et aliis circumstanciis vocatis partibus et refferat. R.

Datum Avinione VII. Idus Octobris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 18.

CLX.

1344. október 9. — László kalocsai érsek fölhatalmazást kér, hogy az érsekség elkobzott vagy elidegenített birtokait visszaszerezhesse.

Item supplicat . . . quatinus omnes possessiones ecclesie Colocensis, per quoscunque et quomodocunque, tam per concambium, quam aliter ab ecclesia Colocensi absque certa sciencia sedis apostolice separatas et alienas, ad ius et proprietatem ipsius ecclesie Colocensis dignetur . . . revocare. Non obstantibus quibuscunque iuramentis, obligationibus, fidessoribus et omnibus non obstantibus . . .

Fiant littere Iusticie super hoc in Cancellaria. R.

Datum Avinione VII. Idus Octobris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 18 v.

CLXI.

1344. október 9. — Unokaöccse, Péter zágrábi kanonok és bácsi őrkanonoknak a váradi egyházmegyében javadalmat kér.

Item . . . archiepiscopus predictus, quatinus sibi in personam Petri Marci nepotis sui, specialem gratiam facientes, dignitatem . . . ecclesie Varadiensis . . . reservare . . . dignemini, non obstante, quod in eadem ecclesia canonicatum sub expectatione prebende, nec non in Zagrabiensi et Bachiensi canonicatus et prebendas, ac in eadem Bachiensi ecclesiis custodiam, que dignitas existit, noscitur obtinere . . .

Fiat etiam de dignitate etc. R.

Datum Avinione VII. Idus Octobris anno tercio.

Suppl. Cem. VI. tom. 7. fol. 18.

CLXII.

1344. október 9. — Unokaöccsének, László kanonoknak az erdélyi egyházmegyében javadalmat kér.

Item supplicat ... prefatus archiepiscopus, quatinus Ladislao Bakonis, nepoti suo, similem gratiam de dignitate, personatu vel officio ... in ecclesia Transilvanensi, facere dignemini gratiose. Non obatante, quod idem Ladizlaus in eadem canonicatum sub expectatione prebende, nec non in Zagrabiensi et Bachiensi canonicatus et prebendas, ac in eadem Bachiensi ecclesiis, cantoratum, qui dignitas existit, noscitur obtinere ...

Fiat etiam de dignitate etc. R.

Datum Avinione VII. Idus Octobris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 18.

CLXIII.

1344. október 9. — László kalocsai érsek a pápa védelmét kéri Egri Jakab budai polgár ellen, aki a kalocsai érsekség birtokain garázdálkodik.

Item Sanctissime Pater, cum Jacobus de Agria[1] civis Budensis, post translationem ... de ipso Ladizlao de Zagrabiensi ecclesia ad ecclesiam Colocensem factam, eciam post palleum ... sibi transmissum, per eum receptum, omnes fructus, redditus et proventus ad mensam archiepiscopalem Colocensem spectantes, de facto, cum laicali potencia, etiam post prohibitionem pro parte ipsius archiepiscopi sibi factam usurpaverit et suis usibus appropriaverit, in anime sue periculum et ipsius archiepiscopi non modicum detrimentum, supplicat ... quatinus domino ... archiepiscopo Strigoniensi, ac Vesprimiensi et Sirmiensi episcopis mandare dignemini, ut ... eundem Jacobum ac heredes suos, nec non Franchasium familiarem suum et alios, quos de occupatione et spoliatione predictis culpabiles repererint, apostolica auctoritate compellant summarie et de plano ad restituendum integre omnes fructus ... per eum ... perceptos et aliis annis tempore vacationis ... de dicta ecclesia per eum perceptis ... Contradictores ... Testes ... cum omnibus non obstantibus et clausulis oportunis.

[1] A következő érseknek, Istvánnak rokona, v. ö. CCCII.

Fiat R.
Item quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione VII. Idus Octobris anno tercio.
Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 18 v.

CLXIV.

1344. október 9. — Lukács zágrábi olvasókanonokot a káptalan nem akarja befogadni.

Sanctissime Pater, licet beatitudo vestra devoto oratori vestro Luce Alexii, Transilvanensis diocesis, in partibus Ungarie de lectoratu ecclesie Zagrabiensis providerit,[1] et auctoritate provisionis huiusmodi ipse sit in possessione dicti lectoratus pacifica, tamen capitulum dicte ecclesie Zagrabiensis eundem lectorem ad tractatus et secreta capituli non admittit, asserens eum vocem in capitulo non habere, ex eo, quod non sit canonicus ecclesie memorate. Quare supplicat . . . quatinus sibi de canonicatu ecclesie dicte cum plenitudine iuris canonici dignemini . . . providere, prebendam vero . . . reservare . . . Non obstante, quod predictum lectoratum noscitur obtinere.
Fiat R.[2]
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione VII. Idus Octobris anno tercio.
Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 18 v.

CLXV.

1344. október 9. — András erdélyi plébános fehérvári kanonokságot kér.

Supplicat . . . Andreas Petri, presbiter Transilvane diocesis, quatinus sibi . . . de canonicatu et prebenda ecclesie beate Marie de Albaregali, Vesprimiensis diocesis, apud sedem apostolicam vacantes per mortem quondam Chame prepositi ecclesie Bachiensis, olim dicte ecclesie . . . canonici prebendati, qui apud sedem eandem diem clausit extremum, eidem Andree . . . dignemini providere . . . Non obstante, quod idem Andreas parochialem eccle-

[1] 1342. szept. 15-én nyerte el, v. ö. I., VI.
[2] 1348. június 19-én erdélyi kanonok, v. ö. CCCLXXV.

siam de Gipsa[1] Transilvane diocesis, noscitur obtinere, seu quod Sanctitas Vestra nuper de parochiali ecclesia de Varesio, dicte Transilvanensis diocesis, vacante, quam tamen quidem Thomas Martini clericus eiusdem Transilvane diocesis, ad presens de facto detinet occupatam, eidem Andree sub certa condicione et forma duxerit providendum . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VII. Idus Octobris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 22 v.

CLXVI.

1344. december 8. — Bonifatius de Villanis kalocsai kántor-kanonok fogadalma szerint a szent Ágoston kanonok-rendbe akar belépni.

Supplicat . . . Bonifacius de Villanis, canonicus et orator[2] ecclesie Colocensis, devotorum filiorum vestrorum regis et regine Sicilie capellanus et famulus, pro quo promovendo ad aliquam prelaturam vel aliam dignitatem in provincia vel in regno prefato, rex et regina . . . scripserunt per eorum litteras, quas presentavit beatitudini vestre dominus Johannes de Revesto, quatinus dare dignemini aliquibus in mandatis, quod eum cupientem in monasterio Crociensi ordinis sancti Augustini Sistaricensi[3] diocesi, sub regulari habitu domino famulari, ad quod ipse astringitur ex voto dudum per eum, cum apud rebelles Siculos in vinculis teneretur, evasit, in dicto monasterio, in quo certus canonicorum numerus esse dinoscitur, ex nunc recipi faciant in canonicum et in fratrem, sibique de communibus ipsius monasterii proventibus, sicut uni ex canonicis illius aliis portionem integram exhiberi de dicto numero, cui alias propter hoc nullatenus derogetur, ac aliis non

[1] Cipsa ? Theinernél Typsa, I. 679., 1022. V. ö. I. suppl. — Ugyanazon kelettel neki adományozza a kért kanonokságot, Reg. Vat. tom. 163. fol. 172. v. Arnoldus de la Caucina pápai tizedjegyzékében : De canonicatu et prebenda b. Marie de Alba Regali Wespr. d., vacante per mortem Chame, fuit provisum Andree Petri VII. idus Marcii. Solvit XXII. florenos cum dimidio. — Item ab Andrea Petri pro fructibus canonicatus et prebende eiusdem ecclesie XXII. florenos cum dimidio. — Archiepiscopo Colocensi, archidiaconis de Tylegd et Zothmar : meghagyja nekik, hogy Tamással szemben érvényesítsék András jogait az elfoglalt plébániánál. Theiner, I. 679., 1022.

[2] Cantor.

[3] Cistaricensis (Sisteron) in Gallia, suffr. Aquensis.

obstantibus ... seu quod ipse canonicatum et prebendam ac cantoriam Colocensis,[1] et clericatum Regensis[2] ecclesiarum, nec non sancti Silvestri prope Arpinum et sancti Archangeli prope Nuceriam [3] rurales ecclesias Sirensis[4] et Salermitanensis[5] diocesum noscitur obtinere.

Fiat R.

Datum Avinione VI. Idus Decembris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 92.

CLXVII.

1344. december 8. — Hugó gróf pártolja Bonifatius de Villanisnak a megelőző supplicatióban előadott kérését.

Supplicat ... Hugo dominus Baucii comesque Avellini ac Provincie et Forcie Senensis comitatuum, quatinus sibi in personam ... Bonifacii de Villanis reginalis capellani[6] ... maxime cum ipse renunciaverit pure et simpliciter canonicatui et prebende ac cantorie Colocensis et clericatui Regensis ecclesiarum, ac ecclesiis sancti Silvestri prope Arpinum et sancti Archangelli prope Nuceriam, Soranensis et Salernitane diocesum ruralibus ecclesiis, que beneficia possidebat, in manibus ... Stephani sanctorum Johannis et Pauli presbiteri Cardinalis, cui vestra sanctitas commiserat recipere renunciacionem predictam ...

Fiat de professione R.

Datum Avinione VI. Idus Decembris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 91 v.

CLXVIII.

1344. december 8. — Hugó gróf a Bonifatius de Villanis lemondása által megüresedett javadalmakat Durandus számára kéri.

Supplicat ... Hugo, dominus Baucii, comes Avellini, ac Senescallus Provincie, quatinus sibi in personam carissimi familiaris

[1] V. ö. CLXVIII.

[2] Riez, in Gallia, suffr. Aquensis.

[3] Nuceria paganorum.

[4] Soranensis (Sora) Italia inf.

[5] Salerno, Italia inf., metrop.

[6] Egész terjedelmében az előbbi kérvény szövege azzal a hozzáadással hogy a fogadalmat is letehesse.

sui, Durandi Albanhe, in diaconatus ordine constituti, Avinionensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ac cantoria ecclesie Colocensis ac quodam clericatu in ecclesia Regensi, nec non sancti Silvestri prope Arpinum et sancti Archangeli prope Nuceriam, ruralibus ecclesiis Soranensis et Salernitanensis diocesum, vacantibus in curia, per liberam resignationem factam[1] . . . per Bonifacium de Villanis . . . eidem Durando dignemini providere . . .

Fiat R.[2]

Datum Avinione VI. Idus Decembris anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 92.

CLXIX.

1345. január 10. — Vilmos bibornok, prokurátora, Tamás háji prépost számára az erdélyi egyházmegyében javadalmat kér.

Supplicat . . . Guillelmus sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis, quatinus sibi in personam procuratoris sui in diocesi Colocensi, Thome[3] prepositi ecclesie sancti Laurencii de Hay[4] dicte ecclesie, specialem gratiam facientes, dignitatem, personatum vel officium . . . in ecclesia Transilvanensi . . . conferenda . . . eidem Thome . . . dignemini reservare . . . Non obstante, quod preposituram dicte ecclesie sancti Laurencii et prebendam in ecclesia Bachiensi noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Datum Avinione IIII. Idus Januarii anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 133 v.

[1] V. ö. CLXVI—VII.

[2] A bulla Theinernél I. 679., 1022.

[3] Thomas Petri, erdélyi, bácsi és váradi kanonok v. ö. CCCVIII.

[4] Fejér, VI. 2. 363. — A háji prépostság akkor már annyira szegény, hogy a prépostok bármely más javadalommal fölcserélik, de a káptalan még megvan. V. ö. CCCXIII. — Kevéssel utóbb a prépostság csupán plébánia préposti címmel. Theiner, II. 168., 327.

CLXX.

1345. január 11. — Ágnes királyné káplánja, János pozsonyi és titeli kanonok, az esztergomi egyházmegyében javadalmat kér.

Supplicat ... Johannes Owatoni de Pilzna,[1] diocesis Pragensis clericus, nuncius ... regine Hungarie, quatinus sibi specialem gratiam facientes eidem de beneficio ecclesiastico ... ad collationem ... archiepiscopi et capituli Strigoniensium ... dignemini providere ... Non obstante, quod idem Johannes in sancte Sapientie Titulensis, et in sancti Salvatoris, alias dicti sancti Martini in Pozonio, Colocensis et Strigoniensis diocesis ecclesiis, canonicatus sub expectatione prebende noscitur obtinere ...

Fiat usque ad summam triginta marcharum cum cura, viginti sine cura. R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione III. Idus Januarii anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 139 v.

CLXXI.

1345. január 24. — Salamon erdély-egyházmegyei, tordai főesperes a szokott gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat ... Salomon, archidiaconus de Thorda, diocesis Transilvanensis, qui senio confectus curiam Romanam visitare non potest, quatinus confessor suus etc. ...

Fiat R. — Item supplicat, quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IX. Kalendas Februarii anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 7. fol. 138 v.

CLXXII.

1345. március 4. — Gergely csázmai prépost csanádi püspökké neveztetett ki, az így megüresedő csázmai prépostságot János bibornok Lászlónak, Miklós nádor fiának kéri.

Supplicat ... Johannes episcopus Portuensis,[2] quatinus sibi in personam ... Ladizlai[3] nati ... Nicolai comitis Palatini regni

[1] A bulla Theinernél I. 682., 1028. — itt Johanni Swatonii de P. — V. ö. Fejér, VIII., 4. 150. «praesente inter testes Joanne capellano Agnetis Hungariae reginae, a. 1335.»

[3] V. ö. IX., XLV., LVI., CCLX. [4] V. ö. XIV.

Ungarie, specialem gratiam facientes, de prepositura ecclesie sancti Spiritus Chasmiensis,[1] Zagrabiensis diocesis, quam Gregorius Georgii, dicte ecclesie prepositus obtinebat, que dignitas in eadem existit, cum per promocionem et consecracionem predicti G(regorii) electi ad episcopum Chanadiensem;[2] vel alio quovis modo, preter quam per obitum predicti G(regorii) dicta prepositura vacabit, cum canonicatu et prebenda Zagrabiensis eiusdem, qui canonicatus et prebenda sunt dicte prepositure annexi, dicto Ladizlao conferendos ... dignemini reservare. Non obstante, quod dictus Ladizlaus canonicatum et prebendam in ecclesia Quinqueecclesiensi[3] habeat, seu dignitatem et personatum ... in ecclesia Strigoniensi[4] noscitur expectare[5] ...

Fiat R.[6]

Suppl. Clem VI. tom. 6. fol. 65 v.

CLXXIII.

1345. március 4. — László, Miklós nádor fia, az esztergomi egyházmegyében neki fönntartott javadalom elnyerése után, a prépostságról le fog mondani.

Item supplicat, quatinus dictam gratiam in dicta ecclesia Strigoniensi, quam dictus Ladizlaus auctoritate Sanctitatis Vestre expectat, Vestra Sanctitas permittat, dicta prepositura non obstante, in suo robore permanere, et cum effectum dicte gratie assecutus fuerit, paratus erit predicte prepositure renunciare.[7]

Fiat R. Item quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis IIII. Nonas Marcii anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 65 v.

[1] CCXXV.

[2] Elődje István, XXXVIII., illetve Galhardus 1344. aug. 9.

[3] XLV.

[4] V. ö. XLV., CXXXVI., 1343. júl. 15-én esztergomi kanonok.

[5] V. ö. CLXXIII.

[6] Érdekes, hogy Gergely március 7-i kelettel lett kinevezve, ez a kérvény pedig 3 nappal előbb kelt.

[7] V. ö. előbbi suppl.

CLXXIV.

1345. március 9. — István pécsi klerikus a szepesi éneklőkanonokságot kéri.

Supplicat . . . Stephanus Andree, clericus Quinqueecclesiensis diocesis, quatinus sibi specialem gratiam facientes, de cantoria ecclesie Scepusiensis, Strigoniensis diocesis, vacante in Curia pro eo, quod Johannes Nicolai, olim ipsius ecclesie cantor, archidiaconatum de Marchia in ecclesia Quinqueecclesiensi, auctoritate litterarum vestrarum pacifice est assecutus, cum omnibus iuribus... dicto Stephano gratiose dignemini providere . . .

Fiat R.[1] Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VII. Idus Marcii anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 85 v.

CLXXV.

1345. március 15. — Pál nagymartoni gróf házitanítója, Giffredus de Giffredis számára törvénytelen születés akadályában kér fölmentést.

Supplicat . . . Paulus de Ungaria, familiaris . . . Ludovici regis Ungarie, quatinus sibi in personam dilecti sui magistri Giffredi de Giffredis, magistri in artibus, qui in dictis scienciis Bononie ultra viginti annos cathedram rexit magistralem, in etate sexaginta annorum vel circa constituti, cupientis ascribi milicie clericali, specialem gratiam facientes, cum dicto Giffredo . . . dignemini dispensare, quod non obstante defectu natalium, quem patitur de coniugato genitus et soluta, possit ad omnes ecclesiasticos ordines promoveri, et beneficium ecclesiasticum . . . etiam si dignitas . . . existat, si alias canonice sibi conferatur, obtinere . . .

Fiat etiam ad beneficium cum cura et ad omnes ordines R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis Idibus Marcii anno tercio.

Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 87 v.

[1] A bulla Theinernél I. 682. 1028.

CLXXVI.

1345. június 16. — A váradi püspök és a káptalan Bertrand bibornoknak pártfogása ellenében évi 450 aranyforint járadékot kíván biztosítani a püspöki jövedelemből; erre kérnek pápai megerősítést.

Significant . . . humiles oratores . . . episcopus[1] et capitulum ecclesie Varadiensis, quod eadem Varadiensis ecclesia pro suarum iurium et iurisdictionis tutelam dudum apud sedem apostolicam indiguit et indiget virtuosi et potenti patrocinio promotoris, atque . . . Bertrandus tituli sancti Marci presbiter cardinalis erga dictam ecclesiam pia benignitate commotus, ipsi ecclesie in suis negociis apud dictam sedem utile patrocinium prebuit cuilibet oportunis.[2] Quare cum dicti episcopus et capitulum per eiusdem patris patrocinium sperent a multis gravaminibus relevari ac utiliter dirigi, protegi et iuvari, supplicant prefati episcopus et capitulum, quatinus dignemini ad huiusmodi patrocinium favores sibi longevis temporibus observandos licenciam impertiri, ut eidem domino Cardinali, coad vixerit, de redditibus et proventibus mense episcopalis eiusdem ecclesie Varadiensis possint et obligentur et obligati existant, tam ipse episcopus, quam successores sui, annis singulis sub pensionis et retribucionis nomine 400 et quinquaginta florenorum auri apud eandem sedem sibi vel eius camerario libere persolvendos concedere et donare ac se obligare et ecclesiam predictam et submittere iurisdictioni et cohercioni Curie Camere Sanctitatis Vestre, pro solucione annue pensionis eiusdem et premissis omnibus observandis, ac quod premissa omnia roboris auctoritatis apostolice suscipiant firmitatem, cum oportunis ad hoc clausulis de constancia vestra explicandis et inserviendis presentibus, prout eidem domino Cardinali visum fuerit expedire, eciam ipsi Cardinali super premissis eadem auctoritate certis executoribus deputatis. Ita tamen, quod Vestre Sanctitatis pietas decernat presentibus, quod post decessum predicti domini Cardinalis huiusmodi pensio vel servicium a nemine, cuiuscunque condicionis vel status existat, impertiri vel exigi valeat sub quacun-

[1] Andreas Báthori, 1329-ben nagyváradi püspök (Gams 388.), meghalt 1345-ben.

[2] V. ö. V. — nagyváradi prépost, v. ö. CCLXXIV.

que forma vel expressione verborum, et si de facto secus fieret, nullam habeat roboris firmitatem.[1]

Fiat ut petitur R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XVI. Kalendas Julii anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 53.

CLXXVII.

1345. június 30. — Ágnes királyné káplánja, Otto de Remegge, egyházi javadalmat kér.

Significat ... Otto de Remegge, presbiter canonicus Constanciensis, ac capellanus ... Agnetis quondam Regine Ungarie, quod nuper vacante prepositura ecclesie Zurciacensis, Constanciensis diocesis ... episcopus Constanciensis ... eidem contulit ..., supplicat ... quatinus ... dictam collationem ... dignemini ... approbare ...

Fiat sic quod providemus R. Item quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis II. Kalendas Julii anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 84.

CLXXVIII.

1345. augusztus 24. — Pál főispán, királyi követ unokaöccse, István győri klerikus számára a váradi és zágrábi kanonoki javadalmakkal kapcsolatosan az óbudai prépostságot kéri.

Supplicat ... Paulus comes ambaxiator Regis Ungarie, quatinus cum prepositura de Veteribuda, Vesprimiensis diocesis, eciam si curam habeat animarum, ac Waradiensis et Zagrabiensis canonicatus et prebendas ecclesiarum, quos Demetrius[2] clericus Waradiensis obtinet, per consecracionem ipsius clerici in proximo vacara sperentur, eidem comiti in personam Stephani Laurencii[3]

[1] Hasonló tartalommal l. december 7-én, CCLXXVIII.

[2] Demeter Báthori András váradi püspök utóda, a megerősítő bulla 1345. július 15-i kelettel, Theinernél I. 1029. V. ö. CCLIX.

[3] 1343. október 21-iki kelettel István, Pál főispán unokaöccse és Vilmos bibornok engedélyt kérnek, hogy kambiálhassanak. E kambium alapján Vilmos bibornok az említett bácsi javadalmakat, István pedig az erdélyi főesperességet kapta volna, v. ö. LVI.

clerici Jauriensis diocesis, nepotis sui, specialem graciam facientes, prepositunam, canonicatus et prebendas predictos, cum eos premisso vel alio quocunque modo... vacare contingerit, conferendos dicto Stephano ... dignemini reservare.[1] Non obstante, quod dictus Stephanus canonicatum et prebendam ac lectoratum sine cura, in ecclesia Bachiensi, noscitur obtinere. Cum eodem Stephano ut eandem prepositunam ... libere recipere et una cum dicto lectoratu ... licite valeat retinere ... dignemini ... dispensare ...

Fiat de prepositura et dispensamus eciam de canonicatu et prebenda Waradiensi R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IX. Kalendas Septembris anno quarto.[2]

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 157 v.

CLXXIX.

1345. augusztus 27. — Az erdélyi püspök a tizennégy éves Széchy Domonkost fehérvári préposttá nevezte ki. Folyamodvány, e törvénytelen adományozás utólagos szanálásáért.

Significat ... Dominicus natus nobilis viri Petri Comitis de Zeche, quod dudum vacante prepositura ecclesie Albensis Transilvanensis, cui cura non imminet animarum, per obitum ultimi prepositi eiusdem ecclesie,[3] ordinarius, ad quem collatio ipsius prepositure noscitur pertinere, dictam prepositunam sic vacantem eidem Dominico, tunc ad illam obtinendam etatem legitimam non habenti, sed tunc annos quattuor decem vel circiter obtinenti, auctoritate ordinaria contulit et providit eciam de eadem, ac quod idem Dominicus pretextu collationis et provisionis huiusmodi eandem prepositunam ex tunc tenuit et possedit et adhuc tenet et possidet pacifice et quiete, fructus percipiens ex eadem. Quare cum dictus Dominicus ad etatem legitimam pervenerit, supplicat, quatinus omnem defectum

[1] Szeptember 30-án újból adományozza ezeket, v. ö. CCXXIII.

[2] Theiner, I. 700., 1060. II. Kal. Oct. — V. ö. CCCXLVIII. A zágrábi kanonokságot 1347. január 25-én Theobaldus de Fariolis temesi főesperes kapja, ennek nevét a zágrábi káptalan okmányai is mint zágrábi kanonokét említik. István neve ott nem fordul elő.

[3] Előtte Miklós birta a préposti javadalmat. Fejér, VIII. 2. 304., 371., 589.

collationis et provisionis huiusmodi dignemini auctoritate apostolica supplere, ac decernere, ipsas habere illam roboris firmitatem, quam habuissent, si prefatus Dominicus earum tempore etatem legitimam habuisset, fructusque medio tempore perceptos sibi remittere et donare, mandantes ipsius litteras ordinarii super premissis editas litteris apostolicis inseri, cum omnibus clausulis oportunis, omnem defectum seu inhabilitatem, si quos contraxerit ex premissis, misericorditer abolentes.

Providemus sibi de novo et ipsum primitus habilitamus R. Et fructus perceptos remittimus, sed tradat quadringentos florenos in subsidium contra Turcos R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VI. Kalendas Septembris anno quarto.[1]

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 163.

CLXXX.

1345. augusztus 28. — Kérvény, hogy a pápa Szekeres László erdélyi papnak, váradi kanonoknak, a váradi egyházmegyében dignitast biztosítson.

Supplicatur . . . ex parte bone memorie domini Andree, olim Waradiensis episcopi, quatinus Ladislao Ladislai de Zecheres,[2] diocesis Transilvanensis, dignemini de dignitate, personatu . . . in dicta Waradiensi ecclesia[3] . . . conferendos dicto Ladizlao donationi apostolice dignemini reservare cum acceptatione . . . Non obstante, quod idem Ladizlaus in dicta Waradiensi ecclesia canonicatum et prebendam noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 162.

[1] Ugyanezen kelettel expediáltatott a bulla, Theinernél I. 683. 1030 A bulla szövege nem fedi a supplicatio végén levő záradékot, amennyiben a bullában ez van «. . . Volumus autem, quod dictam preposituram exnunc realiter et omnino dimittas, et quod quadringentos florenos auri cum effectu persolvas in christianorum fidelium subsidium contra Turchos.» — Előbb pedig «. . . tuis supplicationibus inclinati te... habilitamus et habilem reddimus . . .» Theinernél u. o.

[2] V. ö. V.

[3] V. ö. CLXXXIX.

CLXXXI.

1345. augusztus 28. — Kérvény, hogy a pápa Szekeres Lukács erdélyi papnak gyulafehérvári kanonoki javadalmat biztosítson.

Item supplicatur ... pro parte dicti episcopi, quatinus sibi in personam Luce Ladizlai de Zecheres, dicte Transilvanensis diocesis, de canonicatu ecclesie Albensis Transilvanensis, dignemini providere, prebendam vero... reservare, cum acceptatione[1]...

Fiat R.

Datum Avinione V. Kalendas Septembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 162.

CLXXXII.

1345. szeptember 11. — Fábián kalocsai főesperes érdekében kérvény bácsi kanonokságra leendő kineveztetése iránt.

Supplicat... Nicolaus comes Capelle et secretarius Cancellarius... Lodovici Regis Ungarie illustris, olim clericus ecclesie Colocensis, quatinus sibi in personam dilecti sui Fabiani, Archidiaconi Colocensis, specialem gratiam facientes, ei de canonicatu Bachiensis ecclesie dignemini providere, prebendam vero... dignemini reservare. ... Non obstante, quod idem Fabianus in dicta ecclesia Colocensi prefatum archidiaconatum et prebendam noscitur obtinere, quem archidiaconatum paratus est dimittere...

Fiat etiam de dignitate R.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 179 v.

CLXXXIII.

1345. szeptember 11. — A királyi kancellár kérvénye Miklós bácsi főesperes érdekében egy boszniai kanonokságért.

Item supplicat idem Nicolaus, quatinus sibi in personam Nicolai Archidiaconi Bachiensis similem per omnia gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ac dignitate ... vacantibus vel vacaturis in ecclesia Bosnensi ... dignemini providere. Non obstante, quod idem Nicolaus in dicta ecclesia Bachiensi canonicatum et

[1] Theiner, I. 701., 1060.

prebendam ac archidiaconatum predictum, noscitur obtinere, quem archidiaconatum paratus est dimittere...

Fiat etiam de dignitate R.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 179 v.

CLXXXIV.

1345. szeptember 11. — Ugyanaz unokaöccse, János számára erdélyi kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat idem Nicolaus, quatinus sibi similem gratiam facientes in personam dilecti sui nepotis Johannis Bertoldi de Wilkow, Wratislavensis diocesis, de canonicatu et prebenda ac dignitate ... in ecclesia Transilvanensi... Non obstante, quod idem Johannes in Waciensi et Posoniensi Strigoniensis, diocesibus ecclesiis canonicatus et prebendas noscitur obtinere...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 179 v.

CLXXXV.

1345. szeptember 11. — Strelitz Miklós számára egri kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat idem Nicolaus, quatinus dilecto suo Nicolao Arnoldi de Strelitz[2] Wratislaviensis diocesis memorate, quem Sanctitas Vestra tempore Cardinalatus in clericum receperat commensalem, similem per omnia gratiam facere dignemini... de dignitate vel personatu... in ecclesia Agriensi... Non obstante, quod dicta Sanctitas Vestra prefato Nicolao de canonicatu sub expectatione prebende vacature in dicta Agriensi ecclesia providit, seu quod idem Nicolaus in ecclesia Wesprimiensi, per episcopum et capitulum eiusdem ecclesie Wesprimiensis auctoritate ordinaria in canonicum est receptus, seu quod in ecclesia Dymisiensi[3] Wesprimiensis diocesis idem Nicolaus canonicatum et prebendam noscitur obtinere...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 179 v.

[1] Theiner, I. 700., 1060.

[2] V. ö. XLIV.

[3] Ecclesia collegiata s. Margharetae prope castrum Visegrad.

CLXXXVI.

1345. szeptember 11. — Hermann csanádi kanonok számára még egy javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Hermanni de Wasungem, clerici Herbipolensis diocesis, specialem gratiam facientes, beneficium ecclesiasticum . . spectans . . . ad collationem . . . Episcopi, decani . . . ecclesie Herbipolensis . . . dignemini providere. Non obstante, quod idem Hermannus canonicatum et prebendam in ecclesia Cenadiensi, cuius fructus . . . valorem annuum sex florenorum auri secundum taxationem decime non excedunt, noscitur obtinere . . .

Fiat . . . R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione III. Idus Septembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 179 v.

CLXXXVII.

1345. szeptember 12. — Tamás vajda a maga és családja és Zalai Miklós részére a szokott gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat . . . Thomas Woywoda,[1] quatinus sibi, natis suis ac eius uxori, nec non Nicholao Johannis de Sala[2]. . . concedere dignemini, quod possit eligere confessorem . . .

Fiat R.[3]

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 2.

CLXXXVIII.

1345. szeptember 12. — Tamás vajda Váci Lászlót a törvénytelen születés akadálya alól kéri fölmenteni.

Item supplicat idem Thomas Woywoda, quatinus sibi in personam Ladislai Nicholai de Vacia specialem gratiam facientes, ut supra defectu natalium, quem patitur de presbitero genitus et

[1] Thomas Farkasii de Scechem, l. CCCIV. — Széchényi, de genere Kacsich.

[2] Esztergomi, székesfehérvári, veszprémi, váci kanonok, valamikor a váci püspök nevelője, l. CXC.

[3] Theiner, I. 700., 1060.

soluta, quod huiusmodi non obstante defectu, possit ad omnes sacros ordines promoveri . . .

Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 2.

CLXXXIX.

1345. szeptember 12. — Tamás vajda Szekeres László váradi kanonok számára a váradi egyházmegyében még egy javadalmat kér.

Item supplicat . . . idem Thomas Woywoda, quatinus sibi similem gratiam facientes in personam dilecti familiaris sui nobilis viri Ladislai nati Ladislai de Zekeres, diocesis Transilvane, de dignitate . . . aut beneficio . . . in ecclesia Varadiensi[1] . . . dignemini reservare . . . Non obstante, quod idem Ladislaus canonicatum et prebendam in eadem Waradiensi ecclesia noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 2.

CXC.

1345. szeptember 12. — Mihály váci püspök volt nevelője, Zalai Miklósnak, többi javadalmainak megtarthatásával, esztergomi kanonokságot kér.

Item supplicat... Michael[2] episcopus Wassiensis, (sic) quatinus sibi in personam Nicholai Johannis de Sala[3] Vesprimiensis diocesis, qui cum eius pueritia fuit magister suus, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Strigoniensis dignemini providere . . . Non obstante, quod in possessionem Alberegalis, Strigoniensis et Wesprimiensis ecclesiis ac in Wassiensis ecclesiis canonicatus noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 2.

[1] V. ö. CLXXX. — Lucas Ladislai de Zekeres CLXXXI.

[2] V. ö. II., XXI., XLV.

[3] V. ö. CLXXXVII.

CXCI.

1345. szeptember 12. — Kérvény Miklós kanonok érdekében, hogy valamelyik egyetemen tanulmányait végezvén, javadalmait szabadon élvezhesse.

Item supplicat . . . idem episcopus, quatinus sibi in personam dicti Nicholai, specialem gratiam facientes, quod in studio generali vel in aliqua ecclesiarum, in quibus beneficiatus existit, residendo, fructus . . . beneficiorum suorum . . . cum ea integritate percipere . . . valeat, ac si in quolibet beneficiorum ipsorum personaliter resideret, distribucionibus cotidianis duntaxat exceptis, non obstante de prima residentia non facta, . . . dignemini indulgere . . .

Fiat ad biennium R.

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 2.

CXCII.

1345. szeptember 13. — Többek között soproni hivek számára engedély, hogy gyóntatójuk őket általános bűnbocsánatban részesítse.

Supplicat . . . Guillelmus vicecomes Bellifortis, quatinus Nicolao Valentini Castellanensis diocesis . . . ac Martino eiusque consorti Elizabeth ac Agneti matri dicti Martini de Sompnio[1] (sic), Jauriensis diocesis, concedere dignemini, ut confessores . . . a pena pariter et culpa . . . absolvere valeant . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 180.

CXCIII.

1345. szeptember 13. — István, zágrábegyházmegyei varasdi főesperesnek zágrábegyházmegyi egyházi javadalom biztosíttatik.

Supplicat . . . Guillelmus vicecomes Bellifortis,[2] quatinus sibi in personam Stephani Clementis archidiaconi . . . de dignitate seu personatu . . . ad collationem . . . episcopi Zagrabiensis pertinente . . . conferendam . . . dignemini reservare . . . Non obstante,

[1] Sopronium. [2] V. ö. CCCXCIV.

quod dictus Stephanus canonicatum cum prebenda ac archidiaconatum de Waras[1] in dicta ecclesia noscitur obtinere . . .

Fiat usque ad summam quadraginta marcharum cum cura, vigintiquinque sine. R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 180.

CXCIV.

1345. szeptember 13. — Teremonda János dominikánus az Ágoston-rendbe, majd a pannonhalmi bencés-rendbe ment át. Ebben pápai fölmentés.

Significat . . . Guillelmus vicecomes Bellifortis, quod frater Johannes de Teremonda, ordinis fratrum predicatorum, exiens ex certis causis auctoritate litterarum summi penitentiarii, ad ordinem fratrum heremitarum ordinis sancti Augustini se transtulit, et in ipso propter persecutiones quorundam fratrum dicti ordinis predicatorum, in quiete cum Deo non valens impendere famulatum, obtenta licentia prioris sui fratrum heremitarum predictorum, quem sibi sufficere existimabat, habitum assumpsit ordinis sancti Benedicti et in monasterio sancti Martini in monte supra Pannoniam dicti ordinis, Jauriensis diocesis, promisit obedientiam debitam ac etiam consuetam. Quare Beatitudini Vestre supplicat reverenter, quatinus receptionem et obedientiam huiusmodi dignemini ex certa scientia approbare ac etiam confirmare . . . non obstante, secum, quod prioratus, prepósituras, administrationes et officia dicti ordinis sancti Benedicti . . . licite obtinere et locum et vocem in capitulo habere valeat . . . dispensare, cum non obstantibus . . .

Fiat R.[2] Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 180.

CXCV.

1345. szeptember 13. — Máté zágrábi javadalmas számára engedély, hogy a zágrábi egyházmegyében még egy javadalmat vállalhasson.

Supplicat . . . Guillelmus vicecomes Bellifortis, quatinus sibi in personam Mathei Petri Jacobi dicti Pondoch,[3] presbiteri dicte

[1] 1358-ban János varasdi főesperes, zágrábi kanonok neve fordul elő.
[2] A bulla Theinernél I. 684., 1032.
[3] Theiner, I. 700., 1060., — itt Matheo Jacobi dicti Pedoch.

Zagrabiensis diocesis, de aliquo ecclesiastico beneficio ... ad collationem ... episcopi Zagrabiensis ... dignemini providere ... Non obstante, quod idem Matheus vineam unam, que prebenda vocatur, cuius redditus ... valorem annuum 15 florenorum non excedit, in ecclesia Zagrabiensi predicta dinoscitur obtinere ..

Fiat de data sequenti, usque ad summam triginta marcarum cum cura, viginti sine cura Fiat R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione Idus Septembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 180.

CXCVI.

1345. szeptember 13. — A pápa Tamás erdélyi vajda (báró!) közbenjárására Jakabnak újból egri kanonoki javadalmat biztosít.

Significat... Thomas Wenada[1] de Ungaria Baro, quod cum licet dilectissimo et fideli clerico suo Jacobo Luce,[2] canonico Agriensi, eadem Sanctitas Vestra canonicatum Agriensem cum plenitudine iuris canonici contulit et de illo etiam providit, et inter alia clausulam apposuerit in litteris gratie antedicte, non obstante certo canonicorum numero, tamen Petrus filius Johannis de Tholna, pretendens se canonicum ecclesie supradicte, et episcopus Agriensis, se litteris gratie supradicte coram subexecutore dicte gratie opposuerint pro eo, quod non esset certus canonicorum numerus in ecclesia Agriensi predicta et subexecutore predicto ad sedem apostolicam appellarunt, ac ipsum Jacobum postmodo impediverunt et impediunt, et fecerunt et faciunt, quominus prebendam per mortem Nicolai Stephani, quondam ipsius Agriensis ecclesie canonici predicti vacantem, per eundem Jacobum acceptatam, valeat adipisci et habere.[3] Supplicat igitur ... dictus Thomas baro, quatinus dignemini declarare et vestre intentionis fuisse dicto Jacobo clerico suo debuisse et debere per litteras gratie antedicte provideri de prebenda predicta, et quod illam licite possit habere et tenere, ac si in ipsis litteris non fuisset clausula de certo canonicorum numero antedicta, vel auctoritate apostolica mandare, quod per easdem litteras in canonicum et in fratrem

[1] Woywoda, — Thomas Farkasii de Széchény, erdélyi vajda, v. ö. CLXXXVII.

[2] clericus Vaciensis diocesis, l. CXCVII.

[3] úgy a vonatkozó supplicatiók, mint a bullák hiányoznak.

recipiatur et auctoritate predicta sibi provideatur de communibus fructibus et proventibus dicte ecclesie, sicut uni ex aliis canonicis eiusdem ecclesie, ne inane nomen canonici assumat, cum omnibus clausulis . . .

Habeat si vult de data presenti in forma, sive sit certus numerus sive non R.[1]

Datum Avinione Idibus Septembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 180 v.

CXCVII.

1345. szeptember 14. — Jakab, Tamás vajda pápai követe, unokaöccsének, Jakab egri kanonoknak váci kanonokságot kér.

Supplicat . . . Jacobus Dominici, nuncius nobilis viri domini Thome Woywod (sic) de Ungaria ad sedem Sanctitatis Vestre transmissus, quatinus sibi in personam Jacobi Luce[2] clerici Waciensis diocesis, nepotis sui, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu ecclesie Waciensis dignemini providere . . . Non obstante, quod dudum sibi de canonicatu ecclesie Agriensis . . . providistis . . .

Fiat R.

Datum Avinione XVIII. Kalendas anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 1.

CXCVIII.

1345. szeptember 14. — Tamás ujvári főispán kérvénye az általa épített nyitramegyei vágvecsei templom búcsujának bővítéséért.

Supplicat . . . Thomas Aladari, comes Novi Castri, Ambassiator . . . Lodovici Regis Ungarie, quatinus cum affectet, ut ad ecclesiam sancti Johannis Baptiste in Villa Vethe, Strigoniensis diocesis,[3] per ipsum fundatam et constructam, consistentem, magis ac magis devocio fidelium augeatur, non obstante, quod dicte ecclesie in festo eiusdem unum annum de indulgencia, et in festo dedicacionis dicte ecclesie similiter unum annum, ac benefactoribus ipsius centum dierum, anno plusquam preterito

[1] V. ö. CCLXXX.
[2] V. ö. CXCVI.
[3] V. ö. CXIX. Theiner I. 686. 1036.,—itt: comiti de Vynar és villa Veche, Nitriensis d. — *Vágvecse.*

Vestra Sanctitas concesserit, dignemini omnibus vere penitentibus et confessis, qui dictam ecclesiam in dicto festo et in eiusdem dedicacione devote visitaverint, annuatim, ac benefactoribus eiusdem ecclesie aliquas indulgencias, prefatas augmentando, de quibus Sanctitati Vestre placuerit, misericorditer impertiri.

Item eciam illis, qui circa predictam ecclesiam Corpus Christi ad honorem Dei associaverint, conducendo ...

Augeatur in dictis festivitatibus de uno anno et una quadragena, de benefactoribus, de centum diebus de Corpore Christi. Fiat de viginti diebus (sic).

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 11.

CIC.

1345. szeptember 14. — Ugyanannak folyamodványa, hogy a pápa a baranyamegyei görcsöni templomnak búcsut engedélyezzen.

Item supplicat, quatinus cum idem affectet, ut ad ecclesiam beate Marie Virginis de Gerchin, in eorum villa patrimoniali consistentem, Quinqueecclesiensis diocesis, fidelium devocio augeatur, dignemini omnibus vere penitentibus ... aliquas indulgencias ... elargiri.

Fiat sicut in prima sine augmento ... R.[1]

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 11.

CC.

1345. szeptember 14. — Hasonló kérvény a nógrádmegyei nagylámi templom érdekében.

Item supplicat idem, quatinus capelle ecclesie sancte Marie Virginis in villa ipsorum patrimoniali Nadlyam vocata, consistenti Nitriensis diocesis, quam in ecclesiam maiorem et lapideam erigere intendit, in festo Concepcionis ... ac dedicacione ... nec non benefactoribus ... indulgencias ... concedere dignemini.

Fiat sicut in prima sine augmento tamen R.[2]

Suppl. Clem. VI. tom. 8 fol. 11.

[1] Theiner I. 684. 1033. — V. ö. CXVII. — *Görcsön*, Baranya megyében.
[2] Theiner I. 685. 1035. — *Nagylám*, Nógrád megyében.

CCI.

1345. szeptember 14. — Hasonló kérvény a pécsegyházmegyei paznari (Paznán) templom érdekében.

Item supplicat idem, quatinus cum in ecclesia beate Marie Virginis de Paznari[1] Quinqueecclesiensis diocesis, pater, frater et ceteri consanguinei Johannis[2] archidiaconi de Oznage dicte ecclesie, amici sui, sint sepulti et alii consanguinei dicti Johannis ibidem elegerunt sepulturam, et in eadem ecclesia altare et capellam construi et ordinari fecisset, et plura bona dictus Johannes cum suis proximis dicte ecclesie facere intendat, ut ad ecclesiam predictam magis devocio fidelium augeatur, dignetur . . . aliquas indulgencias . . . elargiri . . .

Fiat ut in aliis R.[3]

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 11.

CCII.

1345. szeptember 14. — Tamás újvári főispán unokaöccsének, István egri clericus, váradi kanonoknak még egy váradi javadalmat kér.

Item supplicat idem, quatinus sibi in personam nepotis sui Stephani Luce[4] clerici Agriensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem de dignitate . . . in ecclesia, civitate vel diocesi Waradiensi . . . reservare dignemini . . . Non obstante, quod idem Stephanus canonicatum dicte ecclesie Waradiensis . . . sub expectatione prebende noscitur obtinere . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 11.

CCIII.

1345. szeptember 14. — Ugyanaz Worbói Miklós számára esztergomi javadalmat kér.

Item supplicat idem, quatinus sibi in personam Nicolai Clementis de Worbo, clerici Strigoniensis diocesis . . . specialem gratiam facientes, beneficium ecclesiasticum . . . cuius fructus si cum

[1] *Páznán*, Valkó megyében.

[2] Johannes Pauli de Wolco, l. IX., CXXX., CXXXVII., CCXXV., CCCXXVII.

[3] A bulla Theinernél I. 685. 1034. — itt Ozinage.

[4] V. ö. CXX.

cura 30, si vero sine cura fuerit, 25 marcharum argenti ... valorem annuum non excedant... spectans ad collacionem... archiepiscopi Strigoniensis ... dignemini resevare... Non obstante, quod idem Petrus (sic) canonicatum et prebendam in ecclesia Albensi et in dicta[1] ecclesia Wesprimiensi canonicatum sub expectacione prebende ... dinoscitur obtinere ...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 11 v.

CCIV.

1345. szeptember 14. — Ugyanaz, Péter fehérvári és veszprémi kanonok számára a veszprémi egyházban dignitas rezerválását kéri.

Item supplicat idem, quatinus sibi in personam dilecti familiaris sui Petri Johannis, clerici Wesprimiensis diocesis, specialem graciam facientes, de dignitate ... pertinente ad collacionem ... episcopi Wesprimiensis ... dignemini providere .. Non obstante, quod dictus Petrus canonicatum cum prebenda in ecclesia Albensi[2] et in dicta ecclesia Wesprimiensi[3] canonicatum sub expectacione prebende ... dinoscitur obtinere ...

Vel sibi similem gratiam facientes ad collacionem ... prepositi Albensis, Wesprimiensis diocesis ...

Fiat usque ad summam quadraginta marcharum cum cura, triginta sine cura. R.

Item quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XVIII. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 11 v.

CCV.

1345. szeptember 15. — Garai Pál királyi követ fivérének, Lászlónak egy váradi kanonokságot kér.

Supplicat ... Paulus[4] ambaxiator illustris principis domini Regis Ungarie, quatinus sibi in personam carissimi germani sui

[1] Talán Strigon. d. ? — A bulla Theinernél I. 700. 1060.

[2] Rat. Collect. 1341—2. és Reg. Vatic. tom. 171. fol. 10.

[3] V. ö. CIX. Lásd fenti kérvényben: non obstante.

[4] Paulus Petri de genere Gara, valószinüleg testvére Thomas Petri, liptói főispán, akivel együtt van követségben a szentszéknél és testvérük Ladislaus Petri de Jaurino, Pálnak «germanus»-a. Ez a Pál azonos azzal,

Ladislai Petri de Jaurino[1] specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu et prebenda sub expectatione, in ecclesia Varadiensi dignemini providere, cum inhibitione . . . non obstante, quod idem Ladislaus per Sanctitatem Vestram in canonicum Jauriensem est receptus et quod auctoritate vestra in dicta Jauriensi ecclesia prebendam, nec non dignitatem predictam seu officium cum cura vel sine cura expectet et cum aliis . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 180 v.

CCVI.

1346. szeptember 15. — Ugyanaz, a szent Miklós tiszteletére épült győregyházmegyei Moyevi templomnak búcsut kér.

Item supplicat idem Paulus, quatinus similem gratiam facientes eidem, ut omnibus fidelibus visitantibus ecclesiam beati Nicolai de Moyev (sic) Jauriensis diocesis, ubi moram idem Paulus trahit cum familia sua, in dicto festo et dedicationis ecclesie tres annos de indulgentia concedere dignemini graciose ut in forma.

Fiat de uno anno et una quadragena R. Et quod transeat etc.

Datum Avinione XVII. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 9. fol. 180 v.

CCVII.

1345. szeptember 25. — De Judicis Vilmos bibornok a pápa utólagos jóváhagyását kéri, hogy a torontáli főesperességet és váradi kanonoki javadalmát megtarthassa.

Beatissime Pater, cum iam dudum Sanctitas Vestra devote creature vestre G. sancte Marie in Cosmedin diacono cardinali in Strigoniensi et Colocensi provinciis sub certa forma specialem gratiam duxerit faciendam, quam quidem gratiam in pleno consistorio processu temporis revocavit. Verum quod antequam huiusmodi revocationis noticia ad procuratores dicti cardinalis in dictis provinciis constitutos ab ipso super ipsa gratia pervenisset, ipsi

aki 1342-től 1354-ig mint magister tavernicorum reginalium szerepel. — Fejér, pl. XI. I. 464 stb. — Testvérei v. ö. CCLXI. és CCCXXXIX. fia János, veszprémi püspök, v. ö. CCCXXXIX.

[1] Capellanus Thomae Petri, comitis de Lipto, can. Bach. et Quinqueeccl. V. ö. CX.

procuratores dicte revocationis ignari, acceptaverunt eius procuratoris nomine archidiaconatum de Torontalh in ecclesia Cenadiensi et canonicatum et prebendam ecclesie Waradiensis, vacantes per mortem quondam Mauricii, et de ipsis sibi obtinuerunt provideri ac ipsi archidiaconi fuerunt possessione adepti, quem adhuc detinet pacifice et quiete. Quapropter supplicat idem cardinalis, quatinus placeat decernere dictas acceptationes et provisiones de predictis Archidiaconatu et Canonicatu factas, valere et roboris habere firmitatem ac si ante predictam revocationem essent facte vel dicta revocatio minime esset facta, presertim, quod procuratores dicti cardinalis per septem menses a regno Ungarie ante tempus dicte revocationis de mandato regis Ungarie expulsi fuerunt et etiam expulsati. Sic quod tempore dicte expulsationis durante nullum potuerunt beneficium, licet multa vacaverint, acceptare, vel ipsos archidiaconatum et canonicatum et prebendam sibi de novo conferre cum inhibitione . . . secum etiam dispensantes . . .

Providemus et dispensamus R.[1]

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VII. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 14.

CCVIII.

1345. szeptember 26. — Gergely csanádi püspök búcsuengedélyt kér a Péter egri nemes által Ujfalúban épített templom számára.

Significat . . . Gregorius episcopus Chanadiensis,[2] nunc ambaxiator domini regis Ungarie, quod cum Petrus Benedicti, miles Agriensis diocesis, in ecclesia parochiali per eum in Voyfalu (Ujfalu) ad honorem Dei omnipotentis et beati Pauli apostoli constructs devocionem Christifidelium desideret augmentari . . . indulgentias . . .dignemini elargiri . . .

[1] A bulla hiányzik erről az adományozásról. Szeptember 23-ról kelt bulla, Theiner I. 686. 1037., a bibornok erdélyi, fehérvári főesperességére vonatkozik, v. ö. LVI. és CLXXVIII.

[2] *Libri oblig.* tom. 16. fol. 107. — «die 19. Maii 1345. Gregorius electus in episcopum Cenad. recognovit pro . . . non soluto per Galhardum immediatum predecessorem suum 900 fl. et 5. servitiis commun., item recognovit pro complemento Stephani predecessoris 400 fl. et 5. serv. com.

Fiat de uno anno et una quadragena et de associacione Corporis Christi de decem diebus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 35 v.

CCIX.

1345. szeptember 26. — Ugyanaz, Péter egri nemes és testvérei részére a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Item supplicat dictus episcopus, quatinus sibi in personam Petri Benedicti militis et Nicolao et Merse fratribus suis . . . concedere dignetur, ut confessor eorum . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 35 v.

CCX.

1345. szeptember 26. — Gergely csanádi püspök testvérei részére a szokott gyóntatói kegyelmet kéri.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Petri, filii Emilie, et dominarum Chale et Helene, sororum suorum Agriensis diocesis . . . condere dignemini, ut confessores . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VI. Kalendas Octobris anno quarto. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 35. v.

CCXI.

1345. szeptember 26. — Zágrábi Miklós kanonok pécsi kanonoki javadalmat kér.

Supplicat . . . Nicholaus Nicholai de Zagrabia, canonicus ecclesie Zagrabiensis, capellanus commensalis devoti filii vestri A.[1] regis Sicilie, quatinus sibi de canonicatu ecclesie Quinqueecclesiensis sub expectatione prebende . . . dignemini providere. Non obstante, quod in dicta Zagrabiensi ecclesia canonicatum et prebendam noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VI. Kalendas Octobris anno quarto. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 40.

[1] Andreas.

CCXII.

1345. szeptember 26. — A királyi pár kérvénye István — de Insula — érdekében, hogy a szent tudományok magisterévé avattassék.

Significant . . . Lodovicus Dei gratia Rex et Elizabeth eadem gratia Regina Ungarie, quod pericia doctorum in sacra sciencia theologie in ipsorum et Regni eorumdem consilio sepe se senciunt indigere, maxime in hiis, que fidei veritatem magis de propinguo respiciunt, qui scismaticorum et infidelium, quibus vallantur ex giro et etiam minhitantur assidue filios contrariis et racionibus perversis multociens habent obviare, quare cum tota communitas cleri, cuius condicionis et status regni predicti careat et caruerit ab antiquo honore magistrali theologie facultatis. Supplicant prefati Rex et Regina, quatinus specialem eis gratiam facientes in personam religiosi viri fratris Stephani de Insula[1] lectoris provincie Ungarie ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, eorum fidelis et devoti, quem nunc inter alios religiosos ipsorum regnicolas labor studii exercicium continuum iam per viginti annos, tam studendo Parisiis, quam legendo per diversa studia generalia in Regno Ungarie et Tholose, in ipsa sacra sciencia profecisse famat uberius et nobis cum moris eiusdem et conversacionis honestas acceptum et commendabilem prestituunt, qui eciam olim in generali capitulo sui ordinis Mediolani celebrato per generalem et deffiniciones ipsius capituli pro successivis temporibus ad legendum sentencias Parisiis fuit ordinatus, Tholose eciam primus . . . ipse frater per suum ordinem extiterat diffinitus, si universitas ipsa in dicta facultate processum habuisset, predicti fratris examen in curia Sanctitatis Vestre sub magistro Johanne ordinis predicti primario, Vestra Sanctitas vel sub aliquo alio magistro eiusdem ordinis, sicut Vestre Beatitudini placuerit, committere, et eundem ad laudem Dei ipsorumque et tocius Regni Ungarie honorem ac in christiana religione profectum, magistralis honoris titulo insignire de plenitudine benignitatis sedis apostolice dignemini; omnes eidem immunitates, privilegia, beneficia et gracias largiendo, quibus gauderetur, si fuisset in Parisiensi studio magistratus. Non obstantibus quibuscunque . . .

[1] 1350. január 11-én nyitrai püspök.

Examinetur per Cardinalem Tusculanum et sanctorum quatuor coronatorum, et si inventus fuerit sufficiens, fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VI. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 41 v.

CCXIII.

1345. szeptember 26. — Gergely csanádi püspök, Pál és Tamás ispánok, királyi követek folyamodványa, hogy a pápa László egri kanonoknak az egri egyházmegyében dignitast biztosítson.

Supplicant ... comes Paulus et Gregorius episcopus Chanadiensis ac Thomas comes,[1] ambaxiatores domini Regis Ungarie ad eandem Sanctitatem Vestram pro dicto domino Rege distinati, quatinus sibi in personam dilecti sui Ladislai Nicolai, canonici ecclesie Agriensis, bacallarii in iure canonico, specialem gratiam facientes, dignitatem ... in ipsa Agriensi ecclesia ... dignemini reservare ... Non obstante, quod canonicatum et prebendam in dicta Agriensi ecclesia obtinet ...

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VI. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 42.

CCXIV.

1345. szeptember 26. — Tamás liptói főispán hatodmagával a szentföldre akar zarándokolni.

Supplicat ... Thomas Petri, Comes de Lyptovia, ambaxiator ... Regis et Regine Ungarie, quatinus sibi, licet ex voto non habeat, quod ipse cum sex personis ... sepulcrum dominicum ... valeat visitare ... dignemini licenciam elargiri.

Fiat in forma R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VI. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 43 v.

[1] Paulus Petri et Thomas Petri, com. de Liptó, v. ö. CCV. és CCXIV.

CCXV.

1345. szeptember 26. — Perényi István, a maga, felesége és testvérei részére a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat ... Stephanus Nicholai de Peren, Agriensis diocesis, quatinus sibi et domine Margarete consorti eiusdem Nicholai, Paulo et Nicholao fratribus suis, concedere dignemini, ut confessores ...

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VI. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 43 v.

CCXVI.

1345. szeptember 28. — A királyné kérvénye Plágai László, István herceg tanítója érdekében erdélyi kanonokságért.

Supplicat ... Helizabeth Regina Ungarie, quatinus sibi in personam dilecti sui magistri Ladislai de Plaga,[1] informatoris domini ducis Stpehani incliti nati sui, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Albensis Transilvanensis, prebendam vero nec non dignitatem ... dignemini reservare . . Non obstante, quod idem Ladislaus in Strigoniensi ecclesia canonicatum et prebendam obtinet et quod auctoritate Sanctitatis Vestre in canonicum Waradiensem est receptus et in eadem ecclesia dignitatem ... expectet, et mandare dignemini domino Vicecancellario, quod non obstante ista ultima gratia, faciat transire litteras tam in ecclesia Waradiensi, quam in ecclesia Transilvanensi predictis, et cum aliis ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 25.

[1] Clericus Pragensis dioecesis., 1343. május 7-én lett váradi kanonok. Akkor már győri kanonok is és erdélyi plébános, v. ö. XVII. — A bulla Theinernél I. 700. 1060. — V. ö. CCCLI., akkor bácsi és pécsi kanonokság mellett a bácsi préposti javadalmat is elnyeri.

CCXVII.

1345. szeptember 28.—A királyné kérvénye Bartalan zágrábi kanonok érdekében, hogy a pápa kanonoksága mellé dignitast is biztosítson neki.

Item supplicat, quatinus sibi similem gratiam facientes, eidem in personam dilecti sui Bartholomei Mathei[1] clerici capelle sue, de dignitate... in ecclesia Zagrabiensi... dignemini reservare... Non obstante, quod idem Bartholomeus in dicta Zagrabiensi ecclesia canonicatum et prebendam noscitur obtinere.
Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 25.

CCXVIII.

1345. szeptember 28. — László (de Eugebio) fölmentése törvénytelen születés akadályában.

Item supplicat, quatinus sibi similem gratiam facientes in personam Ladislai nati dilecti Phisici sui magistri Andree de Eugebio, secum super defectum natalium, quem patitur, de soluto genitus et soluta. ut eodem non obstante defectu possit duo beneficia ecclesiastica... assequi et licite obtinere... dignemini misericorditer dispensare...
Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 25.

CCXIX.

1345. szeptember 28. — A királyné kérvénye László (de Eugebio) érdekében váradi kanonokságért.

Item supplicat, quatinus eidem Ladislao de canonicatu ecclesie Varadiensis et prebenda... dignemini providere...[2]
Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 25.

[1] A zágrábi egyházmegye okmányaiban 1347-ben fordul elő a neve.

[2] CCXVIII. — A vonatkozó bulla hibás címzése folytán Bunyitay is nem Lászlót, hanem atyját, Andrást, vette föl a váradi kanonokok sorába. — L. Bevezető részben. — V. ö. Theiner I. 700. 1060., 547. 853., Bunyitay II. 90.

CCXX.

1345. szeptember 28. — A királyné kérvénye Konrád érdekében zágrábi kanonokságért.

Item supplicat, quatinus similem gratiam facientes eidem in personam dilecti clerici sui Conradi Gerardi, de canonicatu et prebenda ... in ecclesia Zagra Chanadiensis[1] ... dignemini reservare ... Non obstante, quod idem Conradus lectoratum ecclesie Ciasmensis, Zagrabiensis diocesis,[2] noscitur obtinere ...

Fiat R. Et de dignitate R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Et dignetur Sanctitas Vestra mandare expediri litteras dictarum gratiarum absque examine propter viam longam et discrimina viarum.

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis IV. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 25.

CCXXI.

1345. szeptember 28. — Bonjohannes váradi kanonok kérelme, hogy többi javadalma mellett az aradi főesperességet is megtarthassa.

Significat ... Bon Johannes de Campello,[2] archidiaconus Orodiensis in ecclesia Cenadiensi, nuncius[3] ... Ludovici regis Ungarie, quod cum olim Sanctitas Vestra canonicatum et prebendam ... in ecclesia Varadiensi ... duxistis auctoritate apostolica reservanda. Et voluistis, quod quamprimum ... foret ... predictorum ... possessionem ... assecutus, predictum archidiaconatum dimittere tenetur. Quare supplicat ... quatinus sibi ampliorem graciam facientes, decernere dignemini ... ut prefatum archidiaconatum una cum dignitate ... assequi valeat libere et licite retinere. Non obstantibus constitucionibus ... seu quod in Zagrabiensi et Varadiensi ecclesiis canonicatus et prebendas noscitur obtinere.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 25 v.

[1] Zagrabiensis ? V. ö. CDXXX.

[2] V. ö. VII., CCXXII., CCCXLV., CCCXCIII., CDXXVI., CDXXXII.

[3] 1346-ban István veszprémi püspök ügyében járt a szentszéknél, mint királyi követ, Reg. Vat. 139. ep. 1011., Theiner I. 711. 1074., Mon. Vespr. II. 114. 125.

CCXXII.

1345. szeptember 28. — Ugyanannak kérvénye a szokott gyóntatói kegyelemért.

Item supplicat idem Bon Johannes, quatinus sibi, Ladislao lectori Varadiensi, Michaeli preposito Cenadiensi, Johanni archidiacono de Gerche,[1] domino Gerardo de Sariolis, Thedaldo archidiacono Trivisiensi, Marcho canonico Colocensi, magistro Guidoni de Placencia et cuilibet eorum indulgere dignemini, ut in articulo mortis eligere possint confessorem . . .

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis IV. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8 fol. 25 v.

CCXXIII.

1345. szeptember 30. — István óbudai prépost prépostságának újból való adományozását kéri, egyuttal káplánja, Benedek számára erdélyi javadalmat kér.

Pater Sanctissime nuper[2] ad supplicationem devoti vestri Pauli comitis ambaxiatoris domini Regis Ungarie, preposituram de Veteri Buda, Vesprimiensis diocesis, etiam si curam animarum haberet, ac canonicatum et prebendam ecclesie Waradiensis, qui per consecrationem Demetrii electi Waradiensis tunc et adhuc in proximo vacare sperantur et sperentur, conferendos Stephano Laurencii, clerico Jauriensis diocesis, nepoti ipsius comitis, donationi apostolice per vestras litteras reservastis. Non obstante, quod idem Stephanus canonicatum et prebendam ac lectoratum in ecclesia Bachiensi obtinet, cum eo ut dictam preposituram libere recipere una cum dicto lectoratu sine cura licite retinere posset, auctoritate apostolica dispensantes, certis sibi super hoc executoribus deputatis, prout in litteris vestris plenius continetur. Cum autem de permutacione,[3] quam dictus Stephanus ante datam

[1] V. ö. Mon. Vespr. II. index : Gerche, Kerche, Gercse in com. Pilis., parochia in archid. Budensi. — Csánki M. T. F. I. 13. — Johannes de Gerche : 1333—1335. tizedjegyzékben, Petrus de Gerche, in archid. Budensi (Kerche) Rat. Coll. i. h.

[2] Augusztus 24-i suppl., CLXXVIII.

[3] 1343. okt. 21., v. ö. LVI.

dictarum litterrarum de dictis lectoratu, canonicatu et prebenda ad Archidiaconatum Albensem in partibus Transilvanicis, cum reverendo patre domino Guillelmo sancte Marie in Cosmedin diacono cardinali fecerat, nulla per inadvertenciam in eisdem litteris mentio facta fuerit, ac postmodum dominus cardinalis lectoratum, canonicatum ac prebendam, et Stephanus predicti archidiaconatum eosdem in vestris manibus duxerint resignandos, humiliter supplicant Guillelmus cardinalis et Stephanus predicti, quatinus ad omne dubietatis scrupulum auferendum, Preposituram de Villa Veteribuda et canonicatum et prebendam Waradiensem predictos, conferendos dicto Stephano de novo iuxta premissum modum reservare, dictosque lectoratum, canonicatum et prebendam Bachiensem sibi conferre dignemini . . .

Fiat et dispensamus R.[1]

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis II. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 44 v.

CCXXIV.

1345. szeptember 30. — Benedek váradi kanonoknak erdélyi javadalmat kér.

Item supplicat predictus Stephanus . . quatinus sibi in personam dilecti domestici capellani sui Benedicti Helye,[2] presbiteri Wesprimiensis diocesis, specialem gratiam facientes, dignitatem . . . spectantem . . . ad collationem . . . episcopi et capituli ecclesie Albensis, in partibus Transilvanicis . . . dignemini reservare[3] . . . non obstante, quod eidem Benedicto de canonicatu Waradiensis ecclesie sub expectstione prebende olim . . . duxeritis providendum . . .

Fiat usque ad summam triginta marcharum cum cura, viginti sine scura. R.

[1] VI. Kelemen pápa a cambiumhoz az engedélyt szeptember 23-i keltezésű bullájával adta meg. Ebben a bullában : Stephanus Laurencii de Cuirna, Theinernél I. 1037.

[2] Benedictus Elie de Folcos, capell. Pauli com. de Martínsdorf., v. ö. LXXV., LXXVI., CCXXII., CCLVIII.

[3] Erről október 11-én lemond, v. ö. CCXXXII.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis II. Kalendas Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 44 v.

CCXXV.

1345. október 9. — László csázmai prépost és János eszéki főesperes a pécsi székesegyháznak búcsut kérnek.

Supplicant . . . Ladislaus prepositus Chadisnensis (sic),[1] natus devoti viri Nicolai comitis palatini Regni Ungarie et iudicis Cumanorum, ac Johannes archidiaconus de Ozinagh[2] in ecclesia Quinqueecclesiensi, socius et magister eiusdem Ladislai, quatinus cum ipsi affectent, ut ad ecclesiam Quinqueecclesiensem, cuius ecclesie canonici existunt, fidelium devocio augeatur, cum dicta ecclesia multocies sit combusta et per tyrannos persecuta, et ob hoc in privilegiis, indulgenciis et aliis utilitatibus amittendis magna dispendia passa existat, dignemini omnibus vere penitentibus et confessis, qui ad dictam ecclesiam in festo cene domini ac dedicacionis eiusdem ecclesie, nec non in principali festo beatorum Petri et Pauli, in quibus festivitatibus ad dictam ecclesiam magnus concursus confluit populorum, devote visitaverint, annuatim tres annos et tres quadragenas de indulgencia, vel prout Sanctitati Vestre placuerit, dignemini misericorditer impertiri . . . Et cum in eadem ecclesia dominus Guilleimus tituli sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis prepositus et canonicus prebendatus existat.[3]

Fiat in singulis festis de centum diebus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 54.

CCXXVI.

1345. október 9. — Ugyanazoknak folyamodványa, hogy jövedelmeiket zavartalanul élvezhessék, székhelyeiktől távol végezvén tanulmányokat.

Item supplicat idem Ladislaus prepositus et Johannes archidiaconus, quatinus specialem gratiam eis facientes, quod fructus,

[1] Praepositus s. Spiritus Chasmensis, mint Gergely csanádi püspök utóda, 1345. márc. 4-én kinevezve, l. CLXXII.

[2] V. ö. CXXXVII., CCI.

[3] 1343. május 26-i suppl.-ban : Supplicat . . . l. XXXVIII.

redditus . . . omnium beneficiorum suorum, residendo in altero eorumdem vel studio generali insistendo seu alias, eidem Johanni in absentia, si pro utilitate et servicio dicti Ladislai cum eodem moraretu˙ . . . per quinque annos . . . percipere valeat . . .

Fiat per triennium R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VII. Idus Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 54 v.

CCXXVII.

1345. október 9. — János eszéki főesperes folyamodványa, hogy a pápa a kérvényben megnevezetteket a szokott gyóntatói kegyelemben részesítse.

Supplicat . . . Johannes archidiaconus de Ozinagh . . . quatinus . . . Oliverio de Zolicz (?) cum uxore et Nicolao nobili de Panit[1] cum uxore sua ac Nicolao Fabiano cum uxore sua, Quinqueecclesiensis diocesis, ut confessorem eligendi . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 54 v.

CCXXVIII.

1345. október 9. — Ugyanaz esztergomi kanonokságot kér.

Item supplicat . . . idem, quatinus . . . sibi de canonicatu et prebenda ecclesie Strigoniensis,[2] quos in dicta ecclesia Gregorius Georgi obtinebat, per promocionem et consecracionem eiusdem Gregorii ad ecclesiam Chanadiensem,[3] in curia Romana vacantibus, dignemini . . . providere . . . Non obstante, quod dictus Johannes archidiaconatum de Ozinagh[4] et canonicatum cum prebenda in ecclesia Quinqueecclesiensi et Transilvaniensi[5] habeat et dignitatem seu personatum . . . in dicta ecclesia Quinqueecclesiensi noscatur expectare . . .[6]

[1] Község Baranyamegyében, Csánki M. T. F. II. 514.
[2] V. ö. XXI.
[3] Theiner I. 681. 1026., v. ö. CCXXXVIII.
[4] Erről lemondott, l. CXXXVII.
[5] V. ö. CXXXVII.
[6] V. ö. u. o.

Fiat R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione VII. Idus Octobris anno quarto.
Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 54 v.

CCXXIX.

1345. október 11. — Pál nagymartoni gróf, királyi követ János hangsdorfi plébánosnak pozsonyi kanonokságot kér.

Supplicat . . comes Paulus de Mertinsdorf[1] . . . Ludovici . . . Ungarie regis ambaxiator, quatinus sibi specialem gratiam facientes in personam dilecti sui Johannis Wigaudi, clerici Patavensis diocesis, eidem de canonicatu ecclesie sancti Martini in Posonio, Strigoniensis diocesis, dignemini providere, prebendam . . . reservantes . . . Non obstante, quod idem Johannes super parochiali ecclesia in Hangsdorf, predicte Patavensis diocesis . . . dinoscitur in magna litigare paupertate . . .
Fiat R.
Datum Avinione V. Idus Octobris anno quarto.
Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 66.

CCXXX.

1345. október 11. — Ugyanannak folyamodványa, hogy a pápa a kérvényben megnevezetteket a szokott gyóntatói kegyelemben részesítse.

Supplicat... comes Paulus . . . quatinus sibi in personam . . . Nicolai Johannis,[2] Strigoniensis diocesis, specialem gratiam facientes, ut confessor, quem ipse et Homodeus ac Lathardus, fratres eius, in mortis articulo duxerint eligendum . . .
Fiat R.
Datum Avinione V. Idus Octobris anno quarto.
Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 66 v.

[1] V. ö. LXXV.

[2] CCXXXIV. suppl. szerint rokona Pálnak, győri és váradi kanonok, a szentszéknél való kiküldetésében kisérője.

CCXXXI.

1345. október 11. — Hasonló tartalmú kérvény Nagymartoni Pál országbíró nővére és annak fiai érdekében a szokásos gyóntatói kegyelemért.

Supplicat ... comes Paulus ... quatinus domine Katerine carnali sorori sue, Johanni et Stephano filiis ipsius domine, concedere dignemini, ut confessores eorum ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 67 v.

CCXXXII.

1345. október 11. — Nagymartoni Pál országbíró Benedek váradi kanonoknak a csanádi egyházmegyében dignitast kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti domestici capellani sui Benedicti Elie[1] presbiteri, specialem gratiam facientes, dignitatem ... spectantem ... ad collationem ... episcopi Chanadiensis ... dignemini reservare ... Non obstante, quod eidem de canonicatu ecclesie Waradiensis sub expectatione prebende olim ... providistis, nec obstante, quod dignitatem ... in diocesi Albensi Transilvanensi ... reservastis,[2] cui reservationi... paratus est renuntiare ...

Fiat R. eo modo, quo in alia gratia, quam offert dimittere R.[3]

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 67.

CCXXXIII.

1345. október 11. — Ugyanaz jegyzőjének, Ponch János szepesi és egri kanonoknak a pécsi egyházmegyében javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti notarii sui Johannis Ponch,[4] clerici Strigoniensis diocesis, specialem gratiam facientes, dignitatem ... spectantem ... ad collationem ... episcopi et capituli Quinqueecclesiensis ... dignemini reservare... Non obstante, quod idem Johannes in Cipsiensi, Strigoniensis

[1] V. ö. CCLVIII. — A LXXV. suppl.-ban tévesen B. Elbe, — helyesen : Benedictus Eliae de Folcos.

[2] 1345. szeptember 30-án, l. CCXXIV.

[3] Ugyanezt a kérést megismétli október 11. v. ö. CCLVIII.

[4] De Gekenes, l. LXXVII., LXXVIII., LXXIX., CXLV.

diocesis, canonicatum sub expectatione prebende obtinet[1] et in Agriensi ecclesiis de canonicatu sub reservatione prebende sibi olim auctoritate apostolica providistis[2]...

Fiat usque ad summam ut supra R.

Et cum idem Johannes cum dicto comite Paulo in Ungariam est iturus, Sanctitas Vestra suam examinationem Budensi vel Strigoniensi prepositis vel cui... placuerit, committere dignetur.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 67.

CCXXXIV.

1345. október 11. — Ugyanaz rokona, Miklós váradi kanonoknak győri kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus dilecto suo Nicolao Johannis, clerico ac consanguineo suo, Strigoniensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Jauriensis eidem dignemini providere, prebendam vero... dignemini reservare... Non obstante, quod idem Nicolaus canonicatum et prebendam in minori ecclesia beate Marie Waradiensis noscitur obtinere...

Fiat eciam de dignitate R.

Et cum idem Nicolaus cum prefato domino comite ad partes Ungarie sit iturus, dignetur ipsa Sanctitas Vestra ipsius examen committere Budensi vel Strigoniensi prepositis vel cui... placuerit.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 67.

CCXXXV.

1345. október 11. — Ugyanaz Cinke Mihály pozsonyi kanonok számára a veszprémi egyházmegyében nagyobb javadalmas állást kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti sui Michaelis Cynke[4] specialem gratiam facientes de dignitate... in ecclesia

[1] LXXVII.

[2] LXXVIII.

[3] V. ö. CCXXX.

[4] Theinernél: Gynke, 1. 700. 1060. — Mon. Vespr.: Gyinke, II. 112. 122. A bulla szerint: ... Canonicatum ecclesie Vesprimiensis tibi ... conferimus ... Avinione, quinto idus Octobris, anno quarto.

Wesprimiensi . . . dignemini providere . . . Non obstante, quod in dicta ecclesia Posoniensi canonicatum obtinet et prebendam . . .

Fiat R.

Datum Avinione V. Idus Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 67 v.

CCXXXVI.

1345. október 11. — Ugyanaz László pécsi klerikus részére a budai szent Péter templom káptalanában kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus in personam dilecti sui Ladislai Thome, clerici Quinqueecclesiensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu ecclesie collegiate Sancti Petri de Veteribuda, Wesprimiensis diocesis, dignemini providere, prebendam vero . . . reservare . . . Non obstante, quod canonie in eadem ecclesia sint distincte ad canonicos accolitatos, subdiaconos, diaconatus et presbiteratus et prebende canonicales, secundum diversitatem dictorum canonicorum distinguantur in eadem . . .

Fiat R.[1]

Datum Avinione V. Idus Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 67 v.

CCXXXVII.

1345. október 11. — Nagymartoni Pál kérvénye káplánja, Péter érdekében.

Supplicat . . . Paulus comes . . . quatinus aliquibus discretis viris dare dignemini vestris literis in mandatis, ut ipsi Petrum capellanum suum familiarem . . . presbiterum Pataviensis diocesis, in monasterio in Neumburga, ordinis sancti Augustini, dicte diocesis . . . recipi faciant in canonicum . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione V. Idus Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 68.

[1] Theiner I. 700. 1060. A bulla leközölve Mon. Vespr. II. 113. 123. — V. ö. CCCXC.

CCXXXVIII.

1345. október 12.—Gergely csanádi püspök, Tamás és Pál főispánok, királyi követek, Jakab pécsegyházmegyei klerikus részére győri kanonoki javadalmat kérnek.

Supplicant . . . comes Paulus,[1] Gregorius[2] creatura vestra episcopus Chanadiensis, et comes Thomas,[3] ambaxiatores regis Ungarie, quatinus eis in personam . . . Jacobi Marchio de Soclos,[4] diocesis Quinqueecclesiensis specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Jauriensis . . . dignemini providere, prebendam vero . . . reservare . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 62 v.

CCXXXIX.

1345. október 12. — Ugyanazoknak kérvénye Miklós zágrábi javadalmas klerikus érdekében zágrábi kanonokságért.

Item supplicant, quatinus sibi in personam Nicolai Georgii de Moroncha, clerici Zagrabiensis diocesis, de canonicatu et prebenda ecclesie Zagrabiensis, non obstante quod . . . prebendam altaris beate Marie[5] in eadem ecclesia dinoscitur obtinere, quam paratus est dimittere . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 62 v.

CCXL.

1345. október 12. — Kérvény Kapronczay Benedek zágrábi klerikus érdekében egy pécsi kanonoki javadalomért.

Item supplicant, quatinus eis in personam Benedicti Georgii[6] de Kaproncha,[7] clerici Zagrabiensis diocesis, de canonicatu et

[1] Comes Paulus, aki 205—213. sz. a. kérvényez, testvére Tamás liptói főispánnak, v. ö. CCV. l. jegyzet.

[2] V. ö. XXI., XXIX., CCXXVIII. Kinevező okmánya Theiner I. 681. 1026., zágrábi és esztergomi kanonok, csázmai prépost, l. CCXXV.

[3] Thomas Petri, comes de Liptó.

[4] Soklos, Suklos, Siklós, Pécstől délre, monast. s. Annae de Suklos, a XIV. században (pápai tizedlajstrom 276.) szent Ágoston rendi karinges szerzetesek szent Annáról nevezett kolostorával. Csánki M. T. F. II. 465—6. — A bencések siklósi szent Háromságról nev. apátsága, l. Balics, A rk. egyház története Magyarországon II. 2. 207, Czinár Monast. I. 274.

[5] V. ö. XXIX., XXX.

[6] Testvérei : Johannes et Petrus, v. ö. CCLV.

[7] Martinus Wellini de Kaproncha, LI., CXXIV., CCLV.

prebenda ecclesie Quinqueecclesiensis, similem gratiam facientes ut supra....

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 62 v.

CCXLI.

1345. október 12. — Veronczay János zágrábi klerikus érdekében írt kérvény, hogy a pápa neki a kalocsai egyházmegyében egy kisebb javadalmat biztosítson.

Item supplicant, quatinus eis in personam Johannis Georgii de Veroncha, clerici Zagrabiensis diocesis, beneficium ecclesiasticum... ad collacionem archiepiscopi Colocensis spectantem, similem gratiam facientes.

Fiat usque ad summam triginta Marcharum cum cura, viginti sine R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 62 v.

CCXLII.

1345. október 12. — A királyi követek Csázmay Lukács zágrábi klerikus részére a pécsi egyházmegyében kisebb egyházi javadalmat kérnek.

Item supplicant, quatinus eis in personam Luce filii Pete de Chasma, clerici Zagrabiensis diocesis, de beneficio ecclesiastico... ad collacionem episcopi Quinqueecclesiensis...

Fiat usque ad summam ut supra.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Idus Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 62 v.

CCXLIII.

1345. október 12. — Tatamerius székesfehérvári prépost kérvénye Péter aradi éneklőkanonok, unokaöccse érdekében, az egri egyházmegyében nagyobb javadalomért.

Supplicat... Tatamerius[1] prepositus Albensis ecclesie et vicecancellarius Regis Ungarie, quatinus sibi in personam Petri Demetrii[2] cantoris et canonici ecclesie Orodiensis, Chanadiensis

[1] V. ö. XLIX.

[2] 1349-ben zempléni, 1350-ben pankotai főesperes volt, — Suppl. Innoc. VI. tom. VI. fol. 145.

diocesis, dilecti nepotis sui, specialem gratiam facientes, dignitatem, personatum seu officium ecclesie Agriensis ... eidem ... reservantes ... Non obstante, quod idem Petrus a Sanctitate Vestra canonicatum dicte ecclesie Agriensis sub expectatione prebende noscitur obtinere, cantoriam vero et canonicatum prefate ecclesie Orodiensis, quam seu quem, eo quod propter quasdam personales persecutiones nequit pacifice possidere, paratus est ... resignare ... et cum omnibus ...

Fiat R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Idus Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom 8. fol. 63 v.

CCXLIV.

1345. október 12. — De Judicis Vilmos bibornok búcsut kér templomai részére.

Supplicat ... G. sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis, quod sibi specialem gratiam facientes, omnibus vere penitentibus et confessis, qui ad ecclesias suas sancti Stephani Regis de Strigonio, et sancte Trinitatis de calidis aquis, ac sancti Andree de Tarsalh[1] predicte ecclesie sancti Stephani annexas, Strigoniensis, Wesprimiensis et Agriensis diocesis, in quatuor maioribus ... ac in singulis beate Marie Virginis ac beatorum apostolorum Petri et Pauli ... festivitatibus ... septem annos et septem quadragenas ... dignemini misericorditer relaxare ...

Fiat in singulis festis sanctorum, in quorum honore sunt fundate et in die dedicationis eorum de uno anno et una quadragena R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 64 v.

[1] A János lovagok szent Istvánról nevezett esztergomi monostorához kezdet óta több egyház tartozott. III. Honorius bullájában: ... monasterium s. Stephani regis ab omnium iurisdictione liberum et hospitalem domum ... nec non ... ecclesiam s. Trinitatis de aqua calida, ecclesiam s. Nicolay de Veytic, ecclesiam s. Marie de Thout (Tát), ecclesiam s. Marie de Sokol, ecclesiam s. Margarete de Charca, et *alias ecclesias* ... confirmamus .. Knauz, Mon. Strig. I. 132. 115. — A szen Andrásról nev. tarsalhi (egri e. m.) egyház szintén az esztergomi monostorhoz tartozott.

CCXLV.

1345. október 12. — Ugyanannak folyamodványa búcsuért a titeli és az ordódi (Ardud) templomok részére.

Item supplicat, quatinus similem indulgentiam concedere dignemini peregrinis et devote visitantibus ... ecclesiam suam sancte Sapientie de Ticulio[1] et sancti Ladislai Regis de Ardudio[2] eidem annexam, Colocensis diocesis ...

Fiat ut supra ... R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 64 v.

CCXLVI.

1345. október 12. — Ugyanannak kérvénye, hogy a pápa Hugolint, az országbiró helynökét, a szokott gyóntatói kegyelemben részesítse.

Item supplicat idem cardinalis, quatinus dilecto suo speciali, venerabili et potenti viro magistro Hugolino Pauli, locumtenenti magni iudicis Curie[3] domini Regis Ungarie et eius uxoi i, dignemini licentiam impertiri ... eligendi confessores, qui in mortis articulo...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 64 v.

CCXLVII.

1345. október 12. — Hasonló kegyelmet kér Széchényi Tamás erdélyi vajda részére.

Item modo simili supplicat pro amico suo carissimo, viro magnifico et potenti domino Thoma[4] Wonoda (sic) proximo predicti domini Regis Ungarie et eius uxore ...

Fiat R.[5]

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 64 v.

[1] Titulensis, Titel, v. ö. CLXX.

[2] Ordód ? V. ö. Csánki II. 205.

[3] Judex Curiae 1329-től 1348-ig, Paulus filius Simeonis de Nagymarton, Fejér VIII. 3. 352.

[4] Thomas Farkasii de Scechem (CCCIV.) 1317-től szerepel : voyvoda Trans. ac comes de Zonuk ; 1342-ben iudex ac procurator tavernicatus domini regis, ugyancsak 1342-ben és 1343-ban magister tavernicorum regal. — Fejér VIII. 2. 48., VIII. 4. 611., IX. 1. 56.— V. ö. CLXXXVII., CXCVI. sq., CCCIV.

[5] Szept. 12-én hasonló kérvénye, l. CLXXXVII.

CCXLVIII.

1345. október 12. — Vilmos bibornok kérvénye, hogy Miklós nádor interdictum stb. idején is miséztethessen és hozzátartozóival misét hallgathasson.

Item supplicat idem Cardinalis, quatinus sibi specialem gratiam facientes in personam magnifici et potentis viri amici sui carissimi et beneficiorum suorum predictorum defensoris, domini Nicolai Gileti[1] Illustrissimi principis domini Regis comitis Palatini de benignitate apostolica concedere dignemini, quod idem Nicolaus comes ubicumque fuerit, etiam si in locis interdicto, suspensioni seu excommunicationi suppositis ... libere audire possit ac per sacerdotem ydoneum et canonice promotum, divina officia voce submissa facere celebrari ac sacramenta ecclesiastica tam sibi ipsi, quam suis familiaribus facere ministrari, diocesanorum episcoporum licentia minime acquisita, parochialium ecclesiarum ... iuribus salvis ...

Habeat altare portatile ... R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 64 v.

CCXLIX.

1345. október 12. — István pilisi főispán engedélyt kér, hogy a kalocsaegyházmegyei Botivanoscura községben a szent Ágoston-rendi szerzetesek részére templomot és klastromot építhessen.

Significat ... Stephanus[2] Emerici dictus Tucos, comes de Pilisio ac magister Janitorum Regis et Regine Ungarie, quod infra territorium et in opido suis vocato Botivonoscura (sic)[3] Colocensis diocesis, est quadam ecclesia a paganis in perte dirupta, que fuit antiquitus, prout ex ipsius dispositione et forma humano videtur iudicio pro usu aliquorum religiosorum incepta, licet hominum non habeatur memoria, quod aliqui religiosi habitaverunt in eadem, tamen longo tempore carens divino officio, inhabitata extitit, salvo, quod idem comes nunc ipsum opidum populosum fecerit et per unum capellanum interdum facit in eadem ecclesia divina officia celebrari. Unde cum idem comes pro divini

[1] Soleti, v. ö. XIV.

[2] V. ö. C.

[3] Bodrog megyében, v. ö. Ivánfalva, Bot-halma és Botos család, Csánki II. 201., 195. és 215. (Czobor.)

cultus augmento et pro ipsius et progenitorum suorum animarum salute, dictam ecclesiam, utpote in territorio suo proprio, ut prefertur, situatam, de bonis suis propriis reparari facere desideret et compleri ac inibi conventum, locum et officinas necessarias pro duodecim fratribus ordinis heremitarum sancti Augustini construi facere, suis sumptibus propriis et expensis. Supplicat idem comes, quatinus eidem reparandi et complendi predictam ecclesiam ac conventum, locum et officinas necessarias construendi et dictis fratribus locum ipsum recipiendi et inibi perpetuo commorandi cum omnibus privilegiis eidem ordini ab apostolica sede concessis . . . licentiam concedere dignemini . . .

Fiat sed provideatur in dicto opido de ecclesia parochiali et committatur diocesano. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 64 v.

CCL.

1345. október 12. — Ugyanaz a Botivanoscura községben épülő templomnak búcsut kér.

Item supplicat, quatinus vere penitentibus et confessis . . . ad honorem beate Marie Virginis, cuius titulo insignitur . . . indulgentiam concedere dignemini . . .

Fiat de uno anno et una quadragena R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Idus Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 64 v.

CCLI.

1345. október 12. — Péter fehérvári főesperes a trencséni főesperességet kéri.

Supplicat . . . Petrus Stephani[1] clericus Vesprimiensis diocesis, Archidiaconus Albensis in ecclesia Vesprimiensi, quod vacante Archidiaconatu Trinchiniensi in ecclesia Nitriensi, episcopus Nitriensis de eodem Archidiaconatu Petro Stephani[2] Zagrabien-

[1] Nepos Viti episcopi, can. Zagr., v. ö. LXXXVIII., parochus in Pothoca, v. ö. LXXXIX., can. Vespr. v. ö. XCV. — L. még CCCXXXVIII.

[2] Fenti supplicatiót fedő bullában: . . . Sane petitio dicti Petri . . . continebat, quod dudum . . . Sebastianus, tunc archidiaconus Zaladiensis . . . tunc obtinens archidiaconatum Trinchiniensem . . . fuit lectoratum ecclesie Vesprimiensis . . . assecutus . . . Reg. Vat. tom. 168. a. IV. 1. II. fol. 86. —

sis diocesis, etatis tunc minus legitime existentis providit, qui Petrus virtute provisionis huiusmodi Archidiaconatum ipsum per plures annos tenuit et possedit indebite et iniuste, denique idem Petrus eidem Archidiaconatui, ut fertur, renuntiavit expresse. Idemque episcopus cuidam Johanni Archidiaconatum eumdem indebite contulit es providit de illo. Verum quia propter premissa Archidiaconatus ipse Trinchiniensis tanto tempore vacavit,[1] quod eius collatio est ad sedem apostolicam secundum statuta Lateranensis concilii legitime devoluta. Humiliter supplicat idem Petrus Stephani, Archidiaconus Albensis, quatinus specialem gratiam facientes, eidem de Archidiaconatu eodem Trinchiniensi premisso vel alio quovis modo vacante, amoto exinde dicto Johanne et quovis alio illicito detentore . . . dignemini providere. Non obstante, quod dictum Archidiaconatum Albensem in ecclesia Vesprimiensi[2] ac in Strigoniensi[3] et Nitriensi ecclesiis canonicatus et prebendas noscitur obtinere. Quem Archidiaconatum Albensem paratus est dimittere,[4] quamprimum pacificam possessionem dicti Archidiaconatus Trinchiniensis fuerit assecutus . . .

Fiat R.[5]

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Idus Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 64 v.

CCLII.

1345. október 12. — Kérvény Péter egri pap érdekében, hogy a keresztesek egyik zárdájába fölvétessék.

Supplicant . . . comes Paulus, Gregorius, creatura vestra episcopus Chanadiensis et comes Thomas, ambaxiatores Regis

Mon. Vespr. II. 113. 124. — Arnoldus de la Caucina pápai tizedjegyzékében (1350—1354.) : . . . Sebastianus Johannis de canonicatu et prebenda, vacante per obitum Stephani de Cuphen, fuit eidem confirmata III. Idus Maii . . . Mon. Vat. Hung. Ser. I. 438—448.

[1] 1344. február 13-án Vitus nyitrai püspök pápai engedélyt eszközöl ki, hogy Péter (unokaöccse, v. ö. LXXXVIII.) trencséni főesperes és Miklós (dictus Ruffus) archidiac. Conchensis, esztergomi kanonok, e javadalmaikban cserélhessenek, v. ö. XCI. és CCCXXXVIII.

[2] V. ö. CXII.

[3] Csere útján, v. ö. XCI., 1344. február 13.

[4] Erről tényleg lemondott, utóda mint főesperes egy Dénes nevű pap, majd Blasius Cosme de Eng. — V. ö. CCCXXXVIII. és Pápai tizedjegyzék 1350—1354. i. h.

[5] V. ö. CCCLXVII.

Ungarie, quatinus in personam Petri Ladislai presbiteri Regni Ungarie, Agriensis diocesis, fratris devoti ordinis sancti Sepulcri Dominici, cuius fratres secundum statuta et sub regula beati Augustini vivunt, in quo ordine receptus per octo annos in eo laudabiliter vixit, quatinus aliquibus discretis in solidum committere dignemini, ut ipsum fratrem Petrum recipi faciant . . . apud Perusium, ubi conventus canonicorum dicti ordinis ex privilegio sedis apostolice commoratur, per eos ibidem in canonicum dicti ordinis sancti Sepulcri et in fratrem, et ei regularem habitum dictorum conventus canonicorum et ordinis exhibere ac ei . . . de communibus eorum proventibus provideri . . .

Fiat in forma R.

Datum Avinione IV. Idus Octobris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 65.

CCLIII.

1345. október 16. — Gergely csanádi püspök kérvénye búcsuért székesegyháza részére.

Supplicat . . . Gregorius episcopus Chanadiensis, quatinus omnibus Christifidelibus ad ecclesiam Chanadiensem, in honorem sancti Georgii constructam, in die dicti festi . . . et beati Gerardi . . . indulgentias . . . dignemini impertiri.

Fiat in festis sancti Georgii et dedicationis de uno anno et una quadragena, in aliis festis de centum diebus, pro corpore Christi de decem diebus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 72 v.

CCLIV.

1345. október 16. — Hasonló búcsuengedélyt kér a zágrábegyházmegyei kapronczai templomnak.

Item supplicat . . . ecclesie beate Anne de Kaproncha, Zagrabiensis diocesis . . .

Fiat de centum diebus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 72 v.

CCLV.

1345. október 16. — Gergely csanádi püspök folyamodványa, hogy a pápa a kérvényben megnevezetteket a szokásos gyóntatói kegyelemben részesítse.

Item supplicat, quatinus Johanni et consorti sue, ac Petro, filiis Georgii[1] de Kaproncha, Zagrabiensis diocesis, magistro Oliverio Judici Curie Reginali, et Martino preposito Dimisiensi, Vesprimiensis diocesis,[2] nec non Jacobo Deprehti judici Posoniensi et Elizabeth consorti sue, Strigoniensis diocesis, ac magistro Martino Bellini[3] canonico Zagrabiensi, et Dominico Stephani de Kaproncha, ac Benedicto Iwasse[4] archidiacono de Kemluk, concedere dignemini, ut confessores . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 72 v.

CCLVI.

1345. október 16. — Unokaöccsének, Kapronczay György zágrábi klerikusnak győri kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus dilecto nepoti[5] suo Georgio Pauli de Kaproncha, clerico Zagrabiensis diocesis, de canonicatu ecclesie Jauriensis, sub expectatione prebende... dignemini providere...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 72 v.

CCLVII.

1345. október 16. — Gergely csanádi püspök kérvénye Antal, zágrábi kanonok érdekében nagyobb egyházi méltóságért vagy javadalmas hivataléért.

Item supplicat, quatinus Anthonio Velnati, canonico Zagrabiensis ecclesie, de dignitate vel personatu seu officio cum cura vel sine cura in ecclesia Zagrabiensi vacantibus . . . dignemini providere . . .

[1] Még egy fia : Benedictus, v. ö. CCXL.

[2] A dömösi prépostság az esztergomi érsek joghatósága alatt volt.

[3] Wellini, v. ö. LI., CXXXIV., esztergomi kanonok, LI.

[4] V. ö. L., XCII.

[5] Petrus Dominici, v. ö. XXVIII.

Fiat R.

Item supplicat quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XVII. Kalendas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 72 v.

CCLVIII.

1345. október 19. — Pál főispán királyi követ, házikáplánja, Benedek váradi kanonok részére a csanádi egyházmegyében javadalmas hivatalt kér.

Supplicat ... Paulus comes ... quatinus sibi in personam Benedicti Elie,[1] canonici Waradiensis, capellani sui domestici, specialem gratiam facientes, dignitatem ... spectantem ad collacionem ... episcopi Chanadiensis . dignemini reservare ... Non obstante, quod in Waradiensi ecclesia canonicatum sub expectatione prebende noscitur obtinere ...

Fiat R.

Datum Avinione XIV. Kalendas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 74 v.

CCLIX.

1345. október 20. — Vilmos bibornok elcserélte a gyulafehérvári főesperességet a bácsi olvasókanonoksággal. Közbejött nehézségek miatt ezt a cserét meg nem történtnek akarja tekinteni. Ehhez kéri a pápa hozzájárulását.

Significat ... Guillelmus sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis, quod dudum vacante archidiaconatu Sirmiensi in ecclesia Bachiensi, procuratores dicti cardinalis, virtute gratie apostolice ... ipsum archidiaconatum legitime acceptarunt et de illo sibi obtinuerunt canonice, providerique ignorans idem cardinalis archidiaconatum Albensem in ecclesia Transilvana, quem procuratores sui acceptaverunt vigore etiam gratie generalis, per Sanctitatem Vestram facte eidem cardinali in Regnis Ungarie et Polonie, et de ipso sibi obtinuerunt canonice provideri, licet possessionem corporalem propter quedam impedimenta, que de facto episcopus Transilvanus visus fuerat eidem cardinali et suis procuratoribus inferre in adeptione dicte possessionis, non fuis-

[1] De Folcos, v. ö. LXXV. sq., CCXXXII.

set pacifice assecutus, dictum archidiaconatum cum Stephano[1] lectore ecclesie Bachiensis, nunc vero preposito Budensi,[2] et cum dicto lectoratu, quem idem Stephanus in prefata ecclesia Bachiensi obtinebat, auctoritate Vestre Sanctitatis permutavit.[3] Verum . . . cum in eadem ecclesia Bachiensi idem cardinalis duas dignitates, personatus seu officia obtinere non possit, et ipse ignorans tempore permutationis predicte, quod sui procuratores in dicta Bachiensi ecclesia archidiaconatum prefatum Sirmiensem pro ipso acceptassent et de ipso sibi obtinuissent, provideri, propter quod permutatio predicta non potest suum debitum effectum sortiri, nisi idem cardinalis dimitteret prefatum archidiaconatum, longe maioris valoris, quam sit dictus lectoratus. Cumque ad predictam permutationem faciendam minime consensisset, si scivisset acceptationem de dicto archidiaconatu pro ipso factam et provisionem subsecutam. Quare supplicat, quatinus placeat . . . decernere et declarare, dictam permutationem tamquam erronee et preter intentionem suam factam, minime tenuisse et tenere, ipsumque cardinalem posse redire libere, et recursum habere ad archidiaconatum suum Albensem, et dictum Stephanum ad lectoratum prefatum vel alium subrogandum vel subrogatum loco sui permutatione predicta . . . non obstante . . . dispensantes . . . presertim cum statim, sicut ad dicti cardinalis devenit notitiam, quod ante permutationem predictam ipse in dicta Bachiensi ecclesia dictum archidiaconatum obtinebat, dicte permutationi contradixerit et quod erronee et preter mentem suam predicta facta extiterat, fuerit protestatus, et de dicta permutatione bullas seu litteras noluerit nec curavit habere. Et quod prefato Stephano nullum est preiudicium, si sic fiat, cum postea per Sanctitatem Vestram sibi de prepositatu Budensi provisum fuerit,[4] vacante apud sedem apostolicam per provisionem factam Demetrio[5] de ecclesia Waradiensi, dictique archidiaconatus Albensis idem Stephanus vigore permutationis non fuerit nec sit adhuc possessionem pacificam assecutus, ac etiam ipse Stephanus ad maiorem cautelam iuris, si quod

[1] Stephanus Laurencii de Cuirna, nepos Pauli comitis de Martinsdorf, cler. Jauriensis, can. Varad., CLXXXVIII., CCXXIII., can. Zagrab., CLXXVIII. — Theinernél I. 1037.

[2] V. ö. CLXXVIII., CCXXIII.

[3] 1343. október 21-i suppl. LVI.

[4] 1345. augusztus 24-i adományozás. CLXXVIII.

[5] V. ö. XXV. sq.

sibi competebat vel competere poterat in predicto archidiaconatu, ratione dicte permutationis, vel alias quovis modo, nuper in manibus renuntiavit Vestre Sanctitatis.

Fiat ut petitur, et resignavit in manibus nostris ille Stephanus iuri, si quod habebat. R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XIII. Kalendas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 69 v.

CCLX.

1345. október 20. — Kapronczay Miklós, János portói bibornok-püspök kérésére zágrábi kanonokságot kap.

Supplicat ... Johannes de Comienis episcopus Portuensis cardinalis,[1] quatinus sibi in personam Nicholai Johannis de Kaproncha, clerici Zagrabiensis diocesis, de canonicatu et prebenda ecclesie Zagrabiensis, per consecrationem Gregorii[2] episcopi Chanadiensis creature Vestre, in curia Sanctitatis Vestre vacantibus, eidem dignemini misericorditer providere ...

Fiat R.

Datum Avinione XIII. Kalendas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 70 v.

CCLXI.

1345. október 20. — Pál főispán, királyi követ testvéreinek a szokásos gyóntatói engedélyt kéri.

Supplicat ... comes Paulus[3] ambaxiator ... Regis Ungarie, quatinus sibi in personam dilectorum suorum Nicholai, Gregorii, Petri et Miche fratrum, Wesprimiensis diocesis, specialem gratiam facientes, ut eorum confessores ...

Fiat R.

Datum Avinione XIII. Kalendas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 71 v.

[1] V. ö. IX., XLV., LVI., CLXXII.
[2] V. ö. XXI.
[3] V. ö. CCV. suppl. I. jegyzet.

CCLXII.

1345. október 20. — Pál főispán Péter zágrábi klerikus részére a zágrábi egyházmegyében javadalmat kér.

Supplicat... comes Paulus..., quatinus sibi in personam... Petri Domk (?) clerici Zagrabiensis diocesis, specialem gratiam facientes, de aliquo beneficio ecclesiastico... cuius fructus... cum cura vigintiquinque, si vero sine cura fuerit, viginti marcarum argenti... valorem annuum non excedunt... spectante... ad collationem... episcopi et capituli ecclesie Zagrabiensis... etiam si in ecclesia cathedrali exsistat plebania... dignemini... providere... quod... per se vel procuratorem infra unius mensis spatium a die notitie vacationis duxerit acceptandum... Et placeat Sanctitati Vestre de beatissima manu scribere etc. si in cathedrali ecclesia existat.

Fiat etiam si in ecclesia cathedrali R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XIII. Kalendas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 76.

CCLXIII.

1345. október 26. — Folyamodvány Egry János és családja érdekében a szokásos gyóntatói kegyelemért.

Dignetur... Magistro Johanni[1] de Agria[2] ac uxori et liberis eius, Wesprimiensis diocesis, plenam indulgentiam concedere, ut in forma.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 74 v.

CCLXIV.

1345. október 26. — Hasonló kegyelem István királyi főjegyzőnek.

Item dignetur... similem indulgentiam concedere magistro Stephano prothonotario illustrissimi principis domini Regis Ungarie ac uxori et liberis suis.

Fiat R.

Datum Avinione VII. Kalendas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 74 v.

[1] Johannes Jacobi, v. ö. CLXIII. és CCCII.

[2] Cives de Buda, u. o.

CCLXV.

1345. október 26. — Hasonló kegyelem Mária Folliának, Drugeth nádor özvegyének.

Dignetur ... nobili ac potenti domine domine Marie Feulie[1] magne comitisse, uxori quondam Regni Ungarie Comitis Palatini, plenam indulgentiam concedere ut in forma.

Fiat R.

Datum Avinione VII. Kalendas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 74 v.

CCLXVI.

1345. november 3. — Gergely csanádi püspök Zágrábi Tamás szepesi kanonoknak zágrábi kanonoki javadalmat kér.

Supplicat ... Gregorius episcopus Chanadiensis, ambaxiator domini Regis Ungarie, quatinus sibi in personam dilecti sui Thome Stephani de Zagrabia, canonici ecclesie sancti Martini Scepusiensis, Strigoniensis diocesis, gratiam facientes specialem, eidem de canonicatu ecclesie Zagrabiensis ... dignemini providere, prebendam vero, dignitatem ... dignemini reservare. Non obstante, quod idem Thomas canonicatum et prebendam in ecclesia sancti Martini collegiata predicta noscitur obtinere ...

Fiat R.[2] Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 89.

CCLXVII.

1345. november 3. — Hasonló adományozást kér Miklós esztergomi klerikus részére a szepesi káptalanban.

Item supplicat, quatinus sibi in personam... Nicolai Theodoris, clerici Strigoniensis diocesis, sublectoris ecclesie sancti Martini predicte, gratiam specialem facientes, dignitatem, personatum ... in dicta ecclesia ... dignemini reservare ...

Fiat R.[3] Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 89.

[1] Drugeth palatinus özvegye egy 1343-ban kelt okmányban: Maria Fole, relicta vidua ... Willermi Drugeth, olim Palatini, v. ö. Fejér IX. I. 102. és 634. — *Follia Maria* uxor viri nobilis Guill. Druetti magni comitis Regni Ungarie, que habebat Casale Pascharole 1343. — V. ö. *Hampel József,* A Drugetek őseiről. Századok, 1881. 133. 207.

[2] V. ö. CCLXIX.

[3] A bulla Theinernél I. 700. 1060. Itt: subcollector.

CCLXVIII.

1345. november 3. — Hasonló kérvény Pál esztergomi klerikus érdekében kanonoki javadalomért az egri egyházmegyében.

Item supplicat, quatinus in personam... Pauli Jacobi clerici dicte Strigoniensis diocesis, gratiam specialem facientes, eidem de canonicatu ecclesie Agriensis . . . dignemini providere . . .

Fiat R.[1] Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 89.

CCLXIX.

1345. november 3. — Gergely csanádi püspök folyamodványa, hogy a pápa Tamás szepesi kanonokot a szokásos gyóntatói kegyelemben részesítse.

Item supplicat, quatinus sibi in persona Thome predicti . . . concedere dignemini, ut confessor etc.

Fiat R.[2]

Datum Avinione III. Nonas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 89.

CCLXX.

1345. november 3. — Henrik szepesi olvasókanonok, a lengyel király káplánja, krakói kanonokságot kér.

Supplicat . . . Johannes Henrici, lector ecclesie beati Martini de Scepus, presbiter Strigoniensis diocesis, domini Regis Polonie[3] capellanus et per ipsum ad pedes Sanctitatis Vestre cum suis litteris, in quibus pro eo supplicavit, ac suis negociis destinatus, procurator quoque in illis partibus . . . Guillelmi sancte Marie in Cosmedin diaconi cardinalis, pro quo quia vos specialiter per ecclesiam Lubicensem, de qua nuper per Sanctitatem Vestram est provisus, Sanctitati Vestre in suis litteris supplicant domini Gregorius episcopus Chanadiensis et comes Paulus . . . quatinus sibi specialem gratiam facientes, ei de canonicatu ecclesie Cracoviensis et prebenda ac dignitate . . . ad collationem . . . episcopi et capituli Cracoviensis . . . spectantes . . . dignemini providere. Non obstante, quod lectoratum, qui dignitas sine cura fore dinoscitur,

[1] V. ö. CCLXXI.
[2] V. ö. CCLXVI.
[3] Kázmér.

in dicta ecclesia beati Martini noscitur obtinere, cum dispensatione necessaria cura retentionem utriusque...

Fiat R.

Datum Avinione III. Nonas Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 89 v.

CCLXXI.

1345. november 10. — Pál esztergomi klerikus, egri kanonok szepesi kanonokságot kér.

Supplicat... Paulus Jacobi, clericus Strigoniensis diocesis, canonicus ecclesie Agriensis, quatinus sibi gratiam facientes specialem, eidem de canonicatu ecclesie beati Martini Scepusiensis collegiate, dicte diocesis... dignemini providere, prebendam vero... reservare. Non obstante, quod nuper Sanctitas Vestra eidem in ecclesia Agriensi de canonicatu sub expectatione prebende providit. ... Et propter locorum distantiam et viarum discrimina examen eiusdem ratione utrorumque canonicatuum et prebendarum predictorum ad partes committendum.

Fiat R.[1]

Datum Avinione IV. Idus Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 101.

CCLXXII.

1345. november 10. — Egyed váradi kanonok az erdélyi egyházmegyében kér javadalmas állást.

Supplicat... Egidius Valentini[2] canonicus Waradiensis, quatinus sibi specialem gratiam facientes de dignitate, personatu... in ecclesia Transilvana... dignemini reservare... Non obstante, quod idem Egidius canonicatum et prebendam ac magistratum altaris sancti Thome martiris in dicta ecclesia Waradiensi dinoscitur obtinere...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 103 v.

[1] V. ö. CCLXVIII.

[2] V. ö. CCLXXX., CCXCIII. (De Kereztur, Trans. dioc ? CCXCIV.)

CCLXXIII.

1345. november 10. — Ugyanaz magának és anyjának a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Item supplicat idem Egidius, quatinus sibi et Elizabet matri sue, Waradiensis diocesis, concedere dignemini, ut confessor, quem duxerit eligendum . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Idus Novembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 103 v.

CCLXXIV.

1345. december 7. — Futaki Demeter, váradi választott püspök, Tárkányi Fülöp váradi kanonok részére a Bertrand bibornok lemondása által megüresedett váradi prépostságot kéri.

Supplicat . . . Demetrius clericus[1] Waradiensis, quatinus in personam . . . Philippi, nati quondam Bode de Tarkan, canonici ecclesie Waradiensis, iurisperiti, specialem gratiam facientes, ipsumque in eadem ecclesia amplius honorantes, eidem de prepositura eiusdem ecclesie, vacante ad presens apud sedem spostolicam per liberam resignationem . . . Bertrandi[2] tituli sancti Marci prebiteri cardinalis, in manibus . . . Guillelmi sancte Marie in Cosmedin diaconi cardinalis factam et ab eo admissam de mandato vestro sibi facto oraculo vive vocis, dignemini providere, non obstante, quod idem Philippus canonicatum et prebendam ac cantoriam in eadem ecclesia obtinet, quam cantoriam paratus est dimittere . . .[3]

Fiat R.[4] Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 137.

[1] Demetrius de Futak, Bátori András utóda, mint váradi és zágrábi kanonok, óbudai prépost, v. ö. CLXXVIII., CCXXIII., CCLXXVIII. — *Libri obligat.* tom. 16. fol· 111 v. — «die 6. Sept. 1345. . . . Demetrius electus in episcopum Varad. in Ungaria, promisit per magistrum Dionysium M . . . procuratorem suum . . . 2000 fl. et 5 servitia communia.»

[2] V. ö. V., CLXXVI., CCLXXVIII. Mint a váradi püspökség jogvédője évenkint 450 arany forintot kapott a püspök pénztárából.

[3] Utóda Györgyfia László, v. ö. CCLXXV.

[4] A bulla Theinernél I. 700. 1060.

CCLXXV.

1345. december 7. — Futaki Demeter püspök az éneklőkanonokságra László váradi kanonokot ajánlja kinevezésre.

Item supplicat idem clericus, quatinus sibi in personam Ladislai Georgii, eiusdem ecclesie canonici, qui iam per quadriennium Bononie in iure canonico studuit atque studet, specialem gratiam facientes, eandem cantoriam[1] . . . conferendam dicto Ladislao . . . dignemini reservare. Non obstante, quod canonicatum et prebendam in eadem ecclesia noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 137.

CCLXXVI.

1345. december 7. — Ugyanaz László és Jakab budai kanonokok vizsgájának elengedését kéri.

Item . . . ne idem Ladislaus huiusmodi suum studium veniendo ad curiam interrumpat, examinationem ipsius ac etiam dicti Jacobi,[2] qui non sine persone periculo magnisque laboribus et expensis ad curiam de sic longinguis partibus posset accedere, remittere, vel Ladislai in civitate Bononiensi ac Jacobi predictorum in partibus committere dignemini . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 137.

CCLXXVII.

1345. december 7. — Futaki Demeter váradi püspök Jakab budai kanonokot ajánlja kinevezésre a Bertrand bibornok lemondásával megüresedő kanonoki stallumba.

Item supplicat dictus clericus, quatinus sibi in personam Jacobi dicti Nobilis, canonici ecclesie Budensis, Strigoniensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu et prebenda dicte ecclesie Waradiensis, ad presens apud sedem apostolicam per resignationem domini Bertrandi[3] et admissionem domini Guillelmi

[1] Elődje Philippus Bode de Tarkan, v. ö. előbbi suppl.

[2] Jakab budai kanonok kérése a következő supplicatióban van.

[3] Lemondásai — CCLXXIV — összefüggnek a CLXXVI. suppl. meritumával, v. ö. CCLXXVIII. is.

cardinalium predictorum . . . vacantibus, dignemini providere. Non obstante, quod canonicatum et prebendam in dicta ecclesia Budensi noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VII. Idus Decembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 137.

CCLXXVIII.

1345. december 7. — A váradi püspök Bertrand bibornokot választotta jogvédőül, ennek ellenében a püspök magát és utódait évi négyszázötven aranyforint jutalékra kívánja kötelezni. A püspök kérvénye, hogy a pápa ezt a határozatot hagyja jóvá.

Significat Sanctitati Vestre humilis orator vester . . .[1] Electus Waradiensis in Hungaria, quod cum eadem Waradiensis ecclesia pro suarum iurium et iurisdictionum tutela, dudum apud sedem apostolicam indiguerit et indiget virtuosi et potenti patrimonio promotoris, ac quod . . . Bertrandus tituli sancti Marci presbiter cardinalis erga dictam ecclesiam pia benignitate commotus, ipsi ecclesie in suis negociis apud eandem Sedem utile patrocinium prebuit casibus oportunis. Quare cum dictus clericus et ipsa ecclesia Waradiensis per eiusdem patris patrocinium sperent a multis gravaminibus relevari et utiliter dirigi, protegi et iuvari, . . . supplicat prefatus clericus, quatinus dignemini ad huiusmodi patrocinium favores sibi longevis temporibus observandos licentiam impertiri, ut eidem domino cardinali, quoad vixerit, de redditibus et proventibus mense sue episcopalis eiusdem ecclesie Waradiensis, possit et obligetur et obligatus existat, tam clericus, quam successores sui, annis singulis sub pensionis et retributionis nomine, quatuor centum et quinquaginta florenorum auri apud eandem sedem sibi vel eius camerario libere persolvendos concedere et donare, ac se obligare et ecclesiam predictam et submittere iurisdictioni et cohertioni Curiam camere Sanctitatis Vestre pro solutione pensionis eiusdem, et premissis omnibus observandis, ac quod premissa omnia roboris auctoritatis apostolice suscipiant firmitatem . . . Ita tamen, quod Sanctitatis Vestre pietas decernat presentibus, quod post decessum predicti domini cardinalis, huiusmodi pensio

[1] Demetrius.

vel servicium a nemine cuiuscumque conditionis vel status existat, impetrari vel exigi valeat sub quacumque forma vel expressione verborum, et si de facto secus fieret, nullam habeat roboris firmitatem . . .[1]

Fiat ut petitur R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VII. Idus Decembris anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 138.

CCLXXIX.

1345. december 16. — A dominikánusok prokuratora a dalmát tartományban új rendházak létesítésére kér engedélyt.

Item supplicat idem procurator[2] ad instantiam factam de Dalmacia, provincie Ungarie eiusdem ordinis, quatinus in dominio Regis Russie . . . iidem fratres auctoritate Sanctitatis Vestre possint recipere duos conventus per ordinem, unum in civitate de Kataro, alium ponendum in civitate Scuteri et tres alios ponendos in eisdem partibus, ubi vicario generali eiusdem ordinis in Dalmacia et fratribus illarum partium videbitur utilitati ecclesie et ordinis expedire . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XVI. Kalendas Januarii anno quarto.

Suppl. Clem. VI. tom. 8. fol. 144.

CCLXXX.

1346. június 17. — Demeter nagyváradi püspök követe, Egyed váradi kanonok Tamás kalocsai és bácsi kanonok számára az egri egyházmegyében azt a javadalmat kéri, mely esetleg Jakab egri kanonok lemondásával fog megüresedni.

Supplicat . . . Egidius canonicus[3] . . . Demetrii episcopi eiusdem Waradiensis ecclesie, quatinus sibi in personam dilecti sui Thome, quondam Pauli, canonici ecclesie sancti Laurencii de Hay, Colocensis diocesis, specialem gratiam facientes, Cantoratum

[1] L. ezt a kérést már június 16-án CLXXVI. — Theiner I. 696. 1054.

[2] Supplicat . . . frater Rostagnus procurator generalis ordinis fratrum predicatorum . . . V. ö. LV.

[3] V. ö. CCLXXII., CCXCIII.

ecclesie Agriensis, quem Jacobus[1] eiusdem ecclesie cantor obtinet, cum eum per assecutionem dignitatis . . . vigore gratie apostolice eidem Jacobo facte, vel alio quovis modo . . . vacare contingerit… conferendum eidem Thome dignemini reservare. Non obstante, quod idem Thomas in dicta sancti Laurencii canonicatum et prebendam, et in Bachiensi ecclesiis canonicatum sub expectatione prebende noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XV. Kalendas Julii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 60.

CCLXXXI.

1346. június 23. — Demeter nagyváradi püspök azért folyamodik, hogy szabadon választhasson gyóntatót.

Supplicat . . . Demetrius episcopus Waradiensis, quatinus . . . concedere dignemini, quod possit, quemcumque maluerit ydoneum sacerdotem unum vel plures eligere in cotidianum confessorem . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCLXXXII.

1346. június 23. — Ugyanaz fölhatalmazást kér, hogy hajnal előtt misézhessen.

Item . . . quod possit celebrare et celebrari facere, cum ad id necessitas aderit, antequam dies elucescat . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCLXXXIII.

1346. június 23. — Demeter váradi püspök kérvénye, hogy interdictum idején is misézhessen.

Item . . . quod possit celebrare et celebrari facere in locis interdictis, ianuis clausis, presentibus familiaribus et domesticis suis, dummodo ipse causam non dederit interdicto . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

[1] Jacobus Luce ? v. ö. CXCVI.

CCLXXXIV.

1346. június 23. — Templomok, temetők stb. reconciliációjához kér fölhatalmazást.

Item ... ut monasteria, ecclesias et cimeteria ac loca sacra suarum civitatis et diocesis, per efusionem sanguinis vel seminis ... polluta, per quemcumque alium ... facere possit reconciliari ...

Fiat ad triennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCLXXXV.

1346. június 23. — Felhatalmazást kér, hogy búcsut engedélyezhessen, valahányszor misézik vagy Isten igéjét hirdeti.

Item ... quod quotiescumque ipsum contingat missarum solemnia celebrare aut verbum Dei proponere, possit ... centum dies de iniunctis eis penitenciis ... relaxare ...

Fiat quando utrumque simul faciet R.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCLXXXVI.

1346. június 23. — Azt kéri, hogy valahányszor templomot szentel, búcsut engedélyezhessen.

Item quod si eum contingat ecclesias vel monasteria consecrare, possit in consecrationibus huiusmodi ... annuatim centum dies ... relaxare, sibi dignemini indulgere ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCLXXXVII.

1346. június 23. — A szolgálatára rendelt négy klerikus számára dispenzációt kér, hogy javadalmaik jövedelmét az ő szolgálatában úgy élvezhessék, mintha rezideálnának.

Item ... ut quatuor capellani seu clerici eius obsequiis insistendo, fructus... beneficiorum suorum ... cum ea integritate ... percipere valeant ... ac si in eisdem ecclesiis personaliter residerent ...

Fiat ad triennium R,

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCLXXXVIII.

1346. június 23. — A váradi püspök kérvénye jogvédelemért.

Item supplicat, quatinus sibi conservatoriam, quamdiu preerit ecclesie Waradiensi duraturam, propter patrie a Romana curia distantiam, sibi concedere dignemini, ut in forma concilii Viennensis.

Fiat ad triennium R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCLXXXIX.

1346. június 23. — Ugyanaz arra kér fölhatalmazást, hogy négy hites jegyzőt avathasson föl.

Item supplicat, quatinus sibi concedere dignemini potestatem creandi auctoritate apostolica quatuor tabelliones, ut in forma, cum in partibus illis de facili non inveniantur.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCXC.

1346. június 23. — Super irregularitate kér föloldozási hatalmat.

Item supplicat, quatinus sibi concedere dignemini facultatem dispensandi ... cum quinquaginta personis, etiam in sacris ordinibus constitutis, super irregularitate, contracta ex immictione manuum etiam ad sanguinis effusionem in clericos et presbiteros, et eos habilitandi et absolvendi ab excommunicationis sententia, quam propterea incurrerunt.

Fiat in forma de viginti R.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCXCI.

1346. június 23. — Futaki Demeter váradi püspök kérvénye, hogy a pápa őt, atyját és testvérét a szokásos gyóntatói kegyelemben részesítse.

Item supplicat, quatinus sibi et Dionisio patri[1] ac Stephano fratri suis de Futat (sic), Colocensis diocesis, plenam indulgentiam

[1] Bunyitay, A váradi püspökség történetében (I. 181—194.) *Meszesinek* nevezi Demeter püspököt (1345—1372.), aki — szerinte — a zemplén-

et peccatorum suorum remissionem semel tamen in mortis articulo concedere dignemini . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCXCII.

1346. június 23. — Néhányan a szentföldre akarnak zarándokolni.

Item, cum in suis civitate et diocesi sint nonnulli, qui . . . cupiant sanctum sepulcrum Dominicum visitare, et propter loci distantiam et viarum discrimina non possint pro obtinendis licenciis ad Romanam curiam venire, supplicat, quatinus . . . decem personis . . . super hoc possit dare licentiam . . .

Fiat R.

Item supplicat, quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis IX. Kalendas Julii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67.

CCXCIII.

1346. június 23. — Egyed váradi kanonok 1345. november 10-i keletű pápai adományozással az erdélyi egyházmegyében javadalmat (dignitas) nyert, mely azonban a káptalan statutumai szerint csak kanonokoknak jár; kéri, hogy pótlólag kanonoknak is kineveztessék.

Significat . . . Egidius Valentini, canonicus Varadiensis, quod olim, videlicet IV. Idus Novembris, pontificatus vestri anno

megyei Hegyaljáról származott és családját *de genere Hermanni* vezeti le. Atyja :

Beke v. Benedek de Meszes

Demeter püspök — Gergely — Simon — Doncs — Nő

Ezt a családfát Károly Róbert király 1341-ben kelt adománylevele támogatja : «. . . magistro *Demetrio* capellano nostro et per consequens Gregorio, Symoni et Donch *filiis Benedicti de Mezes, fratribus suis. . .*» Budai orsz. ltár Kincst. oszt. D. L. 3379. — N. R. 949. 4. (Bunyitay után idézve.) — Fenti supplicatio szerint pedig :

Dionysius de Futak

Demetrius episcopus — Stephanus

tehát *Futaki Dénes* fia, testvére István. Még egy eltérés ismeretes Demeter püspök vezetéknevével kapcsolatosan : *de Nethke.* — Eubel i. m. f. 544. szintén így nevezi és így nevezi őt Pray is, Hierarchia, II. 175. — L. bővebben a bevezető részben, a váradi püspökök sorában és *Karácsonyi,* Két váradi püspök vezetékneve. — Turul 1903. 3. 106—110.

quarto[1] . . . Sanctitas Vestra gratiam sibi fecit specialem de dignitate . . . in ecclesia Transilvanensi. Verum cum eadem gratia ad aliquos dignitates . . . dicte ecclesie se non extendat pro eo, quod certe dignitates . . . solis canonicis dicte ecclesie, actu existentibus conferri consueverunt, supplicat . . . quatinus sibi gratiam ampliantes predictam, de canonicatu sub expectatione prebende dicte ecclesie Transilvanensis eidem Egidio providere dignemini... decernentes gratiam huiusmodi perinde valere . . . non obstante quod idem Egidius canonicatum et prebendam et magistratum altaris sancti Thome martiris in dicta ecclesia Waradiensi noscitur obtinere.

Fiat de canonicatu sub expectatione prebende, dignitatis etc. R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67 v.

CCXCIV.

1346. június 23. — Ugyanaz, Keresztury Benedek erdélyi klerikus számára egri kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat idem, quatinus sibi in personam dilecti ac carissimi fratris sui[2] Benedicti Stephani de Kereztur, Transilvanensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Agriensis . . . dignemini providere, prebendam vero . . . reservare... et examen ipsius alicui discreto in partibus . . . comittere . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67 v.

CCXCV.

1346. június 23. — Ugyanaz Bálint váradi klerikus számára fehérvári kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti familiaris sui Valentini Johannis Bente,[3] clerici Waradiensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu collegiate ecclesie Albensis, Vesprimiensis diocesis . . . dignemini providere. Prebendam vero... reservare . . . Non obstante, quod in ecclesia Waradiensi magistra-

[1] V. ö. CCLXXII.

[2] Ő Aegidius Valentini, l. igy.

[3] Mon. Vespr. II. 117. 128. : Rence, — a bulla Reg. Vat. tom. 177. fol. 307 v. — Theinernél I. 728. 1096. XIV. Kal. Nov. a. V. kelettel ugyanez adományozás, itt : Renze.

tum altaris beati Petri apostoli, et capellam ville de Bezermen,[1] Waradiensis diocesis noscitur obtinere . . . Et quod examen suum committere dignemini . . . in partibus . . .

Fiat R.

Item quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis IX. Kalendas Julii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 67 v.

CCXCVI.

1346. ? — Costa Alel (?) kalocsai (?) pap régebbi supplicatiojának javítása.

Beatissime Pater, placuit Sanctitati Vestre ad supplicationem fratrum lingue Francie in conventu Rodi[2] commorantium, Coste Alel (sic), presbitero seculari Colocensis diocesis, gratiam facere specialem de dignitate in ecclesia Colocensi. Et quoniam supplicatio sua signata per Sanctitatem Vestram sub data VI. Nonas Maii Pontificatus vestri anno tercio, in cancellaria vestra expediri non potest, quia est error in supplicatione, ubi dicit presbitero seculari Rodiensis diocesis, et debet dici Colocensis diocesis, et in ecclesia Rodi, et debet dici in ecclesia Colocensi, dignetur . . . facere perfici sub dicta data, ut cancellaria mutet et suppleat defectum predictum, videlicet, ubi dicit Rodiensis, ponatur Colocensis, et ubi dicit Rodi, ponatur Colocensis.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 136.

CCXCVII.

1346. augusztus 30. — A kalocsai érsek számára engedély, hogy a szentföldre zarándokolhasson.

Supplicat . . . frater Dragonetus de Gaudiosa, preceptor de Petrosio, ordinis hospit. sancti Johannis Jerosolimitani, quatinus

[1] A mai Bereg-Böszörmény, Nagyváradtól nyugatra, l. Csánki M. T. F. I. 599. és Hajdu-Böszörmény u. o. 507.

[2] Mellette jegyzet: Precedens supplicatio reintegrata est in folio 133 sub data VI. Nonas Maii anno tercio. (1345. május 2.) V. ö. CXXXIII. . . . ecclesie Colocensis in Rodo. — Nincsen kizárva, hogy nem a mi Kalocsánkról van szó, hanem «*Colocensis in insula Rodorum*», v. ö. CXXXIII. suppl. 2. jegyzet.

sibi in personam domini...[1] archiepiscopi Colocensis specialem gratiam facientes, ut sepulcrum dominicum ... cum decem personis fidelibus ... visitare valeat, licenciam concedere dignemini ...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 169.

CCXCVIII.

1346. augusztus 30. — Kérvény János érdekében kalocsai kanonokságért.

Item supplicat ... quatinus sibi in personam ... Johannis Castanheri, clerici Vivariensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Colocensis sibi dignetur providere, prebendam vero ... reservare ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 169.

CCXCIX.

1346. augusztus 30. — A kalocsai érsek számára a szokásos gyóntatói engedély.

Item ... in personam dicti domini archiepiscopi Colocensis... ut in mortis articulo ... possit confessorem ydoneum semel eligere ...

Fiat R.

Datum Avinione III. Kalendas Septembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 169.

CCC.

1346. szeptember 1. — Garai János veszprémi püspök kérvénye az alpersbachi bencés kolostor anyagi helyzetének meliorációja érdekében.

Significat ... Johannes electus Vesprimiensis,[2] nuperrime ambaxiator domini Ludovici regis Ungarie illustris, quod

[1] Stephanus, v. ö. CCCI., CCCXVII.

[2] V. ö. CXXVII., CCCXVIII., CCCXXXII. — Libri oblig. tom. 22. fol. 38. — die 24. Mart. Johannes electus in episcopum Vesprimiensem recognovit pro servitio promisso et non soluto per Stephanum immediatum predecessorem suum per fratrem Blasium Andree ... 900 fl. et 5 servitia communia. Item promisit totidem pro suo.

abbas et conventus monasterii in Alperspach in Nigra Silva, ordinis sancti Benedicti, Constanciensis diocesis, propter guerras diversas in illis partibus annis pluribus continuatas, ad maximam devenerunt paupertatem, propter quod Lucenianus et Fridericus fratres, duces de Tekke, in quorum dominio temporali dictum monasterium consistit et specialiter ad finem unionis huiusmodi a sede apostolica impetrande ius patronatus ecclesiarum parrochialium in Goffelingen et in Petricella dicte diocesis iam dudum donarunt eisdem, quare supplicat ambaxiator predictus, quatinus supradictas ecclesias, de patronatu eorum existentes, quorum redditus et proventus annui XXX marcharum argenti summam ... non excedunt, in revelatione inopie eorundem degnemini ipsis ... imperpetuum incorporare ...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione Kalendis Septembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 172.

CCCI.

1346. szeptember 10. — Büki István kalocsai érsek kérvénye, hogy a pápa az érsek fivérét és annak nejét a szokásos gyóntatói kegyelemben részesítse.

Supplicat ... Stephanus archiepiscopus Colocensis,[1] quatinus Nicolao Pauli, fratri suo et eiusdem Nicolai uxori, Strigoniensis diocesis ... plenariam remissionem peccatorum suorum concedere dignemini ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 14.

[1] Pécsi prépostból előbb csanádi püspök, v. ö. XXXVIII., 1344. augusztus 9-én veszprémi püspök, v. ö. Theiner I. 672. 1009., László kalocsai érsek halála után pedig 1345. március 10-én kalocsai érsek. Theinernél I. 680. 1025. — Suppl. XXXVIII., LII. — *Libri obligat.* tom. 16. fol. 112. — «die V. Novembris 1345. Stephanus archiepiscopus Colocen. per magistrum Bonifacium de Belforte procuratorem in Romana curia et procuratorem suum promisit ... 2000 fl. et 5. com. serv. Item recognovit 1000 fl. ... per Ladislaum predecessorem suum promissa.»

CCCII.

1346. szeptember 10. — Az érsek hasonló tartalmú kérvénye Egri János, budai lakos érdekében.

Item . . . Johanni[1] Jacobi[2] dicto de Agria, habitatori Bude, Vesprimiensis diocesis compatri suo.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 14.

CCCIII.

1346. szeptember 10. — A kalocsai érsek fölhatalmazást kér, hogy száz esetben kiközösités alól föloldozhasson.

Item supplicat, quatinus sibi absolvendi centum personas civitatis, diocesis et provincie Colocensium . . . facultatem concedere dignemini . . .

Fiat de quadraginta in forma R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 14.

CCCIV.

1346. szeptember 10. — Büki István kalocsai érsek a pápa segítségét kéri ahhoz, hogy a rimaszombati birtokot, melyet elődje, a minoritarendi László érsek egy kisebb értékű birtokért Széchényi Tamás erdélyi vajdának átengedett, a kalocsai érsekségnek visszaszerezhesse.

Item supplicat, quatinus cum bone memorie Ladislaus ordinis fratrum minorum, olim archiepiscopus Colocensis, predecessor suus,[3] quasdam possessiones[4] vocatas Rimazumbata, sitas in diocesi Strigoniensi, ad mensam archiepiscopalem Colocensem spectantes, pretextu et sub colore cuiusdam permutationis facte cum Thoma Farcasii de Scechem, Strigoniensis diocesis, tunc comite seu Voyvoda Transilvano,[5] ad quasdam alias possessiones

[1] V. ö. CXXIV., CCLXIII.

[2] V. ö. CLXIII.

[3] Nem közvetlen elődje, aki titeli prépostból zágrábi püspök, majd kalocsai érsek lett, hanem a Vince érsek halála után — Demeter választása megsemmisíttetvén — kinevezett (1317. aug. 15.) László minorita. V. ö. XXXII., LII.

[4] V. ö. CLX., CLXIII.

[5] V. ö. CLXXXVII—CXCI., CXCVI., CXCVII., CCXLVII., — baro de Ungaria, comes de Zonuk, iudex ac procurator tavernicatus regis, magister tavernicorum reginal.

longe minus valentes, aut alias alia quesito colore in prefatum Thomam alienaverit, datis super hoc litteris confectis publicis instrumentis, interpositis juramentis et penis adiectis, in grave dampnum et preiudicium dicte mense, domino episcopo Agriensi committere dignemini, ut simpliciter et de plano etc. ... Et si invenerit ita esse, predictas possessiones, premissis seu quibuscumque a sede apostolica in communi forma nequaquam obstantibus, ad ius et proprietatem ipsius mense auctoritate apostolica revocet. Contradictores . . .Non obstante constitutione . . . Bonifacii pape VIII. . . de una, et concilii generalis de duabus dietis . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 14.

CCCV.

1346. szeptember 10. — István kalocsai érsek a szerémi püspökkel szemben az érsekség jogait védi.

Item significat, quod licet de antiva et tanti temporis spacio pacifice observata consuetudine, quod eius contrarii memoria non existat, cum generales ordinationes clericorum ac consecrationes et reconciliationes ecclesiarum et cimiteriorum civitatis et diocesis Colocensis, de qua quidem diocesi, ecclesia et diocesis Sirmiensis, antequam esset in cathedralem erecta, fuisse noscuntur, imminuerunt faciendo episcopus Sirmiensis ad requisitionem et mandatum archiepiscopi Colocensis, huiusmodi ordinationes facere ac ecclesias et cimiteria consecrare seu reconciliare tenetur. Cum autem Petrus,[1] episcopus Sirmiensis, ordinationes, consecrationes et reconciliationes huiusmodi ad requisitionem et mandatum predicti archiepiscopi facere omnino recuset, ne propter inobedienciam ipsius episcopi iura dicti archiepiscopi et ecclesie Colocensis detrimentum diminutionis incurrant, humiliter supplicat, quatinus domino episcopo Agriensi committere et mandare dignemini, ut si simpliciter et de plano . . invenerit ita esse, prefatum episcopum ad faciendum et exercendum premissa per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, apostolica auctoritate com-

[1] A minorita rendi Gergely utóda a szerémi püspökségben (Jo. XXII. a. XVIII. tom. 106. ep. 885.) Petrus Becke, 1338.—† 1349. Gams. 378. — Ennek utóda Petrus Benedicti O. Er. s. Aug. 1349. dec. 1. —† 1364. (Cle. VI. a. VIII. tom. 195. ep. 117.)

pellat. Contradictores ... Non obstantibus ... et clausulis opportunis.

Fiant littere iusticie in Cancellaria R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 14.

CCCVI.

1346. szeptember 10. — A kalocsai érsek engedélyt kér, hogy egyházmegyéjét megadóztathassa.

Item supplicat, quatinus cum idem archiepiscopus plura et magna debita proximi predecessoris[1] ipsius solverit et solvere teneatur, eumque ratione ecclesie Colocensis magna oportuerit et oporteat subire onera expensarum, ac ecclesie et persone ecclesiastice suarum civitatis et diocesis, propter quoddam caritativum subsidium eis per dictum predecessorem nondum duobus annis elapsis impositum et exactum, non modicum sint gravate, eadem Sanctitas archiepiscopo petendi, exigendi et recipiendi ab omnibus suarum civitatis et diocesis, exemptis dumtaxat, nec non a suis suffraganeis et eorundem suffraganeorum civitatum et diocesum exemptis et non exemptis ecclesiis et ecclesiasticis personis, regularibus et secularibus, moderatum caritativum subsidium usque ad summam duorum milium marcharum argenti in solutionem debitorum et relevationem huiusmodi expensarum convertendarum, concedere dignemini ... plenam et liberam facultatem ...

Habeat caritativum subsidium in suis civitate et diocesi in forma R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 14.

CCCVII.

1346. szeptember 10. — Büki István kalocsai érsek arra kér felhatalmazást, hogy a saját és a suffraganeus székesegyházakban is kanonoki javadalmakat adományozhasson.

Item supplicat, quatinus sibi providendi hac vice, tam in sua, quam in quibuscunque aliis cathedralibus ecclesiis suffraganeis suis, de ipsarum videlicet singulis canonicatibus, singulis personis idoneis, quas duxerit eligendas, ac reservandi in eisdem singulis

[1] Ladislaus (Kobal, v. ö. Eubel I. 204.) titeli prépost, zágrábi püspök. V. ö. XXXII., XXXVIII., L., LII—LIV., LIX., CLXI., CLXII., CCCI.

singulas prebendas, vacantes vel vacaturas, illas conferendi eisdem ac inducendi . . . concedere dignemini per vestras litteras facultatem. Non obstante, si earum personarum quelibet unam vel duo beneficia ecclesiastica . . . obtinere noscatur . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 14.

CCCVIII.

1346. szeptember 10. — Büki István kalocsai érsek folyamodványa Tamás prépost, erdélyi és bácsi kanonok érdekében egy váradi kanonoki javadalomért.

Item supplicat, quatinus in personam dilecti familiaris et nuncii sui Thome Petri, prepositi ecclesie sancti Laurencii de Hay, Colocensis diocesis, specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu et prebenda ecclesie Varadiensis, cum reservatione prebende . . . dignemini providere, non obstante, quod canonicatum et prebendam in ecclesia Transilvanensi, ac in eadem ecclesia gratiam sub expectatione dignitatis[1] etc. . . . ac predictam preposituram . . . quam paratus est dimittere . . . seu quod canonicatum et prebendam ecclesie Bachiensis predicte Colocensis diocesis; noscitur obtinere . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 14 v.

CCCIX.

1346. szeptember 10. — A kalocsai érsek János váradi klerikus számára váci kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus similem gratiam dignemini facere Johanni Martini[2] clerico suo,[3] de canonicatu et prebenda ecclesie Vatiensis. Non obstante, quod canonicatum et prebendam ecclesie de Veteribuda; Vesprimiensis diocesis; noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Item quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Idus Septembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 14 v.

[1] V. ö. CLXIX.

[2] De Olezy. 1348. május 25-én esztergomi kanonok, v. ö. CCCLXX.

[3] cler. Varad. dioec. v. ö. CCCLXXXV.

CCCX.

1346. szeptember 12. — Dénes pápai káplán János nyitrai klerikus számára a veszprémi olvasókanonokságot kéri, melyet előbb Briccius győri prépost birt.

Supplicat . . . frater Dionisius de Ungaria, capellanus Sanctitatis eiusdem, quatinus sibi in personam dilecti sui Johannis Andree clerici Nitriensis, specialem gratiam facientes, eidem Johanni de lectoratu ecclesie Vesprimiensis, vacante apud sedem apostolicam per assecutionem prepositure ecclesie Jauriensis . . . per Briccium Johannis, eiusdem ecclesie prepositi. Qui quidem lectoratus XX. marcharum argenti valorem annuum in redditibus non excedit... dignemini providere. Non obstante, quod quidam Johannes Andree lectoratum eundem de facto obtinet occupatum. Seu quod idem Johannes auctoritate literarum Sanctitatis Vestre in communi forma obtentarum, ecclesiam sancti Adalberti de Verebel vacantem noscitur acceptasse, de qua . . . decernere dignemini in suo robore duratura . . .

Fiat R.[1] Et si gratia remaneat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 15.

[1] *A bulla :* . . . Johannes papa XXII. . . . volens . . . Briccio Johannis de Zala, canonico Jauriensi graciam facere . . . de prepositura ecclesie Jauriensis . . . eidem Briccio provideri volens . . . ordinavit, quod . . . lectoratum ecclesie Wesprimiensis . . . dimittere teneretur . . . Cum itaque . . . Briccius eandem preposituram . . . prefato predecessore adhuc in humanis agente, fuerit pacifice assecutus, et propterea dicta lectoria vacavisse et adhuc vacare noscetur ad presens, licet . . . Johannes Andree illam detineat occupatam, nullusque de lectoria ipsa, de qua sic vacante dictus Johannes et . . . Benedictus papa XII. . . . minime ordinarunt . . . tibi . . . predictam lectoriam . . . conferimus . . . Non obstantibus . . . quod . . . parochialem ecclesiam de Verebel, Strigoniensis diocesis . . . acceptaveris, de qua tamen . . . tibi . . nondum est provisum. Reg. Vat. tom. 171. fol. 220. — *1352. január 20-án kelt bullában az esztergomi szentgyörgymezei prépostságot kapja :* . . . Cum itaque hodie . . . Ladislao Thome, preposito ecclesie Agriensis, de prepositura ipsius ecclesie . . . . duxerimus providendum, et propterea prepositura sancti Thome de viridi campo prope Strigonium . . . vacare speretur . . . preposituram sancti Georgii (sic) predictam . . . conferendam tibi . . . reservamus . . . Non obstantibus . . . quod in Wesprimiensi cum lectoratu . . . et in Varadiensi ecclesiis canonicatus et prebendas nosceris obtinere, et quod ut asseris, capellam s.

CCCXI.

1346. szeptember 12. — Az erdélyi püspök és káptalana jogvédőket kérnek.

Supplicat ... Andreas[1] episcopus Transilvanus et capitulum eiusdem ecclesie Transilvanensis, quatinus eis et dicte eorum

Ladislai in Posonio, Strigoniensis diocesis, cuius possessionem nondum es adeptus ... acceptasti ... Reg. Vat. tom. 206. fol. 277. Suppl. CDLXXIX. — *Petrus Stephani pápai követ tizedlajstromában* 1373—1375. : De lectoratu ecclesie Vesprimiensis, vacante per privationem Johannis Andree, propter absentiam ipsius factam ac propter pluralitatem dignitatum et prebendarum, quas obtinet, fuit provisum Andree Gregorii de Moromba, presbitero Zagrabiensis diocesis VIII. Idus Februarii. — *Fentnevezett László egri prépost* Lajos király titkos követe. l. Mon. Vespr. II. 150. — *Verebel :* ecclesia s. Adalberti de ... *Viridis Campus*, ecclesia s. Georgii de, — prépostjai : Joannes Andree, prius lector Vespr., Ladislaus Thome, postea praepositus Agriensis, — Petrus Georgii, l. Mon. Vesp. II. 136. 144. 295. 300. — Theiner I. 727. 1096. — Suppl. CCCXCIII.

[1] V. ö. Eubel I. 519. — Andreas praepositus ipsius ecclesiae, in min. const., 29 annorum, 1320. 1-a Julii. Jo. XXII. a. IV. tom. 70. ep. 973. — U. o. jegyzet : obiit secundum Gams Andreas iam 1331., obiit in «Curia Romana», eique eodem anno successit Paulus Lucas Chestalz, huic autem 1333 alter Andreas ; sed ille Paulus erat episcopus Albens. (Nandoralb.) non Transilv. (Albae Juliae), successor alterius Andreae (O. Praed.) et ambaxiator Caroli regis Hungariae ad Summum Pontificem a. 1332., uterque vero Andreas qui apud Gams et praedecessor et successor Pauli praedicti in serie Transilv. recensetur, unus idemque esse videtur. V. ö. CDXCIV. — Nem lehet kétséges, hogy András püspökségét 1318-tól 1356-ig kell számítanunk, v. ö. Bevezető részben, András erdélyi püspök. — Fejér VIII. 2. 184. — Theiner I. 465. 704. — A pápai Obligatiók 6-ik kötete 23-ik oldalán, július 29-i kelettel, *Csanád* váradi nagyprépost és *Miklós* tordai főesperes, mint András választott erdélyi püspök prokurátorainak, a püspök nevében fölajánlott és 1500 forintról szóló obligátióját találjuk. Tudjuk, hogy Telegdi Csanád 1322-ben már nem volt a váradi káptalan prépostja. — Az Obligatiók 7-ik kötete 35. oldalán, 1321. március 30-án keltezett nyugta szerint András püspököt excommunicatióval, suspensióval és interdictummal kellett obligatiója letörlesztésére kényszeríteni. Ezt az erőszakos jellemvonást végig kisérhetjük az erdélyi püspök életében, ami szintén egy és ugyanazon püspök személyazonosságát bizonyítja. — Egyik 1346-ban kiadott pápai bulla szerint *notorius contemptor mandatorum apostolicae sedis*». — Theiner I. 714. 1078. — V. ö. Theiner I. 662. 988. — egyházmegyéjében zsinatot hirdetvén, a főespereseknek azt az utasítást adta, hogy a meg nem jelent papokat megkötözve és karhatalommal kell elővezetni, ami vérontással is járt. — V. ö. *András erdélyi püspök fölségsértése 1349-ben.* Századok, 1868. 90—94.

ecclesie conservatores usque ad decennium concedere dignemini...

Fiat ad triennium R.[1]

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 8.

CCCXII.

1346. szeptember 12. — Bálint erdélyi pap váradi kanonokságot kér.

Supplicat ... Valentinus Petri, presbiter Transilvane diocesis, quatinus sibi specialem gratiam facientes de canonicatu ecclesie Waradiensis ... dignemini providere. Prebendam vero ... reservare ...

Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 10 v.

CCCXIII.

1346. szeptember 12. — Tamás háji prépost kérvénye, hogy a pápa a háji prépostságot, melyről folyamodó le fog mondani, rokonának, Tamás háji kanonoknak adományozza.

Supplicat ... Thomas[2] prepositus ecclesie sancti Laurencii de Hay, Colocensis diocesis, nuncius ... Stephani archiepiscopi Colocensis, quatinus sibi in personam Thome quondam Pauli[3] canonici dicte ecclesie sancti Laurencii de Hay, Colocensis diocesis, sui dilecti proximi, specialem gratiam facientes, preposituram dicte ecclesie sancti Laurencii de Hay, quam Thomas prepositus nunc obtinet, cum idem prepositum per assecutionem dignitatis, personatus vel officii ... vigore gratie apostolice eidem Thome facte in ecclesia Transilvanensi,[4] vel alio quovis modo vacare contingerit ... dignemini reservare. Non obstante, quod idem Thomas canonicatum et prebendam dicte ecclesie sancti Laurencii, quos ... dimittere teneatur, et canonicatum in ecclesia Bachiensi sub expectatione prebende[5] noscitur obtinere ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 10 v.

[1] A bulla Theinernél I. 728. 1096.
[2] Thomas Petri, v. ö. CLXIX.
[3] V. ö. CCLXXX.
[4] V. ö. CLXIX., CCCVIII.
[5] V. ö. CCLXXX.

CCCXIV.

1346. szeptember 12. — Ugyanaz János erdélyi pap számára engedélyt kér, hogy a szentföldre zarándokolhasson.

Item supplicat . . . idem prepositus, quatinus Johanni Nicolai presbitero Transilvanensis diocesis, quod ipse Johannes cum uno socio vel duobus . . . sepulcrum Dominicum . . . valeat visitare, concedere dignemini . . .

Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 10 v.

CCCXV.

1346. szeptember 12. — Mihály erdélyi klerikus a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat . . . Michael cantor ecclesie Transilvanensis, quatinus sibi confessor . . .

Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Septembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 175 v.

CCCXVI.

1346. szeptember 13. — Vince erdélyi, karaznai főesperes a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat . . . Vincentius archidiaconus de Karazna, in ecclesia Transilvana, quatinus sibi confessor . . .

Fiat R.

Datum Avinione Idibus Septembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 11. fol. 180.

CCCXVII.

1346. október 5. — István kalocsai érsek a szokásos bűnbocsánati kegyelmet kéri.

Supplicat . . . Stephanus[1] archiepiscopus Colocensis, quatinus . . . eidem plenam remissionem peccatorum suorum concedere dignemini ut in forma.

Fiat R.

Datum Avinione IV. Nonas Octobris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 52 v.

[1] V. ö. CCXCVII. sq.

CCCXVIII.

1346. október 14. — Miklós győri kanonoknak pécsi püspökké történt kinevezése által megüresedett győri kanonokságot János, a kalocsai érseknek káplánja, Devecseri Miklós pécsi klerikus számára kéri.

Supplicat ... Johannes Dominici, clericus ... Stephani archiepiscopi Colocensis, quatinus sibi in personam Nicolai Joante de Devecher, clerici Quinqueecclesiensis diocesis, nuper per eum nuncii destinati ad ... Johannem electum Vesprimiensem,[1] ut de provisione per Vestram Sanctitatem sibi facta gaudium annunciaret, specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ecclesie Jauriensis,[2] quos dictus Nicolaus episcopus Quinqueecclesiensis olim in ecclesia predicta obtinuit, per promocionem ipsius ... Nicolai ad ecclesiam Quinqueecclesiensem ... et consecrationis munus ... vacantibus, eidem clerico dignemini providere ...

Fiat R.[3]

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Octobris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 61.

CCXIX.

1346. december 2. — Miklós pécsi püspök engedélyt kér, hogy napkelte előtt misézhessen.

Supplicat ... Nicolaus[4] episcopus Quinqueecclesiensis, ... ut missam, antequam illucescat dies, possit ... celebrare et celebrari...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

[1] V. ö. CCC., CCCXXXII.

[2] V. ö. a december 2-i suppl.-t, CCCXXIV.

[3] 1346. december 2-án ezt a javadalmat János boroszlói pap kapja meg, v. ö. CCCXXIV.

[4] VI. Kelemen pápa 1346. március 30-án Nagy Lajos királyhoz intézett bullájában: «... supplicabas, ut ... Nicolaum, dudum electum in ecclesia Colocensi, secretarium tuum, dicte Vesprimiensi ecclesie preficere dignaremur... Tuis... precibus inclinati, prefatum Nicolaum ecclesie Quinqueecclesiensi ... prefecimus in episcopum ... Theiner I. 711., 1074.

CCCXX.

1346. december 2. — Ugyanaz azt kéri, hogy búcsut osztogathasson, valahányszor misézik vagy prédikál.

Item supplicat, quatinus cum personarum simplicitas illarum partium hoc exigat, ut ad missarum solemnia eo facilius a populo cum debita reverencia frequententur, dignemini eidem episopo indulgere, ut quociens ipsum verbum Dei proponere et missarum solemnia celebrare continget in pontificalibus ornamentis, possit ... centum dies preter id, quod sibi noscitur de iure communi habere ... misericorditer relaxare.

Fiat ad triennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXI.

1346. december 2. — Ugyanaz engedélyt kér, hogy a templomokat megadóztassa.

Item supplicat ... ut ab omnibus ecclesiis secularibus et regularibus, earumque personis seu civitatis et diocesis, semel dumtaxat petere valeat caritativum subsidium moderatum cum clausulis ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXII.

1346. december 2. — A pécsi püspök kérvénye, hogy tíz javadalmat ő adományozhasson minden fenntartás nélkül.

Item supplicat, quatinus cum in sua ecclesia Quinqueecclesiensi sit defectus personarum litterarum scientia et aliis virtutum meritis preditarum, que clerum habet alias numerosum et beneficia ipsius ecclesie alias iure ordinario ad suam collationem pertinere noscantur, dignemini eidem facultatem concedere, ut possit de decem beneficiis ecclesiasticis eiusdem ecclesie, etiam... canonicatus et prebende aut dignitates ... decem personis ydoneis per eum nominandis, etiam si unum, duo vel plura alia beneficia ecclesiastica obtinentibus ... providere. Alioquin beneficia ... reservare ...

Fiat de quatuor R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXIII.

1346. december 2. — Ugyanaz a pécsi püspök azt kéri, hogy az ő szolgálatára rendelt káplánok egyházi javadalmaik jövedelmét rezidencia nélkül is élvezhessék.

Item supplicat . . . ut sex clerici sui presentes, et postea, quos ad id duxerit nominandos, eius obsequiis insistendo, vel cum eos ad sua et sue ecclesie exequenda negocia ecclesiastica, ubicumque mitti contingat, eundo, morando et ad eum redeundo, fructus . . . omnium beneficiorum suorum . . . cum ea integritate usque ad quinquennium libere percipere valeant, ac si in eis personaliter residerent . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXIV.

1346. december 2. — János boroszlói klerikusnak győri kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus Johanni nato Johannis de Zanan, clerico Wratislaviensis diocesis, de canonicatu et prebenda ecclesie Jauriensis, per promocionem eiusdem episcopi et consecrationem . . . vacantibus, dignemini . . . providere[1] . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXV.

1346. december 2.— Mihály boroszlói klerikusnak erdélyi kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus Michaeli nato dicti Johannis de Zanan dicte diocesis, de canonicatu et prebenda ecclesie Transilvaniensis, simili modo vacantibus, dignemini providere[2] . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

[1] V. ö. 1346. október 14-i CCCXVIII. sz. suppl.-t és CCCXXV. jegyzet.

[2] Theinernél I. 728., 1096.: Abbati de Pethvaradino, Quinqueeccl. diocesis. Mandat ei, ut Michaeli de Zanam, clerico Wratislaviensi, canonicatum ecclesie Transilvanensis, alterumque in ecclesia Jauriensi, quos Nicolaus

CCCXXVI.

1346. december 2. — István pécsi papnak pécsi kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti capellani sui Stephani Guge, presbiteri Quinqueecclesiensis, de canonicatu et prebenda Quinqueecclesiensis ecclesie, vacantibus apud sedem apostolicam per mortem magistri Nicolai Itaronensis, qui apud sedem eandem diem clausit extremum, specialem gratiam facientes, eidem Stephano . . . dignemini providere . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXVII.

1346. december 2. — A pécsi püspök Jánost, Albert fiát ajánlja a pápának kinevezésre az eszéki főesperességre.

Item supplicat, quatinus cum dudum Johanni de Volco, archidiacono de Ozyag in ecclesia Quinqueecclesiensi, dignitatem, personatum vel officium . . . collationi vestre duxerit reservanda, idemque Johannes postmodum . . . lectoratum eiusdem ecclesie, qui dignitas ibidem existit, tunc vacantem, libere acceptavit . . . et propterea archidiaconatus de Ozyag . . . vacaverit atque vacet, quamvis idem episcopus, ad quem ipsius archidiaconatus collatio de iure alias noscitur pertinere, credens eum vacare in partibus, illum de facto Johanni Alberti de Gubin (?), clerico Missniensis diocesis, auctoritate ordinaria duxerit conferendum, et cum ipse Johannes Alberti pretextu collationis eiusdem detineat et possideat pacifice et quiete, dignemini eidem Johanni Alberti, nullum aliud beneficium ecclesiasticum assecuto, de dicto archidiaconatu . . . providere[1]. . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

episcopus Quinqueecclesiensis tempore sue promotionis obtinebat, conferri curet. Avinione IV. Nonas Decembris anno quinto.

[1] Theinernél I. 728., 1096. — «Clemens etc. . . . Mandat, ut Johanni Alberti de archidiaconatu de Ozyach in ecclesia Quinqueecclesiensi, quem Johannes de Volto ad lectoratum huius ecclesie promotus obtinebat, provideat. Avinione IV. Nonas Decembris anno quinto. — V. ö. IX., CXXX., CXXXVII., CCI., CCXXIV., CCXXVIII.

CCCXXVIII.

1346. december 2. — Bors Miklósnak az esztergomi egyházmegyében kér egyházi javadalmat.

Item supplicat, quatinus beneficium ecclesiasticum ... spectans ad collationem ... archiepiscopi, decani et capituli Strigoniensis ... conferendum Nicolao Michaelis de Bors, clerico Strigoniensis diocesis ... dignemini ... reservare[1] ...

Fiat usque etc. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXIX.

1346. december 2. — A pécsi püspök kérvényeiben megnevezettek a vizsgát otthon tehetik le.

Item supplicat, quatinus supradictis personis, que propter huiusmodi gratias subiiciende sunt examini, dignemini propter magnam loci distantiam et viarum discrimina examen remittere vel saltem in partibus committere gratiose.

Commitatur in partibus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXX.

1346. december 2. — Miklós pécsi püspök egyesek számára a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Item supplicat, quatinus Mathie, Henrico, Katherine, Hedvid, Gerdrudi, fratribus et sororibus suis, et cuilibet eorum indulgere dignemini, ut in articulo mortis ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXXI.

1346. december 2. — Káplánjának, Istvánnak veszprémi kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti capellani sui, Stephani Nicolai de Chesk, Wesprimiensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Wesprimiensis cum pleni-

[1] A bulla Theinernél I. 727., 1096.

tudine iuris canonici eidem dignemini providere, prebendam vero... reservare . . .

Fiat R.[1]

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IIII. Nonas Decembris anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 12. fol. 153.

CCCXXXII.

1347. január 15. — Garai János választott veszprémi püspök azért folyamodik a pápához, hogy mint püspök is megtarthassa addig birt egyházi javadalmait.

Supplicat . . . Johannes electus ecclesie Wesprimiensis, ut cum fructus ad mensam episcopalem pertinentes sint satis tenues, quatinus preposituram ecclesie sancti Johannis Baptiste in Castro Quinqueecclesiensi[2] existentem, et canonicatus et prebendas, quas in Strigoniensi et Quinqueecclesiensi ecclesiis tempore promotionis per eandem Sanctitatem de ipso factam obtinebat, sicut adhuc obtinet, commendandos sibi post consecrationem predictam dignemini reservare, ut ipse dicta beneficia etiam post consecrationem libere recipere et licite retinere valeat . . .

Teneat usque ad tempus, quo sibi consecrationem duxerimus providendum. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 46.

CCCXXXIII.

1347. január 15. — János választott veszprémi püspök a pécsi Vártemplom régi kiváltságainak megerősítését kéri.

Item supplicat, quatinus omnia et singula privilegia ecclesie sancti Johannis de Castro Quinqueecclesiensi, per b. m. Ladislaum[3] episcopum Quinqueecclesiensem concessa . . . dignemini confirmare . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 46.

[1] A bulla Theinernél I. 728., 1096.

[2] V. ö. XCI., CXXVII., CXXX., CCC.

[3] Ladislaus Korogh, 1312—1345. Gams 376.

CCCXXXIV.

1347. január 15. — Ugyanaz unokaöccse, Péter csanádi klerikus számára váradi kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti nepotis sui Petri Deseu,[1] clerici Chanadiensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Varadiensis . . . dignemini providere, prebendam vero . . . reservare . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 46.

CCCXXXV.

1347. január 15. — Ugyanaz Miklósnak pécsi kanonokságot kér.

Item . . . in personam dilecti familiaris sui Nicolai Jonnace, clerici Quinqueecclesiensis . . . de canonicatu ecclesie Quinqueecclesiensis . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 46.

CCCXXXVI.

1347. január 15. — Ugyanaz Balázsnak pozsegai kanonokságot kér.

Item . . . in personam dilecti familiaris sui Blasii Johannis[2], clerici Quinqueecclesiensis . . . de canonicatu ecclesie sancti Petri de Posaga, Quinqueecclesiensis diocesis . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 46.

CCCXXXVII.

1347. január 15. — Ugyanaz Demeternek boszniai kanonokságot kér.

Item . . . in personam dilecti clerici sui Demetrii Stephani, magistri Quinqueecclesiensis diocesis . . . de canonicatu Boznensis . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 46.

[1] 1352. február 11-én veszprémi prépost és főesperes, v. ö. CDXCII.

[2] Blasius Johannis de Collan, Reg. Dat. Jo. XXIII. a. III. lib. I. f. 279. — Ezt tényleg elfoglalta, v. ö. 1358. augusztus 6-án László veszprémi püspök kérvényét, ahol veszprémi és pozsegai kanonokságai mellé pécsi kanonokságot is kap. 1351-ben budai főesperes, v. ö. CDXCII.

CCCXXXVIII.

1347. január 15.— Ugyanaz Balázsnak a fehérvári főesperességet kéri.

Item supplicat, quod dudum Petro Stephani,[1] Archidiacono Albensi in ecclesia Vesprimiensi, per Sanctitatem Vestram factam gratiam specialem de archidiaconatu Trinchiniensi in ecclesia Nitriensi,[2] apud sedem apostolicam vacante, et vigore dicte gratie facte archidiaconatu predicto in dicta Nitriensi ecclesia assecuto, archidiaconatum predictum Albensem Dionisio,[3] quem postmodum idem clericus auctoritate ordinaria contulit Blasio Cosme de[4] . . ., nunc autem, cum per quosdam dicantur et credant ratione quarumdam clausularum positarum in litteris Sanctitatis Vestre super gratia facta dicto Petro de archidiaconatu in ecclesia Nitriensi predicta, quod ipse archidiaconatus Albensis vacet et vacaverit in Romana Curia. Quare supplicat idem clericus, quatinus eidem specialem gratiam facientes in personam dicti Blasii, predictum archidiaconatum Albensem sic vacantem, dignemini de novo prefato Blasio conferre, sibi fructus perceptos remittendo. Vel collationem dicti electi ex certa scientia . . . confirmare, non obstante, quod idem Blasius canonicatum et prebendam in ecclesia Quinqueecclesiensi noscitur obtinere . . .

Providemus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 46.

CCCXXXIX.

1347. január 15. — Garai János veszprémi püspök kérvénye, hogy a pápa őt, szüleit és fivérét a szokott gyóntatói kegyelemben részesítse.

Item supplicat idem electus, quatinus sibi et domino Paulo,[5] magistro Tavarnicorum domine Regine Ungarie, et domine Margarite,[6] ac Paulo, patri, matri et fratri ipsius electi concedere dignemini, ut confessor . . .

[1] L. javadalmait CCLI.

[2] 1344. február 13-án csere útján, — Petrus, Zagrab. dioec. XCI. — 1345. december 12. Péter, CCLI., v. ö. XCV.

[3] V. ö. CCLI.

[4] De Eng: de archidiaconatu Albensi in ecclesia V., quem Blasius Cosme de Eng obtinet, fuit sibi petenti de novo provisum XVIII. Kal. Februarii. — Pápai tizedlajstrom 1350—1354. Mon. Vespr. II. 136.

[5] V. ö. CCV. 1. jegyzet.

[6] Pál neje, a püspök anyja.

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XVIII. Kalendas Februarii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 46 v.

CCCXL.

1347. január 17. — Aurembert Simon kérvénye egy váradi kanonoki stallumért.

Pauperes infrascripti supplicant Sanctitati Vestre, quatinus de beneficiis vacantibus infrascriptis providere dignetur...

Item Symoni de Aurembert, clerico Aquiligiensis diocesis, de canonicatu et prebenda ecclesie Varadiensis, vacante per mortem Egidii canonici predicti in eadem ecclesia, qui extra Romanam curiam diem suum clausit extremum...

Fiat si vacat hic R.

Datum Avinione XVI. Kalendas Februarii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 31 v.

CCCXLI.

1347. január 22. — Péter, magyar neofita kérvénye.

Supplicat... Petrus Bertrandi, noviter baptizatus, de Ungaria, quatinus in personam... Gregorii nati Uberti Ferrarii clerici Novariensis diocesis... de canonicatu et prebenda ecclesie sancti Gaudencii, Novariensis,... dignemini providere...

Fiat R.

Datum Avinione XI. Kalendas Februarii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 20.

CCCXLII.

1347. január 25. — Albertnek, a királyné titkárjának kérvénye búcsuért a terebesi templom részére. A templomot a királyné építette.

Supplicat... Albertus secretarius excellentis principisse domine H. Regine Hungarie, quatinus... omnibus christifidelibus, ecclesiam, in honorem corporis Christi per ipsam in villa sua Terebris[1] vocata, Agriensis diocesis, fundatam, devote visitanti-

[1] Terebes, v. ö. Fejér X. 1. 341. Csánki, I. 336.

bus in festivitatibus... et trium Regum Hungarie... unum annum et unam quadragenam de iniunctis... dignemini misericorditer indulgere...

Fiat... R. Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 34.

CCCXLIII.

1347. január 25. — Albert, a királyné káplánja, unokaöccsének, Esztergomi Miklósnak boszniai kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus sibi in personam dilecti nepotis sui Nicolai Henrici de Strigonio, Wratislavensis diocesis, specialem gratiam facientes de canonicatu Bosnensi, aliter de Dyako, prebendam vero... conferendam... dicto Nicolao... dignemini reservare...

Fiat R. etiam de dignitate etc. R.

Item examen dicti Nicolai dignemini in partibus committere. Fiat R.

Datum Avinione VIII. Kalendas Februarii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 34.

CCCXLIV.

1347. január 25. — János pécsegyházmegyei akolitus halasztást kér az egyházi rendek fölvételére.

Supplicat... Johannes Quinqueecclesiensis, quatinus... eidem, in ordine acolitatus constituto, ut usque ad biennium non teneatur munus consecrationis suscipere, nec ad sacerdotium promoveri, dignemini gratiose indulgere...

Fiat, scilicet sit subdiaconus infra annum R.

Datum Avinione VIII. Kalendas Februarii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 37.

CCCXLV.

1347. január 25. — Bon Johannes aradi főesperes altare portatile-t kér.

Supplicat... Bon Johannes de Campello,[1] Archidiaconus Orodiensis, Vestre Sanctitatis capellanus, ac nuncius... Regis

[1] V. ö. VII. CCXXI—II., CCCXCIII., CDXXVI., CDXXXII.

et Regine Hungarie, quatinus sibi indulgere dignemini, ut possit habere altare portatile . . .

Fia R. Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 38.

CCCXLVI.

1347. január 25. — Kérvény, hogy a pápa Pálnak, aki királyi szolgálatban áll és jogot tanul, külföldi egyházi javadalmat adományozzon.

Item supplicat, quatinus Paulo nato nobilis viri Certuni de Sala, socii sui, qui in negociis eorundem . . . Regis et Regine pluries fideliter laboravit, eidem Paulo iam quinque et nunc in sexto annis in iure canonico studente, dignetur de canonicatu ecclesie Aquilegensis misericorditer providere . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 38.

CCCXLVII.

1347. január 25. — Boniohannes főesperes csanádi kanonoki kinevezésre ajánlja Szegedi Mártont.

Item . . . quatinus . . . Martino de Segadino, de canonicatu ecclesie Cenadiensis . . . dignemini providere, prebendam vero . . . reservare . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 38.

CCCXLVIII.

1347. január 25. — Ugyanaz zágrábi kanonoki kinevezésre ajánlja Teobaldus temesi főesperest, csanádi kanonokot.

Item, quatinus Tedaldo de Fariolis[1] de canonicatu et prebenda ecclesie Cagrabiensis (sic), per consecrationem . . . Demetrii episcopi Waradiensis . . . vacantes, dignemini providere. Non obstante, quod Archidiaconatum Tymisiensem[2] et canonicatum et prebendam in ecclesia Cenadiensi noscitur obtinere . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 38.

[1] Helyesen Theobaldus a Fariolis. — A csanádi káptalan levéltárában neve nem fordul elő sem mint temesi főesperesé, sem mint csanádi kanonoké. A zágrábi káptalan okmányai szerint 1347-ben VI. Kelemen pápa által kinevezett kanonok.

[2] A csanádi káptalan levéltára szerint 1338—1358. *István* a temesi főesperes.

CCCXLIX.

1347. január 25. — Ugyanaz dignitas stb. rezerválását kéri Péter csanádi kanonok részére a csanádi egyházmegyében.

Item, quatinus Petro,[1] diacono Transilvano, de dignitate, prioratu seu officio ... vacaturo in supradicta ecclesia Cenadiensi, dignemini ... providere. Non obstante, quod in ipsa ecclesia Cenadiensi canonicatum et prebendam noscitur obtinere...
Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 38.

CCCL.

1347. január 25. — A Pozsonyi József halálával megüresedett fehérvári kanonoki javadalmat Sámsoni Miklós váradi szerpapnak kéri.

Item, quatinus Nicolao de Sanson, Waradiensis diacono, de canonicatu et prebenda ecclesie sancte Marie de Albaregeli, Wesprimiensis diocesis, per obitum Josephi de Posonio, in Curia Romana defuncti, vacantibus, dignemini providere...
Fiat R.
Datum Avinione VIII. Kalendas Februarii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 38.

CCCLI.

1347. január 25. — A királyné Wilyelmow László prágaegyházmegyei pap számára, többi egyházi javadalma mellé mindazon javadalmakat kéri, miket Jakab bácsi prépost birt, mielőtt a pálos szerzetbe lépett.

Supplicat ... Elizabeth regina Hungarie, quatinus sibi in personam dilecti sui magistri Ladislai de Wilyelmow,[2] Pragensis diocesis, Informatoris Illustris Principis domini ducis Stephani, incliti nati sui, specialem gratiam facientes, Preposituram ecclesie Bachiensis,[3] unite Colocensi, ac canonicatum et prebendam

[1] Petrus Erdélyi, a csanádi káptalan levéltára okmányaiban 1334—1357. szerepel.

[2] 1343. május 7-én Lajos király kérésére váradi kanonokságot kap a már birt győri kanokság mellé, v. ö. XVII.

[3] V. ö. CDLI.

dicte Bachiensis, necnon canonicatus et prebendas Titullensis, Colocensis diocesis, ac Zagrabiensis et Quinqueecclesiensis, etceteras,[1] quam ac quos et quas Jacobus,[2] prepositus Bachiensis in dictis ecclesiis obtinebat, que ac quos et quas vacare in brevi sperentur per professionem expressam faciendam per dictum Jacobum ordinis sancti Pauli primi Heremite, quem ordinem dictus Jacobus noviter in partibus est ingressus, conferenda ... dicto Ladislao ... dignemini ... reservare, quamprimum dictus Jacobus prefatum ordinem fuerit professus ... Non obstantibus, quod idem Magister Ladislaus in Strigoniensi et Jauriensi[3] ecclesiis canonicatus et prebendas obtinet, et quod de plebania de Insula Christiana, Transilvanensis diocesis, cuius possessionem nondum est assecutus, eidem ... dudum est provisum, ac quod in Waradiensi[4] et Transilvanensi[5] ecclesiis canonicatum et prebendas, nec non dignitates ... noscitur expectare ...

Fiat de canonicatu et prebenda et prepositura Bachiensi, et de canonicatu et prebenda Quinqueecclesiensis R.

Datum Avinione VIII. Kalendas Februarii anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 41 v.

CCCLII.

1347. március 28. — Arnaldus de Canema apostoli követ, titeli kanonok még egy egyházi javadalmat kér.

Supplicat ... Arnaldus de Canema, in Regnis Ungarie et Polonie ... sedis apostolice nuncius, quatinus sibi ... de canonicatu et prebenda ecclesie Gneznensis, quos ... Andreas nunc episcopus Poznaviensis ... obtinebat ... dignemini providere Non obstante, quod canonicatum et prebendam in ecclesia Titulensi, Colocensis diocesis, noscitur obtinere, seu quod de canonicatu et prebenda ac scolastria ecclesie Cracoviensis etc. ...

Fiat R.

Datum Avinione V. Kalendas Aprilis anno quinto.

Suppl. Clem. VI. tom. 10. fol. 117 v.

[1] Titeli kanonok, v. ö. I.

[2] Jacobus Symonis, zágrábi olvasókanonok, pécsi és titeli kanonok, Chama halála után 1342. julius 1. bácsi prépostté kinevezve, v. ö. I.

[3] Ezekről 1352. június 6-án lemondott, v. ö. CDXCVII.

[4] 1343. május 7-én, v. ö. XVII.

[5] 1345. szeptember 28-án, v. ö. CCXVI.

CCCLIII.

1347. május 25. — Bertrand bibornok Miklós erdélyi klerikus számára az ugocsai főesperességet kéri.

Supplicat ... Bertrandus ... presbiter cardinalis, quatinus sibi in personam Nicolay Valentini,[1] clerici Transilvane diocesis, ... specialem gratiam facientes, eidem de archipresbiteratu de Ugacha, in ecclesia Transilvana, vacante ... per liberan resignationem Ladislai de Ugacha, dicti archidiaconatus ultimi archidiaconi factam ... in manibus ... Stephani episcopi sancti Poncii Thomensis, camerarii vestri ... dignemini providere ... non obstante ... quod dictus Nicholaus quosdam redditus quartarum decimalium de villis Tursamson,[2] Scentinanus,[3] Menzent,[4] Gyaruk,[5] Pariaz[6] et Burs,[7] ad valorem XX florenorum, in Varadiensi diocesi, percipit annuatim ...

Fiat R.[8] Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 117 v.[9]

CCCLIV.

1347. május 25. — Ugyanaz a bibornok Lukács számára erdélyi kanonokságot kér.

Simili modo supplicat, quatinus de canonicatu et prebenda ipsius ecclesie Transilvane, per resignationem ipsius Ladislai

[1] Erdélyi kanonok, június 24. kelettel, Theiner I. 751., 1129.

[2] A mai Sámson, Debrecen filiája. 1332—37 között is Miklós, mint plébánosa szerepel a pápai tizedlajstromban, ez azonban nem azonos Bálint fiával. V. ö. Csánki I. 524. — Bunyitay III. 331.

[3] Valószinüleg Szentjános: Szenthyanos, Firegház, Thusnak 1411-ben Debrecenhez tartoztak, a mai Hortobágyon fekhettek. V. ö. Csánki I. 526.

[4] Mindszent — *a)* az egyik az Érmelléken — *b)* a másik Váradtól nyugatra feküdt. Az előbbi ma puszta Szent Jobb mellett, a másiknak a mindszenti puszta őrzi a nevét. Ez utóbbiról van szó. V. ö. Csánki I. 616. Bunyitay III. 375.

[5] Gyarak ? v. ö. Csánki I. 609.

[6] Helyesen Panasz. Két Panasz község volt, mindkettő templommal. Az egyik Mezőpanasz a homorogi főesperességben, a másik a Sebes-Kőrös jobb partján. Mindkettő eltünt. V. ö. Bunyitay III. 281.

[7] Bors, Biharpüspöki filiája, egykor plébánia. Plébánosai közül ismertek: Elek XIII. sz., Mátyás 1332., János 1334. és Miklós, Bálint fia. V. ö. Bunyitay III. 211.

[8] Theinernél a bulla I. 751., 1129., amelyben erdélyi kanonokká nevezi ki a pápa, az ugocsai főesperesség említése nélkül. Itt: Tursamson, Scentivamis, Mendzenc, Gyarulz, Panas et Burs.

[9] A kötet lapszámozása nagyon rendetlen.

in ipsius camerarii manibus . . . vacantibus, Luce Ladislai, clerico Transilvane diocesis . . . dignemini providere . . . non obstante etiam, quod canonicatum sub expectatione prebende . . . in eadem ecclesia obtinere noscatur, quas paratus est dimittere . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.[1]

Datum Avinione VIII. Kalendas Junii anno sexto.

Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 117 v.

CCCLV.

1347. június 8. — Márton váci és esztergomi kanonok, a királyné udvari papja, azt az egri kanonoki javadalmat kéri, mely Miklósnak nyitrai püspökké történt kinevezése után üresedett meg.

Supplicat . . . Martinus Thome[2] Strigoniensis diocesis, clericus domine regine Ungarie, quatinus sibi gratiam facientes specialem, canonicatum et prebendam Agriensis, quos dominus N(icolaus)[3] electus Nitriensis obtinebat . . . conferendos eidem Martino Thome . . . dignemini reservare. Non obstante, quod idem Martinus in ecclesia Vaciensi canonicatum et prebendam noscitur obtinere, vel quod eidem in predicta ecclesia Strigoniensi Sanctitas Vestra de canonicatu sub expectatione prebende, dignitatis . . . providit, et cum ceteris . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 128.

CCCLVI.

1347. június 8. — Haraszti Márton az esztergomegyházmegyei Haraszti községben szent Miklós tiszteletére templomot építtetett és abban a hivek számára búcsuengedélyt kér.

Item supplicat, ut, cum ipse quandam ecclesiam sub vocabulo et in honorem Sancti Nicolai construi fecerit eius propriis sumpti-

[1] Theiner I. 751.,1129. Miklós, Bálint fia neveztetett ki erdélyi kanonokká, aki a javadalmat — Lukáccsal szemben — el is foglalta.

[2] Haraszti Márton v. ö. CV., CVI., CXLIV.

[3] Nicolaus Nicolai de Vásári, Szügyi és Monoszlói néven is nevezik. Nagyatyja Lóránd, Telegdi Csanád esztergomi érsek nagybátyja neki. Öccse Bekő szilágyi főispán, rokona János, Lőrinc fia, csanádi főispán. 1339-ben mint subdiaconus már esztergomi nagyprépost, egri kanonok, királyi követ. 1347. május 23-án nyitrai püspök. A CCCLXII. suppl. szerint az egri egyház-

bus et expensis, in villa Harasti, Strigoniensis diocesis, quatinus, ut populus fidelium inducatur melius ad ipsam ecclesiam visitandam, omnibus vere penitentibus et confessis, qui causa devotionis in duabus dicti Sancti et quatuor beate Marie Virginis et dedicationis dicte ecclesie festivitatibus, ipsam ecclesiam visitaverint annuatim, et ei manus porrexerint adiutrices, singulis diebus dictarum festivitatum illis indulgentiam, de qua Sanctitati Vestre placuerit, concedere dignemini ut in forma.

Fiat in festivitatibus beati Nicolai de uno anno et una quadragena, in aliis de centum diebus. R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VI. Idus Junii anno sexto.

Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 128 alias XXXV.

CCCLVII.

1347. június 8. — Ugyanaz egyesek számára engedélyt kér, hogy a szentföldre zarándokolhassanak.

Supplicat . . . Martinus Thome, clericus devote filie vestre regine Hungarie, pro parte religiosi viri fratris Dominici, ordinis minorum, et presbiteri Johannis Farkasi, Transilvane et Vachiensis diocesum, quatinus cum devocionis zelo desiderent Sepulcrum Dominicum et alia sancta loca illarum partium visitare, dignemini eis et eorum cuilibet cum tribus personis aliis, pro ipsorum quolibet sociis peregrinandi ad dicta loca concedere licentiam ut in forma eisdem superiorum suorum petita licencia etiam non obtenta.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 128 v. vel XXXV.

CCCLVIII.

1347. június 8. - Ugyanaz János és felesége, egri egyházmegyei hivek számára engedélyt kér, hogy gyóntatójuk őket egyszer általános bűnbocsánatban részesíthesse.

Item supplicat, quatinus Johanni Villiami, laico Agriensis diocesis, et uxori eius ac matri indulgere dignemini, ut confessor . . .

Fiat R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VI. Idus Junii anno sexto.

Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 128 v. alias XXXV.

megyében is több javadalma volt.—Kollányi i. m. 44. V. ö. LXX., LXXXIX., CXI., CXXVII sq. CCCLXII., CCCXCVII., CDIII. sq.

CCCLIX.

1347. június 8. — Miklós esztergomegyházmegyei klerikus, székesfehérvári javadalmas kanonok a nyitrai püspökké választott Miklós nagyprépost által birt esztergomi kanonoki javadalmat kéri.

Supplicat ... Nicolaus Demetrii, Strigoniensis diocesis, quatinus ... canonicatum et prebendam, quos dominus Nicolaus electus Nitriensis, olim predicte Strigoniensis ecclesie canonicus obtinebat et obtinet, cum per consecrationem dicti electi ... vacaverint, conferendos eidem Nicolao Demetrii ... dignemini reservare, non obstante, quod idem clericus canonicatum Albensem, ecclesie Vesprimiensis obtinet ac prebendam[1] ...

Fiat R. Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VI. Idus Junii anno sexto.

Suppl. Clem. VI. tom. 6. fol. 128 v. alias XXXV.

CCCLX.

1347. szeptember 14. — Az egri püspök kérvénye, hogy a pápa erősítse meg azokat a rendelkezéseket, miket Meskó püspök a Talián-Dörögdi plébániára vonatkozóan tett.

Significat ... Nicolaus[2] episcopus Agriensis ... quod olim bone memorie Mesko, episcopus Vesprimiensis, ecclesie beati Andree de Durud,[3] Wesprimiensis diocesis, que de patronatu paterne domus et proximorum consanguineorum ipsius episcopi Agriensis existit, decimas eiusdem parochie, ad mensam suam episcopalem spectantes, valorem annui trium marcharum argenti

[1] V. ö. CXI. Mon. Vespr. II. 123.

[2] V. ö. XLIV., LXXII., CXVII., CXXVI.—Mint veszprémi kanonok 1316-ban a bolognai egyetem rectora, 1317-ben nyitrai főesperes, 1319-től 1320-ig Tamás esztergomi érsek titkára, 1320-ban pozsonyi prépost, 1325-ben királyi káplán, két év mulva a királyi kápolna főpapja, Boleslaus érsek halála után választott esztergomi érsek. A pápa azonban Telegdi Csanád egri püspököt helyezte az esztergomi érseki székbe, Miklóst pedig az egri püspöki székbe nevezte ki. 1362-ben halt meg, utóda Scéchényi Mihály. — V. ö. Eubel 77. — Fejér VIII. 2. 136., 229. — Knauz II. 754., 757., 775. — Kollányi 34. — *Testvérei :* István és Ouch v. ö. CCCLXV. — *Unokatestvérei :* Miklós, Miklós fia és János, Demeter fia v. ö. CXXVI., CCCLXIV. — Családja a *Pécz* nemzetségből való.

[3] Talián-Dörögd, a zalai főesperességben. V. ö. Csánki, III. 47. — A kérés megismétlése október 28-án. A bulla Mon. Vespr. II. 124. 140. Theiner I. 749., 1126.

secundum taxationem decimarum, ex certis rationabilibus causis perpetuo donavit ac certas libertates, videlicet dictam ecclesiam seu parrochiam ab omni iurisdictione ... archidiaconali et magistrali de voluntate eorundem eximendo, iuris solemnitate servata concessit, ipsius capituli ecclesie Vesprimiensis ad hoc accedente assensu, prout in litteris inde confectis dictorum episopi et capituli, sigillo munitis, plenius continetur. Quare humiliter supplicat dictus episcopus, quatinus donacionem et concessionem huiusmodi dignemini ... confirmare ...

Exhibeat omnia Dordo Montisolemi (?) et referat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 14. fol. 82.

CCCLXI.

1347. szeptember 14. — Miklós egri püspök azon alapon, hogy az egri székesegyháznak emberemlékezet óta nagyobb búcsuengedélye volt, az okmányok azonban elvesztek akkor, amikor a tatárok az egri székesegyházat is földulták, a régi búcsuk megujítását kéri.

Item supplicat dictus episcopus, quod cum in civitate Agriensi sit vox communis et fama publica fuerit ab eo tempore, cuius memoria contraria hominum non existit, quod ad ecclesiam Agriensem in certis festivitatibus, scilicet die nativitatis Domini, item in cena Domini, item in die Resurrectionis Domini, item in die Ascensionis Domini, item in die Pentecostes, item in quatuor festivitatibus beate Virginis, item in duobus festivitatibus beati Johannis evangeliste, in cuius honorem fundata est predicta ecclesia Agriensis, item in die sancti Barnabe apostoli, cuius caput est in dicta Agriensi ecclesia, vere penitentes et confessi devote accedentes, septem annorum ac septem vicibus XL dierum indulgentias consequuntur, ac littere super huiusmodi indulgentia ab apostolica sede concessa, prout communis habet assercio, dudum una cum multis aliis privilegiis, instrumentis et litteris authenticis, honorem status ipsius ecclesie concernentibus, tempore, quo ipsa ecclesia per tartaros et infideles devastata extitit et concremata, deperdita extiterint, humiliter supplicat dictus episcopus, quatinus huiusmodi indulgentias dignemini ex certa scientia auctoritate apostolica confirmare, vel illas de novo concedere de gratia speciali.

Recipiatur in Cancellaria super hoc informatio, et si inveniatur ita esse, confirmetur, si non, concedatur auctoritate apo-

stolica de uno anno et una quadragena singulis predictis festivitatibus R. Suppl. Clem. VI. tom. 14. fol. 82.

CCCLXII.

1347. szeptember 14. — Miklós egri püspök az egri egyházmegye területén fekvő azon egyházi javakat, miket Miklós nyitrai püspök birt, Pankotai Andrásnak eszközli ki.

Item supplicat dictus episcopus, quatinus cum dictus Nicolaus[1] electus Nitriensis, certos fructus decimarum, qui in illis partibus quarte seu capelle nuncupantur, in villis scilicet Vadas,[2] Nagida,[3] Kusapumuthi[4] (?), Satolla,[5] Satollapuspatacha,[6] Sumus,[7] Nadasd[8] vocatis, Agriensis diocesis, consueti clericis secularibus imperperpetuum beneficium assignari, obtineat et per consecrationem ipsius electi in proximo vacare sperentur, eidem episcopo in personam dilecti sui Andree Demetrii[9] de Pancata,[10] in ecclesia Agriensi, decretorum doctoris, specialem gratiam facientes, huiusmodi beneficia, cum illa . . . vacare contingerit, conferenda dicto Andree . . . dignemini reservare, non obstante, quod idem Andreas in Strigoniensi, Agriensi et Jauriensi ecclesiis canonicatus et prebendas, et dictum archidiaconatum de Pancata in eadem Agriensi ecclesia et quartas seu capellas, in villis scilicet Rimasunbatha[11] et Salia[12] (sic) vocatis, Strigoniensis diocesis obtinet, cum aliis . . .
Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 14. fol. 82.

[1] Nicolaus Nicolai Vásári, Szügyi, de Monoszló LXX., LXXXIX., CXI. CXXVII. sq. CCCLXII., CCCXCVII., CDIII sq. CDXXIX.

[2] Vadász, Szikszótól északra, a régi Miklósfalva. V. ö. Csánki I. 220.

[3] Nagyida, Abaujm.

[4] Az írás hibás lehet, talán Kassával kapcsolatosan valamely közel fekvő helység.

[5] Helyesen Szakalya vagy Szokoly, — v. ö. Csánki I. 284.

[6] Satollapuspatacha: a sárosmegyei Lapispatak (1270: Lapuspatak, Árpádkori okmtár IX. 36. — 1363: D. 5191.). Satolla tehát szintén ott keresendő és pedig *Szakál* helység néven. A másoló a kettőt összevonta és rosszul írta le. V. ö. Csánki I. 212. és 302.

[7] Somos, Palocsához tartozott. Csánki I. 310. — úgy látszik, a Palocsa tőszomszédságában fekvő mai Gromost kell értenünk.

[8] A mai Nádaska lehet Tornamegyében.

[9] András pankotai főesperes, 1350-től zempléni főesperes.

[10] Pancata, Pankota Sárosmegyében, Uszfalva vidékén fekhetett. Csánki I. 306.

[11] Rimaszombat, Gömör-Kishontm. V. ö. CCCIV.

[12] Sallia, régi vámszedőhely.

CCCLXIII.

1347. szeptember 14. — Miklós egri püspök András veszprémi klerikus számára egri kanonokságot kér.

Item... quatinus in personam dilecti sui clerici Andree Adriani, Vesprimiensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu ecclesie Agriensis . . . dignemini providere, prebendam vero... reservare . . .

Fia R. Suppl. Clem. VI. tom. 14. fol. 82.

CCCLXIV.

1347. szeptember 14. — Ugyanaz unokaöccse, Miklós számára, aki egri kanonok, az egri egyházmegyében még egy egyházi javadalmat kér.

Item... quatinus sibi in personam dilecti Nicolai Nicolai, nepotis sui canonici (?) specialem gratiam facientes, beneficium ecclesiasticum . . . spectans ad collationem episcopi Agriensis, conferendum eidem Nicolao . . . dignemini reservare . . . non obstante, quod dictus Nicolaus canonicatum et prebendam in ecclesia Agriensi noscitur obtinere, nec obstante, quod idem Nicolaus . . . paciatur in etate defectum, pro eo, quod ipse Nicolaus de presenti decimumnonum annum etatis sue contingat, super quo . . . dignemini dispensare . . .

Fiat et si indiget, dispensamus R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XVIII. Kalendas Octobris anno sexto.

CCCLXV.

1347. október 28. — Miklós egri püspök a Talián-Dörögdi plébánia kiváltságainak megerősítését kéri, illetve megismétli.

Significat . . . Nicolaus episcopus Agriensis, quod olim bone memorie Mesko episcopus Vesprimiensis, ecclesiam beati Andree de Durud,[1] Vesprimiensis diocesis, que de patronatu paterne

[1] Talián-Dörögd, zalai főesperesség. Az 1333—1335. pápai tizedjegyzékben plébánosa Pál. — Rat. Coll. in Hung. 1317. 1332—1337. Num. 183. fol. 115—121. — Mon. Vat. S. I. 1. 373—400. —V. ö. suppl. CCCLX. —Theiner I. 749. 1126. leközli a pápai bullát, ebben Meskó püspök 1338. keletű és idézett megerősítését. Itt : Felső-Dörögd, urai Miklós püspökön kívül testvérei István és Ouch, — Alsó-Dörögd, ahol a szent Szűz tiszteletére épült kápolna

domus et consanguineorum ipsius episcopi Agriensis existit ac ipsius . . . parrochialem eiusque successorum ab omni iurisdictione et prestatione archidiaconali et magistrali de ipsorum consensu exemit, decimas quoque maiores et minoris valoris annui trium marcharum argenti, secundum taxationem decime, quas idem episcopus et predecessores sui a certis nobilibus et villis parrochialis ipsius ecclesie sancti Andree tunc expressis, in quarum una erat, prout est, quedam capella seu oratorium in honorem beate Marie Virginis, subiectum dicte ecclesie sancti Andree habere consueverunt et debebant, eidem ecclesie sancti Andree annexuit et donavit et voluit, quod rector ipsius ecclesie sancti Andree plebanus vocaretur ac in omnibus plena exemptione gauderet, hoc tamen adiecto, quod plebanus sive rector ecclesie sancti Andree predictus in dicta capella beate Marie Virginis unam missam in singulis septimanis impedimento cessante teneatur celebrare. In hiis omnibus sui capituli accedente consensu, que omnia fuerunt per venerabilem patrem dominum Chanadinum archiepiscopum Strigoniensem auctoritate metropolitana confirmata, prout in litteris inde confectis dictorum archiepiscopi, episcopi et capituli, sigillo munitis, plenius continetur. Quare humiliter supplicat dictus episcopus, quatinus donationem, concessionem, exemptionem et unionem huiusmodi dignemini auctoritate apostolica ex certa sciencia confirmare, tenorem dictarum litterarum vestris litteris inseri faciendo.

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione V. Kalendas Novembris anno sexto.

Suppl. Clem. VI. tom. 14. fol. 167 v.

CCCLXVI.

1347. november 18. — Erzsébet királyné pártolja Ulászló herceg kérését, aki a kereszteseknek házat és templomot akar épiteni.

Significat . . . Helizabeth regina Ungarie, quod cum serenissimus princeps Wladislaus dux Dobrinensis, pro sue et parentum ac progenitorum suorum animarum salute, nec non divini

állt, urai Kilián fiai : István és András. — Durugd plébánosa Iwánka, veszprémi kanonok. Ugyanakkor zalai főesperes Egyed, a veszprémi prépost János. Meskó püspök ez okmánya szerint Miklós püspök akkor 1338-ban mint alszerpap veszprémi kanonok. V. ö. LXXII. CXXVI.

cultus augmento intendit domum seu claustrum cum officinis et edificiis necessariis pro fratribus Dominici sepulcri ordinis Jerusolimitani fundare pariter et dotare, supplicat eadem regina, quatinus eidem duci, fratri eius patrueli, quod possit dictam domum seu claustrum . . . (in? novo?) Roppini ducatus sui Dorbinensis, diocesani loci vel cuiuscunque alterius licentia minime requisita, quodque fratres dicti ordinis in illa collocentur et gaudeant illis privilegiis, quibus gaudet ordo ipse, dignemini . . . concedere . . .

Possit fundare et dotare iuxta arbitrium diocesani, et gaudeant privilegiis etc. R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XIV. Kalendas Decembris anno sexto.

Suppl. Clem. VI. tom. 13. fol. 45.

CCCLXVII.

1347. november 21. — János nyitrai kanonok, Vitus volt nyitrai püspök unokaöccse, a trencséni főesperességet kéri.

Significat . . . Johannes Stephani,[1] canonicus Nitriensis, nepos domini Viti bone memorie quondam episcopi Nitriensis, quod vacante olim archidiaconatu Trinchinionensi (sic) in ecclesia Nitriensi, ex eo, quod Sebastianus nunc archidiaconus Saladiensis, in ecclesia Vesprimiensi, tunc obtinens predictum archidiaconatum Trinchiniensem, fuit lectoratum dicte Wesprimiensis ecclesie, qui personatus existit, pacifice assecutus, bone memorie dominus Vitus Nitriensis episcopus memoratus, ad quem collatio archidiaconatus Trinchiniensis predicti spectabat, Petro Stephani clerico Zagrabiensis diocesis, tunc in etate minus legitima ad obtinendum archidiaconatum eundem, quodque demum prefatus episcopus dictum archidiaconatum Trinchiniensem predicto Johanni Stephani similiter, alias tamen canonice contulit, qui ipsum per tres annos et ultra possedit et possidet, fructus bona fide percipiendo ex illo. Quare supplicat, quatinus sibi specialem gratiam facientes et de dicto archidiaconatu, omnem infamie et inhabilitatis maculam atque notam, si quas ipse premissorum occasione

[1] V. ö. CCLI., ahol Péter, István fia 1345. október 12-én kéri a trencséni főesperességet. Az abban előadottak fedik ezt a kérvényt. — A bulla Theiner I. 747., 1124.

contraxerit, dignemini totaliter abolere, fructus predictos remittentes eidem, et ampliorem sibi gratiam facientes, ei de dicto archidiaconatu Trinchiniensi, cui cura animarum est annexa, dignemini cum omnibus suis iuribus et pertinentiis providere... Non obstante, quod ipse in ipsa Nitriensi ecclesia canonicatum obtinet et prebendam, seu quod dicta Sanctitas Vestra mandaverat cuidam Petro Stephani, archidiacono Albensi in supradicta Wesprimiensi ecclesia, de dicto archidiaconatu ex causis premissis vacante provideri, et dictum Johannem Stephani amoveri ab eodem, qui tamen Petrus postmodum alium archidiaconatum Gradnensem[1] in eadem Nitriensi ecclesia extitit pacifice assecutus, et litteras apostolicas sibi super hoc concessis, renunciavit expresse...

Habilitamus et providemus R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XI. Kalendas Decembris anno sexto.

Suppl. Clem. VI. tom. 13. fol. 59 v.

CCCLXVIII.

1348. május 25. — Folyamodvány Balázs érdekében pécsi kanonokságért.

Motu proprio dignetur... familiaribus archiepiscopi Colocensis Ungaris, videlicet pro Blasio Stephani de Oziag, presbitero Quinqueecclesiensis diocesis, specialem graciam facientes, de canonicatu et prebenda Quinqueecclesiensibus, vacantibus per mortem Guillelmi Giberti Bitterrensis,[2] qui in curia Romana decima nona die mensis Maii diem clausit extremum... ut in forma...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. p. I. fol. 31 v. appen.

[1] Gradnai főesperesség. — *Libri oblig.* tom. 22. fol. 29. — die 17. Aug. 1347. Nicholaus electus in episcopum Nitriensem promisit pro suo communi servitio per dnum Petrum Stephani, archidiaconum Gradnensem et canonicum dicte ecclesie Nitriensis 275 fl.

[2] V. ö. CCCLXX., CDLXXXVI. — *Libri obligat.* tom. 6. fol. 147. — Frater Vitus episcopus Nitrien. in Ungaria fecit presentari camere apostolice quoddam publicum instrumentum scriptum et signatum manu *Guillelmi Gilberti Bitterrensis*, continens taxationem factam de dicta ecclesia ad summam 275 fl. a. . . . per . . . Jacobum Berengarii Operarium Mont. Crassensis et Jacobum de Lengres, nuncios sedis, auctoritate apostolica factam tempore XXI. cardin.

CCCLXIX.

1348. május 25. — Folyamodvány Szegvári András érdekében veszprémi kanonokságért és a sümegi főesperességben javadalomért.

Item dignemini providere Andree Nicolai de Segvar, clerico Wesprimiensis diocesis, de canonicatu et prebenda ecclesie Wesprimiensis et quibusdam capellis in archidiaconatu Simigiensi, que ipse Guillelmus cum eadem canonia in prefata ecclesia Wesprimiensi possidebat ... ut supra[1] ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. p. I. fol. 31 v. appen.

CCCLXX.

1348. május 25.—Olaszi János, budai kanonok esztergomi kanonokká kinevezve.

Item dignemini providere Johanni Martini de Olezy,[2] canonico Budensi, expectanti prebendam canonicalem in ecclesia Vaciensi, de canonicatu Strigoniensis ecclesie et prebenda, vacantibus per eundem Guillelmum ...

Fiat R.

Datum Avinione VIII. Kalendas Junii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. p. I. fol. 31 v. appen.

CCCLXXI.

1348. június 14. — Vilmos bibornok, magyarországi prokurátorának, Péternek krakói kanonokságot kér.

Supplicat ... Guillelmus ... cardinalis, quatinus sibi in personam magistri Petri Begonis,[3] bacallarii in legibus, dilecti familiaris sui ac procuratoris ... Ungarie et Polonie, specialem gratiam facientes de canonicatu et prebenda Cracoviensi ... dignemini ... providere ...

[1] 1352. január 31-én a veszprémi püspök ugyanezt a javadalmat Faber Pálnak eszközli ki, ez a kanonoki javadalom tehát négy éven át betöltetlen volt. V. ö. CDLXXXVI.

[2] V. ö. CCCIX., CCCLXXXV.

[3] 1353-ban esztergomi kanonok, már 1349-ben zempléni főesperes, v. ö. CCCXCVI., ugyanazontájt egri kanonok. Ugyanez a kérvény megismétlődik 1349. február 25. V. ö. CCCXCVI. és 1351. december 27. v. ö. CDLXXIV. — Kollányi 58.

Fiat R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione XVIII. Kalendas Julii anno septimo.
Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 51.

CCCLXXII.

1348. június 10. — István kalocsai érsek azt kéri, hogy valahányszor misézik és prédikál, búcsut engedélyezhessen.

Supplicat ... Stephanus archiepiscopus Colocensis, quatinus dignetur ... concedere, ut quotiescumque ipse missam celebrabit aut proponet verbum Dei, possit ... centum dies de iniunctis eis penitenciis in Domino relaxare.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 81.

CCCLXXIII.

1348. június 19. — Ugyanaz fölmentést kér, hogy tíz éven belül ne kelljen a szentségekhez járulnia.

Item ... dignemini indulgere, quod racione predicte ecclesie Colocensis non teneatur, nec arcetur per se vel per procuratorem sedem apostolicam usque ad decem annos, vel quantum Sanctitati Vestre placuerit, visitare ...

Fiat per se, sed solum per procuratorem R.
Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 81.

CCCLXXIV.

1348. június 19. — István kalocsai érsek Balázs pécsi kanonoknak a pécsi egyházmegyében még egy javadalmas állást kér.

Item ... in personam ... Blasii Petri[1] presbiteri et canonici ecclesie Quinqueecclesiensis specialem gratiam facientes, dignitatem, personatum seu officium ... in dicta ecclesia ... predicto Blasio conferendum ... dignemini reservare ... non obstante, quod ... canonicatum et prebendam in dicta ecclesia Quinqueecclesiensi noscitur obtinere ...

Fiat R.
Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 81.

[1] V. ö. XL.

CCCLXXV.

1348. június 19. — Hasonló adományozást kér Lukács zágrábi kanonok részére.

Item ... Luce Alexii,[1] canonico et lectori ecclesie Zagrabiensis similem gratiam ... in ecclesia Transilvana ... non obstante quod idem Lucas canonicatum sub expectatione prebende et lectoratum in eadem Zagrabiensi ecclesia noscitur obtinere, quem lectoratum paratus est dimittere ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 81.

CCCLXXVI.

1348. június 19. — Kozma, pécsi klerikus számára a pécsi egyházmegyében kér hasonló adományozást.

Item ... dilecto suo Cosme Mathie, clerico de Pozaga Quinqueecclesiensis diocesis, similem gratiam ... de canonicatu et prebenda ... in ecclesia collegiata sancti Petri de Pozaga diocesis Quinqueecclesiensis ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 81.

CCCLXXVII.

1348. június 19.—Kéri, hogy nevezettek Rómán kívül vizsgázhassanak.

Item supplicat, quatinus predictis omnibus examen remittere dignemini gratiose vel committere ut in partibus examinentur.

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 81.

CCCLXXVIII.

1348. június 19. — István kalocsai érsek egyesek számára a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Item supplicat, quatinus Thome rectori hospitalis sancti Bartholomei Quinqueecclesiensis, Stephano Beke de Bol, Nicolao Pececk de Cuni, Thome Kupse de Posaga et eius uxori Quinqueecclesiensis diocesis, Gallo Benedicti[2] Strigoniensis diocesis,

[1] V. ö. CLXIV.—1346-ban a zágrábi káptalan okmányaiban : lector Lucasius.

[2] V. ö. XXXIX. — Gallus Benedicti canon. Quinqueeccl. et Varad. — Talán nem egy személy.

Johanni Nicolai, civi Budensi et eius uxori, Nicholao filii eiusdem Johannis et uxori sue Wesprimiensis diocesis, Laurencio Andree de Chenter Agriensis diocesis, Nicholao Michaelis de Redinik Colocensis diocesis, et cuilibet predictorum plenam remissionem peccatorum suorum concedere dignemini . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XIII. Kalendas Julii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 81.

CCCLXXIX.

1348. június 19. — István kalocsai érsek, előrehaladott korára való tekintettel azt kéri, hogy a templomok és temetők reconciliátióját egyszerű fölszentelt papra bizhassa.

Sanctissime pater, cum devota creatura vestra Stephanus archiepiscopus Colocensis iam senuerit, et diocesim longam et magnam habeat atque latam, ita quod grave sibi esset singulas ecclesias, que reconciliacione indigent, personaliter accedere seu eciam per suffraganeum propter paupertatem populi visitare, supplicat, quatinus senectuti sue et eciam populo sibi subiecto paternali compacientes affectu, ut in expensis pauperes releventur, eidem archiepiscopo dignemini concedere et indulgere, quod ipse auctoritate apostolica per simplicem presbiterum et ydoneum ecclesias et cimeteria dicte diocesis possit cum aqua per episcopum consecrata facere reconciliari, quociens necessarium fuerit ac eciam oportunum . . .

Fiat in forma ad quinquennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 97 v.

CCCLXXX.

1348. június 19. — A kalocsai érsek a dombói bencés apátságba Ulrikot nevezte ki apátnak, — a pápa megrősitését kéri.

Item significat, quod olim abbacia monasterii sancti Georgii de Dumbo,[1] ordinis sancti Benedicti, Colocensis diocesis, legitime vacante, presidentem provincialis capituli abbatum monasterio-

[1] Dombó, a Szerémségben. A bencés rend szent Györgyről nevezett dombói apátságát 1237-ben a bélakuti apátság alapitólevelében IV. Béla mint szomszédos birtokost emliti. Árpádk. új okmtár VII. 29.

rum in regno Ungarie, ordinis eiusdem, venerabilem et religiosum virum fratrem Ulricum, tunc abbatem monasterii sancti Georgii ordinis et diocesis predictorum, a dicto monasterio et eius regimen in ipsorum provinciali capitulo primitus absolverint eundem ad abbaciam predicti monasterii sancti Georgii de Dumbo, prefato archiepiscopo, ad quem collacio dicte abbacie seu monasterii noscitur pertinere, tanquam suo ordinario presentarunt, quem cum ipse vite laudabilis et moribus insignito reperisset, eidem fratri Ulrico dictam abbaciam sancti Georgii contulit et sibi de eadem providit muneris benedictionis eidem impendendo. Quare supplicat archiepiscopus memoratus, quatinus de gratia speciali collacionem, provisionem et benediccionem predictas dignemini ratas et gratas habere et eas ex certa sciencia auctoritate apostolica confirmare.

Fiat si in cancellaria appareat, quod presidentes possint absolvere et si canonicus non haberet eadem R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XIII. Kalendas Julii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 97 v.

CCCLXXXI.

1348. június 19. — Erzsébet királyné az általa felépített, a b. Szűzről nevezett óbudai prépostsági templomnak, mely legközelebb fölszentelendő lesz, annyi évi búcsut kér, ahány püspök a fölszentelésnél jelen lesz.

Supplicat ... Elizabeth Regina Ungarie, quatinus sibi et preposito ac capitulo ecclesie Beate Marie Virginis in Veteribuda Wesprimiensis diocesis, quam ipsa iuxta ecclesiam beati Petri apostoli ibidem de novo ad honorem et sub titulo ac nomine predicte Beate Marie construi fecit,[1] specialem gratiam facientes eidem ecclesie in die, qua consecrabitur, tot annorum indulgentias concedere dignemini et largiri, quot in consecratione ipsius interfuerint archiepiscopi et episcopi, et totidem imposterum in die anniversarii consecrationis eiusdem predictasque indulgentias nec non centum dierum in festivitatibus infrascriptis ... omnibus christifidelibus ... concedere dignemini ...

[1] V. ö. CD. «... monasterium ... in quo ... sunt unus prepositus et certi canonici seculares ...»

Fiat in die consecrationis de septem annis et septem quadragenis, et postmodum in festivitate dedicationis perpetuo de uno anno et una quadragena R.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 105.

CCCLXXXII.

1348. június 19. — Erzsébet királyné engedélyt kér, hogy napfölkelte előtt miséztethessen.

Item supplicat, quatinus ei concedere dignemini, quod possit sibi quociens voluerit . . . missas, ubicumque ipsa fuerit personaliter constituta, ante auroram vel post, per ydoneos sacerdotes facere celebrari . . .

Fiat R.

Datum Avinione XIII. Kalendas Julii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 105.

CCCLXXXIII.

1348. június 19. — A Pálos-rend javára történt rendelkezések megerősítése Erzsébet királyné közbenjárására.

Item . . . cum . . . Thatamerius, prepositus ecclesie Albaregalis, Wesprimiensis diocesis, religiosos viros priores et fratres sancti Pauli primi heremite, ordinis sancti Augustini, intra terminos regni Hungarie a solutione decimarum de terris et vineis per ipsos tunc habitis, quas propriis manibus aut sumptibus excoli faciebant, iuxta formam commissionis sibi dudum facte per . . . Johannem papam XXII . . . super absolutione seu exemptione solutionis decimarum predictarum absolvit . . . et exemit, ita ut nulli decimas de terris et vineis supradictis . . . solvere teneantur, supplicat eadem regina, quatinus absolutionem et exemptionem predictas . . . dignemini . . . confirmare . . .

Fiat R.

Item quod transeant etc. Fiat R.

Datum Avinione XIII Kalendas Julii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 105.

CCCLXXXIV.

1348. július 12. — István kalocsai érsek Szatmáry János erdélyi klerikus számára győri kanonoki javadalmat kér.

Supplicat ... Stephanus archiepiscopus Colocensis, quatinus sibi in personam dilecti sui Johannis Stephani de Czacmar[1] (sic), clerici Transilvani seu Albensis diocesis, specialem gratiam facientes, ei de canonicatu ecclesie Jauriensis dignemini providere, prebendam vero ... reservare ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 138 v.

CCCLXXXV.

1348. július 12. — Ugyanaz János váradi klerikus számára váradi kanonoki javadalmat kér.

Item ... Johanni Martini[2] Waradiensis diocesis ... de canonicatu et prebenda ... in ecclesia Waradiensi ... non obstante, quod idem Johannes canonicatum et prebendam in Budensi ecclesia, Wesprimiensis diocesis, noscitur obtinere et canonicatum sub expectatione prebende in Waciensi ecclesia obtinet ...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 138 v.

CCCLXXXVI.

1348. július 12. — Gucemberd Miklós számára zágrábi kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus Nicholao de Gucemberd Aquilegensis diocesis similem gratiam facere dignemini ut supra beneficium ecclesiasticum ... in civitate vel diocesi episcopi Zagrabiensis, spectans ad collationem ... ecclesie Zagrabiensis eidem Nicholao conferendum ... dignemini reservare ...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Idus Julii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 138 v.

[1] V. ö. XLII., LXX.

[2] de Olaszy, v. ö. CCCIX., CCCLXX.

CCCLXXXVII.

1348. július 12. — István kalocsai érsek azt kéri, hogy a bácsi és kalocsai egyesített egyházmegyében öt alkalmas egyházi személynek kanonoki vagy más javadalmat, illetve egyházi hivatalt adományozhasson.

Item supplicat . . . idem Stephanus archiepiscopus Colocensis, qutinus sibi concedere dignemini et indulgere, quod auctoritate apostolica . . . quinque personis, quibus voluerit, alias tamen ydoneis, de canonicatibus et prebendis quinque et totidem dignitatibus vel personatibus seu officiis . . . in ecclesiis Colocensis et Bachiensis, que ecclesie sunt unite et annexe, possit providere...

Fiat de duobus in qualibet ecclesia, de una etiam de dignitate R.

Datum Avinione IV. Idus Julii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 138 v.

CCCLXXXVIII.

1348. július 12. — István budai prépost Péter váradi klerikus számára váradi kanonokságot kér.

Item supplicat . . . idem prepositus, quatinus Petro Benedicti, clerico Waradiensis diocesis, gratiam specialem facientes, ei de canonicatu sub expectatione prebende ecclesie beate Marie Virginis, Waradiensis maioris, dignemini providere . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 142.

CCCLXXXIX.

1348. július 12. — Ugyanaz Szatmáry János erdélyi klerikus számára váradi kanonoki javadalmat kér.

Item . . . quatinus sibi in personam Johannis Stephani de Czotmar, clerici Transilvani vel Albensis diocesis, specialem gratiam facientes de canonicatu ecclesie Waradiensis . . . dignemini providere, prebendam vero . . . reservare . . .[1]

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 142.

[1] V. ö. CCCLXXXIV. győri kanonokságot kér.

CCCXC.

1348. július 12. — A budai prépost László pécsi klerikus számára a Péter budai kanonok halálával megüresedett kanonoki javadalmat kéri.

Sanctissime pater, cum Sanctitas vestra Ladislao Thome, clerico Quinqueecclesiensis diocesis, gratiam fecerit specialem[1] de canonicatu sub expectatione prebende Budensis, Wesprimiensis diocesis, et nunc una prebenda vacet apud sedem apostolicam in eadem ecclesia per mortem Petri, quondam canonici eiusdem ecclesie, qui apud sedem eandem diem suum clausit extremum, supplicat . . . prepositus dicte ecclesie Budensis, quatinus predicto Ladislao de predicta prebenda . . . dignemini providere. Non obstante, quod eidem Ladislao de canonicatu sub expectatione prebende in Wesprimiensi ecclesia providistis . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom, 15. fol. 142.

CCCXCI.

1348. július 12. — István budai prépost László pécsi klerikus, veszprémi és budai kanonok számára a csanádi egyházmegyében Péter kanonok halálával megüresedett kanonoki javadalmat kéri.

Item supplicat dictus Stephanus prepositus, quatinus sibi in personam dilecti sui Ladislai Thome, clerici Quinqueecclesiensis diocesis, specialem gratiam facientes, ei de canonicatu et prebenda ecclesie Chanadiensis, vacantes ad presens apud sedem apostolicam, per mortem quondam Petri lectoris et canonici dicte ecclesie Chanadiensis, qui apud dictam sedem diem suum clausit extremum, dignemini providere. Non obstante, quod ipse canonicatum sub expectatione prebende, Wesprimiensis et Budensis ecclesie, noscitur otbtinere . . .[2]

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Idus Julii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 142.

[1] 1345. október 11. — Reg. Vat. tom. 169. a. IV. p. II. fol. 118. Tehiner I. 700.

[2] A kérvény szerint Péter az olvasókanonokság mellett egy másik kanonoki javadalommal is birt, ennek adományozásáról van szó, melyet nem zár ki a CDXXX. suppl.

CCCXCII.

1348. október 15.— Zendyni János a titeli kántorkanonokságot kéri.

Supplicat . . .Johannes Nicolai de Zendyn, Strigoniensis diocesis clericus, nuncius . . . Ludovici Regis Ungarie illustris, quatinus sibi specialem gratiam facientes de cantoratu ecclesie Tituliensis, Colocensis diocesis, vacante apud sedem apostolicam per obitum Segniny de Carceribus,[1] ultimi cantoris dicte ecclesie, qui infra duas dietas extra Romanam curiam diem suum clausit extremum, cuius fructus . . . viginti marcharum argenti valorem annuum non excedunt . . . dignemini providere. Non obstante, quod canonicatum et prebendam prefate ecclesie Tytulensis noscitur obtinere . . .

Fiat R.

Datum Avinione Idus Octobris anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 283 v.

CCCXCIII.

1348. október 15 — János veszprémi olvasókanonok váradi kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat . . . Johannes Andree[2] lector ecclesie Wesprimiensis, eiusdem nuncii socius, quatinus sibi specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ecclesie Waradiensis, quos Johannes[3] Bosniensis episcopus promotionis sue tempore ad Bos-

[1] Galhardus de Carceribus, aki később csanádi, majd veszprémi püspök, végül brindisi érsek lett, — 1338-ban titeli prépost volt. Anyoukori okmtár III. 455. A bulla Theinernél I. 767., 1158.— *Libri oblig.* tom. 16. fol. 107. — «die XIX. Maii 1345. Galhardus episcopus Vesprimien. in Ungaria recognovit et solvere promisit pro . . . promisso et non soluto per dnum Stephanum immed. predecessorem suum 900 fl. et 5. servitia commun.»

[2] V. ö. CCGX., CDLXXIX.

[3] A bulla — 1349. január 28-ról : ad ecclesiam Firmanam translatus — Theinernél I. 768., 1161. — Nem lehet másról szó, mint Boniohannes de Campello aradi főesperesről, aki ott kanonok is volt, v. ö. CCXXI., ezenkívül VII. CCCXLV. — 1347. január 25-én altare portatilet kér és akkor még aradi főesperesnek nevezi magát. Kineveztetése tehát 1347. január 25-e után történt és ezen a püspöki széken, ha egyáltalában elfoglalhatta, csak 1—2 évig ülhetett. 1349. szeptember 3-án a csanádi püspök Dombrói János, zágrábi pap érdekében ír kérvényt a pápához, hogy János püspök távozásával ezt nevezze ki aradi főesperesnek. Ez a kérvény Jánost már fölszentelt püspöknek mondja, de ez a fölszentelés nem lehetett régi keletű, mert alig hihető, hogy

nensem ecclesiam obtinebat ... dignemini providere. Non obstante, quod lectoriam predicte Wesprimiensis ecclesie noscitur obtinere, ac beneficium ecclesiasticum sine cura, spectans ad collationem archiepiscopi Strigoniensis, auctoritate litterarum Sanctitatis eiusdem noscitur expectare ...

Fiat R.[1]

Et quod transeat etc. Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 15. fol. 283 v.

CCCXCIV.

1348. november 20. — Guillelmus de Rivo érdekében kérvény váci kanonoki javadalomért.

Supplicat ... Guillelmus vicecomes Bellifortis,[2] quatinus sibi in personam dilecti sui Guillelmi de Rivo, clerici sancti Flori diocesis, fratris germani sui ... de beneficio ecclesiastico ... spectans ad collationem ... episcopi et capituli ... ecclesie Vaciensis ... dignemini misericorditer providere ...

Fiat R.

Datum Avinione XII. Kalendas Decembris anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 16. fol. 29.

CCCXCV.

1349. február 23. — János egri és veszprémi kanonok, egri főesperes, az egri püspök unokaöccse, Vilmos bibornok káplánja, a szepesi prépostságot kéri, mely János halálával megüresedett.

Supplicat ... Johannes Demetrii,[3] nepos ...[4] episcopi Agriensis, capellanus et familiaris domini G. Cardinalis, quatinus sibi

az aradi főesperesség egy, esetleg két éven át üresedésben lett volna. V. ö. CDXXVI.—1350. január 28-án kelt suppl. (CDXXXII) szerint pécsi kanonoki javadalommal is bírt, ebben: «... de canonicatu ... ecclesie predicte (Quinqueeccl.) per promocionem et consecracionem domini Boni Johannis, *quondam* episcopi Boznensis ...» Ha a szöveg így helyes, Boniohannes mint kinevezett boszniai püspök javadalmait megtartotta, püspökké pedig csak a boszniai püspöki székről történt áthelyezése után, valószinüleg 1349-ben szenteltetett. — Gams és Eubel a diakovári vagy boszniai püspökök sorában Lőrinc, Lóránd fia, püspök után — 1336. december 9-én kinevezve — és Boniohannes — Bonusjohannes — között nem tudják az időpontot megállapitani. — Utóda Peregrinus de Saxonia o. Min. 1349—1356. — V. ö. Theiner i. h. — Suppl. CCXXI., CCXXII., CDXXVI., CDXXXII.

[1] A bulla Theinernél I. 767., 1158.
[2] V. ö. CXCIII—CXCV.
[3] V. ö. LXXII. CXVII. CXXVI.
[4] Nicolaus.

specialem gratiam facientes de prepositura ecclesie sancti Martini Scepsiensis, diocesis Strigoniensis, ad quam per eleccionem prepositus solet assumi, per obitum quondam Johannis prepositi eiusdem ecclesie vacante, et ad collationem Sanctitatis Vestre vigore reservationis per vos facte ante ipsius obitum dumtaxat spectante... eidem dignemini providere. Non obstante, quod dictus Johannes in Agriensi, Wesprimiensi canonicatus et prebendas et in eadem Agriensi ecclesiis archidiaconatum[1] noscitur obtinere cum aliis...

Fiat R.[2]

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VII. Kalendas Marcii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. fol. 167. alias 15.

CCCXCVI.

1349. február 25. — Vilmos bibornok Péter számára, aki az ő magyarországi és lengyelországi megbizottja, a zempléni főesperességet kéri.

Supplicat ... Guillelmus sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis, quatinus sibi specialem gratiam facientes in personam magistri Petri Beconis,[3] bacallarii in legibus, specialis dilecti capellani commensalis ac principalis vicarii et procuratoris sui in Ungarie et Polonie regnis, archidiaconatum de Zemlin in ecclesia Agriensi, cum omnibus illius quartis, capellis... dignemini reservare conferendum eidem Petro, quamprimum illum vacare contingerit vigore gratie facte per ipsam Sanctitatem Vestram Johanni filio Demetrii de prepositura ecclesie sancti Martini, Scepsiensis Strigoniensis diocesis, non obstante, quod canonicatum et prebendam in Wratislaviensi ecclesia obtinere noscitur ac ... in ipsa Wratislaviensi de officio Cancellarie, et in Cracoviensi ecclesiis de canonicatu et prebenda sibi provisum fuerit,

[1] Zempléni főesperes, v. ö. CCCXCVI.

[2] «... Johannes, antequam preposіture predicte possessionem esset pacificam assecutus, diem clausit extremum ...» Suppl. CDLXXIV. Tehát csak kinevezett prépost és kinevezése után röviddel meghalt. 1351-ben a király *Miklós* szepesi prépost számára kér búcsut, v. ö. CDLXVI. — Wagner, Analecta Scepusii pag. 34. sq. — I. Miklós prépost 1356-ban halt meg, utóda — Wagner nem említi — *Bebek Domonkos*, v. ö. CCCXCVII., aki 1361-ben csanádi püspökké neveztetvén ki, a szepesi prépostságban utóda *Benedek*.

[3] Begonis v. ö. CCCLXXI. CDLXXIV.

quorum nondum est possessionem adeptus, de uberiori dono concedendo, quod dictum archidiaconatum una cum prefato cancellarie officio valeat libere recipere et licite retinere . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione V. Kalendas Marcii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 158 (alias 6.)

CCCXCVII.

1349. március 2. — Bebek György hevesi főispán, királyi követ, testvére, Domonkos szent Tamási prépost számára az egri székesegyházi prépostságot kéri.

Supplicat . . . comes Georgius[1] de Hewesuyar, ambaxiator . . . Regis Ungarie, quatinus sibi in personam Dominici dicti Bebek,[2] (prepositi) sancti Thome de territorio et diocesi Strigoniensi, fratris sui, specialem gratiam facientes, eidem de prepositura sancti Johannis ecclesie cathedralis de Agria, per mortem domini Nicholai Philippi vacante, dignemini providere . . . non obstante, quod dictam preposituram sancti Thome noscitur obtinere, quam paratus est . . . resignare.

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VI. Nonas Marcii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17 fol. (alias 9).

[1] V. ö. CDVII. CDXVI—CDXIX.

[2] Bebek Domonkos 1361. július 31-én csanádi püspök, mint ilyen 1374. február 22-én váradi püspök lett, meghalt 1374. október 31. A Liber dignit. eccl. 199. szerint szepesi prépost is volt, v.ö. CCCXCV. Bővebben Bunyitay I. 195—199. — Kollányi Eszterg. kanonokok, 53. — azt állítja, hogy a szenttamási prépostságra, melyről *1349. március 2*-án lemondani akar, csak *1349. március 22-én* lett *kinevezve* és hivatkozik Szügyi (Vásári) Miklós vál. nyitrai püspök kérvényére. Ez a kérvény így szól: Item supplicat, quatinus sibi in personam Thome Bekeu de Vel Agriensis diocesis clerici et proximi sui gratiam facientes specialem, eidem Thome de prepositura sancti Thome martiris ecclesie collegiate de promonthorio Strigoniensi vacante . . . per promotionem Dominici Bebek olim prepositi eiusdem ad preposituram ecclesie Agriensis . . . providere dignemini . . . XII. Kal. Aprilis anno septimo.» — Vásári Miklós tehát *Tamás* számára kéri március 22-én a megüresedett szenttamási prépostságot. V. ö. CDXIX. — Domonkos az egri prépostságot azonban nem foglalhatta el, mert a pápa 1352. január 20-án ezt a java-

CCCXCVIII.

1349. március 14. — Lajos király fölhatalmazást kér gyóntatója számára, hogy minden büne alól föloldozhassa.

Supplicat . . . Ludovicus Rex Ungarie, quatinus sibi concedere dignemini, ut confessor suus possit eum absolvere ab omnibus peccatis suis, que sibi confitebitur . . .

Fiat in forma R. Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 205.

CCCXCIX.

1349. március 14. — Ugyanaz kéri, hogy a pap, ha az ő jelenlétében prédikál, búcsut adhasson.

Item, quod ubicumque predicabitur in presentia dicti Regis vel domine Regine, quod predicator possit dare indulgentiam, de qua Vestre placuerit Sanctitati . . .

Fiat de uno anno et una quadragena R

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 205.

CD.

1349. március 14. — A királyné az általa épitett óbudai monostor templomának fölszentelése alkalmára az összes jelenlevők számára teljes búcsut kér, ugy, mintha Rómába zarándokoltak volna. A pápa azzal a megjegyzéssel, hogy erre a multban még nem volt eset, ezt nem adja meg.

Item supplicat . . . Elizabet Regina Ungarie, quod cum ipsa fecerit construi unum monasterium[1] ad honorem Virginis gloriose in castro seu villa de Veteribuda, in quo monasterio sunt unus prepositus et certi canonici seculares, qui divinis officiis (insistunt), quod Sanctitas Vestra dignetur concedere, ut die, qua dictum monasterium dedicabitur, omnes accedentes ad ipsum monasterium plenam indulgentiam, ac si Rome personaliter accedentes, percipere mereantur.

Nunquam fuit factum, sed habeant illa die septem annos et septem quadragenas. R.

Datum Avinione II. Idus marcii anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 205.

dalmat, *mint Miklós halála óta még mindig betöltetlent*, Lászlónak, Jánoki Tamás fiának adományozza, v. ö. CDLXXVIII.

[1] V. ö. CCCLXXXI. CDXI. CDXII.

CDI.

1349. március 22. — Vilmos bibornok, magyarországi megbizottja öccsének, Vincének, fehérvári kanonokságot kér.

Supplicat . . . Guillelmus sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis, quatinus dilecto suo Vincencio Begonis Castrensis, fratri magistri Petri Begonis procuratoris sui principalis in Regnis Ungarie et Polonie, de canonicatu ecclesie Albiensis[1] dignemini providere, prebendam . . . reservantes . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 205.

CDII.

1349. március 22. — Ugyanaz Lőcsei Miklósnak szepesi kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus Nicolao filio quondam Johannis de Leucha, clerici et servitori suo dilecto, de canonicatu ecclesie sancti Martini Scepusiensis, Strigoniensis diocesis, dignemini providere, prebendam ac dignitatem, officium . . . reservantes . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XI. Kalendas Aprilis anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 206 v.

CDIII.

1349. március 22. — Vásári Miklós választott nyitrai és zágrábi püspök a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat... Nicolaus[2] electus Nitriensis et postulatus Zagrabiensis ecclesiarum, ambassiator . . . Regis Ungarie, quatinus sibi gratiam facientes specialem, eidem et Johanni ac Thome fratribus suis de benignitate apostolica concedere dignemini, ut confessores eorum . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 206 v.

[1] dioecesis?

[2] V. ö. LXX. LXXXIX. CXI. CXXVII sq. CCCLV., CCCLXII. CCCXCVII. CDXXIX. CDXXXI. CDXXXII. — Libri oblig. tom. 22. fol. 29. — die 17. Aug. 1347. Nicholaus electus in episcopum Nitriensem promisit pro suo communi servitio per dnum Petrum Stephani archidiaconum Gradnensem et canonicum dictae ecclesie Nitriensis 275 fl.

CDIV.

1349. március 22. — Ugyanaz engedélyt kér, hogy tizenkét személy kiséretében a szentföldre zarándokolhasson.

Item ... ut cum duodecim personis, quas sibi pro comitiva duxerit eligendas, possit sacrosanctum sepulcrum dominicum visitare ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 206 v.

CDV.

1349. március 22. — Ugyanaz a váradegyházmegyei vásárii templom számára búcsut kér.

Item supplicat, quatinus ecclesie sue patrimoniali, in honore beati Martini confessoris de Vasari,[1] Varadiensis diocesis, indulgentiis carenti, ter in anno ... indulgentias ... concedere dignemini ...

Fiat in singulis de centum diebus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 206 v.

CDVI.

1349. március 22. — Tamás részére a szenttamási prépostságot kéri.

Item supplicat, quatinus sibi in personam Thome Bekeu de Vel[2] Agriensis diocesis clerici et proximi sui, gratiam facientes specialem, eidem Thome de prepositura sancti Thome martiris ecclesie collegiate de promotorio Strigoniensi, vacante apud sedem apostolicam ... per promotionem Dominici Bebek, olim prepositi eiusdem ad preposituram ecclesie Agriensis ... providere dignemini ...

Fiat R. sed videatur, si sit collatus ad instantiam cardinalis Guillelmi R.

Et quod transeat etc. Fiat R. Et quod examen remittatur in partibus Fiat R.

Datum Avinione XI. Kalendas Aprilis anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 206 v.

[1] V. ö. CXXIX.
[2] V. ö. CCCXCVII.

CDVII.

1349. március 22. — Bebek György hevesi főispán, királyi követ Péter veszprémi pap számára veszprémi kanonokságot kér.

Supplicat ... Georgius[1] comes de Heves,[2] ambassiator Regis Ungarie, quatinus sibi in personam Petri Stephani[3] presbiteri Wesprimiensis diocesis specialem gratiam facientes, ei de canonicatu Wesprimiensis diocesis, dignemini providere, prebendam vero ac dignitatem vel personatum seu officium ... reservantes ...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XI. Kalendas Aprilis anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 207.

CDVIII.

1349. március 22. — Miklós barsi főispán, királyi titkár engedélyt kér, hogy tizenkét személlyel a szentföldre zarándokolhasson.

Supplicat ... Nicolaus comes Borsiensis,[4] secretarius ... regis Hungarie, quatinus sibi ... dignemini concedere, ut cum duodecim personis ... sacrosanctum sepulcrum possit ... visitare ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 207.

[1] Bebek, v. ö. CCCXCVII.

[2] de Hevesujvár, v. ö. CCCXCVII.

[3] V. ö. XCV. CXII. CXV., esetleg ugyanaz.

[4] Nagy Lajos király 1349-ben kelt adománylevele szerint: «magistro Nicolao, filio magistri Laurentii Sclavi, pincernarum regalium magistri, comitis Nitriensis, Castriferrei, Barsiensis et Varasdiensis, et per eum Leukes et Bartholomaeo, fratribus eiusdem Nicolai, alias strenui militis Aulae eiusdem Ludovici regis ...» Fejér IX. 1. 652.

Barsi főispánok:	1348. Lőrinc, Imre fia
	1349. Miklós, Lőrinc fia (filius Laurentii Tóth, alias Konth)
Nyitrai főispánok:	1349. Lőrinc
	1349. István
	1349. Miklós
Pozsonyi főispánok:	1349. Miklós (Tóth), v. ö. CDLXVI.
	1350. Miklós
	1351. Miklós
	1351. Simon, Móric fia
Soproni főispán:	1348. Lőrinc (Laurentius comes de Sopron una Castriferrei)

CDIX.

1349. március 22. — Ugyanezt kéri Péter újvári főispán.

Item supplicat . . . Petrus[1] comes de Wyvar, secretarius predicti regis Ungarie, quatinus sibi . . . similiter concedere dignemini, ut cum quatuor personis . . . sepulcrum dominicum . . . possit visitare . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 207.

CDX.

1349. március 22. — Ugyanezt kéri András békési főispán.

Item supplicat . . . Andreas comes de Bekys, quatinus . . . concedere dignemini, ut cum quatuor personis . . . sepulcrum dominicum . possit visitare . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XI. Kalendas Aprilis anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 207.

Varasdi főispánok: 1348. Lőrinc (Emerici)
1349. Miklós

Vasvári főispánok: 1348. Lőrinc
1349. Miklós

V. ö. Fejér IX. 1. 636., 646., 652., 653., 764. IX. 2. 47., 55. — Ezek szerint *Lőrinc* barsi, nyitrai, soproni, varasdi és vasvári főispán, fia *Miklós* barsi, nyitrai, pozsonyi, varasdi és vasvári (valószinüleg soproni is) főispán.

Pincernarum magistri:

1347. Nicolaus filius Laurentii Tóth (Sclavi) alias Konth.
1349. Nicolaus qui supra
Bartholomaeus
Stephanus, comes Nitrien.
1350. Nicolaus qui supra
1351. Nicolaus qui supra
Bartholomaeus qui supra
1352. Bartholomaeus
1353. Leukes (qui usque 1359.), filius Laurentii, frater Nicolai, comes Barsiensis.

V. ö. Fejér IX. 1. 465., 646., 652., 764., — IX. 2. 47., 55., — IX. 4. 140.

[1] 1436. Petrus comes parochialis de Ujvár, Fejér IX. 1. 457. — 1351. Petrus dictus Poháros, comes de Ujvár et castellanus de Boldoku (Bodókő), Fejér IX. 2. 58. — 1357. Petrus comes de Abaujvár, Fejér IX. 2. 627.

CDXI.

1349. március 22. — Erzsébet királyné a budai prépostsági templomnak búcsuengedélyt kér.

Supplicat ... Elizabet Regina Ungarie, quatinus ecclesiam prepositure Budensis, Wesprimiensis diocesis, quam ipsa ad honorem Virginis gloriose, opere multum sumptuoso construi fecit et compleri, multisque preciosis iocalibus dotavit et amplius dotare intendit ob reverentiam Matris Virginis precumque suarum interventu, graciis spiritualibus infrascriptis, de benignitate sedis apostolice et de gratia speciali, dignemini insignire. In primis supplicat, quatinus in die dedicationis ecclesie predicte et per octavas eiusdem omnibus ibi concurrentibus aliquas indulgentias pietate apostolica dignemini elargiri ...[1]

Fiat de septem annis et de septem quadragenis in die qua dedicabitur, et de uno anno et una quadragena aliis R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 207 v.

CDXII.

1349. március 22. — Ugyanaz kéri, hogy a fölszentelés alkalmából a jelenlevő főpapok búcsut osztogathassanak.

Item supplicat, quatinus ut quilibet prelatorum ad eiusdem ecclesie dedicationem convenientium, indulgentias hactenus dare consuetas possit, de gratia speciali concedere dignemini ...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 207 v.

CDXIII.

1349. március 22. — A királyné az egri egyházmegye területén, Hatvanban szent Márton püspök tiszteletére és Lippa csanádegyházmegyei községben szent Lajos püspök tiszteletére, ez utóbbit a minoriták részére, végül a szent Ágoston-remetéknek Esztergomban templomot építtetett; ezeknek kér búcsut.

Item supplicat, quatinus ad ecclesiam sancti Martini episcopi et confessoris, quam ipsa in sua magna villa Hecanom[2] (?)

[1] V. ö. CCCLXXXI. CD.

[2] Hotnoy, — Theinernél I. 772. 1170. és 773. 1173. — *Hatvan.*

Agriensis diocesis, construi fecit, et ad ecclesiam sancti Ludovici episcopi et confessoris, quam fratribus minoribus in Lippna[1] construi fecit, et ad ecclesiam beate Anne . . . quam fratribus ordinis heremitarum sancti Augustini fecit construi in Strigonio,[2] pro ipsarum qualibet aliquas indulgentias . . . concedere dignemini.

Fiat in singulis festibus in singulis ecclesiis de uno anno et una quadragena. Sic in qualibet dictarum ecclesiarum in die sancti, in cuius honorem fundata est R.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 207 v.

CDXIV.

1349. március 22. — Erzsébet királyné a budai királyi vár kápolnáját újból építtette, búcsuengedélyt kér.

Item supplicat, quatinus capellam Regalem et Reginalem, quam in honorem beati Martini episcopi confessoris in Castro Regali Budensi, Wesprimiensis diocesis, iam fundari fecit et construi faciet ad plenum, ob reverentiam ipsius beati Martini ceterarumque reliquiarum sanctarumque multe sunt et preciose eamdem capellam decorantes, de clementi largitate pietatis apostolice indulgentiis copiosis insignire dignemini.[3]

Fiat in festo sancti Martini de uno anno et una quadragena R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 207 v.

CDXV.

1349. március 22. — Erzsébet királyné a szent Ágoston-rendi remeték számára több kolostort akar építtetni, ehhez kér engedélyt.

Item cum in Regno Ungarie sunt multe civitates et terre notabiles, in quibus fratres ordinis heremitarum sancti Augustini provincie Hungarie nullum habent conventum, cupiatque divinum cultum ampliare in personis fratrum ordinis predicti, supplicat devotissime, quatinus in personis fratrum ordinis prelibati gratiam sibi specialem facientes, provinciali ac fratribus provincie supradicte . . . usque ad quatuor loca, que sua sunt vel prela-

[1] Lipna, — u. o. — *Lippa.*

[2] Theinernél I. 772. 1172. — V. ö. Balics II. 2.373. A szent Ágoston r. remeték szent Annáról nevezett esztergomi kolostora.

[3] Theinernél I. 770. 1166.

torum seu nobilium sui Regni fundationem habere poterunt accipiendi, fundandi ac construendi in prefata provincia cum oratorio, campanili, cimiterio ac certis necessariis officinis, etiam si ad hoc diocesanorum consensus intervenire non possit, liberam concedere dignemini licentiam . . .

Fiat de duobus in forma R.[1]

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XI. Kalendas Aprilis anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 207 v.

CDXVI.

1349. március 22. — Bebek György hevesi főispán kérvénye István, Elek fia, esztergomegyházmegyei klerikus érdekében esztergomi kanonokságért.

Supplicat . . . Georgius[2] comes de Heveswyvar, ambassiator . . . Ludowyci incliti Regis Hungarie, quatinus sibi in personam dilecti sui Stephani Alexii,[3] clerici Strigoniensis diocesis, scolaris in iure ac in ipsius comitis obsequiis existentis, specialem gratiam facientes, eidem Stephano de canonicatu ecclesie Strigoniensis providere dignemini et prebendam . . . reservare . .

Fiat R.[4] Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 208.

CDXVII.

1349. március 22. — Bebek György hevesi főispán kérvénye, hogy a pápa őt, anyját, testvéreit és rokonait a szokásos gyóntatói kegyelemben részesítse.

Item supplicat, quatinus sibi specialem gratiam facientes, eidem et Stephano ac Nicolao fratribus suis,[5] nec non Nicolao Benedicti consanguineo suo, item matri et uxori ipsius Georgii, ac uxoribus fratrum et consanguinei sui predictorum concedere dignemini, ut confessores ipsorum . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 208.

[1] Theinernél I. 772. 1171.
[2] Bebek, v. ö. CCCXCVII. CDVII.
[3] CDXXI.
[4] Theiner I. 774. 1176.
[5] *Domonkos*
a pelsőci Bebek család megalapítója

György hevesi főispán	István	Miklós	Domonkos nagyváradi püspök	Miklós kalocsai érsek.

CDXVIII.

1349. március 22. — Ugyanaz az esztergomegyházmegyei, pelsőczi templom számára búcsut kér.

Item supplicat, quatinus sibi gratiam facientes specialem, ecclesie sancti Georgii in Plesoncz, in festo sancti Georgii ... et qui ad fabricam et opus ipsius ecclesie manus porrexerint adiutrices, trium annorum indulgentias dignemini elargiri ...

Fiat de centum diebus R.[1]

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 208.

CDXIX.

1349. március 22. — Ugyanaz testvére, Bebek Domonkos esztergomi és pécsi kanonok, egri prépost számára egri kanonokságot kér.

Item supplicat ... quatinus in personam dilecti fratris sui consanguinei Dominici, cui Sanctitas Vestra de prepositura Agriensi providit, specialem gratiam facientes, eidem Dominico de canonicatu Agriensi providere dignemini et prebendam ... reservare ... nec obstet, quod idem Dominicus in ecclesiis Strigoniensi et Quinqueecclesiensi canonicatum et prebendam noscitur obtinere ...

Fiat R.[2]

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XI. Kalendas Aprilis anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 208 v.

CDXX.

1349. március 26. — Vásári Miklós nyitrai püspök János számára, aki csázmai kanonok, zágrábi kanonokságot kér.

Supplicat ...[3] electus et confirmatus ecclesie Nitriensis et postulatus Zagrabiensis, quod ei in personam dilecti sui capellani Johannis Dominici de Surdis de Placencia[4] specialem gratiam facientes, eidem de canonicatu ecclesie Zagrabiensis dignemini

[1] Theiner I. 771. 1168.

[2] V. ö. CCCXCVII. — Theiner I. 774. 1176.

[3] Nicolaus v. ö. CDIII.

[4] 1376-ban esztergomi érsek.

providere,[1] prebendam vero et dignitatem vel personatum seu officium ... reservare ... Non obstante, quod idem Johannes cantoratum, canonicatum et prebendam ecclesie Casmensis, Zagrabiensis diocesis, et canonicatum, prebendam in ecclesia sancti Antonii Placentinensis, noscitur obtinere, quem cantoratum paratus est dimittere ...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VII. Kalendas Aprilis anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 210 v.

CDXXI.

1349. március 26. — Bebek György hevesi főispán István esztergomi kanonok számára egyházi hivatalt kér.

Supplicat ... Georgius comes de Heves wyvar, ambassiator ... Ludovici incliti Regis Ungarie, quatinus sibi specialem gratiam facientes in personam dilecti sui Stephani Alexii ... eidem Stephano providere dignemini de dignitate vel personatu ... in ecclesia Strigoniensi ... Non obstante, quod nuper eidem Stephano Sanctitas Vestra providerit de canonicatu prefate ecclesie sub expectatione prebende ...[2]

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VII. Kalendas Aprilis anno septimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 210 v.

CDXXII.

1349. március 26. — Vásári Miklós nyitrai, választott zágrábi püspök a zágrábi káptalannak jogvédőket kér.

Supplicat ... Nicolaus electus et confirmatus ecclesie Nitriensis, nunc postulatus ecclesie Zagrabiensis, ambassiator Regis Ungarie, quatinus capitulo ecclesie Zagrabiensis conservatoriam litteram seu conservatores[3] juxta concilium Viennense concedere dignemini ut in forma.

[1] Valószinü, hogy ezt a zágrábi kanonokságot nem foglalhatta el. 1351. május 29-én a kalocsai prépostságot kéri, mely Vichadoli Demeter halálával üresedett meg. V. ö. CDXLII. és LII. jegyzet.

[2] V. ö. CDXVI.

[3] V. ö. LVII.

Fiat ad triennium R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione VII. Kalendas Aprilis anno septimo.
Suppl. Clem. VI. tom. 17. fol. 211 v.

CDXXIII.

1349. június 13. — Pichat Simon tolmács, fiának, Balázsnak, aki kalocsai (?) klerikus, egyházi javadalmat kér.

Supplicat . . . Symon Pichat interpres ambaxiator Zalabi de Altologo de Turgiva, quatinus sibi in personam Blasii nati sui, clerici Colocensis,[1] specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ecclesie Cretensis, quos dominus Anthonius electus Trigestinus in eadem ecclesia obtinebat, apud Sanctitatem Vestram per consecrationem ipsius domini Anthonii de proximo vacaturos, dicto Blasio . . . dignemini providere . . .
Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 19. fol. 29 v.

CDXXIV.

1349. június 13. — Ugyanaz másik fiának, Bertalannak hasonló kegyelmet kér.

Item supplicat dictus Symon, quatinus Bertholomeo nato suo, clerico Colocensi . . . de canonicatu ecclesie Aretine . . . dignemini providere . . . prebendam . . . reservantes . . .
Fiat R.
Suppl. Clem. VI. tom. 19. fol. 29 v.

CDXXV.

1349. június 13. — Bertalan vizsgájának elengedését kéri.

Item supplicat, quatinus eidem Bartholomeo in ultramarinis partibus existenti examen de speciali gratia remittatur.
Fiat R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione Idibus Junii anno octavo.
Suppl. Clem. VI. tom. 19. fol. 29 v.

[1] A supplicatiok CDXXIII. és CDXXIV., csak : Colocensist mondanak, a személy- és helynevekből azonban arra lehet következtetni, hogy itt is «Colocensis in insula Rodorum» értendő. V. ö. CXXXIII. 2. jegyzet.

CDXXVI.

1349. szeptember 3. — János (Boniohannes) aradi főesperesnek boszniai püspökké történt fölszentelése által megüresedett aradi főesperességet Gergely csanádi püspök János zágrábegyházmegyei pap, csanádi kanonok és narti, zágrábegyházmegyei plébánosnak kéri.

Supplicat ... Gregorius[1] episcopus Chanadiensis, quatinus in personam Johannis Ragdani de Dombro, presbiteri Zagrabiensis diocesis, dilecti sui capellani et familiaris, specialem gratiam facientes, de archidiaconatu Orodiensi, cui cura imminet animarum, in ecclesia ipsius episcopi Chanadiensis, vacante ad presens apud sedem apostolicam per promocionem domini Johannis[2] ad episcopatum Boznensem factam et per consecracionem per ipsum apud dictam sedem apostolicam receptam, qui ante dictas promocionem et consecracionem ipsum archidiaconatum obtinebat, dicto Johanni Ragdani ... dignemini providere, non obstante, quod canonicatum et prebendam ecclesie sancti Salvatoris in civitate Chanadiensi ac plebaniam de Nart, Zagrabiensis diocesis, noscitur obtinere, quam quidam (sic) plebaniam paratus est dimittere ...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione III. Nonas Septembris anno octavo.

Suppl. Clem. VI. tom. 19. fol. 155 v.

CDXXVII.

1349. szeptember 12. — Vilmos bibornok káplánjának, Benedeknek a boszniai prépostságot kéri.

Supplicat ... Guillelmus Cardinalis, quatinus in personam dilecti capellani sui,[3] olim clerici ecclesie Boznensis, specialem gratiam facientes, eidem de prepositura ecclesie Boznensis vacante ad presens per obitum quondam Stephani, prepositi eiusdem

[1] V. ö. XXXVIII.
[2] V. ö. CCCXCIII.
[3] Név nélkül, — a CDLXXIII. suppl. szerint: Benedictus, aki 1351. augusztus 3-án már nem él, utóda: Nicolaus Conradi.

ecclesie, qui extra Romanam curiam decessit, per Sanctitatem Vestram specialiter reservatam, etiam si consueverit quis ad illam per electionem assumi, dignemini providere...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione II. Idus Septembris anno octavo.

Suppl. Clem. VI. tom. 19. fol. 168 v.

CDXXVIII.

1350. január 28. — Lajos király Jegerdorfi Pálnak esztergomi kanonokságot és a nyitrai főesperességet kéri.

Supplicat... Ludovicus rex Hungarie, quatinus sibi in personam dilecti capellani sui et vicecomitis capelle sue, Pauli de Jeghendorp,[1] iurisperiti Olmussensis diocesis, nullum adhuc beneficium ecclesiasticum assecuti, specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ecclesie Strigoniensis ac archidiaconatu Nitriensis, in eadem Strigoniensi ecclesia, vacantibus ad presens in Romana Curia per provisionem... factam Thome[2] auditori vestri sacri palatii de prepositura dicte Strigoniensis ecclesie, eidem Paulo dignemini... providere...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione V. Kalendas Februarii anno octavo.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 134 v.

[1] Paulus de Jegerdorf, 1351. május 26-án a pápa motu proprio boroszlói kanonokká nevezi ki. — V. ö. Kollányi Eszt. kanonokok 54. «Jegerdorfi Pál (Praunspeck-nek és Harrachi-nak is iratik) jogvégzett ember volt az olmüczi egyházmegyéből és Nagy Lajos király káplánja, a királyi kápolna aligazgatója. 1351-ben mint kancellariai jegyző követségben jár a pápánál. 1351. október 24-én görzi, 1359. május 15-én freisingi püspökké lesz. Meghalt 1377. július 31-én.» — Atyja Péter, fivére Botonus, prágai kanonok. V. ö. CDXXXVIII. CDXLI. CDLXXIII. DXV—DXVIII. — 1350-ben személyesen járt Avignonban: *Libri oblig.* tom. 22. fol. 110. — die 8. Aprilis 1350. . . .Nicholaus episcopus Zagrabien. promisit pro suo communi servitio per *Paulum de Jegerdorf*, archidiaconum Nitrien. in ecclesia Trigoniensi (sic) eius procuratorem 400 fl. — V. ö. *Pór*, Jegerndorfi Pál, nyitrai főesperes, 1350. — Századok 1905. 693. 789.

[2] V. ö. CDXXIX.

CDXXIX.

1350. január 28. — Tamás nyitrai főesperes, győri és esztergomi kanonok az ujonnan választott nyitrai püspök által birt esztergomi préposiságot kéri.

Supplicat ... Thomas[1] archidiaconus Nitriensis, in ecclesia Strigoniensi, et canonicus prebendatus ipsius Strigoniensis et Jauriensis ecclesiarum, auditor vestri sacri palacii, pro quo ... Rex Ungarie supplicavit, quatinus specialem gratiam facientes, eidem preposituram[2] Strigoniensis ecclesie, que in brevi vacare speratur per consecrationem recipiendam in Romana curia vel alibi per ...[3] electum Nitriensem, reservare dignemini ... eidem Thome conferendam ...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione V. Kalendas Februarii anno octavo.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 134.

CDXXX.

1350. január 28. — Kérvény Miklós kalocsai klerikus érdekében, hogy a pörös csanádi olvasókanonoksággal kapcsolatosan az elhunyt Péter jogaiba helyeztessék.

Supplicat ... Comes Nicolaus Aule Regie miles de Ungaria, in persona Nicolai Marchi, clerici Colocensis diocesis, quod olim

[1] V. ö. Kollányi i. m. 46. «Telegdi Tamás, a Csanád nemzetségből, Csanád esztergomi érsek unokaöccse, atyja Pongrác. Az egyházjog tudora. 1341-től mint nyitrai főesperes, 1343-ban mint olvasókanonok szerepel, majd ismét fölcseréli javadalmát a nyitrai főesperességgel. 1350. január 28-án mint győri kanonok nagyprépostá, május 31-én mint pápai káplán csanádi püspökké, 1358. augusztus 25-én kalocsai s végre 1367. február 10-én esztergomi érsekké lesz. Meghalt 1374-ben.» — Theiner I. 785. 1191.

[2] Már június 4-én Vilmos bibornok számára rezerválta a pápa az esztergomi prépostságot: cum vacabit per consecrationem Thome electi Chanadiensis ... V. ö. CDXLIV.

[3] Nem Vásári, hanem *Franko* Miklós, Vásárinak az esztergomi prépostságban utóda, v. ö. Bevezető részben az esztergomi érsekek és a zágrábi püspökök sorában, — suppl. CDXXXI. — *Libri oblig.* tom. 22. fol. 110. — die 8. Aprilis 1350. ... Nicolaus episcopus Zagrabien. promisit pro suo communi servitio per Paulum de Jegerdorf, archidiaconum Nitrien. in ecclesia Trigoniensi (sic) eius procuratorem 400 fl. — Vásári Miklós ugyanakkor már esztergomi érsek volt : *Libri* oblig. tom. 22. fol. 110 v. — die 8. Aprilis 1350. Nicolaus archiepiscopus Strigon. in Ungaria promisit pro suo communi servitio ... 2000 fl.

inter Petrum Rufum[1] ecclesie Chanadiensis lectorem seu scolasticum, in possessione lectoratus existentem ex parte una, et Conradum Gerardi, rectorem[2] Chasmensis ecclesie, Zagrabiensis diocesis ex parte altera, super lectoratu ecclesie Chanadiensis predicte, in curia eiusdem Sanctitatis Vestre lite pendente, idem Petrus Rufus in eadam curia diem suum clausit extremum. Quare supplicat dictus miles, quatinus eundem Nicolaum ad omnia et singula supradicta iura, que dictus Petrus obtinebat in dicto lectoratu, dignemini subrogare et dictum ius eidem conferre ipsumque decernere fore admittendum ad causam et litem in locum dicti defuncti . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione V. Kalendas Februarii anno octavo.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 134 v.

CDXXXI.

1350. január 28. — Kérvény János érdekében zágrábi kanonokságért.

Supplicat . . . Guillelmus sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis, quatinus sibi specialem gratiam facientes in personam Johannis Pelvos clerici Albiensis diocesis, dilecti familiaris et procuratoris sui in Ungaria, canonicatum et prebendam ecclesie Zagrabiensis, quos Nicolaus[3] prepositus Strigoniensis, electus ecclesie Nitriensis noscitur obtinere, dignemini reservare conferendum dicto Johanni . . . non obstante, quod dicta Sanctitas Vestra sibi providerit de canonicatu et prebenda ecclesie Wratislaviensis, quorum nondum assecutus est possessionem, seu quod vigore generalis gratie sibi facte, beneficium ecclesiasticum cum cura vel sine cura ad collationem vel provisionem prioris de Ambileto, ordinis sancti Benedicti, dicte Albiensis diocesis, expectare noscitur . . .

[1] Petrus Dominici dictus Ruffus, lector Csanád, 1348. v. ö. CCCXCI. 1348. július 12-én István budai prépost ettől a javadalomtól elkülönítve Péter által bírt kanonoki javadalmat kéri László, Tamás fia, pécsegyházmegyei klerikus számára. 1351-ben Albert, Ulrik fia szerepel a csanádi egyházmegye okmányain mint lector, 1355-től 1361-ig pedig fenti Miklós az olvasókanonok, ki avignoni követségben is eljárt.

[2] helyesen : lector, v. ö. CCXX., zágrábi (?) kanonok, u. o.

[3] V. ö. CDXXIX.

Fiat R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione V. Kalendas Februarii anno octavo.
Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 135.

CDXXXII.

1350. január 28. — Szigeti István nyitrai püspök kérvénye fivére, János pécsi klerikus érdekében pécsi kanonokságért.

Supplicat ... frater Stephanus de Ungaria,[1] ordinis heremitarum sancti Augustini, de gratia Sanctitatis eiusdem magister in Theologia, quatinus sibi in personam dilecti sui germani, Johannis Anthonii, clerici Quinqueecclesiensis diocesis, specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ecclesie predicte, per promocionem et consecrationem domini Boni Johannis,[2] quondam episcopi Boznensis, in curia Vestre Sanctitatis vacantibus, ac plebaniam plebis de Solos Transilvaniensis diocesis, quam dominus Nicolaus,[3] cognomine Abbatis, clericus Nitriensis obtinet, quamprimum per munus consecrationis impendendum eidem electo ... vacare contingerit, conferendos eidem Johanni ... dignemini reservare ... Et quod examen eius dignemini ad partes remittere.
Fiat R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione V. Kalendas Februarii anno octavo.
Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 136.

CDXXXIII.

1350. február 1. — Arnaldus de la Caucina Magyarország pápai kollektora egyházi javadalmat kér.

Dignetur ... providere ... magistro Arnaldo de la Caucina,[4] collectori camere Sanctitatis Vestre in regnis Ungarie

[1] Stephanus de Insula,—nyitrai püspök, v. ö. CCXII. Theiner I. 767. 1180.
[2] V. ö. VII. CCXXI., CCXXII., CCCXLV., CCCXCIII., CDXXVI.— Theiner I. 785, 1191.
[3] V. ö. CDXXIX.
[4] V. ö. LXXIII., CXXIII., CLXV.

et Polonie, de ecclesia parochiali de Lentilhac, Caturicensis diocesis . . .

Fiat R.

Datum Avinione Kalendis Februarii anno octavo.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 148

CDXXXIV.

1350. április 8. — Erzsébet királyné búcsut kér az óbudai klarisszák restaurált monostorának.

Supplicat . . . Elizabeth regina Ungarie, quatinus omnibus et singulis vere penitentibus et confessis, qui monasteriun sancte Clare in Veteribuda, ordinis eiusdem sancte, Vesprimiensis diocesis, per ipsam de novo fundatum, in nativitatis. . . festivitatibus... nec non in die, qua ecclesia ipsius monasterii dedicabitur . . . annuatim . . . concedere dignemini indulgencias[1] . . .

Fiat in festis sancte Clare, sancti Francisci et dedicationis ecclesie de uno anno et una quadragena, in aliis de centum diebus R. Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 39 v.

CDXXXV.

1350. április 8.—Erzsébet királyné kérvénye, hogy az óbudai klarisszák világi szolgálókat alkalmazhassanak a zárdában.

Item supplicat, quatinus dicti monasterii monialibus usque ad decennium indulgere dignemini, ut certas servitrices sive famulas seculares, qui ipsas servire in ipso monasterio et eis commorari possint, habere valeant, quibuscunque dicti ordinis et aliis . . . nequaquam obstantibus . . . concedere.[2]

Fiat ad arbitrium provincialis Ungarie R.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 39 v.

CDXXXVI.

1350. április 8. — Erzsébet királyné egyeseknek a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Item supplicat, quatinus personis infrascriptis, videlicet, Nicolao de Panewicz, custodi Wratislaviensis, fratri Egidio con-

[1] Theiner I. 780., 1187. [2] Theiner I. 780., 1186.

fessori ipsius regine ordinis minorum, Demetrio de Mariad, clerico Vesprimiensis diocesis, Hurias dicto Honberth et Offre eius uxori Voratiensis diocesis, Lorando, Stephlinio et Hermanno, filiis Nicolai de Buda, dicte Vesprimiensis diocesis, ut confessor . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 39 v.

CDXXXVII.

1350. április 8. — Demeternek, a királyné kincstárosának váradi kanonoki javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus Demetrio de Mariad, custodi thesauri ipsius regine, de canonicatu ecclesie Varadiensis, cum reservatione prebende ac dignitatis . . . dignemini reservare . . .[1]

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 39 v.

CDXXXVIII.

1350. április 8. — Jegerdorfi Botonus részére egyházi javadalmat kér.

Item supplicat, quatinus Botoni quondam Petri de Jegerdorf,[2] fratri uterino Pauli eius capellani et nuncii nuncupato, de canonicatu ecclesie Pragensis . . . providere . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 39 v.

CDXXXIX.

1350. április 8. — Erzsébet királyné kérvénye pápai engedélyért, hogy egyesek a szentföldre zarándokolhassanak.

Item supplicat, quatinus cum duodecim personis, quas Volfingus de Buda, eius tricesimator et officialis, duxerit eligendos, concedere dignemini, ut ipsi sepulcrum dominicum . . . valeant visitare.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 39 v.

[1] Theiner I. 785., 1191.

[2] V. ö. CDXXVIII., CDXLI.

CDXL.

1350. április 8. — A királyné kérvénye, hogy a pápa nevezze ki Schof Ulrikot boroszlói kanonokká.

Item ... quatinus Ulrico dicto Schof[1] de canonicatu Woratislaviensis ... dignemini providere ...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VI. Idus Aprilis anno octavo.

Suppl. Clem. VI. tom. 18. fol. 39 v.

CDXLI.

1351. május 26. — A pápa motu proprio boroszlói kanonokságot adományoz Jegerdorfi Pál magyar királyi követnek.

Motu proprio providemus ... Paulo de Jegerdorf, ambassadori Regis Ungarie, de canonicatu et prebenda ecclesieWratislaviensis[2] ...

Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VII. Kalendas Junii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 13 v.

CDXLII.

1351. május 29. — János kanonok a kalocsai egyházmegyében kanonokságot, javadalmat és prépostságot kér.

Supplicat ... Johannes Dominici,[3] cantor ecclesie Casmensis, Zagrabiensis diocesis, quatinus sibi ... de canonicatu, prebenda ac prepositura ecclesie Colocensis, vacantibus per obitum Demetri de Vichadol,[4] qui extra Romanam Curiam diem clausit extremum, et per reservationem vestram, dignemini providere. Non obstante, quod in Casmensi Zagrabiensis diocesis, et in sancti Anthonii Placentine, canonicatus et prebendas, et in Strigoniensi ecclesiis

[1] V. ö. DXVI.

[2] V. ö. CDXXVIII. CDXXXVIII.

[3] Johannes Dominici de Surdis de Placentia, királyi káplán v. ö. CDXX.

[4] Demeter Vince kalocsai érsek halála után érsekké választatott, a pápa azonban nem hagyta jóvá a választást és László minorita áldozárt nevezte ki érsekké. V. ö. LII. jegyzet.

canonicatum sub expectatione prebende, ac in dicta Casmensi ecclesia cantoriam noscitur obtinere, quam cantoriam paratus est dimittere...

Fiat R.

Et sine alia lectione. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis IV. Kalendas Junii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 23 v.

CDXLIII.

1350. június 2. — Miklós krakói polgár kérvénye fivére, János érdekében szepesi kanonoki javadalomért.

Supplicat... Nicolaus Wirzvigi, civis Cracoviensis...

Item supplicat idem Nicolaus, quatinus Johanni, eiusdem Nicolai Wirzvigi[1] fratri, de canonicatu ecclesie sancti Martini in Cips, Strigoniensis diocesis, dignemini providere. Praebendam vero... reservare... Non obstante, quod... ecclesiam parrochialem in Sandecz, Cracoviensis diocesis, obtinet...

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Nonas Junii anno nono.

Suppl. Clem. VI. tom. 20. fol. 40.

CDXLIV.

1350. június 4. — A pápa unokaöccsét, De Judicis Vilmos bibornokot motu proprio esztergomi préposttá nevezi ki.

Motu proprio providemus... Guillelmo sancte Marie in Cosmedin diacono cardinali, de canonicatu et prebenda ac prepositura Strigoniensi, cum vacabit per consecrationem Thome, electi Chanadiensis,[2] ad ipsam ecclesiam vel per lapsum temporis de non consecrandis episcopis... dispensantes cum eo etc... Volumus tamen, quod beneficia, que secuntur, videlicet canonicatum et prebendam et canonicatum Wichiensem[3] (sic), canonicatum et

[1] Theiner I. 791., 1203. Itt: Wirzingi. — in e. m. abbati de Cabsdorf et priori de Lochnicz, monasteriorum Strigon. dioec. ut praedictum Johannem inducant.

[2] V. ö. CDXXIX.

[3] Vác, — az egyik: canonicatum = cantoriam.

prebendam ac lectoratum Colocensis, canonicatum et prebendam et cantoriam Nitriensis, canonicatum et prebendam Zagrabiensis et canonicatum et prebendam Scepusiensis dimittere teneatur[1]...

Fiat motu proprio et dispensamus R.

Sine alia lectione Fiat R.

Datum Avinione II. Nonas Junii anno nono.

Suppl. Clem. VI. tom. 20. fol. 188 v.

CDXLV.

1351. július 11. — Erzsébet királyné gyóntatója számára a szokásos gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat ... Elizabeth regina Ungarie, quatinus sibi indulgere dignemini, ut confessor ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 65.

CDXLVI.

1351. július 11. — Ugyanaz azt is kéri, hogy neki és az ő engedélyével más nőknek is szabad bejárásuk legyen a budai klarisszák monostorába.

Item supplicat ... ut honeste matrone et puelle, quas et quotiens ipsa duxerit nominandas, monasterium beate Marie Virginis in Veteribuda, ordinis sancte Clare,[2] Vesprimiensis diocesis, per ipsam reginam de novo fundatum, intrare et moniales in ipso monasterio existentes visitare valeant ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 65.

CDXLVII.

1351. július 11. — Erzsébet királyné Nagyszombati András körmöczbányai plébánosnak esztergomi kanonokságot kér.

Item, quatinus capellano suo Andree de Tyrnavia, de canonicatu sub expectatione prebende ac dignitatis, officii vel personatus ... in ecclesia Strigoniensi ... dignemini providere. Non obstante, quod ecclesiam parrochialem in Chremnitz, Strigoniensis diocesis, obtinet, secum insuper ut dignitatem, personatum vel

[1] Csak 1352. május 3-án teljesítette, v. ö. CDXCIII.

[2] V. ö. DIX.

officium huiusmodi una cum ecclesia parrochiali predicta, libere recipere . . . valeat . . . dispensantes . . .

Fiat R. Et dispensamus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 65.

CDXLVIII.

1351. július 11. — A királyné kérvénye káplánja, Konrád érdekében, hogy nevezett residentia nélkül is élvezhesse javadalmait.

Item, quatinus ut Conradus Johannis capelle sue in serviciis ipsius regine existens, fructus . . . beneficiorum suorum . . . cum ea integritate percipere valeat, cum qua illos perciperet, si . . . resideret, indulgere dignemini . . .

Fiat ad triennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 65.

CDXLIX.

1351. július 11. — Erzsébet királyné Cuntindorfi Péternek a boroszló-egyházmegyei domslawi plébániában való megerősítését kéri.

Item supplicat, quatinus presentationem et instructionem factas Petro de Cuntindorf de parrochiali ecclesia seu plebania in Domslaw, Wratislaviensis diocesis . . . dignemini confirmare . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 65.

CDL.

1351. július 11. — Fentnevezettek vizsgájának elengedését kéri.

Item, quatinus predictorum omnium examen remittatur.

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione V. Idus Julii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 65.

CDLI.

1351. július 11. — Erzsébet királyné Mariádi Demeter királyi kincstárnok, váradi kanonok számára a bácsi prépostságot kéri.

Item supplicat, quatinus dilecto suo Demetrio de Mariad,[1] custodi thesauri regis Ungarie, de prepositura ecclesie Baciensis, Colocensis diocesis, vacante per mortem quondam Thome, olim eiusdem ecclesie prepositi, eodem Thoma in humanis agente collationi apostolice reservata . . . dignemini providere. Non obstante, quod ipse canonicatum sub expectatione prebende in ecclesia Varadiensi noscitur obtinere . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 65.

CDLII.

1351. július 11. — Erzsébet királyné Andrásnak, Miklós fiának, esztergomi kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus Andree Nicolai de canonicatu sub expectatione prebende . . . in ecclesia Strigoniensi . . . dignemini providere[2] . . .

(Item supplicat, quatinus Andre(e) Nicolai de canonicatu sub expectatione prebende . . . in ecclesia Cracoviensi . . . dignemini providere . . . Fiat R.) Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 65.

[1] Mariádi Demeter valószinűen nem foglalhatta el a bácsi prépostságot. — 1.) Chama bácsi prépost halála után 1342-ben a pápa 2.) Jakabot, Simon fiát nevezi ki préposttá, 1342—1346. Jakab 1346-ban a pálos szerzetbe lépett és a megüresedett bácsi prépostságra 3.) Plagai (de Wilyelmow) László nyert kinevezést 1347. január 25-én. Kérdéses, elfoglalhatta-e tényleg a préposti javadalmat, mert 1351. július 11-én 4.) Tamás bácsi prépostot említi a CDLI. suppl., mint kinek halálával megüresedett prépostságot 5.) Mariádi Demeter nyerte el. Azonban ő sem juthatott a prépostság reális birtokába, mert a pápa 1352. március 23-án kelt adománylevele 6.) Dénes választott kalocsai érseket mondja az idő szerint bácsi prépostnak és érsekké történt kinevezése után 7.) Lászlót (dictus Cato) nevezi ki préposttá. Igy Tamás halála (1350.) és Dénes érsekké történt választása között Mariádi Demeternek nem marad idő és hely. — «1352. X. Kal. Apr. Ladislao dicto Cato providetur de praepositura Bachiensi, quam Dionysius electus Colocensis tempore promotionis obtinebat, et indulgetur, ut in ecclesia Agriensi canonicatum et praebendam ac archidiaconatum de Patha retinere possit.» — V. ö. Theiner I. 813., 1245. — Azonkívül: suppl. I. VI. XVIII., CCCLI.

[2] Az esztergomi kanonokságért szóló kérvény törölve van, — Kollányi fölvette őt az esztergomi kanonokok sorában, im. 55.

CDLIII.

1351. július 11. — Nagy Lajos király kérvénye Konrád esztergomi kanonok és barsi főesperes érdekében egy külföldi kanonoki javadalomért.

Item, quatinus dilecto capellano suo, Conrado de Scupellenberch,[1] iuris perito, de canonicatu ecclesie Caminensis, in qua maiores et minores prebende existunt, dignemini providere... Non obstante... quod in Strigoniensi et Buunensi, Colonensis diocesis, ecclesiis canonicatus et prebendas, et in eadem Strigoniensi ecclesia archidiaconatum Barsiensem obtinet, secum insuper ut dignitatem... una cum archidiaconatu predicto libere recipere et licite retinere valeat... dispensantes...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67 v.

CDLIV.

1351. július 11. — Pál királyi követ kérvénye Stormer Declanus érdekében.

Supplicat... Paulus[2] ambassiador Regis Ungarie, quatinus dilecto suo Decleno Stormer de vicedominata et canonicatu et prebenda ecclesie Caminensis... dignemini providere...

Fiat R.

Datum Avinione V. Idus Julii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 61.

CDLV.

1351. július 11. — Pál főispán, királyi követ Forestoi János számára szepesi kanonokságot kér.

Supplicat... Paulus ambaxiator... Ludovici Regis Ungarie, quatinus... Johanni Petri de Foresto de canonicatu sub

[1] A CDLXXVII. suppl. szerint: Skultéti, — így fordul elő neve több okmányban is, v. ö. Kolányi i. m. 46—7. — Már 1341-től szerepel mint barsi főesperes. A görzi püspök 1352. január 13-án Konrád számára a nyitrai főesperességet kéri egy szepesi kanonoksággal együtt, — és már 1352. január 15-én János veszprémi püspök Demeter, Jánoki Tamás fia, esztergomi kanonok számára kéri Konrádnak nyitrai főesperessé történt kinevezése folytán rövidesen megüresedő barsi főesperességet, v. ö. CDLXXVII.

[2] A supplicatiók során két Pál jár a pápánál követségben, bajos megállapitani, hogy melyikről van szó.

expectatione prebende ecclesie sancti Martini Scepusiensis, Strigoniensis diocesis, ... dignemini providere ...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 66.

CDLVI.

1351. július 11. — Ugyanaz Lippai Miklósnak egri kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus Nicolao Stephani de Lippaw de canonicatu ecclesie Agriensis, sub expectatione prebende ... dignemini providere ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 66.

CDLVII.

1351. július 11. — Ugyanaz Csázmai Mátyásnak a pozsegai káptalanban az éneklőkanonok stallumát kéri.

Item supplicat, quatinus Mathie Petri de Chasma presbitero, de cantoratu ecclesie beati Petri de Posaga, Quinqueecclesiensis diocesis, vacante per obitum quondam Petri de Chasma, eodem Petro in humanis agente collationi apostolice reservato ... dignemini providere ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 66.

CDLVIII.

1351. július 11. — Ugyanaz föntnevezettek vizsgájának elengedését kéri.

Item quod predictorum omnium examen remittatur.

Fiat R.

Item quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione V. Idus Julii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 66.

CDLIX.

1351. július 11. — Lajos király az országban lakó és a keresztény hitre térő pogányokat az egyes egyházmegyék fennhatósága alá akarja vetni és számukra plébániákat alapítani, templomokat építeni. Mivel az áttérés legfőbb akadálya az egyházi szolgálmányok terhe, kéri, hogy az újonnan áttérők ezek alól fölmentessenek.

Supplicat ... Ludovicus rex Ungarie, quatinus cum in regno et prope regnum suum Ungarie scismatici, philistei, cumani, tartari, pagani et infideles multi existant, quos ipse ad sacrum baptisma et fidem catholicam suscipiendam inducere, et pro ipsis ecclesias parochiales construere, fundare et dotare intendit, dicto regi construi, faciendi, fundandi et dotandi ecclesias huiusmodi subiiciendique predictos omnes et singulos, postquam ad fidem ipsam catholicam conversi fuerint, Colocensi vel alteri vicine ecclesie, prout sibi videbitur expedire, auctoritate apostolica dignemini licenciam impertire, et quod iidem sic conversi, locorum ordinariis aut archidiaconis, sive ecclesiarum rectoribus vel plebanis aut quibuscunque aliis, ad decimarum quarumcunque solutionem minime teneantur ... cum infideles prefati metu solutionis decimarum ipsarum se hucusque retraxerint a susceptione fidei supradicte. Super sustentatione congrua rectorum huiusmodi ecclesiarum construendarum et aliis ipsis rectoribus incumbentibus dicti regi onerantes, cum non obstantibus et clausulis opportunis.

Possit auctoritate apostolica per archiepiscopum Strigoniensem et episcopos Varadiensem et Zagrabiensem, vel duos ex eis disponi, etiam de quota decime usque ad tricesimam, sicut viderint expedire ... R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67.

CDLX.

1351. július 11. — Lajos király kérvénye, hogy a pápa a vácegyházmegyei rákospalotai templom hiveit búcsuban részesítse.

Item simili modo ad ecclesiam omnium sanctorum in Palatha, Waciensis diocesis, ... dare dignemini indulgentias, que dicte placuerit Sanctitati.

Fiat ut in alia R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67.

CDLXI.

1351. július 11. — Ugyanazt kéri a pomázi templom látogatói részére.

Item supplicat, quatinus omnibus ... qui ecclesiam sancti Nicolai in Pomas,[1] Vesprimiensis diocesis ... visitaverint, annuatim illas dare dignemini indulgentias et perpetue, que Vestre placuerit Sanctitati.

Fiat in singulis de uno anno et una quadragena R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67.

CDLXII.

1351. július 11. — Ugyanazt kéri az Oltáriszentség tiszteletére Budán épült kápolna hivei részére.

Item simili modo ad capellam Corporis Christi, sitam in suburbio Budensi, Vesprimiensis diocesis ... indulgentias ... dare dignemini, que dicte placuerint Sanctitati.

Fiat ut supra. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67.

CDLXIII.

1351. július 11. — A budai vár szűz Mária-templomában az Oltáriszentség tiszteletére épült oltár számára hasonló kegyelmet kér.

Item simili modo ad altare eiusdem corporis Christi, situm in ecclesia beate Virginis, in castro Budensi, Vesprimiensis diocesis, in quo singulis quintis feriis officium misse de ipso corpore Christi sollemniter celebratur, omnibus, qui huiusmodi misse officio interfuerint in singulis quintis feriis, nec non qui dictum altare ... visitaverint ... dare dignemini indulgentias ...

Fiat ut supra. R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67.

CDLXIV.

1351. július 11. — Nagy Lajos király Miklós jászói prépost megerősítését kéri.

Item supplicat, quatinus dilecto capellano suo Nicolao Petri, preposito monasterii de Jazow, premostratensis ordinis, Strigo-

[1] Pilismegyei Pomáz község, Veszprém egyházmegye.

niensis diocesis, prepposituram dicti monasterii, quam est canonice assecutus, dignemini confirmare, sic, quod ab ea et eius administratione ... non valeat per quoscunque amoveri ...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67 v.

CDLXV.

1351. július 11. — A király kérvénye pápai engedélyért, hogy azok, akiket ő kijelöl, a szentsírhoz zarándokolhassanak.

Item supplicat idem rex, quatinus sibi concedere dignemini, ut centum persone, quas duxerit eligendas, sepulcrum Dominicum ... visitare valeant ...

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67.

CDLXVI.

1351. július 11. — A király folyamodványa, hogy a pápa a kérvényben megnevezetteket a szokásos gyóntatói kegyelemben részesítse.

Item, quatinus infrascriptis personis indulgere dignemini, ut confessor ... videlicet Nicolao Petri[1] preposito monasterii de Jazow, premontsratensis ordinis, Nicolao[2] preposito ecclesie sancti Martini Scepulensis (sic), Petro custodi ecclesie Polloniensis, Nicolao Laurencii[3] comiti Posaniensi,[4] Petro Nicolai dicto de Jaurino de Buda et eius uxori, Michaeli Czyecher et Czyecherinne eius uxori, Laurencio dicto de Brunna de Buda et Elizabeth eius (uxori), Burchardo de Glrebats et Elizabeth eius uxori, Margarete relicte quondam Nicolai de Buda, et Jacobo de Chasscha et Elizabeth eius uxori, Wernhero de Panewitz et Gele eius uxori, Johanni Petri de Buda et Clare eius uxori, Strigoniensis et Wesprimiensis, Augustensis et Wratislaviensis diocesum, ac Rudolpho dicto Cratzer et eius uxori.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67.

[1] V. ö. CDLXIV.
[2] V. ö. CCCXCV., CDLXXV.
[3] Nicolaus Laurentii dictus Tóth alias Konth, v. ö. CDVIII.
[4] Pozsony.

CDLXVII.

1351. július 11. — Nagy Lajos király Pesti Péter számára pécsi kanonoki javadalmat kér.

Item, quatinus Petro Nicolai de Pest, clerico suo, de canonicatu sub expectatione prebende ac dignitatis seu officii vel personatus . . . ecclesie Quinqueecclesiensis . . . dignemini providere . . .
Fiat R.

Supp. Clem. VI. tom. 21. fol. 67 v.

CDLXVIII.

1351. július 11. — Jakab számára győri kanonokságot kér.

Item, quatinus Jacobo Wernhardi, dilecto suo clerico, de canonicatu sub expectatione prebende, ecclesie Jauriensis . . . dignemini providere . . .
Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67 v.

CDLXIX.

1351. július 11. — Kouppenbachi Vilmos számára külföldi kanonoki javadalmat kér.

Item quatinus clerico suo Willhelmo Henrici de Couppenbach, de canonicatu sub expectatione prebende . . . in ecclesia Spirensi . . . dignemini providere. Non obstante, quod perpetuam vicariam ecclesie in Berkawern, Argentinensis diocesis noscitur obtinere . . .
Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67 v.

CDLXX.

1351. július 11.—A bélakuti cisztercita monostor temploma részére búcsut kér.

Item, quatinus omnibus vere penitentibus . . . qui monasterium Belefontis, Cisterciensis ordinis, Colocensis diocesis . . . visitaverint, annuatim . . . dignemini indulgentias . . . concedere.
Fiat ut supra R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67 v.

CDLXXI.

1351. július 11. — A föntnevezettek vizsgájának elengedését kéri.

Item, quod predictorum omnium examen remittatur.
Fiat R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione V. Idus Julii anno decimo.
Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 67 v.

CDLXXII.

1351. július 12. — Firmanus, Magyarország és Lengyelország pápai legátusa a lengyel király káplánját régebben már dispenzálta ugyan in defectu natalium, a lengyel király mégis pápai fölmentésért is folyamodik.

Supplicat ... Kazimirus rex Polonie ...
Item supplicat ... pro Francisco de Oppakowecz diocesis Cracoviensis, suo capellano, qui genitus ex diacono et soluta, ad assertionem suorum curatorum, qui eum tempore sue puericie curabant et gubernabant, asserentium, quod olim per dominum Firmanum in Polonie et Ungarie Regnis de latere legatum, super eiusdem Francisci natalium defectum fuisse dispensatum ... dignemini dispensare ...
Fiat R.
Datum Avinione IV. Idus Julii anno decimo.
Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 63.

CDLXXIII.

1351. augusztus 3. — Jegerdorfi Pál nyitrai főesperes Esztergomi Miklós boroszlóegyházmegyei klerikusnak a boszniai prépostságban való megerősítését kéri.

Significat ... Paulus[1] archidiaconus Nitriensis, quod Nicolaus Conradi de Strigonio, Wratislaviensis diocesis, dudum preposituram ecclesie Bosnensis, tunc vacantem per obitum quondam Stephani ultimi prepositi dicte prepositure, auctoritate Sanctitatis Vestre acceptavit et de eadem obtinuit provideri, de qua prepositura predicta Sanctitas Vestra Benedicto[2] quondam clerico

[1] Paulus de Jegerdorf, v. ö. CDXXVIII., CDXXXVIII., CDXLI.
[2] V. ö. CDXXVII.

Boznensi providerat, qui diem suum extra Romanam Curiam clausit extremum. Cum autem idem Nicolaus dubitet seu suspicetur, prepósituram huiusmodi fuisse dispositioni sedis apostolice . . . reservatam, supplicat idem Paulus, quatinus dictas acceptationem et provisionem ratas et gratas habere dignemini . . .

Providemus R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione IV. Nonas Augusti anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. fol. 74 v.

CDLXXIV.

1351. december 27. — Péter, Bego fia, egri kanonokságért folyamodik, egyúttal a zempléni főesperességet is kéri.

Pater beatissime, dudum Sanctitas Vestra archidiaconatum Zempliniensem,[1] in ecclesia Agriensi, quem tenebat quondam Johannes Demetrii,[2] conferendum Petro Begonis,[3] bacalario in legibus, cancellario Wratislaviensi, cum predictus Johannes prepositure ecclesie Scepusiensis,[4] Strigoniensis diocesis, de qua eadem Sanctitas dicto Johanni providerat, esset possessionem pacificam assecutus, vel cum alias quovis modo dictum archidiaconatum vacare contingeret, preter quam per mortem ipsius Johannis, specialiter reservavit. Cum autem dictus Johannes antequam prepositure predicte possessionem esset pacificam assecutus, diem clausit extremum in partibus, supplicat humiliter dictus Petrus, quatinus de canonicatu et prebenda dicte ecclesie Agriensis et archidiaconatu Zempliniensi predictis vacantibus apud sedem apostolicam per obitum dicti Johannis et per reservationem . . . eidem Petro dignemini providere. Cum non obstantibus in vestra cancellaria exprimendis . . .

Fiat R.

Et sine alia lectione Fiat R.

Datum Avinione VI. Kalendas Januarii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 57 v.

[1] Zemplén, v. ö. CCCLXXI., CCCXCV., CCCXCVI.
[2] V. ö. CCCXCV—CCCXCVI.
[3] V. ö. CCCLXXI.
[4] V. ö. CCCXCV.

CDLXXV.

1352. január 10. — A szepesi prépostság betöltésénél a prezentálás joga a királyt illeti meg. Mivel ezt néhányan kétségbevonják, a király az új betöltés alkalmából a pápa döntését kéri ki.

Significat . . . Ludowicus rex Ungarie, quod olim prepositura ecclesie sancti Martini Scepusiensis, Strigoniensis diocesis, per obitum Johannis[1] ipsius ecclesie prepositi tunc vacante, dilectus suus Nicolaus,[2] tunc rector ecclesie Budensis, Vesprimiensis diocesis, per . . . archiepiscopum Strigoniensem ad presentationem dicti regis in prepositum ipsius ecclesie sancti Martini extitit institutus, ipsamque possedit et possidet pacifice et quiete, ac deinde quondam Johannes Demetrii,[3] tunc archidiaconus de Semlin, in ecclesia Agriensi, asserens dictam preposituram per obitum dicti Johannis prioris vacare, preposituram ipsam, ut pote ante ipsius prioris Jo(hannis) obitum reservatam, obtinuit ab eadem Sanctitate Vestra sibi conferri, qui antequam ipsius prepositure possessionem haberet, extra Romanam curiam decessit. Cum autem propter longitudinem temporis, quo dictus Jo(hannes) preposituram ipsam obtinuit, ab aliquibus de prioratu ipsius regis, quem habet in presentando,[4] prepositum in dicta ecclesia sancti Martini, in dubium revocetur, humiliter supplicat dictus rex, quatinus ne propterea in ipsius ecclesie preiudicium super hoc litis materia oriatur, presentationem et institutionem huiusmodi premissis non obstantibus, dignemini auctoritate apostolica ex certa sciencia confirmare, ita quod nullum ius eidem regi alias propterea acquiratur. Cum aliis . . .

Providemus sibi R.

Sine alia lectione Fiat R.

Datum Avinione IV. Idus Januarii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 22.

[1] V. ö. CCCXCV.

[2] V. ö. CDLXVI.

[3] V. ö. CCCXCV. CDLXXIV.

[4] Arnoldus de la Caucina 1350—1354. tizedlajstromában : presentatio et institutio facta de Nicolao, olim rectore ecclesie Budensis,Vesprimiensis, ad preposituram Scepusiensem sancti Martini, Strigoniensis diocesis, *per regem Hungarie et archiepiscopum Strigoniensem*, fuit eidem confirmata IIII. Idus Januarii. Solvit CCCLVI. florenos.»

CDLXXVI.

1352. január 13. — A pozsonyi prépostság, melynek javadalmát 1343. óta Vilmos választott konstantinápolyi patriarka birja, annak távollétében annyi kárt szenvedett, hogy Lajos király a prépostságnak sürgős és magyar emberrel leendő betöltését kéri. Kinevezésre Balázs hántai prépostot, az anya királyné káplánját ajánlja.

Supplicat . . . Ludovicus Ungarie rex, quod cum prepositura Posoniensis, Strigoniensie diocesis, in eiusdem regni confinibus situata, propter absenciam domini Guillelmi[1] electi Constantinopolitani, qui ecclesiam ipsam ad presens obtinet, in facultatibus et redditibus adeo sit exhausta, quod in illa divinus cultus est quasi totaliter diminutus, Sanctitas Vestra dignemini ob Dei reverenciam eiusdem ecclesie statui de pietate compaciendo dominica, Blasio Cosme preposito Hantensı ac cepellano domıne regine matris regis eiusdem de vestra potestatis plenitudine atque motu proprio et speciali gratia providere, dictoque electo de aliquo alio beneficio equivalenti ipsius prepositure loco etiam providere, eo maxime, cum prepositura predicta per prefatum Blasium propter loci vicinitatem et originis contemplationem melius et salubrius, quam per dictum electum, poterit gubernari[2]...

Fiat R. Finita commenda facta dicto electo R. Et habemus eius beneficia pro expressis R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione Idibus Januarii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 20.

CDLXXVII.

1352. január 15. — Konrád barsi főesperesnek a nyitrai főesperességre történt áthelyezése folytán megüresedett barsi főesperességet Garai János veszprémi püspök, királyi követ a tizenöt éves Jánoki Demeter esztergomi kanonoknak kéri.

Supplicat . . . Johannes[3] episcopus Vesprimiensis, ambaxiator regis Ungarie, quatinus dilecto suo Demetrio Thome[4] de

[1] Guillelmus de Pusterla de Mediolano, a pozsonyi prépostságban Mihály váci püspök utóda, 1343. április 29-én lett kinevezve.

[2] A hántai prépostságról kinevezésével egyidejüleg le kellett mondania, v. ö. LXXIII. jegyzet.

[3] V. ö. XCI., CCC., CCCXVIII., CCCXXXII., CDLXXIX sq.

[4] Demeter, Jánoki Tamás fia, a Hunt-Pázmán nemzetségből. 1375-ben

archidiaconatu Borsiensi in ecclesia Strigoniensi, qui per translationem sive promocionem Conradi Sculteti,[1] archidiaconi Borsiensi ad archidiaconatum Nitriensem in eadem ecclesia Strigoniensi per eandem Sanctitatem Vestram factam et per adeptionem pacifice possessiones in brevi vacare speratur ... dignemini providere ... Non obstante, quod canonicatum et prebendam eiusdem ecclesie obtinet, seu quod patitur in etate defectum, cum in decimo quinto sue etatis anno vel circa illum constitutus existit, cum ipso insuper ... dispensantes ...

Fiat R.[2]

Sine examine et alia lectione Fiat R.

Datum Avinione XVIII. Kalendas Februarii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 23 v.

CDLXXVIII.

1352. január 20. — Garai János veszprémi püspök az üresedésben levő egri prépostságot Jánoki Tamás fiának, Lászlónak kéri.

Supplicat ... Jo(hannes) episcopus Vesprimiensis, ambassiator regis Ungarie, quatinus dilecto suo Ladislao Thome,[3] in iure canonico provecto, et dicti domini regis capellano, de prepositura ac canonicatu et prebenda ecclesie Agriensis, vacantibus per mortem Nicolai Philippi[4] ultimi prepositi et canonici predicti eiusdem ecclesie, qui extra Romanam curiam decessit, reservatione dignemini nunc providere. Non obstante, quod preposituram sancti

mint érseki helynök, 1385-ben mint csázmai prépost szerepel. 1387-ben nyitrai, ugyanazon évben veszprémi püspök, 1391-ben Maternus erdélyi püspökkel történt csere útján erdélyi püspök. — V. ö. Gams 375. — Eubel 385. — Mon. Vespr. II. LIV.

[1] Conradus de Scupellenberch, v. ö. CDLIII.

[2] Ez a supplicatio 34 v. oldalon megismételve ezzel a clausulával: Fiat non obstante cancellatura R. — A keltezés: január 31.

[3] László, Jánoki Tamásnak fia, Zuhai Dersnek unokája, a Hunt-Páznán nemzetségből, osgyáni nemes, már 1336-tól mint szentgyörgymezei prépost és esztergomi kanonok szerepel. — *Kollányi* i. m. 43. tévesen azt állítja, hogy később csázmai prépost, majd 1358-ban veszprémi püspök lett. László, Jánoki Tamás fia mint egri nagyprépost halt meg 1357-ben. — Aki 1358-ban veszprémi püspök lett, *László — Miklós palatinus fia*, szintén a Hunt-Páznán nemzetségből, csázmai prépost. — V. ö. Suppl. Innoc. VI. tom. 29. fol. 64 v.

[4] V. ö. CCCXCVII., ahol a pápa az egri prépostságot Bebek Domonkosnak adományozta, aki azonban azt el nem foglalhatta. Miklós halála óta, tehát 1348 óta a prépostság így betöltetlen volt.

Georgii prope Strigonium, cum archidiaconatu eiusdem ecclesie Strigoniensi, eidem annexo, ac in eadem Strigoniensi cum prebenda, et Cenadiensi sub expectatione prebende, ecclesiis, canonicatus obtinet . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione XIII. Kalendas Februarii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 20.

CDLXXIX.

1352. január 20. — A veszprémi püspök a szentgyörgymezei prépostságot káplánjának, Jánosnak kéri.

Supplicat . . . Johannes[1] episcopus Vesprimiensis . . . quatinus . . . capellano suo Johanni Andree[2] de prepositura ecclesie sancti Georgii in Viridicampo prope Strigonium, vacante per promocionem seu translacionem Ladislai Thome[3] ad prepositutam ecclesie Agriensis, que per mortem Nicolai[4] prepositi, qui extra Romanam Curiam diem suum clausit extremum, per reservacionem . . . vacabat, eidem Ladislao hodie per eandem Sanctitatem factam . . . dignemini providere vel eidem conferendam reservare. Non obstante, quod lectoratum Vesprimiensis et in eadem ac Varadiensis cum prebendis canonicatus, nec non capellam sancti Ladislai in Possonio, Strigoniensis diocesis, cuius possessionem nondum est assecutus, obtinet. Cum ipso insuper... dispensantes...

Fiat R. Et dispensamus R.

Et sine alia lectione Fiat R.

Datum Avinione XIII. Kalendas Februarii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 52.

CDLXXX.

1352. január 22. — Nagy Lajos király kérvénye Leonbardus érdekében egyházi javadalom adományozásáért.

Supplicat . . . Ludowicus Ungarie rex, quatinus cum Leonbardo, nato nobilis quondam Chadoldi de Ekharts Albe baronis,

[1] V. ö. XCI., CCC., CCCXVIII., CCCXXXII., CDLXXVII.

[2] V. ö. CCCX., CCCXCIII. — Esztergomi kanonok CDXCI. — Szerémi püspök CDXCI.

[3] V. ö. CCCX.

[4] Nicolaus Philippi CCCXCVII., CDLXXVIII.

subdiacono Pataviensis diocesis, in XIX. anno etatis sue constituto, quod ... beneficium ... recipere et ... possidere valeat ... dignemini dispensare ...

Fiat et dispensamus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 35.

CDLXXXI.

1352. január 22. — Nagy Lajos király hasonló kérvénye Freysinger Jakab érdekében.

Item quatinus Jacobo dicto Freysinger, clerico Pataviensis diocesis de beneficio ecclesiastico ... dignemini providere ...

Fiat R.

Et sine alia lectione Fiat R.

Datum Avinione XI. Kalendas Februarii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 35.

CDLXXXII.

1352. január 31. — A veszprémi püspök unokaöccsének, István veszprémi kanonoknak pécsi kanonoki javadalmat kér.

Item[1] dilecto nepoti suo Stephano, nato Sebech, de canonicatu ecclesie Quinqueecclesiensis dignemini providere, prebendam vero, aut dignitatem ... reservationibus apostolicis ... eidem conferendos ... cum clausula anteferri donationi apostolice reservantes, seu quod canonicatum et prebendam ecclesie Vesprimiensis obtinet ...

Fiat in forma R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 34 v.

CDLXXXIII.

1352. január 31. — A veszprémi püspök kérvénye fölhatalmazásért, hogy hat egyházi javadalmat ő adományozhasson.

Item ... quatinus ut ipse sex ecclesiastica beneficia in ipsa Vesprimiensi ecclesia, etiam si dignitates, personatus vel officia existant et curam habeant animarum et una ipsarum maior post pontificalem dignitatem fuerit ... si vacant ... conferre seu

[1] V. ö. suppl. CDXC. jegyzet.

reservare conferendos singulis personis ydoneis unum vel duo vel plura beneficia ecclesiastica obtinentibus libere valeat, dignemini impertiri licentiam . . .

Fiat de duobus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 34 v.

CDLXXXIV.

1352. január 31. — A veszprémi püspök három káplánja számára fölmentést kér a rezidencia kötelezettsége alól.

Item supplicat, quatinus tribus clericis sive capellanis, serviciis suis inherentibus, ut fructus . . . beneficiorum ecclesiasticorum, que obtinent vel obtinebunt . . . in sua absentia libere percipere valeant, dignemini licenciam elargiri . . .

Fiat ad triennium R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 34 v.

CDLXXXV.

1352. január 31. — Balázsnak pozsonyi préposttá történt kinevezése által megüresedett hantai prépostságot a veszprémi püspök Crius Jakabnak kéri.

Item dilecto suo Jacobo dicto Orius (Orrus?)[1] de prepositura ecclesie Hantensis, Vesprimiensis diocesis, curata et vacante apud sedem apostolicam per promotionem sive translationem Blasii Cosme ad preposituram ecclesie Posoniensis, Strigoniensis diocesis . . . dignemini providere, non obstante, quod canonicatum et prebendam ecclesie Vesprimiensis obtinet[2] . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 34 v.

CDLXXXVI.

1352. január 31. — A veszprémi püspök Fáber Pál számára veszprémi kanonokságot kér.

Item supplicat, quatinus dilecto suo Paulo dicto Faber, de canonicatu et prebenda ecclesie Vesprimiensis predicte, que

[1] recte : Crius, v. ö. LXXIII. [2] V. ö. LXXIII., CDLXXVI.

vacant apud sedem apostolicam per mortem Guillelmi Gilberti,[1] qui apud dictam sedem decessit, dignemini providere, non obstante, quod super canonicatu et prebenda ecclesie memorate litigat, quibus ... renuntiabit ...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 34 v.

CDLXXXVII.

1352. január 31. — A veszprémi püspök a Miklós halálával megüresedett honti főesperességet Miklós királyi káplánnak, pécsi kanonoknak kéri.

Item dilecto suo Nicolao[2] capellano dicti regis de archidiaconatu Huntensi in ecclesia Strigoniensi, vacante ad presens per mortem Nicolai dicti Ruffi, qui extra curiam Romanam decessit, reservatum ..., nec non de canonicatu eiusdem Strigoniensis ecclesie sub expectatione prebende ... dignemini providere. Non obstante (quod) Johannes Beke dictum archidiaconatum vigore gratie sub expectatione dignitatis ... sibi per eandem Sanctitatem facte obtinere noscatur, seu quod dictus N(icolaus) canonicatum et prebendam ecclesie Quinqueecclesiensis, ac parrocchialem ecclesiam Sanctorum Cosme et Damiani Zabrabiensis diocesis obtinet ...

Fiat R.[3] Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 34 v.

CDLXXXVIII.

1352. január 31. — Miután Miklós a somogyi főesperességhez szimonia útján jutott, így tehát a javadalmat csak bitorolja, a veszprémi püspök a somogyi főesperességre János veszprémi kanonokot ajánlja kinevezésre.

Item supplicat, quatinus dilecto suo Johanni dicto Tonsus, in artibus perito, de archidiaconatu Simigiensi in ecclesia Ves-

[1] Guillelmus Giberti Bitterrensis, canon. Quinqueeccl. CCCLXVIII. — canon. Vesprim. et beneficiatus in archidiaconatu Sümeg. CCCLXIX. — canon. Strigon. CCCLXX. — Érdekes, hogy a pápa ezt a javadalmat még 1348. május 25-én Szegvári Andrásnak adta, v. ö. CCCLXIX.

[2] De praepositura ecclesiae Hantensis, de qua mandatur provideri per aliquot discretos viros Nicolao Nicolai VIII. Idus Aprilis — anno decimo domini Clementis. — Rat. Cllect. N. 181. fol. 84 sq. — V. ö. XCIII.

[3] V. ö. XCI. és jegyzet.

primiensi vacante de iure, videlicet ex eo, quod Nicolaus Johannis eundem archidiaconatum, quem symoniacam pravitatem (sic) assecutus extitit, detinet occupatum. Non obstante, quod dictus Jo(hannes) canonicatum et prebendam eiusdem Vesprimiensis ecclesie obtinet . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 34 v.

CDLXXXIX.

1352. január 31. — A veszprémi püspök Koetyni Péter olmüci pap számára azt a boroszlói kanonokságot kéri, melyet János választott olmüci püspök birt.

Item supplicat, quatinus . . . Petro Egidii de Koetyn, presbitero Olomucensis diocesis, de canonicatu et prebenda ecclesie Wratislaviensis . . . dignemini providere . . .

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione II. Kalendas Februarii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 34 v.

CDXC.

1352. január 31. — János veszprémi püspök István számára, aki az egyházi rendbe akar lépni, váci kanonokságot kér.

Item[1] supplicat, quatinus mandare dignemini executoribus (ut) dilecto suo Stephano Ladislai scolari, nullo clericali caractere insignito, qui etiam clericali milicie ascribi desiderat, ut cum ipse Stephanus in clericum promotus fuerit, de canonicatu ecclesie Vaciensis cum plenitudine iuris canonici provideant, prebendam vero . . . reservent . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 34 v.

[1] A 34 v. oldalon a veszprémi püspöknek több szupplicatiója van. Ezek elseje a barsi főesperességről szól : Supplicat Johannes episcopus Vesprimiensis . . . l. január 15-i kelettel e supplicatiót.

CDXCI.

1352. február 11. —A veszprémi püspök káplánja, János számára esztergomi kanonokságot kér.

Supplicat Sanctitati Vestre Jo(hannes) episcopus Vesprimiensis . . . quatinus dilecto capellano suo Johanni Andree[1] de canonicatu sub expectatione prebende ecclesie Strigoniensis . . . dignemini providere. Non onstantibus suis beneficiis in cancellaria exprimendis[2] . . .

Fiat R.

Sine alia lectione Fiat R.

Datum Avinione III. Idus Februarii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 44.

CDXCII.

1352. február 11. — A veszprémi püspök előbbi kérvényeinek elintézését kéri.

Sanctissime Pater, alias devota creatura Vestra P(etrus)[3] episcopus Vesprimiensis, ambassiator regis Ungarie Vestre Sanctitati humiliter supplicavit, quatinus collationes per ipsum de beneficiis ecclesiasticis hucusque factas, ratas et gratas habere dignaremini. Eadem Sanctitas in supplicatione, quod persone in specie nominarentur signavit et fiat non posuit, quapropter cancellaria non potest transire. Igitur supplicat, quatinus collationes Blasio Johannis[4] de archidiaconatu Budensi in sua Vesprimiensi

[1] Nyitraegyházmegyei pap, verebélyi plébános, a pozsonyi szent László kápolna igazgatója, veszprémi olvasókanonok (ettől a javadalomtól megfosztatott), szent-györgy-mezei prépost, váradi kanonok, v. ö. CCCX. CCCXCIII., CDLXXIX. — 1359-ben a páduai egyetem rectora, 1373-ban érseki helynök és pápai tizedszedő, 1374-ben pápai káplán, 1375. január 10-én szerémi püspökké kinevezve, v. ö. Kollányi i. m. 56.

[2] Margón : ambe erant in uno Rotulo et sub eadem data.

[3] Tollhiba.

[4] Familiaris episcopi, — 1347. január 15-én pécsi kanonokságot eszközölt ki neki, v. ö. CCCXXXVI. — «Collatio facta Blasio Johannis de archidiaconatu Budensi in ecclesia Wesprimiensi, vacante per obitum Cunradi, fuit eidem confirmata II. Kal. Aug. — anno undecimo domini Clementis. Rat. Collect. N. 181. fol. 84 sq., tehát 1351. — Még 1412. december 18-án, tehát körülbelül 86 éves korában a szentszék előtt perben állott a budai főesperesség és egy székesfehérvári kanonoki javadalom miatt Leweldi Lászlóval, aki e javadalmait erőszakkal lefoglalta valami pápai kinevezésre

ecclesia, et Petro Deseu,[1] de prepositura ecclesie Omnium Sanctorum in Castro Vesprimiensi cum archidiaconatu Vesprimiensi eidem prepositure annexo, ac Clementi Ladislai de prepositura ecclesie Ursiensis Vesprimiensis diocesis, per ipsum factas, dignemini ratas habere et confirmare, ac etiam Fiat ponere, et si necesse fuerit, de novo providere . . .

Fiat de omnibus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 44.

CDXCIII.

1352. május 3. — A pápa az esztergomi prépostságot oly föltétellel adományozta De Judicis Vilmos bibornoknak, hogy több addig birt magyarországi javadalmáról lemondani tartozik. A bibornok előterjesztése e javadalmak betöltését illetőleg.

Supplicat . . . G. sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis, quod cum dicta vestra Sanctitas fecerit sibi gratiam de prepositura ecclesie Strigoniensis[2] cum illa clausula, quod canonicatum et prebendam Scepusiensis, Strigoniensis diocesis, et canonicatum et prebendam Zagrabiensis, ac canonicatum, prebendam et cantoriam Wachiensis, nec non canonicatum et prebendam ac lectoratum Colocensis, et etiam canonicatum, prebendam ac cantoriam Nitriensis ecclesiarum, que ipse tunc obtinebat, sicut et nunc ea obtinet, dimittere teneretur, cum ipsam prepositura existeret pacifice assecutus, cuius ad presens possessionem adeptus est, de predictis beneficiis, ita liberis et vacantibus, dignemini providere dilectis suis familiaribus, videlicet magistro Armando[3] La Causina scolastico Cracoviensi, in regnis Ungarie et Polonie apostolice sedis nuncio, de canonicatu et prebenda Scepusiensis,

hivatkozva. A perrel kapcsolatosan azt olvassuk, hogy e javak, mielőtt Balázs azokat elfoglalta, Zedregi Gergely halálával üresedtek meg. Mivel azonban nem lehet kétséges, hogy Balázsnak, a budai főesperességben Konrád volt az elődje — v. ö. CL., CLIII. — Zedregi Gergely valószinüleg fehérvári kanonok volt és ebben a javadalomban lett utóda Balázs. V. ö. Reg. Dat. Jo. XXIII. an. III. lib. I. fol. 279.

[1] A püspök unokaöccse, csanádi klerikus, 1347. január 15-én váradi kanonokká kinevezve, v. ö. CCCXXXIV.

[2] 1350. június 4-én, v. ö. CDXLIV.

[3] Valószinüleg tollhiba és helyesen Arnoldus de la C., de nincsen kizárva, hogy egy másik személyről, esetleg testvérről van szó. V. ö. LXXIII., CXXIII., CLXV., CDXXXIII.

Strigoniensis diocesis, et Petro de Montilio Quinqueeclesiensis canonico de canonicatu et prebenda Zagrabiensis, et Petro Biseti de Podio Aniciensi de canonicatu, prebenda et cantoria Vachiensis. Nec non magistro Thome Dorvos canonico Tituliensi, Colocensis diocesis de canonicatu et prebenda et lectoratu Colocensis, ac Nicolao de Leucha, canonico Scepusiensi,[1] Strigoniensis diocesis ecclesiarum de canonicatu, prebenda et cantoria Nitriensis. Non obstantibus aliis beneficiis, que obtinent vel expectant, quorum nomina in vestra vicecancellaria exprimere teneantur cum omnibus non obstantibus . . .

Fiat pro omnibus R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis V. Nonas Maii anno decimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 21. parte II. fol. 82 v.

CDXCIV.

1352. május 21. — Nagy Lajos király kérvénye, hogy a pápa az anyagiakban szükölködő nándorfehérvári püspökön egy egri kanonokság és az ungi főesperesség adományozásával segítsen.

Significat . . . Ludowicus rex Ungarie, quod ecclesia Albensis de Nandorwar in fine regni Ungarie et prope Racenses infideles existens, propter pressuras et dampna eidem ecclesie hactenus illata et que continue inferuntur per infideles predictos, adeo est facultatibus destituta, ut episcopus Albensis, qui est pro tempore, non potest exinde necessaria vite percipere, statum episcopalem tenere et incumbencia sibi onera supportare, cui ecclesie tunc vacanti de persona Pauli episcopi Albensis eadem Sanctitas providit. Quare humiliter supplicat predictus rex, quatinus statum dicti Pauli[2] episcopi providentes, de canonicatu et prebenda ac archidiaconatu de Unge in ecclesia Agriensi vacantibus per obitum Sixti, quondam archidiaconi dicti archidiaconatus, qui diem extra Romanam curiam clausit extremum, qui canonicatus et prebenda ac archidiaconatus longe ante obitum dicti Sixti . . . donacioni sedis apostolice extant (sic) reservate, prefato Paulo episcopo providere dignemini in commendam dantes aliquibus . . . tenendos per eum, quamdiu vitam duxerit in humanis . . .

[1] V. ö. CDII. [2] V. ö. CCCXI. jegyzet.

Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis XII. Kalendas Junii anno undecimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 5 v.

CDXCV.

1352. május 25. — Nagy Lajos király kérvénye János aradi olvasókanonok érdekében egy egri kanonoki javadalom adományozásáért.

Supplicat ... Ludovicus rex Ungarie, quatinus sibi in personam ... servitoris sui Johannis, lectoris Orodiensis, specialem gratiam facientes, de canonicatu et prebenda ac lectoratu ecclesie Agriensis, vacante per obitum Johannis[1] Dominici ... eidem Johanni dignemini providere. Non obstante, quod idem Johannes in Zagrabiensi et Orodiensi ac beate Marie de Alba Regali ecclesiis canonicatus et prebendas ac in eadem ecclesia de Orodonio lectoratum noscitur obtinere ....

Fiat R. — Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum apud Villamnovam Avinionensis diocesis VIII. Kalendas Junii anno undecimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 11.

CDXCVI.

1352. június 6. — Dombrói János aradi főesperes halálával megüresedett egyházi javadalmakat Vilmos bibornok kérésére a pápa Scherffemberg János csanádi kanonoknak adományozza.

Supplicat ... G. sancte Marie in Cosmedin diaconus cardinalis, quatinus dilecto suo et domini regis Ungarie capellano, Johanni Henrici de Scherffembergh,[2] de canonicatu et prebenda ac archidiaconatu Orodiensi in ecclesia Cenadiensi, disposicioni sedis apostolice reservatis, vacantibus per obitum quondam Johannis Ragdani de Dombro[3]... qui extra curiam Romanam diem clausit extremum ... dignemini povidere. Non obstante, quod idem Jo-

[1] V. ö. XLIII.
[2] V. ö. CDXCVII., DVII.
[3] V. ö. CDXXVI.

hannes canonicatum sub expectacione prebende ac dignitatis . . . in ecclesia Chasmensi, Zagrabiensis diocesis, obtinet . . .

Fiat R.

Et remaneat sibi gracia, Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 46 v.

CDXCVII.

1352. június 6. — Plagai László lemondásával megüresedő esztergomi és győri kanonoki javadalmakat Vilmos bibornok kérésére a pápa ugyanazon Scherffemberg Jánosnak adományozza.

Item . . . cum Ladislaus Ulrici de Wilemow (sic), Strigoniensis et Jauriensis ecclesiarum canonicatus et prebendas[1] . . . intendat sponte et libere resignare, dignemini domino cardinali predicto committere . . . ut . . . resignacio huiusmodi ab eodem Ladislao recepta, canonicatus et prebendas predictos eidem Johanni Henrici de Scherffemberg[2] conferat et assignet . . . inducat . . . non obstantibus supradictis . . .

Recipiat resignacionem R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VIII. Idus Junii anno undecimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 46 v.

CDXCVIII.

1352. július 2. — Nagy Lajos király a maga és öccse, István herceg számára a szokott gyóntatói kegyelmet kéri.

Supplicat . . . Ludovicus rex Ungarie, quatinus sibi et fratri suo, duci Stephano concedere dignemini, ut confessor etc. . . . eciam in casibus sedi apostolice specialiter reservatis.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48.

[1] Ezeken kívül: erdélyi javadalmas kanonok XVII. — bácsi prépost és kanonok CCCLI., CDLI. — váradi és pécsi kanonok XVII. CCCLI. — különben István herceg tanítója XVII.

[2] V. ö. CDXCVI., DVII.

CDIC.

1352. július 2. — A király kérvénye oly privilegiumért, melynek alapján a király vagy a királyné által megbizott püspök a királyi kápolnában nagycsütörtökön szent olajokat szentelhessen.

Item supplicat, quatinus sibi concedere dignemini, ut quicumque archiepiscopus vel episcopus, quem ad hoc ipse rex vel regina duxerit deputandum, possit in capella regia, ubicumque regem vel reginam divinum officium audire contingerit, propter solemnitatem diei, crisma et oleum sacrum conficere et consecrare solemniter quolibet anno in cena domini, consensu ordinarii loci minime requisito . . .

Fiat R. Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48.

D.

1352. július 2. — Nagy Lajos király kérvénye az obumbachi bencés kolostor viszonyainak felülvizsgálása és szanálása érdekében.

Item, cum Johannes abbas monasterii in Obumbach (sic), ordinis sancti Benedicti, Aquilegensis diocesis, in sui regni confinibus situati, cuius fidelis suus devotus . . . comes Cilie advocatus et gubernator existit, adeo fuit et est remissus et negligens, quod propter ipsius negligenciam dictum monasterium in temporalibus penitus est collapsum et desolatum. Supplicat, quatinus dicto monasterio paterno compacientes affectu . . .[1] episcopo Zagrabiensi committere dignemini, ut si premissa invenerit ita esse, dictum abbatem a prefato monasterio amoveat, aut cessionem ipsius, si sponte cedere voluerit, recipiat et prefato monasterio . . . provideat.

Informet se dictus episcopus et refferat. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48.

DI.

1352. július 2. — A zágrábi püspök részére a szokott gyóntatói kegyelem.

Item eidem episcopo indulgere dignemini, ut confessor etc . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48.

[1] Nicolaus Franko.

DII.

1352. július 2. — A király kérvénye a zágrábi püspök unokaöccse, Mihály érdekében egy esztergomi kanonokság rezerválásáért.

Item, quatinus nepoti eiusdem episcopi, Michaeli Nicolai de Lewe, de canonicatu ecclesie Strigoniensis sub expectatione prebende ac dignitatis ... si vacat vel cum ... vacabunt ... dignemini providere, cum eodem ... non obstante defectu etatis, quem patitur, dispensantes ...

Fiat R. De canonicatu sub expectatione prebende R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48.

DIII.

1352. július 2. — A király kérvénye a zágrábi püspök egy másik unokaöccse, Ferenc érdekében egri kanonokság adományozásáért.

Item Francisco Michaelis de Alba, nepoti dicti episcopi, consimilem per omnia graciam facientes in ecclesia Agriensi, et eciam super defectu etatis dispensantes, quem patitur ...

Fiat ut supra R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48.

DIV.

1352. július 2. — A király kérvénye, hogy a pápa hatalmazza meg a zágrábi püspököt a zágrábi és császmai káptalanban hat-hat javadalom szabad adományozására. Kettő-kettőre kap fölhatalmazást.

Item supplicat, quatinus Nicolao, episcopo Zagrabiensi, consiliario suo dilecto, providendi hac vice ... in Zagrabiensi sex personis et Chasmensi, Zagrabiensis diocesis, ecclesiis sex personis idoneis ... singulis eorum de canonicatibus et prebendis ac dignitatibus ... ecclesiarum predictarum ... concedere dignemini facultatem ...

Fiat de duobus in qualibet R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48.

DV.

1352. július 2. — A király kérvénye a zágrábi püspök érdekében, hogy az a fönntartott esetekben is föloldozhasson.

Item, quatinus eidem episcopo indulgere dignemini, ut centum personas sue diocesis ab omnibus ipsarum peccatis absolvere valeat, eciam in casibus sedi apostolice reservatis specialiter.

Fiat de viginti in forma. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48.

DVI.

1352. július 2. — Bálint részére pécsi kanonokságot kér a király.

Item Valentino quondam Johannis Rani, per omnia similem graciam facientes in ecclesia Quinqueecclesiensi.

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48 v.

DVII.

1352. július 2. — Hasonló kérvénye káplánja, Scherffemberg János érdekében csázmai kanonokságért.

Item, quatinus dilecto capellano suo, Johanni quondam Henrici de Scherffemberg per omnia consimilem graciam facientes in ecclesia Chasmensi, Zagrabiensis diocesis.[1]

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48 v.

DVIII.

1352. július 2. — A király kérvénye pápai engedélyért, hogy Waltse Henrik nemes és kisérete a szentsírhoz zarándokolhasson.

Item supplicat, quatinus nobili viro suo fideli Henrico Friderici de Waltse, militi Salzburgensis diocesis, concedere dignemini, ut ipse et eciam 40 persone, quas elegerit, sepulcrum Dominicum . . . visitare valeat . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48 v.

[1] V. ö. CDXCVI—VII.

DIX.

1352. július 2. — Nagy Lajos kérvénye búcsuért a budai Klarissza apácák temploma részére.

Item supplicat, quatinus omnibus vere penitentibus... qui monasterium beate Marie Virginis in Veteribuda, ordinis sancte Clare,[1] Wesprimiensis diocesis... dictum monasterium, per genitricem suam, dominam Elizabeth, reginam Ungarie fundatum solempniter et dotatum, visitaverint, annuatim illas perpetue concedere dignemini indulgencias, que dicte plecuerint Sanctitati...

Fiat in dedicacione de septem annis et septem quadragenis, in aliis de uno anno et de una quadragena, ultra concessa alias per nos facta R.

Datum Avinione, VI. Nonas Julii anno undecimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48.

DX.

1352. július 1. — Negyven személy számára a szokott gyóntatói kegyelmet kéri.

Item, quatinus 40 personis, nominandis in Cancellaria S. V. concedere dignemini, ut confessor etc...

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48 v.

DXI.

1352. július 2. — Az olmütz-egyházmegyei lubschitzi templom egyik oltára részére búcsu.

Item, quatinus omnibus vere penitentibus et confessis... altare per Henczkonem de Lubschitz, in honorem eiusdem Corporis Christi fundatum pariter et dotatum, situm in ecclesia parochiali prefate Virginis in Lubschitz, Olomucensis diocesis, visitaverint, ... concedere dignemini indulgencias...

Fiat de uno anno et de una quadragena in singulis festis beate Virginis. R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48 v.

[1] V. ö. CDXLVI.

DXII.

1352. július 2. — A pápa a királyi kápolna őrének, Márk fehérvári kanonoknak a király kérésére a veszprémi egyházmegyében javadalmat rezervál.

Item, quatinus Marco[1] . . . custodi capelle regie, de beneficio ecclesiastico . . . ad collacionem . . . episcopi et capituli Wesprimiensis . . . dignemini providere. Non obstante, quod parochialem ecclesiam sancti Petri martiris,[2] ac canonicatum et prebendam ecclesie Albensis, Wesprimiensis diocesis obtinet . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48 v.

DXIII.

1352. július 2. — Nagy Lajos király István herceg kancellárja, Brünni Péter győri olvasókanonok, esztergomi és zágrábi javadalmas számára erdélyi kanonokságot kér.

Item, quatinus Petro Bertholdi de Brunna cancellario,[3] ducis Stephani, fratris sui predicti, de canonicatu ecclesie Transilvane sub expectacione prebende ac dignitatis . . . dignemini providere. Non obstante, quod lectoratum ecclesie Jauriensis, ac capellam sancti Marci in monte Cretensi, et parochialem ecclesiam sancti Nicolai in Wortberg, Zagrabiensis et Strigoniensis diocesis obtinet, quam quidem parochialem ecclesiam dimittet . . . Cum eodem nihilominus ut dignitatem . . . licite recipere et cum dicto lectoratu insimul retinere valeat . . . dispensantes . . .

Fiat R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48 v.

DXIV.

1352. július 2. — Föntnevezettek vizsgájának elengedését kéri.

Item, quatinus predictorum omnium examen remittatur. Fiat R.

Et quod transeat etc. Fiat R.

Datum Avinione VI. Nonas Julii anno undecimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 48 v.

[1] A margón : sic erat in originali.
[2] V. ö. Mon. Vespr. II. 28. 36., 332. 423., 377. 493.
[3] V. ö. DXIX.

DXV.

1352. július 4. — Jegerdorfi Pál görci püspök, Nagy Lajos király követe, Kratzer Rezső budai lakos számára engedélyt kér egy szentföldi zarándoklásra.

Supplicat ... Paulus[1] electus Gurcensis, ambaxiator ... Ludovici regis Ungarie ...

Item Rudolpho dicto Chratzer De Buda laico, Wesprimiensis diocesis, dignemini indulgere, ut cum 8 personis ... sepulcrum dominicum ... valeat visitare.

Fiat R.

Datum Avinione IV. Nonas Julii anno undecimo.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 51 v.

DXVI.

1352. július 8. — Ugyanaz Schoff Ulrik királyi káplánnak boroszlói javadalmat kér.

Supplicat ... Paulus electus Gurcensis ... quatinus Ulrico dicto Schoff,[2] eiusdem regis et suo clerico predilecto, de dignitate... spectante ad collacionem ... episcopi Wratislaviensis ... dignemini providere. Non obstante, quod sibi de canonicatu et prebenda eiusdem ecclesie ac de prepositura ecclesie sancti Egidii, Wratislaviensis, ... alias est provisum, seu quod ... de canonicatu ... ecclesie Olomucensis ... provideri mandastis ...

Fiat R. Et dispensamus R.

Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 58.

DXVII.

1352. július 8. — Jegerdorfi Pál püspök kérvénye, hogy Legnitzi Simon a királyi pár szolgálatában távol lévén javadalmaitól, azok jövedelmeit zavartalanul élvezhesse.

Item supplicat, quatinus Symoni de Legnitz, prefati regis et suo capellano dilecto indulgere dignemini, ut ipse in aliquo beneficiorum suorum residendo, aut in studio generali, vel in Romana curia commorando, aut alias in predicti regis aut domine regine Ungarie obsequiis insistendo, fructus ... omnium beneficiorum suorum ... usque ad septennium ... percipere valeat ...

[1] de Jegerdorf, v. ö. CDXXVIII. [2] V. ö. CDXL.

Fiat ad triennium R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione VIII. Idus Julii anno undecimo.
Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol 58.

DXVIII.

1352. november 2. — István herceg kápolnájának káplánja, Zemlini Ferenc a Mátyás halálával megüresedett győri olvasókanonokságot kéri.

Supplicat ... Franciscus Marcelli de Zemlin, Colocensis diocesis clericus capelle ... Stephani ducis Ungarie, quatinus sibi specialem graciam facientes, de canonicatu ac prebenda et lectoratu seu scolastria ecclesie Jauriensis ... vacantibus per obitum quondam Mathie ultimi canonici predicti ac lectoris seu scolastici dicte ecclesie, qui diem extra Romanam curiam clausit extremum, eidem Francisco ... dignemini providere ...
Fiat R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione IV. Nonas Novembris anno undecimo.
Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 155.

DXIX.

1352. november 2. — A királyi pár kérvénye Brünni Péter, István herceg kancellárjának érdekében. Az András vasvári prépost halálával megüresedett préposti javadalomra ajánlják kinevezésre.

Supplicant ... Ludovicus rex, Stephanus dux ac Elisabeth regina Ungarie, quatinus ipsis in personam dilecti capellani ipsorum, Petri[1] cancellarii predicti Stephani ducis Ungarie, specialem graciam facientes, de prepositura ecclesie collegiate sancti Michaelis de Castro Ferreo, Jauriensis diocesis, ... vacante per obitum quondam Andree ultimi prepositi dicte prepositure, qui diem extra Romanam curiam clausit extremum, predicto Petro ... dignemini providere ...
Fiat R.
Et quod transeat etc. Fiat R.
Datum Avinione IV. Nonas Novembris anno undecimo.
Suppl. Clem. VI. tom. 22. fol. 155.

[1] Petrus Bertholdi de Brunna, lector Jaurien. v. ö. DXIII.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

* * *

INDEX.

evangelistae CCCLXI. — ecclesia s. Martini de *Hatvan* (Hotnoy, Hecanom) CDXII. — s. Andreae de *Tarczal* CCXLIV. — ss. Euch. sacram. de *Terebes* CCCXLII. — s. Pauli de *Ujfalu* CCVIII. — *episcopus:* Nicolaus de Dörögd de genere Pécz, XLIV. LXXII. CXVII. CXXVI. CCCLX. CCCLXIV. CCCLXV. CCCXCV. — *capitulum: praepositi eccl. cathedr.* Dominicus dictus Bebek de Pelsőcz. CCCXCV. CCCXCVII. CDXIX. Ladislaus Thomae Jánoki de genere Hunt-Páznán CCCX. CDLXXVIII. CDLXXIX. — Nicolaus Philippi CCCXCVII. CDLXXVIII. CDLXXIX. — *lectores:* Johannes CDXCV. — Johannes Dominici de Usa XLIII. CDXCV. — *cantores* : Jacobus CCLXXX. — Thomas Pauli CCLXXX. — *archidiaconatus:* de *Pankota,* archidiaconi : Andreas Demetrii de Pankota CCCLXII. — Petrus Demetrii CCCXLIII. — de *Patha,* archidiaconus : Ladislaus dictus Cato CDLI. — de *Ung,* archidiaconi : Paulus Lucas Chestalz CCCXI. CDXCIV. — Sixtus CDXCIV. — de *Zemplén,* archidiaconi : Johannes Demetrii de genere Pécz LXXII. CXVII. CXXVI. CCCXCV. CCCXCVI. CDLXXIV. — Petrus Begonis CCCLXXI. CCCXCVI. CDLXXIV. — *canonici:* Andreas Adriani CCCLXIII. — Andreas Demetrii de Pankota CCCLXII. — Benedictus Stephani de Keresztur CCXCIV. — Conradus Wigelheim CLIV. — Demetrius de Meszes XXV. — Dominicus dictus Bebek de Pelsőcz CCCXCVII. CDXIX. — Franciscus Michaelis de Alba DIII. — Jacobus CCLXXX. — Jacobus Lucae CXCVI. — Johannes CDXCV. — Johannes Demetrii de genere Pécz LXXII. CXVII. CXXVI. CCCXCV. CCCXCVI. CDLXXIV. — Johannes Dominici de Usa XLIII. CDXCV. — Johannes Ponch dictus de Gekenes LXXVII. CXLV. CCXXXIII. — Ladislaus dictus Cato CDLI. — Ladislaus Nicolai CCXIII. — Ladislaus Thomae Jánoki de genere Hunt-Páznán CCCX. CDLXXVIII. CDLXXIX. — Martinus Thomae de Haraszti CCCLX. — Michael Andreae de Folcos XCVII. — Nicolaus Arnaldi de Strelitz XLIV. — Nicolaus Nicolai de genere Pécz CCCLXIV. — Nicolaus Philippi CCCXCVII. CDLXXVIII. CDLXXIX. — Nicolaus Stephani CXCVI. — Nicolaus Stephani de Lippa CDLVI. — Nicolaus Urbani dictus Niger XLVII. — Nicolaus Vásári CCCLX. — Paulus Jacobi CCLXVIII. CCLXXI. — Paulus Lucas Chestalz CDXCIV. — Petrus LXIV. — Petrus Begonis CCCLXXI. CCCXCVI. CDLXXIV. — Petrus Demetrii CCXLIII. — Petrus Dominici XXVIII. — Petrus Nicolai CXXXII. — Petrus Johannis de Tholna CXCVI. — Sixtus CDXCIV. — Thomas Pauli CCLXXX. — *numerus certus canonicorum* CXCVI. — *praepositura de Mislye,* praepositi : Nicolaus Urbani dictus Ruffus LXIV. — Petrus LXIV. — *praebendati et clerici:* Andreas Eunneriti de Debreu XIX. — Blasius Petri XL. — Nicolaus Simonis de Zech CXXIII. — Nicolaus Vásári CCCLXII. — Stephanus Lucae CXX. — *laici:* Chala, Emilia, Helena, sorores Gregorii episcopi Cenadien. CCX. — Johannes Williami CCCLVIII. — Laurentius Andreae de Chenter CCCLXXVIII. — Petrus Benedicti de genere Aba, — fratres : Nicolaus et Merse CCVIII. CCIX. — Stephanus Nicolai de Perény et uxor Margharita, — fratres : Nicolaus et Paulus CCXV. — *capellaniae et villae: Hatvan* (Hecanom, Hotnoy) CDXIII. — *Kusapumuthi* (?) CCCLXII. — *Nádaska* (Nadusd) CCCLXII. — *Nagyida*

eccl. CLXXIV. — Johannes Owatoni de Pilzna, Poson., Titel. CLXX. — Johannes Pauli de Wolco, Strigon. CCXXVIII., Quinqueeccl., CXXXVII., Posega. IX. CCXXVIII., Transsilv. CXXXVII. CCXXVIII. — Johannes Pelvos, Zagrab., Vratislav. CDXXXI. — Johannes Ponch dictus de Gekenes, Scepus. LXXVIII. Agrien. LXXVII. CXLV. CCXXXIII. — Johannes Ragdani de Dombro, Csanád, Arad. CDXCVI. — Johannes Stephani, Jaurinen., Nitrien. LXXXVI. — Johannes Stephani de Panit, Diako CXXXVIII. — Johannes Stephani de Szathmár, Jaurinen., Várad. CCCLXXXIV. CCCLXXXIX. — Johannes dictus Tonsus, Vesprim. CDLXXXVIII. — Johannes Wigandi, Poson. CCXXIX. — Johannes Wirzwigi, Scepus. CDXLIII. — Johannes Wikonis, Zagrab. XVIII. — Josephus de Posonio, BMV. Albaereg. CCCL. — Ladislaus Bakonis, Bácsien. CLXI., Transsilvan., Zagrab. CLXII. — Ladislaus dictus Cato, Agrien. CDLI. — Ladislaus de Eugebio, Varad. CCXIX. — Ladislaus Geburlini de Nimpti, Transsilvan. CXIV. — Ladislaus Georgii, Varad. CCLXXV. — Ladislaus Ladislai de Zekeres, Varad. V. CLXXX. CLXXXIX. — Ladislaus de Leweld., BMV. Albaereg. CDXCII. — Laurentius Lorandi, qui eps Bosnen., Strigon. CIL., Quinqueeccl. XXIII., Zagrab. XXIII. XL CIL. CCCXCIII., Bosnen. CCCXCIII. — Ladislaus Nicolai Agrien. CCXIII. — Ladislaus Nicolai de genere Hunt-Páznán, Strigon. XLV. CXXXVI. CLXXII., Quinqueeccl. XLV., Zagrab. CLXXII., Csázmen. V. — Ladislaus Petri, Transsilvan. XLI. — Ladislaus Petri de Jaurino, de genere Csór, Jaurinen., Quinqueeccl., Bács., Varad. CX. CCV. — Ladislaus Thomae, Vesprim., Buda. CCCXC., Csanád. CCCXCI. — Ladislaus Thomae Jánoki de genere Hunt-Páznán, Strigon., Agrien. CCCX. CDLXXVIII—IX. — Ladislaus de Ugocsa, Transsilvan. CCCLIII. — Ladislaus Ulrici de Plaga de Wilyelmow, Strigon. CCXVI. CCCLI. CDXCVII. Jaurinen. CDXCVII., Quinqueeccl., Bács. CCCLI., Transsilvan. XVII. CCXVI. CCCLI., Varad. XVII. CCXVI. — Lucas Alexii, Transsilvan. VI. CCCLXXV. Zagrab. CLXIV. — Lucas Ladislai de Zekeres, Transsilvan. CLXXXI. CCCLIII. — Marcus, Colocen. CCXXII. — Marcus, BMV. Albaereg. DXII. — Martinus Michaelis, Vác., Zagrab. LXXIII. XCVI. — Martinus de Segadino, Csanád. CCCXLVII. — Martinus Thomae de Haraszti, Strigon. CV. CXLIV. CCCLVI. Agrien. CCCLX., Vác. CV. CXLIV. — Martinus Vellini de Kaproncza, Strigon., Zagrab. LI. — Mathias, Jaurinen. CDVIII. — Mauritius, Csanád., Varad. CCVII. — Michael, Csanád. CCXXII. — Michael, Transsilvan. CCCXV. — Mathias filius Cygoi, Zagrab. XC. — Michael Andreae de Folcos, Agrien. XCVII. — Michael Cynke, Vesprim. Poson. CCXXXV. — Michael Johannis de Zanan, Jaurinen., Transsilvan. CCCXXV. — Michael Nicolai de Lewe, Strigon. DII. — Michael Thomae de Széchény de genere Kachich, qui eps Vac., Strigon. XXI., BMV. Albaereg. II. — Nicolaus, Bács. et Bosnen., CLXXXIII. Nicolaus, Strigon. et Nitrien., XCIII. — Nicolaus, Strigon., Jaurinen., Vesprim., XXVI. — Nicolaus Arnoldi de Strelitz, Agrien. et Vesprim., XLIV., Dömös. CLXXXV. — Nicolaus Andreae, Quinqueeccl., XXIV. — Nicolaus Bere, Bács. CVIII. CXV. — Nicolaus Clementis de Worbo, Vesprim. et BMV. Albaereg. CCIII. — Nicolaus Franko, Zagrab. et Strigon. CDXXIX. CDXXXI. — Nicolaus Georgii de Moroncha, Zagrab. CCXXXIX. — Nicolaus

Stephanus natus Sebech, Quinqueeccl. et Vesprim. CDLXXXII. — Symon de Aurembert, Varad. CCCXL. — Thatamerius, BMV. Albaereg. IL. CCXLIII — Theobaldus de Fariolis, Csanád. CCCXLVIII., Zagrab. CLXXVIII. —Thomas Dorvos, Colocen. et Titel. CDXCIII. — Thomas Pauli, Haj, CLXIX. CCCVIII. CCCXIII. — Thomas Pauli, Agrien. Bács. CCLXXX. — Thomas Pancratii de Telegd de genere Csanád, Strigon. et Jaurinen. CDXXIX. CDXLIV. — Thomas Petri, Háj., Várad., Transsilvan. CLXIX. CCCVIII. CCCXIII. — Ulricus dictus Schoff, Vratislav. CDXL. — Valentinus Johannis, BMV. Albaereg. CCXCV. — Valentinus Johannis Rani, Quinqueeccl. DVI. — Valentinus Petri, Varad. CCCXII. — Vincentius, Transsilv. CCCXVI. — Vincentius Begonis, BMV. Albaereg. et Transsilvan. CDI. — Vilhelmus Henrici de Coupenbach, Spiren. CDLXIX.

CANTOR — *Agriensis:* Jacobus CCLXXX. — Thomas Pauli CCLXXX.

Bácsiensis: Ladislaus Bakonis CLXII.

Budensis: Demetrius de Futak XXV.

Colocensis: Bonifacius de Villanis CLXVI. — Durandus Albanhe CLXVIII.

Csázmensis: Johannes Dominici de Surdis de Placentia CDXX.

Nitriensis: Guillelmus card. CDXLIV. CDXCIII. — Nicolaus de Leucha CDXCIII.

Orodiensis: Petrus Demetrii CCXLIII.

Pozsegaensis: Petrus de Csázma CDLVII. — Mathias Petri de Csázma CDLVII.

Scepusiensis: Johannes Nicolai CLXXIV. — Stephanus Andreae CLXXIV.

Vaciensis: Guillelmus card. CDXLIV. CDXCIII. — Petrus Biseti de Podio Aniciensis CDXCIII.

Varadiensis: Ladislaus Georgii CCLXXV. — Philippus Bodae de Tarkan CCLXXIV.

Titelensis: Segninus de Carceribus CCCXCII. — Johannes Nicolai de Zendyn CCCXCII.

Transsilvanensis: Michael CCCXV.

CAPELLAE: *de Bezermen* (Böszörmény) Varad. dioec. CCXCV. — s. *Chrisogoni*, Jadrensis dioec. CLV. — *Corporis Christi* in suburbio Budensi CDLXII. — s. Marci *in monte Cretensi*, Zagrab. dioec., capellanus: Petrus Bertholdi de Brunna DXIII. — iuxta coemeterium *de Buda* CLVII. — BMV. ad parochialem ecclesiam *de Durud* (Talián-Dörögd) annexa, Vesprim. dioec., archidiac. Zalad. CCCLXV. — *Gyarmat* (Garmiat) Strigon. dioec. XLIII. — *Gerund*, Strigon. dioec. XLIII. — s. Thomae *de Jadra* CLV. — *Pauli Archand et Sehter*, Vadrad dioec. XLI. — s. Ladislai *de Posonio*, capellanus: Johannes Andreae CCCX. CDLXXIX. — *Sorlo*, Strigon. dioec. XLIII. — *Varat*, Strigon. dioec. XLIII. — *regalis et reginalis* in Castro Budensi, hon. s. Martini CDXIV. — *ducis Stephani*, clericus capellae: Franciscus Marcelli de Zemlin DXVIII.

CAPELLANUS: *papae:* Dionysius de Ungaria CCCX. — Thomas Pancratii de Telegd de genere Csanád CDXXIX.

regis Hungariae: Boniohannes de Campello VII. — Nicolaus XCI. — Nicolaus CCCLX. — Nicolaus Petri, praepositus de Jászó CDLXIV. CDLXVI. — Paulus de Jegerdorf (Jeghendorp), simul vicecomes capellae CDXXVIII. — Petrus Georgii XVI.

